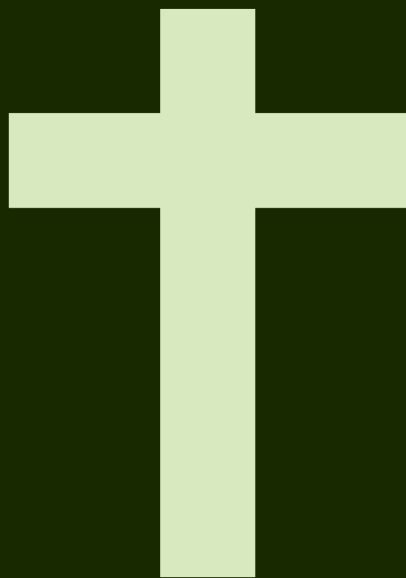

Gagek Mewis

The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang
language of Papua New Guinea

Gagek Mewis
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang language of Papua
New Guinea

Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long Niugini

Copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Buang, Central/Mapos (Buang)

Dialect: Central/Mapos

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
18a972db-abcc-5dc3-9031-f1d4455b33c3

Contents

FRT	1
MATAI	3
MARKUS	55
LUKAS	88
JON	143
SINARĚ	181
ROM	230
1 KORINT	255
2 KORINT	277
GALATA	292
EPESUS	300
PILIPI	308
KOLOSİ	314
1 TESALONIKA	320
2 TESALONIKA	325
1 TIMOTI	328
2 TIMOTI	335
TITUS	340
PILEMON	343
HIBRU	345
YAKOBUS	364
1 PITA	371
2 PITA	379
1 JON	384
2 JON	390
3 JON	391
YUT	392
NEBĚ PESEPSĚN	394
NETATEKIN DEGWA	422

**Mehöböp Yesu Kerisi yi
GAGEK MEWIS
sën vong yam vu hil**

**The New Testament in the Central/Mapos dialect of the
Buang language of Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long Niugini

Mehöböp Yesu Kerisi yi GAGEK MEWIS sën vong yam vu hil
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang language of
Papua New Guinea
[bzh]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Print publication, 2003 by The Bible Society of Papua New Guinea

Web version
© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://>

tokplesbaibel.org. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Jegelinsën

Arë[tab]Arë Dus[tab]Pes

YESU KERISI YI BENGÖ NIVESA SËN MATAI KEVU

Yesu Kerisi Yi Degwa (Lk 3:23-38)

- ¹ Yesu Kerisi yi degwa lo sënë: Yesu saga sën Davit* yi mewis, geDavit saga sën Abraham yi mewis.
- ² Abraham ƙo Isaak, gIsaak ƙo Yakop, geYakop saga sën ƙo Yuda losho ari lo.
- ³ GeYuda ƙo Peres luho avëhnö Sera, geluho ataj Tamar. GePeres ƙo Hesron. Ga, Hesron ƙo Ram.
- ⁴ Ga, Ram ƙo Aminadap, gAminadap ƙo Nason, geNason ƙo Salmon.
- ⁵ GeSalmon ƙo Boas, gata Rahap. GeBoas ƙo Obet, gata Rut. Ga, Obet ƙo Yese, ⁶ geYese ƙo Mehö-los-bengö Davit, geDavit ƙo Solomon, gata sën Uria venë wirek lo.
- ⁷ Loga, Solomon ƙo Rehoboam, geRehoboam ƙo Abiya, gAbiya ƙo Asa.
- ⁸ Ga, Asa ƙo Yosapat, geYosapat ƙo Yoram, geYoram ƙo Usia.
- ⁹ Ga, Usia ƙo Yotam, geYotam ƙo Ahas ga, Ahas ƙo Hesehia.
- ¹⁰ Ga, Hesehia ƙo Manase, geManase ƙo Amos, gAmos ƙo Yosia.
- ¹¹ GeYosia ƙo Yekonia losho ari lo, lob loƙ buk saga alam Babulon* deduu alam Israel vahi medeko sir ya denedo hir nyëg.
- ¹² Deya denedo nyëg böp Babulon* lom Yekonia ƙo nalu Sealtiel. Lob Sealtiel ƙo Serubabel, ¹³ lob Serubabel ƙo Abiut, gAbiut ƙo Eliakim, gEliakim ƙo Asor.
- ¹⁴ GAsor ƙo Sadok, geSadok ƙo Akim, gAkim ƙo Eliut.
- ¹⁵ GEliut ƙo Eleasar, gEleasar ƙo Matan, geMatan ƙo Yakop ngwë.
- ¹⁶ GeYakop sënë ƙo Yosep sën Maria regga, lob Maria saga sën ƙo Yesu, sën denenër bë Kerisi* lo.
- ¹⁷ Nebë saga lob sir pin Abraham yi mewis sir, beyam verup loƙ Davit saga, besir yu nemadluho-bevidek-lubeluu. Gevu Davit beyam verup loƙ buk sën deko sir ya denedo nyëg böp Babulon*, saga sir yu nemadluho-bevidek-lubeluu. Lob vu buk sën deko sir ya denedo nyëg böp Babulon* beberup loƙ Kerisi*, og sir yu nemadluho-bevidek-lubeluu nebë saga ving.

Maria Ƙo Yesu Kerisi (Lk 2:1-7)

- ¹⁸ Yesu ata ƙo yi lo degwa nebë sënë: Deggooin ata Maria raƙ in jaƙ vu Yosep, rëƙ luho yö nahën denedo, log Maria nalu loƙ raƙ Anon Vabuung.
- ¹⁹ Yosep sën deggooin raƙ bë natu regga lo, yi mehö netetuu aggata niröp, lob su bë rëƙ nanër avëh yi gagek nimumsën rangah vu alam pin rë. Gaƙ vongin bë bepul Maria vunsën. ²⁰ Yosep nahën kwa nevo nebë sënë, loƙ Mehöböp yi angër yam vu yi loƙ pesepsën benër vu bë, “Davit* yi mewis Yosep-e! Gwengo! Su nim dëlin Maria! Gaƙ gweko nöƙ natu venëm. Hurmahen sën loƙ nare ayo lo, saga Anon Vabuung vong vu yi. ²¹ Rëƙ geƙo nalu aguu lom genanër arë nabë Yesu. In rëƙ geƙo yi alam vër in hir nipaya nyëvewen.”
- ²² Ngaa pin sënë anon raƙ yoh vu gagek sën Mehöböp vong verup mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya avi lo nebë:

²³ “Ham gwengo rē! Rēk avēh avö nalu doḱ, lom geḱo nalu aguu. Lob rēk genanēr arē nabē Emanuel.”

Arē sēnē degwa nebē ‘Anutu nedo ving hil’.

²⁴ Lob Yosep ggēp mepesep ggovek gekedi raḱ, lom vong yoh vu sēn Mehöböp yi angēr nēr vu yi lo. Ya beḱo avēh netu venē, ²⁵ rēk su neya aggata ving yi rē, gema rot, beya verup loḱ buk sēn venē ḱo nalu aguu lo. Lob tahi ggev raḱ nebē Yesu.

2

Alam Los Kwaj Böp Vu Alam-yu-ngwē Yam Delē Yesu

¹ Maria ḱo Yesu vu Betlehem ggēp Yudea loḱ buk sēn Herot* tu mehō-los-bengö menedo. ḱo ggovek, lom alam kwaj böp la vu nyēg mala neverup bedeyam Yerusalem medelok tepēḱ bē, ² “Alam Yuda hir mehō-los-bengö hurmahen mewis sēn lo tena? He halē yi betuheng verup ggēp sēn nyēg mala neverup, lom he yam in bē gaḱo arē jak.” ³ Mehō-los-bengö Herot* ngo hir gagek saga, lob lēk anon, balam Yerusalem pin delēk ving. ⁴ Lob tahi alam-denēḱo-seriveng hir ggev los alam-horek-yi pin ya vu yi belok tepēḱ in sir bē, “Kerisi* ata geḱo yi gēp tena?” ⁵ Lob denēr yah bē, “Ata geḱo yi gēp Betlehem vu distrik Yudea, in mehō-nenēr-gagek-rangahsēn kevu gagek meneggēp nebē:

⁶ ‘Hong Betlehem vu nyēg Yuda,

su getu nyēg Yuda yi beggang-bu mahen tamusēn rē, gaḱ gekwesuu.

In ggev böp ti rēk berup doḱ hong,

lob gēgin salam Israel.’”

⁷ Herot* ngo nebē saga lob vun yi metahi alam los kwaj böp saga yam, belok tepēḱ in sir in bē jak ni niröp nabē betuheng saga verup loḱ buk tena. ⁸ Log vong sir ya Betlehem genēr vu sir bē, “Ham na sero hurmahen saga niwēēk ata, lob bē ham natōḱ vu yi, og ham gwēḱo gagek nom vu sa, in senök gaḱo arē jak geving.”

⁹ Dengo mehō-los-bengö yi gagek saga ggovek log deya. Lob betuheng sēn delē neggēp nyēg mala neverup lo, muḱin beya nare ya valeḱ nyēg sēn hurmahen neggēp loḱ lo. ¹⁰ Delē betuheng lom kwaj vesa rot. ¹¹ Lob delok ya beggang ayo bedelē hurmahen luho ata Maria, lob deyun lusej vu los deko yi raḱ. Gedeggo ḱupeḱ la loḱ hir kerōng yoh vu sir bedevo vu yi. Goor, geḱele niḱegwi reggu nivesa sēn denenēr arēj nebē praginsēj* los mur*. ¹² Log Anutu vo pesepsēn vu sir loḱ buk bē su nah deberup vu Herot*, lom deyoh aggata ngwē medeyah medeya bej.

Yosep ḱo Venē Lu Nalu Raḱ Medeluk Medeya Ejep

¹³ Deya ggovek, log Mehöböp yi angēr ti yam vu Yosep benēr vu yi loḱ pesepsēn bē, “Kwedi gwēḱo hurmahen luho ata jak, megebeya megena Ejep. In Herot* vongin sero hurmahen bengis yi nadiik.” ¹⁴ Lob Yosep kedi meḱo hurmahen luho ata raḱ loḱ buk beya Ejep. ¹⁵ Lob ya denedo sagu rot beya verup loḱ buk sēn Herot* diik. Devong nebē saga lob gagek sēn Mehöböp vong verup mehō-nenēr-gagek-rangahsēn avi lo anon raḱ nebē: “Sa tahi nalug vu Ejep yam.”

Herot Sis Hurmahen Ngahiseḱē Medediik*

¹⁶ Rēk Herot* raḱ ni bē alam los kwaj böp saga dekuung in yi, lob ahē sengen pangsen rot, bevong alam la deya Betlehem los nyēg mahen mahen sēn neggēp dus vu lo, bedesis hurmahen maluh pin bedediik. Sir sēn ataj nahen neḱo sir lo rot, beya verup loḱ sēn hir ngebek netu luu raḱ lo, yoh

vu buk sën alam los kwaj böp denër vu Herot* bë delë betuheng nyëdahis lo. ¹⁷ Lom mehö-nenër-gägek-rangahsën Yeremia yi gägek sën kevu meneggëp lo anon rak. Sënë nebë:

¹⁸ “Aye ti dedun vu nyëg Rama.
Nesu los nengeek böpata.

Rakel nesu in nalu lo,
medenahubin yi, rëk ma gesu yoh vu rë.
In nalu lo su denedo rë, gaḅ malaj ma.”

Yosep Lööho Venë Lu Nalu Vu Ejep Medeyom

¹⁹ Herot* diik ggovek, lom mëm Mehöböp yi angër ti yam tato yi vu Yosep ggëp Ejep loḅ pesepsën, ²⁰ menër vu yi bë, “Kwedi gweḅo hurmahen luho ata jaḅ megenah Israel hir dob. In alam sën bë dengis hurmahen lo dediik.”

²¹ Lob Yosep kedi meḅo hurmahen luho ata rak, beyah Israel hir dob. ²² Rëk ngo bë Arkelaus loḅ yah ama Herot* ben betu alam Yudea hir mehö-los-bengö lob ggöneng in yi besu ya sagu rë. Rëk Anutu vo pesepsën vu Yosep in tato aggata vu yi, lob ya los distrik Galilea. ²³ Ya nedo nyëg ti arë nebë Nasaret. Lom alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek lo anon rak. Sën denër bë: “Rëk denanër yi nabë yi Nasaret ti.”

3

Mehö-neripek-alam Jon Nër Gägek (Mk 1:2-8; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)

¹ Vu buk saga mehö-neripek-alam Jon verup nedo nyëg-yumeris ggëp Yudea hir dob, benenër gägek bë, ² “Ham gwegin ham in Nyëg-yagek-yi vongin anon jaḅ.” ³ Jon saga sën Anutu vong gägek rak yi verup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi nebë:

“Mehöti aye neraḅ loḅ nyëg-yumeris bë,
‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata,
meham sesor begëp niröp.’ ”

⁴ Jon sënë neröp röpröp ading sën denevasu rak kamër niviiis lo, genevëh kabi neggëp balo. Genegga sepaak los nenum beggoh netu yi nos. ⁵ Lob alam Yerusalem losho alam nyëg Yudea pin, galam pin sën denedo dus vu bël Yordan lo deneya vu yi. ⁶ Bedenër hir ngaa nipaya rangah geJon neripek sir luḅ bël Yordan. ⁷ Loḅ Jon lë bë alam Parisai* los alam Sadukai* ngahi deyam vu yi in bë dejipek bël geving, lom nër vu sir bë, “Nyël nalu ham! Re nër vu ham bë ham beya in nyëvewen sën rëk natök vu ham vu buk tamusën agi? ⁸ Ham gwevong ngaa niröp noh vu sën ham wërin ayomin lo, in tato nabë ham wërin ham yönon. ⁹ Ham su kwamin bo megweḅo gägek jaḅ nah menanër nabë Abraham yi mewis ham. Gaḅ sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë gevong gelöng sënë denatu Abraham yi mewis. ¹⁰ Yönon, in koov nevu nevaleḅ kele gëga meneggëp vorot, in kele pin sën su denesis anoj nivesa rë lo, saga rëk dengap bedegëtë jaḅ na nengwah.

¹¹ Sa naripek ham rak bël mu, in bë ham gwërin ham. Gaḅ mehö los niwëëk ti kesuu sa rëk tamuin sa menam, lob sa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur ti menakah vaha suu vër rë. Mehö sënë rëk basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi gegevong benengwah ga ham vahi. ¹² Jom yi savor loḅ ya nema vorot in tetëhin kale kale na in yi wit* gahis, gengupin jaḅ na jök-wit-yi. Gaḅ kale kale saga, og rëk besi jaḅ na nengwah sën medo netum degwata lo.”

*Jon Ripek Yesu**(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)*

¹³ Nebë sënë lob Yesu vu Galilea meluk meya bël Yordan vu Jon, in bē Jon jipek yi. ¹⁴ Rēk Jon nērin yi bē, “Bē gejipek sa og mēm nivesa, ma nebē va sēn geyam vu sa-ē?” ¹⁵ Rēk Yesu nēr yah vu yi bē, “Genakōōk galu dahun hil gesepa dok Anutu yi aggata nabē sënë rē loḵ mēm.” Lob Jon yoḡekin yi ḡagek beripek yi.

¹⁶ Yesu ripek bël ggovek ḡerak yom roneḵ, lob pevis beyagek tateḵin yi, ḡelē Anutu yi Anon Vabuung ni nebē soḵ nuung ti beluk yam nare raḵ yi. ¹⁷ Log ḡagek ti yam vu yaḡek bē, “Yiḵ sa nalug sënë sēn sahēḡ neving yi los halē yi nivesa lo!”

4*Satan Pelēpin Yesu Vu Nyēḡ-yumeris**(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)*

¹ Ggovek saga log Anon Vabuung li Yesu raḵ meya nyēḡ-yumeris in Satan pelēpin yi. ² Yesu su gga nos rē genedo meris buk ḡerangah mehōdahis luu, lom diiḵahē. ³ Lob mehō-pelēpinsēn-ala ya menēr vu yi bē, “Bē Anutu nalu hong, og ḡenanēr ḡelōng sënë denatu brēt!” ⁴ Rēk Yesu nēr yah vu bē, “ḡagek negḡep loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē:

‘Nos mu su yoh vu bē ḡevong bemehōnon demedo vesaj rē, ḡaḵ yiḵ ḡagek pin sēn neverup raḵ Anutu avi lo nejom ahon ving.’ ”

⁵ Loḵ Satan ḵo yi beluho deya nyēḡ vabuung Yerusalem, beḵo yi raḵ ya dub-vabuung-böp yu vavunē, log nēr vu yi bē, ⁶ “Bē Anutu Nalu hong, og ḡwetē hong na dob, in ḡagek negḡep loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē:

‘Rēk ḡevong yi angēr lo nam deḡegin hong nivesa.’

Log ḡagek ngwē nēr bē:

‘Rēk detabuu hong dok nemaj gesu rēḵ ḡengis vaham jaḵ ḡelōng rē.’ ”

⁷ Loḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “ḡagek ngwē negḡep loḵ Anutu-yi-ḵapiya ving nebē:

‘Su ḡeseggi Mehōböp sēn hong Anutu.’ ”

⁸ Loḵ tum Satan ḵo yi meluho deya ḵedu ading ti, beya tato nyēḡ dob pin los mehōnon pin ḡehir ngāa nivesa vesa pin vu yi, ⁹ log nēr vu bē, “Bē ḡengun lup vu sa los ḡweḵo sarēḡ jaḵ, og sēḵ dēēin ngāa los arē arē pin sënë nōḵ vu hong!” ¹⁰ Rēk Yesu nēr yah vu bē, “Satan! Ḡweḵo hong jaḵ meḡena! Ḡagek negḡep loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebē:

‘Yiḵ ḡweḵo Mehōböp sēn hong Anutu lo jaḵ, beḡegurek yi yō timu babu!’ ”

¹¹ Lob Satan veyā in Yesu meya, ḡangēr yam deneloḵ vu yi.

*Yesu Vong Huk Muginsēn Vu Galilea**(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)*

¹² Deduu Mehō-neripek-alam Jon ahon beya nedo ḵarabus, beYesu ngo bengō lom tah yi yah distrik Galilea. ¹³ Loḵ vuu Nasaret geḡa nedo Kapernaum sēn negḡep ngagḡee böp Galilea nenga benegḡep ya los alam Sebulon los Naptali hir dob lo. ¹⁴ Ya saga lob ḡagek sēn mehō-nenēr-ḡagek-rangahsēn Yesaya nēr lo anon raḵ nebē:

¹⁵ “Alam Sebulon los alam Naptali hir dob,

ḡḡep aggata sēn neya los ngagḡee Galilea vu bël Yordan nenga vahi sagu.

GeGalilea hir dob vahi sēn alam dahis yam denedo loḵ lo.

¹⁶ Nengwah-tumsēn böpata jēh raḵ alam sēn denedo

loḵ malakenu ayo lo!

Denedo loḵ nyēḡ malakenu sagi bebē denadiiḵ bemalaj nama na,

loḵ Rangah raḵ in sir!”

¹⁷ Vu buk saga Yesu ḵo yi huk raḵ benēr gagek rangah bē, “Ham gwegin ham! In Nyëg-yagek-yi vongin anon jak.”

Yesu Ggoin Yi Hur Maluh Lubeluu Raḵ
(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

¹⁸ Yesu neyoh ngaggee böp Galilea nenga, lom töḵ vu Simon sën denenēr arē ngwē nebē Pita lo luho ari Andreas, geluho medo denetē leḵ luk ya ngaggee in bē degeḵo gël, in yik luho yō hir huk sagi. ¹⁹ Lob Yesu nēr vu luho bē, “Melu nam sepa sa natu sa hur besa tahu meluu in melu gweḵo mehōnon denam vu sa nabē sën melu neḵo gël agi.” ²⁰ Lob pevis beluho devuu hir leḵ geya desepa yi melöho deya.

²¹ Lööho deya beya deverup, lob lē mehōti luho ari, Yakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho. Luho raḵ denedo yaḡ ving amaj Sebedi, medenejoo hir leḵ vepulsën yah. Loḵ Yesu tahi luho, ²² lob luho devuu amaj los yaḡ ya pevis geya desepa yi.

Yesu Nēr Gagek Loḵ Dub-supinsën-yi
(Lk 6:17-19)

²³ Log Yesu yoh vu distrik Galilea pin benēr gagek vu alam loḵ dub-supinsën-yi. Nēr Bengö Nivesa raḵ Anutu-yi-nyëg, gevong balam hir niraksën aggagga pin nivesa raḵ. ²⁴ Lob Yesu bengö ya meyoh vu distrik Suria pin, lom deḵo alam sën nij raḵ aggagga los alam sën nij nesang lo, galam sën memö nipaya nevong sir lo, galam sën bedo nevesi sir lo, galam sën sekëj neselöngin lo pin, medeya vu yi mevong benijvesa nerak. ²⁵ Lob alam ngahisekë vu distrik Galilea los Beggang-bu-nemadluho gevu nyëg böp Yerusalem los distrik Yudea pin, gevu bël Yordan vahi yi, bedesepa yi medeya.

5

Yesu Nēr Gagek Ggëp Kedu

¹ Yesu lē alam ngahisekë denesupin sir, lom raḵ ya kedu ti meto nedo, geyi hur maluh deya vu yi, ² lom tateḵin gagek vu sir nebē sënë:

Yesu Nēr Mehōnon Nebē Sënë Sën Kwaj Vesa
(Lk 6:20-23)

- ³ “Alam sën derak ni bē su nijvesa rē lo, kwaj vesa,
in detu Anutu-yi-alam berëḵ demedo nivesa doḵ yi nyëg.
⁴ Alam sën ayoj maggin in ngaa nipaya sën nedo dob lo, kwaj vesa,
in Anutu rëḵ gevong mayoj nivesa.
⁵ Alam sën denedahun arëj lo, kwaj vesa,
in rëḵ dob ala sir.
⁶ Alam sën ahëj ving rot bē degevong ngaa niröp mu nebē sën alam dediikahëj
in nos lo, kwaj vesa,
in Anutu rëḵ gevong banon jak benajom sir ahon.
⁷ Alam sën kwaj paya in alam vahi bedenelok vu sir lo, kwaj vesa,
in Anutu rëḵ gevong doḵ nah vu sir nabē.
⁸ Alam sën ayoj neggëp niröp rot lo, kwaj vesa,
in rëḵ degelë Anutu.
⁹ Alam sën denevong in bē dedahun begö na lo, kwaj vesa,
in Anutu rëḵ nanēr nabē nalu sir.
¹⁰ Alam sën denëḵo maggin in denesepa loḵ ngaa niröp los yohvu lo, kwaj
vesa,
in detu Anutu-yi-alam berëḵ demedo nivesa doḵ yi nyëg.

¹¹ Alam rëk depelë ham gedegevong rii jak ham gedenanër gagek nipaya kuungsën aggagga jak ham in denelë bë sa alam ham, rëk mu mëm ham kwamin vesa. ¹² Ham ayomin nivesa bekwamin vesa anon, in ham nyëvewen rëk gëp yagek, in denevong nebë saga vu alam-denenër-gagek-rangahsën wirek.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḱ Mamireng Los Rangah
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)*

¹³ “Ham nebë dob sënë yi mamireng. Rëk mamireng bë nimök jak, og rëk hil gevong benengën jak nah nabë va? Mamireng nebë saga hen huk ma, om hil getë na balam debakë duk dob. ¹⁴ Geham nebë dob sënë yi rangah. Nyëg ti bë medo jak kedu, og su yoh vu bë bun yi rë. ¹⁵ Gemehöti su netaggi loḱ ram menetung ggevek ya dëg ayo rë. Ma rot. Gaḱ mu netung raḱ nedo reek vavunë in bë natum jak alam pin sën denedo beggang ayo lo. ¹⁶ Om ham najëh jak alam pin malaj nabë saga, lob rëk degelë ngaa nivesa sën ham nevong lo, lob rëk degeḱo ham Amamin sën nedo yagek lo arë jak.”

Yesu Nër Gagek Raḱ Horek

¹⁷ “Ham su kwamin bo nabë seyam in dahun Moses yi horek los alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek na. Gaḱ ma. Sa su yam in bë dahun na rë, gaḱ seyam in bë tateḱin degwa begevong banon jak. ¹⁸ Sa nanër vu ham yonon nabë Anutu su rëk dëein gagek metes teka, ma nyë dus ti sën neggëp loḱ horek-ë, begeto megëp rë. Gaḱ yö rëk gëp nabë sënë rot, bena berup doḱ buk sën yagek los dob nama na, gAnutu yi gagek pin anon jak rë. ¹⁹ Om bë mehöti keyëh gagek dus ti doḱ horek sënë betahu alam bedegevong noh vu sën nër lo, og Anutu rëk nanër yi gëp Nyëg-yagek-yi nabë mehö tamusën verök-yi. Gaḱ alam sën denesepa loḱ horek sënë bedenetateḱin vu alam medenero lo, og rëk Anutu nanër sir vu Nyëg-yagek-yi nabë sir böp. ²⁰ Om sa nanër vu ham nabë: Bë ham su sepa doḱ Anutu yi horek bekwesuu alam-horek-yi los alam Parisai* rë, og ham su yoh vu bë rëk doḱ na Nyëg-yagek-yi rë.”

*Yesu Nër Gagek Raḱ Ngaa Ahë-sengën-yi
(Lk 12:57-59)*

²¹ “Ham ngo gagek sën neggëp vu alam hib wirek lo ggovek nebë, ‘Su gengis mehönon denadiik’. Mehöti bë ngis mehö ngwë menadiik, og rëk geḱo nyëvewen doḱ nah. ²² Gaḱ sa, og sa nanër vu ham nabë: Mehöti bë ahë sengën vu ari, og rëk geḱo nyëvewen doḱ nah. Log bë mehöti nanër gagek nipaya jak ari, og rëk bare kaunsor mala in debo nyëvewen vu yi doḱ nah. Log mehöti bë nanër ngwë nabë, ‘Kwam ma!’ og rëk duk na nengwah vu Nyëg-nipaya megeḱo nyëvewen doḱ nah.

²³ Nebë saga lob bë gweḱo hong seriveng in gwetung jak na jepö gëp dub vabuung, loḱ kwam bo nabë melu arim ham gagek ti neggëp, ²⁴ og gwevuu hong seriveng bemedo jepö degwa, gegena vu arim bemelu semu gagek govek rë, loḱ mëm genom gwetung hong seriveng vu Anutu. ²⁵ Mehöti bë gevong gagek vu hong, lob melu nahën neyök aggata, meneya vu jaas sën nengo gagek lo, og gepevis bemelu semu gagek doḱ ti. In rëk getung hong doḱ na jaas nema, lob jaas getung hong doḱ na ahëvavu nemaj, lob ahëvavu degetung hong doḱ na karabus. ²⁶ Sa nanër vu hong yonon nabë su rëk gwetah hong vër in karabus pevis rë, gaḱ rëk gemedo rot bena berup doḱ buk sën hong nyëvewen govek na los dahis lo.”

Yesu Nër Bë Su Gwevong Baggëb

²⁷ “Ham ngo gagek sene neggëp wirek nebë, ‘Su gwevong baggëb’. ²⁸ Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Bë maluh ti gelë avëh ti bayo gurekin yi, og saga nebë nevong baggëb vu avëh saga loḵ ayo ggovek ya.

²⁹ Om nabë malam gahis vesa gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam geselupek vër megwetë na. Nabë navim len timu mala nama, og mëm nivesa, in su degetë navim pin doḵ na Nyëg-nengwah-yi. ³⁰ Log nabë nemam vesa vong bengaa nipaya kepë hong, og maam kwetöv megwetë na. Nabë navim len timu mala nama, og mëm nivesa, in su degetë navim pin doḵ na Nyëg-nengwah-yi.”

Yesu Nër Bë Maluh Los Venëj Su Debepul Sir
(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

³¹ “Alam hib wirek hir gagek ngwë neggëp nebë, ‘Nabë mehöti nidëlin venë, og bo ḵapiya-vepulsën-yi vu yi’. ³² Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Avëh ti su nevong baggëb rë rëḵ regga nidëlin yi, og mehö saga vong bevenë vong baggëb, om degwa neggëp vu yi. Gemehöti bë geḵo avëh sën regga nilëlin yi lo, og mehö saga vong baggëb vu avëh sënë.”

Yesu Nër Bë Su Genanër Yönon Vavunë

³³ “Log ham ngo gagek ngwë neggëp vu alam hib wirek nebë, ‘Nabë ham nanër gagek los nanër yönon vavunë geving, og ham su gwekuung jaḵ, gaḵ ham gwevong noh vu gëp Anutu mala’. ³⁴ Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Ham su nanër yönon vavunë. Ma rot. Geham su tato yagek in alam dejak ham gagek ni nabë yönon! Gaḵ yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. In yagek saga og yik vong bë Anutu yi sëa sën nedo raḵ lo. ³⁵ Geham su tato dob in alam dejak ham gagek ni nabë yönon, gaḵ yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. Gedob og yik vong bë Anutu yi sëa mahen sën nebë vaha raḵ lo. Geham su tato nyëg böp Yerusalem in alam dejak ham gagek ni nabë yönon! Gaḵ yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. GeYerusalem saga og yik Mehöböp-los-bengö yi nyëg. ³⁶ Gesu getato yum in alam dejak hong gagek ni nabë yönon, gaḵ yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. In su geyoh vu bë gwevong yum viis ti natu veroo ma veriik jaḵ rë. ³⁷ Om nabë gengogekin ngaa, og gengogekin niröp, rëḵ mu nabë kwam bo nabë ‘Ma!’, og genanër rangah nabë ‘Ma!’ Beyik ggovek. Gaḵ bë ham nanër yönon vavunë geving, og sagaḵ Mehö Nipaya yi ngaa.”

Yesu Nër Bë Su Gebo Doḵ Nipaya Nyëvewen
(Lk 6:29-30)

³⁸ “Ham ngo gagek sene neggëp wirek nebë, ‘Bë mehöti selupek malam vër, og geselupek hen vahi doḵ nah, genabë mehöti getur nevum vër, og gwetur hen ti doḵ nah’. ³⁹ Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Mehöti bë gevong paya vu ham, og ham su bo doḵ nah vu yi. Ti bë petap hong doḵ nengam vesa, og gepeggin nengam këj bepetap geving. ⁴⁰ Genabë mehöti vongin bë geḵo hong na vu jaas sën genö gagek lo, in nakah hong röpröp vër, og gebo hong röpröp-ayöong-yi vu yi geving. ⁴¹ Genabë mehö los arë ti nanër vu hong nabë gweḵo yi kupek bemelu na aggata dus ti rë, og gweḵo megena dus ngwë geving. ⁴² Nabë mehöti ketag ngaa ti vu hong, og gebo vu. Gemehöti bë ketag nabë geḵo hong ngaa ti mena rëḵ geḵo nom, og su gweruu demim vu yi.”

Yesu Nër Bë Hil Ahëd Geving Alam Sën Denelë Hil Paya Lo
(Lk 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Ham ngo gagek sene neggëp wirek nebë, ‘Ham ahëmin geving ham alam, geham ngis begö vu alam sën denesis begö vu ham lo’. ⁴⁴ Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Ham ahëmin geving alam sën denesis begö vu ham lo, geham

najom jak in alam sën denedeginengin ngaa maggin rak ham lo. ⁴⁵ Ham gwevong nabë saga in tato nabë ham Amamin sën nedo yagek lo nalu ham. Yi sën neving beyi hes netum rak alam nij paya los alam nijvesa pin, genevong hob neto vu alam yohvu los alam sevök sevök lo. ⁴⁶ Bë ham ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og ham su rëk gweko nyëvewen jak rë. Ma! In ngaa nebë saga og yik alam nij paya pin lo denevong. ⁴⁷ Genabë ham ngo bengwëng in ham arimin lo mu, og yik alam dahis pin denevong nebë saga medenedo, om ham vong ngaa böp tena kesuu sir-a? ⁴⁸ Om ham ngo medo yö niröp anon, nabë sën ham Amamin vu yagek yö nedo niröp anon.”

6

Yesu Nër Bë Gedok Vu Mehönon

¹ “Ham gwegin ham. Ham su gwevong ham ngaa nivesa vesa jak alam malaj medegelë. Bë ham gwevong nabë saga, og ham Amamin sën nedo yagek lo su rëk gevong nyëvewen vu ham rë. ² Bë gedok vu alam sën denerak vu in ngaa lo, og su gwevong mehönon degevë avuuk los degeko kapah medenamugin log getamu nabë alam kwaj luu sën denevong lok dub-supinsën-yi los aggata in bë alam degeko arëj jak lo. Sa nanër vu ham yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rak saga, gak su rëk denatök vu nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ³ Nabë gedok vu alam-kupek-masën, og nemam këj su jak ngaa sën nemam vesa nevong lo ni, ⁴ gak gedok vu sir yö gëp vunsën. GAmam vu yagek nerak ngaa sën neggëp vunsën lo ni, om rëk bo dok nah nyëvewen vu hong.”

Yesu Tatekin Bë Hil Najom Jak Nabë Sënë (Lk 11:2-4)

⁵ “Log nabë ham najom jak, og ham su gwevong nabë alam kwaj luu rë. Ahëj neving pangsën bë denajom jak dok dub-supinsën-yi ayo los aggata böp nenga ketu, in alam degelë sir. Sa nanër vu ham yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rak saga, gak su rëk denatök jak nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ⁶ Gak bë genajom jak, og gedok na beggang ayo begebehii veluung avi, log mëm genajom jak vu Amam sën nedo lok nyëg vunsën saga. Amam saga nedo yagek menelë ngaa pin sën neggëp vunsën lo, om rëk bo dok nah nyëvewen vu hong. ⁷ Log bë ham najom jak, og ham su nanër gagek meris meris mu nabë alam dahis. Denekuung bë denanër gagek ngahisekë, og mëm Anutu rëk gengo sir. ⁸ Ham su gwevong nabë sënë. Gak ham Amamin vu yagek rak ngaa pin sën ham nerak vu in lo ni. Yönon, ham ngo nahën geham su kwetag vu yi rë, log yö rak ni vorot. ⁹ Om ham najom jak nabë sënë:
‘He Amamin sën nedo yagek,

mehönon debo vabuung in arëm.

¹⁰ Genam genatu he Mehöböp noh vu nyëg pin,
gemehönon pin degevong noh vu kwam gëp dob
nabë sën angër denevong ggëp yagek lo.

¹¹ Gebo nos vu he vu pehi sënë.

¹² Lob gedahun he ngaa nipaya na
nabë sën he nedahun ngaa nipaya sën mehönon denevong vu he lo ya.

¹³ Su gweli he na vu pelëpinsën,
gak mu gweko he vër in ngaa nipaya pin.

(In hong Nyëg og Nyëg anon, gehong Anutu los niwëëk,
garëm og böpata rot kesuu ngaa pin, neggëp degwata los degwata.
Yönon!)’

¹⁴ Kê! Nabë ham dahun mehönön hir ngaa nipaya na, og rëk ham Amamin vu yagek dahun ham ngaa nipaya na geving nabë saga. ¹⁵ Gaḵ nabë ham su dahun mehönön hir ngaa nipaya na rë, og ham Amamin vu yagek su rëk dahun ham ngaa nipaya na rë gerëk nama.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Sën Ayej Ggërin Nos

¹⁶ “Bë ham ayemin gërin nos geham su gwa rë, og ham su malamin seluh nabë alam kwaj luu sën malaj neseluh in bë alam dejak ni nabë ayej ggërin nos lo. Sa nanër vu ham yönön nabë deḵo hir nyëvewen ggovek ya raḵ saga, gaḵ su rëk denatök jaḵ nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ¹⁷ Gaḵ bë ayem gërin nos, og gwetung wël* jaḵ yum, gegejipek malam, ¹⁸ in alam su dejak ni nabë ayem ggërin nos. GAMam sën nedo vunsën lo yö timu jaḵ ni. Amam vu yagek nelë ngaa sën neggëp vunsën lo, om rëk bo doḵ nah nyëvewen vu hong.”

*Yesu Nër Gagek Raḵ Kupek Nivesa
(Lk 12:33-34)*

¹⁹ “Ham su ngupin ham kupek nivesa vesa vu dob sënë. In vu dob sënë og ngaa nemoneḵ los jeluj nelok benipaya neraḵ, galam hodeḵ denekevoh wes geneggodeḵ ya. ²⁰ Gaḵ ham ngupin ham ngaa nivesa vu yagek. In vu yagek og ngaa su nemoneḵ rë, gejeluj su nelok menipaya neraḵ rë, galam hodeḵ su denekevoh wes gedeneeggodeḵ ya rë. ²¹ Nyëg sën ham supin ham kupek menedo lok lo, og ham su rëk kwamin birekin nyëg saga rë.”

*Yesu Nër Bë Malam Tu Navim Yi Rangah
(Lk 11:34-36)*

²² “Malam tu navim yi ram. Bë malam natum in ngaa nivesa, og rangah rëk gegwang na navim pin los dahis. ²³ Gaḵ nabë malam natum in ngaa nipaya, og rëk navim pin malakenu doḵ. Log ayom malakenu bë pemëgin rangah na, og rëk malakenu natu böpata jaḵ.”

*Yesu Nër Gagek Raḵ Ala Luu, Anutu Los Kupek
(Lk 16:31)*

²⁴ “Hur ti su yoh vu bë gevong huk vu ala luu doḵ ti rë. In rëk nidëlin ngwë, gahë geving ngwë, ma rëk ayo napiik vu ngwë genitebö in ngwë. Ham su yoh vu bë gwevong huk vu Anutu los monë doḵ ti rë.”

*Yesu Nër Bë Hil Su Newad Jaḵ los Kwad Na Ngahi
(Lk 12:22-31)*

²⁵ “Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham su newamin jaḵ in ham medok tepëk nabë, ‘Hil rëk aḵa va? Ma hil rëk nanum va?’ Geham su newamin jaḵ in navimin nabë, ‘Hil rëk kebu navid jaḵ va?’ In hil anod kesuu nos gehil navid kesuu tob. ²⁶ Ham kwamin bo soḵ sën denevëëng medeneyoh yagek babu lo rë. Su denehin nos gahis rë, gesu denerur anon bedenesupin raḵ ya beggang rë, rëk ham Amamin vu yagek nevet sir. Gaḵ ham mehönön, og ham kwesuu soḵ sënë. ²⁷ Nabë ham ti kwa bo nabë geḵo yi buk sën medo mala vesa lo seggi berup na teka geving, og maḵ yoh vu bë rëk gevong-a? Ma! ²⁸ Om ham su newamin jaḵ in tob! Ham kwamin bo sesik talohëk sën nekweḵ pahup ayo lo rë. Su denevong huk los denevasu tob rë, ²⁹ log sa nanër vu ham nabë wirek Solomon* los yi vunëḵ-vunëḵ nikapiik neggërin yi, rëk ti su nivesa nebë sesik sënë rë. ³⁰ Yönön, Anutu negin nivesa vos sën nare gwëbeng, gerëk dekesik neheng bedebesi jaḵ na nengwah. Om nebë va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rë-ë? Ham jaḵ ni nabë Anutu rëk gegin ham geving bekesuu saga. ³¹ Om ham su newamin jaḵ menanër nabë, ‘He rëk aḵa va? Ma nanum va? Ma ajöp va?’ ³² In alam dahis vu dob yik kwaj nevo ngaa pin sënë pangsen bë denatök vu. Gaḵ ham Amamin vu yagek raḵ ngaa pin sën ham neraḵ vu in lo

ni ggovek ya. ³³ Om ham malamin sepa Anutu namugin nabë nam gegin ham geham gwevong ngaa niröp noh vu kwa, loḵ mēm ngaa pin saga og rëḵ gevong vu ham geving. ³⁴ Ham su kwamin bo ngaa maggin neheng yi benewamin jaḵ pehi. Gaḵ ngaa neheng yi, og neheng rëḵ ham kwamin bo. Ngaa maggin neggëp loḵ buk pin, om ham kwamin bo buk ti ti yö yi maggin doḵ buk saga lo beggovek.”

7

Yesu Nër Bë Su Geseggi Mehö Ngwë Hir Gagek Degwa (Lk 6:37-38, 41-42)

¹ “Ham su seggi mehö ngwë doḵ ayomin nabë mehö nipaya, in lob Anutu su seggi ham benanër ham nabë ham alam nimin paya. ² In Anutu rëḵ seggi ham gagek nabë sën ham neseggi mehö ngwë hir gagek lo. Gerëḵ gevong doḵ nah vu ham nabë sën ham nevong vu mehö ngwë lo. ³ Ma nebë va sën genelë kale mahen teka sën negga raḵ arim mala lo, log su genelë gang dus ti sën neggëp loḵ malam aga rë-ë? ⁴ Ma nebë va sën genër vu arim bë, ‘Kööḵ gesa hevong kale vër in malam gahis rë.’ Gwelë rë, gang dus ti neggëp loḵ ngo malam gahis. ⁵ Hong mehö kwam luu! Gwevong gang dus ti saga vër in malam govek rë, loḵ mēm rëḵ gwelë ngaa mahen teka sën neggëp loḵ arim mala aga nivesa megebo vër.

⁶ Ham su gwevong Anutu yi ngaa vabuung vu anöö! Geham su gwetë ham ngaa vuneksën sën ham nebaḡo raḵ monë böp lo na vu böök. In rëḵ debakë duk doḵ jaḵ vahaj, log depekwë medega ham.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Sën Hil Ketag Ngaa Vu Anutu (Lk 11:9-13)

⁷ “Bë ham kwetag ngaa vu Anutu og rëḵ bo vu ham, bë ham sero ngaa, og ham rëḵ natök jaḵ, bë ham pepa jaḵ reping, og Anutu rëḵ tahinin vu ham. ⁸ In alam sën deneketag ngaa vu Anutu lo, og nevo vu sir, log alam sën denesero ngaa lo, og denetök raḵ, galam sën denepapa raḵ reping lo, og netahinin vu sir.

⁹ Bë ham ti nalu ketag nos vu ama, og rëḵ bo gelong vu yi? Ma! ¹⁰ Log bë mehöti nalu ketag yi in gël ti, og ama rëḵ bo nyël ti vu yi? Ma rot! ¹¹ Ham alam nimin paya vu doḵ sënë, rëḵ ham kwamin nevo nalumin lo menevong ngaa nivesa vu sir, om ham jaḵ ni borot nabë ham Amamin sën nedo yagek lo nevong ngaa nivesa rot kesuu ham, om rëḵ gevong ngaa nivesa vesa vu alam sën deneketag vu yi lo. ¹² Ngaa pin sën ham ahëmin neving bë alam degevong vu ham lo, og ham gwevong vu sir namugin. Horek los alam denenër-gagek-rangahsën hir gagek lo degwa nebë sënë.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Sën Hil Adok Na Aggata Mahen Mala-tumsën-yi (Lk 13:24)

¹³ “Ham doḵ na aggata avi mahen in aggata sënë neya Nyëḡ Mala-tumsën-yi. Gaḵ aggata sën neya Nyëḡ Nipaya lo, og böpata beneggëp tatekinsën, lob alam ngahiseḵë deneyoh ya saga rot. ¹⁴ Gaḵ aggata sën neya Nyëḡ Mala-tumsën-yi lo, og mahen teka, behuk böp, lob alam ti ti mu denetök raḵ medenelok ya.”

Yesu Nër Bë Hil Gegin Hil Vu Alam-Gagek-Kuungsën (Lk 6:43-44)

¹⁵ “Ham gwegin ham vu alam-gagek-kuungsën. In alam saga nebë mehönon dekebu sir raḵ sipsip navij gedanelok yöḵ vu ham in bë ham gwekuung nabë sir alam nijvesa. Rëḵ mu ayoj peggo nipaya nebë anöö bemën sën vongin dega ham. ¹⁶ Ham ngo rëḵ jaḵ nij jaḵ hir huk sën degevong

lo. In mehöti su nerur vud anon rak aggis niggin ti jes rë, gemehöti su nerur mori anon rak jajap rë gema. ¹⁷ Kele nivesa pin yö nesis anon nivesa, gekele nipaya yö nesis anon nipaya. ¹⁸ Kele nivesa su yoh vu bë ngis anon nipaya rë, gekele nipaya su yoh vu bë ngis anon nivesa rë. ¹⁹ Kele pin sën su nesis anon nivesa rë lo, og denevuv medenetë rak ya nengwah. ²⁰ Om ham gwelë alam-gagek-kuungsën hir huk, beham jak nij nabë saga.”

Yesu Rëk Nanër Vu Alam La Nabë Su Rak Nij Rë

²¹ “Alam pin sën ayej nelok sa bë ‘Mehöböp! Mehöböp!’ lo, saga sir pin su rëk dedok na Nyëg-yagek-yi medenatu Anutu-yi-alam rë, gak yik alam sën denesepa lok Amag yi gagek lo sën rëk dedok na Nyëg-yagek-yi medenatu yi alam. ²² Vu Buk-tamusën og alam ngahisekë rëk ayej dok sa nabë, ‘Mehöböp! Mehöböp! He nër gagek rangah rak arëm, los hetii memö to deya in mehönon rak arëm, gehe hevong ngaa böp ngahisekë rak arëm!’ ²³ Rëk ma gesëk nanër vu sir nabë, ‘Sa su rak ham nimin rë. Ham alam nimin paya, ham jak na nenga in sa!’ ”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Beggang Luu (Lk 6:47-49)

²⁴ “Alam sën degengo sa gagek bedesepa dok lo, og sir nebë mehö los kwa sën lev yi beggang rak nedo gelong böp. ²⁵ Lob hob to rak mebël vaar böp gesang böp vë beggang saga, rëk su kevoh ya rë, in beggang saga yi mudeng luk ya gelong meving ahon niwëek. ²⁶ Gak alam pin sën degengo sa gagek pin rëk su desepa dok rë lo, og sir nebë mehö kwa masën, sën lev yi beggang rak nedo raggër. ²⁷ Lob hob to rak, mebël vaar böp, gesang böp vë beggang saga, lob kevoh pevis bekevoh ya verök yi in raggër niyes.”

²⁸ Yesu nër gagek sënë ggovek, lob alam yu böpata saga delëk bavij tök in yi gagek, ²⁹ in su nenër vu sir nebë alam-horek-yi lo rë. Gak nenër nebë mehö los niwëek ti.

8

Yesu Vong Mehö Nisevuuk Benivesa Rak (Mk 1:40-44; Lk 5:12-14)

¹ Yesu vu kedu meluk meya, lob alam ngahisekë detamuin yi. ² Lob mehöti los nisevuuk yam dus vu yi bepetev meneggëp lok vaha genër bë, “Mehöböp! Nabë ahëm geving og geyoh vu bë gwevong mesa nig veseek jak!” ³ Lom Yesu bë nema rak yi genër bë, “Sahëg ving! Om nim veseek jak!” Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ⁴ Lob Yesu nër vu yi bë, “Gwegin hong! Su gena genanër ngaa sënë vu mehö la. Gak mëm gena getato hong vu mehö-neko-seriveng gegwetung seriveng noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevong lo, in alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.”

Yesu Vong Rom Ti Sën Negin Alam-begö-yi Lo Yi Hur Nivesa Rak (Lk 7:1-10)

⁵ Yesu lok ya Kapernaum, lob alam-begö-yi vu Rom yu ti yoh vu mehödahis nemadvahi hir ggev nedo, lob ya vu yi meketag bë dok vu yi. ⁶ Ketag bë, “Mehöböp! Sa hur nirak meneggëp beggang ayo; sekë selongin benesang pangsën rot.” ⁷ Lom Yesu nër bë, “Sëk nök gevong benivesa jak.” ⁸ Rëk mehö negin alam-begö-yi nër yah bë, “Mehöböp, sa su mehö nig vesa yoh vu bë gedok na sa beggang rë. Om yik genanër jak avim mu gesa hur nivesa jak. ⁹ Gak yik sa mehö los nig wëek ti ving. Sa nahurek sa alag sën negin sa menevo huk vu sa lo babu, log sengo salam-begö-yi sën sa nehegin sir lo deneggurek sa babug ving nebë saga. Bë sa nanër vu sir ti nabë, ‘Gena!’ og rëk na, gesa

nanër vu ngwë nabë, ‘Genam!’ og rëk nam. Gesa nanër vu sa hur nabë, ‘Gwevong ngaa sënë!’ og rëk gevong. Om yik genanër jak avim mu og yik yoh vu.”

¹⁰ Yesu ngo, lom ranga nema genër vu alam sën denetamuin yi lo bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë sa su tök vu Israel ti gayo neyam timu vu sa nebë sënë rë. ¹¹ Gesa nanër vu ham nabë alam ngahisekë vu nyëg mala neverup los nemasusek ya yö rëk dena bemedo dega nos dok Nyëg-yagek-yi geving Abraham lööho Isaak lu Yakop. ¹² Gak alam Yuda og Anutu rëk getii vahi na nyëg malakenu dobnë medengu medegeköö nyëj, gesu rëk dedok na demedo Nyëg-yagek-yi rë. ¹³ Lob Yesu nër vu mehö negin alam-begö-yi bë, “Genah megena böm, gerëk anon jak vu hong noh vu hong gagek sën gevong ving agi.” Lob nahën nenër log mehö negin alam-begö-yi lo yi hur nivesa rak pevis.

Yesu Vong BePita Ggen Avëh Nivesa Rak
(Mk 1:29-31; Lk 4:38-39)

¹⁴ Yesu rak ya Pita yi beggang, lob lë Pita ggen avëh nivanë meneggëp beggang ayo. ¹⁵ Lom Yesu jom lok nema, lob nikul ya gekedi rak menevong nos vu Yesu.

Yesu Vong Alam Ngahisekë Nijvesa Rak
(Mk 1:32-34; Lk 4:40-41)

¹⁶ Log sheuksën lom deko alam ngahisekë sën memö denegwang ya sir lo medeyam vu yi, lob tii memö rak avi mu meto deya, gevong balam hir niraksën aggagga pin nivesa rak. ¹⁷ Vong ngaa sënë lob mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek anon rak. Sën nër nebë:

“Yö ti vo hil niraksën vër,
geko hil nivanë aggagga rak yah yi.”

Gagek Rak Sën Hil Tamuin Yesu
(Lk 9:57-62)

¹⁸ Yesu lë alam ngahisekë yam detetup yi, lob nër vu yi hur maluh bë dejak yag medena ngaggee böp nenga vahi. ¹⁹ Lob alam-horek-yi ti ya vu yi menër bë, “Tatovaha! Nyëg pin sën gena lo, og sëk sepa hong bena geving.” ²⁰ Rëk Yesu nër yah vu bë, “Anöösik lej neggëp, gesok newisej nedo, gak Mehönon Nalu og ben sën gëp dok lo ma!” ²¹ Log yi hur maluh lo ngwë nër bë, “Mehöböp! Amag nadiik besedev rë, lok mëm senök tamuin hong.” ²² Lok Yesu nër yah vu bë, “Getamuin sa, galam-diiksën yö rëk dedev hir heljeng.”

Yesu Vong Sang Los Ngaggee Bahë Yes Rak
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

²³ Yesu rak ya nedo yag geyi hur maluh derak ya ving. ²⁴ Derak meto deya ngaggee vuheng, lob pevis besang yam böp bevong ngaggee sis bevongin dahun yag. Rëk Yesu ggëp yiing. ²⁵ Lok yi hur maluh ya deggee vu yi gedenër bë, “Mehöböp! Gedok vu hil! Hil hevongin nadiik bemalad nama!” ²⁶ Lok nër yah vu sir bë, “Ham newamin nerak in-a? Ham su ayomin neyam timu vu sa yönon rë!” Nër bë saga log kedi petupek rak sang los ngaggee, lob ahë yes rak bededun ma geneggëp. ²⁷ Lom sir pin delëk mederanga nemaj gedenër bë, “Mehö sënë nebë va? Om sën sang los ngaggee dengo aye-ë!”

Yesu Tii Memö Ya In Mehö Luu
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

²⁸ Lok tum Yesu ya verup Gadara hir nyëg vu ngaggee nenga vahi, lob tök rak mehö luu, geluho vu waak sën denebë mehönon sekëj lok lo avi medetök to. Memö nedo lok luho beluho nij wëek ata, lob alam deneggönengin luho gesu deneyoh aggata saga rë. ²⁹ Lob luho pevis bedengeek bë, “Anutu Nalu

hong! Bë gwevong va vu he? Buk yö nahën, log geyam sënë in bë gebo vanë vu he namugin-a?" ³⁰ Lob böök yu ti vare deneruuk rak kedu sënë medenare ading teka. ³¹ Lob memö deketag vu Yesu bë, "Nabë gwetii he na, og gwevong he na madoḵ na böök yu ti sagu!"

³² Lob Yesu nër vu sir bë, "Ham na!" Nebë saga lob to deya meya deloḵ ya böök, lob böök pin saga deserög niwëek beya depesöng ya nyëg vaha degwa ti, bedelḵ ya ngaggee berehöö sir pin bemalaj maya veröḵ yi.

³³ Log alam sën denegin böök lo deveya medeya nyëg böp beya denër gagek pin rangah vu hir alam, los memö yi gagek ving. ³⁴ Lom alam pin vu nyëg saga deyah medeya denesero Yesu. Detöḵ vu yi lom deketag vu yi bë gevuu hir nyëg gena.

9

Yesu Vong Mehö Nema Los Vaha Nipaya Nivesa Rak (Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

¹ Yesu rak yah yag beyah los ngaggee nenga vahi betöḵ ya yi nyëg. ² Lob mehö la devaḵu mehöti sekë selöngin rak reek medeya vu yi. Yesu lë bë ayoj neya timu vu yi, lom nër vu mehö sekë selönginsën bë, "Nalug-e! Ayom sepëp jak! In sa dahun hong ngaa nipaya ya."

³ Lob tum alam-horek-yi vahi denḡo bekwaj nevo loḵ ayoj bë, "Mehö sënë ḡo yi rak besevöḵ Anutu!" ⁴ Rëḵ Yesu rak ngaa sën kwaj nevo loḵ ayoj lo ni, lom nër vu sir bë, "Ham kwamin nevo gagek nipaya nebë sënë loḵ ham ayomin in va? ⁵ Ham kwamin nevo gagek sën senër bë, 'Sa dahun hong ngaa nipaya ya' agi lo bë anon ma? In re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëḵ mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, 'Kwedi jak megena', og mëm ham rëḵ jak ni nabë sa nanër gagek los anon. ⁶ Om sa bë ham jak ni nabë Mehönon Nalu niwëek yoh vu bë dahun ngaa nipaya na vu dob—"; log peḡirin menër vu mehö sekë selönginsën bë, "Kwedi gweḡo hong reek jak megenah böm!" ⁷ Lob mehö lo kedi rak meyah ben. ⁸ Galam delë ngaa sënë lom deggöneng rot, gedeko Anutu arë rak in vong niwëek nebë sënë vu mehönon in bë dedoḵ vu mehönon vahi.

Yesu Tahi Matai (Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

⁹ Lob Yesu kedi rak vu saga meya, lom lë mehöti nedo rak beggang-takës-yi, arë nebë Matai. Lom nër vu yi bë, "Genam ḡetamuin sa!" Lob Matai kedi rak meya tamuin yi.

¹⁰ Lok tum Yesu medo negga nos loḵ Matai ben, lob alam-deneḡo-takës* losho alam-nijpaya ngahiseḡë yam denedo medenegga nos ving losho yi hur maluh. ¹¹ Alam Parisai* la delë nebë saga lom denër vu yi hur maluh bë, "Nebë va sën ham tatovaha negga nos ving alam-deneḡo-takës* losho alam-nijpaya-ë?"

¹² Rëḵ Yesu ngo hir gagek menër yah vu sir bë, "Alam nijvesa su deneya vu dokta rë, gaḡ alam nijraksën mu yö deneya vu. ¹³ Om ham nah bekwamin bo gagek sën negḡep loḵ Anutu-yi-ḡapiya lo degwa rë. Sën nenër bë: 'Sa su hevongin bë gaḡo seriveng sën ham nevesi vu sa lo rë.' Gaḡ sahëḡ ving bë ham kwamin paya in alam beham doḵ vu sir. In sa su yam in bë tahi alam yohvu rë, gaḡ seyam in bë tahi alam sën ngaa nipaya negḡep vu sir lo."

Tepëḵ Rak Alam Sën Su Ayej Neggërin Nos Rë (Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)

¹⁴ Lob buk ngwë lom mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh deya vu Yesu medelöḵ tepëḵ in yi bë, "He los alam Parisai* ayemin neggërin nos buk ngahiseḡë gehe su naha rë, log hong hur maluh og su denevong rë in va?"

¹⁵ Loḵ Yesu peggin gagek raḵ mehō sēn neḵo avēh lo benēr yah bē, “Ham kwamin bo rē, nabē mehōti medo geving yi alam geluho avēh ti denajom nemaj. Bē nabē sēnē og yi alam sēnē su rēḵ ayoj maggin medengu rē. Rēḵ mēm buk sēn debo mehō sēn geḵo avēh lo vēr, besu medo geving yi alam rē, og mēm yi alam rēḵ ayoj maggin gayej gērin nos doḵ buk saga.

¹⁶ Log mehōti su neḵo tob mewis sēn su deneripek rē lo len ti meneduu tob muḡeng sēn nekweek lo raḵ rē. Nabē gevong nabē saga, og rēḵ dejipek lob tob mewis sēnē najul menom, getob muḡeng sēnē rēḵ nakweek gökin belen böpata rot. ¹⁷ Gemehōti su netōō wain* mewis loḵ memēk-navi muḡeng rē. Bē gevong nabē sēnē og rēḵ wain ngol navi muḡeng sēn bebepul gekeseh geto mena meris, gememēk-navi nipaya jaḵ geving. Gaḵ mēm denatōō wain* mewis doḵ na memēk-navi mewis, og mēm luho rēḵ demedo nivesa doḵ ti.”

Ggev Nalu Avēh Vesa Loḵ Gavēh Ngwē Nivesa Raḵ
(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

¹⁸ Yesu nahēn nenēr gagek sēnē vu sir, lob alam Yuda hir dub-supinsēn-yi ala ti yam vu Yesu beyun lus vu yi log nēr bē, “Sa nalug avēh nahēn nediiḵ gwēbengko, om ḡenam gwebē nemam jaḵ yi in vesa doḵ nah.” ¹⁹ Lob Yesu kedi tamuin yi beya, lob yi hur maluh kedi deya ving yi.

²⁰ Log avēh ti nikōḵ neyam ata yoh vu ngebek nemadluho-mevidek-luu, lob verup ggēp Yesu demi bebē nema raḵ Yesu yi tob nyē. ²¹ In kwa nevo ggēp ayo nebē, “Bē sa ḡebē nemaḡ jaḵ yi tob mu, og sēḵ nig vesa jaḵ.” ²² Lom Yesu ggērin melē avēh lom nēr vu yi bē, “Nalug-e, kwam vesa! In ayom yam timu vu sa lob vong benimvesa raḵ.” Lob pevis bavēh nivesa raḵ.

²³ Lob Yesu ya verup dub ala lo yi beggang. Lom ngo alam denevē gevēēḡ apel heljēng yi los denevong dedun böp, loḵ nēr vu sir bē, ²⁴ “Ham jaḵ na! Avēh mahen su diiḵ rē, gaḵ mu neggēp yiating!” Rēḵ denöp raḵ yi. ²⁵ Lob Yesu tii sir beto deyah dobnē, gelok ya bejom loḵ avēh mahen nema bekedi raḵ. ²⁶ Lob gagek lo bengō ya meyoh vu nyēḡ saga pin meya.

Yesu Vong Kenod Luu Gengengöleng Ti Menij Vesa Raḵ

²⁷ Log Yesu kedi vu nyēḡ saga meya, lom mehō luu malaj kenod detamuin yi, bedetahi bē, “Davit* yi Mewis-e! Kwam gevongin aluu!” ²⁸ Yesu ya verup loḵ ya beggang ayo, loḵ luho deyam vu yi, lob loḵ tepēḵ in luho bē, “Melu vong ving bē seyoh vu bē gevong melu malamin nivesa jaḵ, ma ma?” Loḵ luho deyogek bē, “Eē-ē, Mehöböp. Geyoh vu.” ²⁹ Lob Yesu bē nema raḵ luho malaj genēr bē, “Om anon jaḵ noh vu sēn melu ayomin nam vu sa agi!” ³⁰ Lob luho malaj tum yah, log Yesu vo ḵooin luho bē, “Melu su na nanēr ngaa sēnē vu mehō la.” ³¹ Rēḵ ma geluho to deya lob denēr Yesu bengō ya meyoh vu nyēḡ saga pin.

³² Luho to deneya log alam deḵo mehōti verup, sēn su yoh vu bē bengwēng rē in memō kwa-ngengöleng-yi nedo loḵ yi. ³³ Lob Yesu tii memō saga to meya log mēm nevengwēng. Lob alam ngahiseḵē saga kwaj ya ngahi mederanga nemaj gedenēr bē, “Wirek hil su halē ngaa ti nebē sēnē ggēp Israel rē!” ³⁴ Rēḵ alam Parisai* denēr bē, “Netii memō to deneya raḵ memō alaj niwēēk.”

Yesu Kwa Vongin Alam

³⁵ Lob Yesu ya meyoh vu nyēḡ böp los mahen pin, betateḵin gagek vu sir loḵ hir dub-supinsēn-yi ayo yoh vu nyēḡ. Benēr Bengō Nivesa raḵ Anutu-yi-nyēḡ, gevong alam los niraksēn aggagga gengaa maggin sēn neggēp navij lo pin benijvesa raḵ. ³⁶ Lē alam ngahiseḵē saga, lom kwa vongin sir. In medo deneketul loḵ gedenedo paya rot nebē sipsip sēn alaj main sir lo. ³⁷ Nebē saga lob peggin gagek menēr vu yi hur maluh bē, “Nos ngahiseḵē anon loḵ

menedo huk anon, rëk alam sën deketöv medengupin lo su ngahi rë. ³⁸ Om ham kwetağ vu huk ala nabë gevong yi hur na debo yi nos medengupin nom!”

10

Yesu Ggoin Yi Hur Nemađuho-bevidek-luu Rak (Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

¹ Yesu tahi yi hur maluh nemađuho-bevidek-luu yam bevo niwëek vu sir bë degetii memö geto dena los degevang balam sën niraksën aggagga pin tök vu sir lo nijvesa jak, jak arë. ² Sinarë nemađuho-bevidek-luu sënë arëj sënë: Mehö muginsën Simon (sën denenër arë ngwë nebë Pita) log ari Andreas, geYakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho, ³ lob Pilip geBartolomai, Tomas geMatai, sën yi mehö-neko-takës*. Log Yakobus ngwë sën Alpeus nalu, geTadaius. ⁴ Log Simon sën yi mehö-neruuk-alam-Rom, luho Yudas Iskariot sën rëk nanër Yesu tato vu alam-begö-yi lo.

Yesu Vong Horek Vu Yi Hur Maluh Gevang Sir Ya Huk (Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵ Lob Yesu vong yi hur maluh nemađuho-bevidek-luu sënë ya, log nër gagek vu sir ving bë, “Ham su na vu alam-yu-ngwë. Geham su dok na alam Samaria* hir nyëg. ⁶ Gağ ham na vu sipsip Israel sën deneketul loğ bevongin malaj nama lo. ⁷ Ham na nanër vu sir nabë sënë: ‘Nyëg-yagek-yi vongin anon jak!’ ⁸ Ham gwevang balam nijraksën nijvesa jak, geham gwevang beheljëng vesaj dok. Ham gwevang balam nij sevuuk nij veseek jak, geham gwetii memö geto dena in alam. Sevo niğ wëek yök vu ham nyëmasën gemonë ma, om ham gwevang meris vu sir geham su gweko monë jak. ⁹ Ham su gweko monë goor ma seriva, ma monë kök sepa dok ham keggis. ¹⁰ Geham su gweje vahek sepa mena aggata, beham su gweko röpröp luu luu, beham su gweko suu ngwë geving, beham su natohin atohëng. Gağ yö nama rot! In alam sën ham nanër gagek vu sir gedok vu sir lo rëk dedok vu ham medebo nos lu ngaa vu ham. ¹¹ Sën ham na nyëg böp ti ma beggang-bu mahen ti lo, og ham dok tepëk in alam nijvesa in degegin ham, lob mëm ham medo geving sir rot beham na jak.

¹² Lob nabë ham dok na beggang ti ayo, og ham nanër gagek semusën vu alam saga. ¹³ Nabë sir alam nijvesa, og ham gagek semusën rëk na vu sir. Gağ nabë sir alam nij paya, og ham gagek semusën rëk pekwë menom vu ham. ¹⁴ Log nabë mehö la su degegin ham nivesa gëp hir beggang ma hir nyëg rë, besu degengo ham gagek rë, og ham tetëhin kebus in ham vahamin in dejak ni nabë devong paya, gegwevu beggang ma nyëg saga geham na. ¹⁵ Sa nanër vu ham yönon nabë, vu Buk-tamusën, sën Anutu gengo mehönon hir gagek lo, og rëk alam vu nyëg saga denatök vu nyëvewen böpata rot kesuu Sodom los Gomora.”

Maggin Aggagga Rëk Berup (Mk 13:9-13; Lk 21:12-27)

¹⁶ “Ham gwengo rë, sa nehevong ham ya nebë sën sipsip denelok ya anöo bemën avij. Om ham kwamin bo namugin begwevang ham ngaa los kwamin nabë sën hil nanër nyël bë denevang ngaa los kwaj lo. Geham malamin yes nabë sën hil nanër nuung bë malaj yes lo. ¹⁷ Ham gwëgin ham in mehönon. In rëk degeko ham na gagek vu kaunsor bedebeek ham dok hir dub-supinsënyi. ¹⁸ Log rëk degeko ham na bare dok kiap böp los alam-los-bengöj böp lo malaj, in salam ham, lob ham rëk nanër sa rangah vu sir gevu alam dahis. ¹⁹ Nabë degeko ham na gagek, og ham su newamin jak nabë, ‘Mağ hil rëk

nanër gagek nah nabë va? Ma hil rëk nanër gagek re?’ Gak dok buk saga og Anutu yö rëk gevong gagek sën ham nanër vu sir lo vu ham. ²⁰ In ham su ngo rëk nanër gagek saga rë, gak ham Amamin yi Anon Vabuung yö rëk nanër gagek berup ham avimin. ²¹ Alam rëk degevang arij lo dok na alam-begö-yi nemaj bedengis sir medenadiik. Log amaj rëk degevang nabë saga vu naluj. Log hurmahen rëk degelë amaj lu ataj paya medenanër sir rangah bedengis sir medenadiik.

²² Lob rëk alam pin degelë ham paya in salam ham. Gak alam sën denajom sir ahon rot, bena berup dok buk sën denadiik lo, saga rëk Anutu geko sir nom vu yi. ²³ Lob nabë degevang paya vu ham vu nyëg la, og ham beya mena nyëg ngwë. Sa nanër vu ham yönon nabë ham nahën gesu rëk semu huk na gëp nyëg Israel pin rë, log Mehönon Nalu rëk nom. ²⁴ Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rë, log hur-huk-meris-yi ti su kesuu ala rë. ²⁵ Nabë hur maluh arëj böp jak nabë hir tatovaha, og ggovek. Genabë hur-huk-meris-yi arëj böp jak nabë alaj, og yoh vu. Nabë denanër Belsebul* jak beggang ala, og rëk denanër yi hur nabë saga los denanër ggev nipaya la jak sir geving.”

*Mehönon Degöngin Anutu
(Lk 12:2-7)*

²⁶ “Om ham su gönengin mehönon. Ngaa pin sën neggëp vunsën gwëbeng rëk natök nam rangah vu tamusën. Gengaa pin sën debom meneggëp lok göbeng gwëbeng agi, og nahub rëk alam pin dejak ni. ²⁷ Gagek sën sa nanër vu ham vunsën lo, og ham nanër na rangah. Gegagek sën sa nepatereng lok ya ham nengamin lo, saga ham bare jak telig getahi na rangah. ²⁸ Ham su gönengin alam sën dengis ham navimin mu menadiik lo, in su deyoh vu bë rëk dengis ham anomin geving rë. Gak mëm ham göneng in Mehö sën yoh vu bë kevoh ham navimin los anomin dok Nyëg-nengwah-yi lo. ²⁹ Ham yoh vu bë bago sok mahen luu jak toea timu, rëk sok saga ti su rëk mala nama vunsën geham Amamin dugin rë. ³⁰ Gak ham og Anutu tevin ham yumin viis pin los dahis benerak ni. ³¹ Om ham su gönengin ham, in kwa nevo ham kesuu sok ngahisekë menengin ham.”

*Hil Nanër Rangah Nabë Yesu Yi Alam Hil
(Lk 12:8-9)*

³² “Mehöti bë nanër yi rangah vu mehönon nabë sa alam yi, og sëk nanër yi rangah nabë saga vu Amag sën nedo yagek lo. ³³ Log bë mehöti dah sarëg vun in mehönon nabë su sa alam yi rë, og sëk dah arë vun in Amag sën nedo yagek lo.”

*Yesu Yam In Begö Berup
(Lk 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ “Ham su gwekuung nabë seyam in gevong mamer vu dob. Ma! Sa su yam in mamer rë, gak seyam in begö berup. ³⁵ Seyam in gevong gagek-begö-yi berup galam degelë sir paya in sa los sa gagek.

Mehönon losho amaj ahëj sengën vu sir.

Log avëh losho ataj ahëj sengën vu sir,

gavëh atov losho ggej denapëng sir,

³⁶ galam sën denedo rak beggang timu lo depemëgin sir.

³⁷ Mehöti bë ahë geving ama ma ata rot kesuu sa, og su yoh vu bë rëk natu sa alam rë. Log bë mehöti ahë geving nalu maluh ma avëh kesuu sa, og su yoh vu bë rëk natu sa alam rë. ³⁸ Log mehöti bë su bër yi kelepeko* jak metamuin sa rë, og su yoh vu bë rëk natu sa alam rë. ³⁹ Mehöti bë kwa bo yi, og su rëk

medo mala-tumsën rë. Gaḵ mehöti bë kwa bo sa gekwa birek in yi, og rëḵ medo mala-tumsën.”

Alam Sën Rëḵ Degeḵo Nyëvewen Lo
(Mk 9:41)

⁴⁰ “Mehöti bë gevong nivesa vu ham, og vong nivesa vu sa. Gemehöti bë gevong nivesa vu sa, og vong nivesa vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving. ⁴¹ Mehöti bë geḵo mehö-nenër-gägeḵ-rangahsën ti jaḵ in yi mehö-nenër-gägeḵ-rangahsën, og luhoho rëḵ degeḵo hir nyëvewen gëp ti. Gemehöti bë geḵo mehö niröp ti jaḵ in yi mehö niröp, og luhoho rëḵ degeḵo hir nyëvewen gëp ti. ⁴² Log mehöti bë geḵo bël kul mebo vu sa mehö meris ti menanum in raḵ ni bë sa hur, og sa nanër vu ham yönon nabë, mehö sënë yi nyë vewen neggëp vu yaḵek.”

11

Mehö-neripek-alam Jon Vong Yi Hur Maluh Deya Vu Yesu
(Lk 7:18-35)

¹ Yesu nër gägeḵ saga vu yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu ggovek, log kedi raḵ beya beggang-bu sën deneggëp dus vu nyëḵ saga in bë tateḵin gägeḵ vu sir.

² Log Mehö-neripek-alam Jon nedo ḵarabus gengö ngaa böp sën Kerisi* nevong lo bengö, lob vong yi hur maluh la deya vu Yesu in bë dedok tepëḵ in yi nabë, ³ “Maḵ hong mehö sën Jon nër bengöm bë rëḵ genam lo sënë, ma he rëḵ medo gëgin yi rë?”

⁴ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham nah mena nanër ngaa sën ham ngo los ham lë lo vu Jon nabë, ⁵ alam malaj ḵenod denelë nyëḵ ggöḵin, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij sevuuḵ nij veseek nerak galam nengaj mir denengo gägeḵ, galam sën denediḵ lo vesaj nelok yah, log alam sën denedo paya in ngaa navij yi lo denengo Bengö Nivesa. ⁶ Mehöti sën su kwa luu luu in sa rë lo, og kwa vesa!”

Yesu Vong Tepëḵ Raḵ Ngaa Ngahiseḵë In Jon

⁷ Lob Jon yi hur maluh deyah loḵ mëm Yesu yom nër Jon degwa vu alam yu böpata saga nebë, “Wirek ham ya nyëḵ-yumeris in bë ham gwelë mehö nebë va? Ham bë gwelë ayöong neḵo dee meneḵepë yah geneyom-a? ⁸ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Ham bë gwelë mehöti neröp tob niyes mala ngeri ngeri? Ma! Alam sën deneröp tob niyes nebë saga, og denedo alam-los-bengöj bej. ⁹ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Mehö-nenër-gägeḵ-rangahsën ti? Èë, om mëm sa nanër vu ham nabë mëm yi mehö-nenër-gägeḵ-rangahsën bekesuu alam-denenër-gägeḵ-rangahsën lo pin. ¹⁰ Yiḵ mehö saga sën dekevu gägeḵ raḵ yi loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

‘Gwengo rë! Sëḵ gevong sa hur ti namugin,
mena negetongin aggata in hong!’

¹¹ Sa nanër vu ham yönon nabë Mehö-neripek-alam Jon arë böp rot kesuu alam pin sën ataj neḵo sir vu dob agi. Rëḵ mu alam sën denesepa loḵ sa bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rëḵ dekesuu Jon. ¹² Loḵ buk sën Mehö-neripek-alam Jon yam dob lo, lob ngaa maggin vongin bë ḵepë Nyëḵ-yageḵ-yi beyam verup gwëbeng, galam nijpaya denesis begö vu Nyëḵ-yageḵ-yi niwëëḵ ata benij wëëḵ rot in bë deduḵ na medegeḵo. ¹³ Gägeḵ pin sën alam-denenër-gägeḵ-rangahsën dekevu lo los horek pin, neggëp in mala negët Jon sënë. ¹⁴ Lob ham bë jaḵ ni nabë saga, og ham gwevong geving mehö sënë lo nabë Elia sën denenër bë rëḵ nom lo. ¹⁵ Mehöti bë nenga neggëp, og gengö sa gägeḵ.

16 Ma sək tatekin ham alam buk sənə jak va? Ham nebë hurmahen sən ggëp deneggök telig bedenetahi hurmahen vahi bë:

17 'He nasis ggageng rëk ma
geham su nelöö rë.

Gehe nasu kwamin paya paya,
rëk ham su nesu menepengah ham rë.'

18 In Mehö-neripek-alam Jon yam, lob su negga nos los nenum wain rë, rëk ham nër yi nebë, 'Memö nelok vu yi!' 19 Lob Mehönon Nalu yam benegga los nenum, lob ham nër yi bë, 'Ham gwelë mehö sənë! Mehö ahëta los nenum wain pangсэн, alam-deneko-takës* losho alam nijpaya hir mehö yi!' Rëk mu nabë hil galë Anutu yi huk og hil ajağ ni nabë yi mehö los kwa."

*Yesu Kwa Pesivin Alam Sën Su Denevong Ving Rë
(Lk 10:13-15)*

20 Log Yesu vong gagek rak nyëg vahi sën nevong ngaa böp ngahisekë lok rëk su deneggërin sir yah vu Anutu rë lo nebë, 21 "Wöp-o! Ham Korasin! Gëp in ham! Ham Betsaida! Gëp in ham! Bë mehöti gevong ngaa böp gëp alam Ture los Sidon hir nyëg nabë sën sa hevong lok ham nyëg agi, og rëk ayoj maggin in devong ngaa nipaya medegërin sir nom, medegeyeh vahek duum gededev tamut jak sir gedemedo dok vewev degwa. 22 Om sa nanër vu ham nabë, dok Buk-nyëvewen-yi, og ham rëk gwëko maggin böpata rot kesuu alam Ture los Sidon. 23 Geham alam Kapernaum, ham bë kwerë ham jak na vavunë? Ma! Rëk ham duk na Nyëg-nengwah-yi. Bë mehöti gevong ngaa böp gëp Sodom nabë sën sa hevong ggëp ham nyëg lo, og rëk Sodom nahën medo rot beberup dok buk sənë. 24 Om sa nanër vu ham nabë dok Buk-nyëvewen-yi, og ham rëk gwëko maggin böpata rot kesuu Sodom hir maggin!"

*Yesu Nër Bë, "Ham Nam Vu Sa Mesewah"
(Lk 10:21-22)*

25 Vu buk saga Yesu jom rak bë, "O Amag! Hong Mehöböp vu yagek los dob. Sahëg nivesa rot vu hong in ngaa pin sənë neggëp vunsën in alam los kwaj, gağ getato vu alam sën su deluk dub böp rë lo. 26 Yönon Amag! In yik ngo kwam nevo bë gwëvong nabë saga in nivesa." 27 Log nër ving bë, "Amag vo ngaa pin lok yam sa nemağ ggovek ya. Gemehöti su rak Nalu ni rë, gağ Ama yö timu rak ni. Gemehöti su rak Ama ni rë, gağ yik Nalu yö timu rak ni. Galam sën Nalu tato Ama vu sir lo, og derağ ni ving. 28 Ham sën nekwerë ngaa maggin, beham nevimengin menedo lo, ham pin nam vu sa, in sa gağo maggin vër in ham geham sewah. 29 Ham natu sa hur, beham gwëko kwa vu sa. In sa mehö malag yes, gesa su nehağo sa rak lok ayog rë, lob ham ayomin rëk geto megëp revuh. 30 Kë! Huk sën sebo vu ham lo saga su rëk deginengin ham rë, gengaa maggin sën sək gevong vu ham in ham kwerë lo, saga yik sepëp!"

12

Tepëk Rak Buk-sewahsën-yi
(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)*

1 Buk-sewahsën-yi* ti lob Yesu losho yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti ayo, lob yi hur maluh derur nos sənë anon mededah in dediğahëj. 2 Lok alam Parisai* delë lob denër vu Yesu bë, "Gelë! Hong hur maluh dekeyëh horek Buk-sewahsën-yi*!" 3 Rëk lok tepëk yah vu sir bë, "Mağ ham su tevin gagek sën Davit diğahë wirek lo rë? 4 Diğahë lob losho alam sën denesepa yi lo delok ya Anutu yi dub bedegga brët vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Nos sën alam meris nebë Davit su deyoh vu bë dega rë lo,

gak alam-deneḱo-seriveng mu yō denegga, (rēḱ mu dediikahēj lom degga lob saga su devong paya rē). ⁵ Log maḱ ham su raḱ gageḱ sēn neggēp loḱ horek lo ni rē? Sēnē nebē alam-deneḱo-seriveng denevong huk loḱ dub ayo loḱ Buk-sewahsēn-yi* lob dekeyēh horek ving nebē saga, rēḱ su devong paya rē. ⁶ Rēḱ sa nanēr vu ham nabē ngaa sēn nedo agi, sēn bōpata kesuu dub-vabuung-bōp. ⁷ Bē ham jaḱ gageḱ sēn neggēp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo ni, og ham su rēḱ bo maggin vu sir rē. Gageḱ sēnē nebē: ‘Sa su nehevongin bē gaḱo seriveng sēn ham nevesi vu sa lo rē, gaḱ sahēḱ neving bē ham kwamin paya in alam beham doḱ vu sir.’ Om su devong paya rē. ⁸ In Mehōnon Nalu tu Buk-sewahsēn-yi* ala.”

Yesu Vong Mehō Nema Nipaya Nivesa Raḱ
(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)

⁹ Yesu vu nyēḱ saga beya meloḱ ya alam Parisai* saga hir dub-supinsēn-yi. ¹⁰ Lob mehō sekē beloinsēn ti nedo. Lom alam la bē denanēr gageḱ jaḱ Yesu, lob deloḱ tepēḱ in yi bē, “Maḱ yoh vu bē hil gevong alam nijraḱsēn nijvesa jaḱ doḱ Buk-sewahsēn-yi* ma ma?” ¹¹ Loḱ Yesu nēr yah vu sir bē, “Bē ham ti yi sipsip perurek timu, lob duḱ sōv doḱ Buk-sewahsēn-yi*, og maḱ mehō saga su rēḱ najom jaḱ nom vavunē rē? Gaḱ rēḱ najom jaḱ nom! ¹² Rēḱ mu mehōnon dekesuu sipsip yōnon. Om sēn hil ayoh vu bē adoḱ vu mehōnon doḱ Buk-sewahsēn-yi*.” ¹³ Log nēr vu mehō sēnē bē, “Getelo sekēm nam!” Lom telo sekē ya, lob nivesa raḱ nebē vahi. ¹⁴ Lob alam Parisai* to deyah dobnē medesupin sir medevengwēng raḱ aggata bē dengis Yesu menadiik.

Anutu Yi Mehō-huk-yi Yesu

¹⁵ Loḱ Yesu raḱ ni, lob vuu nyēḱ saga geya. Lob alam ngahiseḱe detamuin yi, lob vong alam nijraḱsēn pin benijvesa raḱ. ¹⁶ Log vo ḱoo vu sir bē su denanēr yi rangah, ¹⁷ lob gageḱ sēn wirek Anutu nēr verup mehō-nenēr-gageḱ-rangahsēn Yesaya avi lo anon raḱ. ¹⁸ Nebē:

“Sa hur sēnē, sehoo in yi raḱ,
sahēḱ neving yi, gesa halē yi nivesa kesuu alam vahi pin.
Rēḱ sa ḱetung sa Anon Vabuung jaḱ yi,
lob rēḱ tateḱin sa gageḱ anon degwa vu alam-yu-ngwē.
¹⁹ Losho mehōnon su rēḱ denanēr sir rē, gesu rēḱ gengeek rē,
gesu rēḱ degengo gegevong paang ḱep telig rē.
²⁰ Gagwēḱ sēn keyēh meneggēp neḱo ahon lo, og sa hur su rēḱ keyēh na verōḱ yi rē.
Log ram yi wik sēn ggēp nelēlek teka lo, og sa hur su rēḱ napuv na verōḱ yi rē.
Rēḱ medo gevong huk in rot begageḱ nirōpsēn anon jaḱ bekesuu ngaa nipaya pin.
²¹ Lob alam-yu-ngwē rēḱ medo debo kwaj in yi nabē rēḱ doḱ vu sir.”

Denēr Bē Yesu Vong Huk Raḱ Satan Niwēēḱ
(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)

²² Lob deḱo mehōti yam vu yi. Memō nedo loḱ yi bemala ḱenod los su yoh vu bē bengwēng rē. Lob Yesu vong benivesa raḱ, betum nevengwēng genelē nyēḱ. ²³ Lob alam yu bōpata saga delēḱ anon bedenēr bē, “Mehō sēnēḱ maḱ yik Davit* yi mewis sēn lo?” ²⁴ Rēḱ alam Parisai* denḱo, lob denēr bē, “Netii memō to deneya raḱ memō alaj Belsebul* niwēēḱ.” ²⁵ Rēḱ Yesu raḱ ayoj ni, lob nēr vu sir bē, “Nabē alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og dob saga rēḱ nabumeng na. Log nabē nyēḱ bōp ti ma alam degwa ti debasuh sir na yu luu bedengis sir, og rēḱ nyēḱ ma alam degwa ti saga su rēḱ demedo rē. ²⁶ Om nabē

Satan getii yi hur memö geto dena, og losho yi hur rëk debasuh sir, lom yi nyëg rëk medo niwëek nabë va? ²⁷ Rëk mu nabë Belsebul* nelok vu sa yönon besa nehetii memö to deneya, og mak re nelok vu ham alam besën denetii memö to deneya agi? Om ham alam saga degengo ham gagek sagi medeseggi rë. ²⁸ Gaḱ bë Anutu yi Anon Vabuung lok vu sa, besa hetii memö beto deneya, og ham jak ni nabë Anutu yam vu ham ggovek ya in bë gegin ham. ²⁹ Mehöti su yoh vu bë dok na Mehö Nipaya los niwëek saga yi beggang mebo yi kupek pin vër rë. Nabë naduu mehö niwëek saga govek, og mëm godeḱ yi kupek pin sën nedo lok yi beggang ayo lo. ³⁰ Mehöti sën su sa alam yi rë lo, og nesis begö vu sa. Gemehöti sën su nelok vu sa menesupin sipsip ving rë lo, og netii sir meya denepalët lok. ³¹ Om sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë dahun mehönon hir ngaa nipaya los gagek pelësën pin sën denvong lo na. Gaḱ gagek pelësën sën denenër rak Anon Vabuung lo, og su rëk Anutu dahun na rë.

³² Log mehöti bë nanër gagek nipaya ti jak Mehönon Nalu, og rëk Anutu dahun yi nipaya sënë na. Gaḱ nabë mehöti nanër gagek nipaya ti jak Anon Vabuung, og su rëk Anutu dahun yi nipaya sënë na rë. Gaḱ rëk nama, vu gwëbeng gevu tamusën geving.”

*Kele Nipaya Nevuuk Anon Nipaya
(Lk 6:43-45)*

³³ “Nabë ham baroh kele nivesa, og yö rëk ngis anon nivesa. Nabë ham baroh kele nipaya, og yö rëk ngis anon nipaya. In hil nehalë kele anon rëk mëm hil narak ni nebë kele nivesa ma nipaya. ³⁴ Nyël nalu ham! Ham su yoh vu bë nanër gagek nivesa rë, in ham alam nimin paya. Yönon, ham nenër gagek verup avimin yoh vu ngaa sën ham kwamin nevo lok ayomin lo. ³⁵ Om mehö nivesa neḱo ngaa nivesa vër lok ngaa nivesa sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah, log mehö nipaya neḱo ngaa nipaya vër lok ngaa nipaya sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah. ³⁶ Om sën sa nanër vu ham nabë gagek jeggin jeggin pin sën alam denenër lo, og rëk Anutu gevong nyëvewen dok nah vu sir dok buk sën gengo alam pin hir gagek lo. ³⁷ In hong gagek rëk nanër hong nabë hong mehö nim vesa ma rëk nanër hong nabë hong mehö nim paya.”

*Alam La Deketag Vu Yesu Bë Degelë Ngaa Böp
(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)*

³⁸ Nër saga ggovek lob alam-horek-yi la los alam Parisai* la denër vu yi bë, “Tatovaha, he hevongin bë gwëvong ngaa böp ti behe galë.”

³⁹ Lom nër yah vu sir bë, “Ham alam sën nedo dob-ë, ham alam nimin paya. Ham nebë avëh baggëb, om sën ham nekwetag bë ham gwelë ngaa böp. Rëk mu sa su rëk gevong ngaa böp vu ham rë. Gaḱ sëḱ gevong ngaa böp nabë sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yona yi ngaa böp lo mu vu ham beggovek. ⁴⁰ Wirek Yona neggëp lok gël böp ayo yoh vu rangah löö gebuk löö, lom Mehönon Nalu rëk gëp dok dob ayo noh vu rangah löö gebuk löö nabë saga. ⁴¹ Log vu Buk-tamusën og Anutu rëk seggi mehönon hir gagek, lob rëk alam Nineve kedi debare medenanër gagek jak alam vu buk sënë nabë denvong ngaa nipaya. In alam Nineve denḱo Yona aye bedeggërin sir yah vu Anutu. Gaḱ Mehö sën nedo agi kesuu Yona, rëk ham su wërin ham rë. ⁴² Log vu Buk-tamusën og Anutu rëk seggi mehönon hir gagek, lob rëk avëh-los-bengö vu dob nyë sën sang-neverup lo kedi bare menanër gagek jak alam vu buk sënë nabë denvong ngaa nipaya. In avëh-los-bengö sënë yam vu dob nyë in bë gengo Solomon* yi gagek los kwa böp. Gaḱ Mehö sën nedo agi og kesuu Solomon*, rëk ham su ngo aye rë.”

Memö Yom Ggökin
(Lk 11:24-26)

⁴³“Memö nipaya sën to meya in mehönnon ti lo, og to meya medo neyoh nyëg nivevo benesero nyëg len ti in bë sewah dok, rëk su netök rak rë. ⁴⁴Lom nër bë, ‘Maam sak nah mena galë beggang sën sa nado loḵ wirek lo rë!’ Lob yah verup rëk nelë bë desekee beggang sën lo bedevunek vu benedo meris. ⁴⁵Lob rengö yi beyah ḵo memö nemadvahi-bevidek-luu sën denevong ngaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo loḵ beggang sënë. Lob mehö sën nedo paya wirek lo mëm nedo paya ya verök yi rot. Om ngaa nipaya nabë sënë rëk natök vu alam nij paya sën denedo gwëbeng agi nabë saga.”

Yesu Ata Lo Ari Lo
(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)

⁴⁶Yesu nahën nenër gagek nebë sënë vu alam, log ata gari lo yam denare dobnë in bë losho debengwëng. ⁴⁷Lob mehöti nër vu bë, “Gelë, atam losho arim lo yam denare dobnë in bë ham los bengwëng.” ⁴⁸Lob Yesu nër gagek yah vu mehö sënë bë, “Satag re? Gesarig re lo?” ⁴⁹Lob tato yi hur lo rak nema genër bë, “Gwelë! Atag lo arig lo sënë. ⁵⁰Alam sën denesepa loḵ Amag vu yagek kwa lo, og sir saga mëm detu sarig lo, savëhnög lo, satag lo!”

13

Mehö Netetëhin Nos Gahis Vu Huk
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

¹Vu buk saga Yesu vu beggang ayo meto meya dobnë, beya nedo dus vu ngaggee böp nenga. ²Loḵ alam yu böpata deya vu yi, lob Yesu rak ya nedo yag ti, galam pin denare ngaggee nenga. ³Log nër gagek peggirinsën ngahisekë vu sir bë, “Ham gwengo rë! Mehö netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos gahis.

⁴Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo loḵ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lom soḵ yam degga pevis. ⁵Log gahis la to merak nedo dob mahen teka sën rak neggëp gelöng vavunë lo, om kip pevis in dob mahen teka mu, ⁶lob hes tum bevev rak lom meran ya, in gëga su luḵ ya dob gebinë rë. ⁷Log gahis vahi to meloḵ ya nedo vos niggin ggin ayo, lob vos niggin ggin sënë kip merig meggök nos bevong paya. ⁸Log gahis la to meloḵ ya nedo dob jeji, lob rig besis anon nivesa. La sis anon mehödahis nemadvahi, gela sis anon mehödahis löö, gela sis anon mehödahis ti benemadluho. ⁹Mehöti bë nenga neggëp, og gengo gagek sënë.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Degwa Rangah
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)

¹⁰Lob yi hur maluh ya deloḵ tepëḵ in yi bë, “Genër gagek pin netu gagek peggirinsën vu sir in va?” ¹¹Loḵ nër yah vu sir bë, “In Anutu tateḵin Nyëg-yagek-yi yi gagek vunsën degwa vu ham, gaḵ su tateḵin vu alam sënë rë. ¹²Mehöti sën nerak gagek degwa ni lo, og rëk jaḵ la degwa ni geving rot, gemehöti sën su nerak gagek degwa ni rë lo, og rëk kwa birekin teka sën nerak ni lo benama na verök yi. ¹³Senër gagek peggirinsën vu sir in bë rëk degelë mu gesu dejak ni rë, log degengo mu gesu denatök jaḵ gagek degwa rë. ¹⁴Om mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek anon rak, sën nër nebë: ‘Ham nengamin rëk gengo, rëk ham kwamin su rëk natök jaḵ rë. Ham malamin rëk gelë, rëk ham su rëk jaḵ degwa ni rë.’

¹⁵GeYesaya nër rak sir ving bë:

‘Nabë saga, in alam sënë ayoj niwëëk,
medemir nengaj gedekebu malaj

in bë malaj rëk gelë genengaj rëk gengo,
lob dejak ni medegërin sir lob sa gevong benijvesa jak.'

¹⁶ Gak mu hamek kwamin vesa in ham malamin nelë sa los ham nengamin nengo sayeg. ¹⁷ Sa nanër vu ham yonon nabë: Wirek alam-denenër-gagek-rangahsën los alam yohvu ngahisekë denetung malaj in bë degelë ngaa sën ham nelë agi, rëk su denelë rë. Log denebë nengaj in bë degengo gagek sën ham nengo agi, rëk su denengo rë."

*Gagek Peggirinsën Rak Mehö Netetëhin Gahis Lo Yi Degwa
(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)*

¹⁸ "Om ham gwengo gagek peggirinsën rak mehö netetëhin gahis lo degwa rë. ¹⁹ Alam sën denengo Nyëg-yagek-yi yi gagek rëk su kwaj netök rak degwa rë lo, og sir nebë gahis sën to nedo lok aggata, in Mehö Nipaya lo yam neseapos gagek lo vër in ayoj. ²⁰ Log gahis sën to nedo rak gelöng vavunë lo, nebë alam sën denego gagek medeko rak pevis mekwaj vesa in. ²¹ Rëk mu sir nebë nos gega sën nerak vu gelöng lo, lob su denedo hus ading rë. Bë ngaa maggin ti natök jak sir, ma mehö la denanër sir in desepa lok sa gagek, og rëk dedëin na pevis. ²² Log gahis sën to melok ya vos niggin ggin ayo lo, nebë alam sën denengo gagek, lok newaj nerak in ngaa dob yi lo. Gahëj ving monë lu ngaa rot ggök ya gagek, lom diik gesu sis anon rë. ²³ Log gahis sën to meluk ya dob jeji lo nebë alam sën denego gagek bedetök rak degwa bedenevong ving bedenevong banon rak lo. La denesis anon mehödahis nemadvahi, gela denesis anon mehödahis löö, gela denesis anon mehödahis ti benemadluho."

Gagek Peggirinsën Rak Vos Nipaya Kip Lok Huk

²⁴ Lok nër gagek peggirinsën ngwë ggökin vu sir bë, "Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mehönon ti tetëhin nos gahis nivesa lok yi huk. ²⁵ Lob neggëp yiing buk, log mehö sën nelë yi paya lo, tetëhin vos nipaya gahis ggök ya nos gahis lo vavunë geneya. ²⁶ Lob gahis lo kip meböp rak ggovek bebë ngis anon, lok delë vos nipaya lo kip merivin lok ving. ²⁷ Lob yi hur ya denër vu yi bë, 'Mehö böp, mak getetëhin gahis nivesa lok hong huk, log vos nipaya sën kip agu yam vu tena?' ²⁸ Lok nër vu sir bë, 'Mehö sën nelë sa paya lo vong ngaa sënè!' Lom yi hur delok tepëk in yi bë, 'Om he na bepul vos sënè na?' ²⁹ Rëk nër yah bë, 'Ma! Bë ham bepul vos na, og mak ham rëk bepul nos la geving. ³⁰ Om ham naköök geluho desarömin sir medebare gebuk sën hil abo nos anon lo rë. Lob dok buk saga og sëk nanër vu alam sën debo nos anon lo nabë dengap vos nipaya jak bun namugin bena degetë jak na nengwah, log mëm dengupin nos anon jak na sa jök.' "

*Gagek Peggirinsën Rak Gahis Mahen Teka
(Mk 4:31-32; Lk 13:18-21)*

³¹ Lok Yesu nër gagek peggirinsën ngwë vu sir ggökin bë, "Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mastet* gahis sën mehöti ko meya mehin lok yi huk. ³² Nos gahis saga mahen teka genos gahis pin kesuu, rëk tum nekip lob böp nerak benekesuu nos pin geya netu kele, besok sën denevëeng medeneya agi yam denejegwi newisej lok nema."

³³ Log nër gagek peggirinsën ngwë vu sir nebë, "Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë yiist* sën nevong bebrët nerig lo. Avëh ti ko meya sarömin ving parawa ketuk löö lok gabum, lom yiist* köd parawa pin sënè merig."

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën
(Mk 4:33-34)*

³⁴ Yesu nër gagek peggirinsën pin saga gesu nër ti rangah rë, gaḵ nër tu gagek peggirinsën mu vu alam yu böpata saga. ³⁵ In mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek sënë anon jaḵ. Sën nebë: 'Sëḵ nanër vu sir jaḵ gagek peggirinsën.

Gesëḵ nanër gagek sën nevun yi loḵ buk sën Anutu tung yagek los dob meneggëp rot meverup gwëbeng agi vu sir.'

Gagek Peggirinsën Raḵ Vos Nipaya Lo Degwa

³⁶ Yesu nër ggovek, log vuu alam yu böpata saga ya, gelok yah beggang ayo, lob yi hur maluh ya delok tepëḵ in yi bë, "Genanër gagek peggirinsën sën vos nipaya kip loḵ huk anon lo degwa rangah vu he rë."

³⁷ Lob nër yah vu sir bë, "Mehö sën nevaroh nos gahis nivesa saga og Mehönon Nalu. ³⁸ Gedob pin sënë nebë huk, genos gahis nivesa saga nebë alam sën detu Anutu yi hur, gevos nipaya saga nebë Mehö Nipaya Satan yi hur lo. ³⁹ Log mehö netetëhin vos nipaya gahis lo, saga Satan. Log buk sën dengupin nos lo, saga og buk sën dob los yagek nama na lo. Galam sën dengupin nos lo, sagak angër lo. ⁴⁰ Log sën dengupin vos nipaya mena debesi pin jaḵ nengwah lo, og yik rëḵ degevong nabë sënë dok Buk-tamusën. ⁴¹ Dok buk saga Mehönon Nalu rëḵ gevong yi angër na dengupin alam nij paya pin sën depelëpin alam-vongvingsën-yi lo geving alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, bedegeḵo sir vër in Anutu-yi-Nyëḡ. ⁴² Lob rëḵ degetë sir dok na nengwah, bedengu los degeköö nyëḡ. ⁴³ Lob vu buk saga Anutu-yi-alam rëḵ denajëh nabë hes gëp Amaj-yi-Nyëḡ. Mehöti bë nenga neggëp og gengo gagek sënë!"

Gagek Peggirinsën Raḵ Mehö Nesero Yi Monë Lok Huk Anon

⁴⁴ "Log sën Nyëḡ-yagek-yi anon jaḵ lo, og yik nebë kupek nivesa sën mehöti vun meneggëp lok dob bemehö ngwë töḵ vu, log vun yah ggökin. Kwa vesa rot geya nevong yi ngaa pin balam debago beḵo monë raḵ pin, lom yah bago dob len ti sënë betu yi ngaa."

Gagek Peggirinsën Raḵ Kumḵum

⁴⁵ "Log sën Nyëḡ-yagek-yi anon jaḵ lo, og yik nebë mehö-nebago-ngaa nesero kumḵum nivesa in bë bago. ⁴⁶ Töḵ vu kumḵum ti bemalangeri rot beyi monë böpata rot. Lom ya mevong yi kupek pin balam debago, lob ḵo monë raḵ betum yah bago kumḵum malangeri sënë raḵ betu yi ngaa."

Gagek Peggirinsën Raḵ Lek-gël-yi

⁴⁷ "Log gagek peggirinsën ngwë nebë sënë: Sën Nyëḡ-yagek-yi anon jaḵ lo, og yik nebë lek-gël-yi ti sën denetë luḵ ya loo beggërin gël aggagga lok. ⁴⁸ Lek pup lom dedadii raḵ yam roneḵ, bedeggoin gël nivesa lok ya gabum, gedetë nipaya ya. ⁴⁹ Lob buk sën yagek los dob nama na lo, og rëḵ nabë sënë. Angër rëḵ nam degeḵo alam nij paya vër dok alam nijvesa vuheng, ⁵⁰ bena degetë sir dok na nengwah, bedengu los degeköö nyëḡ."

Gagek Peggirinsën Raḵ Mehöti Los Yi Kupek Mewis Los Mugeng

⁵¹ Log Yesu lok tepëḵ in sir bë, "Maḵ ham raḵ gagek mewis pin sënë degwa ni?" Lom deyogek bë, "Eë-ë!" ⁵² Lob nër yah vu sir bë, "Mehö-horek-yi sën nengo gagek raḵ Nyëḡ-yagek-yi venuh ggovek lo, saga nebë beggang ala ti. Lok ya yi beggang-kupek-yi ayo beḵo yi kupek mewis los mugeng lok ti beluḵ yom."

*Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu
(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)*

⁵³ Yesu nēr gagek peggirinsēn saga vu sir ggovek log vuu hir nyëg ya,
⁵⁴ geyah ben menenēr Anutu yi gagek vu yi alam loḵ hir dub-supinsēn-yi.
 Lom avij tōḵ medenēr bē, “Mehō sēnē ḵo kwa los ngaa bōp bōp sēnē vu tena?
⁵⁵ Yosep sēn mehō nelev beggang lo nalu yi! Gata Maria! Gemāḵ ari lo sēn
 Yakobus geYosep geSimon geYudas lo? ⁵⁶ Gavēhnō lo sēn denedo ving hil-
 ē! Log mak ḵo ngaa pin sēnē vu tena?” ⁵⁷ Denēr nebē sēnē, log denelē yi
 paya. Rēḵ Yesu nēr vu sir bē, “Alam vu nyëg pin denēḵo mehō-nenēr-gagek-
 rangahsēn arēj raḵ, gaḵ yō hir alam, gesir sēn losho beggang-bu timu lo, og
 ma!” ⁵⁸ Lob su vong ngaa bōp ngahiseḵē vu nyëg saga rē, in su ayoj neya timu
 vu yi rē.

14

Degwa Sēn Herot Kuung Bē Jon In Yesu Lo* *(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)*

¹ Vu buk saga Herot* tu distrik Galilea ala menedo, bengō Yesu bengō. ² Lob
 nēr vu yi alam sēn denengo gagek ggēp avi lo bē, “Yiḵ Mehō-neripek-alam Jon
 lo sēnē! Kedi raḵ ggōkin vu bedub, om sēn nevong ngaa los niwēēk ata nebē
 agi.”

³ Herot* nēr bē saga in jom Mehō-neripek-alam Jon beduu yi ahon wirek
 betung yi ya ḵarabus. Herot* vong raḵ ari Pilip venē Herodias sēn ggodeḵ
 yah tu venē lo. ⁴ In Jon nēr vu Herot* bē, “Su geḵo avēh sēnē nirōp rē!” ⁵ Lom
 Herot* bē ngis yi menadiik rēḵ ggōnengin alam Yuda in kwaj nevo Jon bē yi
 mehō-nenēr-gagek-rangahsēn ti. ⁶ Betum buk sēn Herot* kwa vo yi buk sēn
 ata ḵo yi wirek lo, lob vong nos bōp balam la desupin sir ving yi, geHerodias
 nalu avēh yam nelōo loḵ malaj.

⁷ Lob Herot* lē bahē nivesa rot in yi, lob nēr yōnon rot vu avēh avō sēnē
 getato nema ya vavunē bē, “Bē genanēr ngaa ti vu sa, og sēḵ bo nōḵ vu hong
 yōnon!” ⁸ Lob Herodias loḵ nalu avēh ahē bemēm nēr vu Herot* bē, “Gwetung
 Mehō-neripek-alam Jon yu doḵ gabum ti megebo vu sa pehi sēnē!” ⁹ Nēr nebē
 sēnē lom mehō-los-bengō Herot* ayo maggin, rēḵ kwa vo gagek sēn nēr yōnon
 getato nema ya vavunē lo, in neggōnengin alam vatēvek sēn deyam in yi nos
 bōp lo denḵo. Lob nēr bē degevong noh vu saga. ¹⁰ Lom vong mehōti ya
 beggang ḵarabus ayo meketōv Jon kwa. ¹¹ Lob deḵo yu loḵ gabum ti beyam
 devo vu avēh avō sēnē, beḵo meyah vo vu ata. ¹² GeJon yi hur maluh yam
 deḵo anon meya delev. Delev ggovek, log ya denēr vu Yesu.

Yesu Vet Alam 5,000 *(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)*

¹³ Yesu ngo gagek sēnē lob vuu nyëg saga geraḵ yaḡ meya nyëg-yumeris
 tahsēn ti. Loḵ alam denḵo lom devuu nyëg bōp gedeyoh roneḵ bedesepa yi
 medeya. ¹⁴ Lob Yesu ya verup merak yah roneḵ vu nyëg-yumeris, lob lē alam
 ngahiseḵē saga bekwa vongin sir, lob vong behir alam nijraksēn nijvesa raḵ.

¹⁵ Log sehuk luḵ lob yi hur maluh ya denēr vu yi bē, “Nyëg-yumeris tahsēn
 sēnē behes mala ya ggovek, om gwevong alam sēnē deketēkin sir medena
 denoh vu beggang-bu ti ti in debago hir nos.” ¹⁶ Rēḵ Yesu nēr vu sir bē, “O,
 su dena! Gaḵ ham bet sir!” ¹⁷ Rēḵ denēr yah vu yi bē, “Rēḵ mu hil hed brēt
 nemadvahi gegēl luu mu-o!” ¹⁸ Rēḵ nēr yah bē, “Ham gweḵo nam vu sa rē!”

¹⁹ Lom nēr vu alam bē degeto demedo jaḵ pahup, log ḵo brēt nemadvahi
 gegēl luu lo raḵ, log varah mala raḵ yaḡek gejom raḵ in los kwa vesa ya vu
 Anutu. Log mēm deḵo bevo vu yi hur maluh beya devo ggelek alam saga.
²⁰ Lob sir pin degga meyah vu sir, log desupin vahi sēn nahēn nedo lo loḵ sap

nemadluho-bevidek-luu. ²¹ Alam sën degga nos lo sir maluh yoh vu 5,000, gesu detevin avëh los hurmahën ving rë.

Yesu Vare Neya Rak Ngaggee Vavunë
(Mk 6:45-52; Jn 6:15-21)

²² Ggovek log Yesu vong yi hur maluh bë dejak na yağ bedena ngaggee nenga vahi namugin, gegevong alam bedenah bej rë. ²³ Vong alam deya ggovek, log yö ti ya los kedu in bë najom jak, lob nahën ya nedo kedu gebuk lok. ²⁴ Geyağ to meya ngaggee vuheng rot, lom sang vë niwëek yam ggëp yağ neru, lob ngaggee tëe luk ya yağ rot. ²⁵ Lob dus rak in bë nyëg geheng, log Yesu vare neya rak ngaggee vavunë betök ya vu sir. ²⁶ Delë bë vare neya rak ngaggee vavunë, lom delëk mekenuj verup medenër bë, “Alam diiksën kenuj ti!”, gedeggöneng medengeek. ²⁷ Rëk Yesu pevis benër ya vu sir bë, “Ham su newamin jak! Yik sa sënë om ham su göneng.”

²⁸ Lom Pita nër yah vu bë, “Mehöböp! Nabë hong saga, og genanër gesa bare jak ngaggee vavunë benök vu hong!” ²⁹ Lom Yesu nër bë, “Genam!” Lob Pita vuu yağ geto meya nare rak ngaggee vavunë meya vu Yesu, ³⁰ rëk ngo sang dedun, lom ggöneng bevongin bë duk na ngaggee bengaggee jehöö yi. Lob ngeek in Yesu bë, “Mehöböp, genajom sa jak!”

³¹ Lom Yesu pevis bejom Pita rak genër vu yi bë, “Su ayom neyam timu vu sa yönon rë! Ayom luu luu in-a?” ³² Lob luho derak yah yağ, log sang maya avuti. ³³ Lob alam sën denedo rak yağ lo depetev medeneggëp lok vaha gedenër bë, “Anutu nalu hong yönon rot!”

Yesu Vong Alam Niraksën Ngahisekë Vu Genesaret Menijvesa Rak*
(Mk 6:53-56)

³⁴ Ggovek, lok ya deverup ngaggee vahi beya detök ya Genesaret*, ³⁵ lob alam vu nyëg sagu derak ni bë Yesu, lob devong gägek ya nyëg dus dus pin bedeko alam nijraksën pin yam vu yi. ³⁶ Gedeketag vu yi bë yik alam nijraksën degebë nemaj jak yi röpröp nyë mu. Lob sir pin sën denebë nemaj rak lo og nijvesa nerak.

15

Anutu Yi Horek Kesuu Hil Kenud Hir Horek
(Mk 7:1-13)

¹ Parisai* la losho alam-horek-yi la vu Yerusalem bedeyam vu Yesu bedenër bë, ² “Tum hong hur maluh denekeyëh alam hib wirek hen hir horek sën devong vu hil agi lo in-a? Su deneripek nemaj mugin rëk mëm denegga nos rë!” ³ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Log yik ham nebë saga! Nebë va sën ham ngo nesepa lok alam hib wirek hen hir horek geham nekweyëh Anutu yi horek-ë? ⁴ Anutu nër bë, ‘Gegurek amam lu atam babuj’ genër ving bë, ‘Mehöti bë nanër gägek nipaya jak ama ma ata, og ham tengwa yi menadiik’. ⁵ Rëk ham nenër bë, ‘Mehöti yi monë lu ngaa neggëp in bë dok vu ama ma ata jak, rëk mu nanër vu yi nabë, ‘Sa bë dok vu meluu megevong sa ngaa sënë nök vu meluu, rëk mu rëk nama, in sehooïn rak ggovek in bë natu seriveng vu Anutu’, ⁶ og ggovek, mehö saga su dok vu ama lu ata jak.’ Rëk mu ham nedahun Anutu yi gägek rak ngaa nebë saga in bë ham ngo sepa dok alam hib wirek hen hir gägek. ⁷ Ham alam kwamin luu! Mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya nër gägek sënë rak ham niröp nebë:

⁸ ‘Alam sënë deneko sarëg rak verup avij,
rëk mu ayoj yö neggëp ading in sa.

⁹ Yö denenër mehönon hir horek gedenenër bë, “Anutu yi horek sënë!”

lob deneko sa rak meris mu.' ”

*Ngaa Sën Nevong Mehohon Benij Paya Nerak
(Mk 7:14-23)*

¹⁰ Lob Yesu supin alam deyam vu yi benër vu sir bë, “Ham gwengo beham jak ni. ¹¹ Ngaa sën nelok ya mehohon avij lo, og su nevong benij paya nerak rë. Gak mëm ngaa sën nedo lok mehohon ayoj berak neverup avij lo mu, sën nevong benij paya nerak.”

¹² Lob yi hur maluh ya denër vu yi bë, “Alam Parisai* dengo hong gagek saga lob ayoj nipaya. Ma gerak ni?” ¹³ Rëk Yesu nër yah bë, “Ngaa pin sën Amag vu yagek su nevaroh rë lo, og rëk bepul los gëga na. ¹⁴ Ham naköök geyö hir ngaa! Alam malaj kenod lob dekuung bë detato aggata vu alam malaj kenod ngwë. Bë mehö mala kenod ngwë tato aggata vu mehö mala kenod ngwë, og rëk luhoho debës lii dok ti.”

¹⁵ Lom Pita nër yah vu Yesu bë, “Om genanër gagek peggirinsën sënë degwa behe gango rë!” ¹⁶ Rëk Yesu nër bë, “Om ham ngo nahën geham su nerak ni rë? ¹⁷ Mak ham su rak ngaa pin sën hil naha lo ni bë nelok ya hil avid beya nare lok hil ahëd kevus, lok tum to nelok ya asoreng rë? ¹⁸ Gak ngaa sën rak neverup mehohon avij beto neyam rangah lo, sën yam ggëp ayoj. Lob ngaa nebë sënë sën nevong bemehohon nij paya nerak. ¹⁹ In ngaa sën neverup ayoj lo nebë sënë: Kwaj nevo ngaa nipaya, denesis mehohon medenediik, deneggodek alam venëj ma reggaj, magëm los avö deneggodek sir, deneggodek ngaa, denenër gagek kuungsën, denenër gagek pelësën. ²⁰ Ngaa pin sënë nevong bemehohon nij paya nerak. Gak bë mehohon dega nos besu dejipek nemaj namugin rë, og saga su nevong benij paya nerak rë.”

*Kanaan Avëh Vong Ving Yesu Anon Rot
(Mk 7:24-30)*

²¹ Lob Yesu kedi rak lok nyëg saga beya distrik Ture los Sidon. ²² Lob avëh-yu-ngwë ti vu Kanaan nedo sagu beyam tahi bë, “O Mehöböp! Davit* yi Mewis hong! Kwam gevong in sa! Memö nipaya ti gwang ya sa nalug avëh ayo benevasap yi rot!” ²³ Rëk Yesu su nër gagek ti lok yah vu yi rë. Lob yi hur maluh deyam vu yi medenër bë, “Avëh sënë tahi megejiin hil rot, om gwevong nah!” ²⁴ Rëk Yesu nër yah bë, “Anutu vong sa meseyam in sedok vu sipsip mala-masën vu Israel mu!” ²⁵ Rëk avëh yam dus bepetev meneggëp lok vaha genër bë, “Mehöböp gedok vu sa!”

²⁶ Lok Yesu nër rak gagek peggirinsën yah vu yi bë, “Su yoh vu bë hil gaço hurmahen hir nos vër begetë na vu anöo rë!” ²⁷ Rëk avëh nër bë, “Mehöböp, sagak yönon, gak mëm anöo denepatu nos metes sën alaj denevong meneluk ya reek len lo!” ²⁸ Nër nebë sënë, lom Yesu nër yah vu yi bë, “O avëh! Ayom neyam timu vu sa yönon rot, om ngaa sën genevongin lo rëk anon jak vu hong.” Lom lok hes mala saga avëh nalu nivesa rak yah ggökin.

Yesu Vong Balam Niraksën Ngahisekë Nijvesa Rak

²⁹ Log Yesu ya rak beya metök ya ngaggee böp Galilea nenga. Besepa meya teka lok mëm rak ya kedu ti beto nedo. ³⁰ Lob alam ngahisekë desupin sir medeyam vu yi. Lob deko alam vahaj nipaya, sekëj vegguu, malaj kenod, kwaj ngengöleng, geniraksën vahi ving, bedeyam vu yi. Bedebë sir lok Yesu vaha, lob vong benijvesa rak. ³¹ Lob alam saga kenuj ya in denelë alam kwaj ngengöleng denevongwëng, galam sekëj vegguu sekëj nesor yi, galam vahaj nipaya deneya aggata, galam malaj kenod denelë nyëg. Lob deko Israel hir Anutu arë rak.

*Yesu Vet Alam 4,000
(Mk 8:1-10)*

³² Lob Yesu supin yi hur maluh lo benër vu sir bë, “Sa kwag paya in alam sënë, in denedo buk löö ving sa benos main sir. Lob sa su hevongin bë gevong sir na rë, in meyip rëk gevong sir bemalaj pebilin gëp aggata bedebës.” ³³ Loḵ yi hur maluh denër vu yi bë, “Nyëg-yumeris sënë, om hil rëk gaḵo nos vu tena mabet alam yu böpata sënë jaḵ-a?” ³⁴ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Ham brët va la neggëp vu ham-a?” Lom denër yah bë, “He hömin brët nemadvahi-bevidek-luu gegël mahen luu.” ³⁵ Lob Yesu nër vu alam beto denedo dob. ³⁶ Log ḵo brët nemadvahi-bevidek-luu, gegël luu lo raḵ, gejom raḵ in los kwa vesa ya vu Anutu, log deḵo bevo vu yi hur maluh, beya devo ggelek alam. ³⁷ Degga beyoh vu sir, log vahi nedo bedesupin loḵ jebeng nemadvahi-mevidek-luu. ³⁸ Log alam sën degga nos lo sir yoh vu 4,000, gesu detevin avëh los hurmahen ving rë. ³⁹ Log mëm Yesu vong medeketëḵin sir medeya, log raḵ yaḵ meya los Magadan.

16

Alam Parisai los Sadukai* Detahi Bë Degelë Ngaa Böp
(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)*

¹ Alam Parisai* los Sadukai* deyam in bë deseggi Yesu, lob denër bë gevong ngaa böp yaḵek yi ti bedegelë. ² Rëk nër yah vu sir bë, “Ham nelë bë gerub nevarah sheuksën lob ham nenër bë, ‘Gerub varah sheuksën, om nyëg rëk gevang neheng.’” ³ Log ham nelë keḵup nekebu monbuk, lom ham nenër bë, ‘Keḵup kebu monbuk genyëg malakenu rot, om vongin ayöong los hob nam!’ Ngaa nebë sënë netato vu ham beham ngo nerak ni, rëk ham su nerak ngaa sën neggëp ham malamin gwëbeng-ë ni rë! ⁴ Ham alam nimin paya, ham nebë avëh baggëb, om sën ham kwetaḵ bë ham gwelë ngaa böp. Rëk mu sa su rëk gevong ngaa böp ti beham gwelë rë. Gaḵ sëḵ tato ngaa böp nabë sën Yona yi ngaa böp lo vu ham mu beggovek.” Log Yesu vuu sir geya.

Gagek Peggirinsën Raḵ Alam Parisai Los Sadukai* Hir Yiist* Sën Nevong
Brët Menerig Lo
(Mk 8:14-21)*

⁵ Yi hur maluh derak yaḵ ving yi medeya ngaggee nenga vahi, rëk kwaj virekin nos gesu deḵo la sepa rë. ⁶ Loḵ Yesu nër vu sir bë, “Ham gwegin ham in alam Parisai* los Sadukai* hir yiist*!” ⁷ Lob yö denër vu sir bë, “Hil su hako nos la sepa rë, om sën nenër aga!” ⁸ Yesu raḵ ni lob nër bë, “Ham su ayomin neyam timu vu sa yönon rë! Ma nebë va sën ham nesap ham raḵ bë ham su ḵo nos la sepa rë-ë?” ⁹ Ma ham nahën geham su raḵ ni rë? Maḵ ham su kwamin nevo brët nemadvahi sën alam 5,000 degga gesap va la sën ham supin loḵ lo rë? ¹⁰ Log maḵ ham su kwamin nevo brët nemadvahi-bevidek-luu sën alam 4,000 degga geham supin loḵ jebeng va la lo rë? ¹¹ Ma ham su raḵ ni rë? Sa su nanër nos vu ham rë! Gaḵ senër vu ham bë ham gwegin ham vu Parisai* los Sadukai* hir yiist*!” ¹² Lob mëm derak ni bë su nër raḵ yiist* sën brët yi lo rë. Gaḵ nenër bë degegin sir vu Parisai* los Sadukai* hir gagek.

*Pita Nër Yesu Rangah Bë Mehö Sën Anutu Ggoin Raḵ In Bë Geḵo Hil Nah
(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)*

¹³ Yesu ya los Sisarea vu distrik Pilipi, lob loḵ tepëḵ in yi hur maluh bë, “Alam denenër Mehönon Nalu bë yi re?” ¹⁴ Lob denër yah bë, “Mehö la denenër bë Mehö-neripek-alam Jon. Log la denenër bë Elia. Log la denenër bë Yeremia, ma mehö-nenër-gagek-rangahsën wirek hen ti.” ¹⁵ Loḵ Yesu loḵ

tepek yah vu sir bë, “Gak hamek nenër bë sa re?” ¹⁶ Loḵ Simon Pita nër yah bë, “Hong Kerisi*! Anutu mala-tumsën Nalu hong!”

¹⁷ Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Jon* nalu Simon! Kwam vesa anon! Alam dob sënë ti su tatekin gagek sënë vu hong rë. Gak Amag sën nedo yagek lo yö tatekin vu hong. ¹⁸ Om sa nanër vu hong nabë hong Pita (sënë degwa nebë gelöng), lob sëk dev sa dub jak medo gelöng sënë, geNyëg Nipaya su yoh vu bë bare megedu begö jak dub sënë rë. ¹⁹ Sëk bo kii Nyëg-yagek-yi vu hong. Gengaa sën genanërin vu dob lo, og Anutu rëk nanërin vu yagek geving. Gengaa sën gengogëkin vu dob lo, og Anutu rëk bo veyovin gëp yagek geving.” ²⁰ Log Yesu nër niwëek vu yi hur maluh bë su na denanër vu mehö la nabë yi Kerisi*.

Yesu Nër Yi Maggin Rangah Bë Rëk Nadiik Gekedi Jak Nah
(Mk 8:31-9:1; Lk 8:22-27)

²¹ Log Yesu nër rangah mugin vu yi hur maluh loḵ buk saga bë rëk na Yerusalem, lob alam-teta losho alam-deneḵo-seriveng hir ggev, galam-horek-yi rëk debo vanë ngahiseḵë vu yi, gedengis yi menadiik, gebuk natu löö rëk mëm kedi jak nah gökin.

²² Lob Pita ḵo yi meya nenga bevong gagek rak yi bë, “Mehöböp, su rëk nabë saga rë! Ngaa sënë su rëk natök vu hong rë!” ²³ Loḵ Yesu ggërin yah benër vu Pita bë, “Satan! Gebare nah sa demig, in genewërin sa aggata! Su kwam tök rak Anutu kwa rë, gak kwam nevo ngaa nebë sën mehönon yö kwaj nevo lo!”

²⁴ Log Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Mehöti bë natu sa hur, og kwa birek in yi gekerë yi kelepeḵo* betamuin sa. ²⁵ In mehöti bë kwa bo yi begegin nivesa, og rëk anon mala nama. Gak mehöti bë kwa birekin yi benadiik in sa, og rëk medo mala-tumsën. ²⁶ Nabë mehöti yö geḵo yi jak in ngaa dob yi pin bemedo loḵ nadiik, og yi ngaa sënë rëk dok vu yi nabë va? Ma mehönon rëk debago Anutu jak va in gevong bedemedo malaj-tumsën-a? Ma! ²⁷ Mehönon Nalu rëk nam los Ama yö niwëek geyi vunëḵ vunëḵ yagek yi geyi angër lo, lob dok buk sënë og rëk bo nyëvewen dok nah ngaa pin sën mehönon denevong lo vu sir. ²⁸ Sa nanër vu ham yönon nabë ham sën nare agi vahi su rëk denadiik rë, gak rëk demedo medegelë geMehönon Nalu nom nabë mehö-los-bengö in gegin hil.”

17

Hur Maluh Löö Delë Bë Yesu Navi Agga Ngwë Rak
(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)

¹ Buk nemadvahi-bevidek-ti ya ggovek, log Yesu ḵo Pita geYakobus luho ari Jon bederak ḵedu ading ti, beyö ya denedo. ² Lob delë bë Yesu navi agga ngwë rak, bemala netum nebë hes, geyi tob veroo meris nebë davës. ³ Lob delë Moses lu Elia detök yam medenevengwëng ving yi. ⁴ Pita lë lob nër vu Yesu bë, “Mehöböp, he nado mehalë ngaa sënë om mëm nivesa rot. Bë ahëm geving, og sedev numeng löö gëp sënë, ti vu hong, ngwë vu Moses, gengwë vu Elia.”

⁵ Nahën nevengwëng, log beggob veroo ti yam bom Yesu lööho, log gagek ti yam loḵ beggob ayo nebë, “Sa Nalug yik sënë, sën sahëg neving yi los halë yi nivesa lo. Ham gwebë nengamin vu yi!” ⁶ Yi hur maluh denḵo sënë, lob deggöneng bedepetev beyuj ya dob.

⁷ Loḵ Yesu yam vu sir bebë nema rak sir genër bë, “Ham su göneng rë, ham kwedi jak!” ⁸ Lob devër malaj rak rëk su denelë mehöti ving rë, gak yik Yesu yö timu nare. ⁹ Sir vu ḵedu menahën deneluk medeneyah, lob Yesu nër niwëek vu sir bë, “Ngaa sën ham lë agi, og ham su na nanër vu mehö la. Rot bemëm Mehönon Nalu kedi jak nah gökin gëp bedub rë, loḵ mëm.”

¹⁰ Lom yi hur maluh delok tepək in yi bë, “Loḵ nebë va sën alam-horek-yi denenër bë Elia rëḵ nom namugin lo?” ¹¹ Loḵ mëm tateḵin yah vu sir bë, “Yönon, Elia rëḵ nom namugin besemu ngaa pin rë. ¹² Rëḵ mu sa nanër vu ham nabë Elia yam ggovek ya, rëḵ alam su derak ni rë, gedevong paya vu yi yoh vu yö kwaj. Gerëḵ debo vanë vu Mehönon Nalu nabë saga geving.” ¹³ Yesu nër nebë sënë, lob yi hur maluh derak ni bë nenër Mehö-neripek-alam Jon vu sir.

Yesu Vong Hurmahen Ti Los Memö Benivesa Raḵ
(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43)

¹⁴ Loḵ yah to detök vu alam yu böpata, lob mehöti verup vu Yesu beyun lus vu yi, ¹⁵ genër bë, “Mehöböp! Kwam gevongin sa nalug. Bado nevong yi benavi nipaya raḵ rot. Nevesi yi raḵ nengwah los nevës bël beron ngahiseḵë. ¹⁶ Lob sa haḵo yam vu hong hur maluh lo rëḵ su deyoh vu bë degevang benivesa jaḵ rë.”

¹⁷ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Oo, ham alam dahis! Ham su vong ving rë! Sëḵ medo buk va la geving ham-a? Gesëḵ medo ḵerë ham maggin noh vu kwev va la geving-a? Maam ham gweḵo hurmahen nam vu sa rë!” ¹⁸ Lob Yesu petupek raḵ memö, lob lëëin hurmahen geto meya, log bado maya in yi pevis.

¹⁹ Loḵ Yesu losho yi hur maluh meris yö denedo, lob delok tepək vu yi bë, “Nebë va sën he su ayoh vu bë getii memö sënë geto mena rë-ë?” ²⁰ Rëḵ Yesu nër vu sir bë, “Ham su nevong ving niwëëḵ rë, om sën ham su yoh vu rë! Kë! Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë ham vongvingsën mahen teka mu nabë mastet* ḡahis, og ham rëḵ nanër vu ḵedu sënë nabë ‘Kwedi jaḵ meḡena sagu!’, og rëḵ na. Bë ham gwevong geving yönon, og ham yoh vu bë rëḵ gwevong ngaa pin. ²¹ [Su aggata ngwë neggëp in bë hil getii memö nabë sënë geto dena rë. Gaḵ hil ayed ḡerin nos gehil najom jaḵ mu og mëm.]”

Yesu Nër Gagëḵ Netu Luu Bë Rëḵ Nadiiḵ Gekedi Jaḵ Gökin
(Mk 9:30-32; Lk 9:43-45)

²² Yah denedo Galilea lob buk ti lob Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Rëḵ debo Mehönon Nalu doḵ na mehönon nemaj. ²³ Lob rëḵ dengis yi menadiiḵ, loḵ buk natu löo lob kedi jaḵ nah gökin.” Lob yi hur maluh ayoj maggin rot.

Yesu Bago Takës-dub-vabuung-yi

²⁴ Lob ya deverup Kapernaum, galam sën denëḵo takës-dub-vabuung-böp-yi lo ya deverup vu Pita bedelok tepək vu yi bë, “Maḵ ham tatovaha netung takës-dub-vabuung-yi ving-a?” ²⁵ Lob Pita yoḡek bë, “Eë-ë, netung lo!” Log loḵ ya beggang ayo, loḵ Yesu tum loḵ tepək in yi mugin bë, “Simon! Kwam nevo bë? Alam-los-bengöj vu dob sënë, denëḵo takës-ḵupeḵ-yi los denëḵo vu mehönon tena? Maḵ yö denëḵo vu hir alam, ma denëḵo vu alam-yu-ngwë?”

²⁶ Lob Pita nër yah bë, “Denëḵo vu alam-yu-ngwë!” Lom Yesu nër bë, “Nebë saga, om hir alam su degetë takës gegëp! ²⁷ Rëḵ mu alu su gevong bahëj sengën. Om ḡena ḡeseyu gwaak ḡëp ngagḡee nenga, lob ḡël ti sën rëḵ berup namugin begweḵo jaḵ lo, og ḡebasuh avi lob rëḵ ḡenatök vu monë ti doḵ. Lob mëm gweḵo monë saga meḡena ḡwetë natu alu hed takës.”

18

Re Böp Vu Anutu-yi-nyëḡ-a?
(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

¹ Vu buk saga Yesu yi hur maluh ya deverup vu yi bedelok tepək in yi bë, “Mehö re tu muginsën vu Nyëḡ-yagëḵ-yi kesuu alam pin-a?”

² Lob Yesu ko hurmahen ti yam bevarah loḵ malaj, ³ genër vu sir bē, “Sa nanër vu ham yōnon nabē: Bē ham su gwērīn ham gedahun ham nabē hurmahen nebē sēnē rē, og ham su yoh vu bē rēḵ doḵ na Nyēg-yagek-yi rē. ⁴ Mehōti bē dahun yi rot nabē hurmahen sēnē, og rēḵ natu mugīnsēn vu Nyēg-yagek-yi kesuu alam pin. ⁵ Log mehōti bē kwa bo sa bedoḵ vu hurmahen nabē sēnē ti, og sagaḵ loḵ vu sa.”

Ngaa Nipaya Sēn Nevong Paya Vu Mehōnon Besu Denevong Ving Rē
(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

⁶ “Gaḵ bē mehōti geli sa alam sēn ayoj neya timu vu sa mahen teka mu lo ti, begevong ngaa nipaya, og rēḵ geḵo nyēvewen bōpata rot vu tamusēn, gaḵ nabē deseyu gelōng bōpata doḵ kwa gedegetē duk na loo vuheng namugin bemala nama, og mēm nīvesa, in su kepē mehōnon la. ⁷ Gēp in alam vu dob sēnē in ngaa nipaya neggēp merēḵ kepē sir. Yōnon! Ngaa nipaya rēḵ berup, rēḵ mu gēp in alam sēn denekepē mehōnon ngwē raḵ ngaa nipaya lo.

⁸ Lob nabē nemam ma vaham bē gevong bengaa nipaya kepē hong, og maam kwetōv megwetē na. Geyik nemam vahi timu ma vaham vahi timu, in mēm gemedo malam-tumsēn degwata. In rēḵ nemam luu gevaham luu lob degetē hong doḵ na nengwah sēn netum yoh vu buk los rangah lo.

⁹ Log nabē malam gahis vahi bē gevong bengaa nipaya kepē hong, og maam geselupek vēr begwetē na. Geyik malam vahi mu medo in mēm gemedo malam-tumsēn degwata. In rēḵ malam gahis luu lom degetē hong doḵ na nengwah sēn neggēp Nyēg-nengwah-yi lo.”

Gagek Peggirinsēn Raḵ Sipsip Ti Mala Ma
(Lk 15:1-7)

¹⁰ “Ham gwegin ham! In rēḵ ham gwekuung nabē hurmahen maluh los avēh nebē sēnē sir ngaa meris. Ma! Sa nanër vu ham nabē hir angēr vu yagek sēn denegin sir lo vare denelē Amag sēn nedo yagek lo yoh vu buk. ¹¹ [In Mehōnon Nalu luḵ yam in bē geḵo alam malaj masēn nah gökin.] ¹² Ham kwamin bo rē. Bē mehōti yi sipsip 100, lob bē ti mala nama, og rēḵ na sero ma rēḵ nama? Gaḵ rēḵ gevuu 99 bedebare ḵedu gena sero ti sēn mala ma lo. ¹³ Sa nanër vu ham yōnon nabē: Bē natōḵ vu sipsip ti saga, og rēḵ kwa vesa in rot kesuu sēn kwa vesa in 99 lo. ¹⁴ Nebē sēnē, om ham Amamin vu yagek nilēl bē hurmahen nebē sēnē ti su mala nama.”

Yesu Nēr Gagek Raḵ Sēn Hil Gango Arid Hir Ngaa Nipaya Degwa Lo
(Lk 17:3)

¹⁵ “Bē arim gevong ngaa nipaya vu hong, og ngo ti gena genanēr yi nipaya tato vu yi rē. Lob nabē gengo ayem, og saga nebē geḵo yi yom vu hong. ¹⁶ Rēḵ nabē su ngo ayem rē, og gweḵo mehōti ma mehō luu geving bemelōō nah doḵ ti in meluu ma melōō nanēr gagek rangah, og mēm ham rēḵ semu. ¹⁷ Rēḵ nabē su ngo melōō ayemin rē, og genanēr vu sa alam pin. Rēḵ nabē su gengo sa alam ayej geving rē, og ham gwelē yi nabē yi alam-yu-ngwē ti, meyi mehō-neḵo-takēs*. ¹⁸ Sa nanër vu ham yōnon nabē ngaa sēn ham nanērīn vu dob lo, og rēḵ Anutu nanērīn gēp yagek geving. Gengaa pin sēn ham ngoḵekin vu dob lo, og Anutu rēḵ ngoḵekin gēp yagek geving.

¹⁹ Log sa nanër vu ham yōnon gökin nabē: Bē ham mehō luu ayoj timu in ngaa ti vu dob sēnē beluho deketag in vu Amag, og Amag sēn nedo yagek lo, rēḵ gevong banon jaḵ. ²⁰ Kē, log nabē mehō luu ma mehō lōō kwaj bo sarēg bedengupin sir doḵ ti, og sēḵ nam medo geving sir.”

Gagek Peggirinsēn Raḵ Hur Sēn Su Nevo Loḵ Monē Nyēvewen Rē

²¹ Loḵ buk saga Pita ya verup vu Yesu benēr vu yi bē, “Mehöböp, arig gevong nipaya beron va la vu sa loḵ mēm sa dahun yi ngaa nipaya na? Maḵ noh vu beron nemadvahi-bevidek-luu-a?”

²² Loḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Sa su rēḵ nanēr vu hong nabē beron nemadvahi-bevidek-luu mu rē. Gaḵ sa nanēr vu hong nabē gedahun yi ngaa nipaya na noh vu 70 natu beron nemadvahi-vidék-luu.” (Nēr bē sēnē in bē tato nabē hil dahun mehōnon hir ngaa nipaya sēn denevong vu hil lo pin na.)

²³ Log nēr ving bē, “Sēn Nyēg-yageḵ-yi anon jaḵ lo, og yik nebē mehō-los-bengö ti vongin bē yi hur debo doḵ nah yi monē. ²⁴ Lob deḵo ti ya verup vu yi, geyi nyēvewen böpata rot yoh vu 10 milion kina. ²⁵ Rēḵ yi monē su yoh vu bē bo doḵ rē. Lob mehō-los-bengö nēr bē mehō la debago mehō sēnē losho venē lo nalū lo, geyi ngaa pin, bedenatu hur-huk-meris-yi in doḵ nah yi nyēvewen böpata sēnē. ²⁶ Lob yi hur maluh saga petev meneggēp loḵ vaha gesu bē, ‘Genaköök rē, rēḵ mēm sēḵ bo doḵ nah hong monē!’ ²⁷ Lob ala kwa vongin yi, benēr bē ggovek gesu bo doḵ nah, log vong yi yah.

²⁸ Lob hur maluh sēnē to meya dobnē, lob töḵ raḵ hur maluh ngwē sēn vo yi monē yik mahen mu vu wirek yoh vu K100 benyēvewen nahēn neggēp vu yi lo. Lob jom yi ahon niwēek begibek nema loḵ kwa genēr bē, ‘Gebo doḵ nah sa monē!’

²⁹ Lob hur maluh ngwē sēnē petev meneggēp loḵ vaha geketaḡ vu yi bē, ‘Genaköök rē, rēḵ mēm sēḵ bo doḵ nah hong monē!’ ³⁰ Rēḵ su ngo aye rē, getung yi ya ḵarabus in bē mēm bo doḵ yi nyēvewen rē, lob mēm degeḵo yi vēr. ³¹ Hur maluh vahi delē ngaa sēnē, lom ayoj maggin rot, lob ya denēr gageḵ sēnē pin rangah vu alaj.

³² Lob alaj tahi yi hur maluh saga yah benēr vu yi bē, ‘Hong hur nipaya! Muginsēn gesu vu sa, lob sa dahun hong nyēvewen böpata saga ya meris. ³³ Sa kwaḡ vongin hong, rēḵ su kwam vongin hur maluh ngwē saga rē in-a?’ ³⁴ Lob ala ahē sengēn, lom tung yi loḵ ya ḵarabus in debo maggin vu yi bemedo, bemēm bo doḵ nah yi nyēvewen böpata saga los dahis lob mēm. ³⁵ Om nabē ham su dahun arimin hir ngaa nipaya na yönon rē, og Amag sēn nedo yageḵ lo rēḵ gevong nabē sēnē vu ham.”

19

Yesu Nēr Gageḵ Rak Sēn Maluh Los Venēj Denevepul Sir Lo (Mk 10:1-12; Lk 16:18)

¹ Yesu nēr gageḵ pin sēnē ggovek, log vuu distrik Galilea geya los distrik Yudea hir dob sēn neggēp bēl Yordan vahi yi. ² Lob alam ngahiseḵē detamuin yi bedeya sagu, lob vong behir niraksēn nemaya benijvesa neraḵ.

³ Lob alam Parisai* la deyam vu yi bedelok tepēḵ bedeseggi yi bē, “Yoh vu bē mehōti bepul venē jaḵ gageḵ meris meris mahen ti ma mā?”

⁴ Lob Yesu nēr yah bē, “Maḵ ham su tevin gageḵ sēn neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo rē? Gageḵ sēnē nebē Anutu tung mehōnon vu nyēdahis, og tung mehōnon maluh los avēh! ⁵ Log nēr bē, ‘Nebē saga om maluh rēḵ gevuu ama lu ata, log geḵo venē, lob luho denatu anon timu!’ ⁶ Om luho su rēḵ nabē luho luu gökin rē, gaḵ luho detu anon timu. Om ngaa sēn Anutu duu ahon ggovek ya lo, og mehōnon su debepul.”

⁷ Lob alam Parisai* denēr vu yi bē, “Log nebē va sēn Moses vo horek vu hil benēr bē mehōnon dekevu ḵapiya-vepulsēn-yi bedebo vu venēj gedejuuk sir na-ē?”

⁸ Loḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Ham ayomin niggoh om sēn Moses yogekin bē ham bepul venēmin nah. Rēḵ su nebē saga vu nyēdahis rē. ⁹ Om sa nanēr

vu ham nabë: Bë mehöti venë su vong baggëb rë, rëk regga vuu yi geço avëh ngwë, og mehö saga vong baggëb.”

¹⁰ Lob yi hur maluh denër bë, “Bë ngaa nabë sënë gëp vu maluh los venëj, og maam mehönon su degeço sir.”

¹¹ Lob nër yah vu sir bë, “Alam pin su deyoh vu bë degevang noh vu gagek sën denatu timu agi rë, gaç alam vahi sën Anutu duu sir niwëek revuh ti lo, og sir saga mu sën deyoh vu bë desepa dok. ¹² Alam aggagga su deyoh vu bë rëk degeço avëh rë. In mehö la og ataj yö ko sir nebë saga. Log alam denevang paya vu mehö la besu denëko avëh rë. Log alam la kwaj nevo Nyëg-yagek-yi, lob ayoj ni nelël bë su degeço venëj. Mehöti yoh vu bë gevang noh vu gagek sënë og gevang.”

Yesu Jom Rak Hurmahen

(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)

¹³ Lob alam deko hurmahen la medeya vu Yesu in bë gebë nema jaç sir genajom jaç sir. Rëk yi hur maluh deruuk losho ataj. ¹⁴ Lok Yesu nër bë, “Ham gwevang hurmahen denam vu sa. Ham su gwërin sir, in alam sën ayoj neyam timu vu sa nebë hurmahen, og alam Nyëg-yagek-yi sir.” ¹⁵ Log bë nema rak sir log ya rak.

Mehö Magëm Ti Yi Kupek Ngahisekë

(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)

¹⁶ Lob mehö magëm ti ya verup vu Yesu belok tepëk vu yi bë, “Tatovaha! Mëm sa gevang va ti nivesa in mëm sa medo malag tumsën degwata los degwata?”

¹⁷ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Gelok tepëk in sa in ngaa nivesa in va? Yik Mehö timu nedo beyi mehö nivesa! Kwam nevo bë gemedo malam-tumsën, og gesepa dok Anutu yi horek pin!” ¹⁸ Rëk lok tepëk yah ggökin bë, “Horek tena?” Lom Yesu nër yah vu bë, “Horek nebë sënë: Su gengis mehönon medenadiik! Su gwevang baggëb! Su gegodek ngaa! Su genanër gagek kuungsën jaç mehö ngwë! ¹⁹ Gegurek amam lu atam babuj! Log ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong!”

²⁰ Lob mehö magëm sënë nër yah vu yi bë, “Sa nesepa lok horek pin sënë ggovek ya. Rëk mu sa gevang va ngwë geving-a?”

²¹ Lob Yesu nër vu bë, “Bë genatu mehö yohvu, og gwevang hong kupek pin balam debagö, lob gebo monë sën gwëko jaç hong ngaa pin lo vu alam sën denerak vu in ngaa lo, log mëm genam getamuin sa, gemëm hong kupek nivesa rëk gëp vu yagek.” ²² Rëk mehö magëm ngo gagek sënë, lob ya los ayo maggin rot, in yi kupek ngahisekë rot.

²³ Lob Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë mehö-los-bengö-ggoreksën bë dok na Nyëg-yagek-yi, og rëk bimengin rot. ²⁴ Sa nanër gökin vu ham nabë kamer ti bë gurek na rurek len, og yik huk böpata rot, rëk mu nabë mehö-los-bengö-ggoreksën gevangin nabë dok na Anutu yi nyëg, og sagak huk böpata rot kesuu.”

²⁵ Lom yi hur maluh denëgo gagek sënë lom delëk bedenër bë, “Om maç re yoh vu bë rëk medo mala-tumsën degwata?”

²⁶ Lob Yesu gët sir genër vu sir bë, “Mehönon su deyoh vu bë degevang beyö demedo malaj-tumsën rë, gaç Anutu yö yoh vu bë gevang bedemedo malaj-tumsën. In Anutu yoh vu bë gevang ngaa pin.”

²⁷ Nër bë sënë lob Pita nër yah vu bë, “Gwelë! He hevu he ngaa pin ya gehe yam medo nesepa hong, om he rëk gaço va nivesa jaç sënë?”

²⁸ Lob mēm Yesu nēr vu sir bē, “Sa nanēr vu ham yōnon nabē vu Buk-tumusēn gengaa pin pekwē yi natu mewis, geMehōnon Nalu jaḵ medo mehō-los-bengō yi sēa malangeri belos arē, og mēm vu buk saga ham sēn netamuin sa agi rēḵ jaḵ medo sēa-los-arēj nemadluho-bevidek-luu geving sa. Lob ham rēḵ gwengō alam Israel degwaj nemadluho-bevidek-luu hir gāgek. ²⁹ Log alam pin sēn kwaj nevo sarēḡ bedenevuu hir beggang, ma arij, ma avēhnōj, ma amaj, ma ataj, ma naluj, ma hir dob lo, og rēḵ degeḵo nyēvewen mehōdahis jaḵ gēp alam nemadvahi doḵ nah sēnē, log demedo malaj-tumsēn degwata los degwata. ³⁰ Rēḵ mu alam ngahijsekē vu muginsēn rēḵ nom denatu alam tamusēn, log alam ngahijsekē vu tamusēn rēḵ nah denatu alam muginsēn.”

20

Gāgek Peggirinsēn Raḵ Mehō Nebago Yi Hur-huk-yi Lo

¹ “Kē”! Sēn Nyēḡ-yageḵ-yi anon jaḵ lo, og yiḵ nebē mehōti sēn kedi raḵ loḵ monbuk anon meya nesero alam in degevong huk in yi wain. ² Lob vengwēng ving hur la, bedeyogekin bē degeḵo kina ti doḵ buk saga og ggovek, log mēm vong sir medeya denevong yi huk wain. ³ Loḵ yah verup loḵ 9 krōk, lob lē alam la gedinare meris mu raḵ telig, in huk main sir. ⁴ Lob nēr vu sir bē, ‘Ham na gwevong sa huk wain geving, log sēḵ bago ham nivesa.’ Lob deya huk.

⁵ Log hes vuheng raḵ 12 krōk los 3 krōk, lob yah to bevong nebē sēnē ggōkin. ⁶ Log 5 krōk sehuksēn, lob yah to belē bē alam la denare, lob nēr vu sir bē, ‘Ham nare sēnē yoh vu hes mala pin in va?’ ⁷ Loḵ denēr yah bē, ‘Huk main he!’ Lob nēr bē, ‘Om ham na gwevong sa huk wain geving!’

⁸ Lob buk loḵ, lob huk wain ala nēr vu mehō sēn neḡin alam huk yi lo bē, ‘Getahi hur nam begebago sir. Gebago gēp alam sēn deyam huk tamusēn lo, bena natōḵ na alam sēn deyam mugin lo!’

⁹ Lob alam sēn deneya huk raḵ 5 krōk sehuksēn lo denare yam, besir ti ti denēḵo monē kina ti ti. ¹⁰ Galam sēn deyam huk muginsēn lo denare yam, gekwaj nevo bē rēḵ degeḵo monē ngahiseḵē rot. Rēḵ ma! Yiḵ denēḵo kina ti ti nebē saga ving. ¹¹ Deḵo monē, rēḵ mu devong ayej nipaya vu huk ala medenēr bē, ¹² ‘Alam sēnē deyam tamusēn, bedevong huk sehuksēn mu, rēḵ gebago sir nebē he. Gaḵ he nehevong huk bōpata hes ading rot, behes negga he rot.’

¹³ Denenēr nebē sēnē, lob nēr yah vu sir ti bē, ‘Sa mehō-e! Sa su hevong nipaya vu ham rē! Hil ajoo gāgek mugin bē sēḵ bago hong jaḵ monē kina ti, ¹⁴ om gweḵo hong monē begena. Monē sēn sevo vu hong lo, og sa bē gevong vu alam tamusēn geving nabē saga. ¹⁵ Bē sa gevong ngaa ti jaḵ sengo sa monē sēnē, og maḵ sēnē su yoh vu rē? Sa hevong nivesa rēḵ ahēm nevongin sēnē in va?’ ¹⁶ Om alam vu tamusēn rēḵ nah denatu alam muginsēn galam vu muginsēn rēḵ nom denatu alam tamusēn nabē saga.”

Yesu Nēr Gāgek Netu Beron Löö Bē Rēḵ Nadiiḵ Gekedi Jaḵ Nah Gökin (Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

¹⁷ Lob Yesu neya in bē na Yerusalem, lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu desepa yi medeneya ving. Nahēn denetetuu aggata medeneya, lob Yesu ḵo sir yah nenga menēr vu sir bē, ¹⁸ “Ham ngo? Gwēbeng hil naraḵ menaya Yerusalem, lob rēḵ degetung Mehōnon Nalu doḵ na alam-denēḵo-seriveng hir ggev lo los alam-horek-yi lo nemaj. Lob rēḵ denanēr gāgek venuh nabē dengis yi nadiiḵ. ¹⁹ Log rēḵ debo yi doḵ na alam dahis nemaj, in denanēr gāgek pelēsēn jaḵ yi los debeek yi gedengis brēm na yi betii ḵelepeḵo*. Gebuk natu löö loḵ kedi jaḵ nah gökin.”

*Sebedi Venë Ko Nalu Luho Beya Vu Yesu
(Mk 10:35-45)*

²⁰ Lob Sebedi venë ko nalu luho sepa beya vu Yesu, lom petev meneggëp lok vaha in bë ketag ngaa ti vu. ²¹ Lob Yesu nër vu yi bë, “Geyam in va?” Lob nër yah vu bë, “Genanër nabë sa nalug luho denatu hong gadu gëp hong Nyëg. Ngwë medo gëp nemam vesa gengwë medo gëp nemam kěj.”

²² Nër bë sënë, lok Yesu nër yah vu nalu luho bë, “Melu su rak ngaa sën melu nekwetag in vu sa agi ni rë. Ma melu yoh vu bë melu rëk nanum dok kap* sën sëk nanum dok lo?” Rëk luho denër yah bë, “Alu ayoh vu!”

²³ Lob Yesu nër vu luho bë, “Yönon, melu rëk nanum dok sa kap! Rëk mu mehö sën rëk medo gëp sa nemağ vesa gemehö sën rëk medo gëp sa nemağ kěj lo, og su neggëp vu sa rë. Gağ alam sën Amağ yö ggooin sir rak lo, sën rëk demedo dok.”

²⁴ Lob sir nemadluho denço luho hir gagek sënë, lob ahëj sengen vu luho ari. ²⁵ Rëk Yesu supin sir yam benër vu sir bë, “Ham rak ni! Alam dahis hir alam sën denegin sir lo, og deneko sir rak vu hir alam. Gehir alam böp denedeginengin hir alam rak horek ngahi. ²⁶ Rëk mu ham, og ham su gwevong nabë saga! Gağ mehöti bë gevongin nabë natu ham mehö böp ti, og gevong ngaa nabë sën tu ham hur in dok vu ham. ²⁷ Log bë mehöti gevongin nabë natu ham mehö muginsën ti, og gevong ngaa nabë sën yi mehö meris lo begevong huk nyëmasën vu ham. In Mehönon Nalu yik nebë saga. ²⁸ Su yam in bë alam degevong huk vu yi rë. Gağ yam in bë gevong huk vu mehönon genadiik dok nah alam ngahisekë bej in geço sir nah vu Anutu.”

*Yesu Ro Kenod Luu Malaj Betum Yah
(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)*

²⁹ Log dekedi vu Yeriko bedeya lob alam ngahisekë detamuin Yesu. ³⁰ Lob mehö mala kenod luu denedo lok aggata nenga. Luho denço gagek bë Yesu to neyam, lob luho detahi niwëek bë, “Mehöböp, Davit* yi Mewis hong! Kwam gevongin aluu!” ³¹ Lob alam saga depetupek rak luho bë luho ayej nama, rëk ma geluho pasang detahi böpata rot bë, “Mehöböp! Davit* yi Mewis hong! Kwam gevongin aluu!”

³² Lob Yesu nare betahi luho benër bë, “Melu vongin bë sa gevong va vu meluu-a?” ³³ Lob luho denër yah vu bë, “Mehöböp, alu hevong in bë gwevong balu malamin nivesa jak nah.”

³⁴ Lob Yesu kwa vongin luho mebë nema rak luho malaj, lob pevis beluho malaj tum medelë nyëg ggökin, geluho detamuin yi bedeya.

21

*Yesu Lok Ya Yerusalem Nebë Mehö Los Bengö Ti
(Mk 11:1-11; Lk 19:28-38; Jn 12:12-19)*

¹ Ya deverup dus rak Yerusalem, lob detok ya Betpage vu Kedu Kele-oliv. Lob Yesu vong hur maluh luu deya, ² log nër vu luho bë, “Melu dok na beggang-bu ti sën melu malamin neya agu, lob pevis bemelu rëk gwelë dogi ti gedeseyu menare genalu nare ving. Lob melu kwevelekin begweko luho nom vu sa. ³ Lob nabë mehöti nanër gagek jak meluu, og melu nanër nabë Mehöböp bë jak mena. Lob rëk gevong luho nam pevis.” ⁴ Vong ngaa sënë in gagek sën mehö-nenër-gagek-rangahsën nër lo anon jak nabë:

⁵ “Ham nanër vu nyëg Sion* yi alam nabë sënë:

‘Ham gwelë ham mehö-los-bengö neyök vu ham.

Yi mehö mala yes ti, lob rak nedo dogi beneyam.

Rak nedo dogi-kupek-yi nalu ti beneyök.’ ”

⁶ Lob hur maluh luho ya devong yoh vu sën Yesu nër vu luho lo. ⁷ Luho deko dogi ata ving nalu, lob delah hir röpröp ayöong yi rak ya dogi luho demij, beYesu rak nedo. ⁸ Galam ngahisekë dekah hir röpröp ayöong yi bedevah neggëp aggata. Log la denesap kapah medenebë neggëp aggata ving. ⁹ Lob alam vahi sën denemuġin gevahi sën denetamuġin yi lo denepisekin medene-tahi bë:

“Hosana, Oo Davit* Nalu!

Anutu gevong semusemu vu mehö sën neyam los Mehöböp niwëek!

Hil gaġo Anutu arë jaġ na vavunë rot!”

¹⁰ Mëm Yesu loġ ya Yerusalem, lob alam pin detahi bedevong nyëġ dedun rak log sir vahi deneloġ tepëġ vu sir bë, “Mehö re sënë?” ¹¹ Lob alam sën deneya ving yi lo denër yah bë, “Mehö-nenër-ġagek-rangahsën Yesu vu Nasaret ggëp distrik Galilea!”

*Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Loġ Dub Ayo
(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)*

¹² Lob Yesu loġ ya dub-vabuung-böp ayo betii alam pin sën denedo loġ medenebago ngaa los alam sën denetung ngaa in mehö ngwë bago lo. Log keyovekin tevor pin sën denepekwë* monë rak lo ving alam sën denetung nuung lo hir sëa.

¹³ Log nër vu sir bë, “ġagek neggëp loġ Anutu-yi-ġapiya nebë, ‘Sa beggang og rëġ denanër nabë beggang jom-raksën-yi. Rëġ ham vong beyah tu alam hodeġ bej waak vunsën rak.’ ” ¹⁴ Yesu nedo loġ dub-vabuung-böp lob vong alam malaj kenod la gevahaj nipaya la, benijvesa rak. ¹⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-horek-yi ahëġ sengën rak in delë bë nevong ngaa böp böp nebë saga, log denġo hurmahen bë denepisekin loġ dub ayo nebë, “Hosana vu Davit* yi Mewis!” lob denër vu yi bë, ¹⁶ “Maġ su ġengo ġagek sën denenër-ë rë?” Loġ Yesu nër yah vu sir bë, “Ëë-ë, sa hango! Gaġ ham su tevin ġagek sën neggëp loġ Anutu-yi-ġapiya lo rë? Nebë:

‘Getahu hurmahen sën nahën denevengwëng paya paya los sën ataj nahën denevo rur vu sir lo,

gedeġo arëm jaġ niröp anon.’ ”

¹⁷ Log vuu sir geto meya beyah Betania beya neggëp sagu.

Yesu Nër Lob Kele Pik Meran Ya
(Mk 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ Heng to, lob Yesu kedi meyah nyëġ böp lob diġahë, ¹⁹ lob lë kele pik* ti nare loġ aggata nenga beya in, rëġ anon ma geris meris. Lob nër vu kele pik* sënë bë, “Su ġengis anom ġokin ġenama na veröġ yi!” Lob pevis beġele pik* lo meran ya.

²⁰ Yi hur maluh delë nebë sënë, lob delëġ beġenuj ya gedener bë, “Nebë va sën kele pik* meran ya pevis-ë?”

²¹ Loġ Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë ham gwevong geving anon, geham su kwamin luu luu rë, og rëġ ham gwevong ngaa nabë sën sa hevong vu kele pik* aġi. Lob ham su rëġ gwevong sënë mu rë. Gaġ bë ham nanër vu ġedu sagu nabë, ‘Kwedi gwetë hong duk na loo vuheng!’ og rëġ anon jaġ. ²² Log bë ham gwevong geving benajom jaġ in ngaa ti, og ngaa pin sën ham nekwetaġ in bë gwëġo lo, og saga ham rëġ gwëġo.”

*Alam Yuda Deloġ Tepëkin Yesu Bë Re Gġooin Yi Rak
(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)*

²³ Log Yesu loġ ya dub-vabuung-böp betatekin ġagek vu alam. Lob alam-deneġo-seriveng hir ggev los Israel hir alam teta deverup vu yi bedenër bë,

“Re vo niwëek vu hong benër bë gwevong huk nabë sënë? Re ggooin hong rak-a?”

²⁴ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Kë”, om sa bë dok tepëk in gagek ti nök vu ham rë, lok nabë ham nanër nom, og mëm sëk nanër mehö sën ggooin sa rak in bë sa gevong huk agi nök vu ham. ²⁵ Sën Mehö-neripek-alam Jon neripek alam lo, og mak degwa vu tena? Mak yam vu yagek ma sepa lok mehönon vu dob kwaj?” Lob tum yah denesap sir rak medenenër bë, “Bë hil nanër nabë yam vu yagek, og rëk dok tepëk nom vu hil nabë, ‘Rëk nebë va sën ham su vong ving yi rë-ë?’ ²⁶ Log nabë hil nanër nabë sepa lok mehönon vu dob kwaj, og hil rëk agönengin alam sën denare-ë. In sir pin kwaj nevo Jon bë yi mehönenër-gagek-rangahsën ti yönon.”

²⁷ Lob denër yah vu Yesu bë, “He dugin degwa-o!” Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rëk nanër mehö sën ggooin sa rak lo vu ham rë!”

Yesu Tahu Alam Yu Luu Rak Hurmahen Luu

²⁸ “Rëk ham kwamin vo bë? Mehöti nalu luu denedo, lob ya vu nalu agu benër vu bë, ‘Nalug-e, pehi sënë gena gwevong sa huk wain!’ ²⁹ Lok nalu nër yah vu bë, ‘Sa nig lël!’ Lok yom ggërin ayo geya mevong huk wain. ³⁰ Log yik ama ya menër vu nalu amon nebë saga, lob yogek bë ‘Ëë, amag! Sëk na! Rëk su ya rë. ³¹ Lom nalu ngwë tena sën ngo ama aye?’ Rëk denër yah bë, ‘Nalu aguu!’ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Om sa nanër vu ham yönon nabë alam-deneko-takës* losho avëh baggëb denevong ving bedenelok ya Anutu yi Nyëg in ham. ³² In Mehö-neripek-alam Jon yam betatekin aggata niröpsën vu ham, rëk ham su vong ving yi rë. Gak alam-deneko-takës* gavëh baggëb lo yö denevong ving yi. Beham lë sir ggovek ya, rëk ma geham su wërin ham bevong ving yi rë.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Alam Nij Paya Denegin Huk Wain (Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)

³³ “Ham gwengo gagek peggirinsën ngwë agi rë! Mehöti los yi dob böpata bevaroh huk wain bengö ti. Gejegin gelöng netu heek beggërin, gesemu nyëg gelev asoreng ti in denapip wain anon dok, belev beggang ading ti sën debare jak medemalajin huk wain lo ving. Lob vo huk sënë lok ya mehö la nemaj in bë degegin ganon vahi natu yi yi gevahi natu hej, log tah yi ya nyëg ngwë. ³⁴ Gebuk sën wain anon nemonek lo dus rak, lob vong yi hur la deya vu alam sën denegin huk lo in bë degeko yi wain anon vahi. ³⁵ Rëk alam sën denegin huk lo dejom yi hur lo ahon bedeneveek la, gedenezis la medenediik, gedenetengwa la rak gelöng. ³⁶ Lok huk ala vong hur la deyah ggökin. Vong alam ngahisekë kesuu sën vong ya mugin lo, rëk alam sën denegin yi huk lo yik devong nebë saga vu sir ving. ³⁷ Log vong nalu ya vu sir rak neggëp hus. In kwa nevo bë, ‘Rëk degurek babu!’ ³⁸ Rëk alam sën denegin huk wain lo delë nalu lob yö denër vu sir bë, ‘Mehö sënë rëk dok nah ama ben vu tamusën begekö yi ngaa pin. Om ham-o! Hil angis yi benadiik log mëm yi huk sënë natu hil ngaa!’ ³⁹ Lob dejom ahon mederot yi yah dobnë, gedesis mediik.” ⁴⁰ Lom Yesu lok tepëk bë, “Om ham kwamin nevo bë? Nahub rëk huk wain ala nam, og rëk gevong nabë va vu alam sën denegin yi huk lo?”

⁴¹ Lob denër yah vu yi bë, “Rëk ngis alam nij paya sënë beyuj katak jak. Gerëk bo huk wain saga vu alam mewis la bedegegin, rëk mëm buk sën dejur anon lo, og mëm debo vahi vu yi!” ⁴² Lob Yesu nër vu sir bë, “Mak ham su tevin gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo rë? Nebë:

‘Alam sën denelev beggang lo, nij lëlin gelöng ti sënë.

Rëk mu sënë netu gelöng niwëek beggang nyëketu-yi.

Mehöböp vong sënë lob he halë bë nivesa rot.'

⁴³ Om sa nanër vu ham nabë rëk Anutu gëko yi Nyëg vër in ham, gebo vu alam sën degevong banon jak lo. ⁴⁴ [Lob mehöti bë bës bengis yi jak gelöng sënë, og rëk metes jak. Ma bë gelöng sënë geto mejak gëp mehöti, og rëk katak jak.]”

⁴⁵ Alam-denëko-seriveng hir ggev los alam Parisai* dengo gagek peggirinsën sën Yesu nër agi, lob derak ni bë nenër rak sir. ⁴⁶ Lob bë denajom yi ahon, rëk deneggönengin alam sën yam denare lo in kwaj nevo Yesu bë yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti.

22

Gagek Peggirinsën Rak Nos Sën Maluh Ti Lu Venë Denejom Nemaj Mewis (Lk 14:15-24)

¹ Log Yesu nër gagek peggirinsën ngwë ggökin bë: ² “Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë sën mehö-los-bengö ti bë getung avëh na vu nalu, lob vong nos böpata. ³ Wirek vong dik ya in alam la in bë denam dega nos sën nalu lu venë rëk denajom nemaj lo, lob loḱ buk sën bë dega nos lo, lob vong yi hur la yah denër vu sir. Rëk su deyam rë, genij nelël medenedo. ⁴ Lob vong hur la yah ggökin genër vu sir bë, ‘Ham na vu alam sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, beham nanër vu sir nabë sa hero nos ggovek menedo. Sa hevong medesis burmakau böp böp los nalu tuvek sën jeji lo ggovek ya. Besa semu ngaa pin ggovek benedo. Ham nam in gwa nos böp sën nalug lu venë denejom nemaj!’

⁵ Yi hur ya denër gagek sënë vu sir, rëk nij tebö besu debë nengaj vu rë, gedeya jeggin jeggin. Ti ya yi huk, gengwë ya nevong yi huk stewa, ⁶ gesir vahi dejom mehö-los-bengö yi hur ahon medenevasap sir, gedene sisir medenediik. ⁷ Lob mehö-los-bengö ahë sengën rot bevong yi alam-begö-yi ya desis alam sën desis yi hur medediik lo pin bemalaj maya, gedevesi loḱ hir nyëg ving. ⁸ Log mehö-los-bengö nër vu yi hur lo bë, ‘Nos böp sën nalug lu venë denejom nemaj lo nöḱ ggovek ya menedo, rëk alam sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, sir mehönon nij paya besu deyoh vu bë dega rë. ⁹ Om ham na menoh vu aggata böp sën nevasuh yi lo pin, lob alam pin sën ham natöḱ vu gëp sagu, og ham nanër vu sir nabë nam dega nos sën nalug lu venë denejom nemaj agi!’ ¹⁰ Nër nebë sënë, log yi hur deyoh vu aggata pin bedesupin alam pin sën denetöḱ vu sir lo, alam nijvesa losho alam nij paya pin. Beyam denedo beggang sën maluh lu venë denejom nemaj lo bepup. ¹¹ To denedo gemehö-los-bengö loḱ ya in bë gelë sir. Lob lë mehöti gesu röpröp nebë sën vo vu yi vatëveḱ pin mederöp lo rë, gema. ¹² Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Sa mehö-e! Geyoh tena megelok yam sënë gesu geröp röpröp rë?’ Rëk mehö sënë su nër gagek ti rë. ¹³ Lom mehö-los-bengö nër vu yi hur lo bë, ‘Ham naduu nema los vaha gegwetë yi geto mena dobnë, bena medo malakenu sagu, bengu megeköö nyë!’ ” ¹⁴ Lom Yesu nër bë, “Kë”, Anutu nevong dik ya vu alam ngahiseḱë, rëk neggooin ti ti mu rak in dedok na!”

*Delok Tepëḱ In Yesu In Takës Sën Denetung Vu Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar** (Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)

¹⁵ Lob alam Parisai* yö yah denër vu sir bë, “Hil natöḱ vu gagek ti tena in hil naduu Yesu?” In sir bë denaduu Yesu nabë sën mehönon denesis soḱ loḱ lek lo. ¹⁶ Lob devong hir hur maluh lo ving Herot* yi alam beya denër vu Yesu bë, “Tatovaha! He narak ni bë hong mehö niröp! Lob genetateḱin Anutu yi aggata vu alam los anon. Su genehönenengin alam malaj rë, gaḱ genenër gagek neggëp ti vu alam meris gevu alam los arëj ving. ¹⁷ Om genanër vu he rë, nabë yoh vu bë hil getung takës vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama?”

18 Rêk Yesu raḵ nij bê sir alam kwaj luu lob nêr bê, “Ham alam kwamin luu! Ham bê seggi sa? 19 Maam ham tato monë-takës-yi ti vu sa rê!” Lob deḵo monë gahis ti yam vu yi, 20 lob loḵ tepêḵ in sir bê, “Re ḵenu los arë sën raḵ neggëp agi?” 21 Lob denêr yah bê, “Sisar*!” Lob nêr yah vu sir bê, “Om ham gwevong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*, log Anutu yi ngaa og ham bo nah vu Anutu!” 22 Dengo gageḵ sënë lob delêḵ beḵenuj ya. Lob devuu yi gedeya.

*Deloḵ Tepêḵ In Yesu In Sën Mehönon Denadiiḵ Gedekedi Jaḵ Lo
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)*

23 Alam Sadukai* denenêr bê alam-diiḵsën og su rêḵ deḵedi jaḵ nah rê. Lob sir la deya vu Yesu yiḵ loḵ buk saga bedeloḵ tepêḵ in yi bê, 24 “Tatovaha! Moses nêr bê, ‘Bê mehöti nalu nama log nadiiḵ, og ari geḵo yi alov beluho degeḵo naluj vu ari.’ 25 Lob mehöti losho ari lo, sir nemadvahi-bevideḵ-luu denedo ving he wireḵ. Lob arij aguu ḵo avêh lob diiḵ, genalu ma. Lob ari amon ḵo yi alov, 26 loḵ ari amon diiḵ nebë saga, lob gwee nebë saga beya meto arij meggi. 27 Sir pin naluj ma gedediḵ, log avêh diiḵ raḵ neggëp hus. 28 Om genanêr nabë najeeng sën mehönon diiḵsën deḵedi jaḵ nah lo, og avêh sënë rêḵ natu arij ti tena venë? In sir pin deḵo avêh timu saga netu venëj.”

29 Loḵ Yesu nêr yah vu sir bê, “Ham su raḵ Anutu yi gageḵ sën neggëp loḵ yi ḵapiya lo ni rê! Beham su raḵ Anutu niwëëḵ ni ving rê! Om sën ham nekuung raḵ in ham rot. 30 Vu buk sën mehönon diiḵsën deḵedi jaḵ nah lo, og maluh su rêḵ degeḵo avêh rê, gavêh su rêḵ deḵaḵ maluh rê, gaḵ rêḵ nama. Gaḵ rêḵ demedo nabë angêr lo vu yageḵ. 31 Rêḵ gageḵ sën mehönon diiḵsën bê deḵedi jaḵ nah lo! Maḵ ham su tevin gageḵ sën Anutu nêr vu ham meneggëp loḵ yi ḵapiya lo rê? Sën nêr nebë, 32 ‘Sa Abraham yi Anutu sa, gIsaak yi Anutu sa, geYakop yi Anutu sa.’ Nabë mehönon denadiiḵ bemalaj nama na veröḵ yi, og su yoh vu bê nanêr nabë lööho hir Anutu yi rê, gaḵ lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi.” 33 Lob alam pin sën dengo gageḵ agi lo delêḵ beḵenuj ya.

*Anutu Yi Horeḵ Ti Sënë Kesuu Vahi Pin
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)*

34 Loḵ alam Parisai* dengo bê Yesu yi gageḵ saga vong Sadukai* bededuj ma, lob desupin sir ya vu yi 35 in bê deseggi yi, lob hir mehö-horeḵ-yi ti loḵ tepêḵ in yi bê, 36 “Tatovaha! Horeḵ ti tena kesuu horeḵ vahi pin-a?”

37 Lob Yesu nêr vu yi bê, “Ahêm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis, beḵenum los dahis, gekwam los dahis na vu yi timu. 38 Horeḵ dus ti sënë böpata rot bekesuu vahi pin. 39 Lob horeḵ böp ngwë netu luu nebë saga nebë, ‘Ahêm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahêm neving hong lo.’ 40 In Horeḵ pin los alam-denenêr-gageḵ-rangahsën hir gageḵ pin lo degwaj neggëp loḵ horeḵ luu sënë.”

Yesu Loḵ Tepêḵ In Kerisi Vu Alam Parisai*
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)*

41 Alam Parisai* desupin sir benahën denedo, lob Yesu loḵ tepêḵ in sir bê, 42 “Ham kwamin nevo Mehö sën Anutu ggooin raḵ in bê geko hil nah lo bê maḵ degwa vu re?” Loḵ denêr yah vu yi bê, “Degwa vu Davit*.”

43 Lob nêr yah vu sir bê, “Rêḵ nebë va sën Anon Vabuung vo kwa vu Davit benêr Mehöböp raḵ Kerisi-ë? 44 Sën nêr bê:

‘Mehöböp nêr vu sa Mehöböp nebë:

“Gemedo sa nemaḡ vesa.

Gevu tamusën og sêḵ getung alam sën denelë hong paya lo dedoḵ na vaham gebinë.” ’

⁴⁵ Yi degwa vu Davit*, loḵ nebē tena sēn Davit nēr yi bē yi Mehöböp-ē?”

⁴⁶ Lob mehöti su yoh vu bē nanēr gagek ti doḵ nah vu Yesu rē. Lob deggönengin yi gagek loḵ buk sēnē, besu deneloḵ tepēḵ vu yi ggökin yah rē.

23

Alam-horek-yi Los Parisai Hir Aggata (Lk 11:37)*

¹ Lob Yesu nēr gagek vu alam yu böpata saga losho yi hur maluh lo bē,
² “Alam-horek-yi los alam Parisai* deneloḵ yah Moses ben, ³ om gagek sēn devo vu ham lo, og ham gwengo beham sepa doḵ. Rēḵ ngāa sēn denevong lo, og saga ham su sepa doḵ. In deneggoin horek ngahiseḵē raḵ rēḵ su denevong yoh vu rē. ⁴ Deneduu ngāa maggin bedenetelē raḵ ya mehōnon kwaj, rēḵ sir og nij nelēl gesu denevēr nemaj in bē dedoḵ vu sir teka rē. ⁵ Ngāa pin sēn denevong lo, og sagaḵ denevong in bē alam degelē. Log denekevu Anutu yi horek la loḵ ḵapiya medebom loḵ gobeng gedenevaḵu vil dabaj kesuu alam vahi gedenesemu hir röpröp nyē vetevek menare soo soo. ⁶ Gahēj neving bē jak na dega nos namugin gēp nyēg-nos-böp-yi, gedemedo lēl mala gēp dub-supinsēn-yi. ⁷ Log ahēj neving bē alam debengwēng vu sir bedegeḵo sir jak doḵ alam tabaḵ los denanēr sir nabē Tatovaha. ⁸ Rēḵ mu ham og alam su denanēr ham nabē Tatovaha! Gaḵ yik Mehö timu tu ham tatovaha, gaḵ ham pin arimin ham mu.

⁹ Log ham su nanēr ham mehöti vu dob sēnē nabē ham Amamin yi. Gaḵ yik ham Amamin timu nedo, yik Yi sēn nedo yagek. ¹⁰ Log su denanēr ham nabē Alaj ham. Gaḵ yik ham Alamin timu sēnē, yik Kerisi*. ¹¹ Rēḵ mu mehö sēn bē kesuu ham benatu ham mehö böp lo, og natu ham hur rē. ¹² Mehöti bē geḵo yö arē jak, og rēḵ arē nama. Log mehöti bē dahun arē, og rēḵ arē böp jak.”

Yesu Nēr Gagek Raḵ Alam-horek-yi Hir Ngāa Nipaya Sēn Denevong Lo (Mk 12:38-40)

¹³ “Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*-e! Gēpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nevehii Nyēg-yagek-yi yi veluung avi in mehōnon pin! Log ham ngo su neloḵ ya rē, gham newērin alam sēn denevong in bē dedoḵ na lo ving.

¹⁴ Wöp-o! Ham alam-horek-yi galam Parisai*-e, gēpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neko avēh alov hir beggang lu ngāa vēr in sir, log ham nejom raḵ hus adingseḵē in bē kebu jak ham ngāa nipaya saga. Om rēḵ ham gwēḵo nipaya böpata doḵ nah nyēvewen.

¹⁵ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*-e! Gēpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neko loḵ loo los dob pin in bē natōḵ vu mehöti begērin yi natu ham hur. Lob mehö nebē sēnē netu ham hur ggovek, lob tum ham nevong yi netu mehö nipaya kesuu ham berēḵ na Nyēg-nengwah-yi geving ham.”

Yesu Nēr Alam Parisai In Deruu Demij Vu Ngāa Vabuung Böp Gedēḵo Ngāa Mahen Rak (Lk 11:37-52; 20:45-47)*

¹⁶ “Wöp-o! Gēpin ham! Ham mehōnon malamin ḵenod sēn ham bē tato aggata vu mehōnon! Ham nenēr bē, ‘Bē mehöti nanēr dub-vabuung-böp arē genanēr yönon vavunē, og sagaḵ ngāa meris. Gaḵ mehöti bē nanēr dub-vabuung-böp yi goor, genanēr yönon vavunē, og su rēḵ gekuung jak rē, gaḵ rēḵ gevong noh vu sēn nēr lo.’ ¹⁷ Ham mehōnon kwamin ma, gemalamin ḵenod! Ngāa tena kesuu-a? Maḵ goor kesuu-a? Ma! Dub-vabuung-böp sēn vong begoor netu vabuung lo, om saga kesuu! ¹⁸ Log ham nenēr bē, ‘Bē

mehöti nanër jepö gëp dub-vabuung-böp genanër yönon vavune, og sagak ngaa meris. Gak bë nanër seriveng sën rak nedo jepö lo, genanër yönon vavunë, og su rëk gekuung jak rë, gak rëk gevong noh vu sën nër lo.' ¹⁹ Ham mehönon malamin kenod! Ngaa tena kesuu-a? Maḵ seriveng kesuu-a? Ma! Jepö sën nevong beseriveng netu vabuung lo, om saga kesuu! ²⁰ Om mehöti bë nanër jepö genanër yönon vavunë, og nevong niwëek vu yi gagek rak jepö los ngaa pin sën rak nedo lo ving. ²¹ Gemehöti bë nanër dub-vabuung-böp genanër yönon vavunë, og nevong niwëek vu yi gagek rak dub-vabuung ving Mehö sën nedo loḵ dub ayo lo. ²² Log mehöti bë nanër yaḵek genanër yönon vavunë, og nevong niwëek vu yi rak Anutu yi sëa los Mehö sën rak nedo lo ving.

²³ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*! Gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nos pin vu huk saga sën ham neḵo anon ti ti ggëp sën netu nemadluho lo, beham netung netu seriveng vu Anutu. Ham netung nos böp los mahen mahen pin nebë jemejeng los yesëḵ gemajëj ving, rëḵ ham vuu horek yi gagek böp böp vahi pin ya. Sën nenër bë alam degevong ngaa niröp mu, los kwaj pesivin mehönon mededoḵ vu sir gayoj na timu vu Anutu lo. Horek sën nebë hil abo ngaa sën netu nemadluho natu seriveng vu Anutu lo, og hil su rëḵ gevuu sënë na rë. Rëḵ mu mëm hil sepa doḵ ngaa böp sënë namugin. ²⁴ Ham mehönon malamin kenod sën ham bë tato aggata vu mehönon! Ham nesepa loḵ horek mahen mahen geham su nesepa loḵ horek böp böp rë, lob sënë nebë sën ham seruuin ngemeḵ vër in bël kul, geham num kamer los dahis ving bël loḵ ya ham ayomin.

²⁵ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neripek kap los perë navi mu, geham nesupin ngaa hodeḵ nipaya paya los ngaa jeggin jeggin loḵ ayo peggo. ²⁶ Ham Parisai* malamin kenod! Ham jipek kap ayo namugin rë, loḵ mëm navi rëḵ niveseek jak geving.

²⁷ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nebë bedub avi sën dekevu heveḵ veroo rak. Hil halë ggëp vavunë bë malangeri, rëḵ ayo peggo og heljäng seḵëj los ngaa ningöhëḵ pin pup beneggëp. ²⁸ Lom ham nebë saga. Alam denelë ham navimin mu, lob denekuung bë ham nimin vesa. Rëḵ mu gagek kuungsën los ngaa nipaya pup ham ayomin.”

Yesu Nër Alam-horek-yi Bë Rëḵ Degeḵo Nipaya Nyëvewen

²⁹ “Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nelev beggang-bedub-yi nivesa vesa rak nedo waḵ sën denebë alam-denenër-gagek-rangahsën seḵëj loḵ wirek lo, geham nevunëḵ vu alam-yohvu hir bedub. ³⁰ Geham nenër bë, ‘Bë he medo wirek doḵ he ḵenumin lo hir buk, og su rëḵ he doḵ vu sir bangis alam-denenër-gagek-rangahsën sënë rë.’ ³¹ Om saga og ham ngo nenër ham degwa rangah bë alam sën denesis alam-denenër-gagek-rangahsën bedenediik lo hir mewis ham. ³² Maam ham ngo tahu doḵ nah ham ḵenumin lo vahaj!

³³ Ham nyël! Beggëv nalu ham! Ham su yoh vu bë rëḵ beya in Nyëg-nengwah-yi rë! ³⁴ Om sa nanër vu ham nabë seḵ gevong alam-denenër-gagek-rangahsën la, galam los kwaj nivesa la, galam-horek-yi la, benök deberup vu ham, lob ham rëḵ ngis sir la medenediik, geham ngis la jak na kelepeḵo*, geham beek la doḵ ham dub-supinsën-yi. Log ham rëḵ juuk sir begwetii sir medoḵ vahaj medena nyëḵ ngwë. ³⁵ Om rëḵ denanër alam sën denesis sir medenediik vu nyëdahis lo, gesën vu buk agi pin degwa gëp vu ham nabë ham sis sir ving. Kë. Loḵ mehö-yohvu Abel, beyam verup loḵ Barakia nalu Sakaria sën desis mediik loḵ dub-böp ayo vabuung los jepö vuheng atov lo, og ngaa

pin sënë degwa rëk gëp vu ham. ³⁶ Sa nanër vu ham yonon nabë ngaa pin sënë nyëvewen rëk natök vu alam vu buk sënë.”

*Yesu Su Rak Nyëg Böp Yerusalem
(Lk 13:34-35)*

³⁷ “Yerusalem, Yerusalem! Hong mehö genesis alam-denenër-gägek-rangahsën medenediik, log genetengwa Anutu-yi-alam sën nevonng sir yök vu hong lo rak gelöng medenediik! Sa nehevong beron beron in bë ngupin nalum lo nabë sën kökrëeh ata nesupin nalu lo loğ yah babu lo, rëk nim lël. ³⁸ Om ham gwengo rë! Anutu vuu ham ya ggovek ya beham nyëg rëk nabumeng na. ³⁹ Om sa nanër vu ham nabë ham su rëk malamin jak sa gökin nah rë, rot bena berup dok buk sën ham nanër nabë: ‘Anutu gevong semusemu vu Mehö sën vong yam los niwëek lo!’ ”

24

*Yesu Nër Gagek Rak Dub-vabuung-böp Bë Rëk Kevoh Na
(Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)*

¹ Yesu vu dub-vabuung-böp ayo beto meya, lob yi hur maluh deya vu yi bedetato dub-vabuung yi beggang pin vu yi. ² Rëk nër yah vu sir bë, “Ham lë ngaa pin sënë? Sa nanër vu ham yonon nabë: Su rëk degönengin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rë. Gak rëk dekevoh pin bedegete geto jeggin jeggin.”

*Yesu Nër Rangah Bë Maggin Rëk Berup
(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)*

³ Yesu ya nedo Kedu Kele-oliv, lob yi hur maluh meris yö deya vu yi bedenër bë, “Genanër vu he nabë gägek sën genër lo rëk anon jak dok buk tena? Geva rëk tato vu he nabë vöngin geduk nom dob, log dob los yagek hir buk nama na?”

⁴ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham gwegin ham! ⁵ In rëk mehö la degekuungin ham. Alam ngahisekë rëk denam bedenanër sarëg jak nah sir nabë, ‘Yik Kerisi* sa sënë!’ Lob rëk detetuhin alam ngahisekë medenah vu sir. ⁶ Log ham rëk gwengo begö bengö, galam denanër jeggin jeggin nabë vöngin berup, og ham su newamin jak! In ngaa nebë sënë yö rëk nam, gak Buk-tamusenek yö rëk nahën. ⁷ Alam dob ngwë rëk dekedi belosho alam nyëg ngwë dengis sir. Log mehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëk dekedi belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. Log meyip rëk natök vu nyëg vahi, gejemapi gee jak dob la. ⁸ Ngaa pin sënë og yik nebë nivanë sën nevonng avëh mugin in bë degeko naluj lo. ⁹ Dok buk sënë rëk alam degeko ham in debo vanë los maggin vu ham, gedengis ham nadiik. Log alam pin rëk degelë ham paya in sa alam ham.

¹⁰ Lob rëk alam ngahisekë nij dëlin sa gedegerin sir nah, bedegelë sir paya, lob degetung hir alam dok na alam-begö-yi nemaj. ¹¹ Lob alam-gägek-kuungsën ngahisekë rëk kedi degekuungin alam ngahisekë. ¹² Ngaa nipaya nam meböpata jak, lob alam ngahisekë su rëk ahëj geving sir rë. ¹³ Gak mehönon sën denajom sa ahon medemedo los nij wëek rot menatök na buk sën denadiik lo, og rëk Anutu geke sir nah vu yi. ¹⁴ Lob rëk alam denanër Bengö Nivesa jak Anutu-yi-Nyëg na menoh vu dob pin balam pin degengo, log mëm yagek los dob hir buk govek na.”

*Yesu Nër Bë Ngaa Los Maggin Rot Rëk Berup
(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)*

¹⁵ “Lob ham rëk gwelë nabë ngaa vabuung degwa nipaya sën mehö-nenër-gägek-rangahsën Daniel nër wirek lo bare dok nyëg vabuung Yerusalem

begevong paya vu-bë mehöti natevin sënë, og kwa bo gagek sënë mejak ni rë-
¹⁶ og mëm dok buk saga alam sën demedo distrik Yudea lo rëk debeya bedena
 los kedu. ¹⁷ Lob mehöti bë jak na sewah jak yi beggang yu tamangsën vavunë
 megeko ayöong dok buk saga, og su rëk dok nah geko yi ngaa vu beggang ayo
 rë, gak rëk beya mena pevis. ¹⁸ Log mehöti bë medo dok huk anon, og su
 rëk serög benah geko yi röpröp-ayöong-yi gëp beggang rë, gak rëk beya mena
 pevis. ¹⁹ Gëp in avëh sën naluj nare lok ayoj lo, los sën nahën denevo rur vu
 naluj lok buk agi. ²⁰ Ham najom jak nabë ngaa sënë su natök vu ham dok
 kwev-ayöong-nikul-yi, ma dok Buk-sewahsën-yi* rë. ²¹ Yönon, dok buk sënë og
 rëk maggin böpata rot. Maggin nebë sënë su neggëp wirek vu buk sën Anutu
 tung dob lo rë rot beberup gwëbeng sënë. Log su rëk maggin nabë sënë berup
 vu dob sënë gökin nah vu tamusën rë. ²² Lob nabë Mehöböp su kwa bo nabë
 bepul buk saga dus rë, og mehöti su rëk medo vesa rë. Rëk mu kwa nevo yi
 alam sën ggooin sir rak lo, om rëk bepul buk los maggin saga dus.

²³ Dok buk sënë bë mehöti nanër vu ham nabë, ‘Ham lë! Yik Kerisi* sënë!’,
 ma nanër nabë, ‘Yi sagu!’, og ham su gwevong geving hir gagek. ²⁴ Rëk
 Kerisi-kuungsën la los alam-gagek-kuungsën la rëk dekededi bedegevong huk
 los niwëek aggagga gedegevong ngaa böp böp. Yönon, lob nabë deyoh vu, og
 rëk degeko alam sën Anutu ggooin sir rak lo nah vu sir. Rëk mu su deyoh vu
 rë. ²⁵ Ham ngo? Senër sënë mugin vu ham! ²⁶ Om nabë denanër vu ham nabë,
 ‘Ham gwelë! Nedo nyëg-yumeris saga!’, og ham su na sagu. Ma denanër nabë,
 ‘Ham gwelë! Vun yi menedo lok beggang ayo!’, og ham su gwevong geving sir,
²⁷ in Mehönon Nalu rëk nam nabë sën davës nevër ggëp nyëg mala neverup
 beya netök nyëg mala nemasusek lo, balam pin degelë. ²⁸ Vu nyëg sën heljeng
 deneggëp lo, og kadanii denesup sir ya in bë dega.”

Yesu Nër Bë Nahub Rëk Mehönon Nalu Nom
 (Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)

²⁹ “Maggin buk sënë yi govek na rë, log rëk pevis
 ‘benyëg malakenu dok,
 gekwev su rëk natum rë,
 log betuheng rëk geto in yagek.

Gengaa los niwëek pin vu yagek rëk desasukin sir.’

³⁰ Lob vu buk saga, mëm ngaa ti rëk berup gëp yagek babu in bër ham
 kwamin beham jak ni nabë Mehönon Nalu vongin duk nom, lob rëk mehönon
 pin vu dob dengu medengis sir. Log rëk degelë Mehönon Nalu dok medo
 beggob yagek yi, benam los niwëek gevunëk vunëk yagek yi malangeri rot.
³¹ Lob avuuk rëk ngu bededun böpata, log gevong yi angër na dengupin alam
 sën yö ggooin sir rak tu yi alam lo noh vu nyëg pin. Vu dob vuheng atov mena
 menoh vu dob nenga lubeluu.”

*Yesu Tatekin Gagek Rak Go**
 (Mk 13:28-31; Lk 21:29-33)

³² “Ham kwamin bo jak go* rë. Buk sën bë purpur berup ngu lo, og ham
 nerak ni bë go* vongin nabung beham dev jak na jök. ³³ Om nabë ham
 gwelë ngaa pin sënë anon jak, og ham jak ni nabë Mehönon Nalu yam dus
 rak benare aggata avi. ³⁴ Sa nanër vu ham yönon nabë mehönon pin su rëk
 malaj nama na verök yi rë, log ngaa pin sën agi rëk anon jak. ³⁵ Yagek los dob
 rëk nama na, gak sa gagek, og su rëk nama na rë.”

Yesu Nër Bë Mehöti Su Rak Buk Los Ngebek Saga Ni Rë
 (Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Rêk mehöti su rak buk los hes mala saga ni rê. Angër vu yagek su derak ni rê. GeNalu su rak ni rê. Gağ Ama yö timu rak ni. ³⁷ Mehönon Nalu bë nom, og alam rêk medo degevang ngaa nabë sën denevang loğ Noa yi buk wirek lo. ³⁸ Wirek sën bël su vuuk rê lo, og mehönon medo denegga los denenum, gemaluh deneko venëj, gavëh denerak reggaj rot, beya verup loğ buk sën Noa loğ ya yag ayo. ³⁹ Log alam saga su derak ni bë ngaa ti vongin natok vu sir rê, log bël vuuk verup pevis berehöö sir pin. Lob buk sën Mehönon Nalu nom lo rêk nabë saga. ⁴⁰ Lob bë maluh luu demedo huk anon, og Anutu rêk geğo ngwë na gegevu ngwë bemedo. ⁴¹ Lob bë avëh luu medo degebil nos, og Anutu rêk geğo ngwë na gegevu ngwë bemedo. ⁴² Om ham medo malamin natum, in ham duğin buk sën ham Mehöböp rêk nom lo. ⁴³ Ham kwamin bo ngaa sënë rê: Bë beggang ala gengo hes mala sën mehö hodek rêk nam dok buk begodek yi ngaa lo, og su yoh vu bë rêk gelë mehö saga mu gedok na yi beggang ayo rê. ⁴⁴ Nebë saga, om ham gwero ham bemedo, in Mehönon Nalu rêk nom dok buk ti, log ham duğin.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Alam-huk-yi Nivesa Los Nipaya
(Lk 12:41-46)*

⁴⁵ “Mağ hur ti tena nedo beyi mehö los kwa benevang yi huk niröp-a? Og mëm ala rêk gooin yi jağ in geğin yi hur vahi pin bebo nos gelek sir niröp dok buk sën degeko nos lo. ⁴⁶ Gevu tamusën nabë ala na genom berup, lob gelë nabë yi hur nevang huk yoh vu sën nër lo, og yi hur sënë rêk kwa vesa. ⁴⁷ Log sa nanër vu ham yönon nabë ala rêk gevang yi ngaa pin dok na nema in geğin. ⁴⁸ Gağ hur nipaya ti og rêk kwa bo dok ayo nabë, ‘Sa alag su yoh vu bë rêk nom pevis rê!’ ⁴⁹ Lob geveek hur-huk-yi vahi, gega los nanum geving alam sën denenum bël mengëës bedenekeyevin lo. ⁵⁰ Log ala rêk nom dok buk ti sën yi hur su neğin yi loğ lo rê, gağ rêk nom dok hes mala ti sën yi duğin lo. ⁵¹ Lob rêk ala ngis yi rot mebasap yi, log getë na medo geving alam kwaj luu, bedegeko nyëvewen geğ ti. Vu nyëğ sagu og rêk dengü medegeköö nyëj.”

25

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Avëh Avö Nemađuho

¹ Log Yesu tatekin vu sir bë, “Sën Nyëğ-yagek-yi anon jağ lo, og yik rêk nabë sën avëh avö nemađuho deko hir ram rak beya denebuu maluh sën nahën neko avëh lo ggëp aggata. ² Lob sir nemađvahi kwaj ma, genemađvahi los kwaj. ³ Avëh kwaj masën deko hir ram bedeyam, rêk su deko wël* sepa rê. ⁴ Gağ avëh los kwaj deko hir ram rak bedetöo wël* la loğ buayo ving bedeko sepa. ⁵ Rêk mehö sën ko avëh lo su yam pevis rê, lob avëh pin malaj neggëp, lob deggëp yiing.

⁶ Lob buk vuheng rak loğ köök ti yam bë, ‘Mehö sën ko avëh lo yam rak. Ham na gwebuu yi vu aggata begweko menam!’ ⁷ Lob avëh avö pin deked i rak bedesemu loğ hir ram. ⁸ Lob avëh kwaj masën denër vu avëh los kwaj bë, ‘Ham bo hömin wël* teka vu he rê, in he hömin ram vongin nakul!’ ⁹ Rêk avëh los kwaj denër yah vu sir bë, ‘Ma! Wël* teka sënë su rêk noh vu hil pin rê. Om maam ham ngo na bago hömin vu setuwa!’ ¹⁰ Lob deked i rak benahën medo deneyök aggata, log mehö sën ko avëh lo to. Lob avëh sën desemu sir ggovek medenedo lo delok ya beggang ayo ving yi in dega nos böp sën maluh lu venë denejom nemaj lo. Log devehii reping yah.

¹¹ Log avëh avö nemađvahi sën kwaj ma lo yom deverup lob denër bë, ‘Mehö böp, mehö böp! Getahinin reping in he!’ ¹² Rêk nër yah vu sir bë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë sa duğin ham!’

¹³ Om sa nanër vu ham nabë ham medo malamin natum, in ham su rak buk los hes mala ni rë.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Hur Löö
(Lk 19:12-27)*

¹⁴“Log sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mehö ti neya vatëvek nyëg ngwë, log supin yi hur bevo yi monë ggelek sir in degegin. ¹⁵ Kwa vo hir huk los nij wëek ti ti lo, lob vo ggelek loq yah sir. Ti ko K5000, gengwë ko K2000, log ngwë ko K1000. Vong nebë sënë log ya rak. ¹⁶ Ya ggovek, log mehö sën ko K5000 lo pevis bevong huk bagosën rak, lob ko K5000 sevök ya ving. ¹⁷ Log mehö sën ko K2000 lo vong huk bagosën rak ving beko K2000 sevök ya ving nebë saga. ¹⁸ Gaq mehö sën ko K1000 lo, og ko monë sën ala vo vu yi lo beya melev söv gevun luk ya.

¹⁹ Nahub gebuk sën alaj yom verup lo, lob vongin bë genggo monë sën vo vu sir lo. ²⁰ Lob mehö sën ko K5000 lo verup, lob ko K5000 ving K5000 sën ala vo vu yi lo, genër bë, ‘Mehö böp! Gwelë! Gevo K5000 sënë vu sa, log sa hevong huk bagosën rak behako K5000 sënë ving.’ ²¹ Lob ala nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa megevong yoh vu. Gevong nivesa rot! Genegin ngaa mahen mahen pin nivesa nebë saga, om mëm sa gevong hong begwegin ngaa ngahisekë. Genam balu kwad vesa dok ti.’

²² Log mehö sën ko K2000 lo verup ving benër bë, ‘Mehö böp! Gevo K2000 vu sa wirek, log sa hevong huk bagosën rak, lob sa hako K2000 ving.’ ²³ Lob ala nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa, megevong yoh vu! Genegin ngaa teka teka nivesa nebë saga, om mëm sa gevong hong begwegin ngaa ngahisekë. Genam balu kwad vesa dok ti.’

²⁴ Log tum mehö sën ko K1000 lo verup benër bë, ‘Mehö böp! Sengo rak nim ggovek ya bë hong mehö los nim wëek. Mehö ngwë denevaroh nos genggo geneko anon. Log mehö ngwë denevong huk, lob ngo geneko hir nyë-sevöksën. ²⁵ Nebë saga om sën sehöneng, lob sevun hong monë K1000 sënë menedo loq dob. Hong ngaa sënë, om gweko nök!’ ²⁶ Rëk ala nër yah vu yi bë, ‘Hong hur nipaya rot! Benim tebö ata! Maq yonon, geraq ni bë sa nehako nos sën mehö ngwë denevaroh lo, gesa nehako nyë-sevöksën rak sën mehönon ngwë denevong huk in lo? ²⁷ Bë nabë saga, og gwetung sa monë na beggangmonë-yi, in nabë senom berup nabë sënë, og sa gaqo sa ngaa los yi sevöksën geving. ²⁸ Om ham bo K1000 sënë vër in mehö sënë geham bo vu mehö sën ko la ving metu K10,000 lo. ²⁹ In alam pin sën hir ngaa neggëp lo, og rëk degeko la geving, gehir ngaa la rëk berup geving mekesuu. Gaq mehöti sën yi ngaa su neggëp rë lo, og mahen teka sën neggëp vu yi lo rëk nama na verök yi. ³⁰ Lob ham gwetë hur sehëb sënë dok na nyëg malakenu sën alam denesu los deneköö nyëj lo.’ ”

Yesu Nër Bë Rëk Mehönon Nalu Genggo Alam Pin Hir Gagek

³¹ “Nahub rëk Mehönon Nalu nam los niwëek gevunëk vunëk yagek-yi, gangër pin denam geving yi, og vu buk sënë rëk jak medo yi sëa malangeri los vunëk vunëk yagek-yi. ³² Log mehönon pin rëk dengupin sir na debare mala. Lob rëk basuh sir na yu luu nabë sën sipsip ala ggoin sipsip rak yu ngwë, gememëk rak yu ngwë. ³³ Rëk gevong sipsip na nema vesa, gememëk na nema këj. ³⁴ Nabë sënë lob Mehö-los-bengö rëk nanër vu alam sën denare nema vesa lo nabë, ‘Ham nam! Ham sën Amaq vong semusemu vu ham lo. Ham dok na nyëg sën tongin vu ham wirek loq buk sën netung yagek los dob meneggëp lo. ³⁵ In wirek sediikahëg, rëk ham vo nos vu sa. Sayog vev in bël kul, rëk ham vo bël kul mesenum. Sa mehö nyëg ngwë rëk ham ko sa ya ham

beggang. ³⁶ Ham lë sa naviğ meris, lob ham vo tob vu sa. Sa nig rak, rëk ham gin sa nivesa. Sa nado karabus, rëk ham yök lë sa kesii.’

³⁷ Lok tum alam yohvu saga rëk dedok tepëk nah vu yi nabë, ‘Mehöböp! He halë loğ buk tena bë gediikahëm lob he vo nos vu hong-a? Log he halë bë ayom vev in bël loğ buk tena lob he vo vu hong-a? ³⁸ Log he halë bë hong mehö nyëğ ngwë loğ buk tena, lob he hağo hong ya he beggang-a? Log genare navim meris loğ buk tena lob he vo tob vu hong-a? ³⁹ Gehe halë bë nim rak ma genedo karabus loğ buk tena, lob he yök halë hong kesii-a?’

⁴⁰ Lob Mehö-los-bengö rëk nanër vu sir nabë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë ngaa sën ham nevong vu arig lo nij paya paya sën su los bengöj vu dob rë lo, og ngaa pin sënë ham nevong vu sa.’

⁴¹ Log rëk nanër alam sën demedo nema kēj lo nabë, ‘Ham alam nimin paya! Ham su bare sa malağ. Ham na medok na nyëğ sën devong vu Satan losho yi angër lo. Sën nengwah netum yoh vu buk los buk lo. ⁴² In wirek sediikahëğ, rëk ham su vo nos vu sa rë. Sayog vev in bël kul, rëk ham su vo bël kul vu sa rë. ⁴³ Sa mehö nyëğ ngwë, rëk ham su ko sa ya ham beggang rë. Sa nig rak los sa nado karabus, rëk ham su yam lë sa kesii rë.’

⁴⁴ Lob rëk denanër nah vu yi nabë, ‘Mehöböp! Vu buk tena he halë bë gediikahëm, ma ayom vev in bël, ma hong mehö nyëğ ngwë, ma navim meris, ma nim rak los genedo karabus rëk he su halë hong nivesa rë?’

⁴⁵ Lok rëk nanër nah vu sir nabë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë ngaa sën ham nehulin in arig lo nij paya paya vu dob lo, og ham nehulin ngaa pin sënë in sa ving.’ ⁴⁶ Lob alam sënë rëk denatok vu nipaya nyëvewen dok nah degwata los degwata. Gağ alam yohvu rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata.”

26

Alam Ggev Devengwëng Rak Yesu Bë Dengis Yi Nadiik (Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Yesu nër gagek pin sënë ggovek ya, log mëm nër vu yi hur maluh bë, ² “Ham rak ni bë buk luu mu nahën lob Buk-ggöksën-yi* berup, lob mëm rëk denanër Mehönon Nalu rangah bedengis yi jak kelepëko*.”

³ Vu buk sënë alam-deneko-seriveng hir ggev los alam teta desupin sir rak alam-deneko-seriveng hir ggev böp Kayapas yi beggang, ⁴ bedejoo gagek bë denadëgek bedenajom Yesu ahon gedengis yi menadiik. ⁵ Rëk denër bë, “Hil su gevong dok buk nos yi sënë in alam rëk degevong dedun.”

Avëh Keseh Ngaa Reggu Nivesa Rak Yesu Yu (Mk 14:3-9; Jn 12:1-8)

⁶ Yesu nedo loğ mehö sevuuknyë Simon yi beggang vu Betania. ⁷ Medo negga nos, lob avëh ti ko ngaa reggu nivesa loğ buayo gelöng veroo sën denenër arë nebë alabasta* lo ti, beya keseh rak Yesu yu. Alam Yuda debago ngaa reggu nivesa sënë rak monë böpata bedenerikin rak heljëng. ⁸ Rëk yi hur maluh delë ngaa sënë, lob ahëj sengën gedenër bë, “Nevasap ngaa reggu nivesa sënë in va? ⁹ Bë hil gevong balam debago, og hil rëk gağo monë böpata jak, lob hil adok vu alam-kupeğ-masën jak.” ¹⁰ Rëk Yesu rak hir gagek sënë ni, lob nër vu sir bë, “Ham nër avëh in va? Yö semu sa rak ngaa nivesa! ¹¹ Alam-kupeğ-masën rëk demedo geving ham gesu rëk nama na rë. Gağ sağ su rëk medo hus ading geving ham rë. ¹² Avëh keseh ngaa reggu nivesa sënë rak sa vorot in gero sa naviğ namugin in sëk nadiik mededev sa. ¹³ Sa nanër vu ham yönon nabë rëk denanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu dob pin

bedenanër ngaa sën avëh vong vu sa agi geving, in alam pin degengo bekwaj bo.”

Yudas Yogek Bë Rëk Nanër Yesu Rangah
(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

¹⁴ Lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu ti sën arë nebë Yudas Iskariot lo ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev, ¹⁵ belok tepëk in sir bë, “Ham rëk bo va vu sa log mëm sa gevong Yesu dok na ham nemamin-a?” Lom devo monë seriva mehödahis ti benemadluho vu yi. ¹⁶ Lob vu buk saga Yudas medo mekwa nesero buk los aggata in bë gevong Yesu dok na nemaj.

Yesu Gga Nos-ggöksën-yi Ving Yi Hur Maluh
(Mk 14:12-21; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹⁷ Lob buk vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yiist* nema in lo yi buk muginsën verup, lob yi hur maluh deya vu yi bedenër bë, “He na gero nyëg vu tena in gegwa nos los reggu ggöksën-yi dok-a?” ¹⁸ Lob nër vu sir bë, “Ham na nyëg böp Yerusalem beham na vu mehö sën lo, beham nanër vu yi nabë, ‘Tatovaha nër bë, “Sa buk dus rak, om sa bë ga nos los reggu ggöksën-yi geving sa hur maluh jak hong beggang.” ’ ” ¹⁹ Lob yi hur maluh devong yoh vu sën Yesu nër vu sir lo, bedesemu nos los reggu ggöksën-yi lok.

²⁰ Lok sehuksën lob medo negga nos los reggu ving yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu. ²¹ Medo denegga, lob nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yonon nabë: Ham sënë ti rëk gevong sa dok na alam Yuda nemaj.” ²² Lob ayoj maggin rot, gesir ti ti delok tepëk in yi bë, “Mehöböp, mak sa?” ²³ Rëk nër yah vu sir bë, “Mehö sën nema lok ya gabum in nos ving sa lo rëk gevong sa dok na alam sën denelë sa paya lo nemaj. ²⁴ Kë! Mehönon Nalu rëk nadiik nabë sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-ka-piya lo. Rëk mu gëpin mehö sën rëk nanër Mehönon Nalu rangah vu alam bedengis yi lo, ko nabë ata su gëko yi!” ²⁵ Log Yudas mehö sën rëk nanër yi rangah lo, nër ving bë, “Tatovaha, mak sa?” Rëk Yesu nër yah vu yi bë, “Yik ngo genër yoh vu!”

Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh
(Mk 14:22-26; Lk 22:15-20; 1 Kr 11:23-25)

²⁶ Medo denegga nos los reggu, lob Yesu ko brët gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu mevo ggelek yoh vu yi hur maluh pin genër bë, “Ham gwëko nök begwa! Sa reggos sënë!” ²⁷ Log ko wain kap ti rak, gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu gevo vu sir genër bë, “Ham pin nanum dok sënë! ²⁸ Sa kök sënë in tato sa gagek mewis sën sejo in dok vu ham lo nabë rëk anon jak! Sa kesh in alam ngahisekë in bë dahun hir ngaa nipaya na. ²⁹ Sa nanër vu ham nabë sa su rëk nanum wain nabë sënë gökin nah rë. Rot bena berup dok buk sën hil nanum wain agga ngwë dok ti dok Amag yi Nyëg.”

³⁰ Log devong raro ti beggovek, log to deyah dobnë bedeya Kedu Kele-oliv.

Yesu Nër Bë Pita Rëk Geruu Demi Vu Yi
(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

³¹ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham pin rëk gwevu sa geham beya mena in sa pehi buk sënë. In dekevu wirek meneggëp lok Anutu-yi-ka-piya nebë: ‘Sa Anutu sëk ngis sipsip alaj,

log sipsip lo degevu talë medena jeggjin jeggjin.’

³² Om rëk nabë saga, lok sëk kedi jak nah gökin, lob sëk namugin mena distrik Galilea, geham tamu in sa.” ³³ Lob Pita nër yah vu yi bë, “Sir pin sënë og mak rëk degevu hong bedebeya medena, gak sak su rëk gevong nabë sënë rë!” ³⁴ Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Sa nanër vu hong yonon nabë: Pehi sënë og kökrëeh su rëk ngu rë, log rëk gedah sa vun natu beron löö!” ³⁵ Rëk Pita

nër yah vu yi bë, “Seyoh vu bë sêk nadiik geving hong, gaḵ sa su rêḵ dah hong vun rë, gerêḵ nama verôḵ yi!” Lob yi hur maluh pin denër nebë saga.

Yesu Jom Rak Ggëp Getsemane
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

³⁶ Lob Yesu ya nyëḡ sën denenër arë nebë Getsemane lo, ving yi hur maluh lo, lob nër vu sir bë, “Ham medo sënë gesena najom jaḵ vu sagu!” ³⁷ Lob ḵo Pita ving Sebedi nalu luho. Lob ayo maggin rot gekwa ketuin yi. ³⁸ Lob nër vu sir bë, “Sayog maggin rot bevongin bë sa nadiik. Om melöö naḵööḵ medo sënë bemedo malamin natum begadu sa. ³⁹ Log tah ya teka, lob petev meneggëp dob, log jom raḵ meketag bë, “O Amag! Bë yoh vu og gweḵo ngaa maggin sënë bër in sa! Rêḵ mu su gesepa doḵ sa gägeḵ, gaḵ ngo kwam!”

⁴⁰ Log yah to vu lööho, rêḵ lë gedeneḡḡëp yiing. Lob loḵ tepëḵ vu Pita bë, “Nebë va? Melöö su yoh vu bë rêḵ medo malamin natum dus ti geving sa rë?

⁴¹ Melöö malamin medo natum bemelöö najom jaḵ, in ngaa ti su kepë ham! Ëë-ë yönon! Ham ayomin niyes rêḵ mu navimin ni tebö!”

⁴² Lob yah nejom raḵ beron netu luu bë, “Oo Amag! Bë ngaa maggin sënë natôḵ vu sa gesu yoh vu bë noh nenga in sa rë, og ggoveḵ, sa gevong noh vu kwam.” ⁴³ Loḵ yom to ggökin, rêḵ lë bë deneggëp yiing yah, in malaj neggëp lo.

⁴⁴ Lob denedo geyah meya nejom raḵ netu beron löö, lob yiḵ nër gägeḵ lo ggökin yah.

⁴⁵ Log yah to vu yi hur maluh benër vu sir bë, “Ham sewah bengo nahën newëp-a? Ham lë! Buk sën Anutu tung in debo Mehönon Nalu doḵ na alam nij paya nemaj lo verup ggoveḵ ya, ⁴⁶ om ham kwedi jaḵ behil ana. Ham lë? Mehö sën gevong sa doḵ na nemaj lo yam dus raḵ!”

Yudas Vo Yesu Loḵ Ya Alam-begö-yi Nemaj
(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Yesu nahën medo nenër bë saga, log Yudas verup. Yi sën hur maluh nemadluho-mevideḵ-luu lo ti, lob ḵo alam yu böpata ti medeyam los paëp yu anil gebegö. Alam-deneḵo-seriveng hir ggev los Israel hir alam-teta devong sir yam. ⁴⁸ Lob mehö sën bë tato Yesu rangah vu sir lo, nër vu sir vorot bë, “Sêḵ tato Yesu vu ham nabë sënë, nabë sa gemul* mehöti, og ham najom yi ahon.”

⁴⁹ Lob Yudas ya verup sesor meya vu Yesu pevis benër bë, “Buk Tatovaha!” Log mul* yi. ⁵⁰ Rêḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Sa mehö! Ngaa sën geyam in bë gwevong lo, og gwevong pevis!” Lob deyam dus bedejom Yesu ahon. ⁵¹ Rêḵ alam sën denare ving Yesu lo ti nema loḵ yah dadii yi paëp-yu-anil vër in newis, besap alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yi hur ti nenga ris vahi ya. ⁵² Rêḵ Yesu nër vu bë, “Gejöp hong paëp doḵ nah newis. In alam sën denevong begö lo, og mehö ngwë rêḵ dengis sir doḵ nah nyëvewen medenadiik. ⁵³ Bë sa ḵetaḡ na vu Amag nabë gevong yi angër ngahiseḵë rot denam pevis mededoḵ vu sa, og gekuung bë su rêḵ gevong nam rë? ⁵⁴ Rêḵ bë sa gevong nabë sënë, og su rêḵ Anutu yi gägeḵ anon jaḵ rë. Sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë ngaa nabë sënë rêḵ natôḵ vu sa lo.”

⁵⁵ Log Yesu nër vu alam sënë bë, “Ham yam in bë sero mehö-begö-hodeḵ-yi om sën ham ḵo paëp-yu-anil los begö meyam in bë najom ahon-a? Sa netateḵin gägeḵ vu ham loḵ dub-vabuung-böp yoh vu buk, rêḵ ham su nejom sa ahon rë? ⁵⁶ Rêḵ mu ngaa pin sënë netôḵ vu sa in gägeḵ sën alam-denenër-gägeḵ-rangahsën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon jaḵ.” Nebë saga lob yi hur maluh pin devuu yi gedeveya medeya.

Devong Gagek Vu Yesu Benare Kayapas Mala
(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Dejom Yesu ahon bedeko ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp Kayapas yi beggang. Galam-horek-yi los alam-teta desupin sir bedenedo ggovek ya.

⁵⁸ Lom Pita tamuin sir beneya, rek nevun yi geneyam ggöp ading. Lob ya belok ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi beggang tete ayo, beya nare telig ving ahëvavu sën denare medenemalajin nyëg lo, in bë jak gagek lo degwa ni.

⁵⁹ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev los kaunsor pin denesero mehö la in bë denanër gagek kuungsën jak Yesu in lob dengis yi menadiik. ⁶⁰ Lob alam ngahisekë denër gagek kuungsën rak yi, rek su detok vu degwa ti in bë dengis yi menadiik rë. Lok mëm mehö luu deverup, ⁶¹ lob luho denër bë, “Mehö sënë nër bë, ‘Seyoh vu bë sa kevoh Anutu yi dub-vabuung-böp na gesedev nah buk löö mu!’ ”

⁶² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp kedi nare gelok tepëk vu Yesu bë, “Su genenër gagek ti yom rë? Denenër gagek va sën rak hong-ë?” ⁶³ Rek Yesu su nër gagek ti yah rë. Lok alam-deneko-seriveng hir ggev böp lok tepëk vu yi ggökin bë, “Selok tepëk in hong yönon rak Anutu mala-tumsën arë, om genanër vu he nabë hong Kerisi*, Anutu nalu hong ma ma?”

⁶⁴ Lok Yesu nër yah bë, “Genër yoh vu! Rek mu sa nanër vu ham nabë: Nahub rek ham gwelë Mehönon Nalu gemedo gëp Mehö Niwëek nema vesa, gerëk jak medo beggob vu yagek benom!” ⁶⁵ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp kweek yi röpröp ading getahi bë, “Ko yi rak besevök Anutu! Ma hil medo nesero mehönon sën denanër gagek jak yi lo in va? Ham ngo bë ko yi rak besevök Anutu! ⁶⁶ Om ham kwamin nevo bë?” Lob denër yah niwëek vu yi bë, “Vong paya om nadiik!”

⁶⁷ Log depesuv nyëj kos rak mala gedepëeng yi, gela depetap nenga, ⁶⁸ gedenër bë, “Hong Kerisi*? Om genanër rangah vu he nabë re sis hong-a?”

Pita Lah Yesu Vun
(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Log Pita nedo rak telig, lob Kayapas yi hur avëh ti yam dus vu yi benër bë, “Hong sënëk melu Yesu sën vu Galilea lo nesepa ham.” ⁷⁰ Rek Pita lah yi vun rak alam pin malaj bë, “Sa dugin gagek sën genër aga!” ⁷¹ Log to meya nare ya tete avi, lob hur avëh ngwë lë yi ggökin, lob nër vu alam sën denedo lo bë, “Mehö sënë nedo ving Yesu Nasaret!” ⁷² Rek Pita lah yi vun ggökin bë, “Yönon vavunë, sa dugin mehö sënë!” ⁷³ Lob nedo teka, lok alam sën denare dus vu yi yam denër vu bë, “Yönon rot, alam sagu hir ti sën hong agi. In ayem yö tato hong rangah bë hong Galilea ti!” ⁷⁴ Lob Pita du gagek in yi benër niwëek rot neggöp Anutu mala bë, “Yönon vavunë, sa dugin mehö sënë! Bë sa gekuung jak og Anutu ngis sa mesa nadiik!” Nër ggovek log kökrëeh su. ⁷⁵ Lob Pita kwa vo yah gagek sën Yesu nër lo bë, “Kökrëeh su rek ngu rë, log rek gedah sa vun natu beron löö.” Lob Pita to meyah dobnë beya mesu böpata rot.

27

Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Deko Yesu Ya Vu Pilatus
(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jn 18:28-32)

¹ Monbuk anon lob Israel hir alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta lo pin devengwëng rak Yesu ggovek bë dengis yi menadiik. ² Log deduu yi gedeko meya devong lok ya kiap böp Pilatus nema.

Yudas Vaku Kwa
(Sn 1:18-19)

³ Lob Yudas, mehō sēn nēr Yesu rangah lo, lē bē dejoo gāgek bē Yesu nadiik, lob yom ayo maggin vu yi, lom kō monē seriva mehōdahis benemadluho sēn lo yah vu alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta, ⁴ genēr bē, “Sa hevong ngāa nipaya! Senēr mehō sēn nipaya su neggēp vu yi rē lo rangah, bevongin dengis yi menadiik.” Rēk denēr yah bē, “Su he ngāa rē, gaḅ ngo hong ngāa!” ⁵ Lob Yudas pengah monē sēnē ya dub-vabuung-bōp ayo, log to meya vaḅu kwa bediik.

⁶ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev depatu monē seriva sēnē raḅ, rēk denēr bē, “Monē hel kōk sēnē, om hil su ayoh vu bē ḡetung na geving Anutu yi monē seriveng rē!” ⁷ Lob denēr gāgek ti venuh, lob debago dob len ti vu mehō sēn nesemu dēg lu ngāa raḅ ngāgek lo raḅ monē sēnē, in bē dedev alam-yungwē hir heljēng dok. ⁸ Om sēn denēr dob len ti sēnē arē nebē Dob-hel-kōk, meneggēp nebē saga begwēbeng. ⁹ Lob gāgek sēn Anutu vong verup mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn Yeremia avi wirek lo anon raḅ. Sēn nēr bē, “Alam Israel denēr vorot bē rēk degevong monē seriva mehōdahis ti benemadluho in mehō los arē sēnē, lob deko monē sēn deggoin raḅ in bē debago yi jaḅ agi, ¹⁰ bedebago mehō sēn nesemu dēg lu ngāa raḅ ngāgek lo yi dob len ti raḅ, yoh vu gāgek sēn Anutu nēr vu sa lo.”

*Rom Ti Sēn Tu Kiap Bōp Lo Pilatus Loḅ Tepēk In Yesu
(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jn 18:33-38)*

¹¹ Devarah Yesu ya kiap bōp mala, lob loḅ tepēk in yi bē, “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hong-a?” Loḅ Yesu nēr yah bē, “Genēr ya meyoh vu!” ¹² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta denēr gāgek raḅ yi, rēk su nēr gāgek ti loḅ yah rē. ¹³ Nebē saga lom Pilatus nēr vu yi bē, “Maḅ su gengō gāgek pin sēn denēr raḅ hong-ē rē?” ¹⁴ Rēk Yesu su nēr gāgek ti loḅ yah rē, lom kiap bōp kwa ya ngahi.

*Kiap Bōp Pilatus Nēr Bē Dengis Yesu Jaḅ Kelepeko
(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)*

¹⁵ Alam Yuda hir Buk-ggōksēn-yi* lob hir aggata neggēp nebē sēnē: Neyoh vu ngebek pin, og kiap bōp nevong alam ḅarabus ti ti vēr. Bē alam detahi mehōti arē, og Pilatus nelēēin mehō timu saga neyah vu sir. ¹⁶ Vu buk saga mehōti nedo ḅarabus, arē nebē Barabas, galam pin denḡo bengō bē mehō nevun alam kwaj. ¹⁷ Lob alam ngahisekē yam desupin sir, lob Pilatus loḅ tepēk in sir bē, “Ham vongin mehō ngwē tena bē sa gaḅo yi bēr nōk vu ham-a? Barabas, ma Yesu sēn denenēr arē nebē Kerisi* lo?” ¹⁸ In yō raḅ ni rot bē alam-deneko-seriveng ahēj nevong medenelē Yesu paya, besēn devo yi loḅ ya nema.

¹⁹ Lob Pilatus raḅ nedo yi sēa-gāgek-yi in bē gengō yi gāgek, rēk venē vong gāgek ya vu yi bē, “Su gwevong ngāa ti vu mehō nirōp saga, in sa halē pesepsēn raḅ yi gwēbeng, lob sa newaḡ raḅ rot.”

²⁰ Loḅ alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta deloḅ alam ahēj bedetahi ya vu Pilatus bē dēēin Barabas bēr vu sir gengis Yesu menadiik. ²¹ Rēk kiap bōp Pilatus loḅ tepēk yah vu sir bē, “Ham vongin mehō luu sēnē ngwē tena bē sa gaḅo bēr nōk vu ham-a?” Loḅ denēr yah bē, “Barabas!” ²² Rēk Pilatus loḅ tepēk yah vu sir ggōkin bē, “Om sēk gevong nabē va vu Yesu, mehō sēn denenēr yi nebē Kerisi* lo?” Lom detahi yah bē, “Gengis yi jaḅ na kelepeko*!” ²³ Loḅ Pilatus loḅ tepēk bē, “In va? Mehō sēnē vong va paya?” Rēk detahi niwēēk rot bē, “Gengis yi jaḅ na kelepeko*!”

²⁴ Lom Pilatus raḅ ni bē su debē nengaj vu yi gāgek rē, gaḅ newaj raḅ gebegō bōpata vongin berup. Om kō bēl beripek nema raḅ alam pin malaj genēr bē,

“Bë ham ngis mehö niröp sënë menadiik, og su degwa neggëp vu sa rë! Gağ ham ngo ham ngaa!”

²⁵ Lob alam pin detahi yah bë, “Degwa yö gëp vu he los he mewis!” ²⁶ Lob Pilatus lëein Barabas yah vu sir. Log nër balam-begö-yi deveek Yesu gedeko medeya in dengis yi jağ na kelepeko*.

*Alam-begö-yi Denër Pelësën Rağ Yesu
(Mk 15:16-20; Jn 19:2-3)*

²⁷ Kiap böp yi alam-begö-yi deko Yesu loğ ya kiap böp yi beggang sën denenër arë nebë Prëtoryam lo, log desupin alam-begö-yi yu böpata pin ya detetup yi. ²⁸ Lob dekah yi tob vër, gederöp röpröp kök ti loğ yah yi medetahu mehö-los-bengö rağ yi. ²⁹ Debuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöj hir madub gedetung rak yu, gedevö ngesing lok nema vesa, log deneyun lusej vu yi gedepelë yi bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong, mehö böp los gayeheng!” ³⁰ Gedepesuv nyëj kos rağ yi, gedevö ngesing vër bedesis yu rağ. ³¹ Depelë yi ggovek, log dekah tob sënë vër in yi, gederöp yö yi tob loğ yah yi, gedeko yi bedeya in dengis yi jağ na kelepeko*.

*Desis Yesu Rağ Ya Kelepeko
(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)*

³² Deya lob detök vu alam Kurene ti, arë nebë Simon. Lob denër niwëek bë, “Kwerë kelepeko*!” ³³ Lob ya deverup kedu ti arë nebë Golgota. Arë sën degwa nebë ‘Nyëg-yusekë’. ³⁴ Lob desarömin marasin nimengëes ving wain bedevö vu Yesu in bë nanum. Lob tep beseggi rëk nilëlin gesu num rë. ³⁵ Desis yi rağ ya kelepeko* ggovek, log yom detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jağ bedegeko yi tob. ³⁶ Ggovek log medo denemalajin yi. ³⁷ Lob dekevu yi gağek sën mehönon denër rağ yi lo rağ neggëp kelepeko* yu nebë:

ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ YESU SËNË.

³⁸ Log desis alam-begö-hodek luu rağ kelepeko* ving. Ngwë nare ggëp nema vesa gengwë nare ggëp nema këj. ³⁹ Lob alam sën deneyah gedenevom lo denenër pelë rağ yi gedenevarah nemaj vu yi ⁴⁰ gedenenër bë, “Hongëk-o! Genër bë kwevoh Anutu yi dub-vabuung-böp na, gegedev nah buk löö mu lo, om ngo gedok vu hong! Bë Anutu Nalu hong, og ngo geduk vu kelepeko* megenam!” ⁴¹ Log alam deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi ving alam-teta denenër pelë rağ yi nebë saga ving. ⁴² Denenër bë, “Nelok vu alam, gağ su yoh vu bë yö dok vu yi rë! Alam Israel hir mehö-los-bengö! Nabë dëein kelepeko* geduk menam, og mëm rëk hil gevong geving yi. ⁴³ Nevong ving Anutu? Om nabë Anutu ahë ving yi yönon, og nam dok vu yi! In nër bë Anutu Nalu yi.” ⁴⁴ Lob alam-begö-hodek luu sën desis luho nare Yesu vahi vahi lo denër pelë rağ Yesu ving nebë saga.

*Yesu Diik Ya
(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)*

⁴⁵ Log hes vuheng rağ, log malakenu loğ beyoh vu dob pin beya meto 3 krök sehuksën.

⁴⁶ Lob dus rak in bë 3 krök lob Yesu ngeek böpata bë, “Eli, Eli, lama sabaktani?” Sënë degwa nebë, “O sa Anutu, sa Anutu, nebë va sën gwevu sa ya-ë?” ⁴⁷ Lob alam sën denare dus vu yi lo vahi dengo lob denër bë, “Mehö sënë netahi Elia!” ⁴⁸ Log pevis besir ti serög beya meko ngaa ayo sovinsën sën nedo loğ loo lo ti, bedağoo luk wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo geduu ya vetii ngesing, gevo ya verup lok Yesu avi in bë sesuvin. ⁴⁹ Rëk sir vahi denër bë, “Genaköök gehil galë rë, nabë Elia rëk nam dok vu yi ma rëk nama?” ⁵⁰ Rëk Yesu ngeek böpata ggökin log lëein anon ya.

⁵¹ Lob pevis betob böp sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweek rak luu ggöp vavu beya metök ahu. Log dob ggee gegelöng böp böp dego. ⁵² Gebedub avi tatekin yi gAnutu-yi-alam sën dediik ggovek lo ngahisekë vesaj lok, bedekedi rak los navij dahis. ⁵³ Dekedi rak lok mëm Yesu kedi rak yah ggökin, log mëm to deyam medelok ya nyëg vabuung Yerusalem. Balam ngahisekë delë sir. ⁵⁴ Log mehö negin alam-begö-yi ving yi alam-begö-yi sën medo denegin Yesu lo dengo gejemapi ggee, gedelë ngaa vahi nebë saga, lob kenuj verup, gedenër bë, “Yönon rot! Mehö sënëk Anutu nalu yi!”

⁵⁵ Lob avëh sën denetamuin Yesu vu Galilea bedeyam in bë dedok vu yi lo ngahisekë denare ading teka bevare denelë. ⁵⁶ Sir ti arë nebë Maria vu Magdala. Log Maria ngwë sën Yakobus lu Yosep ataj. Log avëh ti sën Sebedi nalu luho ataj.

Debë Yesu Navi Lok Gelöng Len
(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁵⁷ Log sehuk luk lob mehö-los-bengö-ggoreksën ti vu Arimatea beberup. Arë nebë Yosep. Yik Yesu yi hur maluh ti yi ving, bemedo nesepa lok Yesu yi gagek. ⁵⁸ Ya verup belok tepëk vu Pilatus bë geço Yesu nihil. Lob Pilatus nër bedevo vu yi. ⁵⁹ Lob Yosep ko nihil bebom lok tob veroo mewis ti. ⁶⁰ Log ya mebë lok ya yö yi bedub mewis sën nahën denesap lok gelöng meris lo. Log tetolin gelöng böpata ti ggërin avi. Vong ggovek log ya. ⁶¹ Lob Maria vu Magdala luho arë ngwë denedo bemedo malaj neya waak bedub saga.

Alam-begö-yi Ggöp Denegin Bedub

⁶² Buk sën alam Yuda denero sir in bë dega nos Buk-ggöksën-yi* lo ggovek ya geheng to, lok mëm alam-deneço-seriveng los alam Parisai* yah denër vu Pilatus bë, ⁶³ “Mehö böp! He kwamin nevo gagek sën mehö gagek kuungsën saga nedo mala vesa genër lo bë, ‘Buk löö na govek rë, lok sëk kedi jak nah!’ ⁶⁴ Om genanër bedegegin bedub avi noh vu buk löö. In rëk yi hur maluh degodek yi na gedenanër vu alam nabë kedi rak ggökin vu bedub. Lob gagek kuungsën vu tamusën rëk kesuu sën muginsën.” ⁶⁵ Lom Pilatus nër vu sir bë, “Ham gwëko alam-begö-yi la in degegin, beham behii bedub avi niwëek ata!” ⁶⁶ Lob ya dekepa bedub avi niwëek gedejegwi kele niķegwi* teka rak gelöng nenga ya vetii waak avi ving, gedetung alam-begö-yi medo denegin.

28

Yesu Kedi Rak Ggökin
(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Lob Buk-sewahsën-yi* ggovek ya, geheng to lok Soda monbuk, lob Maria vu Magdala luho Maria ngwë kedi deya in bë degelë bedub. ² Lob pevis bejemapi ggee böpata, in Mehöböp yi angër ti vu yagek meluk yam tetolin gelöng vër in waak avi gerak nedo. ³ Mala netum nebë davës, geyi tob veroo meris nebë beggob. ⁴ Alam-begö-yi sën denegin bedub lo delë, lom kenuj verup in yi, benij lok ti nebë alam-diiksën. ⁵ Rëk angër nër vu avëh luho bë, “Melu su göneng! Serak ni bë melu yam nesero Yesu, mehö sën desis yi rak kelepeko* lo. ⁶ Rëk mu su neggëp sënë rë! Gaķ kedi rak yoh vu sën nër wirek lo! Om melu nam gwelë nyëg sën neggëp lok veseveng lo. ⁷ Log melu nah mena pevis, bena nanër vu yi hur maluh lo nabë kedi rak ggökin vu bedub bemugin meya distrik Galilea, geham rëk na gwelë yi vu sagu. Yik senër vu meluu ggovek saga!”

⁸ Lob avëh luho deggöneng rot, rëk kwaj vesa böpata, lob pevis beluho deserög bedeneyah in bë denanër vu yi hur maluh lo. ⁹ Lok Yesu tök vu luho

vu aggata benër bë, “Monbuk!” Lob luho deya dus vu bedepetev medeneggëp gedejom loḵ vaha medeḵo arë raḵ. ¹⁰ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu su göneng! Melu nah mena nanër vu arig lo nabë dena distrik Galilea, lob rëḵ degelë sa gëp sagu.”

Gageḵ Raḵ Alam Sën Denegin Bedub Avi

¹¹ Avëh luho nahën deneyök aggata galam-begö-yi sën denegin bedub lo deyah medeya nyëg böp Yerusalem pevis bedenër ngaa pin sën töḵ vu sir ggëp bedub lo vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev. ¹² Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev ving alam-teta bedevengwëng raḵ gageḵ ti, lob devo monë ngahiseḵë vu alam-begö-yi saga, ¹³ gedevooḵo vu sir bë, “Ham na nanër nabë sënë, ‘Yi hur maluh deyam buk, gehe hëp yiing, log deggodeḵ ya.’ ¹⁴ Lob nabë kiap böp genḵo gageḵ sënë, og he rëḵ semu gageḵ vu yi, lob su rëḵ gevong gageḵ vu ham rë.” ¹⁵ Nebë saga lob alam-begö-yi deḵo monë geya devong yoh vu gageḵ sën alam Yuda hir ggev denër vu sir lo. Lob gageḵ sënë ya meyoh vu alam Yuda pin, lob nahën denesepa loḵ hir gageḵ sënë bedenener nebë sënë rot begwëbeng.

Yesu Vo Huk Vu Yi Hur Maluh

(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Sn 1:6-8)

¹⁶ Log hur maluh nemadluho-bevidek-ti lo detetuu aggata medeya Galilea, beya deverup ḵedu sën Yesu nër tato vu sir lo. ¹⁷ Lob delë Yesu, lob depetev medeneggëp loḵ vaha gedëḵo arë raḵ, rëḵ sir vahi kwaj luu luu. ¹⁸ Lob Yesu yam dus benër gageḵ vu sir bë, “Anutu vo niwëëḵ pin vu sa bë sa gëgin yageḵ los dob. ¹⁹ Om ham na gwevong mehönnon pin denatu sa hur maluh los avëh. Lob ham jipeḵ sir jaḵ Ama arë, geNalu arë, bAnon Vabuung arë. ²⁰ Log ham tahu sir doḵ gageḵ pin sën sa netateḵin vu ham lo in desepa doḵ. Ham gwengö rë! Serëḵ medo geving ham noh vu buk pin rot bedob los yageḵ hir buk govek na.”

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Markus Kevu

*Mehö-neripek-alam Jon Nër Yi Gagek Rangah
(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jn 1:19-30)*

¹ Anutu nalu Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa degwa muginsën: ² Nebë sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya kevu loḵ Anutu-yi-ḵapiya wirek meneggëp nebë:

“Gwengö rë! Sëḵ gevong sa hur ti namugin mena negetongin hong aggata.”

³ “Gemehöti aye neraḵ loḵ nyëg-yumeris bë, ‘Ham bolinin Mehöböḵ yi aggata meham sesor megëp niröp.’”

⁴ Nebë sënë, loḵ Mehö-neripek-alam Jon yam vu nyëg-yumeris meyam nenër gagek rangah nebë, “Ham gwevuu ham ngaa nipaya na, geham gwërin ham nom vu Anutu, lom mëm sejipek ham jaḵ bël, gAnutu rëḵ dahun ham ngaa nipaya na.” ⁵ Nër bë saga, lob alam vu distrik Yudea los alam Yerusalem pin deneya vu yi. Denenër hir ngaa nipaya pin rangah vu, log mëm neripek sir luk bël Yordan.

⁶ Jon röp yi röpröp ading sën denevasu raḵ kamer niviiis lo, log nevëh ḵabi neggëp balo, genegga sepaak los nenum beggoh netu yi nos. ⁷ Lob yam nenër Anutu yi gagek rangah nebë, “Mehö los niwëëk ti kesuu sa rëḵ tamuin sa menam. Gesa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur ti meḵevelekin vaha suu rë. ⁸ Sën seripek ham lo, og sengo hetung bël meris mu raḵ ham, gaḵ mëm yi sën rëḵ nam getung Anon Vabuung jaḵ ham.”

*Yesu Ripek Bël
(Mt 3:13-17; Lk 3:21-22)*

⁹ Vu buk saga Yesu vu Nasaret ggëp distrik Galilea meya vu Jon, beJon ripek yi luk bël Yordan. ¹⁰ Ripek, log Yesu nahën neraḵ yom roneḵ, loḵ lë geyagek tatekin ya gAnon Vabuung ni nebë soḵ nuung ti meto megwang ya Yesu ayo. ¹¹ Log gagek ti yam vu yagek bë, “Sa nalug hong! Sahëg neving hong besa halë hong nivesa.”

*Satan Seggi Yesu
(Mt 4:1-11; Lk 4:1-13)*

¹² Ggovek saga lob Anon Vabuung ggee loḵ ayo bë na nyëg-yumeris ti. ¹³ Ya nyëg-yumeris ti sën sag hir nyëg lo beya nedo buk mehödahis luu, geSatan ya medo nepelëpin yi vu sagu. Lom Satan vuu yi ya gemëm angër yam denelok vu yi.

*Yesu Neko Yi Huk Rak Vu Galilea
(Mt 4:12-17; Lk 4:14-15)*

¹⁴ Deduu Mehö-neripek-alam Jon beya nedo ḵarabus, loḵ mëm Yesu ya distrik Galilea menër Anutu yi Bengö Nivesa rangah nebë, ¹⁵ “Anutu tung buk vorot lob töḵ yam, om gwëbeng sënë Anutu-yi-nyëg vongin anon jaḵ, om ham gwevuu ham ngaa nipaya na, geham gwërin ham nom vu Anutu, beham gwevong geving Anutu yi Bengö Nivesa sënë.”

*Yesu Tahi Alam-gël-yi Lubeluu
(Mt 4:18-22; Lk 5:1-11)*

¹⁶ Buk ti lob Yesu medo nesepa loḵ ngaggee böḵ Galilea nenga, lob töḵ vu Simon lu ari Andreas geluho medo denetë leḵ luk ya ngaggee in bë degeḵo

gël, in yik luho yö hir huk sagi. ¹⁷ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu nam sepa sa natu sa hur besa tahu meluu in gweko mehõnon denam vu sa nabë sën melu neko gël gwëbeng agi lo.” ¹⁸ Lob pevis beluho devuu lek ya geya desepa yi melõõho deya.

¹⁹ Log löõho deya dus ti beya deverup, lok Yesu lë Sebedi nalu luho, Yakobus lu ari Jon, geluho rak denedo yag ti medeneduu hir lek vepulsën yah. Lë luho lob pevis metahi luho. ²⁰ Lom luho devuu amaj Sebedi losho yi hur-huk-yi lo berak denedo yag geluho ya desepa Yesu medeya.

Mehõti Los Memõ Nipaya Ti

²¹ Sir sënë ya detok ya Kapernaum, log yik Yudea hir Buk-sewahsën-yi* ti, lom Yesu luk ya dub-supinsën-yi menetatekin gagek vu alam sën denedo lok lo. ²² Nenër gagek vu sir, lob kenuj ya rot in su nenër nebë mehõ-horek-yi rë, gak nenër gagek nebë mehõ los niwëek ti.

²³ Nebë saga, lom mehõti to nare lok dub ayo gememõ nipaya ti nedo lok ayo. ²⁴ Lom ngeek bë, “Yesu vu Nasaret! Bë gwevong va vu he? Mak geyam in bë kwevoh he? Seraq nim nebë Anutu yi Mehõ Vabuung hong!” ²⁵ Lok Yesu petupek rak bë, “Ayem nama! Gegweto gena in mehõ saga!” ²⁶ Lob memõ sesõ yi lok mehõ lo ayo gengeek böpata, log vuu yi geto meya. ²⁷ Lob alam pin saga delëk anon, gedelok tepëk vu sir bë, “Va ti sënë? Mak gagek mewis ma va? Mehõ sënë nenër vu memõ nijpaya lo ving nebë yi mehõ los niwëek ti, om nengaj yes geto deneya!” ²⁸ Lom pevis medenenër Yesu arë ya meyoh vu distrik Galilea pin.

Yesu Vong Pita Ggen Avëh Menivesa Rak (Mt 8:14-15; Lk 4:38-39)

²⁹ Ggovek saga log tur vu dub-supinsën-yi ayo, lob löõho Jon lu Yakobus ya derak ya Simon Pita luho Andreas hir beggang. ³⁰ Lob pevis medenër Simon Pita ggen avëh vu bë nivanë rot meneggëp. ³¹ Lob mëm Yesu ya mejom lok nema beko yi rak, lom nikul ya pevis, lob mëm neyeh nos bevo vu sir.

Sehuksën Lob Yesu Vong Alam Ngahisekë Nij Vesa Rak (Mt 8:16-17; Lk 4:40-41)

³² Ggovek log sehuksën behes luk ya, lob deneko alam nijraksën meya deverup vu Yesu, medeneko alam sën memõ denegwang ya ayoj ving. ³³ Alam pin vu beggang-bu ti saga ya denekebu sir lok veluung avi. ³⁴ Lok mëm Yesu nevong alam ngahisekë sën niraksën aggagga nevong sir agi benijvesa nerak, genetii memõ ngahisekë to deneya in mehõnon. Log nërin memõ pin bë su denanër yi rangah, in denerak ni bë Anutu Nalu yi.

Yesu Neko Lok Nyëg Menër Yi Gagek Rangah (Lk 4:42-44)

³⁵ Nyëg yö nahën gesu heng rë, log Yesu kedi rak buk meya nedo nyëg-yumeris tahsën in bë najom jak na vu Anutu. ³⁶ Lok Simon losho alam sën denedo ving yi lo ya desero ³⁷ bedetok rak lob denër vu bë, “Alam pin medo denesero hong!” ³⁸ Lok Yesu nër vu sir bë, “Hil ana beggang bu böp böp sën nedo dus agi in sa nanër Anutu yi gagek rangah vu sir geving. In seyam in bë sa gevong nabë sënë.” ³⁹ Lom mëm neko lok distrik Galilea beneluk ya dub-supinsën-yi pin menenër Anutu yi gagek rangah vu alam pin. Genetii memõ to deneya in mehõnon ving.

Yesu Vong Mehõti Los Nisevuuk Benivesa Rak (Mt 8:2-4; Lk 5:12-16)

⁴⁰ Buk ti lob mehöti los nisevuuk ya vu yi metung lus luk geketag vu yi bë, “Nabë ahëm geving, og geyoh vu bë gwevong besa nig veseek jak.” ⁴¹ Lob Yesu kwa pesivin yi mebë nema rak yi genër vu yi bë, “Sa ahëg ving! Om nim veseek jak!” ⁴² Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ⁴³ Lob Yesu vo koin niwëek gevong yi ya pevis. Nër vu yi nebë, “Gwegin hong besu gena genanër ngaa sënë vu mehö la. ⁴⁴ Gak mëm gena getato hong vu mehö-neko-seriveng gegwetung seriveng in nim veseek rak. Noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevong lo, in alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.” ⁴⁵ Rëk ma gemehö lo to meya meya medo neturin yi gagek sënë rangah vu mehönon pin medengo, lob Yesu su yoh vu bë na tato yi rangah vu beggang-bu ti rë gema. Geyö ya nedo tahsën lok mëm alam yoh vu nyëg pin medo deneya vu yi.

2

Yesu Vong Mehö Sekë Selöngin Ti Benivesa Rak (Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)

¹ Buk la ggovek ya, lok Yesu yah meya nedo Kapernaum, lok alam dengo bë yah nedo ben. ² Lob desup sir ya beyi beggang pup. Gedeggërin veluung avi ving, belen ti su ggëp netök rë. GeYesu nenër Anutu yi gagek nivesa rangah vu sir. ³ Medo nenër vu sir log deko mehö sekë selöngin ti medeverup. Sir lubeluu devaku medeyam vu Yesu. ⁴ Derak vu mehönon pin saga besu deyoh vu bë degeto denam Yesu mala rë, lom derak ya beggang vavunë medekehe beggang demi valek sën Yesu nare lo. Dekehe ggovek ya geggëp netök, log mëm deseyesin reek los mehö sekë selönginsën lo to meluk ya beggang ayo. ⁵ Nebë sënë lob Yesu lë bë ayoj neya timu vu yi, lom nër vu mehö sekë selönginsën bë, “Nalug-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya!”

⁶ Log alam-horek-yi la lok denedo beggang ayo sën ving Yesu bekwaj nevo lok ayoj bë, ⁷ “Nenër gagek va ti sënë? Ko yi rak besevök Anutu! Mehöti su yoh vu bë dahun ngaa nipaya na rë, gak Anutu yö timu yoh vu!” ⁸ Lok Yesu rak ni lok ayo bë kwaj nevo nebë sënë, lom nër vu sir bë, “Ham ayomin neya ngahi nebë sënë in va? ⁹ Ham kwamin nevo gagek sën senër agi bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ lo bë anon ma, in re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëk mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jak megena’, og mëm ham rëk jak ni nabë sa nanër gagek los anon. ¹⁰ Rëk sa bë ham jak ni nabë sa Mehönon Nalu sën seyoh vu bë dahun ngaa nipaya na gëp dob, om...” log peggirin menër vu mehö sekë selönginsën bë, ¹¹ “Sa nanër nök vu hong nabë: Kwedi gweko hong reek jak megenah böm!” ¹² Lob kedi rak pevis beko yi reek rak meya, gesir pin vare denelë. Delë, bavij tük rot gedeko Anutu arë rak medenenër bë, “Hil su halë ngaa ti nübë sënë wirek rë!”

Yesu Tahi Levi (Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

¹³ Ggovek log Yesu to meyah dobnë meyah meya ngaggee böp Galilea nenga, lok mëm alam pin deneya vu yi benetatekin gagek vu sir. ¹⁴ Ggovek, log ya rak meya meto metök vu Alpeus nalu Levi* gelok nedo beggang-takës-yi, lob nër vu yi bë, “Genam medo gesepa sa!” Lob Levi kedi rak mesepa yi meya.

¹⁵ Lok Yesu losho alam ngahisekë sën denetamuin yi lo ya denegga nos lok Levi ben. Alam-deneko-takës* losho alam nijpaya sën denekeyëh horek lo geyi hur maluh, sir pin ya denegga nos ving yi. ¹⁶ Lok tum Parisai* hir alam-horek-yi lo delë bë losho alam nijpaya sën galam-deneko-takës* lo denegga

* 2:14: Levi sënë arë ngwë nebë Matai. Su Yakob nalu rë, gak yik mehö ngwë.

nos loḱ ti, lob deloḱ tepëḱ vu yi hur maluh bē, “Nebē va sēn negga nos ving alam-deneḱo-takēs* losho alam nijpaya agi-ē?” ¹⁷ Rëḱ Yesu ngo lob nēr vu sir bē, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rē, gaḱ alam nijraksēn mu yō deneya vu. Om sesu yam in bē tahi alam yohvu rē; gaḱ mu seyam in bē tahi alam sēn ngāa nipaya neggēp vu sir lo.”

Deloḱ Tepëḱ In Alam Sēn Ayej Neggērin Nos Lo
(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

¹⁸ Log buk ngwē, lob Mehō-neripek-alam Jon yi hur maluh losho alam Parisai* pin devongin bē degeko Anutu arē jaḱ, lom ayej ggērin nos besu degga rē, loḱ tum mehō la ya deloḱ tepëḱ vu Yesu bē, “Jon yi hur maluh losho Parisai* hir hur maluh ayej neggērin nos besu denegga rē, log tum hong hur maluh denegga nos gesu ayej neggērin rē in va?” ¹⁹ Lom Yesu peggirin gāgek raḱ mehō sēn neḱo avēh lo, benēr yah vu sir bē, “Ham kwamin bo rē, nabē mehōti medo geving yi alam geluho avēh ti denajom nemaj! Bē nabē sēnē og yi alam sēnē su deyoh vu bē rëḱ ayej gērin nos rē! Gaḱ mu mehōti sēn bē geḱo avēh lo nedo ving sir, om rëḱ kwaj nivesa medega nos gesu deyoh vu bē rëḱ ayej gērin rē. ²⁰ Rëḱ mēm buk sēn debo mehō sēn geḱo avēh lo vēr besu medo geving yi alam rē, og mēm yi alam rëḱ ayoj maggin bayej gērin nos doḱ buk saga.”

²¹ Log Yesu nēr vu sir ving bē, “Mehōti su neḱo tob mewis sēn su deneripek rē lo len ti menepeḱa tob mugeng sēn nekweek lo len raḱ rē. Nabē gevong nabē sēnē, og rëḱ dejipek, lob tob mewis sēnē najul menom getob mugeng sēnē rëḱ nakweek gökin melen böpata rot. ²² Gemehōti su netöö wain* mewis loḱ ya memëḱ-navi mugeng rē. Gaḱ bē mehōti gevong nabē sēnē, og rëḱ wain ngol navi mebeḱul, gewain keseh geto mena bebasap wain los memëḱ-navi doḱ ti. Gaḱ denetöö wain mewis loḱ ya memëḱ-navi mewis mu!”

*Yi Hur Maluh Derur Nos Loḱ Buk-sewahsēn-yi**
(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

²³ Lob Buk-sewahsēn-yi* ti, lob Yesu yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti, lob yi hur maluh derur anon mededah. ²⁴ Lom Parisai* lo delē medeloḱ tepëḱ vu yi nebē, “Gwelē! Nebē va sēn hong hur maluh dekeyēh horek Buk-sewahsēn-yi-ē?”

²⁵ Rëḱ Yesu loḱ tepëḱ yah vu sir bē, “Maḱ ham su tevin gāgek raḱ ngāa sēn Davit vonḱ wirek lo rē? Nos main mediikahē, ²⁶ lob losho alam sēn denesepa yi lo deloḱ ya Anutu yi dub-vabuung. Alam-deneḱo-seriveng hir ggev Abiatar neḱin Anutu yi dub-vabuung loḱ buk saga, lob deluḱ ya medegga brēt vabuung sēn denetung netu seriveng benedo ggēp Anutu mala lo. Nos sēn alam meris su deyoh vu bē dega rē lo, gaḱ alam-deneḱo-seriveng mu yō denegga. Rëḱ mēm mehō meris sēn Davit gga, gevo vu alam meris sēn denesepa yi lo bedegga ving. (Rëḱ su devong paya rē, gaḱ dediikahēj om degga, lob yik sa hur maluh sēnē nebē).”

²⁷ Loḱ Yesu nēr vu sir ggökin yah nebē, “Anutu su tung Buk-sewahsēn-yi* in bē deginengin mehōnon rē, gaḱ tung in bē doḱ vu sir. ²⁸ Om Mehōnon Nalu tu Buk-sewahsēn-yi* ala.”

3

Mehō Sekē Beloin
(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

¹ Buk ngwē rē, lob luḱ yah dub-supinsēn-yi ggök yahin, galam sēn loḱ denedo dub ayo lo ti sekē beloin. ² Log alam vahi sēn denelē Yesu paya lo medo malaj nesepa yi, in bē degelē nabē rëḱ gevong benema nivesa jaḱ doḱ

Buk-sewahsën-yi* ma rëk nama. Nabë gevong, og mëm denanër gagek jak yi nabë keyëh horek.*

³ Lom Yesu nër vu mehöti sën sekë belooïn lo bë, “Kwedi jak megenam gebare dok he malamin vuheng atov!” ⁴ Lob loķ tepëķ vu sir pin bë, “Maķ hil horek nër bë hil gevong ngaa nivesa dok Buk-sewahsën-yi*, ma hil gevong ngaa nipaya? Maķ nër bë hil adok vu mehönon in demedo vesaj, ma hil nid dël jak sir in denadiik?” Dengo rëk ayej ma rot geti su vengwëng rë. ⁵ Lom Yesu vare mala neķo loķ menelë sir gahë sengën vu sir gayo maggin rot vu sir, in su kwaj nevongin mehöti sënë rë, gayoj niwëëķ. Loķ nër vu mehö sekë belooïn bë, “Getelo sekëm nam!” Lom mehö lo telo nema ya, lom nivesa rak pevis. ⁶ Rëķ Parisai* lo deluķ yom dobnë, lob losho Herot* yi alam desap sir medenesero aggata in bë dengis Yesu menadiik.

Alam Yu Böpata Desupin Sir Ggëp Ngaggee Böp Nenga

⁷ Lob Yesu losho yi hur maluh detah sir meya denedo ngaggee böp nenga, lom alam ngahiseķë rot vu distrik Galilea denetamuïn sir. Galam vu distrik Yudea ving. ⁸ Galam vu nyëg böp Yerusalem, galam vu distrik Idumea, galam vu bël Yordan vahi-yi. Galam sën denedo dus vu nyëg böp Ture los Sidon, besir ngahiseķë deyam. Sir pin denengo ngaa pin sën nevong lo, lom deneya vu yi. ⁹ Lom nër vu yi hur maluh bë na degeķo yag ti, in alam ngahiseķë deneyam rot om rëķ degeving in yi. ¹⁰ In vong sir ngahiseķë benijvesa rak, om alam nijraksën denepeķa rak yi rot in bë degebë nemaj jak yi. ¹¹ Log memö sën denegwang ya mehönon medenevong lo, denelë yi lom denepetev medeneggëp lok vaha gedenengeeķ bë, “Anutu nalu hong!” ¹² Lob nevo ķoo vu sir niwëëķ bë su denanër yi rangah.

Yesu Ggoin Sinarë Nemadluho-bevidek-luu Rak (Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

¹³ Loķ tum ya nyëg ti los ķedu betahi alam sën kwa nevo sir lo bë dena vu yi. ¹⁴ Log ggoin maluh nemadluho-bevidek-luu rak in bë desepa yi geyö rëķ gevong sir mena denanër yi gagek rangah. ¹⁵ Vo niwëëķ vu sir ving in degetii memö sën denegwang ya mehönon ayoj lo geto dena. ¹⁶ Ggoin Simon, lob nër ggev ngwë rak nebë Pita. ¹⁷ Lob ggoin Yakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho rak, benër ggev ngwë rak luho nebë Boanerges, (degwa nebë luho nij wëëķ nebë vaķuveķ). ¹⁸ Lob ggoin Andreas luho Pilip ga, Bartolomai luho Matai, geTomas ga, Alpeus nalu Yakobus, geTadaius, geSimon sën yi mehöneruuk-alam-Rom ti, ¹⁹ geYudas Iskariot ving, sën rëķ nanër Yesu rangah lo.

Yesu Luho Belsebul (Mt 12:24-32; Lk 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Yesu yah meya ben lob mehönon ngahiseķë yom desupin sir ggökin yah, lom Yesu losho yi hur maluh su deyoh vu bë dega nos rë, in mehönon ngahiseķë medeggërin sir. ²¹ Loķ Yesu yi alam denedo bej gedengo bë alam deggërin sir rot, lob denër bë, “Maķ yu vong paya!” Lom deya in bë denajom yi nah.

²² Log alam-horek-yi la deyam vu Yerusalem medenenër bë, “Memö alaj Belsebul* nevong yi!” Gedenenër ving bë, “Netii memö to deneya rak memö alaj niwëëķ!” ²³ Loķ mëm Yesu supin sir yam dus getateķin vu sir bë, “Satan

* **3:2:** Alam Parisai* denelë sën Yesu nevong mehönon benijvesa nerak lo nebë nevong huk ti, om nabë gevong dok Buk-sewahsën-yi og nekeyëh horek Buk-sewah-sën-yi. Rëķ Yesu nër bë Anutu tung Buk-sewahsën-yi in dok vu mehönon, om nabë dok vu mehönon benijvesa jak dok Buk-sewahsën-yi og yik yoh vu, gaķ su keyëh horek rë. Rëķ alam Parisai* delë Yesu paya in ngaa sënë bedenevongin bë dengis yi.

rëk getii yö yi hur memö geto dena nabë va? ²⁴ Nabë alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og alam sënë su rëk demedo los nij wëek rë. ²⁵ Log nabë alam degwa timu debasuh sir medengis sir, og alam sënë su rëk demedo los nij wëek rë. ²⁶ Om nabë Satan losho yi alam debasuh sir medengis sir, og su rëk demedo rë, gaq rëk malaj nama na.

²⁷ Log hil su ayoh vu bë agök Mehö Nipaya los niwëek saga ben vavunë gabo yi ngaa vër rë. Mëm nabë hil naduu Mehö los niwëek sënë ahon, og mëm hil rëk abo yi ngaa pin vër menama na verök yi.”

²⁸⁻³⁰ Alam sënë denenër bë Yesu nevonng ngaa nebë sënë in memö nipaya ti nevonng yi, loq Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yonon nabë Anutu yoh vu bë dahun mehönnon hir ngaa nipaya pin na, ngaa nipaya los gagek pelësën sën denanër jak Anutu lo. Gak nabë mehöti nanër gagek pelësën jak Anon Vabuung (nabë yik sëek memö nipaya ti), og Anutu su rëk dahun yi gagek sënë na rë, gaq yö rëk gëp vu yi degwata.”

*Yesu Ata Losho Ari Lo
(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)*

³¹ Lob ata losho ari lo yam denare dobnë gedevong gagek ya vu yi bë duk na vu sir. ³² Gelosho mehönnon ngahisekë denedo, lom denër vu yi bë, “Atam garim lo avëhnöm lo yam denare dobnë medenelok tepëk in hong!” ³³ Rëk loq tepëk yah vu sir nebë, “Atag lo arig re lo?” ³⁴ Log mala neko loq beggang ayo menelë alam pin sën detebuu yi lo genër vu sir bë, “Satag lo sarig lo sënë! ³⁵ Alam sën denesepa loq Anutu kwa lo, og sir saga mëm detu sarig lo, savëhnög lo, satag lo.”

4

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raq Mehö Sën Netetëhin Nos Gahis
(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)*

¹ Buk ngwë rë, loq Yesu yah meya ngaggee böp lo nenga, lom tatekin gagek vu mehönnon ggökin yah. Mehönnon ngahisekë rot desup sir medeneteking raq sir, lom raq ya nedo yag ti raq ngaggee vavunë galam pin denedo ngaggee nenga.

² Lom mëm nenër gagek peggirinsën ngahisekë vu sir, genër bë, ³ “Ham gwengo rë! Mehö netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos gahis. ⁴ Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo loq aggata sën neyoh huk vuheng lo, lob soq yam pevis medegga. ⁵ Log gahis vahi to merak nedo dob mahen teka sën raq neggëp gelöng vavunë lo, om kip pevis in dob mahen teka mu. ⁶ Lob hes verup netum bevev raq, lob meran ya pevis in gega su luk ya dob rë. ⁷ Log gahis vahi to melok ya nedo vos nigggin ggin ayo, lob vos nigggin ggin sënë kip merig, lob ggök nos besu sis anon rë gema. ⁸ Log gahis vahi to meluk ya nedo dob jeji lob kip verup merig mesis anon. Vahi sis dahis ti benemadluho, gevahi sis dahis löö, gevahi sis dahis nemadvahi.” ⁹ Log nër ving bë, “Mehöti bë nenga neggëp, og genço gagek sënë.”

*Yesu Nenër Gagek Peggirinsën In Va?
(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)*

¹⁰ Ya nedo tahsën, loq yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu sën losho alam sën denesepa yi lo, yam delok tepëk vu yi bë, “Gagek peggirinsën sën genër-ë degwa nebë va?” ¹¹ Loq nër yah vu sir bë, “Anutu netatekin gagek vunsën raq yi nyëg degwa vu ham, gaq alam vahi sën denedo nenga lo, og Anutu nenër vu sir loq gagek peggirinsën mu,

¹² ‘in bë su rëk degërin sir nah vu Anutu mekevoh hir ngaa nipaya na rë. Gak degelë mu gesu dejak ni rë,

log degengo mu gesu denatök jak gagek degwa rë.’ ”

*Yesu Tatekin Mehö Sën Netetëhin Nos Gahis Lo Yi Gagek
(Mt 13:18-23; Lk 8:11-15)*

¹³ Lob lok tepëk yah vu sir nebë, “Ma ham su rak gagek peggirinsën sënë degwa ni rë? Om mak ham rëk jak gagek peggirinsën pin ni nabë va? ¹⁴ Mehöti sën netetëhin nos gahis lo nebë mehö nenër Anutu yi gagek. ¹⁵ Log gahis vahi sën to nedo lok aggata lo nebë alam sën dengo Anutu yi gagek ggovek, lok tum Satan yam pevis meko vër in ayoj lo. ¹⁶ Gegahis vahi sën to merak nedo dob los gelong lo nebë mehönon vahi sën dengo Anutu yi gagek log ahëj nivesa medeko rak pevis. ¹⁷ Rëk mu sir nebë nos gega sën nerak vu gelong lo om denedo teka, lok ngaa maggin tok vu sir, ma, alam denenër pelësën rak sir in denesepa lok Anutu yi gagek, lom tum delëëin pevis. ¹⁸ Log gahis vahi sën lok nedo vos niggin ggin ayo lo nebë alam sën denengo Anutu yi gagek ggovek lo. ¹⁹ Lok newaj nerak in ngaa-dob-yi rot gahëj neving monë bedenelev vahaj in kupek lu ngaa, lob mëm ngaa pin sënë neggök Anutu yi gagek banon nema. ²⁰ Log gahis sën to meluk ya dob jeji lo nebë alam sën dengo yi gagek medevasu lok ayoj medenevong yoh vu banon nerak lo. Sënë nebë nos rig menesis anon nivesa; vahi nesis dahis ti benemadluhö, gevahi nesis dahis löö, gevahi nesis dahis nemadvahi.”

*Yesu Nër Bë Hil Su Abun Ram Gevek Na Reek Gebinë
(Lk 8:16-18)*

²¹ Lob nër vu sir bë, “Bë hil gelu dok ram buk, og mak yoh vu bë hil abun duk na dëg ayo ti, ma, hil getung duk na reek gebinë? Ma! Hil getung jak medo reek vavunë in natum nivesa behil galë nyëg jak. ²² Lob ngaa pin sën neggëp vunsën lo, najeeng rëk tato yi rangah, gengaa pin sën debom meneggëp lok gobeng gwëbeng agi, og najeeng rëk alam pin dejak ni. ²³ Bë ham nengamin neggëp, og ham gwengo gagek sënë meham kwamin bo!”

²⁴ Lok nër vu sir ggökin bë, “Ham kwamin bo gagek sën ham nengo lo nivesa rë. Ngaa sën ham nevong vu mehö ngwë lo, og rëk Anutu bo dok nah vu ham nabë, gebo la geving mesevök. ²⁵ Mehöti sën nerak gagek degwa ni lo, og rëk jak la degwa ni geving rot. Gemehöti sën su nerak gagek degwa ni rë lo, og rëk kwa birekin teka sën nerak ni lo benama na verök yi.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Nos Gahis Nebë Nekip Nebë Sënë

²⁶ Log nër bë, “Sën Anutu yi Nyëg anon jak lo, og yik nebë mehöti tetëhin nos gahis luk ya dob. ²⁷ Lom neggëp buk genekedi rak monbuk benedo yoh vu buk ngahi, log nos gahis lo kip berig geyi dugin degwa sën nos nerig rak lo. ²⁸ Gahis yö kip verup dob. Neru verup muginsën, lob tung ris rak genema ggol rak, lom mëm vuuk anon. ²⁹ Lok nelë bë anon lok beris nebung, lob mëm neko paggëpek beketöv anon in anon lok ggovek lo. Kë! Lob Anutu yi Nyëg anon nerak nebë sënë.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Mastet Gahis
(Mt 13:31-32; Lk 13:18-19)*

³⁰ Log nër ggökin yah bë, “Hil nanër nabë Anutu negin hil nebë va? Gehil nanër gagek peggirinsën jak yi nyëg nabë anon nerak nebë va? ³¹ Hil nanër nabë: Sën yi Nyëg anon jak lo, og yik nebë mastet* gahis sën hil nehehin lo. Mastet* gahis sënë og mahen teka rot genos gahis pin kesuu. ³² Lok nabë hil gehin, og nakip bejig böpata bekesuu jojeng pin, bemëm nema böp gol dok og sok sën denevëng medeneya agi rëk nam dejegwi newisej dok nema gedejivin kuu. Kë! Lob Anutu yi Nyëg anon nerak nebë sënë!”

*Yesu Nenër Gagek Peggirinsën
(Mt 13:34-35)*

³³ Yesu nenër vu sir loḵ gagek peggirinsën ngahi yoh vu sën bë deḵ ni.
³⁴ Nenër yi gagek vu mehönnon pin loḵ gagek peggirinsën nebë sënë, rëḵ mëm loḵo yi hur maluh yö ya denedo tahsën, log netateḵin gagek sën pin rangah vu sir.

*Yesu Nevong Mesang Ahë Yes Rak
(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)*

³⁵ Loḵ buk timu saga, lob nyëḵ luḵ ya, lob nër vu yi hur maluh nebë, “Hil ana ngaggee vahi sagu rë.” ³⁶ Yesu rak nedo yaḡ lo vorot, lom yi hur maluh derak ya ving medeya, gedevuu alam saga lo ya. Gelosho yaḡ vahi desepa sir medeya. ³⁷ Lob sang böpata nevë gengaggee nesis böp menelūḵ ya yaḡ ayo bevuuḵ loḵ, bevongin bë napup. ³⁸ GeYesu bë kwa rak ngadoheng dus ti meneggëp yiing ggëp yaḡ hus, loḵ mëm yi hur maluh deggee vu yi medenër vu bë, “Tatovaha! Su kwam nevo hil bë vongin hil malad nama rë?” ³⁹ Lom kedi rak pevis bepetupek rak sang los ngaggee bë, “Ggovek ya! Ahëm yes jaḵ!” Lom sang ahë yes rak pevis gededun ma geneggëp. ⁴⁰ Lob mëm nër vu sir bë, “Ham newamin rak in-a? Maḵ su ham ayomin neyam timu vu sa rë?” ⁴¹ Lom kenuj ya rot gedaneloḵ tepëḵ vu sir nebë, “Maḵ mehö sënë yi nebë va? Om sën sang los ngaggee denḡo aye-ë?”

5

*Memö To Meya in Garasa Maluh Ti
(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)*

¹ Nebë saga, lom ya detoḵ ya ngaggee nenga vahi, sën alam Garasa hir nyëḵ lo. ² Lob Yesu rak nedo yaḡ meya pesöng ya roneḵ, lob mehöti kedi ggëp waak sën denebë mehönnon sekëḵ loḵ lo meluḵ to vu yi, lob memö nipaya nedo loḵ ayo. ³ Mehö sënë ben loḵ neggëp waak ving mehönnon sekëḵ gemehöti su yoh vu bë naduu yi ahon jaḵ sëng ma ngaa ti rë gema. ⁴ Gaḵ deneduu nema los vaha rak sëng wirek wirek, loḵ nevpul sëng in nema genekelugin sëng benepepöö in vaha, gemehöti su yoh vu bë gevong bemala yes jaḵ rë. ⁵ Nedo nyëḵ heljëng los ḵedu, log medo nengeek buk los rangah genesis yi rak ḡelöng.

⁶ Mehö sën nahën nedo adingnë menelë Yesu, loḵ seröḡ meyam petev neggëp loḵ Yesu vaha, ⁷ gengeek bë, “Yesu, Anutu Vavunë nalu hong. Geyam in-a? Bë gwevong va vu sa? Sa ḵetaḡ yöḵ vu hong niwëek neggëp Anutu mala nebë su ḡebasap sa!” ⁸ In Yesu nër vu memö sënë bë, “Memö nipaya-e! Gwevuu mehö sënë na gegweto ḡena!” ⁹ Lob mëm Yesu loḵ tepëḵ ya vu mehö sënë bë, “Arëm re?” Rëḵ bë, “Sarëḡ nebë Mehömehö in he ngahiseḵë.” ¹⁰ Loḵ mëm pasang neketag vu Yesu nebë Yesu su getii sir na gedegevuu nyëḵ sagi.

¹¹ Log bööḵ yu ti vare deneruuk rak ḵedu sënë vewen, ¹² lom tum memö deketag vu yi bë, “Gwevong he mehe na ḡegwang na bööḵ sagu ayoj.” ¹³ Lob yoḡekin bë yoh vu bë degegwang na, lom mëm memö nipaya sën devuu mehö lo ya geto deya degwang ya bööḵ; lob bööḵ saga sir 2,000, lob mëm deseröḡ meya deluḵ nyëḵ vaha degwa ti meya devës ya ngaggee bengaggee rehöö sir pin bemalaj maya veröḵ yi.

¹⁴ Lob alam sën denëḡin bööḵ lo deveya meya denër ngaa sënë rangah vu alam pin sën denedo loḵ nyëḵ böp los mahen mahen lo ving. Lob alam saga deyah in bë degelë ngaa sën to meya lo. ¹⁵ Lob deyah vu Yesu medelë mehö sën memö to deya in yi lo. Delë mehö sën Mehömehö gwang ya yi wirek lo vëh tob benedo nivesa gekwa nevo ngaa nivesa, loḵ tum deneggönengin sir

rot. ¹⁶ Lob alam sën delë ngaa agi rak malaj lo, denetatekin ngaa pin sën tøk vu mehö los memö nipaya geböök lo pin vu sir ving. ¹⁷ Lom mëm alam pin deketag vu Yesu bë gevuu hir nyëg gena. ¹⁸ Lom Yesu nahën nerak yah yag, log mehö sën memö to deya in yi lo ya ketag vu yi bë na geving yi. ¹⁹ Rëk Yesu vong yi yah genër vu yi bë, “Mu genah megena vu hong alam megena genanër ngaa böp sën Mehöböp vong vu hong los kwa pesivin hong lo rangah vu sir.” ²⁰ Lob yah meya medo nenër gagek sënë rangah vu alam ggëp nyëg sën denenër arë nebë Beggang-bu-nemadluho lo nebë Yesu vong ngaa böp sën sënë vu yi, lom tum alam pin avij netök.

Gagek Rak Yairus Nalu Avëh Luho Avëh Sën Bë Nema Rak Yesu Yi Tob
(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)

²¹ Yesu rak yag meyah meya ngaggee vahi galam ngahisekë desupin sir meyam detetup yi lok ngaggee nenga. ²² Nahën nedo ngaggee böp nenga lob dub-supinsën-yi ala ti, arë nebë Yairus, to metök vu yi, lob petev meto neggëp lok vaha, ²³ log ketag niwëek vu yi bë, “Sa nalug avëh dus rak in nadiik. Om genam gwebë nemam jak yi in vesa dok bemedo.” ²⁴ Lom Yesu ya ving yi beluho deya, lob alam ngahisekë rot desepa luho medepeka rak yi medeya ving.

²⁵ Lob avëh ti nikök medo neyam yoh vu ta nemadluho-bevidek-luu. ²⁶ Yi sënë neya vu dokta ngahisekë in bë degevong benivesa jak, rëk ma gesu deyoh vu rë, geneko vanë rot. Bago sir rak yi monë los yi ngaa pin bemaya verök yi, rëk su nivesa nerak rë genikök neyam ata. ²⁷ Avëh sënë lo nengo Yesu bengö nebë nevong mehönon benijvesa nerak, lob mëm sepa yi begwang ya alam ngahisekë sënë lo vuheng atov, beyam to nare Yesu demi gebë nema rak yi tob, in kwa nevo lok ayo nebë, ²⁸ “Nabë sa gebë nema jak yi tob mu, og rëk sa nig kelök jak.” ²⁹ Kwa vo lok ayo nebë sënë, gebë nema rak tob genengo lok ayo nebë nikök tewii ya benivesa rak pevis. ³⁰ Lob Yesu ngo bë niwëek la to meya in yi, lok peggirin yi pevis lok alam sagi lo vuheng atov melok tepëk vu sir nebë, “Re bë nema rak sa tob-a?” ³¹ Rëk yi hur maluh denër yah vu yi bë, “Genelë bë alam ngahi sën denepeka rak hong rot, lok gelok tepëk bë re bë nema rak hong in va?” ³² Rëk Yesu mala neko lok menelë sir in bë jak mehöti sën vong nebë agi ni. ³³ Lok avëh rak ngaa sën tøk vu yi lo ni, om ggöneng menelëk, lom yam petev meneggëp lok Yesu vaha genër yi gagek pin sënë rangah vu yi. ³⁴ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Nalug-e! Ayom yam timu vu sa, lob vong benim vesa rak, om gena los ayom sepëp genim raksën sënë rëk nama na verök yi.

³⁵ Yesu nahën nevengwëng vu avëh sënë, log mehö la deko gagek ggëp dub ala Yairus yi beggang beyam denër vu dub ala sënë bë, “Nalum diik ya gwëbeng, om su gweko Tatovaha mala seggi rë.” ³⁶ Lok Yesu su bë nenga vu hir gagek rë, genër vu dub-supinsën-yi ala bë, “Su newam jak! Gak ayom nam timu vu sa!” ³⁷ Lob nërin alam pin saga bedenedo, geyik losho Pita geYakobus luho ari Jon, gavëh avö sën diik lo ama, medeya. ³⁸ Ya deto dub ala sënë yi beggang, lob mëm nelë bë alam ngahisekë denedo genengo bë denevong dedun böpata gedenesu medenesis sir rot. ³⁹ Nebë sënë rëk Yesu lok ya beggang ayo benër vu sir bë, “Ham nevong dedun böpata los ham nesu rot nebë sënë in va? Hurmahen sënë su diik rë, gak neggëp ying mu!” ⁴⁰ Lok denöp rak yi, lom tii sir pin to deya dobnë gemëm losho hurmahen sënë ama lu ata, geyi hur maluh lööho sën deya ving yi lo, medelok ya beggang ayo sën hur avëh diik meneggëp lok lo, ⁴¹ lob jom lok nema genër vu lok ayej bë, “*Talita kumi!*” (Degwa nebë, “Avëh mahen-e! Kwedi jak!”) ⁴² Lom mëm avëh mahen lo kedi rak pevis meneggee meneya, in yi ta nemadluho-bevidek-luu.

Gemem sir pin kenuj ya rot in. ⁴³ Log Yesu vo koo vu sir bë su dena denanër ngaa sënë rangah vu mehö la, genër ving bë degevang nos vu avëh mahen sënë.

6

Alam Nasaret Depelë Yesu (Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

¹ Ggovek log Yesu yah meya yi nyëg, lom yi hur maluh deya ving yi. ² Lob Buk-sewahsën-yi* lom luk ya dub-supinsën-yi menetahu alam. Sir ngahi denedo, lom dengo aye bavij tök medenër vu sir nebë, “Mehö sënë neko gägek sënë vu tena? Mak re vong gägek los kwa sënë vu yi? Re lok vu yi om sën nevang ngaa böp böp nebë agi? ³ Sënëk yik Maria nalu, mehö sën nelev beggang lo? Gari lo sën Yakobus luho Yoses geYudas lu Simon agi lo? Gavëhnö lo sën yik nahën denedo ving hil-ë lo?” Lom denelë yi paya. ⁴ Nebë sënë lob Yesu nër vu sir bë, “Alam vu nyëg pin deneko mehö-nenër-gägek-rangahsën arëj rak, gaq yö hir alam, gehir degwa, gesir sën losho beggang-bu timu lo, og ma!” ⁵ Lom Yesu su yoh vu bë gevang ngaa böp vu saga rë. Gaq yik nebë nema rak alam nijraksën ti ti mu benijvesa nerak. ⁶ Lob avi tök meranga nema in su denevang ving yi rë gema. Lom ya neko lok beggang-bu sën denedo dus rak lo metatekin Anutu yi gägek vu sir.

Yesu Vong Yi Hur Maluh Nemadluho-bevidek-luu Sën Deya Rak (Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

⁷ Lob supin yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu sën lo genër vu sir bë dena jak. Nevong sir luu luu ya genër vu sir bë degetii memö nipaya lo geto dena. ⁸ Lob nër gägek vu sir ving bë denatohin atoheng mu gedena meris. Su degeko nos sepa, gevahek los monë gëp. ⁹ Gaq yik dejöp suu beröpröp ading timu gesu degeko ngwë sepa. ¹⁰ Log yik nër yah vu sir ggökin bë, “Bë mehöti geko ham luu luu sënë dok na yi beggang megegin ham, og ham naköök dok beggang saga rot beham na jak. ¹¹ Rëk nabë beggang-bu ti su degegin ham los degengo ham gägek nivesa rë, og ham tetëhin kebus in vahamin, in dejak ni nabë devong paya, log ham gwevu beggang ti saga na geham na jak. ¹² Lob mëm deya rak meya denër Anutu yi gägek sënë rangah vu mehönon bë degevu hir ngaa nipaya na gedegerin sir nom vu Anutu. ¹³ Gedenetii memö ngahisekë to deneya, gedenerikin wël* kele-oliv* rak mehönon ngahisekë sën nij nerak lo ving, benijvesa nerak.

Mehö-neripek-alam Jon Diik Nebë Sënë (Mt 14:1-12; Lk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Alam pin dengo Yesu bengö medenër ya meyoh vu alam pin, beMehö-los-bengö Herot* ngo ving bë nevang ngaa böp nebë sënë, lom alam vahi denenër bë yik sënëk Mehö-neripek-alam Jon sën diik lo rëk vesa lok yah, om sën nevang huk los niwëek nebë agi. ¹⁵ Rëk mu alam vahi denenër bë, “Mu mak Elia.” Galam vahi denenër bë, “Mu mehö-nenër-gägek-rangahsën ti nebë alam sën denenër gägek rangah wirek lo.” ¹⁶ Rëk mu Herot* nengo bengö nebë sënë lob nër bë, “Mu yik Jon sën sa ketöv kwa lo sën kedi rak yah.”

¹⁷ In wirek og Herot* yö vong mehö la ya dejom Mehö-neripek-alam Jon ahon medetung lok ya karabus rak degwa nebë sënë: Herot* ggodek ari Pilip venë Herodias, betum neko netu venë, ¹⁸ lom Jon nër vu Herot* bë, “Gehodek arim avëh, sënë su yoh vu rë, gekweyëh horek!” ¹⁹ Lob Herodias ahë sengën vu Jon bebë ngis yi nadiik rëk ma, gaggata su neggëp rë, in Herot* neggönengin Jon. ²⁰ In nerak ni bë su nevang ngaa nipaya ti rë, gaq yi mehö yohvu beyi

vabuung, lom negin yi nivesa. Nengo Jon yi gagek lom kwa neya ngahi gayo maggin, rëk ahë neving pangsen bë gengo yi gagek rot.

²¹ Nebë sënë geHerodias yö medo mekwa nevo bë buk ti rë. Lob mëm buk ti, lob Herot* kwa vo yi buk sën ata ko yi wirek lo, lob nevonng nos böpata ti vu yi ggev losho yi alam sën denegin begö lo hir ggev, gevu alam böp böp vu distrik Galilea pin. ²² Medo denegga nos sënë geHerodias nalu avëh avö ti lo ya nelöo loḱ malaj, geHerot* losho yi vatëveḱ sën ahëj nivesa rot vu yi, lom Mehö-los-bengö Herot* nër vu bë, “Genanër ngaa ti sën ahëm neving rot lo rangah vu sa, lob sëḱ bo nöḱ vu hong.” ²³ Lom tato nema ya vavunë genër yönon rot bë, “Ngaa ti sën genanër vu sa lo, og yik sëḱ bo noh vu nöḱ vu hong. Gaḱ bë genanër sa ngaa pin sënë vewen, og sa su rëḱ gulin rë.”

²⁴ Lob avëh avö to meyah dobnë beya meloḱ tepëḱ vu ata bë, “Senah mena nanër va?” Rëḱ bë, “Mehö-neripek-alam Jon yu!” ²⁵ Lom pevis meloḱ yah humeḱ ayo menewa newa meneya vu mehö-los-bengö menër vu yi bë, “Sa bë gwevonng Mehö-neripek-alam Jon yu vu sa! Gwetung doḱ medo gabum ti megebo vu sa pevis.” ²⁶ Lob mehö-los-bengö ayo maggin rot, rëḱ ggöneng vu gagek sën nër rangah vu avëh lo, lob su bë rëḱ keyëh gagek rë in nër yönon getato nema ya vavunë, beyi alam vatëveḱ pin denḱo. ²⁷ Lom pevis mevong alam-begö-yi ti ya in Jon yu loḱ karabus ayo. Lob ketöv Jon kwa, ²⁸ betung loḱ gabum ti, beḱo yom vu avëh avö sënë lo, loḱ mëm ko meyah vo vu ata.

²⁹ Ggovek saga lob Jon yi hur maluh denḱo bengö bë desis yi mediik, lob ya deḱo meya debë loḱ waak heljeng yi ti.

*Yesu Vet Alam 5,000
(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jn 6:1-13)*

³⁰ Lob sinarë sën Yesu vonng sir ya lo yom deverup vu yi, bedenër huk sën denevonng lo los gagek pin sën denenër vu alam lo vu yi. ³¹ Galam ngahiseḱë deneyah gedenevom vu sir besu deyoh vu bë dega nos rë, lom Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, “Ham nam hil ngo ana medo nyëḱ-yumeris tahsën geham sewah teka rë!”

³² Lom mëm sir yö anon derak ya yag medeya nyëḱ-yumeris tahsën ti. ³³ Rëḱ alam ngahi delë bë deneya rak, lob derak nyëḱ sën bë dena lo ni, lob alam vu nyëḱ böp pin saga deneserög medeneyoh roneḱ medenemugin meya denegin Yesu losho yi hur maluh vu ngaggee böp nenga vahi sagu. ³⁴ Yesu pesong ya roneḱ loḱ lë bë sir ngahiseḱë, lob kwa vonngin sir rot, in sir nebë sipsip sën alaj main sir, lom mëm tateḱin gagek ngahiseḱë vu sir rot, ³⁵ besehuk luḱ, lom yi hur maluh ya denër vu yi bë, “Sënëḱ nyëḱ-yumeris tahsën sënë genyëḱ ggovek ya, ³⁶ om gwevonng sir medenah medena beggang-bu ti ti sën neggëp dus agi medebago hir nos.” ³⁷ Loḱ nër yah vu sir bë, “Mu ham ngo gwevonng nos vu sir!” Loḱ deloḱ tepëḱ yah vu bë, “Gemonë K200 tena in he na bago brët noh vu sir medega?” ³⁸ Lom mëm loḱ tepëḱ vu sir bë, “Ham brët va la neggëp-a? Ham nah gwelë rë!” Lob yah delë beyom denër vu bë, “Brët nemadvahi, gegël luu!”

³⁹ Nebë saga, lob mëm nër vu alam pin bë, “Ham gweto medo yu ti ti jak pahup sën nimewis aga, beham medo rë!” ⁴⁰ Lob to denedo yu yu rak neggëp alam mehödahis nemadvahi vahi, gerak neggëp alam mehödahis löö löö. ⁴¹ Ggovek ya, lob mëm nejom brët nemadvahi saga gegël luu lo rak, bemëm varah mala rak yagek gejom rak in los ahë nivesa ya vu Anutu, log mëm deḱo brët bevo vu yi hur maluh bemëm ya devo ggelek yoh vu alam pin. Lob heḱ gël mevo yoh vu sir pin nebë saga ving. ⁴² Lom degga beyoh vu sir pin bahëj pup ya. ⁴³ Degga ggovek, log desupin brët los gël sën nedo lo

loḵ sap nemadluho-bevidek-luu bepup ya. ⁴⁴ Log alam sën degga nos lo, sir maluh 5,000.

Yesu Vare Neggök Ngaggee Vavunë
(Mt 14:22-33; Jn 6:15-21)

⁴⁵ Ggovek ya log Yesu vong yi hur maluh bë dejak na yaḡ medenamugin medena ngaggee vahi medena Betsaida, geyiḵ medo megevong alam pin sën deketëḵin medena rë. ⁴⁶ Lob vong sir ya, log ya los ḵedu in bë najom jak. ⁴⁷ Nebë saga lob sehuk luḵ geyag to meya ngaggee vuheng atov geYesu yö ti nahën nedo ḵedu. ⁴⁸ Loḵ nelë bë denevimengin yaḡ rot in sang neruuk sir los yaḡ yom. Loḵ nyëḡ neggovek in bë geheng, lob Yesu vare neya rak ngaggee vavunë beya meto vu sir bevong in bë kesuu sir gena. ⁴⁹ Rëḵ delë bë vare neya rak ngaggee vavunë meneya, lob dekuung bë alam-diiksën ḵenuj ti, lom dengeek. ⁵⁰ In sir pin delë medeggönengin yi medelëḵ rot, rëḵ Yesu vengwëḡ ya vu sir pevis bë, “Ham su newamin jak! Yiḵ sa sënë, om ham su göneng!” ⁵¹ Lom rak ya yaḡ ving sir, log sang maya avuti, lom tum avij netök mederanga nemaj ⁵² in su kwaj nevo brët sën vet alam rak lo rë gema. In nahën gesu kwaj töḵ rak degwa rë.

Yesu Nevong Alam Genesaret La Menij Vesa Rak*
(Mt 14:34-36)

⁵³ Lob derak yaḡ medetök ya Genesaret*, lom mëm deseyu yaḡ ahon ya ngaggee nenga menedo. ⁵⁴ Log depesöḡ mederak ya roneḵ, lom alam vu nyëḡ sagi delë Yesu mederak ni pevis. ⁵⁵ Lom mëm deneserög medeneyoh vu nyëḡ saga pin medenevaku alam nijraksën loḵ hir ḵanyë medeneya nyëḡ sën denengo bë Yesu ya meto nedo lo. ⁵⁶ Vu beggang yu böp geyu mahen geyoh vu nyëḡ sën Yesu neyoh lo pin, og denebë alam nijraksën ya deneggëp telig, log deneketag vu yi bë yoh vu bë degebë nemaj jak yi röpröp ading nenga mu. Lom alam pin sënë sën denebë nemaj rak yi tob lo, og nijvesa nerak.

7

Alam Hib Wirek Hir Gagek Mugeng
(Mt 15:1-9)

¹ Parisai* galam-horek-yi la vu Yerusalem desupin sir medeya vu Yesu. ² Lob delë bë yi hur maluh vahi denegga nos los nemaj nipaya-sënë nebë su deneripek nemaj yoh vu alam Yuda hir horek mugin rë gema. ³ Denër nebë sënë in Parisai* ving alam Yuda pin denesepa loḵ alam hib wirek hir gagek sën nebë: Su dejipek nemaj namugin rë, og su rëḵ dega nos. ⁴ Gengaa pin sën debago vu maket lo, og deneripek rë, loḵ mëm denegga. Gemedo denesepa alam hib wirek hir gagek mugeng ngahiseḵë nebë sënë ving, bedeneripek kap gegabum gedëḡ aën los ngaa pin. ⁵ Denevong nebë sënë, om sën Parisai* losho alam-horek-yi deloḵ tepëḵ vu Yesu bë, “Hong hur maluh dekeyëh horek medenegga nos los nemaj nipaya gesu denesepa loḵ alam hib wirek hir gagek rë in va?” ⁶ Lob nër yah vu sir bë, “Mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya nër valeḵ ham yönon bë ham ayomin luu. Kevu wirek meneggëp nebë sënë: ‘Alam sënë deneko sarëḡ rak rak avij meris mu, gaḵ ayoj nilëlin sa.

⁷ Yö denenër mehönon hir horek mu, log denenër nebë “Anutu yi gagek sënë!” Log deneko sarëḡ rak meris mu.’

⁸ Ham lëëin Anutu yi horek ya, geham nejom mehönon hir gagek mugeng ahon.”

⁹ Loḵ nër vu sir ggökin bë, “O yönon! Maḵ ham mehönon los kwamin, om sën ham neruu demimin vu Anutu yi horek geham ngo nesepa loḵ alam hib

wirek hir gagek-ë? ¹⁰ In Moses nër wirek meneggëp bë, ‘Gegurek amam lu atam babuj!’ genër ving bë, ‘Bë mehöti nanër gagek nipaya jak ama ma ata, og ham tengwa yi menadiik.’ ¹¹ Lok ham nenër bë, ‘Bë mehöti yi monë lu ngaa neggëp in bë dok vu ama ma ata jak, rëk mu nanër vu luho nabë, “Sa bë dok vu meluu megevong sa ngaa sënë nök vu meluu, rëk mu rëk nama in sehoo in rak ggovek netu Korban (sënë nër bë tu Anutu yi seriveng).” ’ ¹² Nenër nebë saga, lob ham nevo veyovin bë, ‘Yik ggovek, su dok vu ama lu ata!’ ¹³ Lob sënë og ham nekweyëh Anutu yi horek meham nenër bë ngaa meris, geham nesepa lok alam hib wirek hen hir gagek menenër bë ngaa anon. Beham netahu nalumin lo lok ving. Geham nevong ngaa ngahisekë nebë sënë.”

*Ngaa Sën Nevong Mehönon Menij Paya Nerak
(Mt 15:10-20)*

¹⁴ Ggovek, lok supin alam ggök yahin menër vu sir bë, “Ham pin gwengö sa gagek bejak ni venuh! ¹⁵ Ngaa pin sën hil naha lo su yoh vu bë duk na mehöti ayo megevong benipaya jak rë. Gak mu ngaa sën nedo lok ayo merak neverup avi lo mu sën nevong benipaya nerak. ¹⁶ [Bë mehöti nenga neggëp og gengö mekwa bo rë!]”

¹⁷ Nër gagek sënë ggovek, log vuu alam saga gerak ya beggang, lok mëm yi hur maluh ya delok tepëk vu yi in gagek peggirinsën sënë. ¹⁸ Lob lok tepëk yah vu sir bë, “Ma ham nahën geham su nerak ni rë? Mak ham su rak ni bë ngaa pin sën hil naha menelok ya hil ayod lo, og su yoh vu bë gevong mehöti benipaya jak rë? ¹⁹ In ngaa nebë sënë su negwang ya mehönon ayoj rë, gak neluk ya ahëj kevus mu, lok tum to neluk ya asoreng.” Yesu nër vu hil lok gagek sënë nebë nos los reggu aggagga pin og nivesa. ²⁰ Log mëm nër vu sir bë, “Ngaa sën nedo lok mehönon ayoj meneverup avij lo, sën nevong bemehönon nij paya nerak. ²¹ In ngaa sën neggëp lok mehönon ayoj merak neverup avij lo nebë sënë: Kwaj nevo ngaa nipaya, denevong baggëb, deneggodek ngaa, denesis mehönon medenediik, ²² deneggodek mehö ngwë venëj ma reggaj, malaj anonin mehö ngwë yi ngaa, denevong ngaa nipaya aggagga, denetetuhin mehö ngwë, kwaj nevo ngaa nipaya yoh vu buk pin netu hir ngaanon, ahëj sengën, denenër gagek pelësën rak mehönon, deneko sir rak, denevong jeggin jeggin. ²³ Ngaa nipaya pin sënë lok neggëp mehönon ayoj, besën rak neverup avij menevong benij paya nerak.”

*Ponisia Avëh Ti Vong Ving Yesu
(Mt 15:21-28)*

²⁴ Lob Yesu kedi rak lok saga meya Ture los Sidon hir nyëg, beya nedo lok beggang ti. Vongin bë bun yi, rëk ma gesu yoh vu bë dah bengö vun rë. ²⁵ Lok avëh ti vu sagu ngo bë Yesu nedo, lom ya vu yi pevis. In memö nipaya ti gwang ya nalu avëh ayo menevong yi, lom ya pevis mepetev meneggëp lok Yesu vaha. ²⁶ Avëh sënë og avëh yu ngwë, ata Grik avëh beko yi vu Ponisia vu distrik Suria benedo, lob ya ketag vu Yesu bë getii memö geto mena in nalu.

²⁷ Lob Yesu nër rak gagek peggirinsën yah vu yi bë, “Hil abet hurmahen namugin rë, in su yoh vu bë hil gako hurmahen hir nos vër megetë na vu anö rë!”

²⁸ Lok avëh sepa lok yi gagek menër yah vu yi nebë, “Eë-ë, Mehöböp yönon! Gak mëm hurmahen hir nos sën denegga gemetes to neluk ya reek len lo, og mëm anö yam denepatu medenegga.”

²⁹ Lom mëm Yesu nër yah vu yi bë, “Genër gagek los kwam saga, om genah megena böm in memö nipaya vuu nalum geto meya gwëbeng!” ³⁰ Lom yah meya ben genalu rak neggëp kanyë gememö to meya verök yi yoh vu sën Yesu nër lo.

Yesu Vong Bemehö Nenga Mir Gekwa Ngengöleng Ti Nivesa Rak

³¹ Lob Yesu vu Ture hir nyëg meyoh ya Sidon meneya ngaggee böp Galilea nenga meya neko loḵ nyëg sën denenër arë nebë Beggang-bu-nemadluho lo hir dob. ³² Lob deko mehöti nenga mir gekwa ngengöleng bedeya vu yi medeketag bë gebë nema jak yi. ³³ Mehönon ngahisekë denedo saga, lom li yi meya nenga tahsën, loḵ mëm gelu nema deggis loḵ ya mehö lo nenga len, log pesuv nyë kos metung rak daggen. ³⁴ Yesu mala ya yagek gerov saheng in kwa pesivin mehö sënë lo, log nër vu bë, “*Epata!*” (Degwa nebë “Nengam natök!”). ³⁵ Lom nenga tøk mengo gagek gedaggen neggee menevengwëng nivesa. ³⁶ Lob mëm Yesu vo koo vu sir pin saga bë su dena denanër gagek sënë rangah vu mehö la. Yesu vo koo vu sir niwëëk, rëḵ ma gedekeyëh aye genij wëëk beya denër rangah. ³⁷ Alam dengo lob kenuj ya rot medenër bë, “Mehö sënë nevong ngaa pin nivesa. Om sën nevong balam nengaj mirsën denengo gagek, genevong balam kwaj ngengöleng denevengwëng nivesa.”

8

*Yesu Vet Alam 4,000
(Mt 15:32-39)*

¹ Loḵ buk saga alam ngahisekë desupin sir ya vu yi ggökin benos main sir, lom supin yi hur maluh menër vu sir bë, ² “Sa kwaḡ nevongin alam sënë in hil nado buk löö genos main sir. ³ Sir vahi deyam vu nyëg ading, om nabë sa gevong sir medenah bej los ahëj meyip, og rëḵ nöḵ denadiik aggatata.” ⁴ Lom yi hur maluh deloḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Hil nado nyëg-yumeris tahsën sënë, om hil rëḵ gaḵo nos vu tena in hil abet mehönon sënë jak-a?” ⁵ Lob Yesu loḵ tepëḵ yah vu sir bë, “Ham ko brët va la?” Loḵ denër yah vu yi bë, “Nemadvahi-bevidek-luu!”

⁶ Lom mëm nër vu mehönon pin beto denedo dob, log ko brët nemadvahi-bevidek-luu sënë rak gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu yi hur maluh in bë debo gelek noh vu alam pin, lom mëm devo ggelek yoh vu sir. ⁷ Gegël mahen luu neggëp ving, lob nejom rak yah vu Anutu los kwa vesa in, genër vu yi hur maluh bë debo gelek noh vu alam pin geving. ⁸ Lob degga meyoh vu sir pin beggovek ya, log vahi nedo bedesupin loḵ jebeng nemadvahi-bevidek-luu mepup. ⁹ Log alam sën degga nos lo, sir yoh vu 4,000. Log mëm Yesu vong sir ya, ¹⁰ log pevis belosho yi hur maluh derak ya yaḡ ti medeya nyëg Dalmanuta.

Parisai Deseggi Yesu Yi Huk Niwëëk
(Mt 16:1-4; Lk 12:54-56)*

¹¹ Lob Parisai* la kwaj nevo bë depelë Yesu, lom ya deto vu bedeseggi yi bë, “Gwevong ngaa böp yagek yi ti in he galë nabë Anutu vong hong yam!” ¹² Lob Yesu ayo maggin berov saheng genër vu sir bë, “Ham sën ham nedo dob-ë, ham vongin bë sa gevong ngaa böp in bë tato nabë Anutu vong sa meseyam in va? Rëḵ mu sa nanër vu ham yönon nabë sesu rëḵ gevong ngaa böp ti beham gwelë rë, gaḵ rëḵ nama!” ¹³ Lob vuu sir geraḵ yah nedo yaḡ ggökin meyah meya ngaggee vahi.

Degegin Sir In Parisai Losho Herot* Hir Gagek
(Mt 16:5-12)*

¹⁴ Yi hur maluh kwaj virekin nos gesu deko la sepa rë, geyik brët perurek timu rak nedo yaḡ. ¹⁵ Lob Yesu nër vu sir loḵ gagek peggirinsën bë, “Arë! Ham gwegin ham vu Parisai* hir yiist*, gevu Herot* yiyi geving.” ¹⁶ Lom kwaj nevo yi gagek medenesap sir rak medenër vu sir bë, “Hil su haḵo brët la sepa rë, om sën maḵ nenër aga!” ¹⁷ Loḵ Yesu rak ni, lom nër vu sir bë, “Nebë va sën ham

nesap ham rak bë ham su ko brët la sepa rë-ë? Maḵ ham dugin degwa? Ma maḵ ham ayomin yö nahën niwëek-a? ¹⁸ Ham malamin neggëp rëḵ ham su nelë rë? Geham nengamin neggëp rëḵ ham su nengo rë? Ma ham su kwamin nevo ¹⁹ sën sa debu brët nemadvahi vu alam 5,000 geham supin vahi loḵ ya sap va la mepup lo rë?” Rëḵ denër yah vu bë, “Nemadluho-bevidek-luu!” ²⁰ Rëḵ bë, “Log sën sa dego brët nemadvahi-bevidek-luu vu alam 4,000 lo, og ham supin vahi loḵ ya jebeng va la mepup-a?” Loḵ denër bë, “Nemadvahi-bevidek-luu!” ²¹ Loḵ tum loḵ tepëḵ bë, “Rëḵ ham ngo nahën geham su rak degwa ni rë?”

Yesu Vong Bemehö Los Mala Kenod Ti Vu Betsaida Nivesa Rak

²² Loḵ tum yah deverup Betsaida, lob alam la deli mehö mala kenod ti yam vu Yesu bedeketag vu yi bë gebë nema jaḵ yi. ²³ Lob Yesu jom loḵ nema geli yi meluho deya beggang telig nenga, loḵ mëm pesuv nyë kos loḵ ya mala gahis gebë nema rak yi, log loḵ tepëḵ vu nebë, “Gëlë ngaa la?” ²⁴ Lob vër mala rak menër bë, “Sa nehalë mehönon, rëḵ mu sa halë ahëj kenu nebë kele, rëḵ mëm vare deneggee medeneya!” ²⁵ Lob mëm Yesu bë nema rak yah mala gahis ggökin, lob mëm mehö lo mala tum niwëek menelë nyëg, bemala nivesa rak genelë ngaa pin neggëp rangah. ²⁶ Lob nër vu mehö sënë bë, “Su gedok nah beggang-bu ti sënë pehi gökin bedegelë hong!” Log vong yi yah ben.

Pita Nër Yesu Arë Rangah (Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)

²⁷ Log Yesu losho yi hur maluh ya medo deneko loḵ beggang-bu ti ti sën neggëp dus rak Sisarea vu distrik Pilipi lo. Nahën deneyök aggata log loḵ tepëḵ vu yi hur maluh bë, “Alam denenër sa bë sa re?” ²⁸ Loḵ denër yah vu yi bë, “Alam vahi denenër bë Mehö-neripek-alam Jon hong, gevahi denenër bë hong Elia, gevahi denenër bë hong mehö-nenër-gägek-rangahsën wirek hen ti!” ²⁹ Loḵ yik lok tepëḵ yah vu sir bë, “Log hameḵ? Ham nenër bë sa re?” Loḵ Pita nër yah vu yi bë, “Hong Kerisi*. Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko he nah lo.” ³⁰ Lob vo koooin niwëek vu sir bë, “Om ham su na nanër sa nabë sënë vu mehöti!”

Yesu Nër Rangah Bë Rëḵ Nadiik Nabë Sënë (Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)

³¹ Lob mëm nër ngaa sën rëḵ natök vu yi lo rangah vu sir bë alam böp böp galam-deneko-seriveng hir ggev rëḵ debo vanë vu Mehönon Nalu rot, galam-horek-yi rëḵ degeruu demij vu yi, lob dengis yi menadiik gebuk natu löö loḵ kedi jaḵ nah gökin. ³² Nenër vu sir nebë sënë, lob Pita li yi meya nenga mevong gägek rak yi bë, “Su genanër gägek nabë sënë!” ³³ Loḵ Yesu peggirin melë yi hur maluh pin, genër Pita bë, “Hong Satan! Gwevuu sa gegena! In su kwam töḵ rak Anutu kwa rë, gaḵ mu kwam nevo ngaa nebë sën mehönon yö kwaj nevo lo.”

³⁴ Lob supin alam yu böpata saga deyam ving yi hur maluh benër vu sir bë, “Mehöti bë natu sa hur, og kwa birekin yi gekerë yi kelepeko* metamuin sa. ³⁵ Mehöti bë kwa bo yi begegin nivesa, og rëḵ anon mala nama, gaḵ mehöti bë kwa birek in yi benadiik in sa los Bengö Nivesa, og rëḵ medo mala-tumsën. ³⁶ Gaḵ nabë mehöti yö geko yi jaḵ in ngaa dob yi pin bemedo loḵ nadiik, og yi ngaa sënë rëḵ dok vu yi nabë va? ³⁷ Ma mehönon rëḵ debago Anutu jaḵ va in gevong bedemedo malaj-tumsën-a? Ma! ³⁸ Alam sën denedo dob agi sir mehönon nij paya los deneruu demij vu Anutu, om nabë sir ti ninamum in sa los sa gägek vu dob sënë, og vu Buk-tamusën sën Mehönon Nalu nom los Ama

yö niwëek geyi vunek vunek yagek yi geyi angër vabuung lo, og rëk ninamum in mehö saga dok nah.”

9

¹ Lob Yesu nër vu sir ving bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Ham sën nare agi vahi su rëk denadiik rë, gaq rëk nahën demedo medegelë gAnutu yi nyëg anon jak los niwëek.”

Yesu Navi Agga Ngwë Rak
(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)

² Nahub gebuk nemadvahi-bevidek-ti ya ggovek rë, loq Yesu ko Pita lööho Yakobus lu Jon beli lööho belosho deya kedu ading ti beyö ya denedo. Lob Yesu nare loq lööho malaj, lom lööho delë genavi agga ngwë rak, ³ geyi tob veroo meris genepelibin, mehöti su yoh vu bë jipek tob ti meveroo jak nabë sënë rë. ⁴ Lob delë Elia luho Moses yam denare ving yi gelööho denevengwëng. ⁵ Lom Pita nër vu Yesu bë, “Sa alag-e! He nado mehalë ngaa sënë om mëm nivesa rot, om he dev numeng löö, ti vu hong, gengwë vu Moses ga, ngwë vu Elia.” ⁶ Lööho deneggöneng in sir rot, om sën Pita vengwëng pevis benër nebë saga gesu kwa vo nivesa rë. ⁷ Loq pevis bebeggob ti yam ggërin sir, log aye ti yam loq beggob lo ayo bë, “Sa nalug yik sënë sën sahëg neving yi lo, om ham gwebë nengamin vu yi.” ⁸ Nebë saga loq pevis belööho malaj neko loq nyëg rëk su delë mehöti rë. Gaq Yesu perurek timu yö nare ving sir.

⁹ Lob nahën deneluk medeneyam vu kedu genër niwëek vu lööho bë su denanër ngaa sën delë lo rangah. Gaq yö gëp rot bemëm Mehönon Nalu kedi jak nah vu bedub rë, loq mëm. ¹⁰ Lom devong yoh vu yi gagek sënë, loq yö yom medo denesap sir rak medenër bë, “Kedi jak nah vu bedub sën nabë va?” ¹¹ Lom delok tepëk vu yi bë, “Rëk nebë va sën alam-horek-yi denër bë Elia namugin menom dob-ë?” ¹² Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Yönon, Elia namugin menom in gero ngaa pin nah. Loq mak gagek va ti sënë sën dekevu meneggëp loq Anutu-yi-kaapiya bë mehönon rëk debo vanë vu Mehönon Nalu bedegeruu demij vu yi-ë? ¹³ Om mëm sa nanër vu ham nabë Elia yom ggovek, rëk mehönon devong ngaa nipaya vu yi yoh vu yö kwaj, nebë sën dekevu wirek meneggëp loq Anutu-yi-kaapiya lo.”

Yesu Vong Memö To Meya In Hurmahen Ti
(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43)

¹⁴ Lob yah deto vu yi hur maluh vahi lo, lob delë gemehönon ngahisekë ya detetup sir, gelosho alam-horek-yi denemehoo sir. ¹⁵ Ya meto detok vu sir, lob alam pin delë Yesu bedelëk in yi, lom pevis medeserög medeya vu yi in bë denajom nema. ¹⁶ Lob loq tepëk vu sir bë, “Ham hök ham in gagek re?” ¹⁷ Loq sir ti aye rak menër yah vu bë, “Tatovaha! Sa haqo nalug ti sën yam vu hong in memö kwa ngengöleng ti gwang ya ayo, lom su nevengwëng rë. ¹⁸ Loq buk sën memö negwang ya yi, og nepengah yi rak dob, log nyë katak netung genevu nengitek geni nekopek, om sën sa haqo meyam. Sa ketag vu hong hur maluh sënë bë degetii memö geto mena in, rëk ma gesu deyoh vu rë.”

¹⁹ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “O ham mehönon sën nedo dob-ë! Ham su nevong ving sa rë! Om mak sëk medo geving ham buk va la geving-a? Gesëk medo kerë ham maggin noh vu kwev va la geving-a? Om maam ham gwëko hurmahen nam vu sa rë!” ²⁰ Lob deko maluh mahen sënë ya vu yi, lob memö nelë Yesu, lob pevis mevong behurmahen vës meto nesap nyëg meggëp neyon yi genyë katak netung.

²¹ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ vu ama bē, “Nḡaa sēnē tōḵ vu yi nangërek-a?” Rëḵ bē, “Yō nahën nikōḵ lob vong, genevong menesepa loḵ rot. ²² Nevesi yi rak nengwah los netē yi luḵ ya bël beron ngahiseḵē bebē nadiiḵ. Rëḵ mēm nabē geyoh vu, og mēm kwam paya in aluu megedoḵ vu.” ²³ Loḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Mu nabē nḡo geyoh vu, og mēm! In alam sën ayoj neya timu vu Anutu lo, og deyoh vu bē degevong nḡaa pin.” ²⁴ Lob ama pevis besu bē, “Yiḵ sayog neyōḵ vu hong mahen teka mu, rëḵ mu nabē mēm gedoḵ vu sa, og sëḵ ayog nōḵ timu vu hong pangsen.” ²⁵ Yesu lē bē alam ngahiseḵē desupin sir ya vu yi rot, lom pevis menēr memō nipaya sën lo bē, “Hong memō kwam ngengöleng los malam ḵenod! Sa nanēr vu hong nabē: Gwevuu hurmahen sēnē gegweto gena, gesu gedoḵ nah gökin!” ²⁶ Lob memō nḡeeḵ gesesō yi rot loḵ hurmahen, log mēm to meya gehurmahen nikōpeḵ meneggëp nebē heljëḡ, lom alam ngahiseḵē denēr bē, “Diḵ ya verōḵ yi!” ²⁷ Rëḵ Yesu jom loḵ nema beḵo yi rak gemēm kedi rak.

²⁸ Log Yesu rak yah beggang belosho yi hur maluh yō denedo, lob deloḵ tepëḵ vu yi bē, “Nebē va sën he su ayoh vu bē getii memō sēnē geto mena rē-ë?” ²⁹ Loḵ nēr yah vu sir bē, “Su aggata ngwë neggëp in bē hil getii memō nabē sēnē geto dena rē, gaḵ hil najom jaḵ mu og mēm!”

*Yesu Nēr Ggökin Bē Rëḵ Nadiiḵ Nabē Sēnē
(Mt 17:22-23; Lk 9:43-45)*

³⁰ Ggovek gedekedi vu nyëḡ saga bedeya rak meya deneko loḵ distrik Galilea, lom vun yi in bē alam su deḵaḵ nyëḡ sën nedo loḵ lo ni. ³¹ In netateḵin gageḵ vu yi hur maluh benenēr vu sir bē, “Rëḵ degetung Mehōnon Nalu doḵ na mehōnon nemaj, log dengis yi menadiiḵ. Dengis yi menadiiḵ govek gebuk löö jaḵ, loḵ mēm kedi jaḵ nah gökin.” ³² Lob sir duḡin gageḵ sēnē rëḵ deneggöneng gesu deneloḵ tepëḵ in vu yi rē.

*Deloḵ Tepëḵ Bē Re Rëḵ Natu Ggev-a?
(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)*

³³ Lob yah deverup Kapernaum medeloḵ ya beggang ayo ggovek, loḵ mēm loḵ tepëḵ vu yi hur maluh lo bē, “Sën hil nahën netetuu aggata menayam lo, log ham nevengwëḡ rak va?” ³⁴ Loḵ ayej ma rot in gageḵ sën denesap sir rak lo. In denenēr bē sir ti tena maḵ yi böp kesuu sir vahi. ³⁵ Loḵ to nedo gesupin sir nemadluho-bevidek-luu lo yam benēr vu sir bē, “Bē ham ti gevongin nabē natu ham mehō böp ti begeḡin ham, og mehō saga dahun yi benah natu mehō meris bedoḵ vu alam pin loḵ mēm.” ³⁶ Lob ḵo hurmahen ti bevarah yi loḵ sir vuheng atov gelah nema loḵ yi genēr vu sir bē, ³⁷ “Nabē mehōti kwa bo sa begevong nivesa vu hurmahen nabē ti sēnē, og sēnëḵ vong vu sa; log bē mehōti gevong nivesa vu sa, og su vong vu sa mu rē, gaḵ vong vu Mehō sën vong sa meseyam lo ving.”

*Mehōti Sën Su Nelē Hil Paya Rē Lo, Og Neloḵ Vu Hil
(Lk 9:49-50)*

³⁸ Lob Jon nēr vu Yesu bē, “Tatovaha! He halē mehōti genenēr arēm los niwëëḵ benetii memō to deneya, loḵ he nërin yi, in hil los su nesepa hil rē!” ³⁹ Loḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Ham su nanërin yi rē! Gaḵ bē mehōti gevong nḡaa böp jaḵ sarëḡ, og maḵ su rëḵ nanēr gageḵ nipaya jaḵ sa rē. ⁴⁰ In mehōti sën su nelē hil paya rē lo, og neloḵ vu hil. ⁴¹ Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Bē mehōti bo bël kul beham nanum, in Kerisi-yi-alam ham, og sēnē su rëḵ gevong vu ham nyëmasën rē.”

*Nḡaa Pelëpinsën Neli Mehōnon Ya Paya
(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)*

⁴² Log Yesu nër ving bë, “Nabë mehöti tahu sa alam sën ayoj neyam vu sa mahen teka mu lo ti begevong ngaa nipaya, og rëk geço nyëvewen böpata rot vu tamusën. Gaç nabë deseyu gelöng böpata dok kwa namugin bedegete duk na loo vuheng bemala nama na, og mëm nivesa in su kepë mehönon la.

⁴³ Log nabë nemam gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam kwetöv na, geyik gemedo jak nemam vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gaç nabë gemedo los nemam vahi vahi, og rëk degetë hong dok na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong gesu rëk nakul rë lo.

⁴⁴ [Nyëg Nipaya sënë, og melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëk denadiik rë, genengwah su rëk nakul rë.]

⁴⁵ Log nabë vaham geli hong na begwevong ngaa nipaya, og maam kwetöv na, geyik gemedo los vaham vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gaç nabë gemedo los vaham vahi vahi, og rëk degetë hong dok na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong lo.

⁴⁶ [Nyëg Nipaya sënë, og melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëk denadiik rë, genengwah su rëk nakul rë.]

⁴⁷ Log nabë malam gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam geselupek vër megwetë na, geyik gemedo los malam vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gaç nabë gemedo los malam vahi vahi, og rëk degetë hong dok na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong lo. ⁴⁸ Vu nyëg sënë, og ‘melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëk denadiik rë, genengwah su rëk nakul rë.’

⁴⁹ Rëk debo vanë vu mehönon pin nabë sën alam Yuda denekevu mamireng rak sipsip gedenevesi netu seriveng vu Anutu lo. ⁵⁰ Mamireng og ngaa nivesa, rëk mu nabë mamireng nimök jak, og hil rëk gevong benengën jak nah nabë va? Ngaa niröp gëp dok ham ayomin nabë mamireng, log ham medo los gagek-mala-yes.”

10

Yesu Nër Gagek Rak Sën Avëh Los Maluh Denevepul Sir (Mt 19:1-12; Lk 16:18)

¹ Yesu kedi vu saga beyah vasek bël Yordan geya distrik Yudea, lob alam ngahisekë desupin sir medeya vu yi ggökin, loç netatekin gagek vu sir ggökin nebë sën yö medo nevong yoh vu buk lo.

² Lob Parisai* la deverup in bë deseggi yi, lom delok tepëk vu yi bë, “Hil horek nër bë yoh vu bë mehöti nidëlin venë ma ma?” ³ Loç Yesu loç tepëk yah vu sir bë, “Moses vo horek vu ham nebë va?” ⁴ Lom denër bë, “Moses nër bë yoh vu bë mehöti kevu kapiya-vepulsën-yi ti nabë ‘Su sa venëg hong rë!’, log mëm juuk venë na.” ⁵ Loç Yesu nër vu sir bë, “Ham ayomin niwëek, om sën Moses vo horek ti sën vu ham. ⁶ Gaç Anutu tung maluh gavëh vu nyëdahis sën netung dob los ngaa pin lo. ⁷ Om maluh rëk gevuu ama lu ata, log geço venë, lob luho denatu anon timu. ⁸ Yönon, luho denatu anon timu. Luho su rëk nabë luho luu gökin rë, gaç denatu anon timu. ⁹ Om ngaa sën Anutu duu ahon govek lo, og mehönon su debepul.”

¹⁰ Loç mëm derak yah hir beggang vavunë, lob yi hur maluh delok tepëk yah vu yi in gagek sënë ggökin. ¹¹ Lom mëm nër vu sir bë, “Bë maluh ti nidëlin venë gegeço avëh ngwë natu venë, og mehö sënë nevong baggëb bevong paya vu venë sogek. ¹² Log bë avëh ti nidëlin regga megevuu na, log na mejak vu maluh ngwë natu regga, og avëh sënë nevong baggëb.”

*Yesu Jom Rak In Hurmahen
(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)*

¹³ Lob mehö la deko hurmahen mahen medeyam vu yi in bë gebë nema jak sir, loḵ yi hur maluh deruuk sir. ¹⁴ Loḵ Yesu lë bë denevong nebë sënë, lom ahë sengën genër vu sir bë, “Ham gwevong hurmahen denam vu sa, ham su gwërin sir! In alam sën ayoj neyam timu vu sa nebë hurmahen, og rëḵ demedo dok Anutu-yi-nyëḡ. ¹⁵ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë mehöti sën su ayo na timu vu Anutu-yi-nyëḡ nabë hurmahen rë lo, og su yoh vu bë dok na rë.” ¹⁶ Lom mëm neḵo hurmahen rak menetabuu sir, log bë nema rak sir gejom rak vu Anutu in sir bë semu sir.

*Mehö Los Bengö-ggoreksën Ti
(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)*

¹⁷ Yesu kedi in bë na jak, loḵ mehöti serög meyam ggërin yi geyun lus vu yi, log loḵ tepëḵ in bë, “Tatovaha! Hong mehö nim vesa anon! Sa gevong nabë va in sa medo malag-tumsën degwata los degwata?” ¹⁸ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Gënër sa bë sa nig vesa in va? Yiḵ Anutu yö timu nivesa! ¹⁹ Gerak Anutu yi horek sënë ni nebë: Su gengis mehönon medenadiik! Su gwevong baggëb! Su gegodeḵ ngaa! Su genanër gageḵ kuungsën jak mehö ngwë! Su gwekuung in mehönon geḡebo hir ngaa vër! Gegurek amam lu atam babuj!” ²⁰ Lob mehö sënë nër yah vu Yesu bë, “Tatovaha! Sënëḵ sengo nahën hurmahen log sa nesepa loḵ horek pin sënë, rot beberup gwëbeng sagi.” ²¹ Lob Yesu lë yi bahë ving yi, lob nër vu yi bë, “Gengaa ti nahën! Gena gwevong hong kupeḵ pin na bemehönon debaḡo, lob gwevong monë sën gwëḵo jak lo na vu alam sën denerak vu in ngaa lo. Gwevong nabë sënë, log mëm genam gesepa sa, gemëm hong kupeḵ nivesa rëḵ ḡep vu yageḵ.” ²² Mehö sënë ngo gageḵ sënë, lom mala seluh geyah meya los ayo maggin in yi kupeḵ ngahiseḵë rot.

²³ Lom Yesu mala ḵo loḵ sir, log nër vu yi hur maluh bë, “Alam sën hir kupeḵ ngahiseḵë lo bë dedok na Anutu-yi-nyëḡ, og rëḵ debimengin.” ²⁴ Lob yi hur maluh delëḵ mederanga nemaj in yi gageḵ sënë, loḵ Yesu nër yah ggökin vu sir bë, “Naluḡ lo! Alam bë dedok na Anutu-yi-nyëḡ, og rëḵ huk böp vu sir. ²⁵ Nabë kamer ti gurek na rureḵ len, og yiḵ huk böpata rot, rëḵ mu nabë mehö-los-bengö-ggoreksën ti gevongin nabë dok na Anutu-yi-nyëḡ, og sagak huk böpata rot kesuu.” ²⁶ Lob yi hur maluh ḵenuj ya in, geyö deloḵ tepëḵ vu sir bë, “Om mak re yoh vu bë rëḵ na medo mala-tumsën-a?” ²⁷ Lob Yesu gët sir genër bë, “Mehönon su deyoh vu bë degevong beyö demedo malaj-tumsën rë, gaḵ Anutu yö yoh vu bë gevong. In Anutu yoh vu bë gevong ngaa pin.”

²⁸ Loḵ Pita nër yah vu yi bë, “Gwelë! He hevu he ngaa pin ya gehë yam medo nesepa hong!” ²⁹ Lob Yesu nër bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë mehöti sën gevuu ben gari losho avëhnö lo, gata losho ama genalu lo geyi dob, in sa los sa Bengö Nivesa sënë lo, ³⁰ og vu buk sënë rëḵ geḵo mehödahis jak ḡep alam nemadvahi dok nah yi begganḡ gari lo avëhnö lo, ata lo nalu lo, geyi dob. Log rëḵ geḵo vanë geving, gevu Buk-tamusën rëḵ medo mala-tumsën degwata los degwata. ³¹ Rëḵ mu alam ngahiseḵë vu muḡinsën, rëḵ nom denatu alam tamusën, galam ngahiseḵë vu tamusën rëḵ nah denatu muḡinsën.”

*Yesu Nër Netu Beron Löö Bë Rëḵ Nadiik Nabë Sënë
(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)*

³² Lob detetuu aggata beya deverup in bë dena Yerusalem. Yesu muḡin meya, lob yi hur maluh newaj nerak, galam sën denesepa yi lo deneggöneng in sir. Loḵ Yesu supin sir nemadluho-bevideḵ-luu lo ggök yahin benër ngaa sën rëḵ natök vu yi lo rangah vu sir. ³³ Bë, “Ham ngo! Gwëbeng hil narak

menaya Yerusalem, lom mēm rēk degetung Mehōnon Nalu dok na alam-deneḱo-seriveng hir ggev lo los alam-horek-yi lo nemaj, lom rēk degevong gagek vu yi bedenānēr nabē nadiiḱ, log degevong dok na alam-yu-ngwē nemaj³⁴ in depelē yi gedepesuv nyēj ḱos jaḱ yi gedebēek yi jaḱ aggis, log mēm dengis yi menadiiḱ. Gebuk natu lōō loḱ kedi jaḱ nah gökin.”

Yakobus Luho Jon Hir Tepēḱ
(Mt 20:20-28)

³⁵ Lob Sebedi nalu Yakobus luho Jon verup deya vu Yesu medelok tepēḱ vu bē, “Tatovaha! Alu bē ḱetaḱ gagek ti vu hong in gwevong vu aluu.” ³⁶ Loḱ Yesu loḱ tepēḱ yah vu luho bē, “Melu kwamin nevo bē sa gevong nabē va vu meluu-a?”

³⁷ Loḱ luho denēr yah bē, “Genanēr vu aluu in tamusēn sēn rēk gemedo los nim wēēk bōpata gevunēḱ vunēḱ yagek yi lo, og mēm alu natu hong gadu bemedo kwebem vahi vahi. Aluu ngwē medo nemam vesa, gengwē medo nemam ḱēj.” ³⁸ Rēḱ Yesu nēr yah vu luho bē, “Meluu dugin gagek sēn melu nekwetaḱ in vu sa-ē degwa! Ma melu yoh vu bē melu rēḱ nanum dok kap* sēn sēḱ nanum dok lo? Ma melu yōh vu bē rēḱ jipek bēl* nabē sēn sēḱ jipek dok lo?”

³⁹ Loḱ luho deyogekin bē, “Alu ayoh vu!”

Lob mēm Yesu nēr vu luho bē, “Melu nēr yōnon! Kap* sēn sēḱ nanum dok lo, og melu rēḱ nanum dok, gemelu rēḱ jipek bēl nabē sēn sēḱ jipek lo. ⁴⁰ Rēḱ mu mehō sēn rēḱ medo ḱēp sa nemaḱ vesa, gemehō sēn rēḱ medo sa nemaḱ ḱēj lo, og su negḱēp vu sa rē. Gaḱ alam sēn Amaḱ yō ggooin sir raḱ lo, sēn rēḱ demedo dok.”

⁴¹ Lob sir nemadluho denḱo luho hir gagek sēnē, lob ahēj sengēn vu Yakobus luho ari Jon. ⁴² Rēḱ Yesu supin sir genēr vu sir bē, “Ham raḱ alam dahis nij bē hir alam sēn denēgin sir lo, og denēḱo sir raḱ vu hir alam, gehir alam bōp denedēginengin hir alam raḱ horek ngahi. ⁴³ Rēḱ mu ham, og ham su gwevong nabē sēnē. Gaḱ bē ham ti gevongin nabē natu ham mehō bōp ti, og gevong ngaa nabē sēn tu ham hur in dok vu ham, ⁴⁴ log bē ham ti gevongin nabē natu ham mehō muginsēn ti, og gevong ngaa nabē sēn yi mehō meris lo, begevong huk nyēmasēn vu ham pin. ⁴⁵ In Mehōnon Nalu yiḱ nebē sēnē. Su yam in bē mehōnon pin degevong huk mededok vu yi rē, gaḱ yam in bē gevong huk vu mehōnon pin los nadiiḱ dok nah alam ngahiseḱē bej in ḱeḱo sir nah vu Anutu.

Mehō Mala Kenod Bartimaius Mala Nivesa Raḱ
(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

⁴⁶ Yesu losho yi hur maluh ya detōḱ ya Yeriko gedekesuu medeneya. Geyi hur maluh losho alam ngahiseḱē deneya ving yi. Loḱ ya verup detōḱ vu Timaius nalu Bartimaius mala ḱenod menedo loḱ aggata nenga, bemedo neketag monē lu ngaa vu alam bē dedok vu yi. ⁴⁷ Lob ngo Yesu Nasaret bengō nebē verup, lob tahi ya niwēēk bē, “Yesu! Davit*-yi-mewis hong! Kwam gevongin sa!” ⁴⁸ Loḱ alam pin saga depetupek raḱ yi medenēr bē aye nama. Rēḱ ma gepasang netahi niwēēk rot bē, “Davit*-yi-mewis! Kwam gevongin sa!” ⁴⁹ Lob Yesu nare benēr vu sir bē, “Nabē nam!” Lob detahi yam bedenēr vu bē, “Ayom sepēp jaḱ! Tahi hong, om kwedi jaḱ megena vu!” ⁵⁰ Lob selevekin yi rōprōp sēn bom yi loḱ lo ya, gekedi pesōng meya vu Yesu. ⁵¹ Loḱ Yesu loḱ tepēḱ vu yi bē, “Gevongin bē sa gevong va vu hong-a?” Loḱ mehō sēn mala ḱenod lo nēr yah vu bē, “Mehōbōp! Sa bē gwevong sa malaḱ natum in sa

* **10:38:** Yesu nēr maggin sēn vōgin natōḱ vu yi, rēḱ peggin gagek raḱ ripeksēn bēl.

galë nyëg gökin!”⁵² Lom mëm Yesu nër vu yi bë, “Om gena! Ayom yam timu vu sa, om vong bemalam nivesa rak!” Lob pevis menelë nyëg, loḵ mëm tetuu aggata metamuin Yesu.

11

Yesu Loḵ Ya Yerusalem Lob Alam Deko Yi Rak (Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

¹ Lob ya deverup dus vu Yerusalem meya deto Betpage los Betania ggëp Kedu Kele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya, ² genër vu luho bë, “Melu na beggang-bu ti sën melu malamin neya agu. Lob melu na berup aggatavi loḵ melu rëḵ gwelë nabë deseyu dogi nalu ti menare loḵ sagu. Dogi nalu ti sën su mehöti rak wirek rë geyö nahën nare, lob melu kwevelekin begweli nom. ³ Genabë mehöti bare gelë meluu, bedoḵ tepëḵ vu meluu nabë, ‘Melu nevong va saga?’ og melu nanër nah vu nabë, ‘Mehöböp bë jaḵ mena!’ lob mëm rëḵ gevong nam pevis.” Nër vu luho nebë saga, log vong luho ya. ⁴ Luho deya lob detoḵ vu dogi nalu yoh vu sën nër lo. Deseyu meloḵ nare aggatavi benare rangah loḵ aggata böp, lom luho dekevelekin. ⁵ Galam vare denelë luho, lob deloḵ tepëḵ vu luho bë, “Melu gwevong va vu dogi nalu saga sën melu nekwevelekin-ë?” ⁶ Rëḵ luho denër Yesu aye vu sir, lom mëm delëin dogi ya vu luho. ⁷ Lob luho deli dogi nalu yah verup vu Yesu, log delah hir röpröp rak demi, log mëm Yesu rak ya nedo. ⁸ Lob alam ngahiseḵë dekah hir tob medevah loḵ aggata, gesir vahi deneserög medeneya aggata vahi vahi medenesap kapah medenevah aggatata ving, geYesu nerak dogi meneggök. ⁹ Lob alam sën denemugin gesën denetamuin yi lo denepisek in medenetahi bë,
“Hosana!

Anutu gevong semusemu vu mehö sën neyam los Mehöböp niwëek.

¹⁰ Anutu semu hil ḵenud Davit yi buk sënë, sën vongin nom berup vu hil gökin. Om hil gaḵo Anutu arë jaḵ na vavunë!”

¹¹ Lob Yesu ya metoḵ ya Yerusalem beloḵ ya Anutu yi dub-vabuung-böp beḵo loḵ belë ngaa pin, loḵ hes mala ggovek ya lom losho yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo to deyah dobnë medeyah medeya Betania.

*Yesu Terot Kele Pik** (Mt 21:18-19)

¹² Heng to lob sir vu Betania medeyam lom diiḵahë, ¹³ lob nelë kele pik* ti nare adingnë geris ngahiseḵë rot, lob ya dus in bë sero anon. Ya deverup vu lom lë rëḵ ris meris ganon ma, in yi buk nahën gesu nesis anon rë. ¹⁴ Lob nër vu kele bë, “Su rëḵ gengis anom bemehönon dega gök nahin rë!” Geyi hur maluh vare denengo nebë sënë.

Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Loḵ Dub-vabuung-böp Lo (Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹⁵ Yah deverup Yerusalem, lob loḵ yah Anutu yi dub-vabuung-böp ggökin, lob tii alam sën denevong huk baḵosën loḵ lo. Log keyoveḵin alam sën denepekwe* monë lo hir tevor, los alam sën denetung nuung in bë alam debago bedebesi natu hir seriveng lo hir sëa. ¹⁶ Log nërin mehönon pin bë su degeḵo hir ngaa medenah medenom nabë aggata doḵ dub vabuung. ¹⁷ Log nër vu sir bë, “Gageḵ neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:
‘Sa beggang og rëḵ denanër nabë beggang-jom-raksën-yi
in mehönon vu dob pin denajom jaḵ doḵ.’
Rëḵ ham vong beyah tu alam hodeḵ bej waḵ vunsën rak.”

¹⁸ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi sën dengo bë Yesu nër gagek nebë sënë lob desero aggata in bë dengis yi menadiik. In deneggöneng in yi, in alam pin avij netök in yi gagek bemedo denengo. ¹⁹ Nebë saga lob hes luq ya lob devuu Yerusalem ya gedeyah.

Yesu Nër Gagek Rak Kele Pik Meransën
(Mt 21:20-22)*

²⁰ Lob monbuk loq yom deverup, loq delë kele pik* sënë bë meran ya. Ris meran gegega gilin gebebov ya. ²¹ Lob Pita kwa vo Yesu yi gagek menër vu bë, “Tatovaha! Gwelë! Kele pik* sën geterot lo meran bebebov ya!” ²² Loq Yesu nër yah vu sir bë, “Ham gwevong geving Anutu! ²³ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë mehöti nanër vu kedu sënë nabë, ‘Kwedi gwetë hong duk na loo vuheng!’ gesu medo ayo luu luu rë, gak gevong geving nabë yi gagek sënë rëk anon jak, og rëk anon jak. ²⁴ Om sa nanër vu ham nabë: Ngaa sën genejom rak megenekwetag in vu Anutu lo, og gwevong geving yi nabë rëk gweko anon, og rëk bo vu hong yönon.

²⁵ Log nabë ham bare najom jak na vu Anutu, rëk ham ahëmin sengën neggëp vu mehö la, beham kwamin nevo nebë devong ngaa nipaya vu ham, og ham dahun hir ngaa nipaya sën lo na benama na verök yi, geham su kwamin bo gök nahin. Ham gwevong nabë saga, og mëm ham Amamin sën nedo yagek lo rëk dahun ham hömin ngaa nipaya na geving. ²⁶ [Gak nabë ham su dahun hir ngaa nipaya na rë, og ham Amamin sën nedo yagek lo su rëk dahun ham ngaa nipaya na rë, gak yö rëk gëp vu ham.]”

*Delok Tepëk Bë Re Vo Arë Böp Los Niwëek Vu Yesu
(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)*

²⁷ Lob ya detök yah Yerusalem lob neko loq Anutu yi dub-vabuung-böp lo ggökin, lob alam-deneko-seriveng hir ggev, galam-horek-yi los alam teta detök vu yi. ²⁸ Lob delok tepëk vu yi bë, “Re vo niwëek vu hong benër bë gwevong huk nabë sënë? Re ggooin hong rak-a?”

²⁹ Loq Yesu nër yah vu sir bë, “Kë, om sa bë dok tepëk in gagek ti nök vu ham rë, loq nabë ham nanër nom, og mëm sëk nanër mehö sën ggooin sa rak in bë sa gevong huk agi nök vu ham. ³⁰ Ham nanër gagek sënë vu sa rë nabë: Jon neripek alam, og yam vu yagek, ma, sepa loq mehönon vu dob kwaj?” ³¹ Lom yö yah denesap sir rak medenenër vu sir nebë, “Bë hil nanër nabë yam vu yagek, og rëk dok tepëk nom nabë, ‘Rëk nebë va sën ham su vong ving yi rë-ë?’ ³² Log nabë hil nanër nabë sepa loq mehönon vu dob kwaj...?” Rëk su yoh vu bë denanër gagek sënë rë, in deneggöneng in alam sën vare denengo lo bë rëk dengis sir. In alam pin kwaj nevo Jon bë yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti yönon.

³³ Lom denër yah vu Yesu bë, “He dugin degwa-o!” Loq Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rëk nanër mehö sën ggooin sa rak lo vu ham rë!”

12

*Yesu Peggirin Gagek Rak Alam Nij Paya Denegin Huk Wain
(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)*

¹ Lob Yesu nër gagek peggirinsën ti vu sir bë, “Mehöti varoh huk wain ti, gejegelin gelöng netu heek, log semu nyëg ti in napip wain anon dok. Log lev beggang ading ti sën debare jak medemalajin wain lo. Loq tum vo huk sënë lok ya mehö la nemaj in bë degegin, loq mëm anon vahi natu yiyi gevahi natu hej. Ggovek log tah yi ya meya nyëg ading ti meya nedo. ² Gebuk sën wain anon nemonek lo dus rak, lob huk ala sënë nevong yi hur ti ya vu mehönon sën

denegin huk lo, in bë geḱo yi wain anon vahi. ³ Rëḱ dejom yi ahon medeveek yi gedevong yi yah meya nema meris. ⁴ Loḱ huk wain ala lo vong yi hur ngwë yah ggökin, loḱ desis yu rak begö, bedevong paya vu yi rot. ⁵ Lom yik vong hur ngwë ya, loḱ desis yi mediik ya; genevong yi hur ngahiseḱë deya ggök ggökin nebë saga, lob deneveek vahi, gedeneesis vahi medenediik. ⁶ Nebë saga lob yi hur pin maya geyik nalu perurek timu sën ahë neving yi rot lo nahën nedo ving yi. Lom kwa vo nebë, ‘Sa nalug sënë, om rëḱ degurek babu!’ lom vong yi ya rak neggëp hus. ⁷ Rëḱ alam sën denegin yi huk lo, yö denër vu sir nebë, ‘Mehö sënë rëḱ dok nah ama ben beḱo yi ngaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik gehuk sënë natu hil ngaa!’ ⁸ Lom dejom yi ahon medesis mediik, log detë yah dobnë.

⁹ Nebë saga, om huk wain ala sënë maḱ rëḱ gevong nabë va vu sir-a? Rëḱ na bekevoh alam sën denegin yi huk lo bermalaj nama na veröḱ yi, log mëm gevong huk sënë vu alam mewis la medegegin. ¹⁰ Ma maḱ ham su tevin gägek sën neggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo rë? Nebë:

‘Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënë.

Rëḱ mu sënë netu gelöng niwëëḱ beggang nyëḱetu yi.

¹¹ Mehöböp vong sënë

lom he halë bë nivesa rot!’ ”

¹² Lob alam Yuda hir ggev derak ni bë nenër gägek peggirinsën rak sir, lom devong in bë denaduu yi na ḱarabus, rëḱ deggöneng in alam ngahiseḱë sën denedo lo, lom devuu yi gedeyah medeya.

Yesu Vong Gägek Rak Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar Yi Monë-takës-yi (Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)*

¹³ Lob devong Parisai* la losho Herot* yi alam la to deya vu Yesu in bë deseggi yi, in bë nabë nanër gägek ti paya, og denajom yi ahon nabë sën mehönon denesis sok loḱ lek lo. ¹⁴ Ya deto vu yi lom delok tepëḱ vu bë, “Tatovaha! He rak nim bë hong mehö niröp, gesu genehöneng in mehönon megenër gägek yah nenga rë! Gesu genehöneng in alam malaj rë, gaḱ genenër gägek neggëp ti vu alam meris gevu alam los arëj ving, log genatateḱin Anutu yi gägek vu alam los anon mu. Om genanër vu he rë nabë hil getë takës na vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama? Hil rëḱ getung ma hil su rëḱ getung rë?” ¹⁵ Rëḱ Yesu rak nij bë kwaj luu, lom nër vu sir bë, “Ham neseggi sa in va? Ham gwëḱo monë gahis ti nam sa galë rë!”

¹⁶ Lom deko ti ya vu, loḱ loḱ tepëḱ vu sir bë, “Re ḱenu los arë sën rak neggëp agi?” Rëḱ bë, “Sisar*!” ¹⁷ Lom Yesu nër vu sir bë, “Om ham gwëvong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*, log Anutu yi ngaa og ham bo nah vu Anutu!” Lob tum delëḱ rot gavij netöḱ in nër gägek sënë los kwa.

Hil Medo Malad-Tumsën Nabë Va? (Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)

¹⁸ Alam Sadukai* denenër bë alam-diiksën og su rëḱ deḱedi jaḱ nah rë. Lob sir la deya vu Yesu medelok tepëḱ vu yi bë, ¹⁹ “Tatovaha! Moses kevu horek sënë vu hil meneggëp bë, ‘Bë mehöti ari ti nadiik geyi alov nedo, rëḱ mu luho su deḱo naluj rë, og mëm ari geḱo yi alov natu venë meluho degeḱo naluj vu ari sën diik lo’. ²⁰ Lob hur magëm ti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo, lob arij aguu ḱo avëh, ²¹ loḱ diik geluho su deḱo naluj rë. Lom tum ari amon ḱo yi alov, rëḱ luho su deḱo naluj rë, log amon diik ving. Log gwee nebë saga, ḱo alov rëḱ diik geluho naluj ma. Beyik sir pin devong nebë sënë metöḱ ya arij meggi, gesir pin naluj ma. ²² Log avëh sënë diik rak neggëp hus. ²³ Om genanër nabë najeeng sën mehönon diiksën deḱedi jaḱ nah lo, og avëh sënë rëḱ natu arij ti tena venë? In sir pin deḱo avëh timu saga netu venëj.”

²⁴ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Ham dugin Anutu yi gagek sën neggëp loḵ yi kapiya lo, geham dugin Anutu niwëek ving. ²⁵ Vu Buk-tamusën sën mehõnon diiksën dekedî jak nah lo, og maluh su rëḵ degeḵo avëh rë, gavëh su rëḵ dejak maluh rë. Gaḵ rëḵ demedo nabë angër lo vu yagek. ²⁶ Gagek sën mehõnon diiksën dekedî jak nah lo, maḵ ham su tevin kapiya sën Moses kevu lo rë? Sën nengwah medo netum loḵ kele yu dabun ti log Anutu nër vu Moses bë, ‘Sa Abraham yi Anutu sa, gIsaak yi Anutu sa, geYakop yi Anutu sa!’ ²⁷ Nabë alam-diiksën denadiik bemalaj nama na verõḵ yi, og su yoh vu bë nanër nabë löõho hir Anutu yi rë. Gaḵ löõho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi. Rëḵ ham nekwetul loḵ.”

Horek Böp Sën Kesuu
(Mt 22:34-40)

²⁸ Lob alam-horek-yi ti verup mengo bë denesap sir nebë sënë, lob nengo bë Yesu nër gagek los kwa vu sir lom loḵ tepëḵ vu yi bë, “Horek ti tena sën kesuu horek vahi pin-a?” ²⁹ Lok Yesu nër yah bë, “Horek sën kesuu lo nebë: Hong Israel! Gwengõ rë! Anutu sën hil Mehõböḵ lo, yik Mehõböḵ perurek timu, ³⁰ om ahëm geving Mehõböḵ hong Anutu los ayom dahis. Kenum natu yi ngaa, gekwam los dahis na vu yi timu, gahëm geving yi los nim wëek pin. ³¹ Lob horek böḵ ngwë sën netu luu nebë: Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo. Behorek ngwë su kesuu horek luu sënë rë!”

³² Lok mehõ-horek-yi sënë nër yah vu yi bë, “Genër niröp, tatovaha! Genër yõnon nebë Anutu yõ timu, gAnutu ngwë su nedo rë. ³³ Log bë hil ahëd geving yi los ayod dahis gehil kwad los dahis na vu yi timu, gehil ahëd geving yi los nid wëek, log hil ahëd geving alam sën denedo dus vu hil lo nabë sën hil ngo ahëd neving hil, og mëm ngaa sënë kesuu seriveng sën hil nehetung medenevesi vu Anutu lo los seriveng vahi pin.”

³⁴ Lom Yesu ngo bë mehõ sënë nër gagek los kwa lom nër vu bë, “Su genedo ading in Anutu-yi-nyëḡ rë!” Lob tum alam pin deggõneng in sir gesu deloḵ tepëḵ yah vu Yesu in gagek ngwë rë.

Yesu Lok Tepëḵ In Davit Nalu
(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)

³⁵ Lok tum Yesu medo nenër gagek vu mehõnon loḵ Anutu yi dub-vabuung-böḵ, loḵ loḵ tepëḵ bë, “Nebë va sën alam-horek-yi denenër Mehõ sën Anutu ggooïn raḵ in bë geḵo hil nah lo bë degwa vu Davit*-ë? ³⁶ Anon Vabuung vo kwa vu Davit menër bë:

‘Mehõböḵ nër vu sa Mehõböḵ nebë,
“Gemedo sa nemaḡ vesa gevu tamusën
og sëḵ getung alam sën denelë hong paya lo
dedoḵ na vaham gebinë!” ’

³⁷ Yi degwa vu Davit*, loḵ nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehõböḵ-ë?” Lob alam ngahiseḵë rot denengo yi gagek bekwaj vesa.

Yesu Nër Alam Horek Yi
(Mt 23:1-36; Lk 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Lob lev horek vu sir bë, “Ham gwegin ham in alam-horek-yi. In ahëj neving bë dejöp tob ading nivesa vesa, log ahëj neving bë alam debengwëng vu sir bedegeḵo arëj jak doḵ alam tabaak, ³⁹ gahëj neving bë demedo lël mala doḵ dub-supinsën-yi los jak na dega nos namuḡin gëp nyëḡ-nos-böḵ-yi.

⁴⁰ Alam sënë su kwaj nevongin avëh alov rë, gaḵ deneggodeḵ hir ngaa, log denejom raḵ hus ading meris mu raḵ alam malaj. Om nyëvewen rëḵ natõḵ vu sir mekesuu rot.”

*Avëh Alov Ti Tung Seriveng
(Lk 21:1-4)*

⁴¹ Log Yesu to nedo dus vu keröng sën denetung monë seriveng loḵ vu Anutu lo, benelë alam sën denetung lo. Lob lë mehönön los bengöj-ggoreksën ngahisekë gedenetung monë böpata loḵ ya keröng, ⁴² log avëh alov ti hen monë ma, lob yiḵ ḵo monë mahen ḵök luu mu beto metung luḵ ya ving. Monë ḵök luu sënë yoh vu bë nah natu toea ti. ⁴³ Lob Yesu supin yi hur maluh lo ya menër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Avëh alov ti sënë tung seriveng böpata rot kesuu seriveng pin sën alam denetung loḵ ya keröng-seriveng-yi lo. ⁴⁴ Senër nebë sënë in sir mehönön los bengöj-ggoreksën behir ngaa ngahisekë nedo vu sir, gaḵ sën denetung lo og yiḵ metes. Gaḵ avëh sënë og su hen vahi nedo rë, rëḵ yö keyovekin keröng ahë degwa raḵ metung yi ngaa pin tu seriveng gehen monë nos yi ma.”

13

*Yesu Nër Bë Dub Vabuung Rëḵ Kevoh Na
(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)*

¹ Yesu vu dub-vabuung-böp ayo meluḵ yom, lob yi hur maluh ti nër vu yi bë, “Gwelë, tatovaha! Delev dub sënë raḵ gelöng malangeri gedub böpata benivesa rot!” ² Lob Yesu nër vu bë, “Gëlë beggang böp böp sën delev raḵ gelöng agi? Su rëḵ degönengin gelöng ti gejaḵ medo ngwë vavunë rë. Gaḵ rëḵ dekevh pin medegetë geto jeggjin jeggjin.”

*Nivanë Nyëmuḵinsën
(Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)*

³ Yesu ya nedo raḵ Kedu Kele-oliv, gAnutu yi dub-vabuung-böp nedo vahi yi, loḵ Pita losho Yaköbus lu Jon gAndreas bedeya vu yi medeloḵ tepëḵ bë, ⁴ “Genanër vu he nabë ngaa sën genër lo rëḵ anon jaḵ doḵ buk tena? Geva rëḵ tato vu he nabë ngaa sënë vongin natöḵ nam-a?”

⁵ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gwegin ham in mehö la rëḵ detetuhin ham! ⁶ Alam ngahisekë rëḵ denam medenanër sarëḵ jaḵ nah sir nabë, ‘Mehö sën lo, yiḵ sa sënë!’ Lob rëḵ detetuhin alam ngahisekë medenah vu sir.

⁷ Log ham rëḵ gwengö begö bengö galam denanër jeggjin jeggjin nabë vongin berup, og ham su newamin jaḵ, in ngaa nebë sënë yö rëḵ nam, gaḵ Buk-tamusënek yö rëḵ nahën. ⁸ Lob alam dob ngwë rëḵ dekedi belosho alam dob ngwë dengis sir, gemehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëḵ dekedi belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. Log jemapi rëḵ gee jaḵ dob la, gemeyip gevong mehönön vu dob la. Ngaa sënë nebë nivanë sën avëh denevimeng in degeḵo naluj lo. ⁹ Om ham gwegin ham nivesa. In rëḵ degetung ham doḵ na kaunsor lo nemaj, gedebeek ham doḵ dub-supinsën-yi, geham rëḵ bare kiap böp losho alam-los-bengö böp malaj in sa alam ham, lob ham nanër sa rangah vu sir, ¹⁰ geham nanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu mehönön pin sën denedo dob-ë namuḵin rë, loḵ mëm buk govek na.

¹¹ Lob bë denaduu ham medegeli ham na ḵarabus medegevong ham bare kot, og ham su newamin jaḵ pevis nabë, ‘Sëḵ nanër nabë va?’ Ma! Gaḵ doḵ buk saga ham rëḵ nanër noh vu gageḵ sën Anutu yö rëḵ gevong vu ham lo. In ham su ngo rëḵ kwamin bo gageḵ sënë benanër rë, gaḵ Anon Vabuung yö rëḵ gevong gageḵ sënë vu ham beham nanër. ¹² Lob alam rëḵ degevong arij lo doḵ na alam-begö-yi nemaj medengis sir medenadiik, log amaj rëḵ degevong naluj nabë, gehurmahen rëḵ degevong amaj los ataj doḵ na hir alam-begö-yi nemaj medengis sir nadiik, log alam pin rëḵ ahëj sengën vu ham in sa

alam ham. ¹³ Log mehönön sën denajom sa ahon medemedo los nij wëek rot menatök na buk sën denadiik lo, og rëk Anutu geķo sir nah vu yi.”

Yesu Nër Bë Nivanë Böpata Rot Rëk Berup
(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)

¹⁴ “Lob bë ham gwelë ngaa vabuung degwa nipaya bare dok nyëg ti sën su yoh vu bë bare dok rë lo begevong paya vu, og alam sën denedo distrik Yudea lo debeya medena ķedu pevis. (Bë mehöti natevin ķapiya sënë, og yö kwa bo gagek sënë meķak ni rë!). ¹⁵ Bë mehöti ķak na sewah ķak yi beggang yu tamangsën vavunë megeķo ayöong dok buk saga, og su rëk dok nah geķo yi ķupeķ lu ngaa dok beggang ayo rë, gak rëk beya mena pevis. ¹⁶ Log bë mehöti na medo huk anon, og su rëk pekwë menah beggang in geķo yi röpröp ayöong yi lu ngaa rë, gak rëk beya mena pevis! ¹⁷ Log gëpin avëh sën naluj nare loķ ayoj lo, gesir sën nahën denevo rur vu naluj lo dok buk saga. ¹⁸ Om ham najom ķak nabë ngaa sënë su natök vu ham dok kwev-ayöong-nikul-yi. ¹⁹ Yönon, dok buk saga og rëk maggin böpata rot. Maggin nebë sënë su neggëp wirek vu buk sën Anutu tung ngaa pin lo rë, rot beberup gwëbeng sagi. Log su rëk maggin nabë sënë berup vu dob sënë gökin nah vu tamusën rë. ²⁰ Lob nabë Mehöböp su kwa bo nabë bepul buk saga dus rë, og mehöti su rëk medo vesa rë. Rëk mu kwa nevo yi alam sën ggooin sir rak lo, om rëk bepul buk los maggin saga dus.

²¹ Dok buk saga nabë mehö ngwë nanër vu ham nabë, ‘Ham lë! Yiķ Kerisi* sënë!’ ma nanër nabë, ‘Gwelë! Yi saga!’ og ham su gwevong geving hir gagek. ²² In Kerisi-kuungsën la los alam denenër gagek kuungsën rangah la yö rëk dekedi bedegevong huk los niwëek aggagga, gedegevong ngaa böp böp, lob nabë deyoh vu og rëk degeķo alam sën Anutu ggooin sir rak lo nah vu sir. Rëk mu su deyoh vu rë.”

Yesu Nër Bë Mehönön Nalu Rëk Nom Dob
(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)

²³ “Om ham gwegin ham. Senër gagek sënë pin mugin vu ham in bë ham ķak ni bekwamin bo. ²⁴ Ngaa maggin saga govek na rë, loķ mëm ‘hes malakenu dok

gekwev su rëk natum rë,

²⁵ gebetuheng rëk geto in yagek,

gengaa los niwëek pin vu yagek rëk desasukin sir.’

²⁶ Lom dok buk saga rëk degelë Mehönön Nalu medo dok beggob ayo menom los niwëek böpata gevunek vunek yagek yi. ²⁷ Lob rëk gevong beyi angër dena dengupin yi alam sën ggooin sir rak tu yi alam lo noh vu nyëg pin. Vu dob vuheng atov mena menoh vu dob nenga lubeluu.”

*Yesu Tateķin Gagek Rak Go**
(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

²⁸ “Ham kwamin bo ķak go* rë. Bë purpur berup ngu, og ham neraķ ni bë go* vongin nabung beham dev ķak na jök. ²⁹ Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon ķak, og mëm ham ķak ni nabë Mehönön Nalu yam dus rak benare aggata avi. ³⁰ Sa nanër vu ham yönon nabë: Mehönön pin su rëk malaj nama na verök yi rë, log ngaa pin sën agi rëk anon ķak. ³¹ Yagek los dob rëk mala nama, gak mu sa gagek su rëk mala nama na rë, yö rëk gëp degwata.”

Yesu Nër Bë Su Mehöti Rak Yi Buk Ni Rë
(Mt 24:36-44; Lk 17:26-30, 34-36)

³² “Rëk mu ngaa sënë yi buk gehes mala, og mehönön pin dugin. Angër vu yagek dugin, geNalu dugin ving. Gak Ama yö timu rak ni. ³³ Om ham gwegin

ham, bemalamin medo natum, in ham dugin buk sën rëk nam natök vu ham lo. ³⁴ Gagek sënë nebë mehöti kedi rak beya nyëg ading ti, log nër vu yi hur bë degegin yi ngaa pin, log ya rak. Vong huk ggelek yoh vu sir ti ti genër vu mehö sën negin veluung avi lo bë bare gegin nivesa, gesu gëp. ³⁵ Lob rëk ham nabë. Ham medo malamin natum in ham dugin buk sën beggang ala rëk nom lo. Rëk nom geto raggita, ma buk vuheng, ma sën kökrëeh nahën nesu lo, ma nyëg hengsën. ³⁶ In rëk nom pevis menatök vu ham geham gwëp. ³⁷ Gagek sën senër vu ham agi, og yik senër vu alam pin bë ham medo malamin natum!”

14

Ggev Desap Sir Rak Bë Dengis Yesu (Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Lob yik buk luu mu nahën in bë alam Yuda hir buk-vabuung-ggöksën-yi sën denegga brët sën yiist* nema in lo. Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denesero aggata rot in bë denadëgek medenajom yi ahon. Denevong in bë denaduu yi gedengis menadiik. ² Loğ denër bë, “Hil su gevong dok alam sën denegga nos böp agi malaj, in rëk dedun böpata.”

Avëh Ti Rikin Marasin Rak Yesu Vu Betania (Mt 26:6-13; Jn 12:1-8)

³ Log Yesu ya verup Betania benedo mehö sevuuknyë Simon ben. Denedo bemedo denegga nos, loğ avëh ti ko buayo ti beya beggang ayo vu sir. Dero buayo sënë rak gelöng alabasta* gewël reggu nivesa loğ nare. Wël nart sënë sën denerikin rak heljëng beyi monë böpata rot, rëk avëh saga ko melok ya vu beberöp buayo rak gekeseh rak Yesu yu. ⁴ Rëk alam la sën denedo ving sir lo ahëj sengën meyö denër vu sir bë, “Nevasap wël nivesa sënë in va? ⁵ Gağ nabë mëm mehöti bago wël sagi jak K300 vu hil og mëm, in hil adok vu alam-kupek-masën jak!” Gedenër avëh saga rot. ⁶ Rëk Yesu nër vu sir bë, “Gëpin! Ham su nanër yi! Yö semu sa rak ngaa nivesa. ⁷ Gağ alam-kupek-masën og rëk demedo noh vu buk geving ham gesu rëk nama na rë, lob bë ham kwamin bo nabë ham dok vu sir, og mëm ham yoh vu. Gağ sak su rëk medo geving ham hus ading rë. ⁸ Huk sënë yoh vu avëh sënë bë gevong. Rikin marasin sënë rak sa vorot in gero sa navig namugin in sëk nadiik mededev sa. ⁹ Gesa nanër vu ham yönon nabë: Rëk denanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu dob pin bedenänër ngaa sën avëh vong vu sa agi geving, in alam pin degengo mekwaj bo.”

Yudas Nër Gagek Ya Nare Vorot Bë Rëk Gevong Yesu Dok Na Alam Yuda Nemas (Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

¹⁰ Lob Yudas Iskariot sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev in bë nanër Yesu rangah begevong dok na nemaj. ¹¹ Dengo yi gagek sënë, lob ahëj nivesa medenër bë rëk debago yi, lom mëm Yudas kwa nesero buk los aggata sën bë gevong Yesu dok na nemaj lo.

Yesu Losho Yi Hur Maluh Degga Nos Buk-ggöksën-yi (Mt 26:17-25; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)*

¹² Log buk vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yiist* nema in lo yi buk muginsën verup ggovek ya. Yik buk sën denesis sipsip nalu ggöksën-yi loğ lo sënë, lob Yesu yi hur maluh ya delok tepëk vu yi bë, “He na gero nyëg vu tena in gegwa nos los reggu ggöksën-yi dok-a?” ¹³ Lob vong yi hur maluh luu ya genër vu luho bë, “Melu dok na nyëg böp Yerusalem, og mëm melu rëk natök vu mehöti genakud bël dok dëg ti, lom melu tamu in mena. ¹⁴ Lob jak

na beggang ti, og melu nanër vu beggang saga ala nabë, “Tatovaha nër bë, “Sa beggang ayo vatëvek yi tena in sa los sa hur maluh lo aga nos los reggu ggöksën-yi dok-a?” ’ ¹⁵ Loḵ rëḵ tato ayo böp ti sën detongin medero ggovek ggëp vavunë lo vu meluu, lom melu gwero nos los reggu vu hil dok saga.” ¹⁶ Nër vu luho nebë saga, log luho deya raḵ medeloḵ ya Yerusalem meya detök vu ngaa pin yoh vu sën nër lo, lob mëm luho dero nos los reggu ggöksën-yi loḵ beggang ayo ti saga.

¹⁷ Ggovek, log sehuksën lob Yesu losho yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo verup deya beggang ti saga. ¹⁸ Lob nahën denegga nos los reggu, loḵ Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë ham sën newa nos ving sa agi ti rëḵ gevong sa dok na alam sën denelë sa paya lo nemaj.” ¹⁹ Lom ayoj maggin mesir ti ti deneloḵ tepëḵ in yi mesepa loḵ bë, “Maḵ sa?” ²⁰ Loḵ nër yah vu sir bë, “Yiḵ ham nemadluho-bevidek-luu sënë ti. Ham sën hil nedagoo brët loḵ gabum agi lo ti. ²¹ Mehönon Nalu rëḵ nadiiḵ nabë sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya wirek lo, rëḵ mu gëp in mehöti sën rëḵ nanër Mehönon Nalu rangah vu alam bedengis yi lo. Ko nabë ata su geḵo yi-ḵa?”

Yesu Vo Pasa Mewis Vu Yi Hur Nyë Muginsën
(Mt 26:26-30; Lk 22:15-20; 1 Kr 11:23-25)

²² Nahën medo denegga nos, loḵ Yesu ḵo brët raḵ gejom raḵ in los ahë nivesa ya vu Anutu. Log debu bevo ggelek yoh vu sir genër bë, “Ham gweḵo nöḵ gwa! Sa reggos sënë!”

²³ Log ḵo wain kap ti raḵ, gejom raḵ in los ahë nivesa ya vu Anutu, log vo vu sir pin medenum. ²⁴ Log nër vu sir bë, “Sa köḵ sënë, sën sa ḵeseh loḵ yah mehönon ngahiseḵë in bë tato nabë gagek mewis sën sejoo in dok vu sir lo rëḵ anon jaḵ. ²⁵ Sa nanër vu ham yönon nabë sa su rëḵ nanum wain nabë sënë göḵin nah rë, rot bena berup dok buk sën sëḵ nanum wain agga ngwë dok Anutu-yi-nyëḡ.”

²⁶ Ggovek log devong raro ti, log to deyah dobnë medeyah Ḵedu Ḵele-oliv.

Yesu Nër Bë Pita Rëḵ Dah Yi Vun
(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

²⁷ Deya raḵ lob Yesu nër vu sir bë, “Ham pin rëḵ gwevuu sa geham beya mena. In dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë: ‘Sa Anutu, sëḵ ngis sipsip alaj

log sipsip lo degevuu talë medena jeggjin jeggjin.’

²⁸ Om rëḵ nabë saga, loḵ sëḵ ḵedi jaḵ nah göḵin, lob sëḵ namugin mena distrik Galilea, loḵ ham rëḵ tamuin sa.” ²⁹ Lom Pita nër yah bë, “Sir pin sënë og maḵ rëḵ degevuu hong gedebeya medena, gaḵ saḵ su rëḵ gevong nabë sënë rë!”

³⁰ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë pehi sënë og köḵrëeh su rëḵ ngu beron luu rë, log rëḵ gedah sa vun beron löö!” ³¹ Loḵ Pita nër niwëëḵ bë, “Seyoh vu bë sëḵ nadiiḵ geving hong, gaḵ sesu rëḵ dah hong vun rë, gerëḵ nama verök yi!” Lob yiḵ sir pin denër nebë sënë.

Yesu Jom Raḵ Loḵ Huk Ti Ggëp Getsemane
(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)

³² Lob Yesu losho yi hur maluh ya deverup nyëḡ ti sën denenër arë nebë Getsemane lo, lob nër vu sir bë, “Ham medo sënë, gesena najom jaḵ rë!” ³³ Lob ḵo Pita geYakobus luho Jon medetah ya teka, loḵ ayo maggin rot gekwa ketuin yi. ³⁴ Lob nër vu lööho bë, “Sayog maggin rot vongin bë sa nadiiḵ, om melöö naḵööḵ medo sënë bemedo malamin natum begadu sa.” ³⁵ Log tah teka, lob petev meneggëp dob, log jom raḵ meketag bë yoh vu, og Anutu gevong buk-maggin-yi sënë noh nenga in yi. ³⁶ Lob nër bë, “Aba-e! nebë Amag-e! Geyoh

vu bë gwevong ngaa pin, om gweko ngaa maggin sënë vër in sa. Rëk mu su gesepa dok sa gagek, gaq ngo kwam!”

³⁷ Loq yah meya vu lööho melë gedenegegëp yiing, lob nër vu Pita bë, “Simon, gëewëp-a? Su geyoh vu bë medo malam natum dus ti rë? ³⁸ Ham gwegin ham, beham malamin natum geham najom jak nabë ngaa ti su kepë ham. Yönon, ham ayomin niyes rak, rëk mu navimin ni tebö!”

³⁹ Lob yah meya ketag vu Anutu beron ngwë ggökin menër gagek timu nebë sën nër mugin lo. ⁴⁰ Loq yom to vu sir ggök yahin belë bë deneggëp yah, in malaj neggëp lo. Lom su deyoh vu bë denanër gagek ti nah vu yi rë.

⁴¹ Lom nevong nebë saga netu beron löö, loq nër vu sir bë, “Ham ngo nahën newëp geham su malamin netum rë? Maam yik ggovek, in sa buk yam tök vu sa ggovek ya! Devo Mehönon Nalu loq ya alam nij paya lo nemaj yönon! ⁴² Om ham kwedi jak mehil ana! Ham lë! Mehöti sën gevong sa dok na nemaj lo yam dus rak!”

Yudas Nër Yesu Rangah Mededuu Yi
(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴³ Yesu nahën medo nenër bë saga log Yudas verup. Yi sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti, lob ko alam yu böpata ti medeyam los paëp-yu-anil gebegö. Alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi, galam teta devong sir yam. ⁴⁴ Lob mehö sën bë tato yi rangah lo nër vu sir vorot bë, “Sëk tato Yesu vu ham nabë sënë: Nabë sa gemul* mehöti, og ham najom yi ahon beham gwegin yi nivesa megweko mena.”

⁴⁵ Lob Yudas ya verup sesor meya vu Yesu pevis menër bë, “Tatovaha!” log mul* yi. ⁴⁶ Lob dejom yi ahon bededuu.

⁴⁷ Lob alam sën denare ving Yesu lo ti dadii yi paëp-yu-anil vër in newis besap alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur ti nenga ris vahi ya. ⁴⁸ Lom Yesu loq tepëk vu sir bë, “Ham yam in bë sero mehö-begö-hodek-yi, om sën ham ko paëp-yu-anil los begö meyam in bë najom ahon-ë? ⁴⁹ Sa netatekin gagek vu ham loq dub-vabuung-böp yoh vu buk, rëk ham su nejom sa ahon rë! Rëk maam Anutu yi gagek sën dekevu wirek meneggëp lo anon jak rë!”

⁵⁰ Lom yi hur maluh pin devuu yi gedeveya medeya.

Magëm Ti Veya Meya

⁵¹ Loq hur magëm ti sepa Yesu meya. Bom yi loq tob meris ti gesepa, lom dejom loq tob in bë denajom yi ahon. ⁵² Rëk vuu tob loq nemaj geveya meya ahë töksën.

Yesu Nare Loq Kaunsor Mala
(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵³ Log deko Yesu ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp, geggev pin losho alam teta galam-horek-yi pin denesupin sir. ⁵⁴ Lob Pita tamu in sir meneya, rëk nevun yi in sir meneyam ggëp ading, meya verup alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi beggang belok ya tete ayo menedo telig. Lob medo nevenguh nengwah ving ahëvavu sën denare medenemalajin nyëg lo.

⁵⁵ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho kaunsor pin denesero mehö la in bë denanër gagek jak Yesu gemëm dengis yi menadiik, rëk ma gesu detök vu rë. ⁵⁶ Alam ngahisekë denenër gagek tetuhinsën rak yi, rëk ma gedenenër jeggin jeggin, gehir gagek su neggëp ti rë. ⁵⁷ Gesir vahi kedi denër gagek tetuhinsën rak yi bë, ⁵⁸ “He hango bë yi sënë nër bë, ‘Sëk kevoh Anutu yi dub-vabuung-böp sën mehönon delev rak nemaj lo na, loq buk natu löö lob sëk dev ngwë sën mehönon su denelev rak nemaj rë lo bebare nah.’ ” ⁵⁹ Rëk ma gehir gagek sën denër agi su neggëp ti ving rë.

⁶⁰ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp kedi nare loḱ sir vuheng atov geloḱ tepēḱ ya vu Yesu bē, “Su ḡenēr ḡageḱ ti yom rē? Mehōnon sēnē denenēr ḡageḱ va sēn raḱ hong-ē?” ⁶¹ Rēḱ Yesu aye ma gesu nēr ḡageḱ ti yah rē. Lok alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp loḱ tepēḱ vu yi ḡḡōkin bē, “Hong Kerisi* ma ma? Mehō sēn hil nehāḱo arē raḱ lo nalu hong-a? Genanēr!”

⁶² Loḱ Yesu nēr yah bē, “Yiḱ sa lo sēnē! Lob ham rēḱ ḡwelē Mehōnon Nalu gemedo ḡēp Mehō Niwēēḱ nema vesa, gerēḱ jaḱ medo beggob vu yaḡek menom.” ⁶³ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp kweēḱ yi röpröp ading getahi bē, “Hil medo nesero mehōnon sēn denanēr ḡageḱ jaḱ yi lo in va? ⁶⁴ Ham ngo bē ḱo yi raḱ besevōḱ Anutu? Om ham kwamin nevo bē?” Loḱ sir pin denēr bē vong paya om nadiiḱ.

⁶⁵ Lob depesuv nyēj ḱos raḱ yi ḡedevāḱu tob ḡḡerīn mala ḡedepēēng yi ḡedeloḱ tepēḱ in bē, “Re sis hong-a? Genanēr!” Lob ahēvavu sēn denegīn yi lo depetap yi ving.

Pita Lah Yesu Vun

(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Log Pita nahēn nedo raḱ telig, log alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp yi hur avēh ti yam to vu sir ⁶⁷ belē bē Pita medo nevenguh nengwah, lob ḡēt yi pangsen ḡenēr bē, “Hong sēnēḱ melu Yesu Nasaret nesepa ham!” ⁶⁸ Rēḱ lah yi vun bē, “Ma! Sa su raḱ ni rē! Sa duḡin hong ḡageḱ sēnē.” Lob kedi raḱ meyah nare loḱ tete avi, log ḱōḱrēēh ti su. ⁶⁹ Loḱ hur avēh ti sēn lo lē yi ḡḡōkin ḡenare loḱ tete avi, lom nēr vu alam sēn denare dus vu yi lo bē, “Mehō saga yiḱ sir ti saga!” ⁷⁰ Rēḱ nēr ḡḡōkin yah bē, “Ma!”

Lob nare teka rē, loḱ alam sēn denareḡu lo denēr vu Pita ḡḡōkin bē, “Yōnon rot! Yiḱ hir mehōti sēn hong-ē! In hong Galilea ti!” ⁷¹ Rēḱ Pita du ḡageḱ in yi benēr niwēēḱ rot negḡēp Anutu mala bē, “Yōnon vavunē! Sa duḡin mehōti sēn ham nenēr aḡi! Bē sa ḡekuung jaḱ og Anutu ngis sa mesa nadiiḱ.” ⁷² Log pevis beḱōḱrēēh su netu beron luu, lob Pita kwa vo yah Yesu yi ḡageḱ sēn nēr lo bē, “ḱōḱrēēh su rēḱ ngu beron luu rē, log rēḱ ḡedah sa vun beron löö.” Pita kwa vo lob kwa paya besu rot.

15

Yesu Nare Loḱ Kiap Böp Pilatus Mala

(Mt 27:1-2, 11-14; Lk 23:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Monbuk anon lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev losho alam teta, galam-horek-yi, geḱaunsor pin bedevengwēng raḱ Yesu, log mēm deduu yah meya devo loḱ ya Pilatus nema. ² Lob Pilatus loḱ tepēḱ vu yi bē, “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hong-a?” Loḱ nēr yah vu bē, “ḡenēr ya meyoh vu!” ³ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev denēr ḡageḱ ngahiseḱē raḱ yi. ⁴ Lom Pilatus loḱ tepēḱ ḡḡōḱ yahin bē, “Su ḡenēr ḡageḱ ti yom rē? ḡengo bē denenēr ḡageḱ ngahiseḱē raḱ hong-a?” ⁵ Rēḱ Yesu su nenēr ḡageḱ ti yah rē ḡema, lom Pilatus kwa ya ngahi rot.

Denēr Bē Yesu Nadiiḱ

(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

⁶ Alam Yuda hir Buk-ḡḡōksēn-yi* lob hir ḡḡata negḡēp nebē sēnē neyoh vu nḡebek pin bē Pilatus nelēēin ḱarabus ti ti vēr. Bē detahi mehōti arē, og Pilatus nelēēin mehō timu saga neyah vu sir. ⁷ Lob vu buk saga alam sēn denesis beḡō vu ḡavman, ḡesir vahi sēn denesis mehō la medenediḱ beya denedo ḱarabus lo, lob sir ti arē nebē Barabas. ⁸ Lob alam yu böpata verup deya vu Pilatus medeketag vu bē, “ḡwēvong nabē sēn ḡenevong yoh vu ta lo!” ⁹ Loḱ Pilatus

nër yah vu sir bë, “Ham vongin bë sa kevelekin alam Yuda hir mehö-los-bengö sënë lo vër nök vu ham ma ma?” ¹⁰ In rak ni bë alam-deneço-seriveng hir ggev ahëj nevang medenelë Yesu paya, om sën devo yi loḵ ya nema. ¹¹ Rëḵ alam-deneço-seriveng hir ggev deloḵ alam pin ahëj bë denanër vu Pilatus bekevelekin Barabas vër. ¹² Loḵ Pilatus loḵ tepëḵ yah vu sir ggökin bë, “Log sëḵ gevong va vu mehö sënë, sën ham nenër yi bë alam Yuda hir mehö-los-bengö lo?” ¹³ Rëḵ detahi yah vu bë, “Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” ¹⁴ Lom Pilatus loḵ tepëḵ vu sir bë, “In va? Mehö sënë vong va paya?” Rëḵ pasang detahi ya niḵelap bë, “Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” ¹⁵ Lob mëm Pilatus ngo hir gägek bevongin bë alam ahëj nivesa jaḵ, lom kevelekin Barabas vër, gevong Yesu ya in bë alam-begö-yi debeek yi, loḵ mëm dengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*.

Alam-begö-yi Denër Pelësën Rak Yesu
(Mt 27:27-31; Jn 19:2-3)

¹⁶ Lob alam-begö-yi vahi deḵo Yesu medeloḵ ya Pilatus yi beggang-gägek-yi ayo ti (Rom ayej nebë Prëtoryam), log detahi alam-begö-yi vahi bedesupin sir ya ving. ¹⁷ Lob deröp tob mala saḡap ti loḵ Yesu gedebuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöj hir madub gedetung rak yu. ¹⁸ Log depelë yi gedesis nemaj vu gedenër bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong, mehö böp los gayeheng!” ¹⁹ Log desis yu rak atoheng ngesing gedepesuv nyëj ḵos rak yi gedeyun lusej vu yi. ²⁰ Denër pelësën rak yi ggovek, log dekah tob mala saḡap sën vër gederöp yö yi tob loḵ yah, log deḵo yi yah meya dobnë in dengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*.

Yesu Nare Rak Kelepeḵo
(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

²¹ Deḵo medeya lob detoḵ vu mehöti loḵ aggata geverup. Simon vu Kurene, sën Aleksander lu Rupus amaj lo, verup in bë doḵ na nyëḡ böp Yerusalem, lob alam-begö-yi dejom yi ahon gedenër bë, “Kwerë ḵelepeḵo*!”

²² Lob deḵo Yesu medeya nyëḡ ti sënë arë nebë Golgota (sënë nebë Nyëḡ-yuseḵë). ²³ Lob dekeseh mur* teka loḵ ya wain medeggee loḵ gedevu vu, rëḵ nilëlin gesu num rë. ²⁴ Lob desis yi rak ya ḵelepeḵo*, log detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jaḵ bedegeḵo yi tob.

²⁵ Log 9 krök monbuk lob desis yi rak ya ḵelepeḵo*. ²⁶ Gedekevu yi gägek sën mehönon denenër rak yi lo rak neggëp ḵelepeḵo* yu nebë: *ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ SËNË!* ²⁷ Log desis alam begö hodeḵ luu rak ḵelepeḵo* ving. Ngwë nare ggëp nema vesa gengwë nare ggëp nema ḵëj. ²⁸ [Nebë saga lob Anutu yi gägek wirek hen lo anon rak, sën nebë: “Detevin yi ving alam nij paya sën denekeyëh horek lo.”]

²⁹ Lob alam sën deneyah gedenevom lo, denenër pelë rak yi gedenevarah nemaj vu yi gedenenër bë, “Hongëḵ-o! Genër bë kwevoh Anutu yi dubvabuung-böp na, gegeDEV nah buk löö mu? ³⁰ Om ngo gedoḵ vu hong megeduḵ vu ḵelepeḵo* meḡenam!” ³¹ Galam-deneço-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denenër pelë rak yi ving bedenener vu sir bë, “Neloḵ vu alam, gaḵ su yoh vu bë yö doḵ vu yi rë. ³² Nabë yi Kerisi, balam Israel hir mehö-los-bengö yönon, og gevuu ḵelepeḵo* geduḵ menam. Hil galë nabë saga loḵ mëm hil gevong geving yi!” Gemehö luu sën desis luho nare rak ḵelepeḵo* vahi vahi lo denepelë yi ving.

Yesu Diik
(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

³³ Log hes vuheng rak, loḵ malakenu loḵ beyoh vu dob pin beyam to 3 krök sehuksën. ³⁴ Lob 3 krök sehuksën lob mëm Yesu ngeëḵ böpata bë, “Eloi, Eloi,

lama sabaktani!” —sënë degwa nebë: “*Sa Anutu! Sa Anutu! Nebë va sën gevuu sa ya-ë?*” ³⁵ Lob alam sën denare dus vu yi lo vahi dengo lob denër bë, “Ham ngo! Netahi Elia!” ³⁶ Loḵ mehöti tup meḵo ngaa ayo sovinsën sën nedo loḵ loo lo ti bedaḡoo loḵ wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo, geduu raḵ gagwëḵ gevo ya verup loḵ Yesu avi in bë sesuvin, loḵ mehö sënë nër bë, “Ham naköök! Hil galë rë nabë Elia rëḵ nam geḵo yi vër in ḵelepeḵo* ma rëḵ nama!” ³⁷ Lob Yesu ngeek böpata log diḵ ya, ³⁸ lob tob böp sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweek raḵ luu ggëp vavu beya metök ahu.

³⁹ Lob Rom hir alam-begö-yi hir ggev ti sën nare Yesu mala lo lë bë diḵ ya, lom nër bë, “Mehö sënë og Anutu Nalu yönon rot!” ⁴⁰ Gavëh la denare ading teka mevare denelë. Sir lo sënë Maria vu Magdala, geMaria ngwë sën Yakobus mahen luho Yoses ataj, geSalome. ⁴¹ Vu buk sën Yesu nahën nedo Galilea lo, lom lööho sënë denesepa yi medeneloḵ vu yi. Gavëh vahi sën denesepa yi belosho derak medeya Yerusalem lo denare ving.

Debë Yesu Loḵ Waak-heljëng-yi
(Mt 27:57-61; Lk 23:50-55; Jn 19:38-42)

⁴² Log hes ggovek in bë duk na, lom alam Yuda kwaj nevo bë degero sir in dega nos doḵ Buk-sewahsën-yi* monbuk. ⁴³ Lom Yosep vu Arimatea sën kaunsor böp ti los arë, beyi mehö sën medo netung mala in buk sën Anutu-yi-nyëḡ anon jaḵ lo. Sën kedi raḵ los niwëëḵ meya vu Pilatus meketag vu yi bë juh Yesu nihil vër in ḵelepeḵo*. ⁴⁴ Lob Pilatus lëḵ in, gekwa vo bë maḵ diḵ pevis ma va? Lom vonḡ gageḵ ya vu alam-begö-yi hir ggev yam, beloḵ tepëḵ vu bë, “Mehö sënë lo diḵ ya verök yi ma ma?” ⁴⁵ Rëḵ alam-begö-yi hir ggev vonḡ gageḵ yom vu, lob raḵ ni bë diḵ ya verök yi, lob mëm nër vu Yosep bë juh heljëng vër begeḵo mena. ⁴⁶ Lom Yosep baḡo tob veroo nivesa ti, beruh Yesu nihil vër in ḵelepeḵo* mebom loḵ, gebë loḵ ya waak ti sën yö desap loḵ gelöng meris, log tetolin gelöng böpata yah ggërin avi. ⁴⁷ GeMaria vu Magdala, geMaria sën Yoses ata lo, luho delë nyëḡ sën debë heljëng loḵ ya neggëp lo.

16

Yesu Kedi Rak Yah
(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Log Buk-sewahsën-yi* saga ggovek ya, lob Maria vu Magdala lööho Maria ngwë sën Yakobus ata lo, geSalome, belööho ya debaḡo marasin reggu nivesa in bë dejikin jaḵ Yesu nihil vu bedub. ² Buk-sewahsën-yi ggovek ya geheng to, loḵ Soda monbuk anon, lob dekedo raḵ medeya bedub, loḵ mëm hes mala töḵ. ³ Nahën deneyök aggata gedenenër vu sir bë, “Maḵ re rëḵ tetolin gelöng böpata ti sën nare ggërin waak avi lo na vu hil-a?” ⁴ Loḵ devër malaj raḵ medelë loḵ bë gelöng böpata sën lo tetolin meya nare ya nenga vorot. ⁵ Lob lööho deluḵ ya waak ayo lom delë gemagëm ti nedo ggëp lööho nemaj vesa. Yi tob veroo adingsekë, lom delëḵ meḵenuj ya.

⁶ Lob angër sënë nër vu sir bë, “Ham su ḵenumin na! Ham yam nesero Yesu Nasaret sën desis yi raḵ ḵelepeḵo lo. Rëḵ mu su neggëp sënë rë, gaḵ kedi raḵ meya. Melöö lë! Nyëḡ sën debë yi loḵ lo neggëp meris. ⁷ Om melöö nah mena nanër vu yi hur maluh, gevu Pita geving, nabë: Mugin meya distrik Galilea om ham tamuvin. Ham rëḵ gwelë yi vu sagu noh vu gageḵ sën yö nër vu ham wirek lo.”

⁸ Lob lööho vu waak ayo meto deyom dobnë pevis medeveya medeyah. Denelëḵ rot gavij netök gedeneggöneng in sir, lom su denër rangah vu mehöti rë.

*Yesu Tato Yi Vu Maria
(Jn 20:11-18)*

⁹ [Yesu kedi rak lok Soda monbuk anon, lom tato yi vu Maria vu Magdala mugin. Yi sën Yesu tii memö nemadvahi-bevidek-luu to deya in yi wirek lo. ¹⁰ Avëh sënë yah meya menër bengö vu alam sën denesepa Yesu benahën medo denesu medenesis sir lo. ¹¹ Nër bedengo bë kedi rak menedo mala vesa metök vu yi, rëk ma gesu debë nengaj vu aye rë.

*Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh Luu
(Lk 24:13-35)*

¹² Ggovek ya lok sir luu medo denetetuu aggata medeneya vuheng ti, lom Yesu tok vu luho rëk ni agga ngwë rak. ¹³ Lom luho deyah meya denër bengö rangah vu sir vahi, rëk su devong ving luho ving rë.

*Yesu Vo Huk Vu Sir Nemadluho-bevidek-ti
(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23)*

¹⁴ Ggovek lok mëm yi hur maluh nemadluho-bevidek-ti sënë medo denegga nos lok beggang ayo ti, lom ya meto metök vu sir medelë yi, lom nër sir in su devong ving yi rë gayoj niwëek. Nenër sir nebë sënë in su devong ving alam sën delë bë kedi rak yah lo hir gagek rë. ¹⁵ Lok mëm nër vu sir bë, “Ham na menoh vu dob pin, beham nanër Bengö Nivesa rangah vu mehönnon pin. ¹⁶ Mehö sën ayo neyam timu vu sa geripek bël lo, og sëk gaço yi nom vu sa berëk medo mala-tumsën degwata. Gaç mehö sën su ayo neyam timu vu sa rë lo, og rëk medo los yi ngaa nipaya menatök jak nyëvewen bemala nama. ¹⁷ Alam sën ayoj neyam timu vu sa lo, og deyoh vu bë rëk degevang ngaa böp nabë sënë: Rëk degetii memö geto dena jak sarëg, log debengwëng dok nyëg ngwë ayej, ¹⁸ log nabë denajom nyël, ma, denanum bël diiksën, og su rëk denadiik rë. Gerëk degebë nemaj jak alam nijraksën benijvesa jak.”

*Yesu Rak Yah Yagek
(Lk 24:50-53; Sn 1:9-11)*

¹⁹ Mehöböp Yesu nër vu sir nebë saga ggovek ya, log Anutu ko yi rak yah yagek benedo nema vesa. ²⁰ Geyi hur maluh deya rak beya denenër yi Bengö Nivesa rangah ya meyoh vu nyëg pin, geMehöböp nedo ving sir menelok vu sir, genevong ngaa böp los niwëek yoh vu gagek sën nër vu sir lo.]

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Lukas Kevu

Lukas Kevu Kapiya Sënë Vu Teopilus

¹ Oo mehö böp Teopilus*, serak ni bë alam ngahi kwaj nevo ngaa sën tøk vu he lo, bedekvu loḵ ya kapiya vorot. ² Desepa loḵ alam sën denelë ngaa pin agi rak malaj vu muginsën lo ayej, bedekvu yoh vu. Alam sënë hir huk bë denanër Anutu yi gagek rangah, om deturin vu he. ³ Rëḵ mu sa kwag nevo ving bë mak mëm sëḵ kevu niröp rot begevong nöḵ vu hong, in sa nado ving sir hus ading beselok tepëḵ in ngaa pin sën yö vu agu meyam lo degwa mehero vu sir. ⁴ Nebë saga in bë gejak gagek sën detahu hong loḵ lo ni nivesa nabë sënëḵ yönon rot.

Angër Nër Vu Sakaria Bë Venë Rëḵ Geḵo Nalu Jon

⁵ Mehö-neḵo-seriveng ti nedo loḵ buk sën Herot* tu alam Yuda hir mehö-los-bengö lo. Arë nebë Sakaria, balam sën Abia negin sir lo ti yi. Gevenë arë nebë Elisabet, geyi degwa vu Aaron. ⁶ Luho denevong ngaa niröp ggëp Anutu mala. Denesepa loḵ horek los Anutu yi gagek pin gesu denevuu ti rë. Ngaa nipaya ti su neggëp vu luho rë. ⁷ Rëḵ luho naluj ma, gElisabet nare babu seḵë, beluho atov ya.

⁸ Lob yah verup Abia yi alam hir buk bë degegin huk dub-vabuung ayo, lob Sakaria yi buk bë gevong, lob ḵo rak menevong menare Anutu mala. ⁹ Yik deggooin yi rak loḵ alam-deneḵo-seriveng vahi yoh vu sën denevong lo, in bë doḵ na Mehöböp yi dub ayo vabuung mebesi ngaa bereggu nivesa berup na vu Anutu. ¹⁰ Alam ngahiseḵë desup sir meyam vare denejom rak ggëp dob, log loḵ ya nevesi ngaa reggu nivesa verup neya. ¹¹ Lob Sakaria lë geMehöböp yi angër ti verup nare jepö sën ngaa reggu nivesa yi lo nenga vesa. ¹² Lë angër, lob lëḵ meḵenu ya, geggöneng rot. ¹³ Rëḵ angër nër vu yi bë, “Sakaria, su gegöneng! Anutu ngo hong vengevsën ggovek ya, om venëm Elisabet rëḵ geḵo hurmahen maluh ti vu hong. Lob getahi ggev jak yi nabë Jon. ¹⁴ Rëḵ ayom nivesa, gekwam vesa rot. Ata rëḵ geḵo yi, lob alam ngahiseḵë rëḵ kwaj vesa rot in yi medenapiseḵ in. ¹⁵ Lob rëḵ natu ggev mebare Mehöböp mala. Su rëḵ nanum wain los bëḵ niwëëḵ rë, gaḵ yö rëḵ nahën doḵ bare ata ayo, log Anon Vabuung rëḵ doḵ nam gërin ayo. ¹⁶ Lob rëḵ gërin alam Israel ngahiseḵë denom vu hir Anutu sën hir Mehöböp lo. ¹⁷ Rëḵ natu mehö niwëëḵ los gayeheng nabë sën Elia wirek lo benamugin, loḵ mëm Mehöböp tamu in yi menam. Rëḵ gevong mamer, lob alam hib los hurmahen degelë sir nivesa. Log rëḵ gërin alam-gagek-keyëhsën ayoj bedesepa doḵ alam-yohvu kwaj nivesa. Log rëḵ gevong huk in mehönon borot medegero sir in Mehöböp rëḵ nam.”

¹⁸ Lob Sakaria nër yah vu angër bë, “Sëḵ jak gagek sënë ni nabë yönon nabë va? Sa atov ya, besa venëḵ atov ya ving.”

¹⁹ Loḵ angër nër yah vu bë, “Sa Gabriel, besa nare Anutu mala, bAnutu yö vong sa yam niröp in bë sa nanër vu hong, megevong bengö nivesa sënë nöḵ vu hong. ²⁰ Om gwengö rë! Sa gagek sënë rëḵ anon jak doḵ buk sën Anutu ggoo in rak vorot lo. Rëḵ su gevong ving sayëḵ rë, om rëḵ gengoo jak kwam, gesu rëḵ gebengwëḅ rë, rot bena berup doḵ buk sën ngaa pin agi anon jak lo, lom mëm.”

²¹ Log alam medo denegin Sakaria hus ading rot, lob kwaj ya ngahi, in ya nedo rot loḵ dub ayo vabuung. ²² Loḵ luḵ yom, lob su yoh vu bë bengwëḅ rë. Lom derak ni bë tøk vu ngaa agga ti loḵ dub ayo vabuung. Lom yik netato

ngaa rak nema mu vu sir, in avi mir. ²³ Loḵ Sakaria ggovek yi huk, log yah meya ben.

²⁴ Ggovek, loḵ mēm venë Elisabet nalu loḵ, beyö neggëp beggang ayo yoh vu kwev nemadvahi beggëp neḵo Mehöböp arë rak bë, ²⁵ “Mehöböp vong nebë sënë vu sa. Sa nalug ma besa niḵ nemum, rëḵ ma geMehöböp kwa vo sa besemu sa.

Angër Nër Vu Maria Bë Rëḵ Geḵo Nalu Yesu

²⁶ Elisabet nalu loḵ bekwev nemadvahi bevidek ti ggovek ya, loḵ mēm Anutu vong angër Gabriel ya distrik Galilea nyëḵ böp ti arë nebë Nasaret. ²⁷ Ya vu avëh avö ti sën deggooin yi rak ggovek menedo vu mehöti arë nebë Yosep. Yi degwa vu Davit*. Gavëh avö arë nebë Maria. ²⁸ Gabriel ya vu yi benër bë, “Hong-e! Anutu kwa vongin hong, menelë hong nivesa. Mehöböp nedo ving hong.”

²⁹ Maria ngo gagek sënë, lob ayo ya ngahi rot, gekwa nevo bë, “Maḵ gagek va ti sënë?”

³⁰ Loḵ angër nër vu yi bë, “Maria, su newam jaḵ. Anutu ahë nivesa vu hong. ³¹ Om gwengö rë! Rëḵ nalum dok, lob gweḵo nalum maluh ti. Lob getahi ggev jaḵ nabë Yesu. ³² Rëḵ natu Mehöböp los bengö, lob denanër yi nabë Anutu Kesusën nalu. Log Anutu rëḵ gevong yi natu mehö-los-bengö dok nah yi degwa Davit ben. ³³ Rëḵ natu Yakop yi mewis lo hir mehö-los-bengö degwata. Lob rëḵ natu alaj megeḵin sir degwata los degwata.”

³⁴ Loḵ Maria loḵ tepëḵ yah vu angër bë, “Ngaa sënë rëḵ anon jaḵ nabë va, in sengo nahën nado gesa su rak maluh ti rë?”

³⁵ Loḵ angër nër yah bë, “Anon Vabuung rëḵ jaḵ nöḵ hong, gAnutu Vavunë Kesusën niwëëḵ rëḵ gebom hong. Om rëḵ denanër hurmahen sën gweḵo agi vu tamusën nabë vabuung, los denanër nabë Anutu Nalu. ³⁶ Om gwengö agi rë! Hong ngwë Elisabet atov ya, rëḵ nalu aguu loḵ nare ahë. Wirek og alam denenër yi bë nare babu sekë, rëḵ gwëbeng og nalu loḵ bekwev nemadvahi-bevidek-ti ggovek ya. ³⁷ In Anutu yoh vu bë gevong ngaa pin.”

³⁸ Loḵ Maria nër bë, “Mehöböp yi hur avëh sa, om yö gevong noh vu sën genër aga.” Lob mēm nedo gangër ya.

Maria Ya Nelë Elisabet

³⁹ Maria kedi loḵ buk saga bepevis meya beggang-bu ti ggëp Yuda hir nyëḵ kedu, ⁴⁰ beya meloḵ ya Sakaria yi beggang benër hes vuheng rak Elisabet. ⁴¹ Hurmahen nare loḵ Elisabet ayo, gElisabet ngo Maria aye, lob hurmahen neggee loḵ ayo rot. Lob Anon Vabuung loḵ yam ggërin Elisabet ayo, ⁴² lob tahi niwëëḵ bë, “Anutu semu hong kesuu avëh pin. Besemu hurmahen sën nare loḵ ayom aga ving. ⁴³ Sa nebë va om sën Mehöböp ata yam vu sa-ë? ⁴⁴ Om gwengö rë, sa hangö ayam loḵ ya nengag, lob hurmahen sën loḵ nare sayog agi kwa vesa beggee. ⁴⁵ Yönon, Mehöböp rëḵ semu hong in gevong ving gagek sën nër vu hong lo.”

Maria Yi Raro

⁴⁶ Lob Maria nër bë:
“Sa nehako Mehöböp arë rak loḵ ayog.

⁴⁷ Lob sanog nepisek in Anutu sën ḵo sa yah vu yi lo.

⁴⁸ In sa og ngaa meris,
rëḵ setu yi hur avëh besemu sa.

Om vu gwëbeng sënë gevu tamusën, og alam pin rëḵ denanër nabë Anutu semu sa.

⁴⁹ In Anutu Mehö Niwëëḵ ata vong ngaa böpata rot vu sa, garë tu vabuung.

⁵⁰ Yi semusemu neggëp ving alam sën deneggurek babu lo,

- genesepa loḵ naluj lo meneya meneya rot.
- 51 Nema nevong huk niwëek,
log netii alam sën deneko sir rak loḵ ayoj lo, meya denepalët loḵ.
- 52 Nedahun alam-los-bengöj niwëek wëek,
geneko alam sën su los arëj rë lo rak.
- 53 Nevo ngaa nivesa vesa vu alam sën denerak vu in ngaa lo, bedeneko
beggovek,
rëḵ alam sën los bengöj-ggoreksën lo, og netii sir yah los nemaj meris.
- 54 Nelok vu yi hur Israel,
in yö nahën kwa nevo yi gagek
- 55 sën nër wirek vu hil dobahë Abraham lo bë
rëḵ kwa gevongin yi losho yi mewis sën rëḵ deberup vu tamusën lo,
beyö gëp degwata.”
- 56 Lob Maria nedo ving Elisabet yoh vu kwev löö, loḵ yah meya ben.

Elisabet Ko Nalu Jon

57 Lob Elisabet yi buk ggovek ya bë geko nalu, lob ko nalu aguu. 58 Lob yi alam sën sir beggang-bu ti lo losho alam sën sir degwa ti lo dengo bë Mehöböp semu yi böpata rot, lob kwaj vesa ving yi.

59 Log buk nemadvahi-bevidek-luu ggovek ya, geti netu löö, lob deyam in bë degerah* hurmahen navi. Devongin bë detahi ama arë Sakaria jak yi, 60 rëḵ hurmahen ata nër bë, “Ma! Hil tahi Jon jak yi.” 61 Lok denër yah vu yi bë, “Rëḵ mu hong alam ti su arë nebë saga rë-o.” 62 Rëḵ ma, lob detato rak nemaj vu ama bë vongin bë tahi ggev re jak nalu, 63 lob tato bedeko taperë mahen ti yam bekevu rak bë: “Arë nabë Jon.” Lob kwaj ya ngahisekë rot.

64 Lob mëm Sakaria kwa nivesa loḵ yah pevis, bemëm daggen sepëp rak benevengwëng, beneko Anutu arë rak. 65 Lob alam sën sir beggang-bu ti lo deggöneng rot, beya denër ngaa pin sënë ya meyoh vu distrik Yudea nyëg kedu pin. 66 Lob alam pin sën dengo bengö lo debë loḵ ya yuj, bemedo mekwaj nevo, medenenër vu sir bë, “Maḵ hurmahen sënë rëḵ jig lob gevong nabë va?” Lob Mehöböp nemalain yi menegin.

Sakaria Yi Raro

67 Lob Anon Vabuung loḵ yam ggërin ama Sakaria ayo bevong menër gagek rangah nebë:

68 “Hil gaḵo Mehöböp arë jak, hil Israel hil Anutu.

In yam vu yi alam in bë dok vu sir begek sir vër in hir ngaa nipaya nyëvewen.

69 Genevong mehö niwëek ti verup loḵ yi hur Davit* yi mewis
in bë geko hil nom vu yi.

70 Yoh vu gagek sën nevong verup yi alam vabuung lo avij bedenener rangah
yö vu agu rot beyam lo.

71 Bë: Rëḵ geko hil vër in alam sën denesis begö vu hil
los alam sën denelë hil paya lo nemaj.

72 Nevong yam in bë gagek kwa-vonginsën sën nër vu hil kenud lo lo anon jak,
genevong in bë gagek vabuung sën joo vu sir wirek lo anon jak.

73 Gagek sën nenër los yönon vavunë vu hil dobahë Abraham nebë:

74-75 Rëḵ geko hil vër in alam sën denesis begö vu hil lo pin nemaj
gehil su rëḵ agönengin sir rë,

loḵ mëm hil bare mala menatu yi alam vabuung los yohvu megako arë jak
noh vu buk pin vu dob.

76 Log hong, hur mahen-e! Alam rëḵ denaner hong nabë Mehöböp los
gayheng yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti hong.

- In rëk genamugin megwetongin Mehöböp yi aggata,
⁷⁷ lob Anutu-yi-alam dejak ni nabë vongin kevoh hir ngaa nipaya na,
 gegek sir nah vu yi.
⁷⁸ Ngaa sënë rëk berup in hil Anutu kwa vongin hil,
 lom rëk gevong Mehö-rangah-yi nam vu hil nabë sën hes neverup mon-
 buk menetum rak hil.
⁷⁹ Rëk nam in gevong berangah jak in alam sën
 denedo loḵ malakenu bevongin denadiik lo,
 gerëḵ geko hil vahi betato aggata vu hil in hil medo nivesa los ayod gëp
 revuh.”
⁸⁰ Loḵ hurmahen sënë rig meböp rak, lob töḵ vu kwa besepa loḵ ngaa nivesa.
 Loḵ mëm ya nedo nyëḡ-yumeris rot beya verup loḵ buk sën töḵ yam tato yi vu
 alam Israel.

2

Maria Ko Yesu (Mt 1:18-25)

- ¹ Lob vu buk saga alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* Augustus vong
 gagek ya vu alam pin nebë vongin gevong sensas ti bekevu alam pin arëj.
² Kwirinius tu kiap böp menegin distrik Suria loḵ buk saga, lob vong sensas
 nyëdahis sënë.
³ Lob alam pin deneya medeneya bej in bë dekevu arëj.
⁴ Lob Yosep vu Nasaret ggëp distrik Galilea merak meyah Davit yi nyëḡ
 Betlehem ggëp distrik Yudea, in Davit* yi mewis yi, beyi degwa vu Davit*.
⁵ Luho venë Maria sën deli vu yi in bë luho denajom nemaj lo, deya in bë
 kiap kevu luho arëj doḵ ti. GeMaria nalu loḵ nare ayo.
⁶ Lob luho ya verup denedo Betlehem, log Maria yi buk ggovek ya bë geko
 nalu.
⁷ Lob ḵo nalu aguu mebom yi loḵ tob mebë loḵ neggëp reggu hir gabum-
 nos-yi, in vatëvek bej pup ya genyëḡ len ti su neggëp rë.

Angër Nër Bengö Vu Sipsip Alaj

- ⁸ Lob sipsip alaj denedo dus vu nyëḡ Betlehem saga bedenegin hir sipsip
 buk ggëp pahup ayo. ⁹ Lob Anutu yi angër ti yam vu sir, benikapiik los vunëḵ
 vunëḵ yaḡek yi jëh rak sir nebë nengwah böpata, lom deggöneng rot. ¹⁰ Loḵ
 angër nër vu sir bë, “Ham su newamin jak! Gaḵ ham gwengo rë! Sa haḵo
 Bengö Nivesa yam vu ham, gevu alam pin sën denedo dob-ë, in bë degengo
 bekwaj vesa rot. ¹¹ In gwëbeng sënë avëh ti ḵo nalu vu Davit yi nyëḡ böp
 Betlehem. Yiḵ yi Mehöböp Kerisi*. Yi saga sën yam in bë geko alam vër in
 hir ngaa nipaya nyëvewen. ¹² Geham rëḵ gwelë jak sënë nabë debom yi loḵ
 tob meneggëp loḵ reggu hir gabum-nos-yi.”
¹³ Lob pevis bangër ngahiseḵë vu yaḡek medeyam ving angër ti sënë
 medepisek in Anutu medëḵo arë rak nebë,
¹⁴ “Hil gaḵo Anutu arë jak na vavunë!
 Galam pin ayoj gëp revuh in Anutu nelë sir nivesa.”

Sipsip Alaj Ya Delë Yesu

- ¹⁵ Angër deyah medeya yaḡek, log sipsip alaj lo yom denër vu sir bë, “Ham-
 o! Hil ana Betlehem megalë ngaa sën anon rak agu, sën gwëbeng Mehöböp
 nër tato vu hil lo.” ¹⁶ Log dekedi rak pevis medeya. Ya deverup, lob detöḵ rak
 Maria luho Yosep gedenedo, gehurmahen neggëp loḵ reggu hir gabum-nos-
 yi. ¹⁷ Delë ggovek, log denër gagek sën dengo rak hurmahen lo rangah. ¹⁸ Lob
 alam pin sën dengo sipsip alaj hir gagek lo ḵenuj ya rot. ¹⁹ Rëḵ mu Maria, og

jelë gagek pin sënë loḵ ya yu bemedo mekwa nevo. ²⁰ Log sipsip alaj lo deyah medeya, gedeneḵo Anutu arë raḵ. Kwaj vesa vu Anutu in ngaa pin sën denḵo los delë lo, yoh vu sën angër nër vu sir lo.

Detahi Ggev Raḵ Hurmahen

²¹ Neggëp gebuk nemadvahi-bevidek-löö raḵ, loḵ mëm derah* navi, log detahi ggev raḵ yi bë Yesu. Su loḵ nare ata ayo rë geyö nahën, log angër tahi ggev sënë raḵ yi vorot.

Simeon Luho Ana Delë Yesu Loḵ Dub Ayo

²² Buk sën avëh los naluj deneggëp rot meneggovek gedeneḵ loḵ yah dub ayo ggökin in bë nij veseek jaḵ lo ggovek ya yoh vu sën Moses nër lo, lob Yesu ata lu ama deḵo yi medeya Yerusalem in bë degetung yi doḵ na Mehöböp nema. ²³ Sënë yoh vu Mehöböp yi gagek sën neggëp loḵ yi kapiya lo bë: Avëh degeḵo naluj muginsën, benabë aḡuu, og ham gwevong bedenatu Mehöböp yi ngaa vabuung. ²⁴ Log luho bë debesi seriveng geving, noh vu sën Mehöböp yi horek nër lo bë: Vevop nivesa luu ma, nuung nalu mewis luu.

²⁵ Lob mehöti arë nebë Simeon nedo Yerusalem. Yi mehö niröp menesepa loḵ Anutu yönon, log neḡin mehö semusën sën rëḵ doḵ vu Israel lo. GAnon Vabuung nedo ving yi. ²⁶ GAnon Vabuung tateḵin vu yi vorot bë su rëḵ nadiiḵ pevis rë, gaḵ rëḵ gelë Mehöböp yi Kerisi* jaḵ mala rë, loḵ mëm. ²⁷ Lob mëm Anon Vabuung kehe ayo beloḵ ya dub-vabuung-böp ayo, loḵ Yesu ata lu ama deḵo yi verup loḵ ya in bë degevong noh vu sën horek nër lö. ²⁸ Lom Simeon ḵo hurmahen ya betabuu gepisek in Anutu meḵo arë raḵ bë:

²⁹ “O Mehöböp, mëm sëḵ nadiiḵ los ahëḡ nivesa,

in gwëbeng sënë gagek sën genër wirek lo anon raḵ.

³⁰ Sa malaḡ raḵ mehö sën gevong in bë gweḵo he nöḵ vu hong lo.

³¹ Lom gevong ngaa sënë ggëp mehönon pin malaj.

³² Mehö sënë nebë rangah, om rëḵ najëh rangah jaḵ alam dahis pin, lob geḵo hong alam Israel lo arëj jaḵ rot.”

³³ Yosep luho venë kwaj ya ngahi in gagek sën Simeon nër raḵ luho naluj agi. ³⁴ Loḵ Simeon jom raḵ vu Anutu bë semu luho, log nër vu hurmahen ata Maria bë, “Gwengo rë, hurmahen sënë rëḵ gevong balam Israel ngahiseḵë rëḵ malaj nama, log rëḵ gevong besir ngahiseḵë denom vu Anutu. Yam in tato aggata vu hil, rëḵ mu alam ngahiseḵë rëḵ nij dëlin yi. ³⁵ Rëḵ nabë sënë in mëm alam ngahiseḵë kwaj sën yö neggëp vu sir lo natöḵ rangah. Rëḵ mu ngo rëḵ ayom maggin rot geving berëḵ nabë sën paëp-yu-anil ti negelu newam.”

³⁶ Log tum avëh-nenër-gagek-rangahsën ti nedo, arë nebë Ana. Panuel nalu yi, geyi degwa vu Aser, rëḵ yi atov rot. Yi avö geraḵ regga beluho denedo wirek yoh vu ngebek nemadvahi-bevidek-luu, ³⁷ loḵ regga diiḵ, genedo alov rot beyi ngebek 84 raḵ loḵ buk sënë. Rëḵ su nevuü dub-vabuung-böp ya rë, gaḵ yö neya rot. Buk ngahi og aye ggërin nos genejom raḵ menedo mu, benevong Anutu yi huk buk gerangah. ³⁸ Lob Yesu lööho ama lu ata nahën denare loḵ buk sënë, log Ana verup ving bepisek in Anutu, log nër gagek raḵ hurmahen sënë vu alam pin sën denëḡin bë Anutu geḵo alam Yerusalem nah vu yi lo.

Yosep Yah Nasaret

³⁹ Devong ngaa pin sënë yoh vu sën Mehöböp yi horek nër lo, log deyah medeya distrik Galilea vu hir nyëḡ böp Nasaret lo. ⁴⁰ Log hurmahen rig beniwëëḵ raḵ. Beyi mehö los kwa nivesa, bAnutu yi semusemu neggëp vu yi.

Yesu Böp Rak Meya Dub-vabuung-böp

⁴¹ Yesu ama lu ata denerak medeneya Yerusalem yoh vu ta pin medenelë buk vabuung böp sën denenër bë Buk-ggöksën-yi* lo. ⁴² Lob Yesu yi ta nemadluho-bevidek-luu rak, log yik devong nebë saga mederak medeya Yerusalem in bë degelë Buk-ggöksën-yi*. ⁴³ Lob Buk-ggöksën-yi* ggovek ya, beyi buk pin maya, log deneyah medeneya bej. Gaḱ Yesu og nedo Yerusalem, gama lu ata duḱin. ⁴⁴ Luho dekuung bë ya ving yi mehö la medeneya. Rot beshuk luḱ, loḱ luho denesero yi beya denesero vu alam sën losho degwa ti lo, genij papu lo. ⁴⁵ Luho desero medenesero rëḱ ma. Lom luho deyah medeya denesero yi vu Yerusalem. ⁴⁶ Luho medo denesero yi yoh vu buk löö, loḱ mëm luho detök vu yi loḱ dub-vabuung-böp ayo, genedo ving alam tatovaha lo, benengo hir gageḱ, genelök tepëḱ in degwa ving. ⁴⁷ Lob alam pin sën vare denengo yi tepëḱ lo ḱenuj ya in kwa los yi gageḱ sën nenër yah vu sir lo. ⁴⁸ Ama lu ata delë yi, lob delëḱ anon mederanga nemaj. Lob ata nër vu yi bë, “Aḱuu-e? Gevasap aluu in-a? Alu amam ayomin maggin rot in alu medo nesero hong rot.” ⁴⁹ Loḱ nër yah vu luho bë, “Melu nesero sa in va? Maḱ melu su kwamin nevo bë sëḱ medo doḱ Amaḱ yi beggang rë?” ⁵⁰ Rëḱ luho su kwaj töḱ rak yi gageḱ sën nër agi degwa rë.

⁵¹ Ggovek log mëm yah ving luho belööho deyah Nasaret, lob yö nenga yes yes vu ama lu ata ayej. Lob ata jelë gageḱ pin sënë loḱ ya yu bemedo mekwa nevo. ⁵² GeYesu rig meböḱ rak, lob yi Mehö los kwa nivesa rot. Lob Anutu losho mehönön denelë yi nivesa, mekwaj vesa in.

3

*Mehö-neripek-alam Jon Nenër Gageḱ
(Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Jn 1:19-28)*

¹ Tiberius tu alam Rom hir Sisar* menedo yoh vu ta nemadluho menemadvahi vorot, lob vong bePontius Pilatus tu kiap pin vu distrik Yudea hir yuseḱë benegin sir. Log Herot* tu yuseḱë menegin distrik Galilea, gari Pilip tu yuseḱë menegin alam ggëḱ distrik Ituraya los Trakonitis. Log Lusanius tu yuseḱë menegin distrik Abilene, ² gAnas luho Kayapas detu alam-deneḱoseriveng hir ggev böḱ. Lob Sakaria nalu Jon nedo nyëḱ-yumeris loḱ buk saga, bAnutu yi gageḱ neyam vu yi. ³ Nebë saga, lob neyoh vu beggang-bu pin sën nedo dus vu bël Yordan, benenër gageḱ vu alam bë degërin sir medejipeḱ bël, lob mëm Anutu rëḱ kevoh hir ngaa nipaya sën neggëḱ vu sir lo na. ⁴ Sënë yoh vu gageḱ sën mehö-nenër-gageḱ-rangahsën Yesaya nër meneggëḱ loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo bë:

“Mehöti aye nerak loḱ nyëḱ-yumeris bë:

‘Ham bolinin Mehöböḱ yi aggata,
mham sesor begëḱ niröp.

⁵ Debahu lii ayo böḱ böḱ na,
gededev ḱedu böḱ böḱ los mahen medegerurin geto geving.

Gaggata pin sën neggëḱ bejusën lo,
og dedev gguu beniverök jak.

⁶ In alam pin degelë ngaa sën Anutu gevong in geḱo hil nah vu yi lo.’ ”

⁷ Lob alam ngahiseḱë deya vu yi in bë deḱipeḱ bël jak nema, loḱ nër vu sir bë, “Nyël nalu ham! Re nër vu ham bë ham beya in nyëvewen sën rëḱ natök vu ham vu Buk-tamusën agi? ⁸ Ham gwevong ngaa niröp noh vu sën ham wërin ayomin lo, in tato nabë ham wërin ham yönön. Gaḱ ham su kwamin bo megweḱo gageḱ jak nah menanër nabë Abraham yi mewis ham. Gaḱ sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë gevong gelöng sene denatu Abraham yi

mewis. ⁹ Yönon, in koov nevu nevalek kele gega meneggëp vorot. In kele pin sën su denesis anoj nivesa rë lo, og rëk buv mebesi jak na nengwah.”

¹⁰ Nër nebë sënë, lob alam pin denelok tepëk in yi bë, “Om he rëk gevong nabë va?” ¹¹ Loḵ nër yah vu sir bë, “Mehöti sën yi röpröp luu neggëp vu yi lo, og bo ngwë vu mehö ngwë sën neraḵ vu in lo. Gemehöti sën yi nos neggëp lo, yik gevong nabë saga geving.”

¹² Log alam sën deneḵo takës* lo la deyam ving in bë dejipek bël, lob delok tepëk vu yi bë, “Tatovaha, log heḵ rëk gevong nabë va?” ¹³ Loḵ nër yah vu sir bë, “Ham gwëḵo monë takës niröp noh vu sën gavman nër vu ham lo, gaḵ ham su godeḵ la sevöḵ na geving rë.”

¹⁴ Log alam-begö-yi la delok tepëk in sir vu yi bë, “Log heḵ rëk gevong nabë va?” Loḵ nër yah vu sir bë, “Ham su ngis mehönon jeggin jeggin los nanër gagek kuungsën jak sir in nabë ham godeḵ hir monë lu ngaa, gaḵ yik ham gwëḵo ham monë sën ggev denebago ham lo niröp los ahëmin nivesa beggovek.”

¹⁵ Alam dengo gagek sënë, lob kwaj vo ya niwëëk loḵ ayoj bë, “Mak Jon sënë yik mak yi Mehö sën Anutu ggoin raḵ in bë geḵo hil nah lo ma ma?” ¹⁶ Nebë sënë, lob Jon nër yah vu sir bë, “Sa naripek ham raḵ bël. Rëk mëm mehö los niwëëk ti kesuu sa rëḵ tamuin sa menam, log sa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur beḵevelekin vaha suu rë. Yi saga sën rëḵ basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi begevong benengwah ga ham vahi. ¹⁷ Jom yi savor loḵ ya nema vorot in tetëhin kale kale na in yi wit*, gengupin wit* anon jak na yi jök-wit-yi. Gaḵ kale kale saga og rëḵ besi jak na nengwah sën yö medo netum degwata lo.”

¹⁸ Jon nenër bengö nivesa vu alam genenër gagek ngahiseḵë ving in bë gelu ayoj medegerin sir.

Herot Ko Jon Ya Karabus*

(Mt 14:3-4; Mk 6:17-18)

¹⁹ Rëḵ Jon vo gagek raḵ hir yuseḵë Herot*, in ggodeḵ ari avëh Herodias log nevong ngaa nipaya vahi ving. ²⁰ Genevong ngaa nipaya ti sënë ggökin ving: Tung Jon ya karabus.

Jon Ripek Yesu

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Log alam pin deneripek bël, lob Yesu ripek bël ving. Ripek bël ggovek gevare nejom raḵ, lob yaḵek tateḵin yi ²² gAnon Vabuung ni nebë soḵ nuung beluḵ yam raḵ ya yi. Log gagek ti yam vu yaḵek bë, “Sa nalug hong. Sahëg neving hong besa halë hong nivesa.”

Yesu Yi Degwa Lo

(Mt 1:1-17)

²³ Yesu yi ta mehödahis-menemadluho raḵ, lob mëm ḵo yi huk raḵ. Loḵ alam kwaj nevo yi bë yik Yosep nalu yi.

Log yik Yosep ama Heli. ²⁴ Ga, Heli ama Matat,

geMatat ama Levi* ga, Levi* ama Melki.

Ga, Melki ama Yanai ga, Yanai ama Yosep (sënëḵ yö ngwë).

²⁵ Ga, Yosep ama Matatias ga, Matatias ama Amos.

Ga, Amos ama Naum ga, Naum ama Esli.

Ga, Esli ama Nagai. ²⁶ Ga, Nagai ama Maat.

Ga, Maat ama Matatias (sënëḵ yö ngwë), ga, Matatias ama Semein.

Ga, Semein ama Yosek ga, Yosek ama Yoda.

²⁷ Ga, Yoda ama Yoanan ga, Yoanan ama Resa.

Ga, Resa ama Serubabel ga, Serubabel ama Sealtiel.
 Ga, Sealtiel ama Neri. ²⁸ Ga, Neri ama Melki, (sënëk yö ngwë).
 Ga, Melki ama Adi ga, Adi ama Kosam.
 Ga, Kosam ama Elmadam ga, Elmadam ama Er.
²⁹ Ga, Er ama Yosua ga, Yosua ama Elieser.
 Ga, Elieser ama Yorim ga, Yorim ama Matat (sënëk yö ngwë).
 Ga, Matat ama Levi (sënëk yö ngwë). ³⁰ Ga, Levi ama Simeon.
 Ga, Simeon ama Yuda ga, Yuda ama Yosep (sënëk yö ngwë).
 Ga, Yosep ama Yonam ga, Yonam ama Eliakim.
³¹ Ga, Eliakim ama Melea ga, Melea ama Mena.
 Ga, Mena ama Matata ga, Matata ama Natan.
 Ga, Natan ama Davit. ³² Ga, Davit ama Yese.
 Ga, Yese ama Obet ga, Obet ama Boas.
 Ga, Boas ama Salmon ga, Salmon ama Nason.
³³ Ga, Nason ama Aminadap ga, Aminadap ama Admin ga, Admin ama
 Arni.
 Ga, Arni ama Hesron ga, Hesron ama Peres.
 Ga, Peres ama Yuda (sënëk yö ngwë). ³⁴ Ga, Yuda ama Yakop.
 Ga, Yakop ama Isaak ga, Isaak ama Abraham.
 Ga, Abraham ama Tera ga, Tera ama Nahor.
³⁵ Ga, Nahor ama Seruk ga, Seruk ama Reyu.
 Ga, Reyu ama Pelek ga, Pelek ama Eber.
 Ga, Eber ama Sela. ³⁶ Ga, Sela ama Kainan.
 Ga, Kainan ama Arpaksat ga, Arpaksat ama Sem.
 Ga, Sem ama Noa ga, Noa ama Lamek.
³⁷ Ga, Lamek ama Metusala ga, Metusala ama Enok.
 Ga, Enok ama Yaret ga, Yaret ama Mahalalel.
 Ga, Mahalalel ama Kainan (sënëk yö ngwë). ³⁸ Ga, Kainan ama Enos.
 Ga, Enos ama Set ga, Set ama Adam.
 Ga, Adam og yik Anutu nalu in tung yi.

4

Satan Seggi Yesu (Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Anon Vabuung loḵ yam ggërin Yesu ayo, lob yi vu bël Yordan meneyah,
 lob Anon Vabuung li yi meya nyëg-yumeris. ² Beya nedo nyëg-yumeris yoh
 vu buk mehödahis luu, lob Satan pelëpin yi.

Yesu su negga nos loḵ buk saga rë, genedo meris yoh vu buk pin sënë
 beggovek ya loḵ tum diikahë. ³ Lob Satan nër vu yi bë, “Bë Anutu nalu hong,
 og genanër megelöng sënë natu brët.” ⁴ Loḵ Yesu nër yah vu bë, “Gagek neggëp
 loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë: Nos mu su yoh vu bë gevong bemehönon demedo
 vesaj rë.”

⁵ Loḵ Satan ḵo yi merak ya ḵedu ading, lob pevis betato alam pin sën
 denedo dob lo los hir nyëg pin vu Yesu, ⁶ genër vu yi bë, “Sëḵ bo ngaa nivesa
 vesa los niwëëk sënë pin vu hong barëm böp jaḵ kesuu mehönon pin. In ngaa
 pin sënë tu sa ngaa. Om nabë sebo vu mehöti, og sëḵ bo vu yi benatu yi ngaa.
⁷ Om nabë genadudeḵ vu sa megweḵo sa jaḵ, og ngaa pin sënë rëḵ nöḵ natu
 hong ngaa.” ⁸ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya
 nebë: Yik gweḵo Mehöböḵ sën hong Anutu lo jaḵ, begegurek yi yö timu babu.”

⁹ Loḵ Satan ḵo Yesu ggökin beya nyëg böp Yerusalem metung yi rak ya Dub-vabuung-böp yu vavunë rot, genër vu yi bë, “Bë Anutu Nalu hong, og gwetë hong na dob, ¹⁰ in gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë:

Rëḵ gevong yi angër lo
nam degegin hong nivesa.

¹¹ Log nër ving bë:

Rëḵ detabuu hong dok nemaj,
gesu rëḵ gengis vaham jak gelöng rë.”

¹² Loḵ Yesu nër yah vu yi bë,

“Gagek neggëp ving bë: Su geseggi hong Mehöböp Anutu.”

¹³ Satan seggi yi rak ngaa sënë ggovek, log ya gekwa vo bë maam buk ngwë rë.

Yesu Ḵo Huk Rak Nyëdahis Ggëp Galilea

(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴ Yesu ḵo niwëëk vu Anon Vabuung beyah meya distrik Galilea, lob bengö ya meyoh vu distrik saga los dahis. ¹⁵ Lob netatekin gagek vu alam loḵ hir dub-supinsën-yi pin, lob alam pin deḵo arë rak.

Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu

(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)

¹⁶ Lob Yesu yah verup Nasaret sën wirek yi mahen genedo merig loḵ lo, log Buk-sewahsën-yi*, lob loḵ ya dub-supinsën-yi nebë sën yö nevonḵ yoh vu soda pin lo. Lob kedi nare in bë natevin Anutu yi gagek. ¹⁷ Lob devo mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi ḵapiya loḵ nema bepuh, lob töḵ rak len teka sën dekevu meneggëp bë:

¹⁸ “Mehöböp yi Anon Vabuung loḵ yam ggërin sayog.

In yö ggooïn sa rak

in bë sa nanër Bengö Nivesa vu alam sën denerak vu in ngaa lo.

Vong sa yam in bë sa nanër gagek rangah vu alam sën denedo loḵ ḵarabus ayo lo nabë ggovek ya gedegetah sir vër.

Gesa bë nanër vu alam malaj ḵenod lo nabë malaj natum gökin medegelë nyëg.

Gevong sa yam in bë sa gaḵo alam sën ngaa maggin deginengin sir lo vër,

¹⁹ gesa nanër rangah nabë ngebek sën Mehöböp gelë mehönon nivesa lo töḵ yam ggovek.”

²⁰ Yesu tevin gagek dus ti sënë ggovek medengo, lob vevir ḵapiya yah bevo yah vu ala geto nedo. Log alam sën denedo loḵ dub-supinsën-yi ayo lo pin yik malaj neya timu vu yi.

²¹ Lob mëm ḵo gagek lo rak menër vu sir bë, “Anutu yi gagek sën ham nahën nengo agi lo anon rak gwëbeng.” ²² Lob deḵo arë rak, loḵ kwaj neya ngahi in yi gagek nivesa vesa sën nenër verup avi lo, medenër bë, “In va gemu sënëḵ Yosep nalu-ë lo?”

²³ Lob nër vu sir bë, “Yönon, maḵ ham rëḵ nanër alam hib hir gagek ti sënë jak sa nabë, ‘Dokta! Ngo gwevong benim vesa jak namugin rë. Om gwevong ngaa nabë sën he hango bë gevong ggëp Kapernaum lo dok ngo hong nyëg sënë geving loḵ mëm.’” ²⁴ Loḵ nër ggökin bë, “Sa nanër yönon vu ham nabë: Alam su denebë nengaj vu mehö-nenër-gagek-rangahsën ti ggëp yö yi beggang degwa rë. ²⁵ Rëḵ mu sa nanër yönon vu ham nabë: Loḵ Elia yi buk og avëh alov ngahiseḵë denedo Israel. Lob beggob kehe ya gebamöö veriik, behob su neto rë yoh vu ngebek löö bekwev nemadvahi-mevidek-ti. Gemeyip böpata yoh vu nyëg. ²⁶ Rëḵ Anutu su vong Elia ya vu alov la vu Israel in bë dok vu sir rë. Gaḵ mëm yik vong yi meya nyëg ngwë vu Sarepat ggëp

distrik Sidon mu in dok vu avëh alov ti vu sagu. ²⁷ Log yik alam nij sevuuk ngahisekë denedo Israel loḵ mehö-nenër-gägek-rangahsën Elisa yi buk nebë saga ving. Rëḵ sir ti su nivesa nerak loḵ sir len rë. Gaḵ yik mehö-yu-ngwë Naaman vu dob Suria yö timu sën nivesa rak.”

²⁸ Loḵ alam pin sën denedo dub-supinsën-yi agi dengo gägek sënë, lob ahëj sengën böpata rot. ²⁹ Lob dekedi deruuk Yesu to meya in nyëḡ saga. Delev hir nyëḡ sagi benedo rak nyëḡ kedu ti, lob deḵo yi medeya peḵë in bë dejos na. ³⁰ Rëḵ ma geyoh sir vuheng atov beto meya.

Yesu Tii Memö To Meya In Mehöti
(Mk 1:21-28)

³¹ Loḵ tum ya meto distrik Galilea yi nyëḡ böp ngwë sën Kapernaum. Log Buk-sewahsën-yi*, lob nenër gägek vu alam. ³² Denḡo yi gägek, lob avij tök mederanga nemaj in nenër gägek nebë mehö los niwëëḵ ti. ³³ Loḵ memö ti nedo loḵ mehö ti benedo loḵ dub-supinsën-yi saga ving, lob ngeëḵ bë, ³⁴ “O! Yesu vu Nasaret, bë gwevong va vu he? Maḵ geyam in bë kwevoh he? Serak nim bë Anutu yi mehö vabuung hong.”

³⁵ Rëḵ Yesu petupek rak bë, “Ayem nama! Gegweto gena in mehö saga!” Lob memö sënë të mehö lo to neggëp dob loḵ sir vuheng, log to meya, rëḵ su vong paya vu yi rë. ³⁶ Lob alam pin delëḵ anon gedenenër vu sir bë, “Sënëḵ maḵ gägek re? Mehö sënë nenër vu memö nebë yi mehö niwëëḵ los bengö ti, om denengo aye meto deneya in mehönon.” ³⁷ Yesu vong nebë sënë, lob bengö ya meyoh vu nyëḡ pin vu sagu.

Yesu Vong MePita Ggen Avëh Nivesa Rak
(Mt 8:14-15; Mk 1:29-31)

³⁸ Yesu vu dub-supinsën-yi ayo meluḵ yom, lom ya meloḵ ya Simon yi beggang, geSimon ggen avëh nivanë böpata meneggëp. Lob deketag vu Yesu bë dok vu yi. ³⁹ To meya nare dus mekepë yi ya vu, log petupek rak nivanë, lob nikul ya. Log avëh kedi rak pevis beneyeh nos in losho dega.

Yesu Ro Alam Ngahisekë Menij Vesa Rak
(Mt 8:16-17; Mk 1:32-34)

⁴⁰ Hes ggovek in bë duḵ na, lob alam deḵo hir alam sën nij nerak lo medeya vu yi. Lob nebë nema rak sir pin ti ti benevong benijvesa nerak. ⁴¹ Gememö to deneya in alam ngahisekë, gedengeëḵ bë, “Anutu Nalu hong.” Rëḵ petupek rak sir bë ayej nama. In derak ni bë yi Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geḵo hil nah lo.

Yesu Nevong Huk Meneya Nyëḡ Böp La
(Mk 1:35-39)

⁴² Log monbuk anon, lob kedi rak beya nyëḡ-yumeris tahsën ti. Loḵ alam desero yi medeya vu yi bedevongin bë denanërin yi in su gevuu sir gena nyëḡ ngwë. ⁴³ Rëḵ nër vu sir bë, “Sa naya in nanër Anutu-yi-nyëḡ yi Bengö Nivesa rangah vu nyëḡ vahi geving. In Anutu vong sa meseyam in bë gevong huk sënë.” ⁴⁴ Lob ya nenër loḵ distrik Yudea hir dub-supinsën-yi pin.

5

Yesu Tebë Pita, Lom Ḷo Gël Ngahisekë
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Buk ti, lob nare ngaggee böp Genesaret* nenga, lob alam ngahisekë ya detetup yi medahis rak, in bë degengo Anutu yi gägek. ² Lob lë geyag mahen luu nedo meris yam ngaggee nenga galam-gël-yi deluḵ medeneripek lek.

³ Lob rak ya yag ngwë sën Simon yiyi, benër vu yi lob ko yag to meya vuheng teka, log mëm nedo rak genetatekin gagek vu sir.

⁴ Nër gagek vu sir ggovek, log nër vu Simon bë, “Gwetee hong yag geto mena ngaggee sën luk ya ading teka lok mëm ham gwetë lek duk na in ham gweko gël.” ⁵ Lok Simon nër yah bë, “Alag, he hevong huk böpata gwëbeng buk ading rot, rëk he su hako gël la rë. Rëk maam genër om sak getë lek duk nah gökin rë.” ⁶ Devong nebë sënë, lob devasu gël ngahisekë rot belek vongin bë bepul. ⁷ Lob detahi sir vahi sën denedo rak yag ngwë lo bë na dedok vu sir. Lob mëm deya bedeko gël rak yag luhoho, rëk gël vevii bevongin bë duk na ngaggee. ⁸ Simon Pita lë nebë sënë, lob yun lus lok Yesu vaha genër bë, “Oo-o, Mehöböp! Gedëein sa gegena! In sak ngaa nipaya neggëp vu sa.” ⁹ In losho yi alam sën denedo lok yag delë gël pin sën deko lo, lob kënuj ya in. ¹⁰ Log Sebedi nalu Yakobus luho ari Jon sën yik losho Simon denvong huk timu lo, kënuj ya in ving. Rëk Yesu nër vu Simon bë, “Su newam jak, in rëk gweko mehönnon nabë saga.” ¹¹ Lob dedadii yag ya ronek, lob devuu ngaa pin ya gedetamuin yi, belosho deya.

*Yesu Vong Bemehöti Yi Sevuuk Mehor
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)*

¹² Yesu nedo nyëg böp ti, lob mehöti nedo sagu, besevuuk vunin navi pin. Mehö sënë lë Yesu, lob petev meneggëp lok vaha geketag vu yi bë, “Mehöböp! Nabë ahëm geving, og geyoh vu bë gwevong mesa nig veseek jak.” ¹³ Lob Yesu bë nema rak yi genër bë, “Sahëg ving, om nim veseek jak!” Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ¹⁴ Log Yesu vo kooïn bë, “Su gena genanër vu mehöti. Gak mëm gena getato navim vu mehö-neko-seriveng, gegwetung seriveng* in nim veseek rak. Noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevong lo. In alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.” ¹⁵ Rëk ma geYesu yi ngaa pin sën nevong lo bengö tup luk nyëg meya. Lob alam ngahisekë dengo medeyam vu yi in bë degengo yi gagek gegevong hir niraksën nama na. ¹⁶ Rëk buk la og netah yi ya nyëg-yumeris menejom rak.

*Yesu Vong Bemehö Nema Los Vaha Nipaya Ti Nivesa Rak
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)*

¹⁷ Buk ti, lob medo nenër gagek vu mehö la, galam Parisai* la losho alam-horek-yi la denedo ving. Deyam ggëp nyëg neru ti ti lo pin. Vu distrik Galilea, gevu distrik Yudea gevu nyëg böp Yerusalem. Lob Mehöböp vo niwëek vu Yesu in bë gero alam nijraksën benijvesa jak. ¹⁸ Lob mehö la devaku mehö ti rak reek medeya vu in sekë pin selongin. Lob devaku medeya in bë na degebë dok Yesu mala gëp beggang ayo, ¹⁹ rëk nyëg mir in alam ngahisekë, gesu aggata neggëp in bë debaku dok na rë. Nebë saga, lob derak ya beggang demi tamangsën medekehe beggang demi gedeseluhin mehö sënë los reek luk ya alam vuheng atov beya meto neggëp lok Yesu mala. ²⁰ Yesu lë berak ni bë ayoj neya timu vu yi, lob nër vu mehö sënë bë, “Sa mehö-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya.”

²¹ Lob alam Parisai* losho alam-horek-yi yö kwaj neya ngahi bë, “Mehö re sagi, sën neko yi rak besevök Anutu-ë? Mehöti su yoh vu bë dahun ngaa nipaya na rë, gak Anutu yö timu yoh vu.” ²² Rëk Yesu rak ayoj ni, lob nër yah vu sir bë, “Ham ayomin neya ngahi in va? ²³ Ham kwamin nevo gagek sën senër agi bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ lo bë anon ma, in re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëk mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jak megena!’ og mëm ham rëk jak ni nabë sa nanër gagek los anon. ²⁴ Rëk sa bë ham jak ni nabë Mehönnon Nalu yoh vu bë dahun ngaa nipaya na vu dob.” Log

peggirin menër vu mehö sën seḱe selöngin lo bë, “Sa nanër nöḱ vu hong nabë: Kwedi gweḱo hong reek jaḱ meḱenah böm.”²⁵ Nër nebë sënë, lob yik kedi raḱ avuti raḱ alam pin saga malaj, bekerë ngaa sën devaḱu raḱ lo beneyah ben, geneḱo Anutu arë raḱ.²⁶ Lob alam pin saga ḱenuj ya gederanga nemaj. Lob deḱo Anutu arë raḱ, gedeggöneng medenenër bë, “Ngaa ti sën hil halë gwëbeng agi yö agga ti.”

*Yesu Tahi Levi
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)*

²⁷ Ggovek, geYesu to meyah dobnë meneya, loḱ lë gemehö sën neḱo takës* lo ti loḱ nedo beggang-takës-yi. Arë nebë Levi.* Lob nër vu yi bë, “Genam gesepa sa.”²⁸ Lob vuu ngaa pin menedo, gekedi meya sepa Yesu meluhu deya.

²⁹ Lob Levi vong Yesu yi nos böp ti loḱ yi beggang, balam sën denēḱo takës* lo ngahiseḱe losho alam vahi deyam ving luho belosho denegga.³⁰ Rëḱ alam Parisai* losho hir alam-horek-yi delë, lom denër gaḱek ngahiseḱe raḱ Yesu vu yi hur maluh lo bë, “Nebë va sën ham los alam-deneḱo-takës* losho alam sën denevong ngaa nipaya lo newa nos loḱ ti-ë?”³¹ Loḱ Yesu nër yah vu sir bë, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rë. Gaḱ yik alam nijraksën mu yö deneya vu.³² Om sa su yam in bë tahi alam-yohvu rë. Gaḱ seyam in bë tahi alam sën ngaa nipaya neggëp vu sir lo in degërin ayoj.”

*Yesu Tahu Yi Raḱ Mehö Sën Neḱo Avëh Lo
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)*

³³ Loḱ deloḱ tepëḱ vu Yesu ggökin bë, “Jon yi hur maluh ayej deneggërin nos gedenejom raḱ beron beron, balam Parisai* hir hur maluh denevong nebë saga ving. Rëḱ hong hur maluh, og yö medo denegga gedenenum mu.”³⁴ Loḱ Yesu peggirin gaḱek raḱ mehö sën neḱo avëh lo benër yah vu sir bë, “Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj. Bë nabë sënë, og yi alam sënë su deyoh vu bë ayej gërin nos rë.³⁵ Rëḱ mëm buk sën debo mehö sën ḱo avëh lo vër, besu medo geving yi alam rë, og mëm yi alam rëḱ ayoj maggin bayej gërin nos doḱ buk saga.”

Yesu Tahu Yi Gaḱek Raḱ Tob Los Wain Gememëḱ Navi

³⁶ Loḱ Yesu nër gaḱek peggirinsën ngwë vu sir ggökin bë, “Mehöti su nekweek tob mewis ti len teka menepeḱa muḱeng ngwë sën nekweek lo len raḱ rë. Bë mehöti gevong nabë saga, og rëḱ gevong paya vu tob mewis saga, gemewis len ti sën lo su luho tob muḱeng rëḱ gëp ti rë.³⁷ Log mehöti su netöö wain* mewis loḱ memëḱ navi muḱeng rë. Bë mehöti gevong nabë sënë, og wain rëḱ ngol memëḱ navi mebeḱul gewain keseh geto mena. Gememëḱ navi nipaya jaḱ geving.³⁸ Gaḱ yik alam yö denetöö wain mewis loḱ ya memëḱ navi mewis og mëm.³⁹ Log alam sën yö denenum wain muḱeng lo, og su ahëj neving wain mewis rë. Gaḱ denenër bë, ‘Wain muḱeng mëm nivesa.’”

6

*Gaḱek Raḱ Sën Hil Su Gevong Huk Doḱ Buk-sewahsën-yi
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)*

¹ Buk-sewahsën-yi* ti, lob Yesu losho yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti ayo medeya. Lob yi hur maluh derur wit* anon la mederii raḱ nemaj mededah.² Rëḱ alam Parisai* la delë medenër bë, “Nebë va sën ham kweyëh horek Buk-sewahsën-yi-ë?”³ Loḱ Yesu loḱ tepëḱ yah vu sir bë, “Maḱ ham su tevin gaḱek raḱ ngaa sën Davit vong wirek lo rë? Sën losho yi hur dediikahëj lo,⁴ lob loḱ

* 5:27: Levi sënë arë ngwë nebë Matai. Su Yakob nalu rë, gaḱ yik mehö ngwë.

ya Anutu yi dub beko brët vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Alam-deneḱo-seriveng mu yō deyoh vu bē dega brët saga, gaḱ alam meris nebē Davit og ma. Rëḱ gga gevo vu yi hur medegga ving.”⁵ Log Yesu nër ving bē, “Mehönon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

Yesu Vong Mehö-seḱë-paya Ti Menivesa Raḱ Loḱ Buk-sewahsën-yi
(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Log Buk-sewahsën-yi* ngwë, lob loḱ ya dub-supinsën-yi menetatekin gageḱ vu alam. Log mehöti nema vesa belooïn benedo. ⁷ Alam-horeḱ-yi loḱo alam Parisai* medo malaj nesepa Yesu in bē degelë nabë rëḱ gevong benema nivesa jaḱ doḱ Buk-sewahsën-yi*, ma rëḱ nama! In denesero aggata in bē denanër gageḱ jaḱ Yesu nabë keyëh horeḱ. ⁸ Rëḱ yō raḱ ayoj ni. Lob nër vu mehö sën seḱë paya lo bē, “Kwedi genam gebare doḱ vuheng atov.” Lob kedi meya nare. ⁹ Log Yesu nër vu sir bē, “Sa bē doḱ tepëḱ in gageḱ ti vu ham nabë: Maḱ horeḱ nër bē hil gevong ngaa nivesa doḱ Buk-sewahsën-yi*, ma hil gevong ngaa nipaya? Maḱ nër bē hil adoḱ vu alam in demedo vesaj, ma hil nid dël jaḱ sir in malaj nama?” ¹⁰ Log mala neḱo loḱ menelë sir pin, log nër vu mehö lo bē, “Getelo seḱëm nam!” Telo seḱë ya, lob nivesa loḱ ggökin. ¹¹ Rëḱ alam saga ahëj sengën böpata rot, geyah desap sir raḱ bē degevang nabë va vu Yesu!

Yesu Vong Yi Hur Maluh Denetu Sinarë
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Loḱ buk sënë, Yesu tah yi ya ḱedu ti in bē najom jaḱ, lob medo mejom raḱ vu Anutu buk ading rot menyëḱ heng ya. ¹³ Log hes mala verup, lob supin yi hur maluh ya vu yi, betum ggooïn sir nemadluho-mevideḱ-luu lo raḱ benër sir bē Sinarë. ¹⁴ Alam lo sënë: Simon sën Yesu tahi ggev ngwë raḱ bē Pita lo. Ga, ari Andreas. Ga, Yakobus lu Jon. Ga, Pilip lu Bartolomai. ¹⁵ Ga, Matai lu Tomas. Ga, Yakobus sën Alpeus nalu. Ga, Simon sën yi mehö-neruuk-alam-Rom lo. ¹⁶ Ga, Yudas sën Yakobus nalu lo, log Yudas Iskariot sën rëḱ nanër Yesu rangah vu alam-begö-yi lo.

Yesu Vong Huk Raḱ Alam Ngahiseḱë
(Mt 4:23-25)

¹⁷ Lob Yesu luḱ meya ving sir beya nare nyëḱ neggumeng ti ving yi hur maluh yu böpata. Galam ngahiseḱë deyam vu nyëḱ böp Yerusalem, gesir sën distrik Yudea pin, galam loo sën dus vu Ture los Sidon lo beyam desupin sir medenedo. ¹⁸ Deyam in bē degengo yi gageḱ, log gevong behir niraksën nama na. Galam sën memö nevasap sir lo, og Yesu nevong menjivesa neraḱ ving. ¹⁹ Galam pin denedu sir in bē degebë nemaj jaḱ yi. In yi niwëëḱ ya nevong balam pin nijvesa neraḱ.

Yesu Nër Bë Mehönon Deyoh Vu Bë Kwaj Vesa, Gedeyoh Vu Bë Dengu
(Mt 5:1-12)

²⁰ Loḱ Yesu vër mala raḱ menelë yi hur maluh lo, lom nër bē:
“Ham sën neraḱ vu in ngaa dob-yi lo, ham kwamin vesa.
In ham tu Anutu-yi-alam beham rëḱ medo nivesa doḱ yi nyëḱ.
²¹ Ham sën nediikahëmin agi, ham kwamin vesa.
In ham su rëḱ jaḱ vu in ngaa nivesa ti vu tamusën rë.
Ham sën nesu menedo agi, ham kwamin vesa.
In ham rëḱ kwamin vesa menanöp vu tamusën.
²² Alam rëḱ degelë geham sepa doḱ Mehönon Nalu,
lob rëḱ degelë ham paya,
bedegetii ham, gedepelë ham,

gedenanër ham nabë ham nimin paya,
rëk mu ham kwamin vesa in ngaa saga.

²³ Nabë degevong nabë sënë vu ham, og ham kwamin vesa, geham napisek in rot, in ham nyëvewen sën neggëp yagek lo, og böpata rot. In wirek og kënuj lo denevong nebë sënë vu alam-denenër-gagek-rangahsën lo ving.

²⁴ Gaḵ ham sën los bengömin-ggoreksën lo, og gëpin ham!
In ham nedo raḵ ngaa sën nivesa vesa lo vorot.

²⁵ Geham sën newa nos böp bahëmin nepup agi, gëpin ham!
In ham rëk jaḵ vu in ngaa vu tamusën.

Geham sën nenöp gwëbeng agi, gëpin ham!

In ham rëk ngu mengis ham vu tamusën bemalamin ruḵ keseh.

²⁶ Nabë alam pin degeḵo ham arëmin jaḵ, og gëpin ham!

In kënuj lo denevong nebë saga wirek vu alam-gagek-kuungsën lo.”

Yesu Nër Bë Hil Ahëd Geving Alam Sën Denelë Hil Paya Lo

(Mt 5:38-48)

²⁷ “Rëk sa bë nanër vu ham sën nengo sa gagek agi nabë: Ham kwamin pesivin alam sën denesis begö vu ham lo. Geham gwevong nivesa vu alam sën degelë ham paya lo. ²⁸ Geham najom jaḵ in alam sën deneterot ham lo nabë Anutu semu sir. Geham bengev jaḵ in alam sën denenër pelë raḵ ham lo nabë Anutu doḵ vu sir. ²⁹ Nabë mehöti petap nengam vahi, og hongëḵ gegwërin vahi bepetap geving. Genabë mehöti ngoo doḵ hong röpröp-ayöong-yi, og genakah hong röpröp ngwë geving, gaḵ su gegulin. ³⁰ Nabë mehöti ketag ngaa ti vu hong, og gebo vu yi. Genabë mehöti sepos hong ngaa vër in hong, og su genanër vu nabë bo nom. ³¹ Ngaa sën ham ahëmin neving bë alam degevong vu ham lo, og yik ham gwevong nabë saga vu sir namugin.

³² Nabë yik ham ngo ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og alam rëk degeḵo ham arëmin jaḵ in degwa tena? Gaḵ yik alam pin og denevong nebë sënë, bahëj neving alam sën ahëj neving sir lo. ³³ Log nabë ham doḵ vu alam sën denelok vu ham lo mu, og alam rëk degeḵo ham arëmin jaḵ in degwa tena? Gaḵ yik alam pin og denevong nebë sënë ving. ³⁴ Log nabë ham bo ngaa vu alam gekwamin bo nabë rëk debo doḵ nah vu ham, og alam rëk degeḵo ham arëmin jaḵ in degwa tena? Gaḵ yik alam pin og denevo ngaa vu sir vahi, in bë degeḵo hir ngaa vahi doḵ nah nyëvewen. ³⁵ Gaḵ mëm ham ahëmin geving alam sën denesis begö vu ham lo. Geham doḵ vu mehönon pin. Ham bo ngaa vu alam, gaḵ ham su kwamin bo nabë rëk debo ngaa ti nom vu ham doḵ nah nyëvewen. Ham gwevong nabë saga, log vu tamusën, og ham rëk natöḵ vu ham nyëvewen böpata rot benatu Anutu Vavunë nalu lo. In nevong semusën vu alam sën su kwaj vesa in yi rë lo, losho alam nij paya. ³⁶ Om ham kwamin gevongin alam medoḵ vu sir nabë sën ham Amamin Anutu neving lo.”

Yesu Nër Bë Su Geseggi Mehö Ngwë Hir Gagek Nabë Getu Ala

(Mt 7:1-5)

³⁷ “Ham su seggi mehö ngwë doḵ ayomin nabë yi mehö nipaya. In lob Anutu su seggi ham benanër ham nabë ham alam nimin paya. Log ham su nanër mehö ngwë nabë degeḵo nyëvewen doḵ nah hir ngaa nipaya. In lob Anutu su nanër ham nabë ham gwëḵo nyëvewen doḵ nah ham ngaa nipaya. Gaḵ ham dahun ngaa nipaya sën mehönon denevong vu ham lo na, in lob Anutu dahun ham ngaa nipaya na geving. ³⁸ Ham bo ngaa vu mehönon, og Anutu rëk bo doḵ nah vu ham rot, beham dëg napup avi, beham deginengin gesesin jaḵ beduḵ na, genam gök gökin megerurin geto. In yik ngaa sën ham neving vu mehönon lo, og Anutu rëk gevong nabë saga doḵ nah vu ham.”

³⁹ Log Yesu nër gagek peggirinsën ti vu sir bë, “Maḵ mehö mala kenod ti yoh vu bë tato aggata vu mehö mala kenod ngwë? Ma! Bë nabë sënë, og luhoho rëḵ debës söv dok ti. ⁴⁰ Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rë. Bë tatovaha tahu yi govek mejak ni, og mëm luho ala rëḵ degëp ti.

⁴¹ Ma genelë kale mahen teka sën negga rak arim mala lo, log su kwam nevo gang dus ti sën neggëp lok malam aga rë? ⁴² Ma nebë va sën genër vu arim bë, ‘Ari-e! Köök gesa hevong kale vër in malam gahis rë.’ Gwelë rë! Hong mehö kwam luu! In gang neggëp lok ngo malam gahis! Ngo gwevong gang dus ti sënë vër in malam govek rë, lok mëm rëḵ gwelë ngaa mahen teka sën neggëp lok arim mala aga nivesa megebo vër.”

Yesu Nër Bë Kele Nipaya Yö Nesis Anon Nipaya
(Mt 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ “Kele nivesa su nesis anon nipaya rë. Log kele nipaya su yoh vu bë rëḵ ngis anon nivesa rë. ⁴⁴ Om mehönon degelë kele anon, lok mëm dejak ni nabë kele nivesa, ma nipaya. In mehöti su nerur mori anon rak aggis niggin ti jes rë. Log mehöti su nerur vud anon rak kele niggin nipaya ti agga rë. ⁴⁵ Om mehö nivesa neko ngaa nivesa vër lok ngaa nivesa sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah. Log mehö nipaya neko ngaa nipaya vër lok ngaa nipaya sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah. Mehönon avij nenër gagek sën neggëp lok ayoj lo, meneyam rangah.”

Yesu Tahu Gagek Rak Sën Hil Adev Beggang Lo
(Mt 7:24-27)

⁴⁶ “Ham ayemin nelok sa bë, ‘Mehöböp, Mehöböp!’ rëḵ ham su nengo sayeg rë in va? ⁴⁷ Alam sën denam vu sa bedengengo sa gagek bedesepa dok lo ⁴⁸ og sir nebë mehö sën lev yi beggang rak nedo gelöng böp, belev mudeng len luk ya rot. Log bël vaar böpata beya mevuv rak beggang lo, rëḵ su yoh vu bë kevoḥ rë. In mehö sënë yö lev niwëek mero. ⁴⁹ Gaḵ alam sën degengo sa gagek rëḵ su desepa dok rë lo, og sir nebë mehö sën lev yi beggang rak nedo dob vavunë mu lo. Su lev mudeng luk ya gebinë rë, om bël vaar beya mevuv rak beggang saga, lob kevoḥ ya pevis, benipaya rak ya verök yi.”

7

Yesu Vong Balam-begö-yi Vu Rom Hir Ggev Yi Hur Nivesa Rak
(Mt 8:5-13)

¹ Yesu nër gagek sënë vu alam ggovek, log ya rak beya meluk ya Kapernaum. ² Alam-begö-yi vu Rom yu ti yoh vu mehödahis nemadvahi (100) hir ggev nedo, beyi hur ti nedo, lob ahë neving yi rot, rëḵ hur töḵ vu niraksën, bedus rak bë nadiik. ³ Lok alam-begö-yi hir ggev sënë ngo bë Yesu ya verup nedo, lob vong Yuda hir ggev la deya vu yi in bë na denanër vu benam gevong beyi hur nivesa jak. ⁴ Ya deverup vu Yesu, lob deketag niwëek vu bë, “Mehö sënë yi mehö nivesa, om yoh vu bë gedok vu yi. ⁵ Ahë neving hil Yuda, beyö lev hil Yuda hil dub-supinsën-yi ti.”

⁶ Lob losho Yesu deyah, beya deverup dus rak beggang, lok alam-begö-yi hir ggev vo gagek vu yi mehö la medeko medeya vu Yesu bë, “Mehöböp, su gebasap hong, in sak su mehö nig vesa yoh vu in bë gedok na sa beggang rë. ⁷ Log sa su nig vesa in bë senök vu hong geving rë. Om yik genanër jak avim mu, gesa hur rëḵ nivesa jak. ⁸ Gaḵ yik sa mehö los nig wëek ti ving. Sa nahurek sa alag babu, log sengo sa alam-begö-yi sën sa nehegin sir lo denegurek sa babug ving nebë saga. Bë sa nanër vu sir ti nabë, ‘Gena!’, og rëḵ na. Log bë sa nanër vu ngwë nabë, ‘Genam!’, og rëḵ nam. Log bë sa nanër

vu sa hur nabë, 'Gwevong huk sënë!', og rëk gevong. Om yik genanër jak avim mu og yik yoh vu."

⁹ Yesu ngo gagek sënë, lob ranga nema geggërin yah vu alam yu böpata sën losho denesepa sir medeneya lo bë, "Sa nanër vu ham yönon nabë sa su tøk vu Israel ti gayo neyam timu vu sa nebë sënë rë." ¹⁰ Log alam sën alam-begö-yi hir ggev vong sir ya lo yah deverup beggang loḵ delë bë hur lo nivesa loḵ menedo.

Yesu Vong Balam Nain Magëm Ti Vesa Lok

¹¹ Heng to, lob Yesu ya nyëg böp ti arë nebë Nain. Lob yi hur maluh losho alam ngahisekë rot deya ving yi. ¹² Lob ya deto dus rak nyëg böp saga yi aggata avi, loḵ alam devaku heljeng ti meya verup deneya bedub. Heljeng sënë ata yam ving. In yik nalu aguu perurek timu sën diik agi, geyi avëh alov. Log alam ngahisekë vu nyëg saga desepa sir medeyam ving. ¹³ Lob Yesu lë avëh saga mekwa paya in rot, lob nër vu bë, "Su gengu!" ¹⁴ Lob to meya dus bebë nema rak reek sën devaku heljeng loḵ lo, lom denare. Log Yesu nër bë, "Hur magëm-e! Sa nanër vu hong nabë kwedi jak!" ¹⁵ Lob heljeng lo kedi rak menedo benevengweng. Log mëm Yesu vong yi yah vu ata. ¹⁶ Nebë sënë, lob alam pin deggöneng bemëm deko Anutu arë rak medenër bë, "Mehö-nenër-gagek-rangahsën böpata ti sën verup nare loḵ hil vuheng atov agi." Gedenër ving bë, "Anutu yam in dok vu yi alam." ¹⁷ Lob denër Yesu bengö sënë ya meyoh vu distrik Yudea los nyëg vahi pin.

Jon Vong Hur Maluh Luu Ya Vu Yesu (Mt 11:2-6)

¹⁸ Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh denër ngaa pin sën Yesu nevong lo vu yi. ¹⁹ Lob Jon tahi yi hur maluh luu ya vu yi bevong luho ya in bë dedok tepëḵ vu Mehöböp nabë, "Yik hong mehö sën denenër bë rëk nam lo sënë, ma he rëk medo gegin yi rë?" ²⁰ Lob luho ya deverup vu Yesu medenër bë, "Mehö-neripek-alam Jon vong aluu yam vu hong genër bë, 'Maḵ yik hong mehö sën denenër bë rëk nam lo sënë, ma he rëk medo gegin yi rë?' "

²¹ Lob loḵ buk sënë, Yesu medo nevong alam niraksën aggagga menijvesa nerak. Netii memö to deneya in sir, genevong balam malaj kenod denelë nyëg ggökin. ²² Lob Yesu nër yah vu luho bë, "Melu nah mena nanër ngaa sën melu nelë los nengo agi vu Jon nabë: Alam malaj kenod denelë nyëg, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij sevuuḵ nij veseek nerak, galam nengaj mir denengo gagek, galam sën denediik lo vesaj nelok yah, log alam sën denedo paya in ngaa navij yi lo denengo Bengö Nivesa. ²³ Om mehö sën su kwa neya luu luu in sa rë lo, og kwa vesa."

Yesu Vong Tepëḵ Rak Ngaa Ngahisekë In Jon (Mt 11:7-19)

²⁴ Jon yi hur luho deyah, loḵ mëm Yesu nër Jon yi degwa vu alam bë, "Wirek ham ya nyëg-yumeris in bë ham gwele mehö nebë va? Maḵ ham ya in bë gwelë nabë ayöong neko dee ti menekepë ya geneyom-a? ²⁵ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Maḵ ham bë gwelë mehöti neröp tob niyes mala ngeri ngeri? Ma. Alam sën deneröp tob niyes los denedo rak ngaa nivesa vesa lo, og sir sagak yö denedo ggëp alam-los-bengöj bej. ²⁶ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Mehö-nenër-gagek-rangahsën ti? Eë-ë, om mëm sa nanër vu ham nabë, mëm yi mehö-nenër-gagek-rangahsën, bekesuu alam denenër-gagek-rangahsën pin. ²⁷ Yik mehö saga sën gagek rak yi loḵ Anutu-yi-kapiya lo bë: Gwengo rë, sëḵ gevong sa hur ti namugin mena negetongin aggata in hong.

²⁸ Om sa nanër vu ham nabë: Jon arë böp rot kesuu alam pin sën ataj neko sir vu dob agi. Rëk mu alam sën denesepa loḵ sa bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rëk dekesuu Jon.”

²⁹ Dengo gagek sënë ggovek, log alam pin losho alam sën deneko takës* lo denër bë, “Yönon. Anutu nevonḡ ngaa niröp.” In deneripek bël rak Jon nema.

³⁰ Rëk alam Parisai* losho alam-horek-yi, og su deyam beJon ripek sir rë, gaḵ deruu demij vu aggata nivesa sën Anutu bë tateḵin vu sir lo.

³¹ Log Yesu nër bë, “Om maḵ sëḵ tateḵin ham alam buk sënë jaḵ va? Maḵ ham nebë va? ³² Ham nebë hurmahen sën ggëp deneggök telig medenetahi vu sir vewen bë:

‘He nasis ggageng,

rëḵ ma geham su nelöö rë.

Gehe nasu kwamin paya paya,

rëḵ ham su nesu menepengah ham ving rë.’

³³ In mehö neripek alam Jon yam, lom su negga nos los nenum wain rë. Loḵ ham nenër bë, ‘Memö neloḵ vu yi.’ ³⁴ Log Mehönon Nalu yam, lob negga los nenum, loḵ ham nër yi bë, ‘Ham gwelë, mehö saguḵ mehö ahëta, gemehö sën yö nenum wain pangсэн. Galam sën deneko takës* lo, losho alam sën denevonḡ ngaa nipaya lo vahi hir mehö yi.’ ³⁵ Rëk mu hil galë Anutu yi huk los kwa, lob mëm hil ajaḵ ni nabë mehö los kwa ti.”

Avëh Ti Sën Ngaa Nipaya Neggëp Vu Yi Lo Ripek Yesu Vaha Rak Wël

³⁶ Alam Parisai* ti tahi Yesu bë na mega nos geving yi, lob ya ben bemedo negga nos. ³⁷ Lob avëh nipaya ti nedo nyëḡ sagu, lob ngo bë Yesu medo negga nos loḵ Parisai* sënë yi beggang. Lob ḵo wël reggu malangeri loḵ buayo gelöng alabasta* veroo ti beya vu. ³⁸ Ya verup nare loḵ Yesu demi dus vu vaha gemedo nesu, lob mala ruḵ töö rak Yesu vaha, log revu rak yu viis. Log mul Yesu vaha, gekeseh wël merikin rak vaha. ³⁹ Rëk Parisai* sën tahi Yesu meya negga nos ving yi lo lë ngaa sënë, lob kwa nevo bë, “Yönon, bë mehö sënë yi mehö-nenër-gagek-rangahsën, og rëḵ jaḵ avëh sën nema rak yi agi ni, gejaḵ ni geving nabë avëh nipaya.”

⁴⁰ Nebë sënë loḵ Yesu rak ni benër yah vu yi bë, “Simon, sa kwaḡ nevo gagek ti, om sa bë nanër vu hong.” Loḵ Simon nër bë, “Tatovaha, genanër nam.”

⁴¹ Lob Yesu nër bë, “Mehöti vo ngaa vu mehö luu meya neggëp vu luho, geluho su devo loḵ rë. Ngwë yi K500, gengwë yik hen K50 mu. ⁴² Rëk luho su deyoh vu bë debo doḵ nah rë, lob mehö sënë nilël rak luho. Om mehö ngwë tena sën rëḵ ahë geving yi rot-a?”

⁴³ Loḵ Simon nër yah bë, “Sa kwaḡ nevo bë mehö sën yi nyëvewen böpata mesevök lo maḵ ahë neving monë ala rot mekesuu.” Lob Yesu nër vu bë, “Genër yoh vu.”

⁴⁴ Loḵ Yesu ggërin yah vu avëh sënë genër vu Simon bë, “Gwelë avëh sënë? Seyam hong beggang ayo, rëḵ su gevo bël vu sa in bë sejipek vahag rë. Rëḵ avëh sënë og ripek sa vahag rak mala ruḵ gerevu rak yu viis. ⁴⁵ Log seloḵ yöḵ beggang ayo rëḵ su gemul* sa rë, rëḵ avëh sënë og yö medo nemul* sa vahag rot. ⁴⁶ Log su gerikin wël teka rak sa yug rë, rëḵ avëh sënë loḵ wël nivesa rot sagi rak sa vahag. ⁴⁷ Om sa nanër vu hong yönon nabë: Avëh sënë ahë neving Anutu pangсэн rot in yi ngaa nipaya ngahiseḵë rot, rëḵ ma gAnutu dahun ya bemaya. Gaḵ mehö sën ngaa nipaya mahen mu neggëp vu yi, lob Anutu dahun ya lo, og yik ahë neving yi mahen teka mu.” ⁴⁸ Log Yesu nër vu avëh bë, “Sa dahun hong ngaa nipaya ya vorot.” ⁴⁹ Lob alam sën losho medo denegga nos lo kedi denër yah meyom vu sir bë, “Mehö sënë maḵ yi re om sën bë dahun

ngaa nipaya na-ë?”⁵⁰ Log Yesu nër vu avëh lo bë, “Ayom neyam timu vu sa, om Anutu ƙo hong yom vu yi vorot. Kwam vesa megena los ayom sepëp.”

8

Avëh La Detamuin Yesu Medeya

¹ Ggovek loƙ Yesu ya neƙo loƙ nyëƙ böp böp los beggang-bu mahen mahen, benenër Bengö Nivesa rangah vu sir raƙ Anutu-yi-nyëƙ. Lob yi hur maluh nemadluho-mevidek-luu lo deya ving yi. ² Gavëh la sën wirek Yesu netii memö in sir los nevo niraksën vër in sir lo deya ving. Sir sënë: Maria sën denenër bë Maria vu Magdala, beYesu tii memö nemadvahi-bevidek-luu to deya in yi wirek lo. ³ Ga, Kusa sën negin Herot* yi beggang lo venë Yoana, ga, Susana, gavëh vahi ving, melosho deya. Avëh pin sënë deneloƙ vu Yesu losho yi hur maluh lo raƙ hir monë lu ngaa.

Mehöti Netetëhin Nos Gahis Loƙ Huk Anon (Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Alam yu böpata desupin sir medenedo galam vu nyëƙ pin deyam vu Yesu, lob nër gagek peggirinsën ti sënë vu sir bë, ⁵ “Mehö netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos gahis. Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo loƙ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lob mehönon denevakë gesoƙ yam degga. ⁶ Ga, gahis la to merak nedo dob mahen teka sën raƙ neggëp gelöng vavunë, lob kip rëƙ bël ma, lob meran mediik ya. ⁷ Log gahis la to meloƙ ya nedo vos nigginggin ayo, lob vos nigginggin sënë kip berig, lob ggök nos bevong paya. ⁸ Log mëm gahis la to meluƙ ya nedo dob jeji, lob kip merig besis anon nivesa. Nesis dahis nemadvahi vahi.” Log nër bë, “Bë mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sënë.”

Yesu Nenër Gagek Peggirinsën Degwa (Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

⁹ Lob yi hur maluh deloƙ tepëƙ vu yi in gagek peggirinsën sënë degwa. ¹⁰ Loƙ nër bë, “Anutu yö tatekin yi nyëƙ yi gagek vunsën degwa vu ham, beham rëƙ jaƙ ni. Rëƙ alam vahi og degengo gagek peggirinsën mu, ‘in malaj rëƙ gelë, rëƙ mu su rëƙ deƙaƙ ni rë.

Log rëƙ degengo gagek, rëƙ mu su rëƙ deƙaƙ degwa ni rë.’ ”

Yesu Tatekin Nos Gahis Lo Yi Degwa (Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)

¹¹ “Gagek peggirinsën sagi degwa nebë: Nos gahis sënë yik Anutu yi gagek. ¹² Log gahis la sën to nedo loƙ aggata lo, yik alam sën denengo gagek, loƙ Satan ya neƙo vër in ayoj in bë rëƙ degevonƙ geving lob Anutu geƙo sir nah lo. ¹³ Log gahis la sën to nedo loƙ nyëƙ gelöng lo, yik alam sën denƙo gagek bekwaj vesa in lo, rëƙ mu su luƙ ya ayoj rë. Gaƙ yik devong ving dus teka, loƙ seggisën töƙ vu sir lom delëein ya. ¹⁴ Log gahis la sën to meloƙ ya vos nigginggin ayo lo, og yik alam sën denƙo gagek medeya medeya, loƙ tum newaj raƙ in maggin aggagga, gemonë los ngaa-dob-yi sën nesemu hil navid lo pin ggök ya, lom su anon raƙ rë gediik ya. ¹⁵ Gaƙ gahis sën to meluƙ ya dob jeji lo, og alam sën denƙo gagek medejom ahon bayoj neya niröp beneggëp nivesa, gedenedo niwëek medenevonƙ banon neraƙ lo.”

Yesu Nër Bë Hil Su Abun Ram (Mk 4:21-25)

¹⁶ “Mehöti su netaggi loƙ ram genekeyovekin dëƙ raƙ, ma netung ggevek ya reek len rë. Gaƙ netung raƙ ya vavunë, in bë alam sën dedoƙ na beggang ayo lo degelë nyëƙ. ¹⁷ Lob ngaa pin sën neggëp vunsën gwëbeng agi rëƙ natök nam

rangah. Gengaa pin sën mehönnon deneloḵ kesii in lo, rëḵ natōḵ nam rangah vu tamusën balam pin deḵ ni.

¹⁸ Ham gwebë nengamin, in ham gwengo gageḵ megwero. Mehöti sën neraḵ gageḵ la degwa ni bekwa nevo lo, og rëḵ jaḵ la degwa ni geving rot. Gemehöti sën su neraḵ gageḵ degwa ni rë lo, og rëḵ kwa birekin teka sën neraḵ ni lo benama na verōḵ yi.”

Yesu Ata Lo Ari Lo
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Loḵ buk saga Yesu ata lo ari lo deya in bë degelë yi, rëḵ alam yu böpata desup sir medenedo, lob su deyoh vu bë dedoḵ na vu yi rë. ²⁰ Loḵ mehö la denër ya vu yi bë, “Atam losho arim lo verup denare dobnë. Deyam in bë degelë hong.” ²¹ Loḵ nër yah vu sir bë, “Alam sën denengo Anutu yi gageḵ medenesepa loḵ lo, og sir saga sën sa atag lo arig lo.”

Yesu Nër Lob Sang Ahë Yes Rak
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-40)

²² Buk ti lob Yesu losho yi hur maluh derak ya yag, lom nër vu sir bë, “Hil ajaḵ mana ngaggee nenga vahi.” Lom deya. ²³ Yag neya geYesuḵ ggëp yiing. Log sang böpata ti verup, lob vong bengaggee neluḵ ya yag ayo bevuuk loḵ bedus rak bë malaj nama. ²⁴ Lob ya deggee vu Yesu gedenër vu bë, “Tatovaha! Hil hevongin malad nama!” Lob kedi petupek rak sang los ngaggee sën netë lo, lob sang los ngaggee ahë yes rak, gededun ma geneggëp. ²⁵ Log nër vu sir bë, “Ham su ayomin neyam timu vu sa yönon rë!” Lom deggöneng gekwaj ya ngahi medenenër vu sir bë, “Maḵ mehö sënë yi nebë va, om sën nër vu sang los bël, lob denḡo aye-ë?”

Yesu Tii Memö To Meya In Mehöti
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Loḵ ya deverup Gadara hir dob ga, distrik Galilea neggëp ngaggee nenga vahi yi, genyëḡ sënë neggëp vahi. ²⁷ Lob Yesu vu yag mepesong ya roneḵ, loḵ alam nyëḡ sënë ti verup vu yi. Memö la denedo loḵ mehö sënë meyö medo neya ahë töksën yö wirek la, lob su nedo loḵ beggang rë, gaḵ yö ya neggëp loḵ waak sën denebë mehönnon sekëḡ loḵ lo. ²⁸ Mehö sënë lë Yesu, lob ngeek geto petev meneggëp loḵ vaha. Log ngeek böpata bë, “Yesu! Anutu Vavunë Nalu hong! Bë gwevong va vu sa? Sa ḵetaḡ vu hong nabë su gebasap sa!”

²⁹ Nër bë sënë in Yesu nër vu memö bë geto mena in mehö sënë, in memö sënë nejom yi ahon beron ngahiseḵë. Lob yi alam malaj nesepa yi medeneduu rak sëng los aën buk ngahi, rëḵ ma genevepul sëng lu ngaa pin. Gememö sënë netë meneya nyëḡ-yumeris.

³⁰ Lob Yesu loḵ tepëḵ vu yi bë, “Arëm re?” Loḵ nër yah bë, “Mehömeḡ.” In degwa nebë memö ngahiseḵë denedo loḵ yi. ³¹ Lob memö pin saga detahi ya vu Yesu bë, “Su gwetii he doḵ na asoreng böpata sën adingsekë rot lo!”

³² Log böök yu ti vare deneruuk rak ḵedu dus vu sir, lob memö lo deketag vu Yesu bë, “Mëm gwevong he na vu böök sagu!” Lob Yesu vong sir ya. ³³ Lob memö lo to deya in mehö sënë beya deloḵ ya böök yu ti sënë. Lob pevis geböök pin deseröḡ rot beya devës ya nyëḡ vaha degwa, bedeluḵ ya ngaggee merehöö sir bemalaj maya verōḵ yi.

³⁴ Lob alam sën denegin böök lo delë, lob deveya medeya, beya denër ngaa sënë vu alam nyëḡ böp los mahen mahen pin. ³⁵ Lob alam saga deya in bë degelë ngaa sën to meya lo. Yah deverup vu Yesu bedelë mehö sën memö to deya in yi lo, gevëḡ tob gekwa nevo ngaa nivesa, genedo loḵ Yesu vaha. Loḵ tum deneggöneng in sir rot. ³⁶ Loḵ mëm alam sën delë ngaa agi rak malaj lo

deturin ngaa sën Yesu vong vu mehö sën memö nelok vu yi wirek lok nivesa rak agi medero. ³⁷ Lob alam pin vu Gadara denër vu Yesu bë kedi jak mena, gesu medo hir nyëg. In deneggöneng rot. Lob Yesu rak yah yag meyah meya. ³⁸ Lok mehö sën memö to deya in yi lo ketag vu Yesu bë na geving yi. Rëk Yesu vong yi yah genër vu bë, ³⁹ “Genah megena böm, megena genanër ngaa pin sën Anutu vong vu hong lo vu hong alam.” Lob mehö lo yah meya menër ngaa pin sënë vu alam ggëp yi nyëg.

Yesu Vong Ggev Nalu Avëh Vesa Lok, Gevong Avëh Sën Jom Lok Yi Tob Lo Nivesa Rak

(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰ Yesu yah to, lob alam pin kwaj vesa in yi, in medo denegin yi geyah to. ⁴¹ Lok mehöti arë nebë Yairus ya verup. Dub-supinsën-yi ala ti yi, lob ya verup petev meneggëp lok Yesu vaha, geketag vu yi bë na yi beggang. ⁴² In yik nalu mewing timu beyi ta nemadluho-bevidek-luu rak, lob dus rak bë nadiik.

Lob Yesu neya rak, lok alam ngahisekë depeka rak yi rot belosho deneya. ⁴³ Lob avëh ti neya ving. Niçok yö medo neyam yoh vu ngebek nemadluho-bevidek-luu, rëk mehöti su yoh vu bë gevong menivesa jak nah rë. ⁴⁴ Avëh sënë verup ya nare dus lok Yesu demi gebë nema rak Yesu yi tob nyë. Vong nebë sënë, lob ničok tewii ya avuti gesu neyom ggökin rë. ⁴⁵ Lok Yesu lok tepëk bë, “Re bë nema rak sa?” Lok sir pin denenër yah vu bë sirek ma. Log Pita nër bë, “Sa alag-e! Yik alam ngahisekë sën denare tetup hong meyök depeka rak hong aga.” ⁴⁶ Lok Yesu nër bë, “Ma! Lok sir ti bë nema rak sa, mesa hango bë sa nig wëek la ya vu yi.” ⁴⁷ Lob avëh sënë rak ni bë ngaa sën vong lo tök yam rangah, om nelëk rot, lob verup ya mepetev meneggëp lok vaha, genër sën bë nema rak yi tob lo degwa rangah vu rak alam pin malaj benër ving bë yi niraksën maya avuti. ⁴⁸ Lob Yesu nër vu yi bë, “Nalug-e, ayom yam timu vu sa, om vong benim vesa rak. Om genah megena los ayom sepëp.”

⁴⁹ Yesu nahën nevengwëng vu avëh, log mehöti vu dub ala ben meverup nër vu dub ala sënë bë, “Nalum diik ya, om su gwëko Tatovaha mala seggi!” ⁵⁰ Yesu ngo gagek sënë rëk nër yah bë, “Su newam jak, gak ayom nam timu vu sa mu, lok mëm nalum rëk vesa dok nah.” ⁵¹ Lob Yesu tök ya ggev lo ben, lob nërin alam pin bë su dedok na beggang ayo geving yi. Gak yik ko Pita lööho Jon lu Yakobus ving hurmahen ama lu ata mu bedelok ya. ⁵² Galam yö medo denesu medenesis sir in, lok Yesu nër vu sir bë, “Ham su ngu. In sënëk su diik rë, gak yik neggëp ying mu.” ⁵³ Lok denöp rak yi, in derak ni bë diik ya verök yi. ⁵⁴ Rëk Yesu jom lok avëh mahen nema getahi bë, “Avëh mahen-e, kwedi jak!” ⁵⁵ Lob avëh mahen lo anon to melok yah, log kedi rak pevis. Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham bo nos la vu yi mega.” ⁵⁶ Lob avëh mahen ata lu ama kenuj ya mederanga nemaj. Lok Yesu vo koo vu luho bë luho su na denanër ngaa sënë vu mehöti.

9

Yesu Vo Huk Vu Sinarë Nemadluho-mevidek-luu

(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

¹ Log tahi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo deyam vu yi bevo ni-wëek vu sir in bë denoh vu bedegeti memö geto dena, gedegevong meniraksën nama na. ² Log vong sir ya in bë denanër gagek jak Anutu-yi-nyëg, gedegevong balam nijraksën nijvesa jak nah. ³ Log nër vu sir bë, “Ham na, rëk mu ham su gwëko kupek sepa ham. Ham su natohin atoheng, ga, gweje vahëk, ma gwëko nos, ma monë sepa. Geham su gwëko röpröp luu luu sepa. ⁴ Log nabë mehöti geko ham luu luu sënë dok na yi beggang megegin ham, og

ham naḱöök dok beggang timu saga rot beham nom jak. ⁵ Gaḱ nabë su degeko ham dok na hir beggang rë, og ham tetëhin kebus in vahamin in dejak ni nabë devong paya, log ham na jak.” ⁶ Nër nebë sënë ggovek, log ya deyoh vu nyëg pin. Bedenenër Bengö Nivesa rangah, gedenevong balam nijraksën nijvesa nerak yoh vu nyëg pin.

Herot Ngo Yesu Bengö
(Mt 14:1-2; Mk 6:14-16)*

⁷ Log dob ala Herot* ngo ngaa pin sën Yesu nevong lo bengö, lob kwa neya ngahi in mehö la denenër bë Jon kedi vu bedub ggökin. ⁸ Log la denenër bë Elia yom verup. Log la denenër bë alam sën denenër gagek rangah wirek lo ti kedi rak yah ggökin. ⁹ Rëḱ Herot* nër bë, “Joneḱ sa ḱetöv kwa lo. Gaḱ maḱ mehö re sën sa nehango bengö nebë agi?” Lob kwa nevo bë gelë yi jak mala.

*Yesu Vet Alam 5,000
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Jn 6:1-13)*

¹⁰ Sinarë lo deya geyom deverup, lob denër ngaa pin sën devong lo vu Yesu. Lob ḱo sir rak belosho yö detah sir ya nyëg-yumeris ti dus vu Betsaida. ¹¹ Loḱ alam saga dërak ni lob desepa yi medeya. Ya detök vu yi, lob vengwëng vu sir los kwa vesa, benër Bengö Nivesa rak sën Anutu bë natu ala megegin sir lo. Genevong balam nijraksën nijvesa nerak ving. ¹² Log sehuk luḱ, lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo ya denër vu yi bë, “Gwevong alam sënë dena in dedok na beggang-bu böp los mahen sën denedo dus dus lo bena degëp, in denatök vu nos lu ngaa rë. In hil nado sënëḱ nyëg-yumeris tahsën.” ¹³ Rëḱ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham ngo rëḱ bet sir.” Loḱ denër yah bë, “Nos ngahi su nedo vu he rë. Gaḱ yik brët nemadvahi ga, gël luu mu nedo. Ma he yoh vu bë ana baḱo nos in alam pin sënë?” ¹⁴ In alam ngahi rot denedo bemaluh yoh vu 5,000.

Loḱ Yesu nër yah vu yi hur maluh lo bë, “Ham nanër vu sir nabë sir mehödahis luu menemadluho demedo jak yu ti ti.” ¹⁵ Yi hur maluh devong nebë sënë balam pin to denedo. ¹⁶ Log Yesu ḱo brët nemadvahi ga, gël luu lo rak, gevarah mala rak yaḱek gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu; log debu bevo vu yi hur maluh lo bë na debo gelek alam. ¹⁷ Lob sir pin degga meyoh vu, log desupin vahi sën nedo lo loḱ ya sap nemadluho-bevidek-luu.

*Pita Nër Yesu Rangah Bë Yi Mehö Sën Anutu Ggooin Rak In Bë Geḱo Hil Nah
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)*

¹⁸ Lob buk ti rë lob Yesu medo nejom rak, geyi hur maluh denedo ving yi, lob loḱ tepëḱ in sir bë, “Alam denenër sa bë sa re?” ¹⁹ Loḱ denër yah vu yi bë, “Sir la denenër hong bë Mehö-neripek-alam Jon. Gela denenër hong bë Elia. Gela denenër bë alam-denenër-gagek-rangahsën wirek ti kedi rak yah ggökin.” ²⁰ Loḱ loḱ tepëḱ in sir ggökin bë, “Gaḱ hameḱ nenër bë sa re?” Loḱ Pita nër yah bë, “Anutu yi Kerisi* hong.”

*Yesu Nër Rangah Bë Rëḱ Nadiik Gekedi Jak Nah
(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)*

²¹ Lob Yesu vo ḱooin niwëek vu sir bë, “Om ham su na nanër gagek sënë rangah vu mehöti.” ²² Log nër ving bë, “Mehönon Nalu rëḱ geko maggin ngahiseḱë, galam-deneḱo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi lo rëḱ degeruu demij vu yi, gerëḱ dengis yi menadiik, gebuk natu löö loḱ kedi jak nah gökin.”

²³ Log nër vu sir pin bë, “Mehöti bë natu sa hur, og kwa birek in yi gekerë yi ḱelepeḱo* noh vu buk metamuin sa. ²⁴ Mehöti bë kwa bo yi begegin nivesa, og rëḱ anon mala nama. Gaḱ mehöti bë kwa birek in yi menadiik in sa, og rëḱ

na medo mala-tumsën. ²⁵ Gaḱ nabë mehöti yö geḱo yi jaḱ in ngaa dob yi pin bemedo loḱ nadiik, og yi ngaa sënë rëḱ doḱ vu yi nabë va? ²⁶ Log nabë mehöti göneng in mehönon bedah sa los sa gägeḱ vun, og Mehönon Nalu rëḱ dah yi vun doḱ buk sën nom los Ama yö niwëëḱ garë böpata, gelos angër vabuung nij wëëḱ gevunëḱ vunëḱ yaḱeḱ yi lo. ²⁷ Sa nanër vu ham yönon nabë alam sën denare agi vahi su rëḱ denadiik rë, gaḱ rëḱ nahën demedo medegelë gAnutu nam in gëgin hil.”

*Yesu Navi Agga Ngwë Raḱ
(Mt 17:1-13; Mk 9:2-13)*

²⁸ Yesu nër gägeḱ sënë ggoveḱ bebuk nemadvahi-mevideḱ-löö ya ggoveḱ, loḱ ḱo Pita lööho Jon lu Yakobus medeya ḱedu, in bë najom jaḱ. ²⁹ Medo nejom raḱ, lob mala agga ngwë raḱ, geyi röpröp veroo meris nebë davës. ³⁰ Log pevis bemehö luu yam vare denevengwëng ving yi. Yiḱ Moses lu Elia. ³¹ Luho deyam los nij ḱapiik, meyam denenër ngaa pin sën Yesu rëḱ gevong gëp Yerusalem begoveḱ genah mena lo tato vu yi. ³² Pita lööho malaj neggëp pangsën rot bë degëp yiing. Rëḱ su deneggëp yiing rë, lob delë Yesu niḱapiik ving mehö luu sën lööho denare lo. ³³ Lob luho bë degevu Yesu gedenah jaḱ, lob Pita nër vu Yesu bë, “Sa alag-e! He nado mehalë ngaa sënë om mëm nivesa rot. Om he dev numeng löö: Ti vu hong, gengwë vu Moses, gengwë vu Elia.” Pita su kwa vo mero rë, gaḱ newa raḱ om pevis menër nebë sënë.

³⁴ Nahën nenër gägeḱ sënë, log beggob ti yam kebu sir. Loḱ yam rot beggërin sir, lob newaj raḱ rot. ³⁵ Log gägeḱ ti yam loḱ beggob ayo bë, “Sënëḱ sa nalug. Sehoo in yi raḱ ggoveḱ ya. Om ham gwebë nengamin vu yi.” ³⁶ Dengo gägeḱ sënë ggoveḱ, log delë bë Yesu yö ti nedo. Lob ayej ma gesu denër ngaa sën delë agi lo vu mehöti loḱ buk saga rë.

*Yesu Vong Behurmahen Ti Sën Memö Negwang Ya Yi Lo Nivesa Raḱ Yah
(Mt 17:14-21; Mk 9:14-29)*

³⁷ Log heng to, lob sir vu ḱedu beyah deto, loḱ alam yu böpata ti yam debu Yesu ggëp aggata. ³⁸ Lob sir ti pevis metahi ya bë, “Tatovaha, sa ḱetag vu hong nabë gwelë sa nalug agu sënë. In yiḱ sa nalug perureḱ anon timu. ³⁹ Rëḱ memö nipaya ti nepesöng raḱ yi pevis avuti, lob nengeḱ böpata. Log memö sënë nesesesin raḱ yi pangsën rot lob nyë ḱataḱ netung. Beyö nevasap yi rot, gesu nevu yu pevis rë. ⁴⁰ Lob sa verup su vu hong hur maluh lo bë degetii memö nipaya sënë geto mena, rëḱ ma gesu deyoh vu rë.”

⁴¹ Loḱ Yesu nër yah bë, “Oo ham alam vu buk sënë, ham ayomin su neyam timu rë, log ham ayomin su neggëp niröp rë. Om sëḱ nahën medo geving ham buk va la geving meḱerë ham maggin-a? Maam gwëḱo nalum nam.” ⁴² Hurmahen sënë nahën neya vu Yesu, log memö lo të yi to mesap nyëḱ, genesesin raḱ yi pangsën. Loḱ Yesu petupeḱ raḱ memö lo, gevong behurmahen nivesa raḱ, log vong yah vu ama. ⁴³ Lob alam pin delë Anutu niwëëḱ sënë, lob delëḱ anon mederanga nemaj.

*Yesu Nër Netu Beron Luu Bë Rëḱ Nadiik
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)*

Nahën medo meḱwaj neya ngahi in ngaa pin sën Yesu nevong agi, log Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, ⁴⁴ “Ham gwebë nengamin vu gägeḱ sënë megwero! Nahub rëḱ rëḱ debo Mehönon Nalu doḱ na mehönon nemaj.” ⁴⁵ Rëḱ su derak gägeḱ sënë ni rë. Gägeḱ sënë degwa vun yi in sir, besu ḱwaj töḱ vu rë. Rëḱ deggöneng in yi gesu deloḱ tepëḱ in degwa rë.

*Hur Maluh Yö Deloḱ Tepëḱ In Sir Bë Re Böp Kesuu-a?
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)*

⁴⁶ Log yi hur maluh deko gagek ti rak medemehoo sir in bë sir ti tena böp kesuu sir vahi. ⁴⁷ Lok Yesu rak gagek sën kwaj nevo lok ayoj lo ni, lob ko hurmahen ti yam nare ving yi ⁴⁸ genër vu sir bë, “Mehöti bë kwa bo sa begevong nivesa vu hurmahen teka nabë sënë, og nevong nivesa vu sa. Log mehöti sën gevong nivesa vu sa lo, og nevong nivesa vu yi sën vong sa meseyam lo. Om ham ti sën dahun yi benevong nivesa vu ham pin lo, og tu böp vorot ggëp Anutu mala.

*Mehöti Bë Su Ngis Begö Vu Ham Rë, Og Ham Alam Yi
(Mk 9:38-40)*

⁴⁹ Lok Jon nër yah vu yi bë, “Sa alag-e! He halë mehöti genenër arëm los niwëek benetii memö to deneya, lok he nërin yi in hil los su nesepa hil rë.” ⁵⁰ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Ham su nanërin yi, in mehöti sën su nelë ham paya rë lo, og nelok vu ham.”

Samaria La Deggërin Nyëg Gedetii Yesu*

⁵¹ Buk sën Anutu geço Yesu jak nah yagek lo dus rak, lob Yesu kwa verök rak bë na Yerusalem. ⁵² Lob vong yi hur maluh luu medeko gagek mugin meya delok ya Samaria* hir nyëg ti in bë degero ngaa vu yi. ⁵³ Rëk alam vu nyëg sagu nij lël bë su rëk degeko Yesu dok na hir beggang rë. In derak ni bë yö rëk berup na Yerusalem. ⁵⁴ Hur maluh luu sënë, Jon lu Yakobus, delë ngaa sënë, lob luho denër bë, “Mehöböp, mak hil tahi nengwah vu yagek duk nam ga alam sënë?” ⁵⁵ Lok Yesu ggërin yah bevong gagek rak luho. ⁵⁶ Log deya rak medeya beggang-bu ngwë.

*Alam Sën Denevongin Bë Desepa Yesu Lo
(Mt 8:19-22)*

⁵⁷ Nahën medo deneyök aggata, lob mehöti nër vu Yesu bë, “Nyëg pin sën gena lo, og sëk sepa hong mena geving.” ⁵⁸ Lok Yesu nër yah vu bë, “Anöösik lej neggëp, gesok newisej nedo, gak Mehönon Nalu, og ben sën gëp dok lo ma.” ⁵⁹ Log nër vu mehö ngwë bë, “Genam gesepa sa.” Lok nër bë, “Amag nadiik besedev rë lok mëm.” ⁶⁰ Lok Yesu nër vu bë, “Alam diiksën yö rëk dedev hir heljeng. Gak hong, og gena genanër gagek jak sën Anutu natu ala megegin hil lo.”

⁶¹ Lok mehö ngwë nër vu yi bë, “Mehöböp, sa hevongin bë nök sepa hong, om genaökök gesenah najom sa alam nemaj rë. ⁶² Lok Yesu nër vu bë, “Mehö sën ko huk rak rëk kwa luu luu in lo, og su yoh vu bë dok na Anutu-yi-nyëg rë.”

10

Yesu Vong Alam Mehödahis Löö Benemadluho Ya In Bë Degevong Yi Huk

¹ Ggovek, log ggooïn alam 70 rak ving, bevong sir luu luu demugin medeya nyëg böp los mahen pin sën rëk na lo. ² Log peggirin gagek menër vu sir bë, “Nos ngahisekë anon lok menedo huk anon, rëk alam sën deketöv medengupin lo su ngahi rë. Om ham kwetag vu huk ala nabë gevong yi hur na debo yi nos medengupin nom.

³ Om ham na jak. Rëk mu ham gwengo rë, sa nehevong ham ya nebë sën sipsip denelok ya anöö bemën avij. ⁴ Om ham su banuh jej monë-yi ma, gweje vahëk ma, gweko suu sepa. Geham su bengwëng in alam medenajom ham ahon dok aggata. ⁵ Nabë ham dok na beggang ti, og ham bengev jak in sir menanër namugin nabë sënë, ‘Alam beggang ayo ti sënë ayoj gëp revuh.’ ⁶ In lob nabë mehöti nedo ayo revuh lok beggang saga, og ham gagek semusën saga rëk semu yi. Rëk nabë sir ti su nebë saga menedo rë, og ham gagek sën

ham nër ya lo, yö rëk pekwë menom semu ham. ⁷ Log yik ham naööök dok beggàng timu saga, beham gwa los nanum ngaa sën denevong vu ham lo. In mehö sën nevong huk lo, og netök rak nyëvewen rak yi huk. Gaḅ ham su medo mepesöng dok beggàng ti ti lo.

⁸ Nabë ham dok na nyëg böp ti, lob degeḅo ham na vu sir, og ham gwa nos sën debo vu ham lo. ⁹ Geham gwevong behir alam nijraksën nijvesa jak. Geham nanër nabë, 'Anutu yi nyëg vongin anon jak.' ¹⁰ Gaḅ nabë ham dok na nyëg böp ti, rëk su degeḅo ham na vu sir rë, og ham kwedi mena bare na nyëg saga yi aggata nyë, genanër nah vu sir nabë, ¹¹ 'Ham nyëg sënë dob kebus gga rak he vahamin, rëk mu he netetëhin yök vu ham. Rëk mu ham ngo kwamin bo rë, in Anutu yök dus rak ham ggovek ya, rëk ma geham nimin lël in.' ¹² Sa nanër vu ham nabë: Vu Buk-tamusën, og alam vu nyëg nebë sënë rëk denatök vu maggin böp rot kesuu alam Sodom."

Yesu Nër Bë, "Gëpin Alam Nyëg Vahi Sën Su Deggërin Sir Rë Lo"
(Mt 11:20-24)

¹³ "Wöp-o! Ham Korasin! Gëpin ham! Log ham Betsaida! Gëpin ham! Bë mehöti gevong ngaa böp gëp alam Ture los Sidon hir nyëg nabë sën sa hevong lok ham nyëg agi, og rëk ayoj maggin in devong ngaa nipaya medegërin sir nom medegeyeh vahek duum gedebö rarii medemedo dok vewev degwa. ¹⁴ Om dok buk-nyëvewen-yi, og ham rëk gweḅo maggin böpata rot kesuu alam Ture los Sidon. ¹⁵ Log ham Kapernaum, ham bë kwerë ham jak na vavunë? Ma! Ham rëk duk na Nyëg-nengwah-yi."

¹⁶ Log nër vu yi hur maluh lo bë, "Mehöti bë gengo ham ayemin, og sagak nengo sayeg. Log mehöti bë geruu demi vu ham, og sagak neruu demi vu sa ving. Log mehöti bë geruu demi vu sa, og yik neruu demi vu Mehö sën vong sa meseyam lo."

Hur Mehödahis Löö Benemadluho Sën Vong Sir Ya Lo Yom Deverup

¹⁷ Ggovek, galam 70 lo yom deverup, lob kwaj vesa rot gedenër bë, "Mehöbö, he nër arëm, lob memö nengaj yes ving meto deya." ¹⁸ Lob nër vu sir bë, "Èë-è sa nehalë gevong bë Satan vës vu yaḅek nebë davës meyam sis yi. ¹⁹ Ham ngo! Sevo niwëëk vu ham, om ham yoh vu bë bakë nyël los veveeyaḅek böp, geham yoh vu bë dahun Satan yi ngaa vahi pin sën gevong begö vu ham lo, gengaa ti su yoh vu bë gevong paya vu ham rë. ²⁰ Rëk mu ham su napisek in sën memö nengaj yes vu ham ayemin lo rë, gaḅ ham napisek in dekevu ham arëmin ya neggëp yaḅek vorot."

Yesu Kwa Vesa Bahë Nivesa Vu Ama Anutu
(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Lok buk saga Anon Vabuung vong beYesu kwa vesa rot, lob jom rak bë, "Oo Amag, hong Mehöbö vu yaḅek los dob. Sa ahëg nivesa vu hong, in ngaa sënë neggëp vunsën in alam sën deneluk dub böp lo los alam los kwaj, gaḅ getato vu alam sën su deneluk dub böp rë lo mu. Yönon Amag, in yik ngo kwam nevo bë gwevong nabë saga in nivesa." ²² Log nër ving bë, "Amag tung ngaa pin lok yam sa nemaḅ ggovek ya. Log mehöti su rak Nalu ni rë, gaḅ Ama yö timu rak ni. Log mehöti su rak Ama ni rë, gaḅ yik Nalu yö timu rak ni. Galam sën Nalu tato Ama vu sir lo, og derak ni ving."

²³ Lob Yesu ggërin yah menër vu yi hur maluh mu bë, "Alam sën denelë ngaa sën ham nelë rak malamin agi, og kwaj vesa. ²⁴ Yönon, sa nanër vu ham nabë: Wirek og alam-denenër-gaḅek-rangahsën ngahi galam-los-bengöj ngahisekë denetung malaj in bë degelë ngaa sën ham nelë agi, rëk su denelë

rë. Gedenebë nengaj in bë degengo gagek sën ham nengo agi, rëk su denengo rë.”

Mehö-horek-yi Lok Tepëk In Horek Sogek

²⁵ Nebë saga lob alam-horek-yi ti kedi rak in bë seggi yi. Lob lok tepëk vu yi bë, “Tatovaha, sëk geving va in lob sa medo malag-tumsën degwata los degwata?” ²⁶ Lok Yesu lok tepëk yah vu yi bë, “Dekevu gagek nebë va meneggëp lok horek megetevin-a?” ²⁷ Lok mehö saga nër yah vu bë, “Ahëm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis bekenum los dahis, gahëm geving yi los nim wëek pin, gekwam los dahis na vu yi timu. Log ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo.” ²⁸ Lob Yesu yogekin bë, “Sagak genër ya meyoh vu. Gwevong nabë saga, og mëm rëk gemedo malam-tumsën degwata los degwata.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Ti Rak Samaria Ti In Bë Tatekin Alam Sën Denedo Dus Vu Hil*

²⁹ Rëk mehö saga vongin bë tato yi nabë yi mehö nivesa, lom sën lok tepëk yah vu Yesu bë, “Alam sën denedo dus vu sa lo, og sir mak re lo?” ³⁰ Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Mehöti vu Yerusalem meneluk meneya in bë na Yeriko. Lob alam-begö-hodek la detök rak yi lok aggata, lob desis yi bedus rak bë nadiik geneggëp lok aggata nenga. Log deggodek yi tob lu ngaa pin bedeya. ³¹ Lok alam-deneko-seriveng ti tetuu aggata saga beya meto, lob lë mehö saga, rëk ma geyö yoh aggata nenga vahi bekesuu meya. ³² Log alam Levi* ti yik vong nebë saga. Ya meto aggata saga belë yi geneggëp, rëk yoh aggata nenga vahi, bekesuu meya. ³³ Lok mëm Samaria* ti medo netamu beya meto belë mehö saga geneggëp, lob kwa pesivin yi. ³⁴ Lom to meya dus vu yi berikin wain los wël* rak begö nyë, geteta. Log tung yi rak ya yi dogi, beko meya mebë lok ya vatëvek-bej ti begin yi nivesa. ³⁵ Log heng to, lob vo kina luu vu mehö sën negin vatëvek-bej lo, genër vu yi bë, ‘Gwegin mehö sënë nivesa. Genabë monë sënë su yoh vu rë lob gebasap hong monë la jak geving, og sëk nom geto, lob mëm sebo dok nah hong monë.’ ³⁶ Nebë saga, om kwam nevo bë mehö löö sën deyoh aggata agi ti tena vong yoh vu nebë sën nedo dus vu mehö sën devasap yi agi?” ³⁷ Lob mehö-horek-yi lo nër yah bë, “Mehö sën kwa pesivin yi lo.” Lob Yesu nër vu bë, “Om gena jak, log yik gwevong nabë saga.”

Marta Luho Maria

³⁸ Lok tum ya medo deneko lok beya deverup beggang-bu ti, lob Yesu lok ya, lob avëh ti arë nebë Marta ko yi lok ya ben. ³⁹ Log Marta ari ti nedo barë nebë Maria. Lob Maria verup nedo lok Mehöböp vaha menebë nenga vu yi gagek. ⁴⁰ Rëk Marta og nevong huk ngahi in neyeh nos lu ngaa, om kwa neya vu ngaa aggagga. Nevong nebë sënë, lob ya menër vu Yesu bë, “Mehöböp, arig vuu sa gesengo ti nehevong huk böp meneheyeh nos. Ma su kwam nevo sënë rë? Om genanër vu Maria nabë nam dok vu sa.” ⁴¹ Lok Mehöböp nër yah vu yi bë, “Marta, Marta, kwam neya ngahi genewam nerak in ngaa ngahisekë. ⁴² Rëk mu hil narak vu in ngaa timu, lob Maria ko ngaa nivesa sënë ya vu yi ggovek ya, lob hil su rëk abo ngaa nivesa sënë vër in yi rë.”

11

Hil Najom Jak Nabë Sënë (Mt 6:9-15; 7:7-11)

¹ Buk ti lob Yesu medo nejom rak lok nyëg len ti. Jom rak ggovek, lok yi hur maluh ti nër vu yi bë, “Mehöböp, getahu he dok jomraksën nabë sën Jon

netahu yi hur maluh wirek lo.” ² Loḵ nēr yah vu sir bē, “Bē ham najom jaḵ, og ham nanēr nabē sēnē:

‘Amag,

arēm yō gēp vabuung.

Gemehōnon pin degurek babum.

³ Gebo nos vu he noh vu buk pin.

⁴ Log gedahun he ngāa nipaya na.

In he ngo nedahun mehōnon pin hir ngāa nipaya sēn denevong vu he lo ya.

Log su gweli he na vu pelēpinsēn.’ ”

⁵ Log nēr vu sir ving bē, “Maḵ bē ham ti kedi mena vu yi alam ti doḵ buk vuheng menanēr vu nabē, ‘Sa mehō-e! Gebo brēt lōō vu sa rē, ⁶ in sehōg vatēvek ti medo meyam benahēn neverup vu sa, lob nos teka su nedo vu sa in bē ga rē.’ ⁷ Loḵ yi alam ti sēn lo maḵ rēḵ nanēr nah vu yi nabē, ‘Su gegwee vu sa. In sa vehii reping beniwēēk raḵ gehe los hurmahen ahēp yiing ya; om sa su yoh vu bē rēḵ kedi menōk bo ngāa ti vu hong rē.’ ⁸ Rēḵ mu sa nanēr vu ham nabē: Maḵ su rēḵ kwa bo yi mehō saga nabē bo vu yi rē, rēḵ mu netahi menegeyeh loḵ, om rēḵ kedi mebo ngāa pin sēn neraḵ vu in lo vu yi. ⁹ Om sa nanēr vu ham nabē: Bē ham kwetaḡ ngāa vu Anutu, og rēḵ bo vu ham. Geham bē sero ngāa, og ham rēḵ natōḵ jaḵ. Geham bē pepa jaḵ reping, og Anutu rēḵ tahinin vu ham. ¹⁰ In alam pin sēn deneketaḡ ngāa vu Anutu lo, og nevo vu sir. Galam sēn denesero ngāa lo, og denetōḵ vu. Galam sēn denepepa raḵ reping lo, og Anutu netahinin vu sir.

¹¹ Bē ham ti nalu ketaḡ nos vu ama, og maḵ rēḵ bo gelōng ti vu yi? Ma bē ketaḡ gēl vu yi, og maḵ rēḵ bo nyēl ti vu yi? Ma! ¹² Log bē nalu ketaḡ kōkrēēh gahis ti vu ama, og maḵ ama rēḵ bo veveeyagek ti vu yi? Rēḵ nama! ¹³ Ham alam nimin paya rēḵ ham nevo ngāa nivesa vesa vu nalumin lo. Gaḵ Amag sēn nedo yagek lo nevong ngāa nivesa rot kesuu ham, om rēḵ bo Anon Vabuung vu alam sēn deneketaḡ vu yi lo.”

Denēr Bē Yesu Nevong Huk Raḵ Belsebul Niwēēk
(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)*

¹⁴ Yesu tii memō kwa ngengōleng ti to meya in mehōti, genevengwēng nivesa. Lob alam kwaj neya ngahi mederanga nemaj. ¹⁵ Rēḵ sir vahi denenēr bē, “Netii memō to deneya raḵ memō hir ala Belsebul* niwēēk.” ¹⁶ Gesir vahi kwaj nevo bē deseggi Yesu, lom denēr vu bē gevong ngāa bōp yagek yi ti medegelē. ¹⁷ Rēḵ raḵ ayoj ni, lob nēr vu sir bē, “Bē alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og hir nyēg rēḵ nabumeng na. Log alam degwa ti bē debasuh sir medengis sir, og rēḵ arēj nama na. ¹⁸ Om nabē Satan losho yi alam debasuh sir na yu luu medengis sir, og hir nyēg rēḵ gēp niwēēk nabē va? Senēr sēnē in ham nēr bē sa nehetii memō raḵ Belsebul* niwēēk. ¹⁹ Rēḵ bē Belsebul* nelōḵ vu sa yōnon besa nehetii memō to deneya, og maḵ re nelōḵ vu ham alam besēn denetii memō to deneya agi? Om ham alam saga degengo ham gagek sagi medeseggi rē. ²⁰ Rēḵ mu nabē Anutu nema nelōḵ vu sa, besa nehetii memō lo, og saga tato bē Anutu yam vu ham ggovek ya in bē gegin ham.

²¹ Nabē mehō niwēēk ti medo los ngāa-begō-yi megegin yi beggang nivesa, og yi ngāa pin yō nedo nivesa. ²² Rēḵ mu nabē mehō los niwēēk ngwē niwēēk kesuu yi beberup ngis yi medahun na, og nevo yi ngāa-begō-yi sēn kwa nevo bē rēḵ doḵ vu yi lo vēr, betum bo yi ngāa pin vēr bebo gelek yi alam.

²³ Mehōti sēn su nelōḵ vu sa rē lo, og nesis begō vu sa. Gemehōti sēn su nelōḵ vu sa menesupin sipsip ving rē lo, og netii sir meya denepalēt loḵ.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḵ Memö Sën Neyom Ggökin
(Mt 12:43-45)*

²⁴“Memö nipaya sën to neya in mehönon ti lo, og to meya medo neyoh nyëg nivevo menesero nyëg len ti in bë sewah dok. Rëḵ su netök vu rë lob nenër bë, ‘Maam saḵ nah mena galë beggang sën sa nado loḵ wirek lo rë.’ ²⁵ Lob yah verup rëḵ nelë bë desekee beggang sën lo bedevunëḵ vu menedo meris. ²⁶ Lob rengö yi beyah ḵo memö nemadvahi-bevidek-luu sën denevong ngaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo loḵ beggang sënë. Lob mehö sën nedo paya wirek lo, mëm nedo paya ya verök yi rot.”

Alam Sën Kwaj Vesa Lo

²⁷ Alam yu böpata denedo, geYesu nenër gagek sënë, loḵ avëh ti nare loḵ sir vuheng bepisek in bë, “Avëh ti sën ḵo hong wirek, bevo rur vu hong lo, maḵ yö nedo los kwa vesa.” ²⁸ Rëḵ Yesu nër yah bë, “Rëḵ mëm alam sën denengö Anutu yi gagek agi medenesëpa loḵ lo, og mëm kwaj vesa rot mekesuu yi.”

*Alam Detahi Bë Degelë Ngaa Böp
(Mt 12:38-42; Mk 8:12)*

²⁹ Log alam ngahisekë denesup sir yam ggök ggökin rot, lob nër vu sir bë, “Alam vu buk sënë og sir alam nij paya, om deketag bë degelë ngaa böp yagek yi. Rëḵ mu sa su rëḵ tato ngaa böp ti vu sir rë. Gaḵ yik sëḵ tato ngaa böp nabë sën Yona lo mu vu sir beggovek. ³⁰ Wirek alam Nineve delë ngaa böp sën tök vu Yona lo mederaḵ ni medeggërin sir. Om yik alam vu buk sënë rëḵ degelë ngaa böp natök vu Mehönon Nalu nabë saga in dejak ni medegërin sir. ³¹ Log vu Buk-tamusën og Anutu rëḵ seggi mehönon hir gagek, lob rëḵ avëh-los-bengö vu sën sang neverup lo kedi bare menanër gagek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In wirek avëh sënë nedo dob nenga, rëḵ yam in bë gengö Solomon* yi gagek los kwa böp. Gaḵ mehö sën nedo gwëbeng agi kesuu Solomon*, rëḵ ham su ngo aye rë. ³² Log vu Buk-tamusën og Anutu rëḵ seggi mehönon hir gagek, lob rëḵ alam Nineve kedi debare medenanër gagek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In alam Nineve dengö Yona aye medeggërin sir yah vu Anutu. Gaḵ mehö sën nedo gwëbeng agi kesuu Yona, rëḵ ham su wërin ham rë.”

*Yesu Nër Bë Hil Malad Tu Hil Navid Yi Ram
(Mt 5:15; 6:22-23)*

³³ “Mehöti su netaggi loḵ ram menevun luḵ ya reek len ma, nekeyoveḵin dëg raḵ rë. Gaḵ netung raḵ ya reek in bë alam sën dedok na beggang ayo lo degelë nyëg. ³⁴ Log malam tu navim yi ram. Bë malam natum in ngaa nivesa, og rangah rëḵ gegwang na navim pin los dahis. Gaḵ bë malam natum in ngaa nipaya, og navim pin rëḵ malakenu dok. ³⁵ Om gwëgin hong nivesa, in rëḵ rangah sën nedo loḵ hong lo malakenu dok. ³⁶ Nabë navim pin rangah rot, gelen ti su malakenu rë, og navim pin rëḵ rangah na verök nabë sën ram nejëh raḵ hong.”

Ngaa Nipaya Sën Alam Parisai Los Tatovaha Denevong Lo
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 20:45-47)*

³⁷ Yesu nër gagek sënë ggovek, log Parisai* ti nër bë na mega nos geving yi. Lob ya meloḵ ya beggang ayo beya nedo ya tevor. ³⁸ Lob Parisai* sënë lë bë Yesu sesor meya nedo ya tevor menegga nos gesu ripek nema rë, lom kwa ya ngahi. ³⁹ Rëḵ Mehöböp nër vu yi bë, “Ham Parisai*, ham neripek kap los perë navi mu, gaḵ ham ayomin og hodeḵ los ngaa nipaya pup ya. ⁴⁰ Ham kwamin ma! Anutu sën nero ngaa demi lo, maḵ su nero ayo peggo ving rë? ⁴¹ Gaḵ

ham doḵ vu alam sën deneraḵ vu in ngaa, loḵ mēm ham rēḵ nimin röp jaḵ los dahis.

⁴² Rēḵ mu ham Parisai*! Gëpin ham! In ham nos pin vu huk saga sën ham neḵo anon ti ti ggëp sën netu nemadluho lo, beham netung netu seriveng vu Anutu. Ham netung nos böp los mahen mahen pin nebë yesēḵ los ḵele navi, gejojeng reggu nivesa aggagga. Rēḵ mu ham nehök ngaa niröp los sën ahëmin geving Anutu lo. Yönon, horek sën nebë hil abo ngaa sën netu nemadluho natu seriveng vu Anutu lo, og hil su rēḵ gevuu na rë. Rēḵ mu mēm hil sepa doḵ ngaa böp sënë namugin.

⁴³ Wöp-o! Ham Parisai*! Gëpin ham! In ham ahëmin neving pangsën bë ham medo lël mala doḵ dub ayo geḵam ahëmin neving bë alam debengwëng vu ham medegeḵo ham jaḵ doḵ alam tabaḵ.

⁴⁴ Wöp-o! Gëpin ham! In ham nebë heljëng sën neggëp vunsën lok söv gebinë lo. Alam su deneraḵ ni rë, geyö medo deneggök ham ggëp vavunë.”

⁴⁵ Lob alam-horek-yi ti nër yah vu yi bë, “Genër nebë saga, om genër gageḵ nipaya yam raḵ he ving.” ⁴⁶ Lok Yesu nër yah bë, “Ham alam-horek-yi, gëpin ham ving! In ham netelë ngaa maggin raḵ ya mehönnon kwaj. Rēḵ ham ti su netelo nema ya in bë doḵ vu sir teka rë.

⁴⁷ Wöp-o! Gëpin ham! In ham ḵenumin lo desis alam-denenër-gageḵ-rangahsën lo wireḵ medediḵ, log gwëbeng og ham medo nelev beggang-bedub-yi nivesa vesa raḵ nedo waḵ sën denebë seḵëj lok lo. ⁴⁸ Ham nevonḡ nebë sënë, log ham kwamin nevo ham ḵenumin lo hir ngaa nipaya saga beham ahëmin nivesa in. In ham ḵenumin denesis alam saga, log ham nevunēḵ vu hir bedub.

⁴⁹ Nebë saga om sën Anutu los kwa böp nër bë, ‘Sēḵ gevong alam-denenër-gageḵ-rangahsën los sinarë la dena vu sir, lob rēḵ dengis sir la denadiḵ, gedegetii vahi na depalët doḵ.’ ⁵⁰ Nebë saga om Anutu rēḵ nanër alam-denenër-gageḵ-rangahsën pin sën denesis sir wireḵ vu nyëdahis sën Anutu tung yageḵ los dob beyam verup gwëbeng agi degwa gëp vu alam vu buk sënë nabë desis sir ving. ⁵¹ Lok sën Abel diḵ wireḵ lo rot, beyam verup lok Sakaria sën diḵ lok jepö degwa los dub ayo vabuung vuheng atov lo. Sa nanër vu ham yönon nabë: Anutu rēḵ nanër nabë nipaya pin nyëvewen rēḵ natök vu alam sën denedo gwëbeng agi.

⁵² Wöp-o! Ham alam-horek-yi! Gëpin ham! In ham vun kii sën tateḵin aggata vu mehönnon medejaḵ gageḵ los kwa böp ni lo. Ham su ngo nepedi veluung avi meneloḵ ya rë, log ham newërin aggata in alam vahi sën denevonḡin bë dedoḵ na lo ving.”

⁵³ Lob Yesu vu beggang sënë ayo beto meyah doḡnë, lob alam-horek-yi losho Parisai* nij wëḵ medenevonḡ newa newa in bë denanër gageḵ jaḵ yi. Lob deneloḵ tepëḵ in gageḵ agga ti ti vu yi pangsën in bë degengo aye. ⁵⁴ Lob deseji yi in bë denatök jaḵ gageḵ ti berup avi, lob degevonḡ gageḵ vu yi.

12

Yesu Nër Bë Hil Gëgin Hil In Ngaa Tetuhinsën (Mt 10:26-27)

¹ Alam ngahiseḵë raḵ neggëp mehömehö desup sir yam mederaḵ vu sir, log Yesu nenër vu yi hur maluh lo bë, “Ham su gwa jaḵ Parisai*, in ham rēḵ natu alam kwamin luu nabë sir. ² In ngaa pin sën neggëp vunsën lo, rēḵ natök nam rangah vu tamusën. Gengaa pin sën debom meneggëp lok gobeng gwëbeng lo, og mehönnon rēḵ dejaḵ ni vu tamusën. ³ Nebë sënë om gageḵ sën ham nenër lok

mala vahis lo, og alam rëk degengo jak hes. Ga, gagek pin sën ham nepatereng loḵ beggang ayo lo, og rëk debare jak telig gedetahi na rangah.”

*Yesu Nër Bë Hil Agönengin Anutu Yö Timu Bagurek Babu
(Mt 10:28-31)*

⁴ “Sa mehö lo, sa nanër vu ham nabë: Ham su gönengin alam sën dengis ham navimin mu meham nadiik lo. In su deyoh vu bë dengis ham anomin geving rë. ⁵ Gaḵ mëm sa tato mehö sën ham gönengin yi lo: Ham gönengin yi sën nesis mehönon medenediik, geniweëk neggëp beyoh vu bë rëk getë anoj doḵ na Nyëg-nengwah-yi geving lo. Om sa nanër vu ham nabë mëm ham gönengin Mehö sënë.

⁶ Log ham nerak ni. Alam denebago soḵ mahen nemadvahi rak toea luu mu, rëk Anutu su kwa nevirekin soḵ nebë sënë ti rë. ⁷ Gaḵ ham, og Anutu tevin ham yumin viis pin los dahis benerak ni. Om ham su gönengin ham, in Anutu kwa nevo ham kesuu soḵ mahen mahen ngahisekë sënë menegin ham.”

*Yesu Nër Gagek Rak Alam Sën Denanër Yesu Arë Rangah Lo
(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ “Log sa nanër vu ham nabë: Bë mehöti nanër yi rangah gëp mehönon malaj nabë sa alam yi, og Mehönon Nalu rëk nanër yi rangah nabë sënë gëp Anutu yi angër lo malaj. ⁹ Log bë mehöti dah sarëg vun in mehönon, og sëḵ dah arë vun in Anutu yi angër lo.

¹⁰ Mehöti bë nanër gagek nipaya ti jak Mehönon Nalu, og aggata neggëp in bë mëm Anutu rëk dahun yi nipaya sënë na. Gaḵ nabë mehöti nanër gagek nipaya ti jak Anon Vabuung, og aggata su neggëp in bë Anutu rëk dahun yi nipaya ti sën lo na rë.

¹¹ Log nabë alam degelë ham paya in sën ham nesepa loḵ sa lo medegeko ham na dub-supinsën-yi ayo, gevu gavman, gevu alam sën detu ggev lo, og ham su newamin jak nabë, ‘Maḵ hil rëk nanër gagek nah nabë va? Ma hil rëk nanër gagek re?’ ¹² Gaḵ doḵ buk saga, og Anon Vabuung yö rëk gevong gagek sën ham nanër nah lo vu ham.”

Gagek Peggirinsën Rak Mehö-los-bengö-ggoreksën Kwa Masën Ti

¹³ Alam yu böpata sën yam denedo lo ti nër vu Yesu bë, “Tatovaha, genanër vu arig nabë basuh alu amamin yi ngaa pin begevong vahi vu sa.” ¹⁴ Rëk Yesu nër yah vu yi bë, “Sa mehö-e! In re ggooin sa rak in bë sa gango ham gagek, ma sebo ham ngaa gelek-a?” ¹⁵ Log nër vu sir ving bë, “Ham gwegin ham! Beham kwamin bo in ham rëk malamin anon in ngaa ngaa. In mehöti sën yi ngaa ngahisekë lo, og su rëk medo mala-tumsën jak yi kupek rë.”

¹⁶ Loḵ tatekin gagek ngwë ggökin vu sir bë, “Mehö-los-bengö-ggoreksën ti yi nos anon loḵ rot menedo huk anon. ¹⁷ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën sënë kwa nevo loḵ ayo bë, ‘Sëḵ gevong nabë va? Sehög beggang su yoh vu bë sa getung nos anon pin sënë doḵ nam rë.’ ¹⁸ Loḵ nër bë, ‘Maam sa gevong nabë sënë: Sëḵ kevoh sa jök pin na, gesedev böp böp doḵ nah. Lob mëm sëḵ ngupin wit* gahis los sa ngaa nivesa vesa pin jak na jök sënë. ¹⁹ Log mëm sëḵ nanër vu sa nabë, ‘Ma sa in-a! Sesupin ngaa ngahisekë beyoh vu ngebek ngahisekë rot. Om sëḵ sewah bemedo mega los nanum kwag vesa vesa.’ ²⁰ Rëk Anutu nër vu yi bë, ‘Kwam ma rot! Rëḵ genadiik pehi buk sënë. Log ngaa pin sën gesupin menedo lo, og rëḵ natu re yi ngaa?’ ²¹ Om alam sën yö kwaj neya vu hir ngaa mu gesu kwaj neya vu Anutu rë lo, rëḵ nabë saga.”

*Yesu Nër Bë Hil Su Newad Jak Bekwad Na Ngahi
(Mt 6:25-34)*

²² Log Yesu nër vu yi hur maluh lo bē, “Nebē saga om sa nanër vu ham nabē: Ham su newamin jak in ham medok tepək nabē, ‘Hil rək aga va?’ Geham su newamin jak in navimin nabē, ‘Hil rək kebu navid jak va?’ ²³ In hil anod kesuu nos gehil navid kesuu tob. ²⁴ Om ham kwamin bo sok lo rē. Su denehin nos gahis rē, gesu denerur anon medenesupin rē. Hej jök los beggang sën degetung anon dok lo ma. Rək Anutu nevet sir. Gak ham mehōnon, og ham kwesuu sok lo yōnon! ²⁵ Nabē ham ti kwa bo nabē geķo yi buk sën medo mala vesa lo seggi berup na teka geving, og maķ yoh vu bē rək gevong-a? ²⁶ Ma! Ham su yoh vu bē gwevong ngaa mahen teka nabē sënē rē, om ham su newamin jak in ngaa vahi.

²⁷ Ham kwamin bo sesik talohēk sën nekweķ pahup ayo lo rē nabē denerak nebē va? Su denevong huk rē, besu denevasu tob rē. Rək mu sa nanër vu ham nabē: Wirek Solomon* los yi vuneķ vuneķ niķapiik neggerin yi, rək mu ti su nivesa nebē sesik sënē rē. ²⁸ Yōnon, Anutu negin vos sën nare gwēbeng gerək dekesik neheng medebesi jak na nengwah agi nivesa. Om nebē va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rē-ē? Ham jak ni nabē Anutu rək gēgin ham nivesa geving kesuu vos saga. ²⁹ Om ham su newamin jak medok tepək in ham nabē ham rək gwa va los nanum va? Geham su medo mekwamin na ngahi. ³⁰ In alam dahis vu dob yiķ kwaj nevo ngaa pin sënē pangsen bē denatōķ vu. Gak ham Amamin vu yaķek rak ni ggoveķ ya bē ham neraķ vu in ngaa nebē sënē. ³¹ Gak mēm ham malamin sepa nabē Anutu natu ala begegin ham, lob mēm rək bo ngaa pin saga vu ham geving.”

*Yesu Nër Bē Hil Angupin Ngaa Nivesa Gēp Yaķek
(Mt 6:19-21)*

³² “Ham sipsip yu mahen teka sënē, ham su göneng! Gak ham Amamin vu yaķek joo gaķek menare vorot bē ham rək natu alam-los-bengōmin beham medo nivesa geving yi. ³³ Ham gwevong ham ngaa pin balam debago, lob ham bo monē sën ham gwēķo jak lo vu alam sën denerak vu in ngaa lo in dok vu sir. Ham sero jej-monē-yi sën su rək siis jak rē lo. Geham ngupin ngaa nivesa vesa gēp yaķek, in vu yaķek og ngaa su mala nema rē galam hodeķ su deyoh vu bē dena dus jak rē, gejeluj su nelōķ rē. ³⁴ Nyēg sën ham ngupin ham kupeķ bemedo dok lo, og ham rək gwēp natumin.”

Yesu Nër Bē Hil Gero Hil, Bemedo Gēgin Yesu Duk Nom

³⁵ “Ham gwēvēh ham tob dus, beham baķu ahon jak ķabi, geham taggi dok ram, bemedo gwēgin Yesu duk nom. ³⁶ Ham gwevong nabē sën hur denegin hir alam in ya nos böp sën maluh ti lu venē denejom nemaj gerək nom geto lo, om denegin yi in bē pepa jak reping, og detahinin pevis in yi. ³⁷ Nabē alaj nom geto begelē genahēn medo denetum, og hur lo sënē rək kwaj vesa. Sa nanër vu ham yōnon nabē: Alaj yō rək gevēh tob nos yi gērin yi, log mēm nanër vu sir nabē na detetup dok tevor. Log yō rək bo nos gelek sir. ³⁸ Yōnon, nabē nam buk vuheng, ma dok sën köķrēh nesu beron ti geneggēp yah lo, begelē nabē yō nedo denetum, og yō rək kwaj vesa rot.

³⁹ Log ham kwamin bo ngaa sënē rē: Bē beggang ala gengō hes mala sën mehō hodeķ rək godeķ yi ngaa lo bengō namugin, og su yoh vu bē rək gelē mehō saga mu gedok na yi beggang ayo rē. ⁴⁰ Om ham gwero ham nabē saga, in Mehōnon Nalu rək nom dok buk ti sën ham su kwamin nevo bē rək nom dok lo rē.”

*Gaķek Peggirinsēn Raķ Hur Nivesa Los Hur Nipaya
(Mt 24:45-51)*

⁴¹ Lob Pita loḵ tepèḵ in bē, “Mehöböp, maḵ ngo genēr gageḵ peggirinsēn sēnē vu he mu, ma genenēr vu alam pin ving-a?” ⁴² Loḵ Mehöböp nēr yah bē, “Maḵ hur ti tena nedo, beyi mehö los kwa benevong yi huk niröp-a? Og mēm ala rēḵ gooin yi jaḵ in gegin yi hur vahi pin mebo nos gelek sir niröp doḵ buk sēn degeḵo nos lo! ⁴³ Og ala rēḵ na genom berup begelē nabē yi hur nevong huk yoh vu sēn nēr lo, lob yi hur sēnē rēḵ kwa vesa. ⁴⁴ Gesa nanēr vu ham yönon nabē ala rēḵ gevong yi ngaa pin dok na nema in gegin. ⁴⁵ Gaḵ bē hur saga kwa bo nabē ala su rēḵ nom berup pevis rē, lob beek hur maluh los hur avēh, log yö medo mega los nanum mekeyevin, ⁴⁶ og ala rēḵ nom dok buk ti sēn yi hur su negin yi loḵ lo rē, gaḵ rēḵ nom dok hes mala sēn yi duḡin lo. Lob ala rēḵ ngis yi rot mebasap yi, log getē yi na medo geving alam sēn denekeyēh gageḵ lo, bedegeḵo nyēvewen gēp ti.

⁴⁷ Sa nanēr nabē hur sēn neraḵ ala kwa ni ggoveḵ ya, rēḵ mu su nesepa loḵ rē, om ala rēḵ beek yi pangsēn rot. ⁴⁸ Log mehōti bē duḡin ala kwa lom gevong paya beyoh vu bē rēḵ geḵo nyēvewen dok nah, og ala su rēḵ beek yi pangsēn rot rē. In alam sēn alaj bo ngaa ngahiseḵē dok nemaj lo, og alaj kwaj nevo bē degevong huk böpata medegeḡin ngaa pin saga nivesa. Log alam sēn degeḡin huk ngahiseḵē lo, og alaj kwaj nevo bē degevong pin niröp, gedevong huk vahi geving.”

*Yesu Nēr Bē Mehönon Rēḵ Debasuh Sir Degwa Jaḵ Yi Gageḵ
(Mt 10:34-36)*

⁴⁹ “Sa haḵo nengwah yam in bē natum gēp dob, om ko nengwah sēnē natumek-a! ⁵⁰ Dus raḵ in bē sa gaḵo ḵerus, om sa hevongin bē govek na pevis in sayog maggin rot. ⁵¹ Maḵ ham kwamin nevo bē seyam in bē gevong mamer vu dob-a? Ma! Sa nanēr vu ham nabē: Seyam in bē alam degengo sa gageḵ bedebasuh sir na yu luu. ⁵² Rēḵ degevong dok buk sēnē mena rot. Alam nemadvahi rēḵ demedo dok beggang timu, lob debasuh sir na yu luu. Löö rēḵ degelē luu paya, log luu rēḵ degelē löö paya. ⁵³ Rēḵ debasuh sir bamaj rēḵ degelē naluj maluh lo paya, genaluj maluh rēḵ degelē amaj paya. Log ataj rēḵ depemēḡin naluj avēh lo, genaluj avēh lo rēḵ depemēḡin ataj. Gavēh böp rēḵ denapēēng ggej avēh lo geggej avēh lo rēḵ denapēēng ggej avēh böp, degwa jaḵ sa gageḵ.”

*Ngaa Sēn Hil Rēḵ Galē Jaḵ
(Mt 16:2, 3; Mk 8:11-13)*

⁵⁴ Log nēr vu alam ving bē, “Ham nelē beggob nekebu yam ggēp sēn hes nemasuseḵ ya lo, lob ham nenēr pevis bē, ‘Hob vongin geto!’ Lob hob neto yönon. ⁵⁵ Log ham nengo bē sang neyam ggēp ahē, lob ham nenēr bē, ‘Hes vongin natum böpata-o!’ Lob anon neraḵ yoh vu saga. ⁵⁶ Ham alam gageḵ tetuhinsēn ata! Ham nelē raḵ dob yi ngaa, ga, yaḡek yi ngaa. Rēḵ ham su neraḵ buk sēnē ni beneraḵ ni bē Anutu nevong huk loḵ ham vuheng atov rē.”

*Yesu Nēr Bē Hil Semu Gageḵ Pevis Gaḵ Su Na Beböpata Jaḵ
(Mt 5:25-26)*

⁵⁷ “Nebē va sēn ham su ngo neseggi ngaa sēn neyoh vu lo menevong rē-ē? ⁵⁸ Buk sēn genena geving mehö sēn melu neya in gwevong gageḵ lo, og melu nahēn nenök aggata, log genanēr vu yi bemelu semu gageḵ, in rēḵ dadii hong dok na jaas sēn nengo gageḵ lo nema. Lob jaas bo hong dok na ahēvavu nemaj, lob ahēvavu degetung hong dok na ḵarabus. ⁵⁹ Om sa nanēr vu hong nabē: Su rēḵ gwetah hong vēr in ḵarabus pevis rē. Gaḵ rēḵ gemedo rot bena berup dok buk sēn hong nyēvewen govek na los dahis lo lom mēm.”

13

Mehöti Bë Su Gërin Yi Rë, Og Rëk Mala Nama

¹ Yik loḵ buk sënë, lob mehö la denër alam Galilea la vu Yesu bë Pilatus sis sir benij köḵ keseh beto meya sarömin ving hir seriveng köḵ. ² Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham kwamin nevo bë alam Galilea sënë hir ngaa nipaya ngahi neggëp vu sir kesuu Galilea vahi pin om sën malaj ma rak-a? ³ Sa nanër vu ham niröp nabë: Ma! Su nebë saga rë! Rëk mu nabë ham su gwërin ham rë, og ham pin rëk malamin nama nabë saga. ⁴ Ma alam nemadluho-menemadvahi-vidék-löö (18) sën beggang ading vu Siloam kepë mesis sir wirek bedediik lo, og maḵ ham kwamin nevo bë hir ngaa nipaya kesuu alam vahi pin sën denedo Yerusalem lo hir ngaa nipaya? ⁵ Ma! Sa nanër vu ham niröp nabë: Su nebë saga rë! Rëk mu nabë ham su gwërin ham rë, og ham rëk malamin nama nabë saga.”

Gagek Peggirinsën Rak Kele Sën Su Nesis Anon Rë Lo

⁶ Loḵ nër gagek peggirinsën ti bë, “Mehöti varoh kele pik* ti menare loḵ yi huk wain ayo, lob ya in bë gelë anon mejur, rëk anon ma. ⁷ Lob nër vu hur sën nevong huk in lo bë, ‘Gengo? Seyam sero pik* anon yoh vu ngebek löö, rëk ma, om gebuv kele na, ma va sën vasap dob jeji rot-ë!’ ⁸ Loḵ yi hur sën lo nër yah bë, ‘Mehö böp, genaköök gebare ta ngwë sënë geving, besedev dob doḵ degwa, gesa getung tebek doḵ degwa balu galë rë. ⁹ In maḵ mëm rëk ngis anon doḵ ta sënë. Rëk mëm nabë nama lo, og mëm ngo rëk gebuv na.’ ”

Yesu Vong Bavëh Ti Nivesa Rak Loḵ Buk-sewahsën-yi

¹⁰ Yesu vare nenër gagek vu alam loḵ Buk-sewahsën-yi* ti loḵ dub-supinsën-yi ayo. ¹¹ Log avëh ti nedo, rëk memö gwang ya ayo lob vong beni neraḵ yoh vu ngebek nemadluho-menemadvahi-mevidék-löö (18). Lob avëh sënë sekë ma rot gedemi sekë vegguu besu yoh vu bë kedi bare niröp rë. ¹² Yesu lë yi, lob tahi yi ya benër vu bë, “Avëh-e, sa hevong behong niraksën maya.” ¹³ Log bë nema rak avëh sënë, lob demi sesor avuti benare niröp. Log avëh lo ḵo Anutu arë rak. ¹⁴ Rëk dub-supinsën-yi ala ahë sengën pangsën in Yesu vong bavëh sënë nivesa rak loḵ Buk-sewahsën-yi*. Lob nër vu alam pin bë, “Buk-huk-yi nemadvahi-bevidék-ti neggëp, om nabë ham nam in degevong beham nimin vesa jaḵ, og ham nam doḵ buk-huk-yi, gaḵ ham su nam in ngaa nabë sënë doḵ Buk-sewahsën-yi*.” ¹⁵ Loḵ Mehöböp nër yah vu yi bë, “Ham alam kwamin luu! Nelok Buk-sewahsën-yi* og ham pin neya böök bej beham nekwevelekin ham burmakau los dogi beneḵo sir ya denenum bël. ¹⁶ Gaḵ avëh sënë lo, og yik Abraham yi mewis yi, rëk Satan jom yi ahon yoh vu ngebek nemadluho-menemadvahi-vidék-löö (18). Om sa bë kevelekin aggis in yi doḵ Buk-sewahsën-yi*, ma su yoh vu rë?” ¹⁷ Nër nebë sënë, lob sir sën denelë yi paya lo nij mum. Galam pin ahëj nivesa medepisek rot in ngaa nivesa pin sën nevong agi.

Gagek Peggirinsën Rak Mastet Los Yiist (Mt 13:31-33; Mk 4:30-34)*

¹⁸ Log Yesu nër gagek peggirinsën ngwë ggökin bë, “Maḵ sën Anutu-yi-nyëg anon jaḵ lo, og yik nebë va? Maḵ sekë tatekin jaḵ va? ¹⁹ Sën Anutu-yi-nyëg anon jaḵ lo, og yik nebë nos sën hil nanër bë mastet* lo gahis. Mehöti ḵo mastet* sënë gahis behin loḵ yi huk. Lob kip merig beni nebë kele, lob sok sën denevëeng medeneya agi yam denejegwi newisej loḵ.”

²⁰ Loḵ nër gagek peggirinsën ngwë ggökin bë, “Maḵ sa tatekin sën Anutu-yi-nyëg anon jaḵ lo jaḵ va ngwë geving-a? ²¹ Sën Anutu-yi-nyëg anon jaḵ lo,

og yik nebë yiist* sën nevang bebrët nerig lo. Avëh ti sarömin yiist* sënë los parawa ketuk böp löö loḅ gabum, lob köd parawa pin sënë merig.”

Hil Adok Na Veluung Avi Mahen
(Mt 7:13-14, 21-23)

²² Log ya neḅo loḅ nyëḅ los beggang-bu la, menenër ḡagek vu alam, log ya in bë na Yerusalem, ²³ lob mehöti loḅ tepëḅ vu yi bë, “Mehöböḅ, maḅ yik Anutu rëḅ geḅo alam ti ti mu nah vu yi?” Loḅ Yesu nër yah vu bë, ²⁴ “Ham pasang dev vahamin doḅ in ham doḅ na veluung avi mahen. In sa nanër vu ham nabë: Alam ngahiseḅë rëḅ degevonḡin rot nabë dedoḅ na, rëḅ mu su rëḅ denoh vu rë, ²⁵ in beggang ala rëḅ kedi bebehii reping. Log ham rëḅ berup bare doḅnë bepepa jaḅ, genanër nabë, ‘Mehöböḅ, ḡetahinin reping in he!’ Loḅ rëḅ nanër nöḅ vu ham nabë, ‘Ham re lo? Sa duḡin ham!’ ²⁶ Loḅ ham rëḅ nanër nah nabë, ‘He sën hil los naha nos los nanum loḅ ti, gegenare loḅ he agḡata meḡenenër ḡagek vu he lo.’ ²⁷ Loḅ rëḅ nanër vu ham nabë, ‘Ham re lo? Sa duḡin ham! Ham sënë nevang ngaa nipaya, om ham jaḅ na nenga in sa!’ ²⁸ Ham rëḅ ḡwelë Abraham ga, Isaak ga, Yakop galam-denenër-ḡagek-rangahsën pin demedo doḅ Anutu-yi-nyëḅ, rëḅ mu ham, og rëḅ deḡos ham nah doḅnë beham rëḅ ngu meḡweköö nyëmin. ²⁹ Gaḅ alam vu nyëḅ sën hes mala neverup los nyëḅ sën hes mala nemasuseḅ ya lo, galam vu nyëḅ sën ayööḅng neyam lo los nyëḅ sën sang neyam lo, og rëḅ dedoḅ na bemedo deḡa nos böḅ ḡëḅ Anutu-yi-nyëḅ. ³⁰ Yönon, log alam vahi vu tamusën rëḅ nah denatu alam muḡinsën. Galam vahi vu muḡinsën rëḅ nom denatu alam tamusën.”

Yesu Su Rak Yerusalem
(Mt 23:27-39)

³¹ Lob alam Parisai* la denër niröp loḅ buk sënë vu yi bë, “Gwevuu nyëḅ sënë geḡena nyëḅ ngwë, in Herot* vonḡin ngis hong meḡenadiik.” ³² Loḅ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham na nanër vu anöö bemën kwa ngahi saga nabë, ‘Gengö! Sëḅ ḡetii memö ḡeto dena, geḡeḅ ḡevong balam nijraḅsën nijvesa jaḅ pehi ḡeneheng. Gaḅ duu og sëḅ semu sa huk na veröḅ yi.’ ³³ Rëḅ mu sëḅ medo mena pehi sënë ḡeneheng, ga, duu. In su yoh vu bë dengis alam-denenër-ḡagek-rangahsën ti doḅ beggang-bu ngwë rë, gaḅ yik yö dengis menadiik doḅ Yerusalem timu.

³⁴ “Oo Yerusalem, Yerusalem, hong mehö ḡenesis alam-denenër-ḡagek-rangahsën medenediik, geḡenetengwa Anutu-yi-alam sën nevang sir yöḅ vu hong lo rak ḡelöḅḅ medenediik. Sa nehevong beron beron in bë sengupin nalam lo nabë sën köḅrëeh ata nesupin nalu lo loḅ yah babu lo, rëḅ nim nelël. ³⁵ Om ham ḡwengö rë! Anutu vuu ham ya ḡgovek ya beham nyëḅ rëḅ nabumeng na. Sa nanër vu ham nabë: Ham su rëḅ malamin jaḅ sa ḡökin nah rë, rot bena berup doḅ buk sën ham nanër nabë: ‘Anutu ḡevong semusemu vu Mehö sën vonḡ yam los niwëëḅ lo!’ ”

14

Yesu Vong Bemehö Nivuuksën Ti Nivesa Rak Yah

¹ Lob Buk-sewahsën-yi* ti, lom Yesu ya medo negga nos ving Parisai* hir ḡgev ti, lob alam medo malaj nesepa yi. ² In mehö vuuksën ti nedo, lob nedo loḅ mala. ³ Yesu lë, lob loḅ tepëḅ vu alam-horek-yi los alam Parisai* bë, “Yoh vu bë hil ḡevong balam nijraḅsën nijvesa jaḅ doḅ Buk-sewahsën-yi*, ma su yoh vu rë?” ⁴ Rëḅ ayeḅ ma rot, lom ḅo mehö saga bevong benivesa rak, log vong yah meya ⁵ genër vu sir bë, “Bë ham ti nalu ma yi burmakau ti bëḅ duk asoreḅḅ-bël-yi doḅ Buk-sewahsën-yi* ti, og maḅ ham su rëḅ dadii jaḅ nom doḅ

buk saga rë? Gaḵ ham rëḵ gwevong!”⁶ Rëḵ su kwaj tōḵ raḵ gageḵ ti medenër loḵ yah rë.

Yesu Nër Bë Hil Dahun Hil

⁷ Yesu lë vatëveḵ sën deyam in bë dega nos lo ya denedo raḵ sëa sën los arë lo. Lob nër gageḵ raḵ sir betateḵin bë,⁸ “Nabë mehōti gevong dik nam vu hong nabë gena nos böp sën maluh ti lu venë denejom nemaj lo, og su gweto gemedo jaḵ sëa sën los arë lo. In tum mehō sënë, maḵ rëḵ gevong dik in mehō ngwë sën los arë kesuu hong lo nam geving.⁹ Bë gevong nabë sënë, og mehō sën vong dik in meluu lo rëḵ nam nanër vu hong nabë, ‘Gebo sëa-los-arë saga vu mehō sënë.’ Lob rëḵ nim namum böpata rot begenah gemedo lël hus.¹⁰ Om nabë mehōti gevong dik in hong nabë gena nos böp geving yi, og gena geberup gemedo lël hus. Gwevong nabë sënë in lob mehō sën vong dik in hong lo nam gelë hong lob nanër nabë, ‘Sa mehō, genam lël mala.’ Nabë nanër nabë sënë, og mëm alam pin sën ham los newa nos lo rëḵ degelë nabë ḵo hong raḵ.¹¹ In mehōti bë yō geḵo arë jaḵ, og Anutu rëḵ dahun yi. Gaḵ mehōti sën nabë dahun yi lo, og Anutu rëḵ geḵo arë jaḵ na vavunë.”

Gwevong Dik Na In Mehōnon Nabë Denam Nos Böp, Og Gwevong Nabë Sënë

¹² Log nër vu mehō sën vong dik ya in yi lo bë, “Nabë gwevong nos böp ti, og su gwevong dik na in nim papu lo, arim lo, galam sën ham degwa ti lo. In maḵ rëḵ degevong dik nom in hong begena gegwa nos doḵ nah hong nos saga gëp hir beggang buk ngwë.¹³ Gaḵ nabë gwevong nos böp, og mëm gwevong dik na in alam bengōj masën, galam vahaj paya los vahaj ḵasöm, galam malaj ḵenod.¹⁴ In alam nebë sënë su deyoh vu bë debo doḵ nah hong nos nyëvewen vu hong rë. Gwevong nabë sënë, lob kwam vesa. In Anutu rëḵ bo doḵ nah hong nos vu hong vu Buk-tamusën doḵ buk sën alam yohvu dekedi jaḵ nah gëp bedub lo.”

*Gageḵ Peggirinsën Raḵ Nos Böp
(Mt 22:1-10)*

¹⁵ Alam sën losho Yesu medo denegga nos agi ti ngo gageḵ sënë, lob nër vu Yesu bë, “Mehōti sën rëḵ medo mega nos doḵ Anutu-yi-nyëḵ lo og kwa vesa.”

¹⁶ Rëḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Mehōti vongin bë gevong nos böpata, lob vong dik ya vorot vu alam ngahi in bë nam dega nos böp sënë.¹⁷ Lob mëm ya verup loḵ buk sën dega nos böp doḵ lo, lob vong yi hur ya denër vu alam sën vong dik ya in sir wireḵ lo bë, ‘Ham nam jaḵ in sa hero ngaa pin ggoveḵ ya menedo.’

¹⁸ Rëḵ alam saga sir pin ti ti yō kwaj nevo hir gageḵ medenenër yah vu bë su deyoh vu bë dena rë. Sir ti nër bë, ‘Sa bago huk bengō ti, om sa naya in galë kesii. Om wöp-o, sa su yoh vu bë nöḵ rë.’¹⁹ Log ngwë nër vu bë, ‘Sa bago burmakau-huk-yi nemadluho, om sa naya in tahu sir doḵ huk, om wöp-o, sa su yoh vu bë nöḵ rë.’²⁰ Log ti nër bë, ‘Yiḵ sa nahën nehaḵo avëh gwëbengko, om sa su yoh vu bë nöḵ rë.’

²¹ Lob hur sën lo yah meya demi meris menër vu ala. Lob beggang ala ahë sengën rot, lob nër vu yi hur bë, ‘Gena pevis megenoh vu aggata böp pin los mahen pin vu nyëḵ sënë, begweḵo alam bengōj masën, galam vahaj paya, galam malaj ḵenod, galam vahaj ḵasöm lo megweḵo sir doḵ nam sa beggang.’

²² Lob yi hur yah geyom verup, lom nër bë, ‘Sa hevong yoh vu ayem, rëḵ mu len la nahën neggëp meris.’

²³ Lob ala nër yah vu bë, ‘Om gena genoh vu aggata böp pin, gegena gesepa doḵ heek degwa geving, begedadii alam denam. In sa hevongin bë sa beggang yō napup.²⁴ Gaḵ sa nanër vu hong nabë: Alam pin sën sa hevong dik ya in sir wireḵ lo, og su rëḵ dega sa nos rë.’ ”

*Hil Kwad Bo Megero, Loḵ Mēm Hil Tamuin Yesu
(Mt 10:37-38)*

²⁵ Alam yu böpata denetamuin Yesu medeneya, lob Yesu ggërin yom menër vu sir bë, ²⁶ “Nabë mehöti nam vu sa rëḵ ahë neving ama lu ata gevenë losho nalu lo gari lo avëhnö lo kesuu sa, genabë yö kwa nevo yi kesuu sa, og mehö sënë su yoh vu bë natu sa hur rë. ²⁷ Gemehöti sën su kerë yi ḵelepeḵo* metamuin sa rë lo, og su yoh vu bë rëḵ natu sa hur rë.

²⁸ Gaḵ bë ham ti kwa nevo bë dev beggang ading ti jaḵ na vavunë, og nedo bekwa neḵo ngaa-beggang-yi yi monë mugin loḵ mēm. ²⁹ Nabë su gevong nabë sënë rë geyö barah mudeng mu doḵ na meris, log su yoh vu bë gevong besemu na rë, og alam pin rëḵ degelë bedenänër pelë jaḵ mehö sënë, gedenanöp jaḵ nabë, ³⁰ ‘Mehö sënë nelev beggang, rëḵ mu su yoh vu bë rëḵ dev mesemu na rë.’

³¹ Log bë mehö-los-bengö ti na begö vu mehö-los-bengö ngwë, og medo mekwa neḵo aggata pin mugin loḵ mēm neya. In maḵ yik hen alam-begö-yi 10,000 mu, log mehö-los-bengö ngwë yi alam-begö-yi 20,000 kesuu hen. Om rëḵ kwa bo namugin megero rë nabë: Maḵ rëḵ ngis begö vu mehö-los-bengö ngwë sënë begetii na, ma maḵ su yoh vu rë? ³² Rëḵ nabë raḵ ni bë su yoh vu rë, og alam nyëḡ ngwë sën lo yö nahën denedo ading, log nevong mehö la ya denenër gaḡek ya bë desemu gaḡek menadiik gebegö gëp.

³³ Nebë saga, om ham kwamin bo rë. Bë ham ti gelë yi ngaa mu nabë ngaanon, og su yoh vu bë natu sa hur rë.”

*Gaḡek Peggirinsën Raḵ Mamireng Sën Nengën Nemaya Lo
(Mt 5:13; Mk 9:50)*

³⁴ “Mamireng og ngaa nivesa. Rëḵ mu nabë mamireng sënë nengën nama na, og rëḵ hil gevong benengën jaḵ nah nabë va? ³⁵ Mamireng nebë sënë og su yoh vu bë hil rëḵ sarömin los dob rë, in rëḵ gevong paya vu nos vë, log hil su ayoh vu bë keseh doḵ na geving reggu ahëj sën hil neketëḵin loḵ huk lo rë, in su rëḵ bo tebeḵ doḵ nos rë. Gaḵ hen huk maya veröḵ yi behil nehetë ya meris. Mehöti bë nenga neggëp, og gengö gaḡek sënë.”

15

*Gaḡek Peggirinsën Raḵ Sipsip Sën Mala Ma
(Mt 18:12-14)*

¹ Log alam sën denëḵo takës* losho alam nij paya deneya vu Yesu medenengo yi gaḡek. ² Lob Parisai* losho alam-horek-yi denër yi bë, “Mehö sënë ahë neving alam nijpaya, genegga nos ving sir.”

³ Denër nebë sënë, lob Yesu nër gaḡek peggirinsën vu sir bë, ⁴ “Bë ham ti yi sipsip 100 denare, lob nabë ti mala nama, og rëḵ gevuu 99 bare dega kesëḵ gëp nyëḡ len ti, log na sero ti sën mala ma lo. Yö rëḵ sero niwëëḵ rot benatöḵ jaḵ loḵ mēm. ⁵ Bë natöḵ jaḵ, og rëḵ kerë jaḵ gëp bagë los kwa vesa menah. ⁶ Rëḵ nah berup beggang, lob tahi yi alam lo, galam sën yik sir beggang-bu ti lo, bedenam vu yi, lob nanër vu sir nabë, ‘Hil kwad vesa! In sa sipsip ti mala ma, rëḵ setöḵ vu behaḵo yom ggökin.’ ⁷ Om yik nebë saga, sa nanër vu ham nabë: Angër lo vu yaḡek kwaj vesa in alam yohvu 99 nebë saga, in su huk neggëp vu sir bë rëḵ degërin sir rë. Gaḵ nabë alam nij paya ti gërin yi, og rëḵ kwaj vesa böpata rot vu yaḡek kesuu.”

Yesu Nër Gaḡek Peggirinsën Raḵ Monë Mala Ma

⁸ “Log nabë avëh ti neḵo yi monë gahis nemadluho, loḵ ti mala ma, og rëḵ taggi doḵ ram gesekee beggang ayo menesero rot, bemëm natöḵ jaḵ loḵ mēm. ⁹ Bë natöḵ vu, og rëḵ tahi yi alam lo, galam sën sir beggang-bu ti lo na vu yi,

log nanër vu sir nabë, 'Hil kwad vesa! In sa hevu sa monë gahis ti, rëk sa sero metök vu ggökin.' ¹⁰ Om yik nebë saga, sa nanër vu ham nabë: Bë mehöti sën ngaa nipaya neggëp vu yi lo gërin yi nom, og Anutu yi angër lo kwaj vesa rot."

Gagek Peggirinsën Rak Hur Magëm Ti Vuu Ama Geya Nyëg Ngwë

¹¹ Log Yesu nër ving bë, "Mehöti nalu maluh luu denedo, ¹² lob amon nër vu luho amaj bë, 'Amag-e, kwam bo begebasuh hong monë lu ngaa pin borot, begebo gelek alu arig.' Lob ama tung ngaa pin ggelek luho. ¹³ Lob amon su nedo hus ading rë, gaq pevis besupin hen beya nyëg ading ti. Beya nedo, lob të yi monë pin ya rak ngaa nipaya paya sën nevonö lo. ¹⁴ Vasap yi ngaa pin bemaya, log meyip böpata verup vu dob sagu. Lob neraq vu in nos lu ngaa. ¹⁵ Lob maam ya nevonö huk vu mehöti ggëp nyëg sagu. Lob mehö sënë vonö yi ya, beya negin yi böök lo ggëp yi dob. ¹⁶ Lob kwa neya vu böök hir nos rot bë ga, in mehöti su nelok vu yi rë.

¹⁷ Nebë sënë lok kwa yah tök rak ama, lob nër bë, 'Amag yi hur lo hir nos ngahisekë, besu deyoh vu bë dega mepalët na rë. Rëk tum sengo yam nado sënë menadiikahëg pangsen. ¹⁸ Om maam sa kedi jak menah mena vu amag. Log sëk nanër vu yi nabë, "Amag. Sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. ¹⁹ Om gwëbeng sa su mehö nig vesa yoh vu bë genanër sa nabë nalum rë. Gak gwetung sa natu hong hur ti." ' ²⁰ Log kedi rak meyah meya vu ama.

²¹ Nahën verup neyam ggëp ading teka, lok ama lë yi, lob kwa paya in yi. Lob serög beya kebi yi, gemul* yi. Lok nalu nër vu yi bë, 'Amag, sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. Om sa su mehö nig vesa yoh vu bë genanër sa nabë nalum sa rë.' ²² Rëk ama nër vu yi hur lo bë, 'Ham gweko tob ading malangeri ti nam pevis bejöp dok yi. Geham nakah seges ti dok sekë. Geham jöp suu dok vaha. ²³ Geham gweko burmakau nalu tuvek sën jeji lo ti nam mengis, in hil aga nos böp gekwad vesa in yi. ²⁴ In vonö bë sa nalug sënë diik ya, rëk gwëbeng vesa lok yah ggökin. Mala ma, lok hil atök vu yi ggökin.' Lob kwaj vesa medenepisek in yi lo.

²⁵ Log ari aguu ya nedo huk anon, beberup dus rak beggang, lok ngo geggageng dedun gedenelöö rot. ²⁶ Lob tahi hur ti ya, belok tepëk vu yi bë, 'Denevonö va sagu?' ²⁷ Lok nër yah vu yi bë, 'Arim amon yom verup, om sën amam sis burmakau nalu tuvek sën jeji lo ti medenegga gekwaj vesa. In nalu su ya mala ma rë, gaq ya nedo vesa beyom verup.' ²⁸ Rëk nalu aguu ahë sengen rot, lob su lok ya beggang ayo rë. Lob ama luk ya dobnë, beya semu aye in yi. ²⁹ Rëk nër yah vu ama bë, 'Sa nehevong hong huk menado yoh vu ngebek ngahisekë nebë hong ngaa meris ti, gesa su nekeyeh ayem beron ti rë. Rëk su genevo memëk nalu ti vu sa, behe los sa alam naha gekwamin vesa rë. Geyö nema rot. ³⁰ Rëk nalum teka saga ya vasap hong ngaa pin rak avëh baggëb lo, geyom verup, lob kwam vo yi beghesis burmakau nalu tuvek sën jeji lo in yi.'

³¹ Lok ama nër yah vu bë, 'Nalug, hongek alu nado lok ti yoh vu buk, besa ngaa pin tu hong ngaa. ³² Gak mëm hil kwad vesa benapisek in arim sënë. In vonö bë diik ya, rëk ma genedo vesa beyom verup ggökin. Mala maya verök yi, lok hil halë yi ggökin.' "

16

Gagek Peggirinsën Rak Hur Ti Sën Negin Ala Yi Ngaa Paya Lo

¹ Log Yesu nër vu yi hur maluh lo ving bë, "Mehö-los-bengö-ggoreksën ti nedo, beyi hur ti nedo menegin yi ngaa ngaa paya. Lob mehö la deya vu mehö monë degwa sënë medenër yi hur rangah vu yi bë nevasap yi ngaa ngahisekë.

² Lob tahi yi hur yam benër vu yi bë, ‘Genevong nebë tena sën mehö la denër bengöm vu sa-ë? Genah getatekin sa ngaa pin sën genegin lo nabë genevong nebë tena, in sejak ni. In su rëk gwegin sa ngaa gökin nah rë.’

³ Lob mehö sën negin yi ngaa lo kwa nevo loḵ ayo bë, ‘Sëḵ gevong nabë va? Ma gemehö böp rëḵ juuk sa na pehi lo, gesa su rëḵ gegin yi ngaa gökin nah rë. Sa sekëg ma, om sa su yoh vu bë kedub dob rë-o! Log sa nig nemum bë sa su ketag nos vu mehö ngwë. ⁴ Rëḵ mu sa kwag töḵ raḵ aggata ti, om nabë sa gevong nabë sënë, og alam rëḵ degeḵo sa na hir beggang doḵ buk sën sa alag juuk sa gesesu gegin yi ngaa gökin rë lo.’ ⁵ Nebë sënë lob tahi alam pin sën hir nyëvewen neggëp berëḵ debo doḵ nah vu ala lo ti ti ya vu yi. Lob ti ya verup mugin, lob loḵ tepëḵ vu bë, ‘Hong nyëvewen va la neggëp vu sa alag-a?’ ⁶ Loḵ nër yah bë, ‘Wël* dram 100.’ Lob nër vu bë, ‘Gweḵo ḵapiya teka sën hong nyëvewen arë neggëp loḵ lo, begweto gemedo pevis, bekwevu yik dram 50 mu doḵ gëp.’ ⁷ Ggovek log mehö ngwë verup, lob mehö sën negin ngaa lo loḵ tepëḵ vu bë, ‘Hong nyëvewen va la neggëp-a?’ Loḵ bë, ‘Wit* bëëḵ 100.’ Lob nër vu bë, ‘Om gweḵo hong ḵapiya sën hong nyëvewen neggëp loḵ lo, beyik kwevu bëëḵ 80 mu doḵ gëp.’

⁸ Lob ala ngo bë nevong nebë saga, lob kenu ya benër yi hur sën tetuhin yi lo bë yi mehö los kwa. Yönon, mehönon vu dob sënë yik kwaj böp bedenetetuhin hir alam nebë sënë. Gaḵ alam-rangah-yi, og su denevong ngaa los kwa nebë sënë rë.

⁹ Om sa nanër vu ham nabë: Ham su ngupin monë in gwevong ngaa nipaya paya jak, gaḵ ham gwevong balam denatu ham alam jak. Gevu tamusën sën monë nama na lo, og rëḵ degeḵo ham jak na beggang nivesa sën rëḵ medo degwata los degwata lo.

¹⁰ Nabë mehöti nemalain ngaa mahen teka teka nivesa, og rëḵ malain ngaa böp nivesa geving. Log mehöti sën su gevong ngaa mahen mahen niröp rë lo, og su rëḵ gevong ngaa böp niröp geving rë. ¹¹ Om nabë ham su gwegin dob sënë yi monë niröp rë, og re rëḵ bo ngaanon vu ham beham gwegin-a? ¹² Log nabë ham su gwegin mehö ngwë hir ngaa nivesa rë, og re rëḵ bo ham ngo ham ngaa sën lo vu ham-a?

¹³ Hur ti su yoh vu bë gevong huk vu ala luu doḵ ti rë. In rëḵ nidelin ngwë, gahë geving ngwë. Ma rëḵ napiik vu ngwë, genitebö in ngwë. Ham su yoh vu bë gwevong huk vu Anutu los monë doḵ ti rë.”

Gagek Raḵ Horek Los Anutu-yi-nyëg

¹⁴ Rëḵ alam Parisai* ahëj neving monë pangsën, om dengo gagek pin sën Yesu nër agi, lob denöp raḵ yi. ¹⁵ Rëḵ nër yah vu sir bë, “Ham ngo neḵo ham raḵ ggëp alam malaj bë ham alam yohvu. Rëḵ mu Anutu raḵ ham ayomin ni. In ngaa sën mehönon denelë bë nivesa medeneḵo raḵ lo, og Anutu nelë bë ngaa nipaya.

¹⁶ Horek yi gagek los alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek neggëp in bë hil sepa doḵ, rot meverup loḵ Jon yi buk. Rëḵ loḵ Jon yi buk, beyam verup gwëbeng, og Bengö Nivesa raḵ Anutu-yi-nyëg töḵ yam rangah. Lob alam pin nij wëëḵ rot in bë dedoḵ na nyëg sënë. ¹⁷ Yagek los dob yoh vu bë govek na bemala nama, rëḵ mu gagek sën neggëp loḵ horek lo, og su yoh vu bë teka rëḵ geto mena rë.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Sën Alam Los Venëj Denevepul Sir Lo (Mt 5:31-32; 19:9; Mk 10:11-12)

¹⁸ “Bë mehöti nidëlin venë gegeḵo avëh ngwë natu venë, og nevong baggëb. Log mehöti sën nabë geḵo avëh sën regga nilëlin yi lo, og nevong baggëb bengaa nipaya neggëp vu yi.”

Yesu Nër Gagek Rak Mehö Bengö-ggoreksën Luho Mehö Meris Lasarus

¹⁹ “Mehöti nedo wirek, lob yö neröp röpröp malangeri ngeri los tob sagap nivesa vesa. Genegga nos nivesa vesa yoh vu buk. ²⁰ Log mehö-kupek-masën ti neggëp loḵ yi veluung avi, arë nebë Lasarus. Bepegges vunin yi. ²¹ Rëḵ kwa nevo timu bë na in patu nos metes sën mehö-los-bengö-ggoreksën nevong meneto loḵ tevor gebinë lo mega, rëḵ ma. Ganöö verup denetep rak yi pegges.

²² Loḵ mehö-kupek-masën lo diik mugin medelev, lob angër deḵo yi ya nedo ving Abraham. Log mehö-los-bengö-ggoreksën diik tamu bedelev yi ving. ²³ Lob ya nedo Nyëg-nipaya beneko vanë böpata. Loḵ vër mala rak, lob lë ga, Abraham nedo ading rot, log Lasarus nedo ving yi. ²⁴ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën lo tahi ya vu bë, ‘Amag Abraham-e! Kwam gevongin sa begwevong Lasarus nam dagoo nema deggis nyë teka doḵ bël, begevong jak sa daggeḵ bahë yes jak teka rë. In nengwah sënë gga sa besa hangö nivanë böpata rot.’

²⁵ Loḵ Abraham nër yah vu bë, ‘Naluḡ-e! Ngo kwam bo rë! In wirek sën genedo malam vesa lo, og genedo rak hong ngaa pin nivesa vesa. Log Lasarus nedo paya in ngaa pin. Rëḵ vu nyëḡ sën gwëbeng agi, og nedo nivesa, log genetök vu vanë rot. ²⁶ Log ngaa ngwë sënë ving. Anutu vong lii böpata ti neggëp loḵ vuheng meneruu hil. Om alam sën denedo agi degevongin nabë deduḵ lii sënë gedenök vu ham, og su deyoh vu rë. Galam sën denedo ggëp aga su deyoh vu bë deduḵ lii sënë gedejak nam vu he rë.’

²⁷ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën lo nër bë, ‘Nebë saga om amag, sa ketag vu hong bë gwevong Lasarus nah bena amag yi beggang. ²⁸ In sarig lo nemadvahi denedo loḵ. Om Lasarus pasang nanër gagek niwëëḵ vu sir. In rëḵ dedoḵ nam nyëḡ sënë bedegeḵo vanë.’

²⁹ Loḵ Abraham nër yah vu bë, ‘Moses losho alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek neggëp vu sir. Om yik degengo saga.’ ³⁰ Lob mehö sën los kupek wirek lo nër bë, ‘Ma rot! Amag Abraham, sagaḵ su yoh vu rë. Gaḵ mëm nabë alam-diiḵsën ti kedi jak gëp bedub benah nanër vu sir, og mëm rëḵ degërin sir.’ ³¹ Loḵ Abraham nër yah vu yi bë, ‘Bë su degengo Moses losho alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek rë, log nabë mehöti kedi jak nah gëp bedub benah nanër, og su rëḵ degevong geving yi gagek geving rë.’ ”

17

*Ngaa Nipaya Rëḵ Gërin Mehönon Besu Degevong Geving Yesu Rë
(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)*

¹ Log Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Ngaa aggagga rëḵ berup beseggi mehönon, lob rëḵ kepë sir. Rëḵ mu gëpin mehöti sën jan doḵ vahaj lo! ² In maḵ rëḵ kepë alam sën nahën nij yes yes lo ti jak ngaa nipaya. Gaḵ nabë deseyu gelöng böpata ti doḵ mehö nipaya saga kwa namugin medegetë yi duḵ na loo bemala nama, og sagaḵ nivesa in lob su rëḵ kepë mehönon la rë, gaḵ nama og rëḵ geḵo nyëvewen böpata rot vu tamusën. Om ham ngo gwëgin ham nivesa.

³ Nabë arim gevong ngaa nipaya, og gebo gagek jak yi. Lob nabë gërin yi, og kwam birek na in yi ngaa nipaya saga. ⁴ Log nabë gevong paya vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu doḵ buk timu, loḵ gërin yi nom vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu genanër vu hong nabë, ‘Wöp-o, sa hevong sënëḵ nipaya rot.’ Og kwam birek na in yi nipaya saga.”

Hil Gevong Geving Nabë Sënë

⁵ Sinarë lo denër vu Mehöböp bë, “Gwevong behe ayomin na niwëëḵ.” ⁶ Loḵ Mehöböp nër yah vu sir bë, “Nabë yik ham ayomin nam timu mahen teka mu nabë mastet* gahis, og ham yoh vu bë rëḵ nanër vu kele malberi sënë nabë,

‘Gesepul hong los degwam megena gejeyang hong duk na loo vuheng’, og rëk gevong noh vu ham ayemin.”

Yesu Nër Bë Yi Hur Degevong Nabë Sënë

⁷ Log Yesu nër ving bë, “Nabë ham ti yi hur kedub dob gëp huk anon, ma gëgin sipsip govek geberup beggang, og mak ala rëk nanër vu yi nabë, ‘Gepevis begerak nam sëa in gegwa nos’—a? ⁸ Ma! Mu rëk nanër vu yi nabë, ‘Gwero sa nos. Gejöp röpröp in gejuu sa nos begweko nam besega genanum namugin, lok mëm rëk gegwa höm los genanum tamu.’ ⁹ Log mak rëk kwa vesa megeko hur sënë jak in nevong ngaa yoh vu aye? Ma! ¹⁰ Om yik ham gwevong nabë saga geving. Nabë ham gwevong ngaa pin begovek na noh vu sën Anutu nër vu ham bë ham gwevong lo, og ham nanër nabë, ‘Hek hur nimin paya. Om huk sën he nehevong lo, og yik he ngo he huk om he nehevong.’”

Yesu Vong Alam Nij Sevuuk Nemadluho Nij Vesa Rak

¹¹ Yesu yoh aggata meneya in bë na Yerusalem, lob ya meto aggata vuheng atov sën neruu dob distrik Samaria los Galilea lo. ¹² Medo meya beya verup beggang-bu mahen ti, lob alam nij sevuuk nemadluho detök verup vu yi bedenare adingnë ¹³ gedetahi ya vu yi bë, “Tatovaha, kwam paya in he!” ¹⁴ Yesu nelë sir, lom nër yah vu sir bë, “Ham na tato navimin vu alam-deneko-seriveng.” Lob nahën medo deneyök, log navij tup nivesa rak pevis. ¹⁵ Lob sir ti nelë bë navi nivesa rak, lob ggërin yi benepisek in menetahi ya vavunë, geneko Anutu arë rak geneyah vu Yesu. ¹⁶ Mehö saga yah verup, lob to petev lok Yesu vaha genër vu bë kwa vesa rot. Rëk mu mehö sënë og Samaria* ti. ¹⁷ Yesu lë bë mehö timu sënë yom to vu yi, lom lëk menër bë, “Sa kwag nevo bë ham nemadluho sën lo nimin vesa rak pin, lok sir nemadvahi-bevidek-lubelluu ya deyoh tena? ¹⁸ Su deyom in bë degeko Mehöböp arë jak rë? Gak yik mehö-yu-ngwë sënë yö timu yom-a?” ¹⁹ Lom Yesu nër vu yi bë, “Kwedi gena! Ayom yam timu vu sa om sën nim vesa rak.”

Anutu-yi-nyëg Rëk Anon Jak

(Mt 24:23-28, 37-41)

²⁰ Lob Parisai* delok tepëk in Yesu bë, “Anutu rëk nam natu ala megegin hil nangërek-a? Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Buk sën nabë Anutu nam gëgin hil lo, og ham su rëk gwelë ngaa ti jak malamin rë. ²¹ Log su rëk denanër vu ham nabë ‘Nedo sagi!’ ma, ‘Nedo sagu!’ rë. Ham ngo? Anutu yam nedo lok ham vuheng atov gvovek ya.”

²² Log Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, “Buk ti vongin berup, lob ham rëk gwevong in rot nabë ham gwelë Mehönon Nalu gökin, rëk mu ham su rëk gwelë yi rë gerëk nama. ²³ Rëk denanër vu ham nabë, ‘Nedo sagu om ham na!’ ma, rëk denanër vu ham nabë, ‘Nedo sagi om ham nam!’ og ham su tamuin sir, gak ham najom ham ahon! ²⁴ In buk sën Mehönon Nalu duk nom lo, og ham rëk gwelë nabë sën ham nelë davës nevër lom nejëh rak nyëg pin lo. ²⁵ Rëk mu geko nivanë ngahisekë rë, galam sën denedo gwëbeng agi degeruu demij vu yi govek rë. ²⁶ Log dok buk sën Mehönon Nalu duk nom dob lo, og mehönon rëk medo denegevong ngaa pin nabë sën denevong lok Noa yi buk wirek lo. ²⁷ Mehönon medo denegga nos los denenum, gemaluh deneko venëj, gavëh denerak reggaj, beya verup lok buk sën Noa lok ya yag ayo lo, lok tum bël böpata vuuk verup pevis merehöö sir pin.

²⁸ Log yik rëk nabë sën Lot yi buk lo geving. Denegga nos gedenum gedenebago kupek lu ngaa. Denevaroh nos los denelev beggang. ²⁹ Rëk mu lok buk sën Lot kedi ggëp Sodom meya rak lo, og Anutu vong nengwah böpata

los gelöng nisangsang sën netum lo luk yam vu vavunë nebë hob megga sir pin bemalaj maya. Gelöng saga arë nebë salpa*.

³⁰ Lob yik rëk mehönnon medo denegevong hir ngaa aggagga nabë saga dok buk sën Mehönnon Nalu duk nom dob betato yi rangah lo.

³¹ Lob nabë mehöti jak na sewah jak yi beggang yu tamangsën vavunë megekö ayöong dok buk saga, geyi ngaa pin dok medo beggang ayo, og su dok nah gekö yi kupek dok beggang ayo, gak beya mena pevis. Log nabë mehöti na medo huk anon, og yik nabë saga, su serög menah beggang, gak beya mena pevis. ³² Ham kwamin bo Lot venë rë. ³³ Nabë mehöti kwa bo navi pangsen og su rëk medo mala-tumsën rë. Gak nabë mehöti kwa birek in yi, og anon rëk medo mala-tumsën.

³⁴ Sa nanër vu ham nabë: Mehö luu rëk degëp buk jak kanyë timu dok buk sënë, lob Anutu rëk gekö ngwë, log gevuu ngwë begëp. ³⁵ Log avëh luu rëk medo denegerii wit* gahis natu parawa, lob Anutu rëk gekö ngwë, log gevuu ngwë bemedo. ³⁶ [Log mehö luu rëk demedo dok huk anon, lob Anutu rëk gekö ngwë, log gevuu ngwë bemedo].”

³⁷ Yi hur maluh delok tepëk vu yi bë, “Mehöböp, ngaa sënë rëk anon jak gëp tena?” Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Vu nyëg sën heljëng neggëp lo, og kadanii denesup sir ya timu in bë dega.”

18

Gagek Peggirinsën Rak Avëh Ti Vongin Bë Jaas Dok Vu Yi

¹ Lob Yesu nër gagek peggirinsën ti vu sir in bë tahu sir beyö denajom jak noh vu buk gesu nij tebö. ² Nër bë, “Jaas sën nengo gagek lo ti nedo nyëg böp ti. Lob jaas ti sënë su neggönengin Anutu rë, log su kwa nevo mehönnon ving rë. ³ Lob avëh alov ti nedo nyëg böp sënë ving. Lob neya vu jaas sënë yoh vu buk menenër vu bë, ‘Mehöti vong paya vu sa, om gwengo sa gagek megwero.’ ⁴ Lok jaas sënë kwa vo mugin bë su rëk dok vu yi rë, lob nedo hus ading teka. Lok tum yom kwa vo lok ayo bë, ‘Sa su nahönengin Anutu rë, gesa su kwag nevo mehönnon rë. ⁵ Rëk avëh alov sënë yam neketag vu sa mekeduung rak, om maam yik ggovek gesedok vu yi in gagek. In mak rëk medo menam vu sa nabë sënë rot besa nig tebö jak na verök yi.’ ”

⁶ Log Mehöböp Yesu lok tepëk bë, “Ham ngo jaas nipaya sënë yi gagek, ⁷ om ham kwamin nevo bë? Alam sën Anutu ggoo in sir rak tu yi ngaa bedenesu vu yi buk los rangah pin lo, og ham kwamin nevo bë mak su rëk dok vu sir in gagek rë? Mak rëk gegin hus ading rot, gesu dok vu sir pevis rë? Ma. ⁸ Sa nanër vu ham nabë: Rëk gengo hir gagek bedok vu sir pevis. Rëk mu vu tamusën sën Mehönnon Nalu nom lo, og mak rëk natök vu yi alam la gedenegevong geving yi medemedo ma rëk nama?”

Gagek Peggirinsën Rak Alam Parisai Los Mehö Sën Neko Takës*

⁹ Log Yesu nër gagek peggirinsën ti vu alam vahi sën yö kwaj nevo sir bë sir alam yohvu gedenele alam vahi pin bë nij paya lo bë, ¹⁰ “Mehö luu kwaj nevo bë denajom jak, lob luho derak medeya dub vabuung böp. Parisai* ngwë, log alam sën deneko takës* lo ngwë. ¹¹ Parisai* sënë nare ya, bevengev rak lok ayo nebë sënë, ‘Oo Anutu, sa kwag vesa vu hong, in sa su nebë alam vahi rë. In sir og kwaj luu bedenevo alam hir ngaa vër. Gesir alam nij paya, gedenevong baggëb. Rëk sa og su nebë sën sir-ë rë. Gesa su nebë mehö neko takës* sën nare agi ving rë. ¹² Sayeg neggërin nos buk luu luu neyoh vu soda ti ti. Log ngaa pin sën sa nehako lo, og sa nehetung ya yu nemadluho, lob sa navo ti vu hong.’ ¹³ Rëk mehö sën neko takës* lo, og yö nare ggëp ading, log nilël bë

su barah mala jak yagek, gak petap babu log jom rak be, 'Oo Anutu, sa mehoni nig paya, rek mu kwam gevongin sa!'

¹⁴ Om sa naner vu ham nabè: Anutu ner mehoni sen neko takes* agi be yi mehoni yohvu beyah meya yi beggang los nipaya masen. Gak mehoni ngwe senè og ma. In mehoni be yo geko yi jak, og Anutu rek dahun yi. Gak mehoni sen yo dahun yi lo, og Anutu rek geko are jak."

*Yesu Jom Rak Hurmahen
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)*

¹⁵ Lok deko hurmahen deyam vu Yesu, in be gebè nema jak sir. Rek yi hur maluh delè, lob denerin sir. ¹⁶ Rek ma geYesu tahi hurmahen deyam vu yi, log ner be, "Ham gwevong hurmahen denam vu sa. Ham su gwèrin sir, in alam sen ayoj neyam timu vu sa nebè hurmahen lo, og rek demedo dok Anutu-yi-nyeg. ¹⁷ Om sa naner vu ham yonon nabè: Mehoni sen su ayo na timu vu Anutu-yi-nyeg nabè hurmahen re lo, og su yoh vu be rek dok na re."

*Gagek Rak Ggev Sen Yi Ngaa Ngahiseke Neggèp Vu Yi
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)*

¹⁸ Lok ggev ti lok tepèk in yi be, "Tatovaha! Hong mehoni nim vesa anon, om sek gevong nabè va in sena medo malag-tumsen degwata los degwata?"

¹⁹ Lok Yesu ner yah vu yi be, "Genèr sa be sa nig vesa in va? In Anutu yo timu og nivesa. ²⁰ Gerak Anutu yi horek ni ggovek ya be: Su gwevong baggeb. Su gengis mehoni medenadiik. Su gegodek ngaa. Su genaner gagek tetuhinsen jak mehoni ngwe. Gegurek amam lu atam babuj." ²¹ Lok ggev lo ner yah vu be, "Èè-è, senèk sengo nahen hurmahen, log sa nesepa lok horek pin senè rot beverup gwèbeng sagi." ²² Yesu ngo lob ner yah vu yi be, "Log ngaa ti nahen. Gwevong hong kupek pin bemehoni la debago, lob gebo monè sen gweko jak lo gelek alam sen hej ngaa nema in sir lo. Gwevong nabè senè log mem genam gesepa sa, gemem hong kupek nivesa rek gep vu yagek." ²³ Rek ggev senè ngo gagek senè, lob ayo maggin rot. In yi mehoni kupek degwa.

²⁴ Yesu le yi lob ner be, "Alam sen hir kupek ngahiseke lo, be dedok na Anutu-yi-nyeg og rek debimengin rot. ²⁵ Yonon, kamer be gurek na rurek len, og yik huk bopata rot, rek mu nabè mehoni-los-bengog-goreksen ti gevong in nabè dok na Anutu yi nyeg og sagak huk bopata rot kesuu." ²⁶ Alam dengo gagek senè lob dener be, "Om mak re yoh vu be rek medo mala-tumsen degwata?" ²⁷ Lok Yesu ner be, "Ngaa sen mehoni su deyoh vu be degevong re lo, og Anutu yo yoh vu be gevong."

²⁸ Lok Pita ner be, "Gwelè! He hevu he nyeg los he ngaa pin ya, gehe yam medo nesepa hong." ²⁹ Lob Yesu ner vu sir be, "Sa naner vu ham nabè: Alam pin sen kwaj nevo Anutu-yi-nyeg, bedenevu hir beggang, gevenej, garij lo, gamaj los ataj, genaluj lo lo, ³⁰ og Anutu rek bo ngahiseke dok nah vu sir dok buk senè, log rek demedo malaj-tumsen degwata los degwata vu tamusen."

*Yesu Ner Beron Netu Loo Be Rek Nadiik Gekedi Jak Gokin
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)*

³¹ Lob Yesu ko sir nemadluho-bevidek-luu lo ya, bener vu sir be, "Ham ngo! Gwèbeng hil narak menaya Yerusalem. Lob gagek pin sen alam-denenèrgagek-rangahsen dekevu rak Mehoni Nalu wirek meneggèp lo vongin anon jak. ³² In rek debo yi dok na alam-yu-ngwe nemaj. Lob rek denaner pelè jak yi, gedevong paya vu yi, gedepesuv nyej kos jak yi. ³³ Log rek debeek yi, log mem dengis yi menadiik. Rek mu buk natu loo jak, lob rek kedi jak nah gokin."

³⁴ Rek yi hur maluh su derak gagek senè ni re. In neggèp vunsen in sir lob su kwaj tok rak degwa re.

Yesu Ro Mehö Mala Kenod Ti Menivesa Raḵ
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

³⁵ Yesu ya verup Yeriko, lob mehö mala kenod ti nedo loḵ aggata nenga bemedo neketag monë lu ngaa vu alam bë dedoḵ vu yi. ³⁶ Lob ngo dedun bë alam yu böpata to deneyam, lob loḵ tepëḵ vu sir bë, “Denevong va?” ³⁷ Loḵ denër vu bë, “Yesu vu Nasaret verup.” ³⁸ Lob tahi ya bë, “Yesu! Davit* yi mewis-e! Kwam gevongin sa.” ³⁹ Loḵ alam sën denemugin lo depetupek raḵ yi bë aye nama. Rëḵ ma gepasang netahi menegeyeh loḵ bë, “Davit* yi mewis-e! Kwam gevongin sa!” ⁴⁰ Lob Yesu ya nare genër vu sir bë degeḵo yi na vu yi. Ya verup, lob Yesu loḵ tepëḵ vu yi bë, ⁴¹ “Gevongin bë sa gevong nabë va vu hong-a?” Loḵ nër bë, “Mehöböḵ, sa bë gwevong besa malaḵ natum gökin.” ⁴² Lob Yesu nër vu bë, “Malam natum. Ayom yam timu vu sa om vong bemalam nivesa raḵ.” ⁴³ Lob pevis bemala nivesa raḵ avuti genelë nyëḡ. Lob tamuין Yesu meneya, genëḵo Anutu arë raḵ. Galam pin sën delë ngaa agi deḵo Anutu arë raḵ ving.

19

Sakeus Yi Gageḵ

¹ Lob Yesu loḵ ya Yeriko in bë noh na bena. ² Loḵ mehöti arë nebë Sakeus nedo. Alam-deneḵo-takës* hir ggev ti yi, beyi mehö neggorek monë ngahiseḵë. ³ Lob kwa nevo bë gelë Yesu mejak ni nabë yi mehö nebë va. Rëḵ yi mehö vaha dus besu yoh vu bë rëḵ gelë yi nivesa rë, in alam ngahi rot medeggërin yi. ⁴ Lob seröḡ bemugin beya merak ya kele map ti in bë mëm gelë Yesu. In raḵ ni bë rëḵ na berup sagu. ⁵ Lob Yesu ya verup bevarah mala raḵ melë yi, lob nër ya vu bë, “Sakeus, geduḵ pevis meḡenam! In sëḵ medo geving hong doḵ böm pehi sënë.” ⁶ Lob luḵ pevis beḵo Yesu raḵ meya yi beggang los kwa vesa. ⁷ Alam delë nebë sënë, lob ahëḵ sengën medenër bë, “Ya neggëḵ loḵ mehö nipaya ti sagu yi beggang in va?”

⁸ Lob Sakeus ya nare benër vu Mehöböḵ bë, “Mehöböḵ, gwengo rë. Sëḵ gevong sa ngaa pin vahi vu alam sën denerak vu in ngaa lo. Log alam sën sa tetuhin sir gesehodeḵ hir ngaa ti ti lo, og sëḵ gevong ngaa lubeluu lubeluu doḵ nah vu sir.” ⁹ Lob Yesu nër vu yi bë, “Gwëbeng sënë, Anutu ḵol alam beggang ayo ti sënë yah vu yi. In mehö sënë og degwa vu Abraham ving. ¹⁰ Yönon, Mehönon Nalu yam in bë sero mehönon sën malaj nema lo begeḵo sir nah.”

Gageḵ Peggirinsën Raḵ Alam Böḵ Ti Vo Monë Vu Yi Hur Nemadluho

¹¹ Dengo gageḵ sënë ggovek, log nër gageḵ peggirinsën ti vu sir. In ya verup dus raḵ Yerusalem, lob kwaj nevo bë buk dus raḵ bAnutu-yi-nyëḡ vongin anon jak pevis avuti. ¹² Lob nër vu sir bë, “Mehöböḵ ti bë na nyëḡ ading ti jak in degetung yi natu mehö-los-bengö benom gegin yi alam pin. ¹³ Lob supin yi hur nemadluho yam bevo monë kapiya luu luu ggelek sir pin, log nër vu sir bë, ‘Ham medo gwevong huk bagosën jak monë sënë rot, besenom geto sënë gökin.’

¹⁴ Rëḵ yi alam nij nelëlin yi, om ya, log devong mehö la detamuין yi medeya beya denër bë, ‘He nimin lël bë mehö saga su natu he mehö-los-bengö megeḡin he!’ ¹⁵ Rëḵ ma gedetung yi tu hir mehö-los-bengö ggovek geyom to. Lob nër bë, ‘Ham tahi alam sën sevo monë vu sir lo nam. Sa bë galë nabë sir ti ti denëḵo va la va la loḵ ya ving-a?’

¹⁶ Lob mehöti nare yam mugin benër ya bë, ‘Mehöböḵ, sa hevong huk bagosën raḵ hong monë kapiya luu sënë, log sa haḵo kapiya mehödahis sënë loḵ yam ving.’ ¹⁷ Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa begevong

huk nivesa rot. Genemalamin ngaa mahen sënë nivesa, om sêk gevong begwegin nyëg böp yu nemadluho.'

¹⁸ Log mehö ngwë sën netu luu nare benër ya bë, 'Mehö böp, sa hevong huk bagosën raḵ hong monë ḵapiya luu sënë, log gwëbeng sa haḵo ḵapiya nemadluho sënë loḵ yam ving.' ¹⁹ Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, 'Om sêk gevong nyëg böp yu nemadvahi in gwegin.'

²⁰ Loḵ hur ti verup nare yam, benër ya bë, 'Mehö böp, hong monë ḵapiya luu sën lo sënë. Sa hebom loḵ tob nyë dus teka besa hegin nivesa beyö nedo rot. ²¹ In sa nehalë hong bë hong mehö nim wëëk. Ngaa sën mehö ngwë denetung menedo lo, og geneḵo. Genos sën mehö ngwë denevaroh lo, og genelev anon. Om sën sehönengin hong, lob hong monë ḵapiya luu sën lo yö nedo.'

²² Lob mehö-los-bengö nër vu mehö sënë bë, 'Hong sënë, nim paya rot! Maḵ sêk gevong gagek vu hong jaḵ ngo hong gagek saga rë. Maḵ geraḵ ni yönon bë sa mehö nig wëëk, bemehö ngwë denetung ngaa nedo loḵ sa nehako, gesa nalev nos sën mehö ngwë denevaroh lo? Yönon-a? Sa nehevong nebë sënë? ²³ Rëḵ nebë va sën su getung sa monë loḵ ya beggang-monë-yi in bë senom og sa gaḵo teka sevöḵ geving rë-ë?' ²⁴ Log nër vu alam sën denare dus vu lo bë, 'Ham bo monë ḵapiya luu saga vër in mehö saga, gebo nah geving vu mehö sën ḵapiya mehödahis nedo vu yi lo.'

²⁵ Loḵ denër yah vu bë, 'Mehö böp, mu ḵapiya mehödahis neggëp vu yi vorot.'

²⁶ Loḵ nër bë, 'Sa nanër vu ham nabë mehöti sën ngaa neggëp vu yi lo, og sêk bo la gökin geving vu. Gaḵ mehöti sën yi ngaa su neggëp rë lo, og sêk bo teka sën neggëp vu yi lo vër in yi. ²⁷ Rëḵ alam sën denelë sa paya benij lël bë sa su natu hir mehö-los-bengö lo, og ham gweḵo sir nam sënë beham ngis sir bedenadiik jaḵ sa malag.' "

*Yesu Loḵ Ya Yerusalem Nebë Mehö-los-bengö
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)*

²⁸ Yesu nër gagek sënë ggovek, log muḵin betetuu aggata meneya Yerusalem. ²⁹ Ya verup dus raḵ Betpage los Betania ggëp Ḷedu Ḷele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya, ³⁰ genër vu luho bë, "Melu na medoḵ na beggang-bu ti sën melu malamin neya agu, lob melu rëḵ gwelë gedeseyu dogi nalu ti menare dus vu aggata avi. Mehöti su raḵ dogi sënë wirek rë, lob melu kwevelekin begweḵo nom. ³¹ Genabë mehöti doḵ tepëḵ nabë, 'Melu gwevong va vu dogi sagi?' og melu nanër nah nabë, 'Mehöböp bë jaḵ mena'."

³² Yesu vong luho ya, lob luho ya detöḵ vu ngaa pin yoh vu sën nër vu luho lo. ³³ Luho medo denekevelekin dogi sënë, loḵ dogi ala loḵ tepëḵ in luho bë, "Melu nekwevelekin dogi nalu sënë in gwevong va vu?" ³⁴ Loḵ luho denër yah bë, "Mehöböp bë jaḵ mena."

³⁵ Lob luho deḵo dogi medeya vu Yesu. Lob delah hir tob raḵ ya dogi demi, log detung Yesu raḵ ya nedo vavunë. ³⁶ Bemëm neraḵ meneya, galam pin kwaj vesa rot vu yi bedenevah hir tob ggök aggata geneggök, ³⁷ beya deverup dus raḵ sën aggata nehöo Ḷedu Ḷele-oliv. Lob yi hur maluh pin sën denesepa yi lo, gesir ngahiseḵë saga kwaj vo yah ngaa böp böp pin sën nevong bedenelë wirek lo, lob kwaj vesa bedenepisekin medeneḵo Anutu arë raḵ bë:

³⁸ "Anutu gevong semusemu vu mehö-los-bengö sën neyam los Mehöböp niwëëk!

Gagek ahë yes raḵ neggëp yagek,

log Anutu arë böpata los niḵapiik nivesa neggëp yagek vavunë!"

³⁹ Log alam Parisai* la delok ya alam yu böpata saga vuheng belosho deneya, lob denër vu Yesu bë, “Tatovaha, genanërin hong hur maluh lo sënë nabë ayej nama.” ⁴⁰ Lok nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham nabë: Bë ayej nama, og gelöng lo sënë yö rëk denapisek.”

Yesu Su Rak Yerusalem

⁴¹ Lok Yesu ya verup dus rak, lob mala ya melë nyëg böp Yerusalem, lob su rak. ⁴² Su rak bë, “Nabë yik gejak mehö sën yoh vu bë gevong hong begemedo revuh lo ni gwëbeng sagi, og mëm sënë nivesa. Rëk ma gemehö sënë neggëp vunsën in hong, gesu geraḱ ni rë. ⁴³ Gwengö rë, buk ti vongin berup, lob alam sën degevong begö vu hong lo rëk nam dedev lii begö yi medetetup dok hong. Log rëk deketumin hong vahi vahi. ⁴⁴ Lob rëk dekevoh hong geving nalum lo pin sën denedo lok hong lo na. Log su rëk degönengin gelöng ngwë gejak medo ngwë vavunë rë. In su kwam nevo buk sën Anutu yam in bë dok vu hong lo rë.”

Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Lok Dub-vabuung-böp Lo (Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-22)

⁴⁵ Log lok ya dub-vabuung-böp ayo, lob tii alam sën denevong huk bagosën lok ayo lo. ⁴⁶ Genër vu sir bë, “Gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya bë: Sa beggang, og yö rëk natu beggang jom-raksën-yi. Rëk ham vong beyah tu alam hodeḱ bej waak vunsën rak.”

⁴⁷ Log nenër gagek vu alam yoh vu buk lok dub-vabuung-böp ayo. Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev, galam-horek-yi, galam ggev, bedenesero aggata in bë dengis yi menadiik. ⁴⁸ Rëk alam pin nij wëek bë degengö yi gagek, lob ggev lo su detök rak aggata ti rë.

20

Delok Tepëḱ In Yesu Bë Re Vo Niwëek Vu Yi (Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ Buk ti, lob Yesu medo netateḱin gagek vu alam lok dub-vabuung-böp genenër Bengö Nivesa rangah vu sir. Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi, galam ggev, bedeya vu yi. ² Bedelok tepëḱ vu yi bë, “Genanër vu he nabë: Re vo niwëek vu hong benër bë gwëvong huk nabë sënë? Re ggooin hong rak-a?” ³ Lok nër yah vu sir bë, “Kë, om sa bë dok tepëḱ in gagek ti nöḱ vu ham rë. Ham nanër vu sa nabë: ⁴ Sën Jon neripek alam lo, og yam vu yagek, ma sepa lok mehönon vu dob kwaj?” ⁵ Lob yö desap sir rak medenër bë, “Nabë hil nanër nah nabë: ‘Yam vu yagek’, og rëk dok tepëḱ nom nabë: ‘Rëk nebë va sën ham su nevong ving yi rë-ë?’ ⁶ Log nabë hil nanër nabë: ‘Sepa lok mehönon vu dob kwaj’, og rëk alam detengwa hil jak gelöng. In kwaj neya niwëek vu yi bë yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti.” ⁷ Lob maam denër yah vu Yesu bë, “He duḱin degwa-o!” ⁸ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rëk nanër mehö sën ggooin sa rak lo vu ham rë.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Alam Nij Paya Denegin Huk Wain (Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Nër nebë saga, log nër gagek peggirinsën sënë vu alam bë, “Mehöti varoh huk wain bengö ti, lob vo huk sënë lok ya alam la nemaj in bë degegin medegeḱo anon vahi natu yiyi gevahi natu hej. Log tah yi ya nedo nyëg ading ti beya nedo hus ading rot. ¹⁰ Log buk sën wain anon nemoneḱ lo dus rak, lob vong yi hur ti ya vu alam sën denegin yi huk wain lo in bë debo yiyi la behur geḱo nah vu yi. Rëk alam lo deveek hur saga, gedevong yi yah meya nema meris. ¹¹ Lok vong hur ngwë yah meya vu sir ggökin. Rëk desis yi ving

bedevong paya vu yi, gedevong yi yah meya nema meris. ¹² Lob yik vong hur ti yah ggökin netu beron löö. Rëk desis yi gedepengah, log detë yi yah dobnë. ¹³ Devong nebë sënë, lob huk ala kwa vo bë, ‘Maḵ sëḵ gevong nabë tena? Maam sa gevong sengo nalug sën sahëg neving yi lo nã, in mëm maḵ rëḵ degurek babu.’ ¹⁴ Rëḵ alam lo delë bë nalu ya verup, lob yö denër vu sir bë, ‘Mehö sën agi rëḵ doḵ nah ama ben begeḵo ama yi ngaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik. In mëm huk sënë natu hil ngaa.’ ¹⁵ Lob derot yi yah dobnë, beyah desis mediik. Om huk wain ala sënë maḵ rëḵ gevong nabë va vu sir-a? ¹⁶ Rëḵ na, lom kevoh alam sën denegin huk wain agi bemalaj nama na, log bo huk wain sënë vu alam mewis la bedegegin.” Alam denḵo gägeḵ sënë lob denër bë, “Maam ngaa nabë saga og nöḵ gëp!”

¹⁷ Rëḵ Yesu gët sir gelok tepëḵ in sir bë, “Bë nama og gägeḵ sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nër bë va? Sën nër bë:

‘Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënë,
rëḵ mu netu gelöng niwëëḵ beggang nyëḵetu yi.’

¹⁸ Mehönon pin bë debës bedengis sir jaḵ gelöng sënë, og rëḵ deḵatak jaḵ pin. Log nabë gelöng sënë geto mejaḵ gëp mehöti, og rëḵ natul mehö sënë bemetes na.”

¹⁹ Lob alam-horek-yi losho alam-deneḵo-seriveng hir ggev deraḵ ni bë Yesu nenër gägeḵ peggirinsën sënë raḵ sir. Lob devongin bë denajom yi ahon doḵ buk sënë, rëḵ deggönengin alam.

Deloḵ Tepëḵ Vu Yesu Bë Yoh Vu Bë Degetë Takës Vu Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar?*

(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

²⁰ Lob tum alam ggev medo denegin yi. Log devong hir mehö la ya deloḵ yi medenelë. Lob ya detetuhin bë sir alam yohvu, in bë denajom yi ahon jaḵ gägeḵ la bedegevong doḵ nah nemaj gena gägeḵ vu kiap böp. ²¹ Lob deloḵ tepëḵ vu yi bë, “Tatovaha, he nehango hong gägeḵ bë hong gägeḵ neya niröp, begenenër gägeḵ niröp vu alam. Su genehönengin alam sën los arëḵ lo malaj rë. Gaḵ genetateḵin Anutu yi gägeḵ vu alam los anon mu. ²² Om kwam nevo bë? Yoh vu bë hil getung takës vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama?” ²³ Rëḵ Yesu raḵ hir gägeḵ tetuhinsën sënë ni, lom nër yah vu sir bë, ²⁴ “Ham tato monë gahis ti nam besa galë rë.” Devo ya lob nër bë, “Re ḵenu los arë sën raḵ neggëp agi?” Loḵ denër yah bë “Sisar*.” ²⁵ Lob nër yah vu sir bë, “Om ham gwevong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*. Log Anutu yi ngaa, og ham bo nah vu Anutu.” ²⁶ Lob su deyoh vu bë denatöḵ vu gägeḵ ti jaḵ yi gëp alam malaj medenajom yi ahon rë. Gaḵ ḵenuj ya in gägeḵ sën nër lo, lob ayej ma.

Deloḵ Tepëḵ Vu Yesu In Sën Mehönon Denadiik Gedekedi Jaḵ Nah Lo

(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ Alam Sadukai* denenër bë alam-diiksën og su rëḵ deḵedi jaḵ nah rë. Lob sir la deya vu Yesu, ²⁸ bedeloḵ tepëḵ vu yi bë, “Tatovaha, Moses kevu horek ti vu hil meneggëp bë, ‘Nabë mehöti geḵo avëh, rëḵ nadiik geluho naluj nama, og ari geḵo yi alov natu venë beluho degeḵo naluj vu ari sën diik lo.’ ²⁹ Lob hur maḵëm ti losho ari lo, sir nemadvahi-bevideḵ-luu denedo. Lob arij aguḵo ḵo avëh, lob nalu ma gediik. ³⁰ Lob ari amon ḵo yi alov loḵ diik ving. ³¹ Lob ari gwee vong nebë saga ving, beya metöḵ meggi. Besir pin deḵo avëh timu sënë, rëḵ naluj ma, gedediik pin. ³² Log mëm avëh diik raḵ neggëp hus. ³³ Om genanër nabë najeeng sën mehönon diiksën deḵedi jaḵ nah lo, og avëh sënë rëḵ natu arij ti tena venë? In sir pin deḵo avëh timu sënë netu venëj.”

³⁴ Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Maluh los avëh denēḵo sir loḵ buk sënë. ³⁵ Gaḵ maluh los avëh sën Anutu nër bë yoh vu bë rëḵ deḵedi jaḵ nah

medemedo malaj-tumsën lo, og su rëk degeko sir dok Buk-tamusën rë. ³⁶ In su deyoh vu bë denadiik gökin rë. Gaḅ rëk demedo nabë angër lo. Anutu rëk gevong bedekedi jaḅ nah gëp bedub, om rëk denatu yö nalu lo. ³⁷ Log Moses tato vu hil ving bë alam-diiksën denekedi raḅ yah ggëp bedub. In kevu raḅ Mehöböp meneggëp loḅ gagek sën nengwah netum loḅ kele yu dabun ti lo bë, 'Abraham yi Anutu, gIsaak yi Anutu ga, Yakop yi Anutu.' ³⁸ Om nabë mehönon denadiik bemalaj nama na veröḅ yi, og su yoh vu bë rëk nanër nabë lööho hir Anutu yi rë. Gaḅ lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi. In nelë mehönon pin bë sir pin denedo malaj-tumsën."

³⁹ Nër nebë sënë, lob alam-horek-yi la denër yah vu bë, "Tatovaha, genër ya meyoh vu." ⁴⁰ Lob nij nemum in yi besu deloḅ tepëḅ in yi ggökin yah rë.

Yesu Loḅ Tepëḅ Vu Alam Parisai In Mehö Sën Anutu Ggöoin Raḅ In Bë Geḅo Hil Nah Lo*

(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Loḅ Yesu loḅ tepëḅ yah vu sir bë, "Log nebë tena sën denenër Kerisi* bë degwa vu Davit*-ë? ⁴² In Davit yö nër raḅ avi beneggëp loḅ ḅapiya Saam bë: 'Mehöböp nër vu sa Mehöböp bë:

"Gemedo sa nemaḅ vesa.

⁴³ Gevu tamusën og sëḅ getung alam sën denelë hong paya lo dedoḅ na vaham gebinë."

⁴⁴ Yi degwa vu Davit*, loḅ nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehöböp-ë?"

Alam-horek-yi Denevong Nipaya Nebë Sënë

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 11:37-54)

⁴⁵ Alam pin nahën medo denengo Yesu yi gagek, lob nër vu yi hur maluh bë, ⁴⁶ "Ham gwegin ham in alam-horek-yi. In ahëj neving bë dejöp tob ading nivesa vesa. Log ahëj neving bë alam debengwëng vu sir medegeko sir jaḅ dok alam tabaak. Gahëj neving pangсэн bë na demedo lël mala gëp alam malaj dok dub-supinsën-yi ayo, gahëj neving bë jaḅ na dega nos namugin gëp nyëg-nos-böp-yi. ⁴⁷ Alam sënë deneraa avëh alov hir beggang yah vu sir, log denekuung raḅ bedenevengev raḅ hus ading. Om dok buk-gagek-yi, og rëk denatöḅ vu maggin böpata rot mekesuu."

21

Avëh Sën Hen Monë Ma Lo Tung Seriveng Vu Anutu

(Mk 12:41-44)

¹ Log Yesu vër mala raḅ menelë alam-los-bengöj-ggoreksën lo vahi, geya denetung seriveng luḅ ya keröng-monë-yi vu Anutu. ² Lob lë avëh alov ti sën hen monë ma, lob yik tung monë köḅ teka luu mu luḅ ya keröng. ³ Lob nër bë, "Sa nanër yönon vu ham nabë: Avëh alov sën hen monë ma agi të monë böpata rot bekesuu alam vahi pin. ⁴ Senër nebë sënë in sir mehönon-los-bengöj-ggoreksën behir ngaa ngahiseḅë nedo vu sir, gaḅ sën denetung lo og yik metes. Gaḅ avëh sënë og su hen vahi nedo rë, rëḅ yö keyoveḅin keröng ahë degwa raḅ metung yi ngaa pin tu seriveng gehen monë nos yi ma."

Yesu Nër Bë Rëḅ Debasap Dub-vabuung-böp

(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Log mehö la denevengwëng raḅ dub-vabuung-böp medenenër bë, "Devunëḅ vu beggang sënë raḅ gelöng nivesa vesa los kupeḅ sën detung tu seriveng vu Anutu lo bemalangeri rot." Loḅ Yesu nër bë, ⁶ "Ngaa pin sën ham nelë gwëbeng agi, og buk ti vongin berup, lob su rëḅ degönengin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rë. Gaḅ rëḅ dekevoh pin bedeketë geto yoh yoh."

*Yesu Nër Bë Maggin Ngahisekë Rëk Berup
(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)*

⁷ Lob delok tepëk vu yi bë, “Tatovaha, ngaa sën genër lo rëk anon jak dok buk tena? Geva rëk tato vu he nabë ngaa sënë vongin anon jak-a?” ⁸ Lok Yesu nër yah bë, “Ham gwegin ham nivesa, in mehö la rëk degekuungin ham. Alam ngahisekë rëk denam bedenänër sarëg jak nah sir nabë, ‘Mehö sën lo yik sa sënë.’ Log rëk denänër nabë, ‘Buk dus rak ggovek ya.’ Rëk mu ham su sepa sir mena. ⁹ Log ham rëk gwengo begö bengö los dedun nabë vongin berup, og ham su kenumin berup. In ngaa nebë sënë yö rëk nam, gak Buk-tamusënëk yö rëk nahën.”

¹⁰ Log nër vu sir ving bë, “Alam dob ngwë rëk dekedo belosho alam dob ngwë dengis sir. Log mehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëk dekedo belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. ¹¹ Log jemapi böpata rëk gee jak dob beron beron. Log alam nyëg la rëk denatök jak meyip los niraksën aggagga. Log ham rëk gwelë ngaa böp böp gengaa aggagga sën rëk gevong beham kenumin berup in lo gëp yagek babu.

¹² Rëk mu ngaa pin sënë yö rëk nahën, log rëk denajom ham ahon, be-degevong paya vu ham. Rëk degevong beham gwevong gagek dok dub-supinsën-yi log degetung ham na karabus. Log rëk degeko ham na bare alam-los-bengöj böp los kiap böp lo malaj in sa alam ham. ¹³ Lob dok buk sënë, og yik ham nanër sa rangah vu sir. ¹⁴ Om ham medo kwamin verök, gak ham su medo mekwamin bo gagek sën ham nanër nah vu sir lo. ¹⁵ In sengo rëk gevong gagek sën ham nanër nah vu sir lo dok nök ham avimin, besebo kwa nivesa vu ham. Lob alam sën degelë ham paya lo su deyoh vu bë dekeyëh, ma dedahun gagek sën sebo vu ham agi rë.

¹⁶ Ham amamin los atamin garimin, geham alam sën ham degwa ti lo, geham nimin papu lo, yö rëk denänër ham rangah vu alam sën dengis ham lo. Lob rëk dengis ham la medenadiik. ¹⁷ Log alam pin rëk ahëj sengën böp rot vu ham, in sa alam ham. ¹⁸ Rëk mu ham yumin viis ti su rëk mala nama dok ham yumin rë. ¹⁹ Bë ham najom sa ahon bemedo los nimin wëek, og ham rëk medo malamin-tumsën.”

*Yesu Nër Bë Rëk Degevong Paya Vu Yerusalem
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)*

²⁰ “Rëk mu ham rëk gwelë nabë alam-begö-yi nök detetup dok Yerusalem, og ham jak ni nabë buk sën debasap Yerusalem lo yök dus rak saga. ²¹ Dok buk saga og alam sën denedo Yudea lo, rëk debeya bedena kedu. Galam sën denedo lok Yerusalem lo, rëk degevu nyëg saga gedebeya medena nyëg ngwë. Galam sën su denedo lok nyëg böp agi rë lo, og su rëk debeya menah dedok na rë. ²² Buk sënë og buk sën Anutu rëk bo dok nipaya nyëvewen lo, lob gagek pin sën neggëp lok yi kapiya lo rëk anon jak. ²³ Gëpin avëh sën naluj nare lok ayoj lo, los sën nahën denevo rur vu sir lo dok buk sënë! In Anutu rëk gevong bemaggin böpata rot natök vu dob sënë bekevoh alam sënë. ²⁴ Paëp-yu-anil rëk ga sir. Galam rëk denaduu sir gedegoko sir bena demedo karabus na na geving alam-yu-ngwë pin. Galam-yu-ngwë rëk vahaj bakë nyëg böp Yerusalem, bedemedo nabë sënë rot, begëp nabë sënë bena berup dok buk sën alam-yu-ngwë hir buk govek na lo.

*Yesu Nër Bë Mehönon Nalu Rëk Nom
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)*

²⁵ Lob ham rëk gwelë gengaa böp aggagga natök vu hes lu kwev, gebe-tuheng. Log mehönon pin vu dob rëk newaj bepul bemedo degelëk in loo dedun sën rëk natëe benam lo. ²⁶ Alam ngahisekë rëk kwaj bo ngaa sën anon

jaḵ vu dob agi, lob rēḵ newaj jaḵ rot, gemalaj pebilin. In ngaa los niwēēk pin vu yageḵ rēḵ desasukin sir. ²⁷ Sēnē anon jaḵ, lob rēḵ degelē Mehōnon Nalu doḵ medo beggob ayo menam los niwēēk böpata gevunēḵ vunēḵ yageḵ yi. ²⁸ Doḵ buk sēn nabē ngaa agi natōḵ nam lo, og ham rēḵ bare nam bebarah malamin jaḵ. In buk sēn Anutu geḵo ham nah lo yam duḵ raḵ ggoveḵ ya saga.”

Yesu Tateḵin Buk-tamusēn Raḵ Go
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

²⁹ Log nēr gageḵ ti metateḵin vu sir bē, “Ham kwamin bo jaḵ go* los ngaa vahi pin rē. ³⁰ Bē purpur berup ngu, og ham nerak ni bē go* vongin nabung beham dev jaḵ na jōk. ³¹ Om nabē ham gwelē ngaa pin sēnē anon jaḵ, og ham jaḵ ni nabē buk dus raḵ ggoveḵ ya bē Anutu natu ala benam gegin hil.

³² Sa nanēr vu ham yönon nabē: Mehōnon pin su rēḵ malaj nama na verōḵ yi rē, log ngaa pin sēn agi rēḵ anon jaḵ. ³³ Log yageḵ los dob rēḵ goveḵ na bemala nama na vu tamusēn, gaḵ sa gageḵ og su rēḵ mala nama rē.”

Yesu Vo Horeḵ Vu Hur Maluh

³⁴ “Rēḵ mu ham gwegin ham nivesa, in ham rēḵ medo gwevong ahēmin ta, genanum beyumin gevong paya gekwamin bo ngaa-dob-yi, lob ngaa nabē saga rēḵ gērin ham ayomin, lob Mehōböḵ yi buk sēnē rēḵ nam natōḵ vu ham avuti nabē sēn saḡ nelōḵ sapu lo. ³⁵ Buk sēnē rēḵ natōḵ vu alam pin vu dob pin. ³⁶ Om ham ngo medo malamin natum bekwetag vu Anutu noh vu buk pin in gadu ham niwēēk. In lob ngaa pin sēnē noh nenga in ham, geham medo rot menatōḵ na vu Mehōnon Nalu bebare mala.”

³⁷ Yesu netahu alam loḵ dub-vabuung-böp rangah pin, log buk lob yah neggēḵ Kedu Kele-oliv. ³⁸ Log monbuk anon lob alam pin deḵedi deneya dub-vabuung-böp in bē nanēr gageḵ medegengo.

22

Yudas Nēr Gageḵ Ya Nare Vorot Vu Alam Ggev Bē Rēḵ Bo Yesu Doḵ Na Nemaj
(Mt 26:1-5, 14-16; Mk 14:1-2, 10-11; Jn 11:45-53)

¹ Buk vabuung sēn denegga brēt sēn yiist* nema in lo verup. Sēn denenēr bē Buk-ggöksēn-yi* lo. ² Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horeḵ-yi denesero aggata bē dengis Yesu. Rēḵ ma in deneggōnengin alam.

³ Loḵ Satan loḵ ya Yudas sēn denenēr arē ngwē nebē Iskariot lo ayo. Yiḵ sir nemadluho-bevideḵ-luu lo ti yi, ⁴ lob ya vengwēng ving alam-deneḵo-seriveng losho alam sēn denegin dub-vabuung-böp lo, in bē natōḵ vu aggata lob bo Yesu doḵ na nemaj. ⁵ Lob kwaj vesa, gedenēr vu yi vorot bē rēḵ debago yi. ⁶ Lob Yudas yoḡek in ayej, log kwa nesero buk sēn alam ngahiseḵē su denedo ving yi rē lo, in bē mēm gevong Yesu doḵ na nemaj.

Hur Maluh Luu Dero Nos Buk-ggöksēn-yi
(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)

⁷ Log Buk-vabuung sēn alam Yuda denegga brēt sēn yiist* nema in lo verup ggoveḵ ya, lom yiḵ buk sēn denesis sipsip nalu Buk-ggöksēn-yi* yi loḵ lo sēnē. ⁸ Lob Yesu vong Pita luho Jon ya, genēr vu luho bē, “Melu na gwero nos los reggu Buk-ggöksēn-yi* vu hil in hil aga.” ⁹ Loḵ luho deloḵ tepēḵ yah vu bē, “Gevongin bē alu gero gēḵ tena?” ¹⁰ Loḵ nēr yah bē, “Melu lē! Melu na medoḵ na nyēḡ böḵ sagu, log mehōti rēḵ kerē bēl doḵ dēḡ böḵ ti menatōḵ vu meluu doḵ aggata. Lob melu tamuin yi rot bedoḵ na beggang sēn doḵ na lo. ¹¹ Lob melu nanēr vu beggang ala nabē, ‘Tatovaha nēr bē alu anam nanēr vu hong nabē, ‘Beggang ayo tena in sa los sa hur maluh lo aga nos los reggu Buk-ggöksēn-yi* dok-a?’” ¹² Lob rēḵ tato ayo böpata ti sēn neggēḵ vavunē vu meluu,

ayo ti sën yö devah kanyë rak vorot. Lob melu gwero nos los reggu vu hil dok saga.”¹³ Ggovek log luho deya, lob ya detök vu ngaa pin yoh vu sën Yesu nër vu luho lo. Lob luho dero nos los reggu Buk-ggöksën-yi* lok.

*Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh
(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1 Kr 11:23-25)*

¹⁴ Log nyëg neggovek, lob Yesu bë ga nos los reggu geving sinarë lo. ¹⁵ Lob nër vu sir bë, “Sahëg neving rot bë sega nos los reggu Buk-ggöksën-yi* sënë geving ham rë, lok mëm sa gaço vanë. ¹⁶ Log sa nanër vu ham nabë: Sa su rëk ga ngaa sënë gökin nah rë, rot bena berup dok buk sën hil aga dok ti vu Anutu-yi-nyëg lo.”

¹⁷ Log ko wain kap ti rak bejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu log nër vu sir bë, “Ham gweko sënë nök benanum noh vu ham. ¹⁸ Sa nanër vu ham nabë: Sa su rëk nanum wain gökin nah rë, rot bena berup dok buk sën hil medo dok Anutu-yi-nyëg lo.” ¹⁹ Log ko brët rak bevengev rak in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu sir. Log nër bë, “Sa reggos sënë. Sën sëk getung natu seriveng dok nah ham bömin. Om ham medo sepa dok megwevong nabë sënë in ham kwamin bo sa.” ²⁰ Nebë saga bedegga ggovek, log ko wain kap ti rak bevong nebë saga, log nër bë, “Wain kap ti sënë og sa kök, sën sëk kesh in ham in bë tato nabë gagek mewis sën sejo in dok vu ham lo rëk anon jak.

²¹ Rëk mu ham gwelë ham rë! Mehö sën rëk bo sa dok na alam sën denelë sa paya nemaj lo yik nedo rak tevor ving sa. ²² Yönon, Mehönon Nalu nesepa lok aggata sën Anutu nër tato vu yi lo. Rëk mu gëpin mehö sën rëk nanër yi rangah vu alam bedengis yi lo.” ²³ Nër nebë sënë, lob yö delok tepëk vu sir yah mejom bë, “Mehö re rëk gevong ngaa sënë?”

Hur Maluh Denër Sir Bë Sir Ti Tena Kesuu Vahi?

²⁴ Log tum hur maluh deko gagek ti rak lok sir, medenenër bë, “Re böp kesuu in gëgin hil-a?” ²⁵ Lok Yesu nër vu sir bë, “Alam-yu-ngwë, og hir mehö-los-bengö tu alaj. Log alam sën detu ala medenëgin sir lo, og denenër behir alam deneko sir rak bedenener sir bë sir alam ngatum. ²⁶ Rëk mu ham, og ham su gwevong nabë saga. Gak mehöti sën vongin bë natu ham ala lo, og dahun yi bemedo nabë sën mehö ahë hus. Log mehöti sën vongin bë natu ham ggev lo, og gevong ngaa nabë sën yi mehö meris ti in dok vu ham. ²⁷ Ma re tu ala? Mehö sën medo nëgin in ga nos lo, ma hur sën neruu nos in bë geko na vu lo? Gak yik mehö sën nëgin bë nos na in ga lo! Rëk mu sa, og sa nado ving ham nebë hur meris in bë sedok vu ham.

²⁸ Wirek hil los nado gemaggin tök vu sa beseggi sa, rëk ham nedo ving sa, geham su vuu sa rë. ²⁹ Log Amag vo yi nyëg vu sa in bë sa gëgin, om sebo nyëg vu ham in ham gwegin nabë saga. ³⁰ Ham rëk gwa los nanum geving sa jak sa tevor gëp sa nyëg. Geham rëk medo jak sëa-los-arëj beseggi alam Israel degwa nemadluho-bevidek-luu sën lo hir gagek.”

*Yesu Nër Pita Bë Rëk Dah Yi Vun
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)*

³¹ “Simon, Simon, gwengö rë! Satan nër vorot bë yoh vu bë rëk geko ham na vu yi, begerii ham tetër nabë wit* gahis. ³² Rëk sejom rak in hong ggovek ya bë hong vongvingsën su rëk nadiik na rë. Om sën gegwërin hong megenom lo, og gebo gadu dok arim lo.”

³³ Lok Pita nër yah bë, “Mehöböp, sa hero sa menado in sena karabus geving hong balu nadiik dok ti.” ³⁴ Lok Yesu nër bë, “Pita, sa nanër vu hong nabë: Pehi buk sënë, og kökrëeh su rëk ngu rë, log rëk gedah sa vun beron löö nabë hong dugin sa.”

Gagek Rak Jej-monë-yi, Gevahek Nalu Los Paëp-yu-anil

³⁵ Log nër vu sir bë, “Wirek sa hevong ham ya, lob ham su ƙo jej-monë-yi los je vahek sepa rë. Log ham su röp suu rë, lob maƙ ham rak vu in ngaa ti ma ma?” Loƙ denër yah bë, “Ma!” ³⁶ Lob nër vu sir bë, “Gaƙ gwëbeng sënë nabë mehöti yi jej-monë-yi nedo, og yö geƙo sepa yi. Bevahek nabë saga. Gemehöti sën hen paëp-yu-anil nama lo, og tahuuin paëp-yu-anil ti jaƙ yi röpröp-ayöong-yi. ³⁷ In gagek neggëp loƙ Anutu-yi-ƙapiya bë, ‘Detevin yi ya ving alam niƙ paya.’ Om sa nanër vu ham nabë: Gagek sënë rëƙ anon jaƙ, jaƙ ngaa pin sën rëƙ natöƙ vu sa. Yönon, gagek pin sën neggëp loƙ ƙapiya rak sa lo, og rëƙ anon jaƙ.” ³⁸ Lob denër bë, “Mehöböp, gelë? He paep-yu-anil luu sënë!” Loƙ nër yah bë, “Om yik ggovek saga.”

*Yesu Jom Rak Vu Getsemane
(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)*

³⁹ Log to meya dobnë beya Ƙedu Ƙele-oliv nebë sën nevong yoh vu buk lo. Lob yi hur maluh desepa yi medeya. ⁴⁰ Ya detöƙ ya, lob nër vu sir bë, “Ham najom jaƙ niwëëƙ, in ngaa ti su kepë ham.” ⁴¹ Log tah verup ya teƙa, yoh vu sën hil getë gelong na geto lo, lob yun lus log ƙetaƙ vu Ama bë, ⁴² “Amag, nabë kwam, og gwëƙo ngaa maggin sënë vër in sa. Rëƙ mu su gesepa doƙ sa gagek, gaƙ ngo kwam.”

⁴³ [Lob angër ti vu yaƙek beyam gadu yi. ⁴⁴ Yesu ngo maggin pangsen rot, lob jom rak ggöƙin niwëëƙ rot. Lob ƙerus yam in rot benetetuk nebë ƙöƙ beto neluk ya dob.]

⁴⁵ Jom rak ggovek, log kedi rak beyah to vu yi hur maluh lo. Loƙ lë bë deneggëp ying, in ayoj maggin rot. ⁴⁶ Lob nër vu sir bë, “Ham newëp in-a? Ham kwedi bengev jaƙ, in ngaa ti su kepë ham.”

*Yudas Vo Yesu Loƙ Ya Alam Sën Dengis Yi Lo Nemaj
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-12)*

⁴⁷ Yesu nahën medo nevengwëng, log alam yu böpata deverup. Mehö sën arë nebë Yudas sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti yi, rëƙ li sir medeyam. Lob verup sesor meya vu Yesu in bë gemul* yi. ⁴⁸ Loƙ Yesu nër vu yi bë, “Yudas, gemul* Mehönon Nalu in bë getato yi rangah-a?”

⁴⁹ Yesu yi hur maluh denare ving yi medelë ngaa sënë bë vongin natöƙ vu yi, lob denër bë, “Mehöböp, he ngap sir jaƙ paggëpek-yu-anil-a?” ⁵⁰ Lob sir ti pevis mesis alam-deneƙo-seriveng hir ggev böp yi hur, besap nenga ris vahi vesa ya. ⁵¹ Rëƙ Yesu nër bë, “Ggovek! Ngaa saga gëp!” Log bë nema rak mehö sënë nenga, lob nivesa rak yah ggöƙin.

⁵² Log Yesu loƙ tepëƙ vu alam-deneƙo-seriveng hir ggev ga, dub-vabuung-böp ala lo, galam teta sën losho deyam in bë denajom yi ahon lo bë, “Maƙ ham yam in bë sero mehö-begö-hodeƙ-yi ti om sën ham ƙo paëp-yu-anil los begö meyam-ë? ⁵³ Sa nado loƙ dub-vabuung-böp yoh vu buk ving ham, rëƙ ham su lah nemamin loƙ sa mejom sa ahon rë. Gaƙ buk sën gwëbeng agi, mëm ham buk. Om mala vahis niwëëƙ jaƙ na vavunë rot mekesuu.”

*Pita Lah Yi Vun Bë Yi Dugin Yesu
(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27)*

⁵⁴ Nër ggovek log dejom yi ahon medeƙo medeya. Lob deƙo yi loƙ ya alam-deneƙo-seriveng hir ggev böp yi beggang. Log Pita tamu in sir meneya, rëƙ nevun yi in sir meneyam ggëp ading. ⁵⁵ Log devev nengwah loƙ telig ggëp beggang sënë yi tete ayo, bemedo denevenguh. Lob Pita verup ya nedo ving sir. ⁵⁶ Loƙ avëh ti lë bë medo nevenguh nengwah, lob tung mala rak yi genër bë, “Mehö sënë nedo ving Yesu ving.” ⁵⁷ Loƙ Pita lah yi vun bë, “Ma! Avëh, saƙ

dugin yi.” ⁵⁸ Genedo teka loḵ mehō ngwē yah verup lē yi, lob nēr bē, “Yiḵ sir sēn lo ti sēn hong agi ving.” Rēḵ Pita nēr yah bē, “Alam-e! Saḵ ma!” ⁵⁹ Ggovek genedo hus ading rot yoh vu hes mala ti loḵ mehōti yah verup nēr niwēēk bē, “Yōnon rot, yiḵ mehō sagi sēn nesepa yi ving. In yiḵ yi Galilea ti sēnē!” ⁶⁰ Rēḵ Pita lah yi vun bē, “Alam-e! Sa dugin gāgek ti sēn genenēr agi!” Nahēn nenēr nebē sēnē, log pevis beḵōkrēeh su. ⁶¹ Lob Mehōbōp ggērin yah melē Pita. Lob Pita kwa vo yah gāgek sēn Mehōbōp nēr vu yi vorot lo bē, “Pehi buk sēnē og ḵōkrēeh su rēḵ ngu rē, log rēḵ gedah sa vun beron löö.” ⁶² Lob Pita to meya dobnē, beyah su bōpata rot.

Depelē Yesu Gedepēeng Yi
(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Alam sēn denejom Yesu ahon lo denēr pelē raḵ yi gedeveek yi. ⁶⁴ Debom mala loḵ tob, gedenezis yi, log denelōḵ tepēḵ vu yi bē, “Hong mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn-a? Om genenēr nabē re sis hong-a?” ⁶⁵ Log denenēr gāgek nipaya ngahiseḵē vahi raḵ yi ving.

Devong Gāgek Vu Yesu Raḵ Kaunsor Malaj
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)

⁶⁶ Heng to lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev detu alam Israel hir kaunsor, belosho alam-horek-yi lo desupin sir, log deḵo Yesu yam nare malaj gedener bē, ⁶⁷ “Genenēr vu he nabē hong Mehō sēn Anutu ggōoin raḵ in bē geḵo hil nah lo ma ma?” Loḵ nēr yah vu sir bē, “Nabē sa nanēr nōk vu ham, og ham su rēḵ gwevong geving rē. ⁶⁸ Log bē sedōḵ tepēḵ in nōk vu ham gökin, og ham su rēḵ nanēr doḵ nom vu sa rē. ⁶⁹ Rēḵ mu pehi sēnē, og Mehōnon Nalu rēḵ medo gēp niwēēk ala Anutu nema vesa bemedo degwata.” ⁷⁰ Lob sir pin denēr yah bē, “Om maḵ hong sagaḵ Anutu Nalu hong-a?” Loḵ nēr yah vu sir bē, “Yiḵ saga. Ham voseḵ vorot.” ⁷¹ Lob denēr bē, “Hil rēḵ gango gāgek re gökin-a? Gāgek sēnē yō raḵ verup avi behil hango ggovek ya.”

23

Devong Gāgek Vu Yesu Menare Pilatus Mala
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Lob sir pin deḵedi bedēḵo yi ya vu Pilatus ² gedevong gāgek vu yi bē, “He halē mehō sēnē bē nelōḵ alam ahēj in deḵedi medengis begō medekepē gavman na. Genenērin he bē he su getē takēs vu ham mehō-los-bengō Sisar*. Log nenēr bē yiḵ yi Kerisi* sēnē, beyi mehō-los-bengō.” ³ Loḵ Pilatus loḵ tepēḵ vu yi bē, “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hong-a?” Loḵ nēr yah vu Pilatus bē, “Genēr ya meyoh vu.” ⁴ Lob Pilatus nēr ya vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam pin bē, “Sa su tōḵ vu gāgek ti geneggēp vu mehō sēnē rē.” ⁵ Loḵ denēr yah niwēēk bē, “Netateḵin gāgek vu alam yoh vu distrik Yudea pin benelōḵ ahēj rot bē degevong begō medekepē gavman na. Ḷo gāgek sēnē raḵ nyēdahis ggēp Galilea, lob nevong rot, gesēn verup agi.”

Devong Gāgek Vu Yesu Menare Herot Mala*

⁶ Pilatus ngo hir gāgek, lob loḵ tepēḵ yah vu sir bē, “Mehō sēnēḵ yi Galilea ti?” ⁷ Lob detateḵin vu yi merak ni bē Yesu yam vu distrik Galilea sēn Herot* neḵin lo, lom vong yi ya vu Herot*. In Herot* verup nedo Yerusalem loḵ buk sēnē ving.

⁸ Herot* lē Yesu, lob kwa vesa rot, in nengo Yesu bengō lob nevong rot bē gelē yi. Lob kwa vo bē maḵ Yesu rēḵ gevong ngāa bōp ti begelē. ⁹ Nebē sēnē lom Herot* nelōḵ tepēḵ in yi hus ading. Rēḵ Yesu su nenēr gāgek ti yah vu yi rē. ¹⁰ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi deya dus

medenër gagek niwëek ya atata vu yi rot. ¹¹ Lob Herot* losho yi alam-begö-yi devasap yi gedenër pelë raḵ yi. Log deko tob malangeri ti bederöp loḵ yi, log devong yah meya vu Pilatus ggökin. ¹² Wirek og Herot* luho Pilatus denelë sir paya, rëḵ loḵ buk sënë, og luho desemu gagek medenelë sir nivesa.

Pilatus Nër Bë Dengis Yesu Jak Na Kelepeko
(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:39-19:16)

¹³ Lob Pilatus tahi alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam teta, galam meris ving medesupin sir yam. ¹⁴ Log nër vu sir bë, “Ham ḵo mehö sënë yam vu sa, log ham nër bë nelok alam ahëj in dekedu medengis begö medekepë gavman na. Om ham gwengö rë. Sa nalok tepëḵ in yi gagek sënë raḵ ham malamin niröp. Lob sa su töḵ vu bë vong ngaa ti paya loḵ gagek pin sën ham nër raḵ yi agi rë. ¹⁵ Log Herot* ving nebë saga om sën vong yi yom vu hil ggökin. Ham lë! Mehö sënë su vong ngaa ti paya in bë hil angis yi menadiik rë. ¹⁶ Om maam sëḵ beek yi gegevong yi nah mena.” ¹⁷ [In hir horek neggëp nebë Pilatus gevong alam ḵarabus ti ti vër doḵ buk vabuung sënë noh vu ta menah vu sir.]

¹⁸ Loḵ alam pin ayej loḵ ti medekeseh rur raḵ bë, “Gengis mehö saga menadiik gegwevong Barabas nom vu he.” ¹⁹ Barabas sënë vong begö vu gavman loḵ nyëḵ böp saga genesis alam medenediik, lob deko yi ya nedo ḵarabus. ²⁰ Loḵ Pilatus loḵ tepëḵ yah vu sir ggökin, in kwa nevo bë dëëin Yesu mena. ²¹ Rëḵ detahi yah bë, “Gengis yi jak na kelepeko*! Gengis yi jak na kelepeko*!” ²² Loḵ yik loḵ tepëḵ yah vu sir netu beron löö bë, “In va? Mehö sënë vong va paya? Sa su halë bë vong ngaa ti paya meneggëp vu yi in bë hil angis yi menadiik rë. Om sebeek yi gegevong yi nah.” ²³ Rëḵ nij wëek rot, gedetahi ya niwëek ata bë ngis yi jak na kelepeko*, bayej rehöö Pilatus aye. ²⁴ Lob Pilatus kwa vo bë maam gurek hir gagek babu. ²⁵ Lob lëëin mehö sën vong begö vu gavman besis mehönon dediik beya nedo ḵarabus lo yah vu sir in detahi arë. Log vo Yesu yah vu sir in bë dengis menadiik yoh vu sën alam detahi lo.

Desis Yesu Raḵ Ya Kelepeko
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)

²⁶ Deḵo Yesu raḵ medeya, log Simon vu Kurene nahën verup neya in bë doḵ na nyëḵ böp Yerusalem. Lob dejom yi ahon gedebë kelepeko* raḵ ya baḡë bekerë metamuin Yesu.

²⁷ Galam yu böpata denetamuin yi, gavëh ngahiseḵë denesu medenesis sir, gedeneḡelu tarot raḵ yi. ²⁸ Rëḵ Yesu ggërin yah menër vu sir bë, “Ham Yerusalem avëh, ham su ngu in sa, gaḵ mëm ham ngo ngu in ham los nalumin lo. ²⁹ In buk vongin berup lob rëḵ denanër nabë:

‘Avëh sën denare babuj seḵë lo, gavëh sën su naluj nelok rë lo, gavëh sën su denevo rur vu naluj rë lo, og kwaj vesa.’

³⁰ In doḵ buk saga, og

‘rëḵ denanër vu kedu nabë,

“Ham kwepë ham menam jak gwëp he!”

Log rëḵ denanër vu kedu mahen mahen nabë,

“Ham dahun he!” ’

³¹ In nabë degevong nabë sënë vu kele nidun pehi sënë, og maḵ rëḵ degevong nabë va vu kele sën rëḵ denaboveng na lo?”

³² Log deḵo alam sën denekeyëh horek lo luu ya in bë dengis luho geving Yesu. ³³ Ya deverup nyëḵ ti sën denenër arë nebë Nyëḵ-yuseḵë lo lob desis yi raḵ ya kelepeko*. Log desis alam sën denekeyëh horek lo luu raḵ kelepeko* ving. Ngwë nare Yesu nema vesa, gengwë nare nema ḵëj. ³⁴ Lob Yesu nër bë,

“Amag, gedahun sir sën devasap sa lo hir ngaa nipaya sënë na. In su derak ni bë denevong paya rë.” Ggovek log detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jak medegeko yi tob. ³⁵ Log alam vare denelë. Rëk alam ggev denër pelë rak yi bë, “Neloḵ vu alam vahi. Om nabë Anutu yi Kerisi* yi yönon sën Anutu ggoin yi rak lo, og yö dok vu yi.” ³⁶ Galam-begö-yi denenër pelë rak yi ving. Log deya dus in bë debo wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo besesuin. ³⁷ Log denër vu yi bë, “Nabë alam Yuda hir mehö-los-bengö hong yönon, og ngo gedok vu hong.” ³⁸ Log dekevu gagek ti rak neggëp kelepeko* yu nebë: *ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ MEHÖ SËNË.*

³⁹ Log mehö luu sën desis luho rak kelepeko* ving lo ngwë nër Yesu bë, “Hong Kerisi*? Og ngo gedok vu hong, gegedok vu aluu geving!” ⁴⁰ Rëk ngwë ngo gagek sënë, lob ggoo yi bë, “Yik alöö hoho haḵo vanë neggëp ti, ma su genehöneng in Anutu rë? ⁴¹ Yönon, aluu og desis aluu loḵ yah ngaa nipaya sën alu hevong lo, om alu haḵo vanë beyoh vu. Gaḵ mehö sënëḵ su vong ngaa ti paya rë.” ⁴² Log nër bë, “Yesu, genom los arëm böpata in gwegin mehönon, og kwam bo sa.” ⁴³ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Pehi sënë, rëk gemedo geving sa gëp Paradis*.”

Yesu Diik Ya

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)

⁴⁴ Log hes vuheng rak, loḵ hes malakenu loḵ beyoh vu dob pin, beya meto 3 krök sehuksën. ⁴⁵ Lob tob böpata sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweek rak luu.

⁴⁶ Log Yesu ngeek böpata bë, “Amag, sa nehevong anog neyök loḵ nemam.” Tahi nebë sënë, log diik ya.

⁴⁷ Lob Rom hir alam-begö-yi yu ti hir ala lë ngaa sënë, lob ḵo Anutu arë rak bë, “Yönon rot, mehö sënë yi mehö yohvu!”

⁴⁸ Log alam pin sën desup sir ya in bë degelë lo delë ngaa sënë, lob ayoḵ maggin gedesis sir gedeyah medeya bej.

⁴⁹ Log Yesu ni papu lo pin, gavëh sën sir vu Galilea medesepa Yesu medeyam lo yö denare ggëp ading teka medenelë ngaa pin sënë.

Debë Yesu Nihel Loḵ Ya Gelöng Len

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)

⁵⁰ Log mehöti arë nebë Yosep nedo. Yi vu Yuda hir nyëḵ böp ti arë nebë Arimatea. Mehö sënë yi mehö nivesa geyi mehö yohvu, geyi kaunsor ving.

⁵¹ Rëk su nevo veyov in kaunsor vahi hir gagek sën denenër bë dengis Yesu lo rë. Gaḵ yö negin buk sën Anutu natu ala begegin sir lo benedo. ⁵² Lob mehö sënë ya vu Pilatus meketag Yesu vu yi. ⁵³ Log ya meruh Yesu nihel navi luk mehom loḵ tob veroo ti, log ya mebe loḵ waak ti. Nahën denesap waak sënë loḵ gelöng yö meris beneggëp mewis, gesu debë mehö ti loḵ rë.

⁵⁴ Buk sënëḵ buk sën denero sir in bë geheng geto log dega nos Buk-ggöksën-yi* lo, log hes neluḵ in bë govek na gedegök na Buk-sewahsën-yi*.

⁵⁵ Log avëh sën desepa Yesu ggëp Galilea medeyam lo, desepa Yosep medeya ving bedelë bedub sënë. Lob delë mederak nyëḵ len ti sën bë Yesu nihel meneggëp loḵ lo ni ving. ⁵⁶ Delë ggovek, log deyah medeya bedero marasin los wël, gengaa sën reggu nivesa vesa lo medenedo. Log Buk-sewahsën-yi* og desewah yoh vu sën horek nër lo.

24

Yesu Kedi Rak

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

¹ Log loḵ soda saga yi buk muginsën monbuk anon lob avëh dekedo bedeko wël los ngaa reggu nivesa vesa sën dero menedo vorot lo medeya. ² Loḵ delë gegelöng sën neggërin bedub avi lo tetolin meyö ya nare ya nenga. ³ Lob deloḵ ya delë rëḵ Mehöböḵ Yesu nihel su neggëḵ rë. ⁴ Lob vare mekwaj neya ngahi in, medeneketul loḵ, loḵ mehö luu depevis beyam denare ving sir geluho hir tob nevër. ⁵ Avëh delë, lob ḵenuj verup bedepetev bemalaj ya dob. Rëḵ luho denër vu sir bë, “Ham nesero mehö mala-tumsën sënë loḵ alam-diiḵsën hir nyëḵ in va? Su nedo sënë rë. Gaḵ kedi raḵ meya gwëbeng! ⁶ Ham kwamin bo nah gageḵ sën nahën nedo ggëḵ distrik Galilea genër vu ham lo rë. ⁷ Nër vu ham bë debo Mehönon Nalu doḵ na alam nij paya nemaj bedengis yi na betii ḵelepeḵo*, log buk natu löö, lob rëḵ kedi jaḵ nah gökin.”

⁸ Lob kwaj vo yah gageḵ sën Yesu nër wirek lo. ⁹ Lob sir vu bedub bedeyah, beya denër ngaa pin sënë rangah vu hur maluh nemadluho-bevidek-ti sën lo losho alam vahi pin. ¹⁰ Yiḵ sir lo sënë: Maria vu Magdala ga, Yoana, geMaria sën Yakobus ata lo, gavëh vahi sën losho deya lo, bedenër gageḵ sënë vu sinarë nyëdahis lo. ¹¹ Rëḵ sinarë lo kwaj nevo bë yiḵ avëh om maḵ yö denenër gageḵ kuungsën mu, lob su devong ving ayej rë. ¹² Rëḵ Pita kedi serög meyah bedub beya meto nare geḵeḵooin melë waḵ ayo, rëḵ lë bë tob meris yö nedo. Lob yah meya rëḵ kwa neya ngahi in ngaa sënë rot.

*Mehö Luu Detöḵ Vu Yesu Loḵ Aggata Emaus
(Mk 16:12-13)*

¹³ Loḵ yiḵ sir sënë luu medo denetetuu aggata loḵ yiḵ buk saga medeneya nyëḵ mahen ti arë nebë Emaus. Aggata sën vu Yerusalem meneya Emaus lo, og yiḵ yoh vu kilomita nemadluho. ¹⁴ Lob luho medo denetetuu aggata gedenevengwëng raḵ ngaa pin sën lo. ¹⁵ Luho denevengwëng raḵ gedenelöḵ tepëḵ in sir gedeneya, lob Yesu verup ving luho, belöho deneya loḵ ti. ¹⁶ Rëḵ luho su derak ni bë Yesu rë.

¹⁷ Lob loḵ tepëḵ vu luho bë, “Melu nevengwëng raḵ va meneya?” Nër nebë sënë, lob luho denare gayoj maggin rot, gemalaj seluh. ¹⁸ Loḵ ngwë sën arë nebë Kleopas loḵ tepëḵ yah bë, “Alam pin sën yam denedo Yerusalem lo derak ngaa sën verup ggëḵ Yerusalem loḵ buk agi ni, gaḵ maḵ yiḵ ngo timu sënë sën hong dugin-a?” ¹⁹ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah bë, “Va ti?”

Loḵ luho denër yah vu bë, “Ngaa sën töḵ vu Yesu Nasaret lo. In ngaa sën nevong los nenër ggëḵ Anutu losho alam pin malaj lo netato bë yiḵ yi mehö-nenër-gageḵ-rangahsën los arë böpata ti, in nevong ngaa pin los niwëëḵ. ²⁰ Lob hil alam-deneḵo-seriveng hir ggev lo, losho hil ggev pin devo yi loḵ ya alam Rom nemaj. Lob alam Rom denër gageḵ venuh bë nadiiḵ, lob desis yi raḵ ya ḵelepeḵo*. ²¹ He hekuung bë yi mehö sën rëḵ geḵo alam Israel vër in alam Rom nemaj lo. Kë! Log gageḵ ngwë sënë: Ngaa pin sënë töḵ vu yi ngöp, log buk netu löö sën gwëbeng agi, ²² lob he sënagi avëh la ya delë medenër vu he lob he ḵenumin ya. In dekedo raḵ monbuk anon medeya bedub, ²³ lob desero Yesu nihel, lob yom verup denër vu he bë delë angër la, lob angër denër vu sir bë Yesu nedo vesa. ²⁴ Lob he sënagi la deyah medeya bedub, loḵ delë ngaa yoh vu sën avëh denër lo. Gaḵ su detöḵ raḵ yi rë.”

²⁵ Lob Yesu nër vu luho bë, “Oo, melu kwamin ma! Melu su pasang nevong ving alam-denenër-gageḵ-rangahsën hir gageḵ pin sën denenër lo rë. ²⁶ Ma melu su raḵ ni bë Kerisi* og rëḵ geḵo vanë menadiiḵ, loḵ mëm vesa doḵ nah megeḵo arë böpata los vunëḵ vunëḵ yageḵ yi rë?” ²⁷ Lob ḵo gageḵ raḵ loḵ Moses yi gageḵ los alam-denenër-gageḵ-rangahsën pin hir gageḵ betateḵin gageḵ pin sën nerak yi meneggëḵ loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo degwa vu luho.

²⁸ Lob deya rot beya deverup dus vu beggang-bu ti sën luho deneya agi, lob Yesu vong in bë kesuu luho gena. ²⁹ Rëk luho denërin yi bë, “Gemedo geving aluu in hes luk ya bevongin kenu dok.” Lob lok ya nedo ving luho. ³⁰ Ggovek gebë dega nos, lob Yesu nedo ving luho. Lob ko brët rak bejom rak ya vu Anutu los kwa vesa, log debu bevo vu luho. ³¹ Vong nebë sënë, lob mëm luho malaj rangah rak mederak ni. Log mehor pevis geluho su delë yi ggökin rë. ³² Lob luho yö yom denër vu sir bë, “Yönon, alöö medo nesepa hil menayam aggata, lob netatekin Anutu-yi-ka-piya degwa rangah vu aluu, lob alu ayod tee yi in rot.”

³³ Lob luho pevis bedekedi lok buk bedeyah medeya Yerusalem ggökin. Luho yah to detok vu sir nemadluho-bevidek-ti sën lo ving hir alam vahi, gedesupin sir medenedo. ³⁴ Lob denër vu luho bë, “Mehöböp kedi rak ggökin yönon beSimon lë yi ggovek ya!” ³⁵ Nebë saga lok luho deturin ngaa pin sën tok vu luho lok aggata lo vu sir. Geluho denër bë derak ni lok sën debu brët bevo vu luho lo.

*Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn 20:19-23)*

³⁶ Medo denenër gagek sënë, log Yesu verup nare rangah lok sir vuheng atov [benër vu sir bë, “Ham ayomin gëp revuh.”] ³⁷ Lob deggöneng rot bekenuj verup. In dekuung bë mehöti kenu nare rangah vu sir. ³⁸ Lok nër vu sir bë, “Ham kenumin neverup in va? Geham kwamin neya ngahi in va? ³⁹ Ham gwelë sa vahag los nemağ sagi. Yik sa sënë. Ham gwebë nemamin jak sa geham gwelë. Gak mehönon kenuj og nijreggos los nijpekook nema, gak su nebë sën ham lë sa agi rë. ⁴⁰ [Nër vu sir nebë sënë, log tato nema los vaha vu sir.] ⁴¹ Lob kwaj vesa rot, rëk mu yö denahën gesu devong ving rë, gak kwaj neya ngahi. Lob nër vu sir bë, “Mağ ham nos la neggëp-a?” ⁴² Lob devo gël sën devesi lo dus ti vu yi. ⁴³ Lob vo vër megga gedelë rak malaj.

⁴⁴ Lob nër vu sir bë, “Wirek sën sa nahën nado ving ham lo, log senër vu ham bë: Gagek pin sën dekevu rak sa meneggëp lok Moses yi horek, geneggëp lok alam-denenër-gagek-rangahsën hir ka-piya, geneggëp lok Saam lo, og gagek pin sënë rëk anon jak.” ⁴⁵ Mëm tatekin kwaj, lob derak Anutu yi gagek sën neggëp lok ka-piya lo degwa ni. ⁴⁶ Lok nër vu sir bë, “Dekevu gagek meneggëp lok Anutu-yi-ka-piya bë: Kerisi* geço vanë, gebuk natu löö, lob kedi jak nah gëp bedub. ⁴⁷ Lob rëk denanër arë gëp Yerusalem namugin bena menoh vu dob pin, in mehönon degërin sir, lob Anutu dahun hir ngaa nipaya na. ⁴⁸ Ham lë ngaa pin sënë rak malamin, om ham na nanër rangah. ⁴⁹ Log sëk gevong ngaa sën Amag nër bë rëk bo vu ham lo, nök vu ham. Om ham ngo naköök medo nyëg sënë, rot bemëm niwëek yagek yi duk nam vu ham lom mëm.”

*Anutu Ko Yesu Rak Yah Yagek
(Mt 16:19-20; Sn 1:9-12)*

⁵⁰ Log li sir meya deverup Betania. Lob varah nema rak, gevengev rak in sir bë Anutu gëgin sir nivesa. ⁵¹ Nahën nejom rak in sir, lob vuu sir, gAnutu ko yi rak yah yagek. ⁵² Log deko arë rak gedeyah medeya Yerusalem los kwaj vesa rot. ⁵³ Lob denesupin sir lok dub-vabuung-böp rak buk pin bedeneko Anutu arë rak.

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Jon Kevu

Gagek Mala-tumsën-yi Saga Netu Mehönon Yesu

¹ Vu muginsën Gagek nedo. Gagek nedo ving Anutu, lob Gagek yik yi Anutu.

² Vu muginsën rot Gagek yö nedo ving Anutu. ³ Yö tung ngaa pin. Gengaa ti su verup ggëp aggata ngwë rë. Ma. Ngaa pin sën anon rak menedo agi, og pum rak yi yö timu. ⁴ Mala-tumsën degwa neggëp vu yi, lob mala-tumsën saga sën mehönon hir Rangah. ⁵ Lob Rangah sënë netum rak malakenu, lob malakenu su yoh vu bë gërin rë.

⁶ Anutu vong mehöti arë nebë Jon yam. ⁷ Yam in bë nanër gagek rangah. Benanër gagek jak Rangah sënë in alam pin degengo yi gagek bayoj na timu vu. ⁸ Jon saga og yi su Rangah rë. Gaq yam in bë nanër gagek jak Rangah sënë mu.

⁹ Rangah sogek sën netum rak mehönon pin lo yam dob. ¹⁰ Yi yö tung dob, rëk luk yam nedo dob, rëk mehönon vu dob su deraq ni rë. ¹¹ Yam yi nyëg, rëk yi alam su deko yi rak rë. ¹² Gaq alam sën deneko yi rak bayoj neya timu vu yi lo, og nër sir bë detu Anutu nalu. ¹³ Lob degwa sën detu Anutu nalu lo su neggëp vu amaj lu ataj nij kök rë, gesu neggëp vu mehönon yö ayoj neggurekin sir rë, gesu neggëp vu mehönon yö kwaj bë denatu rë. Gaq degwa yö neggëp vu Anutu.

¹⁴ Lob Gagek sënë netu mehönon rak benedo ving hil, behe halë niwëek los vunek vunek yagek yi. Niwëek los vunek vunek yagek yi in yik Ama Nalu timu, lob semusën degwa yi beyam los gagek anon pin. ¹⁵ Jon nër yi rangah genër bë. “Yik mehö sënë sën senër vu ham wirek lo bë, ‘Mehö sën netamuin sa, og kesuu sa in yö nedo wirek, gaq sak nahën neverup.’ ”

¹⁶ Hil pin haqo ngaa nivesa vesa ggëp yiyi. Vong semusën sënë vu hil, geyik vong semusën ggök ggökin rot vu hil. ¹⁷ Moses vo Anutu yi horek vu hil, rëk Yesu Kerisi vo semusën vu hil rot beyam los gagek anon pin. ¹⁸ Mehöti su mala rak Anutu rë. Yö ma rot. Yik Anutu Nalu timu sënë, sën nedo loq Ama babu lo, om sën tatekin Anutu yi degwa vu hil.

Mehö-neripek-alam Jon Nër Gagek

(Mt 3:1-12; Mk 1:7-8; Lk 3:15-17)

¹⁹ Alam Yuda hir ggev devong alam-deneko-seriveng la ving alam Levi* la vu Yerusalem beya delok tepëk in Jon bë, “Hong re?” Lob Jon nër gagek rangah nebë sënë. ²⁰ Su lah gagek vun rë, gaq nër rangah bë, “Sa su Mehö sën Anutu ggöoin rak in bë geko hil nah lo rë!” ²¹ Loq delok tepëk in yi ggökin bë, “Gak hong re? Maq hong Elia ma re?” Rëk bë, “Ma!” Loq sirek delok tepëk yah bë, “Maq hong mehö-nenër-gagek-rangahsën sën hil nehegin lo?” Rëk nër yah bë, “Ma!” ²² Nebë saga lom delok tepëk bë, “Gak hong re? Genanër in he nah nanër vu alam sën devong he yam lo!” ²³ Loq Jon nër bë, “Sa mehö sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya nër gagek rak sa wirek lo nebë: ‘Mehöti aye neraq loq nyëg-yumeris bë, ‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata!’ ”

²⁴ Alam Parisai* devong alam saga yam, ²⁵ lob delok tepëk in yi bë, “Su hong Kerisi* rë, gesu hong Elia rë, gesu hong mehö-nenër-gagek-rangahsën sënë lo rë, loq nebë va sën generipek alam-ë?” ²⁶ Rëk Jon nër gagek yah vu sir bë, “Sa naripek alam rak bël. Gaq mehöti nare loq ham vuheng, geham su rak ni rë.

²⁷ Mehö saga sën rëk tamuin sa menam. Yi mehö nivesa kesuu sa, gesa mehö nig paya besesu yohvu in bë natu yi hur mekevelekin aggis in vaha suu rë.”

28 Denër gagek sënë vu Betania* ggëp bël Yordan nenga vahi vu nyëg sën Jon neripek alam lo.

Anutu Yi Sipsip Nalu Yesu

29 Heng to lom Jon lë bë Yesu to neya lom nër bë, “Kë! Yi sën Anutu yi sipsip nalu sën rëk natu seriveng mekevoh alam dob pin hir nipaya na lo sagu. 30 Yik mehö saga sën sa nanër wirek lo bë, ‘Mehöti rëk nam tamuïn sa, yi og kesuu sa in yö nedo mugin, gesak ma!’ 31 Sa og su serak ni rë. Rëk seyam ripek alam rak bël in bë mehö saga rëk natök nam rangah balam Israel dejak ni.”

32 Lob Jon nër ggökin bë, “Sa halë Anon Vabuung vu yagek geluk yam nebë sok nuung ti meyam nedo rak yi. 33 Sa og su serak ni rë, rëk Mehö sën vong sa yam in bë sejipek alam jak bël lo nër vu sa bë, ‘Gwelë nabë Anon Vabuung duk nam medo jak mehöti, og mehö saga sën rëk getung Anon Vabuung jak ham nabë sën ngo genetung bël rak sir lo.’ 34 Lob sa halë ggovek besenër gagek rangah bë Anutu nalu yi saga.”

Yesu Ko Yi Hur Maluh Löö

35 Lok monbuk lob Jon yah nare ggökin beyi hur maluh luu denare ving yi. 36 Lok Yesu to neya, lom mala sepa menër bë, “Kë! Anutu yi sipsip nalu yi sagu!” 37 Beyi hur maluh luu sënë dengo nebë sënë, lob ya detamuïn Yesu. 38 Lob Yesu ggërin yom melë bë luho denetamuïn yi lob nër vu luho bë, “Melu nesero va?” Rëk luho denër yah vu yi bë, “Rabai! (Sën hil ayed nebë Tatovaha). Böm tena?” 39 Rëk bë, “Melu nam rëk gwelë!” Lob luho ya delë beggang sën neggëp lok lo. Yik lok 10 krök monbuk, lob luho denedo ving yi lok buk saga.

40 Luho sën dengo Mehö-neripek-alam Jon aye meya detamuïn Yesu lo ngwë† Andreas sën Simon Pita ari. 41 Lom ya metök vu ari Simon mugin menër vu yi bë, “He tøk vu Mesia!” (Hil pekwë arë Mesia sënë dok nah Grik ayej nabë Kerisi*.) 42 Lob Andreas ko yi ya vu Yesu, lob Yesu mala nelë yi rëk bë, “Hong Simon, Jon* nalu. Hil rëk nanër arëm nabë Kepas!” (Arë sënë degwa nebë Gelöng.)

Yesu Tahi Pilip Luho Natanael

43 Lok tum heng to lob Yesu bë na distrik Galilea. Lom tøk vu Pilip benër vu yi bë, “Getamuïn sa!” 44 Pilip sënë yi Betsaida ti, yik lööho Andreas lu Pita beggang-bu timu. 45 Lob Pilip ya metök vu Natanael, lom nër vu yi bë, “Mehö sën Moses kevu gagek rak lok horek wirek galam-denenër-gagek-rangahsën dekevu gagek rak ving lo sën he tøk rak ggovek ya. Yi Yesu Nasaret, Yosep nalu.” 46 Lob Natanael nër vu yi bë, “Mağ ngaa nivesa ti rëk berup gëp Nasaret-a?” Rëk Pilip nër yah vu yi bë, “Genam rëk gwelë!”

47 Yesu lë Natanael neyam vu yi, lom nër yi bë, “Ham gwelë! Israel anon sogek yi saga! Gagek kuungsën ti su neggëp vu yi rë!” 48 Lok Natanael lok tepëk vu yi bë, “Nebë va sën gerağ sa nig-ë?” Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Pilip su tahi hong ré gengo nahën gëdo lok keke pik* degwa, log sa halë hong mugin ggëp sagu.” 49 Lob Natanael nër yah vu bë, “Tatovaha! Anutu nalu hong! Alam Israel hir Mehö-los-bengö hong!” 50 Rëk Yesu nër yah vu bë, “Gevong ving saga in senër vu hong bë sa halë hong lok keke pik* degwa? Nahub ré, lob rëk gwelë ngaa böpata rot kesuu sënë!” 51 Lok Yesu nër vu yi ggökin bë,

* **1:28:** Betania sën neggëp lok Jn 1:28 agi og yö ngwë, gağ su nyëg mahen ti sën Lasarus lööho avëhnö luho hir nyëg lo rë. † **1:40:** Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh luu desepa Yesu medeya. Jon nër ngwë arë rangah bë Andreas gelah ngwë vun, lob ngwë sagi og mağ yik yi Jon, rëk yö kevu kapiya sënë om mağ ggöngeng in arë besu kevu rangah ré.

“Sa nanër vu ham yönon nabë nahub rëk ham rëk gwelë yagek rëk tatekin yi geham gwelë Anutu yi angër dejak gededuk vu Mehönon Nalu.”

2

Mehöti Ko Venë Vu Kana

¹ Log buk netu löö lob mehöti ko venë ggëp Kana vu distrik Galilea, lom denegga nos böp geYesu ata nedo ving sir. ² Log devong gagek yah in Yesu losho yi hurmaluh bedeyam ving. ³ Lob wain maya, lob Yesu ata nër vu yi bë, “Hej wain maya!” ⁴ Lom Yesu nër yah bë, “Atag! Alu su nemad lok ti in ngaa rë! In sa buk yö nahën!” ⁵ Rëk ata nër vu hur sën denevo nos ggelek lo bë, “Nabë nanër gagek ti vu ham, og ham gwevong noh vu!”

⁶ Lob dëg nemadvahi-bevidek-ti nedo in bë vatëvek dejipek nemaj dok noh vu sën alam Yuda hir gagek mugeng lo. Dëg sënë böpata beyoh vu bë hil kesh bel ketuk nemadluho ma nemadluho-menemadvahi dok na ti ti.

⁷ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gweko bël mekweseh dok na dëg sagu!” Lob deko meya dekeseh luk ya bepin pup. ⁸ Lob nër vu sir bë, “Mëm ham jeoov begweko mena vu mehö-nëgin-nos!” ⁹ Lob deko medeya. Lob mehö-nëgin-nos lo num bël mengo bë tu wain rak, rëk su rak ni bë deko vu tena rë. Gak hur sën deneko bël lo mëm derak ni. Lob mehö-nëgin-nos tahi mehö sën ko avëh lo yam benër vu yi bë, ¹⁰ “Alam pin og denevo wain nivesa ggelek mugin, balam denenum ngahisekë ggovek rë, lok denevo wain nipaya teka tamu. Gak hong og gejom wain nivesa ahon bemëm nahën gevo yam gwëbengko!”

¹¹ Yesu vong yi ngaa böp nyëmuğinsën sënë ggëp Kana vu distrik Galilea. Tato niwëek vu sir nebë sënë, lob yi hur maluh ayoj neya timu vu yi.

¹² Saga ggovek log Yesu luk meyah Kapernaum ving ata gari lo, geyi hur maluh lo. Beya denedo buk la ggëp sagu.

Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Lok Dub Vabuung Böp Ayo (Mt 21:12-13; Mk 11:15-19; Lk 19:45-46)

¹³ Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus rak, lob Yesu rak meya Yerusalem. ¹⁴ Lom tok rak alam sën denedo lok dub-vabuung-böp katum ayo medenetung burmakau los sipsip gesok nuung in bë alam debago lo. Gelë alam sën denepekwe* alam Yuda hir monë lok yah alam Rom hir monë lo denedo hir tevor medenevong huk. ¹⁵ Lob ko aggis bejoo tu begö betii mehönon ving sipsip los burmakau pin vu dub ayo beto deyah dobnë. Gekeseh alam sën denepekwe* monë lo, hir monë los tevor ya. ¹⁶ Log nër vu alam sën denevong huk bagosën rak sok lo bë, “Ham gweko ngaa saga mena! Ham su gwevong Amag yi beggang sënë natu nyëg-bagosën-yi.” ¹⁷ Lob yi hur maluh kwaj vo yah gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo nebë: “Sa nehevong niwëek in bë gevong hong beggang gëp nivesa.”

¹⁸ Rëk alam Yuda delë sënë lom delok tepëk in yi bë, “Getii he, om rëk getatekin hong jak ngaa böp tena in he jak nim nabë hong mehö-los-arëma?” ¹⁹ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Ham rëk kwevoh dub vabuung sënë na, gebuk natu löö rëk sedev nah gökin!” ²⁰ Lob alam Yuda denër bë, “Denelev dub-vabuung-böp sënë yoh vu ta mehödahis luu menenadvahi-vidék-ti, log gekuung bë gedev jak nah noh vu buk löö mu?”

²¹ Rëk dub sën Yesu nër lo, saga yö nër rak navi. ²² Nebë saga, lok nahub geYesu kedi rak yah vu bedub rë, lob yi hur maluh kwaj nevo yah yi gagek sën nër wirek lo, lom devong ving gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo los gagek sën Yesu nër lo.

Yesu Rak Alam Pin Nij

²³ Yesu nedo Yerusalem loḵ Buk-ggöksën-yi*, lob alam ngahisekë delë ngaa böp sën nevonḡ lo, lom ayoj ya timu vu yi. ²⁴ Rëḵ mu Yesu raḵ sir pin ayoj ni om su vonḡ yi loḵ ya nemaj rë. ²⁵ In raḵ alam pin ayoj ni. Mehöti su yoh vu bë nanër mehö ngwë ayo vu yi rë, gaḵ neraḵ mehönon pin ayoj ni ggovek ya.

3

Yesu Luho Nikodemus Devengwëḡ

¹ Parisai* ti nedo, arë nebë Nikodemus, balam Yuda hir ggev ti. ² Mehö sënë yam vu Yesu buk benër vu yi bë, “Tatovaha! He raḵ nim bë hong tatovaha ti, bAnutu vonḡ hong yam. Bë Anutu su medo geving mehöti rë, og su yoh vu bë rëḵ gevonḡ ngaa böp böp nabë sën genevonḡ-ë rë.”

³ Rëḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Mehöti bë su natu mewis gökin nah rë, og su rëḵ doḵ na Anutu-yi-nyëḡ rë.”

⁴ Lom Nikodemus loḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Alam atov rëḵ natu mewis nah nabë va? Maḵ yoh vu bë rëḵ doḵ nah atayo megeḵo yi nom-a?”

⁵ Rëḵ Yesu nër yah vu bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Bë mehönon su denatu mewis jaḵ bël los Anon Vabuung rë, og su deyoh vu bë rëḵ dedoḵ na Anutu-yi-nyëḡ rë. ⁶ Ngaa navim yi, og sagaḵ navim yö yi. Gaḵ ngaa sën anom yi, og sagaḵ anom yö yi ngaa. ⁷ Su kwam na ngahisekë in sën senër vu hong bë genatu mewis gökin-ë! ⁸ Gaḵ kwam bo sang rë. Sang yö neya jeggin jeggin benevë ya ya. Gengo dedun rëḵ su geraḵ ni bë ya neverup tena ma ya neyoh tena rë. Og alam pin sën detu mewis raḵ Anon Vabuung lo, sir nebë sënë.”

⁹ Loḵ Nikodemus loḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Ngaa sënë rëḵ anon jaḵ nabë va?”

¹⁰ Rëḵ Yesu nër bë, “Alam Israel hir tatovaha ti hong rëḵ su geraḵ ngaa sënë ni rë? ¹¹ Sa nanër vu hong yönon nabë: Ngaa sën he naraḵ ni lo sën he nanër. Gehe nanër ngaa sën he nehalë ggovek lo. Rëḵ ham neruu demimin vu gagek sën he nanër lo. ¹² Sa nanër ngaa-dob-yi vu ham, rëḵ ham su nevonḡ ving rë. Om nabë sa nanër ngaa-yageḵ-yi vu ham, og ham rëḵ gwevonḡ geving nabë va? ¹³ Mehönon ti su raḵ ya melë yageḵ rë, gema. Yiḵ Mehönon Nalu yö timu vu yageḵ meluḵ yam. ¹⁴ Wirek Moses varah nyël kënu raḵ nare kele vu nyëḡ-yumeris, lob rëḵ debarah Mehönon Nalu jaḵ nabë saga, ¹⁵ in alam pin sën ayoj na timu vu yi lo demedo malaj-tumsën degwata los degwata.

¹⁶ In Anutu kwa pesivin mehönon rot, lob vonḡ nalu perurek timu sënë yam dob in bë alam sën ayoj na timu vu yi lo su malaj nama. Gaḵ demedo malaj-tumsën degwata. ¹⁷ Anutu su vonḡ Nalu yam dob in bë bo nyëvewen doḵ nah mehönon hir ngaa nipaya rë. Gaḵ vonḡ yi yam in bë geḵo sir nah vu yi. ¹⁸ Mehönon sën ayoj neya timu vu yi lo su rëḵ degeḵo nyëvewen rë. Gaḵ mehönon sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og Anutu nër vorot bë rëḵ degeḵo nyëvewen doḵ nah hir ngaa nipaya, in su ayoj neya timu vu Anutu Nalu timu sënë rë. ¹⁹ Rangah yam dob ggovek, rëḵ mehönon ahëj ving malakenu. Su ahëj ving rangah rë, in hir huk nipaya, om rëḵ degeḵo nyëvewen doḵ nah. ²⁰ Alam pin sën denevonḡ ngaa nipaya lo, og denesis begö vu Rangah gesu detoḵ yam vu rë, in nij nelël bë su hir ngaa nipaya natoḵ rangah. ²¹ Gaḵ mehönon sën denesepa loḵ ngaa nivesa lo, og detoḵ yam rangah, in bë mehönon degelë medejaḵ ni nabë denevonḡ hir huk raḵ Anutu niwëëḵ.”

Mehö-neripek-alam Jon Nër Yesu Yi Degwa Rangah

²² Sënë ggovek ya, log Yesu losho yi hur maluh deyah distrik Yudea belosho ya denedo sagu, beneripek alam. ²³ GeJon neripek alam vahi ving ggëp Aion, dus vu Salim. In bël ngahisekë neggëp vu nyëḡ sagu, lob alam deneya vu yi beneripek sir. ²⁴ Vu buk saga su deduu Jon ya ḵarabus rë geyö nahën.

²⁵ Lob gagek ti verup vuheng loḵ Jon yi hur maluh losho Yuda ti, lob demehoo sir in gagek sën alam nij veseek jaḵ lo. ²⁶ Lob Jon yi hur maluh ahëj sengën medeya vu Jon bedenër bē, “Tatovaha! Mehö sën nedo ving hong wirek vu bël Yordan nenga vahi agu, begenenër gagek raḵ yi lo, neripek alam lob alam pin deneya vu yi!” ²⁷ Rëḵ Jon tateḵin vu sir bē, “Bē Anutu vu yagek su bo ngaa ti vu mehöti rē, og su rëḵ gevong rē. ²⁸ Ham ngo nengo gagek sën senër wirek lo bē sa su Kerisi* rē, rëḵ Anutu vong sa yam mugin. ²⁹ Bē avëh ti jaḵ maluh, og avëh saga tu maluh sën raḵ vu yi lo yö timu venë. Lob bē regga sënë yi mehöti medo geving yi begengo aye, og su rëḵ gelë avëh regga paya rē, gaḵ rëḵ kwa vesa rot in yi. Lom gwëbeng sa kwaḡ vesa rot nebë saga. ³⁰ Arë rëḵ böp jaḵ, gesarëḡ gëp ahu.

³¹ Mehö sën yam vu vavunë kesuu ngaa pin. Mehö sën ata ḵo yi vu dob lo, og yi vu dob, beyö nër gagek raḵ ngaa-dob-yi mu. Gaḵ mehö sën yam vu yagek lo, og kesuu ngaa pin. ³² Mehö saga nër gagek raḵ ngaa sën lë los ngo ggovek lo, rëḵ su mehöti vong ving yi gagek saga rē. ³³ Gaḵ bē mehöti gevong geving yi gagek, og yik yogekin Anutu nebë saga nebë yi mehö gagek anon degwa. ³⁴ Mehö sën Anutu vong yi yam lo, og nenër Anutu yi gagek, in Anutu vong yi Anon Vabuung los dahis loḵ yam ggërin ayo. ³⁵ Ama ahë ving Nalu, bevo ngaa pin loḵ ya nema. ³⁶ Mehönon sën ayoj na timu vu Anutu Nalu lo, og rëḵ demedo malaj-tumsën degwata los degwata. Gaḵ mehönon sën su desepa doḵ Anutu Nalu aye rē lo, og su rëḵ demedo malaj-tumsën rē. Gaḵ Anutu ahë sengën neggëp vu sir.”

4

Yesu Vengwëng Vu Samaria Avëh Ti*

¹ Yesu ngo bē alam Parisai* derak ni bē neripek hur maluh ngahisekë kesuu Jon. ² (Rëḵ Yesu su neripek sir rē, gaḵ yi hur maluh mu sën deneripek.) ³ Ngo nebë saga lom vuu distrik Yudea geyah meya distrik Galilea ggökin. ⁴ Lob aggata sën yoh meya lo, og yoh ya distrik Samaria vuheng meya.

⁵ Lob ya metöḵ ya Samaria nyëḡ böp ti arë nebë Sukar, dus vu dob len ti sën wirek Yakop vo vu nalu Yosep lo. ⁶ Lob asoreng sën wirek Yakop lev medeneḵo bël loḵ lo neggëp dus vu nyëḡ saga. Yesu yoh meya verup, lom vaha ma beto nedo dus vu asoreng-bël-yi sënë avi. Raḵ siks krök sheuksën.

⁷ Lom Samaria* avëh ti verup in bē geḵo bël, lob Yesu nër vu yi bē, “Bël nam sa nanum!” ⁸ In yi hur maluh deya nyëḡ böp Sukar in bē debago nos. ⁹ Rëḵ Samaria* avëh nër yah vu bē, “Hong Yuda, gesa Samaria* avëh, rëḵ nebë va sën genër vu sa bē ‘Bël nam sa nanum’—ë?” Nër nebë sënë in alam Yuda denelë alam Samaria* paya besu denevengwëng vu sir rē. ¹⁰ Loḵ Yesu nër yah vu yi bē, “Bē gejaḵ ngaa sën Anutu vong vu hong ni, begejaḵ mehöti sën nër vu hong bē ‘Bël nam sa nanum’ ni, og rëḵ kwetaḡ vu yi lob bo bël-mala-tumsën-yi vu hong.” ¹¹ Rëḵ avëh nër yah vu yi bē, “Mehöböp, höm ḵetuk ma, log asoreng-bël-yi sënë adingsekë rot, om rëḵ gwëḵo bël-mala-tumsën-yi sënë vu tena? ¹² Hil ḵenud Yakop num bël sënë ving nalu lo wirek, geyi reggu lo denum ving, log vo asoreng-bël-yi ti sënë vu he behe nanum. Rëḵ maḵ gekuung bē gekwesuu yi?” ¹³ Rëḵ Yesu nër yah bē, “Alam pin sën denenum bël sënë rëḵ ayoj bev nah gökin in bël. ¹⁴ Gaḵ mehöti bē nanum bël sën sebo vu yi lo, og rëḵ nabë sën bël nebenguv loḵ yi. Log bël sënë rëḵ berup jaḵ buk, bebo mala-tumsën vu yi bemedo degwata los degwata.”

¹⁵ Lom avëh nër bē, “Mehöböp, gebo bël sënë vu sa in sa su ayog bev in bël, gesa su medo menom gaḵo bël vu sënë gök gökin!”

¹⁶ Loḵ Yesu nēr vu yi bē, “Gena getahi reggam bemelu nom sēnē rē!” ¹⁷ Rēḵ bē, “Sa reggaḡ ma!” Lom Yesu nēr yah vu bē, “Genēr bē reggam ma, saga genēr yōnon rot. ¹⁸ In wirek gerak maluh nemadvahi. Gaḵ mehō sēn genewēp ving yi loḵ yi beggang gwēbeng lo, og sagaḵ su reggam anon rē! Om genēr yōnon!” ¹⁹ Rēḵ avēh nēr bē, “Mehōbōp, gwēbeng serak ni bē mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn ti hong!” ²⁰ He ḵenumin lo denesupin sir vu ḵedu Gerisim sēnē medenejom rak vu Anutu, rēḵ ham Yuda nenēr bē hil najom jaḵ gēp Yerusalem yō timu.”

²¹ Lom Yesu nēr vu yi bē, “Avēh, gwevong geving sa gāgek nabē buk ti vongin berup, lob ham su rēḵ najom jaḵ vu hil Amad vu ḵedu sēnē rē, beham su rēḵ najom jaḵ gēp Yerusalem yō timu geving rē. ²² Ham nejom rak vu ngaa sēn ham duḡin lo, rēḵ he og he najom rak vu ngaa sēn he narak ni lo. In mehō sēn rēḵ geḵo mehōnon nah vu Anutu lo rēḵ berup gēp Yuda. ²³ Lob buk sēn Anutu ggoin rak bē berup lo vongin berup. Yōnon, lob verup ggovek ya, om doḵ buk sēnē og alam pin sēn degevongin nabē denajom jaḵ yōnon lo, og rēḵ degetung ḵenuj los dahis vu hil Amad medenajom jaḵ los ayoj timu. Kē’, hil Amad Anutu nesero alam nebē saga in bē denadudeḵ vu yi. ²⁴ Anutu yik nebē Anon Vabuung. Om nabē alam degeḵo yi jaḵ, og degetung ḵenuj los dahis vu yi, medenajom jaḵ los ayoj timu.”

²⁵ Rēḵ avēh nēr bē, “Serak ni bē Mesia rēḵ nam. Sēn denenēr yi bē Mehō sēn Anutu ggoin rak in bē geḵo hil nah lo. Bē nam, og rēḵ nanēr ngaa pin degwa rangah vu hil.” ²⁶ Lom Yesu nēr vu yi bē, “Yik sa lo sēn sa nevengwēng ving hong agi!”

²⁷ Nenēr nebē saga log yi hur maluh yom deverup. Lob kwaj ya ngahi in nevengwēng ving avēh nyēḡ ngwē ti sēnē, rēḵ mehōti su loḵ tepēḵ in luhu bē, “Bē bo va vu hong-a?”, ma, “Nebē va sēn genevengwēng ving avēh-ē?” rē. ²⁸ Lob avēh sēnē vuu yi ḵetuk menedo, geyah meya begganḡnē beyah nēr vu yi alam bē, ²⁹ “Ham nam gwelē mehōti! Yi sēnē og nēr ngaa pin sēn sa nehevong wirek lo rangah vu sa. Maḵ yi Kerisi* ma va?” ³⁰ Lob to deya medeya vu Yesu.

³¹ Nahēn medo deneyam, log yi hur maluh denenēr vu yi bē, “Tatovaha, gegwa nos rē!” ³² Rēḵ nēr yah vu sir bē, “Sa nos sēn sa naha lo nedo, geham su rak ni rē.” ³³ Lom yi hur maluh lo yō deloḵ tepēḵ vu sir bē, “Maḵ mehōti ḵo nos yam vu yi?” ³⁴ Rēḵ Yesu nēr bē, “Sa nos nebē sēnē: Sa bē sepa doḵ yi sēn vong sa meseyam lo yi gāgek. Besa bē semu yi huk begovek na. Ham nenēr nebē sēnē, ‘Kwev lubeluu govek na log nos nabung!’, rēḵ sa nanēr vu ham nabē ham malamin jaḵ megeḵo doḵ megwelē huk rē. Nos anon loḵ beveroo rak beyoh vu bē hil ḵetōv bangupin. ³⁵ Mehō sēn nevo nos lo neḵo yi nyēvewen rak yi huk menedo, genesupin nos sēn gwēbeng agi in medō mala-tumsēn degwata los degwata, lob rēḵ mehō sēn nevaroh nos lo gemehō sēn nevo nos anon lo, luhoho rēḵ kwaj vesa doḵ ti. ³⁶ Wirek alam hib denenēr nebē, ‘Mehō ngwē nevaroh nos loḵ huk gengwē neḵo anon.’ ³⁷ Gāgek saga yōnon, om sēn sa hevong ham ya in bē ham gwēḵo nos anon doḵ huk sēn ham su vong huk in rē lo. ³⁸ Alam ngwē yō devong huk in huk saga, rēḵ ham na gwēḵo nos anon sēn devong huk in bepum rak nemaj lo.”

³⁹ Lob Samaria* ngahiseḵē vu nyēḡ saga denḡo avēh sēnē yi gāgek, lom ayoj ya timu vu Yesu. In avēh sēnē nēr bē, “Nēr ngaa pin sēn sa hevong wirek lo rangah vu sa!” ⁴⁰ Lob alam Samaria* deyam vu yi bedeketag bē medo geving sir, lob nedo saga buk luu ving sir. ⁴¹ Lob alam vahi denḡo yi gāgek besir ngahiseḵē ayoj ya timu vu yi ving. ⁴² Lob denēr vu avēh sēnē bē, “Gwēbeng he su ayomin neya timu vu yi rak hong gāgek rē, gaḵ he ngo hangō yi gāgek

behe rak ni bë yik Mehö sënë, sën yam in bë dok vu mehönon megeko sir nah vu Anutu lo yönon.”

Yesu Vong Mehö-los-bengö Herot Yi Ggev Nalu Nivesa Rak*

⁴³ Buk luu saga ggovek ya, lob Yesu vu nyëg sënë ya geyah meya distrik Galilea. ⁴⁴ In Yesu yö nër gagek vorot bë, “Su rëk degeko mehö-nenër-gagek-rangahsën ti arë jak gëp yö yi beggang degwa rë!” ⁴⁵ Lok ya metok ya distrik Galilea, lob alam Galilea kwaj vesa in ya vu sir, in ya delë buk-vabuung-göksën-yi ving, lom delë ngaa pin sën vong vu Yerusalem lo.

⁴⁶ Log yah meya verup Kana vu distrik Galilea ggökin,—nyëg sën vong bël tu wain lo. Lom mehö-los-bengö Herot* yi ggev ti nedo Kapernaum, lob nalu maluh nirak. ⁴⁷ Mehö sënë ngo gagek bë Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea, lom ya ketag vu yi bë duk mena gevong benalu nivesa jak, in dus rak bë nadiik. ⁴⁸ Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Bë ham su gwelë ngaa böp aggagga rë, og ham su rëk gwevong geving rë!” ⁴⁹ Rëk mehö-los-bengö yi ggev nër bë, “Mehöböp, genam alu aduk manah pevis in sa nalug vongin nadiik!” ⁵⁰ Rëk Yesu nër vu yi bë, “Genah megena! Nalum rëk vesa dok.” Lob mehö sënë vong ving Yesu yi gagek meyah. ⁵¹ Nahën neyök aggata log yi hur detok verup vu yi bedenër vu yi bë, “Nalum vesa lok!” ⁵² Lob lok tepëk vu sir bë, “Hes mala va lom vesa lok-a?” Rëk denër bë, “Nikul veseveng lok seven krök buk.” ⁵³ Lom ama rak ni bë yik veseveng rak hes mala sën Yesu nër vu yi bë nalu rëk vesa dok lo. Lom losho yi alam pin ayoj ya timu vu Yesu. ⁵⁴ Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea lo, lob vong ngaa böp sënë netu luu.

5

Yesu Vong Mehö Sekë Selöngin Vu Ngaggee Betesda Benivesa Rak

¹ Saga ggovek, log Yuda hir buk vabuung ti verup, lob Yesu rak meya Yerusalem.

² Lob ngaggee mahen teka nedo Yerusalem dus vu sipsip hir aggata avi. Denenër arë lok Hibru ayej nebë Betesda. Log delev beggang ti ggërin ngaggee sënë, geyi nyëketu los veluung avi nemadvahi. ³ Lob alam niraksën ngahisekë losho alam malaj kenod los vahaj nipaya, galam sën sekëj neselöngin lo denelok ya beggang-ayöong-yi teka sënë beggëp [denegin ngaggee sënë sën bë gee lo. ⁴ In Mehöböp yi angër ti neluk ya ngaggee sënë buk ti ti meneggee lok. Lob ggeesën nemaya log mehöti sën pevis meduk na namugin lo, og yi niraksën rëk nama na pevis.] ⁵ Lob mehöti nedo lok beggang-ayöong-yi sënë, nirak yoh vu ta mehödahis ti benemadluho benemadvahi bevidek löö (38). ⁶ Yesu lë mehö sënë neggëp lom rak ni bë nirak hus ading rot, lom lok tepëk vu yi bë, “Gevongin bë nim vesa jak-a?”

⁷ Lob mehö niraksën nër yah vu bë, “Mehö böp, buk sën ngaggee neggee lo, lom sehög mehönon sën geko sa mena getung duk na ngaggee lo ma! Sengo bë rëk duk na, lok sa nahën navimengin log denemugin medeneluk ya in sa.” ⁸ Lob Yesu nër vu yi bë, “Om kwedi gebare begweko hong kanyë jak begena!” ⁹ Lom pevis bemehö sënë nivesa rak geko yi kanyë rak beya. Gebuk saga og Buk-sewahsën-yi* ti. ¹⁰ Lom alam Yuda denër vu mehö sën nivesa rak lo bë, “Buk-sewahsën-yi* gwëbeng sënë, behorek nërin bë su gwëko hong kanyë dok!” ¹¹ Rëk nër yah vu sir bë, “Mehö sën vong sa mesa nig vesa rak lo nër vu sa bë, ‘Gweko hong kanyë jak megena!’ ” ¹² Lok delok tepëk in yi bë, “Mehö re nër vu hong bë gwëko hong kanyë jak megena?” ¹³ Rëk mehö sën nivesa rak lo dugin, in alam ngahisekë vu nyëg saga lob Yesu lok ya sir vuheng.

¹⁴ Nahub rëk Yesu tøk vu yi ggökin loḵ dub-vabuung-böp ḵatum ayo lob nër vu yi bē, “Gwengo? Gwëbeng nim vesa raḵ, om su gwevongŋŋaa nipaya gök nahin, in rëk maggin böpata natök vu hong kesuu muginsën.” ¹⁵ Lob mehö sënë yah nër vu alam Yuda bē, “Mehö sën vong besa nig vesa raḵ lo, yik Yesu.”

¹⁶ Lob yik alam Yuda ahëj sengën vu Yesu medenelë yi paya in nevongŋŋaa nebë sënë loḵ Buk-sewahsën-yi*. ¹⁷ Rëk Yesu nër yah vu sir bē, “Amag nevongŋŋaa nebë sënë yoh vu buk pin, om sën sa nesepa loḵ yah vaha.” ¹⁸ Nebë saga lom alam Yuda devongŋŋaa raḵ raḵ rot in bē dengis Yesu menadiik. In su keyëh horek Buk-sewahsën-yi* mu rë, gaḵ nër bē Ama Anutu yönon. Lob yik sënë nebë luho Anutu neggëp ti.

Anutu Nalu Mehö Los Niwëëk

¹⁹ Lob Yesu nër yah vu sir bē, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Nalu su rëk gevongŋŋaa ti noh vu yö kwa rë. Gaḵ nevongŋŋaa sën nelë gAma nevongŋŋaa lo. Ngaa pin sën Ama nevongŋŋaa lo, og Nalu nesepa loḵ menevongŋŋaa nebë saga ving. ²⁰ In Ama ahë ving Nalu rot, lob tato ngaa pin sën nevongŋŋaa lo vu yi. Gerëk tato huk böp la geving kesuu sënë, lob ham rëk ḵenumin na. ²¹ Ama nenër balam-diiksën denekedi raḵ yah genevongŋŋaa medenedo malaj-tumsën. Log Nalu nesepa loḵ meneggooin alam raḵ yoh vu yö kwa, in bē demedo malaj-tumsën nabë saga. ²² Ama su rëk gengo mehöti yi gagek degwa rë. Gaḵ vo huk saga pin loḵ yah Nalu nema ggovek ya. ²³ Nebë saga in alam pin rëk degeḵo Nalu jaḵ, nabë sën deneko Ama raḵ lo. Alam sën su deneko Nalu raḵ rë lo, og su deneko Ama sën vongŋŋaa yi yam lo raḵ ving rë.

²⁴ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Mehöti bē gengo sa gagek bayo na timu vu Amag sën vongŋŋaa sa meseyam lo, og rëk medo mala-tumsën degwata los degwata. Su rëk natök jaḵ nyëvewen rë, gaḵ kesuu diiksën ggovek ya genedo mala-tumsën vorot.

²⁵ Log sa nanër vu ham yönon nabë: Buk ti vongin berup, balam-diiksën degengo Anutu Nalu aye, lob buk saga verup ggovek ya. Lob alam sën degengo aye lo, rëk demedo malaj-tumsën. ²⁶ Mala-tumsën degwa neggëp vu Ama yö timu, lom vo niwëëk vu Nalu gemala-tumsën degwa neggëp vu yi ving. ²⁷ Mehönon Nalu yi, om sën Ama ggooin yi raḵ in bē gengo mehönon hir gagek. ²⁸ Ham su gwelëk in gagek sënë. Gaḵ buk vongin berup, lob alam-diiksën pin sën deneggëp bedub lo, rëk degengo aye medekedi jaḵ medenam. ²⁹ Alam sën denevongŋŋaa nivesa lo, rëk dekededi jaḵ medemedo malaj-tumsën. Galam sën denevongŋŋaa nipaya lo, rëk dekededi jaḵ nah medenatök jaḵ hir nipaya nyëvewen.

Ngaa Nebë Sënë Tateḵin Yesu Degwa Rëk Su Devongŋŋaa Ving Rë

³⁰ Sa su yoh vu bē gevongŋŋaa ti noh vu sengo kwag rë. Gaḵ sa nesepa loḵ gagek sën sa nehango vu Amag lo menesesor alam hir gagek raḵ. Lob sa gagek neya niröp in sa su kwag nevo bē sepa doḵ ngo kwag rë, gaḵ sa nesepa loḵ yi sën vongŋŋaa sa meseyam lo kwa.

³¹ Bē sengo tateḵin sa degwa og su yoh vu rë. ³² Rëk mehö ngwë nedo metateḵin sa degwa, lob serak ni bē netateḵin yoh vu.

³³ Wirek ham vongŋŋaa alam deya vu Mehö-neripek-alam Jon in bē degengo yi gagek, lob tateḵin gagek anon vu sir ggovek ya. ³⁴ Rëk mu sa su nesero mehöti in bē doḵ vu sa metateḵin sa degwa rë. Gaḵ sa nanër sënë in bē ham gwërin ham bAnutu geḵo ham nom. ³⁵ Mehö-neripek-alam Jon nebë rangah sën nejëh raḵ nyëg lo, om ham kwamin vesa dus teka in rangah saga.

³⁶ Yönon, Jon tateḵin sa degwa vu ham, rëk mu ngaa böp sën sa nehevongŋŋaa lo tateḵin sa degwa rot bekesuu Jon yi gagek. Sa nehevongŋŋaa huk pin sën Amag vo vu sa in bē sa gevongŋŋaa begovek na lo. Lob huk pin sën sa nehevongŋŋaa lo netato

vu mehönnon in bë dejak ni nabë Amag vong sa beseyam. ³⁷ Lob Amag sën vong sa beseyam lo, yi yö nër sa degwa rangah. Ham su nengo aye rë, geham su malamin neraç yi rë. ³⁸ Geyi gagek sënë su neggëp loç ham ayomin rë. In ham su vong ving mehö sën Anutu vong yi yam lo rë. ³⁹ Ham nesero gagek loç Anutu-yi-çapiya, in ham kwamin nevo bë mala-tumsën degwa loç neggëp beham rëç natök jak bemedo malamin-tumsën degwata. Rëç çapiya saga sën tatekin sa degwa. ⁴⁰ Rëç ham nimin lël geham su neyam vu sa in bë ham medo malamin-tumsën rë.

⁴¹ Sa su yam in bë alam degeko sarëç jak rë! ⁴² Rëç seraç ham nimin bë ham su ahëmin ving Anutu neggëp ham ayomin rë. ⁴³ Seyam raç Amag niwëëk, rëç ham su ko sa raç rë. Bë mehöti nam jak yö yi niwëëk, og ham rëç gweko yi jak. ⁴⁴ Ham ahëmin neving bë mehönnon degeko ham arëmin jak, rëç ham su nevongin bë Anutu timu geko ham arëmin jak rë, om ham rëç gwevong geving yi nabë va? ⁴⁵ Ham su kwamin bo nabë serëç gevong gagek vu ham vu Amag. Gaç mehö sën mëm rëç gevong gagek vu ham lo, og Moses. Yi sën ham kuung bë rëç dok vu ham lo! ⁴⁶ Bë ham gwevong geving Moses yi gagek, og rëç ham gwevong geving sa gagek geving. In kevu gagek raç sa. ⁴⁷ Gaç bë ham su gwevong geving ngaa sën Moses kevu lo rë, og ham rëç gwevong geving sa gagek nabë va?"

6

Yesu Vet Alam 5,000

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Lk 9:10-17)

¹ Gagek sënë maya, log buk ti lob Yesu ya ngaggee böp Galilea nenga vahi sën denenër arë ngwë nebë Ngaggee-böp Tiberias* lo. ² Lob alam yu böpata delë ngaa böp sën vong vu alam niraksën lo, lob denetamuin yi. ³ Lob Yesu raç meya kedu beya nedo ving yi hur maluh lo, ⁴ log alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus raç. ⁵ Loç Yesu mala neko loç nyëç, lob lë bë alam yu böpata verup deneyam vu yi, lob loç tepëç vu Pilip bë, "Hil rëç bago nos vu tena balam sënë dega?" Nër nebë sënë meseggi Pilip, ⁶ gaç yö raç ngaa sën bë gevong lo ni ggovek ya.

⁷ Loç Pilip nër yah vu yi bë, "Bë hil bago nos jak monë K200, og sagaç su rëç noh vu sir pin bedega teka teka rë!" ⁸ Rëç yi hur maluh ngwë Andreas, sën Simon Pita ari lo, nër vu yi bë, ⁹ "Hurmahen ti ko brët nemadvahi gegël luu menedo sënë. Rëç mu sagaç su yoh vu alam yu böpata sënë rë!" ¹⁰ Lom Yesu nër bë, "Ham nanër vu sir nabë degeto demedo." Lob pahup ngahisekë taya menedo, lom to denedo raç, lob sir maluh 5,000.

¹¹ Log Yesu ko nos raç bejom raç in los kwa vesa ya vu Anutu, log vo ggelek sir. Log vong gël luu lo ving nebë saga. Vo vu sir medejom ggelek sir yoh vu kwaj. ¹² Degga ggovek meyoh vu sir, log Yesu nër vu yi hur maluh bë, "Ham ngupin nos vahi sën nahën nedoga. In hil su basap na meris." ¹³ Lob desupin bedevasu loç sap nemadluho-bevidek-luu, yik degga brët nemadvahi sën meyoh vu sir gevewen nedo.

¹⁴ Alam delë ngaa böp sën vong-ë, lob denër bë, "Yönon rot, mehö-nenër-gagek-rangahsën sën denenër bë rëç nam dob lo yik sënë." ¹⁵ Lob Yesu raç ni bë vongin denajom yi ahon bedegtung yi natu hir mehö-los-bengö, lom yö ti tah yi meyah los kedu.

Yesu Vare Neya Raç Ngaggee Vavunë

(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

¹⁶ Log sehuksën lob Yesu yi hur maluh deluç medeya ngaggee nenga ¹⁷ bederaç ya yag in bë denah Kapernaum. Lob buk loç in sir geYesu yö nahën

nedo kedu, ¹⁸ log sang yam niwëek bengaggee tëë böp. ¹⁹ Log detee yağ meto deya ngaggee vuheng rot, (yoh vu 5 ma 6 kilomita), lom delë Yesu rağ nare ngaggee vavunë meverup dus vu yağ, lob deggöneng rot. ²⁰ Rëğ Yesu nër ya vu sir bë, “Yiğ sa sën verup agi, om ham su göneng!” ²¹ Lob devongin bë degeko yi jağ na yağ rëğ pevis metöğ ya ngaggee nenga sën bë dena lo.

Alam Desero Yesu

²² Log heng to lob alam yö nahën denedo ngaggee nenga vahi, gederak ni bë su yağ ngahi nedo veseveng rë. Gağ yiğ timu nedo, geYesu su rağ ya yağ sënë ving yi hur maluh rë gema. Gağ yiğ hur maluh meris yö derak ya yağ saga medeya. ²³ Rëğ yağ la vu nyëğ böp Tiberias* deverup monbuk anon medenedo roneknë vu nyëğ sën Yesu jom rağ nos gedegga lo. ²⁴ Lom delë bë Yesu losho yi hur maluh su denedo rë, lom derak ya yağ saga beya desero Yesu vu Kapernaum.

Yesu Yö Nër Yi Bë Nos Mala-tumsën-yi

²⁵ Desero yi meya detöğ vu yi ggëp ngaggee nenga vahi, lob delöğ tepëğ vu yi bë, “Tatovaha! Geyoh bë tena megeyam-a?” ²⁶ Rëğ Yesu nër yah bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Ham su kwamin nevo ngaa böp sën sa hevong lo beham yam nesero sa rë, gağ ham wa nos bahëmin pup, om sën ham yam nesero sa. ²⁷ Ham su gwevong huk in nos sën rëğ petar agi! Gağ ham gwevong huk in nos sën rëğ medo degwata geyoh vu bë gevong beham medo malamin-tumsën lo. Mehönon Nalu rëğ bo nos sënë vu ham, in Ama Anutu tato yi ggovek ya bevong yi yam.”

²⁸ Lob denër yah vu yi bë, “He gevong nabë va in he gevong Anutu yi huk-a?” ²⁹ Rëğ Yesu nër yah vu sir bë, “Anutu yi huk nebë sënë: Ham ayomin na timu vu Mehö sën Anutu vong yam lo.” ³⁰ Loğ denër yah bë, “Rëğ gwevong ngaa böp va ti mehe galë loğ mëm he rëğ gevong geving hong-a? Geyoh vu bë rëğ gwevong va? ³¹ He kënumin lo degga mana* ggëp nyëğ-yumeris wirek, nebë sën dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-ğapiya lo nebë: Vo nos-yagek-yi vu sir medegga.”

³² Lom Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Moses su vo nos-yagek-yi vu ham rë, gağ mëm Amağ nevong nos-yagek-yi soğek vu ham. ³³ Nos sën Anutu nevong lo, og luğ yam vu yagek in bë gevong bemehönon demedo malaj-tumsën.” ³⁴ Rëğ denër yah vu yi bë, “Om Mehöböp, gebo nos sënë vu he noh vu buk!” ³⁵ Rëğ Yesu nër bë, “Sengo ti nos-mala-tumsën-yi. Mehöti bë nam vu sa, og su rëğ nadiikahë gökin nah rë. Log bë mehöti ayo na timu vu sa, og su rëğ ayo bev in bël gökin rë. ³⁶ Rëğ senër vu ham vorot bë ham nelë sa rëğ ham su ayomin neyam timu vu sa rë. ³⁷ Mehönon pin sën Amağ vo sir vu sa lo, og rëğ denam vu sa. Lob mehöti bë nam vu sa, og sa su rëğ juuk yi rë. ³⁸ In sa su vu yagek meyam in bë ngo sepa kwag rë. Gağ seluğ yam in bë gevong noh vu Mehö sën vong sa meseyam lo kwa. ³⁹ Lob Mehö sën vong sa meseyam lo kwa nebë sënë bë: Alam sën vong vu sa ggovek lo, saga sa su rëğ gevu sir ti bemala nama rë, gağ sengo rëğ nanër bedekedi jağ nah vu Buk-tamusën. ⁴⁰ Kë! Amağ kwa nebë sënë bë: Alam pin sën degelë Nalu mayoj na timu vu yi lo, og rëğ demedo malaj-tumsën degwata. Gesëğ nanër bedekedi jağ nah vu Buk-tamusën.”

⁴¹ Log nër bë, “Sengo ti nos sën luğ yam vu yagek!” Nër bë sënë lob alam Yuda devong ayej vu medenër gagek ngahisekë rağ yi. ⁴² Denër bë, “Mehö sënëğ mağ Yesu sën Yosep nalu yi lo? Behil arak ama lu ata nij. Ma nebë va sën nër bë yi vu yagek meluğ yam-ë?”

⁴³ Lom Yesu nër yah vu sir bë, “Ham su nanër gagek ngahisekë vu ham!
⁴⁴ Mehöti su yoh vu bë nam vu sa meris rë. Gağ Amag sën vong sa meseyam lo, bë geço mehöti nam, og mehö saga rëk nam vu sa. Lob sëk nanër bekeci jak nah vu Buk-tamusën. ⁴⁵ Alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu gagek meneggëp loğ Anutu-yi-ğapiya nebë: Anutu yö rëk tatekin gagek vu sir pin. Lob alam pin sën denengo Amag yi gagek venuh lo, og rëk denam vu sa. ⁴⁶ Mehöti su lë Amag rë. Mehö timu sën nedo ving Anutu beyam lo, yik mehö timu saga sën lë Ama. ⁴⁷ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bë mehöti ayo nam timu vu sa, og rëk medo mala-tumsën degwata los degwata. ⁴⁸ Sengo ti nos-mala-tumsën-yi. ⁴⁹ Wirek ham kenumin lo degga mana* vu nyëg-yumeris medenedo, loğ dediik. ⁵⁰ Gağ bë mehöti ga nos sën luğ yam vu yagek agi, og su rëk nadiik rë. ⁵¹ Nos-mala-tumsën-yi sën luğ meyam vu yagek lo, yik sa. Bë mehöti ga nos sënë, og rëk medo mala-tumsën degwata. Nos sën sebo vu yi lo, yik sa reggos. Sëk bo vu alam vu dob in demedo malaj-tumsën.”

⁵² Lob alam Yuda yö yah denër vu sir bë, “Nebë va sën mehö sënë bo yi reggos mehil ağa-ë?”

⁵³ Loğ Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Nabë ham su gwa Mehönon Nalu reggos los nanum yi kök rë, og ham su rëk medo malamin-tumsën rë. ⁵⁴ Alam sën dega sa reggos los denanum sa kök lo, og rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata, om sëk nanër bedekedi jak nah vu Buk-tamusën. ⁵⁵ In sa reggos saga og nos sogek, gesa kök saga sën tu bël sogek. ⁵⁶ Mehöti bë ga sa reggos los nanum sa kök, og rëk medo dok sa, gesa medo dok yi. ⁵⁷ Amag sën mala-tumsën degwa lo vong sa beseyam, lob sa nado malag-tumsën rak Amag yi niwëek. Nebë saga, om mehöti bë ga sa, og rëk medo mala-tumsën jak sa nig wëek. ⁵⁸ Nos sagi sën luğ vu yagek meyam. Su nebë nos sën ham kenumin lo degga loğ dediik lo rë. Gağ mehöti bë ga nos sënë, og rëk medo mala-tumsën degwata los degwata.” ⁵⁹ Yesu nër gagek sënë vu sir loğ dub-supinsën-yi vu Kapernaum.

Gagek Mala-tumsën Degwa Yesu

⁶⁰ Lob yi hur maluh ngahisekë dengo gagek sënë, lom denër bë, “Gagek sënë su yoh vu rë! Re yoh vu bë rëk jak degwa ni?” ⁶¹ Rëk Yesu rak ni bë yi hur maluh denër gagek ngahisekë rak gagek sënë, lom nër vu sir bë, “Gagek sënë vong beham ahëmin sengën-a? ⁶² Om nabë ham gwelë Mehönon Nalu jak menah nyëg sën nedo wirek meyam lo, og ham rëk nanër nabë va? ⁶³ Anon Vabuung yö ti nevong bemehönon denedo malaj-tumsën. Hil navid su yoh vu bë dok vu hil rë, gağ gagek sën senër vu ham gwëbeng agi, og yoh vu bë dok vu ham anomin begevong beham medo malamin-tumsën. ⁶⁴ Rëk ham la su devong ving rë.” Alam sën su devong ving rë lo, og Yesu yö rak nij mugin. Gerak mehö sën rëk nanër yi rangah vu alam-begö-yi lo ni ving. ⁶⁵ Lob nër ggökin bë, “Ham la su devong ving sa gagek rë, om yik rak degwa saga sën senër vu ham nebë: Bë Amag su geço mehöti nam rë, og su yoh vu bë yö rëk nam vu sa rë.”

⁶⁶ Dengo Yesu yi gagek saga, lob yi hur maluh vahi devuu yi gedeyah medeya, gesu deneya ving yi ggökin rë. ⁶⁷ Lom Yesu loğ tepëk vu sir nemadluho-bevidek-luu bë, “Mağ ham rëk kwehe ham in sa nabë saga geving mena?”

⁶⁸ Loğ Simon Pita nër yah vu yi bë, “Mehöböp, rëk he na vu re? Ma. Hong timu gagek mala-tumsën degwa hong! ⁶⁹ Behe ayomin yök timu vu hong gvovek ya, behe rak nim bë Anutu yi Mehö Vabuung hong!”

⁷⁰ Lob Yesu nër gagek yah vu sir bë, “Sehoo in ham nemadluho-bevidek-luu rak, rëk ham tik memö!” ⁷¹ Nër nebë saga rak Yudas sën Simon Iskariot

nalu. Hur maluh nemadluho-bevidek-luu hir ti yi sën rëk nanër Yesu rangah medengis yi nadiik lo.

7

Yesu Ari Lo Su Devong Ving Yi Rë

¹ Sënë ggovek log Yesu tah yi meyah nedo distrik Galilea. Gesu ya neko loḵ distrik Yudea rë, in alam Yuda denevongin bë dengis yi menadiik. ² Lob alam Yuda hir buk vabuung ngwë sën denenër bë Buk-vabuung-numeng-yi lo dus rak, (in wirek kenuj lo delev numeng mahen mahen medeggëp loḵ vu nyëg-yumeris, om sën denetahu bedenesepa loḵ yoh vu ta). ³ Lob ari lo denër vu yi bë, “Gwevuu nyëg sënë gegena Yudea in hong hur maluh degelë hong huk sën genevong lo. ⁴ Bë mehöti kwa bo nabë gevong bengö jak, og su nevun yi huk meneggëp vunsën rë. Genevong ngaa nebë sënë, om gena getato hong vu mehönon pin medegelë hong.” ⁵ Ari lo sën su denevong ving yi bë Anutu nalu rë, om sën denër nebë sënë. ⁶ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Sa buk yö nahën! Gak buk pin sënëk ham ngo ham buk. ⁷ Alam sën denesepa loḵ aggata dob yi lo su deyoh vu bë degelë ham paya rë. Gak denelë sa paya in sa nanër hir ngaa nipaya sën denevong lo rangah. ⁸ Ham ngo na gwelë buk vabuung saga! Gak sak su rëk na doḵ buk vabuung sënë rë in sa buk yö nahën.” ⁹ Nër bë sënë vu sir genedo Galilea.

Yesu Ya Melë Buk-vabuung-numeng-yi

¹⁰ Loḵ ari lo demuḡin meya denelë buk vabuung geyö ti rëk tamuin sir merak meya. Su ya rangah rë, gak vun yi meya. ¹¹ Rëk alam Yuda desero yi loḵ buk vabuung saga bedenër bë, “Mehö sënë lo nedo tena?” ¹² Lob alam depatereng medenër gagek ngahisekë rak yi. Vahi denenër bë, “Yi mehö nivesa!” Gevahi denenër bë, “Ma! Nekuungin alam!” ¹³ Rëk deneggöneng in hir ggev, om sir ti su nër gagek rak yi ya rangah rë.

¹⁴ Denelë buk vabuung saga beyi buk vahi ggovek ya meya verup vuheng atov, lom Yesu ya verup meluḵ ya dub-vabuung-böp katum ayo metatekin gagek vu alam. ¹⁵ Lom alam Yuda deranga nemaj gedenër bë, “Maḵ re rëk tahu mehö sënë loḵ gagek sënë om sën nenër-ë? Mehöti su tatekin vu yi rë!” ¹⁶ Rëk Yesu nër yah bë, “Gagek sën senër vu ham lo, saga su sengo ti sa ngaa rë. Gak Anutu sën nevong sa meseyam lo yi ngaa. ¹⁷ Genabë mehöti ahë geving nabë gevong Anutu yi gagek banon jak, og rëk jak gagek sën sa nanër agi degwa ni nabë neyam vu Anutu, ma, sengo nanër yoh vu kwag. ¹⁸ Mehöti bë nanër gagek noh vu yö kwa, og sagak nevongin bë yö geḵo arë jak mu. Gak mehöti bë geḵo mehö sën vong yi meyam lo arë jak, og mehö saga rëk nanër gagek los anon gesu gekuung jak rë. ¹⁹ Wirek Moses vong horek vu ham, rëk ham ti su nesepa loḵ yi horek saga rë. Ma ham bë ngis sa nadiik in degwa va?” ²⁰ Rëk alam saga denër yah vu bë, “Memö nipaya ti negwang ya ayom! Re bë ngis hong nadiik-a?” ²¹ Rëk Yesu nër yah bë, “Sa hevong ngaa böp ti lob ham pin kwamin ya ngahi. ²² Moses vo gagek vu ham bë ham gwerah* navimin. Yönon, rëk mu gagek sënë su verup nyëdahis vu Moses rë, gak yö verup wirek vu ham dobahë lo. Rëk ham nerah* nalumin navij loḵ Buk-sewahsën-yi*. ²³ Ham nerah* hurmahen navij loḵ Buk-sewahsën-yi* in bë ham su kweyëh Moses yi horek. Loḵ nebë va sën ham ahëmin sengën vu sa in sën sa hevong bemehöti nivesa rak los dahis loḵ Buk-sewahsën-yi*-ë? ²⁴ Ham su nanër gagek jeggjin jeggjin jak alam, gak ham jak degwa ni meseggi rë loḵ mëm ham nanër sir niröp.”

Denër Bë Maḵ Mehö Sënëk Yi Mehö Sën Anutu Ggoin Rak In Bë Geḵo Hil Nah

²⁵ Log alam Yerusalem la denër kwaj luu luu bë, “Maḵ yik mehö sën denesero yi in bë dengis yi menadiik lo saga? ²⁶ Ham lë! Nare rangah menenër gagek rëḵ su denenër gagek ti raḵ yi rë! In maḵ alam ggev derak ni bë yi Kerisi* yönon ma va? ²⁷ Rëḵ mu hil arak mehö sënë yi nyëḡ ni, gaḵ bë Kerisi* berup, og hil su rëḵ ajaḵ yi nyëḡ ni rë!”

²⁸ Lob Yesu nedo dub-vabuung-böp katum ayo metatekin gagek vu alam, genër rangah bë, “Ham raḵ sa nig, beham raḵ sa nyëḡ ni! Rëḵ sa su yam yoh vu sengo kwag rë. Gaḵ mehö sën vong sa meseyam lo, og gagek anon pin degwa yi, rëḵ ham su raḵ ni rë. ²⁹ Gaḵ saḵ seraḵ ni. In sa nado ving yi bevong sa meseyam.”

³⁰ Nebë saga lob sir bë denaduu yi na ḵarabus, rëḵ su dejom yi ahon rë in yi buk yö nahën. ³¹ Alam ngahiseḵë ayoj ya timu vu yi medenër bë, “Mesia sën bë rëḵ nam lo maḵ yik yi sënë! Gaḵ mehö ngwë su yoh vu bë rëḵ berup megevong ngaa böp böp kesuu ngaa sën mehö agi nevong-ë rë.”

Devong Ahëvavu Deya In Bë Denaduu Yesu

³² Alam Parisai* dengo alam denenër gagek aggagga nebë sënë raḵ Yesu, lom losho alam-deneḵo-seriveng hir ggev lo devong ahëvavu la deya in bë denaduu na ḵarabus. ³³ Lob Yesu nër bë, “Yik sa medo buk dus teka geving ham, log sëḵ nah mena vu yi sën vong sa meseyam lo. ³⁴ Ham rëḵ sero sa, rëḵ ham su rëḵ natök jaḵ sa rë. Lob ham su yoh vu bë na nyëḡ sën sena medo lo rë.”

³⁵ Lob alam Yuda yö denër vu sir bë, “Rëḵ na tena gehil su ayoh vu bë rëḵ natök vu yi rë? Maḵ rëḵ na vu hil alam vu alam Grik hir nyëḡ betahu alam Grik-a? ³⁶ Om sën nër bë, ‘Ham rëḵ sero sa, rëḵ ham su rëḵ natök vu sa rë’—ë? Log nër ving bë, ‘Ham su yoh vu bë rëḵ na nyëḡ sën sena medo lo rë’. Ma maḵ gagek sënë degwa nebë va?”

Bël Mala-tumsën-yi

³⁷ Dus raḵ bë Buk-vabuung saga yi buk govek na, lob yi buk böpata sën deneseggi hus lo verup, lob Yesu kedi nare getahi bë, “Bë mehöti ayo bev in bël, og nam nanum vu sa! ³⁸ Saga yoh vu sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë: Bël-mala-tumsën-yi rëḵ benguv doḵ mehöti sën ayo nam timu vu sa lo ayo rot megeto mena.” ³⁹ Nër raḵ Anon Vabuung sën bë rëḵ bo vu alam sën ayoj na timu vu yi lo. In vu buk saga Anon Vabuung su yam rë, in Anutu nahën gesu ḵo Yesu raḵ yah vu yi rë.

Alam Denesap Sir Raḵ Mesia Ggökin

⁴⁰ Alam la dengo gagek saga, lob denër bë, “Maḵ mehö sënë, yi Mehö-nenër-gagek-rangahsën ti sën hil nehegin-ë lo yönon.” ⁴¹ Gesir vahi denenër ngwë nebë, “Yi Mehö sën Anutu ggöoin raḵ in bë geḵo hil nah lo.” Loḵ vahi denenër bë, “Mu maḵ Kerisi* su rëḵ berup gëp Galilea rë! ⁴² In dekevu gagek raḵ Kerisi* meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë Davit* yi mewis, om yö rëḵ berup gëp nyëḡ Betlehem sën Davit yi nyëḡ lo.” ⁴³ Nebë saga lob alam devasuh sir ya yu luu in Yesu. ⁴⁴ Vahi bë degeḵo yi na ḵarabus, rëḵ ti su jom yi ahon rë.

Alam Yuda Hir Ggev Su Devong Ving Yesu Rë

⁴⁵ Nebë saga lob ahëvavu deyah medeya vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam Parisai* ggökin. Lob alam Parisai* deloḵ tepëḵ vu sir bë, “Ham su ḵo yi yam rë in va?” ⁴⁶ Rëḵ ahëvavu denër yah bë, “Mehöti su nenër gagek nebë sën mehö agi nenër-ë wirek rë!” ⁴⁷ Loḵ alam Parisai* denër yah vu sir nebë, “Kuungin ham ving-a? ⁴⁸ Maḵ ham lë bë he ggev los Parisai* ti ayo ya timu vu yi? Ma! ⁴⁹ Rëḵ alam meris sënë desepa loḵ yi in su derak horek ni rë, om Anutu rëḵ gevong bemalaj nama.”

⁵⁰ Loḵ sir ti sën Nikodemus, sën wirek ya vu Yesu buk lo, nër vu sir bē,
⁵¹ “Maḵ hil horek nër bē hil gevong gagek vu mehōti meris mu? Ma! Hil gango
 yi gagek namugin, behil ajak ngaa sën vong lo ni nivesa rē, loḵ mēm.” ⁵² Rēḵ
 denēr gagek yah vu yi bē, “Maḵ hong Galilea ti ving-a? Bē genatevin Anutu-
 yi-ḵapiya nivesa, og rēḵ gejaḵ ni nabē alam-denenēr-gagek-rangahsën ti su
 rēḵ berup gēp distrik Galilea rē.” ⁵³ Log deketēḵin sir medeyah medeya bej.

8

Avēh Sën Nevong Baggēb

¹ [Log Yesu yah meya Ḵedu Ḵele-oliv. ² Log kedi monbuk anon meyah
 dub-vabuung-böp ḵatum ayo ggōkin. Lob alam pin deya vu yi, lom to nedo
 getateḵin gagek vu sir. ³ Lob alam-horek-yi los alam Parisai* delē bē avēh ti
 vong baggēb, lom deḵo medevarah ya alam pin malaj ⁴ gedenēr vu Yesu bē,
 “Tatovaha! Avēh sēnē vong baggēb lom alam detōḵ vu yi. ⁵ Moses vo horek
 vu hil bē hil tengwa avēh nabē sēnē jaḵ gelōng menadiik. Ma hong og rēḵ
 genanēr nabē va?” ⁶ Denēr bē saga in bē deseggi yi, bedenatōḵ vu gagek ti
 berup avi bedegevong gagek vu yi. Rēḵ Yesu dudeḵ bemedo neserōo dob raḵ
 nema deggis.

⁷ Deloḵ tepēḵ pangsën rot, lob mēm vēr yu raḵ benēr vu sir bē, “Bē ham ti su
 nevong ngaa nipaya rē, og mēm namugin betengwa avēh sēnē jaḵ gelōng ti.”
⁸ Log dudeḵ yah bemedo neserōo dob ggōkin. ⁹ Dengo nebē sēnē, lom sir ti ti
 to medo deneya dobnē vēr vēr. Alam ggev to deya mugin, log sir vahi detamu.
 Devuu Yesu geyō ti nedo gavēh nahēn nare loḵ mala.

¹⁰ Lob Yesu vēr mala raḵ benēr vu avēh bē, “Avēh, sir tena? Maḵ mehōti su
 vongin bē ngis hong rē?” ¹¹ Rēḵ bē, “Mehōböp, ma-o!” Lob Yesu nēr bē, “Sa
 ving, sa su hevongin bē ngis hong rē. Om gena, gesu gwevong ngaa nipaya
 gökin nah!”]

Yesu Tu Dob Yi Rangah

¹² Lob Yesu nēr vu sir ggōkin yah bē, “Sa og setu dob yi rangah. Mehōti bē
 tamuin sa, og su rēḵ ketul doḵ in aggata rē, gaḵ rēḵ nama. In rangah rēḵ geli
 yi mena medo mala-tumsën.” ¹³ Nebē saga lob alam Parisai* denēr yah vu yi
 bē, “Nḡo genetateḵin hong degwa, om hong gagek saga su anon rē.”

¹⁴ Loḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Yōnon, sengo netateḵin sa degwa. Rēḵ
 sa gagek saga yōnon, in seraḵ nyēḡ sën sa nado meseyam gesēḵ nah lo ni.
 Rēḵ ham duḡin sa nyēḡ sën sa nado meseyam gesēḵ nah mena medo lo.
¹⁵ Ham ngo nevo nyēvewen loḵ yah vu mehōnon yoh vu ham alam-dob-yi ngo
 kwamin, rēḵ sa, og sa su navo nyēvewen loḵ yah vu mehōti rē. ¹⁶ Gaḵ nabē
 sa gevong nyēvewen vu mehōti, og sēḵ gevong noh vu, in su sengo ti rē. Gaḵ
 Mehō sën vong sa meseyam lo neloḵ vu sa, om sēḵ gevong niröp. ¹⁷ Yōnon,
 ham horek ti neggēp nebē sēnē: Bē mehō luu denanēr gagek gēp ti, og luho hir
 gagek saga yōnon. ¹⁸ Log yik sa, og sengo netateḵin sa degwa rangah, gAmag
 sën vong sa meseyam lo netateḵin sa degwa rangah ving.”

¹⁹ Nēr nebē saga lob deloḵ tepēḵ in bē, “Amam tena?” Loḵ Yesu nēr yah bē,
 “Ham su raḵ sa nig rē, geham su raḵ Amag ni rē. Bē ham jaḵ sa nig, og ham
 rēḵ jaḵ Amag ni geving.”

²⁰ Netateḵin gagek sēnē vu alam loḵ dub-vabuung-böp ḵatum ayo, genenēr
 vu sir loḵ dub ayo ti sën monē ben lo rēḵ mehōti su jom yi ahon rē, in yi buk
 yō nahēn.

Yesu Nēr Bē, “Ham Su Rēḵ Na Nyēḡ Sën Sēḵ Na Lo Rē”

²¹ Log Yesu nër yah vu sir ggökin bë, “Sëk na geham rëk sero sa, rëk nama beham nadiik los ham nipaya. Geham su yoh vu bë rëk nök nyëg sën sena-ë rë.”

²² Lob alam Yuda denër bë, “Nër bë hil su ayoh vu bë rëk ana nyëg sën na lo rë! Maḵ nër sënë in bë yö rëk ngis yi menadiik-a?” ²³ Loḵ nër yah vu sir bë, “Ham vu dob sënë, gesa vu vavunë. Om ham nesepa loḵ aggata-dob-yi, gaḵ saḵ su nesepa loḵ aggata-dob-yi rë. ²⁴ Om sën senër vu ham ggovek bë ham rëk nadiik los ham nipaya. Bë ham su gwevong geving nabë sa Mehö sënë lo rë, og ham ngaa nipaya rëk gëp vu ham, beham nadiik los.”

²⁵ Lom deloḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Hong re?” Loḵ Yesu tateḵin yah vu sir bë, “Yik sa Mehö lo sënë, nebë sën sa nanër vu ham wirek wirek lo. ²⁶ Sa gägek ngahiseḵë nahën neggëp besa bë nanër jaḵ ham beseggi ham. Rëḵ Mehö sën vong sa meseyam lo yi Mehö gägek anon degwa, om gägek pin sën sa nehango vu yi lo, yik sën sa nanër vu alam pin vu dob.” ²⁷ Nenër Ama Anutu vu sir rëḵ su derak ni rë.

²⁸ Log Yesu nër vu sir ggökin bë, “Nahub rëḵ ham ngis Mehönon Nalu jaḵ kelepeḵo*, lob mëm ham rëḵ jaḵ ni doḵ buk saga nabë yik sa Mehö lo sënë. Lob ham rëḵ jaḵ ni nabë sa su nehevong ngaa ti yoh vu sengo kwag rë. Gaḵ sa nanër gägek yoh vu sën Amaḡ tato vu sa lo. Log Mehö sën vong sa meseyam lo neloḵ vu sa. ²⁹ Su nevu sa besengo ti nado rë. In sa nehevong ngaa sën ahë neving lo yoh vu buk pin.”

³⁰ Nër nebë sënë lob alam ngahiseḵë ayoj ya timu vu yi.

Yesu Nër Bë Gägek Anon Rëḵ Gevong Behil Medo Malad-Tumsën

³¹ Lob Yesu nër vu alam Yuda sën ayoj neya timu vu yi ggovek lo bë, “Bë ham medo doḵ sa gägek, og ham rëḵ natu sa alam yönon, ³² beham rëḵ jaḵ gägek anon ni, lob gägek anon saga rëḵ geḵo ham vër.”

³³ Loḵ denër yah vu yi bë, “Abraham yi mewis he, om he su nado loḵ mehö ngwë nema benehevong huk ḵarabus vu yi rë! Rëḵ nebë va sën genër bë hong gägek rëḵ geḵo he vër-ë?”

³⁴ Loḵ mëm Yesu tateḵin yi gägek vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, og denedo loḵ ngaa nipaya, bengaa nipaya negin sir. ³⁵ Alam sën denedo loḵ mehö ngwë nema menegin sir lo, og su rëḵ demedo degwata geving yi rë. Gaḵ yi yö nalu og mëm rëḵ medo doḵ yi beggang degwata geving yi. ³⁶ Om Nalu bë geḵo ham vër in ngaa nipaya, og rëḵ geḵo ham vër yönon, beham medo nivesa anon. ³⁷ Seraḵ ni bë Abraham yi mewis ham! Rëḵ sa gägek su nedo loḵ ham ayomin rë, om sën ham bë ngis sa mesa nadiik. ³⁸ Sa nanër gägek raḵ ngaa sën Amaḡ tato vu sa ggovek lo, rëḵ ham nesepa loḵ ngaa sën ham amamin netato vu ham lo!”

Yesu Nër Alam Yuda Bë Satan Nalu Sir

³⁹ Lom denër yah bë, “He degwa vu Abraham!” Rëḵ Yesu nër vu sir bë, “Bë ham degwa vu Abraham yönon, og ham rëḵ gwevong ngaa nabë sën Abraham nevong lo. ⁴⁰ Senër gägek anon pin sën sa hango vu Anutu lo vu ham, lom ham bë ngis sa mesa nadiik, rëḵ Abraham su vong nebë sënë rë. ⁴¹ Gaḵ ham ngo nesepa loḵ amamin vaha!” Loḵ denër yah bë, “He atamin su deḵo he duum rë! He amamin Anutu timu.”

⁴² Rëḵ Yesu nër yah bë, “Bë ham amamin Anutu yönon, og rëḵ ham ahëmin geving sa, in sa nado ving Anutu besën seyam. Sa su yam yoh vu sengo kwag rë, gaḵ Anutu vong sa meseyam. ⁴³ Ma nebë va sën ham su raḵ sa gägek degwa ni rë-ë? Sënë degwa nebë ham ayomin nilëlin sa gägek. ⁴⁴ Ham amamin Satan genalu ham, om ham nimin wëëḵ pangsen bë ham sepa doḵ amamin kwa. Vu muginsën yi mehö begö degwa menesis alam medenediik. Rot begwëbeng.

Gesu nesepa loḵ gagek anon rē, in gagek anon su neggēp vu yi rē. Bē nanēr gagek ti, og rēḵ nanēr gagek kuungsēn, in yō yi ngaa nebē saga. Yi mehō gagek kuungsēn, lob gagek kuungsēn ala los degwa yi. ⁴⁵ Gaḵ saḵ nanēr gagek anon mu, om sēn ham su nevonḡ ving sa rē. ⁴⁶ Ham ti tena yoh vu bē rēḵ natōḵ vu ngaa nipaya ti gegēp vu sa? Ma! Sa nanēr gagek anon mu, rēḵ nebē va sēn ham su nevonḡ ving rē-ē? ⁴⁷ Anutu nalu lo, og denebē nengaj vu Anutu yi gagek. Gaḵ su Anutu nalu ham rē, om sēn ham su nebē nengamin vu yi gagek rē.”

Gagek Raḵ Yesu Lu Abraham

⁴⁸ Lob alam Yuda denēr yah vu yi bē, “He raḵ nim bē hong Samaria* ti, rēḵ memō nipaya ti gwang ya ayom. Sagak yōnon!” ⁴⁹ Rēḵ Yesu nēr yah bē, “Su memō nipaya gwang yam sayog rē. Gaḵ sa nehako Amag raḵ, rēḵ ham nedahun sa. ⁵⁰ Sa su nehevongin bē gaḵo arēḡ jaḵ rē. Gaḵ Mehōti nedo beyō rēḵ kwa bo meseggi sa gagek begeḵo sarēḡ jaḵ. ⁵¹ Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē: Bē mehōti sepa doḵ sa gagek, og su rēḵ mala nama na verōḵ yi rē.”

⁵² Lob alam Yuda denēr bē, “Gwēbeng he raḵ ni ggovek ya bē memō nipaya ti gwang ya ayom meneloḵ vu hong. Abraham diiḵ ggovek, galam-denenēr-gagek-rangahsēn dediik bemaya, loḵ genēr bē, ‘Bē mehōti sepa doḵ sa gagek, og su rēḵ mala nama na verōḵ yi rē.’ ⁵³ In gekuung bē kwesuu hil dobahē Abraham sēn diiḵ wirek lo? Gekwesuu alam-denenēr-gagek-rangahsēn sēn dediik wirek lo ving-a? Log bē gweḵo hong jaḵ megenatu re?”

⁵⁴ Lob Yesu nēr yah bē, “Bē sengo gaḵo arēḡ jaḵ, og serēḵ natu ngaa meris. Rēḵ Amag neḵo sarēḡ raḵ, Mehō sēn ham nēr bē ham amamin yi lo. ⁵⁵ Rēḵ ma geham su raḵ ni rē. Gaḵ sa, og serak ni. Bē sa nanēr nabē sa duḡin yi, og rēḵ sa mehō gagek kuungsēn nabē ham. Rēḵ serak ni ggovek ya besa nesepa loḵ yi gagek nivesa rot. ⁵⁶ Ham dobahē Abraham sēn kwa vesa anon rot in bē gelē sa huk sēnē, lob lē ggovek ya, lob ayo nivesa rot.”

⁵⁷ Lob alam Yuda denēr bē, “Su hong ta mehōdahis luu menemadluho rē geyō nahēn, log maḵ gelē Abraham-a?” ⁵⁸ Rēḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē: Vu muginsēn gAbraham su nedo rē, vu buk saga sa nado.” ⁵⁹ Dengo gagek saga lom deḵo gelōḡ raḵ in bē detengwa yi menadiiḵ, rēḵ Yesu vun yi loḵ alam ggēp dub ayo, beto meyah dobnē.

9

Gagek Raḵ Mehō Mala Ḷenod

¹ Yesu tetuu aggata meya, loḵ tōḵ raḵ mehō mala Ḷenod ti. Yiḵ yō mala Ḷenod loḵ buk sēn ata ḵo yi lo. ² Lob Yesu yi hur maluh deloḵ tepēḵ in yi bē, “Tatovaha! Re vonḡ ngaa nipaya lom sēn ata ḵo yi to los mala Ḷenod-a? Degwa neggēp vu mehō sēnē yō yi ngaa nipaya, ma vu ama lu ata hir ngaa nipaya?”

³ Lob Yesu nēr yah vu sir bē, “Degwa su neggēp vu mehō sēnē yi ngaa nipaya ma, vu ama lu ata hir ngaa nipaya rē! Gaḵ ngaa sēnē yō raḵ yi in bē Anutu yi niwēēk natōḵ nam rangah. ⁴ Gwēbeng hes yō nahēn netum, gehil gevong Mehō sēn vonḡ sa meseyam lo yi huk. In rēḵ buk doḵ in hil, lob mehōti su yoh vu bē rēḵ gevong huk rē. ⁵ Buk sēn sa nado dob agi, og setu dob sēnē yi Rangah.”

⁶ Yesu nēr nebē sēnē log pesuv nyē ḵos loḵ dob, log sarōmin los, gejegwi loḵ mehō mala Ḷenod mala ḡahis, ⁷ log nēr vu yi bē, “Gena geḵipek duḵ ngaggee Siloam!” (Arē sēnē degwa nebē ‘Vonḡ ya’). Lom ya meripek luḵ, lob mala tum, log yom.

⁸ Lob yi alam begganñe ving alam sën denelë yi wirek loḵ buk sën neketag monë lu ngaa vu alam lo delë medeloḵ tepëḵ bë, “Maḵ yik mehö sën medo neketag alam in monë lu ngaa wirek lo sënë?” ⁹ Lom la deyogek bë, “Eë-ë! Yik mehö lo sënë!” Log la denenër bë, “Oo sagak mehö ngwë, rëḵ ni nebë mehö saga!” Rëḵ mehö sënë yi yö nër raḵ avi bë, “Yik sa lo sënë!”

¹⁰ Lom deloḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Rëḵ malam nivesa raḵ nebë va?” ¹¹ Loḵ nër yah bë, “Mehö sën denenër arë nebë Yesu lo sarömin dob ving nyë ḵos gejegwi loḵ sa malaḡ, log nër vu sa bë, ‘Gena gejipek duk ngaggee Siloam!’ Lom seya meripek luḵ, lob sa malaḡ nivesa raḵ besa halë nyëḡ.” ¹² Lob denër vu yi bë, “Mehö saga nedo tena?” Rëḵ nër yah bë, “Sa duḡin!”

¹³ Lob deḵo mehö sën mala ḵenod wirek lo, bedeya vu alam Parisai*. ¹⁴ In Yesu sarömin dob los nyë ḵos sënë betateḵin mehö sënë mala loḵ Buk-sewahsën-yi* ti. ¹⁵ Lom mëm Parisai* deloḵ tepëḵ in mehö saga ggökin bë, “Malam nivesa raḵ nebë va?” Loḵ nër yah vu sir bë, “Mehö saga jegwi dob rumengsën loḵ sa malaḡ, log seripek, lob sa malaḡ tum.” ¹⁶ Lob Parisai* la denër bë, “Mehö saga keyëh horek Buk-sewahsën-yi*, om maḵ Anutu su vong yi yam rë.” Rëḵ la denër bë, “Bë mehö nipaya ti, og su yoh vu bë rëḵ gevong ngaa böp nabë sënë rë!” Lob devasuh sir ya yu luu.

¹⁷ Lom denër yah vu mehö mala ḵenod bë, “Mehö sën vong malam nivesa raḵ lo, rëḵ genanër yi nabë va?” Loḵ nër yah bë, “Yi mehö-nenër-gägeḵ-rangahsën ti!”

¹⁸ Wirek mehö sënë mala ḵenod, rëḵ gwëbeng mala netum, rëḵ alam Yuda su devong ving sënë rë. ¹⁹ Lob detahi mehö mala ḵenod sënë ama lu ata yam, bedeloḵ tepëḵ in luho bë, “Maḵ melu nalumin sënë sën melu nër bë ata ḵo yi to los mala ḵenod lo? Rëḵ nebë va sën gwëbeng nelë nyëḡ-ë?”

²⁰ Lom ama lu ata denër yah bë, “Alu arak ni bë alu nalumin sënë, balu arak ni bë ata ḵo yi to los mala ḵenod. ²¹ Rëḵ alu su arak ni bë mala netum nebë va rë! Galu duḡin mehö sën tateḵin mala lo. Om ham ngo doḵ tepëḵ vu yi rë. Yi böp raḵ ggovek ya, om yö nanër yi gägeḵ!” ²² Ama lu ata deggöneng in alam Yuda lom denër nebë sënë. In alam Yuda hir ggev denër gägeḵ venuh bë: Bë mehöti nanër Yesu nabë yi Mesia, og rëḵ degetii yi na in dub-supinsën-yi. ²³ Yik raḵ degwa sënë sën ama lu ata denër bë, “Yi böp raḵ ggovek ya, om ham ngo doḵ tepëḵ vu yi.”

²⁴ Lob detahi mehö sën mala ḵenod lo beron ngwë ggökin bedenër vu yi bë, “Genanër gägeḵ sënë gëp Anutu mala nabë genenër yonon! In he og he raḵ ni bë yi mehö nipaya.”

²⁵ Lob nër yah vu sir bë, “Maḵ yi mehö nipaya ma ma? Sa duḡin. Gaḵ yik serak ngaa timu ni. Wirek sa malaḡ ḵenod, rëḵ gwëbeng sa malaḡ netum.”

²⁶ Loḵ deloḵ tepëḵ yah bë, “Vong nebë va vu hong-a? Tateḵin malam nebë va?” ²⁷ Rëḵ nër yah vu sir bë, “Senër vu ham ggovek, ma ham su ngo rë? Ma nebë va sën ham bë gwengo nah gökin-ë? Maḵ ham bë natu yi hur maluh geving-a?”

²⁸ Lom deggoo yi medenër bë, “Yik yi hur maluh hong saga! Gaḵ he, og Moses yi hur maluh he! ²⁹ He raḵ ni ggovek ya bë Anutu vengwëḡ ving Moses, gaḵ maḵ mehö saga yam vu tena? He duḡin yi degwa.”

³⁰ Lom mehö sënë nër yah vu sir bë, “Alam-e! Ngaa sënë yö agga ti! Ham su raḵ degwa ni rë, rëḵ vong besa malaḡ netum! ³¹ Hil arak ni bë Anutu su nengo alam nijpaya hir gägeḵ rë, gaḵ bë mehöti geḵo Anutu arë jaḵ los sepa doḵ yi gägeḵ lo, og mëm Anutu rëḵ gengo aye. ³² Vu buk muginsën sën Anutu tung yaḡek los dob lo rot beyam töḵ gwëbeng, og su denër bë mehöti ata ḵo yi to los mala ḵenod rëḵ mehö ngwë tateḵin mala rë. ³³ Bë Anutu su gevong mehö

sënë nam rë, og su yoh vu bë rëk gevong ngaa nabë sënë rë.” ³⁴ Rëk denër yah vu yi bë, “Atam avëh nipaya meko hong los ngaa nipaya, lob gerig los ngaa nipaya, loḱ bë getateḱin gagek vu he?” Denër bë sënë gedetii vu dub ayo meto meyah dobnë.

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḱ Alam Malaj Kenod

³⁵ Yesu ngo bë deruuk mehö sënë, lob sero menër vu bë, “Ayom neya timu vu Mehönon Nalu, ma ma?” ³⁶ Loḱ nër yah bë, “O mehö böp, Mehönon Nalu sënëḱ re? Genanër tato vu sa rë, loḱ mëm sëḱ ayog na timu vu yi.” ³⁷ Lom Yesu nër vu yi bë, “Gelë yi ggovek ya, mehö sënë sën gwëbeng yik nevwengwëng ving hong-ë!”

³⁸ Lob mehö sënë nër bë, “Mehöböp, sayog neyök timu vu hong!” Log yun lus vu Yesu.

³⁹ Lob Yesu nër bë, “Seyam dob sënë in mehönon hir gagek natök rangah. Alam malaj kenod rëḱ malaj natum, galam sën denekuung bë malaj netum lo, og malaj kenod doḱ.” ⁴⁰ Lob Parisai* la denedo medengo yi gagek sënë, lob deloḱ tepëḱ vu yi bë, “Maḱ he malamin kenod ving-a?” ⁴¹ Rëḱ Yesu nër yah vu sir bë, “Bë ham malamin kenod, og ham ngaa nipaya su rëḱ gëp vu ham rë. Rëḱ ham nenër bë ham malamin netum, om ham ngaa nipaya nahën neggëp vu ham!”

10

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḱ Tete-sipsip-yi

¹ “Sa nanër vu ham yönon rot nabë mehöti sën su neyoh ya sipsip hir tete avi rë genepesöng ggök tete yu menelux ya lo, og yi mehö-hodeḱ-ata los begö-yi. ² Gaḱ mehö sën neyoh ya tete avi lo, og sipsip alaj yi. ³ Mehö sën negin tete avi lo, og netahinin tete avi in bë sipsip alaj doḱ na geḱo sir. Nelem yi sipsip lo arëj ti ti, geyi sipsip denengo aye medeneyam beneḱo sir to deneya dobnë. ⁴ Neḱo yi sipsip meto deneya dobnë ggovek, log nemugin geyi sipsip lo denetamuin yi, in deneraḱ aye ni. ⁵ Su rëḱ desepa mehö ngwë rë. Gaḱ rëḱ debeya in mehö ngwë in su deraḱ ayej ni rë.” ⁶ Yesu nër gagek peggirinsën sënë vu sir, rëḱ su deraḱ degwa ni rë.

Yesu Tu Sipsip Alaj

⁷ Nebë saga lom Yesu nër yah ggökin bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë sengo ti tu sipsip hir tete avi. ⁸ Alam pin sën demugin meyam denër bë Anutu vong sir yam lo, og sir alam-hodeḱ-ata los begö-yi. Rëḱ sipsip su denngo ayej rë. ⁹ Gaḱ sengo ti tu tete avi. Bë mehöti nam vu sa in bë doḱ na tete ayo, og rëḱ medo nivesa, lob doḱ na tete ayo gegeto mena mega nos benah genom noh vu buk pin.

¹⁰ Mehö-hodeḱ-ata su neyam in ngaa ngwë rë. Gaḱ neyam in bë godeḱ sipsip gengis sir nadiik megevong rii jak sir. Gaḱ sa, og seyam in bë demedo malaj-tumsën medemedo los kwaj vesa. ¹¹ Sipsip alaj nivesa sa. Sipsip alaj nivesa, og nediik in doḱ vu yi sipsip lo. Gaḱ hur sën denebago yi lo, og su negin sipsip nivesa rë. ¹² In su sipsip alaj yi soḱek rë, om nelë bë anöo bemën neyam, og nevu sipsip geneveya meneya, ganöo bemën negga sipsip genetii sir ya denepalët loḱ. ¹³ In mehö sënë nevwong huk in bagosën mu gesu kwa nevo sipsip lo rë.

¹⁴ Gaḱ sa, og sa sipsip alaj nivesa. Sa naraḱ sa sipsip lo nij, gesa sipsip lo deneraḱ sa nig, ¹⁵ nebë sën Amag raḱ sa nig geseraḱ Amag ni. Om sa nadiik in sedoḱ vu sipsip lo. ¹⁶ Log sa sipsip vahi denedo ving, rëḱ su denedo dob Yudea sënë rë. Om sëḱ gaḱo sir saga geving lom degengo sayeg medesepa

doḵ. Lob rēḵ sipsip pin denatu yu timu, galaj timu. ¹⁷ Amaḡ ahē neving sa in sēḵ nadiiḵ in sir. Sēḵ nadiiḵ gesēḵ vesag doḵ nah gökin. ¹⁸ Nabē sa su ngoḡekin nabē sa nadiiḵ rē, og mehōti su yoh vu bē rēḵ ngis sa rē. Gaḵ sengo yoḡekin bē sēḵ nadiiḵ. Sa niḡ wēēḵ yoh vu bē sa nadiiḵ, gesa niḡ wēēḵ yoh vu bē sēḵ vesag doḵ nah gökin. Gaḡek sēnē rēḵ anon jaḵ noh vu sēn Amaḡ nēr vu sa lo.”

¹⁹ Alam Yuda denḡo gaḡek sēnē lob devasuh sir ya yu luu ggōkin. ²⁰ Balam ngahiseḵē denenēr bē, “Memō nipaya gwang ya yi, om sēn nenēr gaḡek jeggin jeggin. Ma nebē va sēn ham nebē nengamin vu yi gaḡek-ē?” ²¹ Gela denenēr bē, “Nabē memō nipaya nevonḡ yi, og su rēḵ nanēr gaḡek nabē sēnē rē! Bē memō nipaya, og su yoh vu bē gevonḡ bemehō mala ḵenod sēnē nivesa jaḵ rē!”

Alam Yuda Desis Begö Raḵ Avij Vu Yesu

²² Nelōḵ buk-ayöōng-yi og kwaj nevo buk sēn dejom raḵ dub-vabuung-böp vu Yerusalem wirek lo bedenegga nos böp neyoh vu ta pin. ²³ Nebē saga lob Yesu vare neggōḵ dub nenga-gelusēn sēn denenēr bē Solomon yi yi lo, ²⁴ lob alam Yuda ya denare tetup yi, gedeloḵ tepēḵ vu yi bē, “Rēḵ medo gwevonḡ behe ayomin ketul doḵ noh vu buk va la? Bē hong Kerisi*, og genanēr rangah vu he.”

²⁵ Lob Yesu nēr yah vu sir bē, “Senēr vu ham ggoveḵ ya, rēḵ ham su nevonḡ ving rē. Huk pin sēn sa nehevonḡ raḵ Amaḡ niwēēḵ lo, og saga netato sa rangah. ²⁶ Ham su ayomin neyam timu vu sa rē, in su sa sipsip ham rē. ²⁷ Sa sipsip lo, og denenḡo sayeḡ, gesa naraḵ nij, gedenetamuin sa. ²⁸ Gesēḵ gevonḡ bedemedo malaj-tumsēn degwata los degwata gesu rēḵ malaj nama rē. Gemehōti su yoh vu bē rēḵ geḵo sir vēr in sa nemaḡ rē. ²⁹ Amaḡ vonḡ sir vu sa, log Amaḡ niwēēḵ rot bekesuu ngaa pin, om mehōti su yoh vu bē rēḵ geḵo sir vēr in nema rē. ³⁰ In alu Amaḡ og yiḵ aluu timu.”

³¹ Lom alam Yuda dejom gelonḡ raḵ in bē detengwa yi menadiiḵ. ³² Lok Yesu nēr vu sir bē, “Sa tato Amaḡ yi huk nivesa vesa ngahiseḵē vu ham, rēḵ ham kwamin nevo sa huk ti tena besēn ham bē ngis sa jaḵ gelonḡ-ē?”

³³ Lok alam Yuda denēr yah vu yi bē, “He su kwamin vo huk nivesa ti behe bē angis hong jaḵ gelonḡ rē! Gaḵ genenēr gaḡek jeggin jeggin. Hong mehō dob yi mu, rēḵ genēr hong bē hong Anutu.

³⁴ Lom Yesu nēr yah vu sir bē, “Maḵ gaḡek neggēp loḵ horek sēn Anutu vo vu ham lo bē, ‘Senēr ham bē ham anutu’ ma ma? ³⁵ Anutu nēr alam sēn vonḡ yi gaḡek ya vu sir wirek lo bē sir anutu, om hil su ayoh vu bē mehoo Anutu yi gaḡek sēnē rē. ³⁶ Rēḵ ham nēr vu Mehō sēn Ama ggooin raḵ bevonḡ yam dob lo bē nenēr gaḡek jeggin jeggin in nēr bē Anutu nalu yi! ³⁷ Nabē sa su nehevonḡ Amaḡ yi huk rē, og mēm ham su ayomin nam timu vu sa beyiḵ ggoveḵ. ³⁸ Rēḵ mu sa nehevonḡ yi huk, om nabē ham su ayomin nam timu vu sa rē, og ham gwelē huk sēn sa nehevonḡ-ē lo, lob ham jaḵ ni nabē Amaḡ nedo loḵ sa, gesa nado loḵ yi.”

³⁹ Lob devonḡ beron ngwē in bē degeḵo na ḵarabus, rēḵ ma geruu sir geto meya. ⁴⁰ Bemēm yah meya vaseḵ bēl Yordan beyah tōḵ ya nyēḡ sēn Jon neripeḵ alam loḵ nyēdahis lo, benedo nyēḡ sagu. ⁴¹ Lob alam ngahiseḵē deyam vu yi bedenēr bē, “Mehō-neripeḵ-alam Jon su vonḡ ngaa böp rē, gaḵ gaḡek pin sēn nenēr raḵ mehō agi, sēn anon raḵ.” ⁴² Lob sir ngahiseḵē ayoj neya timu vu Yesu vu sagu.

¹ Mehöti arë nebë Lasarus nedo Betania lob nirak meneggëp. Betania sën Maria luho ari Marta hir nyëg lo. ² Lob Maria sën keseh ngaa reggu nivesa rak Yesu vaha gerevu rak yu viis lo sën maluhnö Lasarus nirak. ³ Nebë saga, lob avëhnö luho devong gagek ya vu Yesu bë, “Mehöböp, mehö sën ahëm neving rot lo, nirak!” ⁴ Yesu ngo bë nirak rëk nër bë, “Nirak, rëk mu niraksën saga su rëk gevong menadiik rë! Gak nirak in bë tato Anutu niwëek nam rangah bAnutu Nalu niwëek natök nam rangah geving.”

⁵ Yesu ahë ving Marta lööho ari Maria lu maluhnö Lasarus rot. ⁶ Rëk ngo bë Lasarus nirak lob nedo buk luu ving vu nyëg sën nedo lo, ⁷ loḵ nër vu yi hur maluh bë, “Hil anah mana distrik Yudea.”

⁸ Lom yi hur maluh denër vu yi bë, “Tatovaha! Alam Yuda nahën denevong in bë detengwa hong jak gelong, log bë genah megena gökin-a?”

⁹ Lom Yesu nër yah bë, “Hes mala nemadluho-mevidek-luu neggëp yoh vu buk pin, lob bë mehöti na jak rangah, og su rëk taleḵ rë, in nelë nyëg. ¹⁰ Ma bë mehöti na doḵ buk, og rëk taleḵ in nyëg malakenu.”

¹¹ Nër nebë sënë ggovek, loḵ nër vu sir ggökin bë, “Hil mehö Lasarus neggëp yiing rëk sëḵ na megee vu yi.” ¹² Lob yi hur maluh denër bë, “Mehöböp, nabë neggëp yiing, og rëk nivesa jak nah pevis!” ¹³ In dekuung bë neggëp yiing mu, gak mu Yesu nër bë Lasarus diik.

¹⁴ Lom mëm Yesu tateḵin vu sir bë, “Lasarus diik! ¹⁵ Lob sa kwaḡ vesa in ham in sa su nado ving yi vu buk saga rë. Nebë saga om ham rëḵ ayomin nam timu vu sa, om hil ana vu yi.”

¹⁶ Lom Tomas sën denenër yi nebë Pepid lo, nër vu hur maluh vahi bë, “Maam ham na behil ana, gedengis hil behil nadiik geving yi.”

Mehönon Dekedi Jak Nah Vu Bedub Bedemedo Malaj-Tumsën Degwa Yesu

¹⁷ Log mëm Yesu ya beya verup, lob denër vu bë Lasarus ya neggëp bedub yoh vu buk lubeluu ggovek. ¹⁸ Lob Betania neggëp dus vu Yerusalem (ading yoh vu kilomita löö). ¹⁹ Lob alam Yuda ngahi vu Yerusalem bedeyam vu Marta luho Maria in bë degevong beluho ayoj nivesa jak doḵ buk sën luho maluhnöj diik lo. ²⁰ Nebë saga lom Marta ngo Yesu bengö bë neyam, lob ya nebuu aggata. GeMaria nedo beggang.

²¹ Lob Marta nër vu Yesu bë, “Mehöböp, bë gemedo sënë, og sa maluhnög su rëḵ nadiik rë. ²² Rëḵ serak ni, bë gekwetag ngaa ti vu Anutu og rëḵ bo vu hong.”

²³ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Maluhnöm rëḵ kedi jak nah!” ²⁴ Rëḵ Marta nër yah vu bë, “Serak ni bë rëḵ kedi jak nah vu Buk-tamusën, sën alam pin rëḵ dekededi jak nah lo.” ²⁵ Rëḵ Yesu nër bë, “Mehönon dekededi jak nah los demedo malaj-tumsën degwa sa. Mehöti sën ayo nam timu vu sa lo, nabë nadiik, og rëḵ medo mala-tumsën. ²⁶ Galam sën denedo malaj vesa gayoj neyam timu vu sa lo, su rëḵ denadiik bemalaj nama na verök yi rë. Gak rëḵ demedo malaj-tumsën degwata los degwata. Gevong ving gagek sënë ma ma?”

²⁷ Lob Marta nër yah vu Yesu bë, “Eë-ë Mehöböp! Sa hevong ving hong ggovek ya bë Mesia hong! Anutu Nalu hong! Mehö sën Anutu nër wirek bë rëḵ duk nam dob lo.”

Yesu Su

²⁸ Marta nër bë sënë, log yah tahi ari Maria. Log ya patereng vu yi loḵ beggang ayo bë, “Tatovaha verup nedo betahi hong.” ²⁹ Maria ngo lob kedi rak pevis meya vu Yesu. ³⁰ Yesu su verup beggang rë, geyö nahën nedo nyëg len ti sën Marta ya metök vu yi loḵ lo. ³¹ Lom alam Yuda sën denedo ving

Maria ggëp beggang ayo lo, delë bë kedi rak pevis meya dobnë, lob detamuin yi, in dekuung bë neya in bë ngu jak bedub avi.

³² Loḵ Maria tōḵ ya nyëḡ sën Yesu nedo lo belë yi, lob petev meneggëp loḵ vaha genër vu yi bë, “Mehöböp, bë gemedo sënë, og sa maluhnög su rëḵ nadiiḵ rë!” ³³ Yesu lë bë nesu, gelë alam Yuda deyam ving yi, medenesu ving. Lob kwa paya gayo maggin rot lom loḵ tepëḵ bë, “Ham bë meneggëp tena?” ³⁴ Loḵ denër bë, “Mehöböp, genam rëḵ gwelë!” ³⁵ Lob Yesu su.

³⁶ Lob alam Yuda delë medenër bë, “Ham gwelë! Ahë neving mehö sënë rot!” ³⁷ Rëḵ la denenër bë, “Mehö sënë vong bemehö mala kenod mala nivesa rak, om bë berup og maḵ yoh vu bë rëḵ gevong beyi mehö sënë medo vesa geving gesu rëḵ nadiiḵ rë, ma su yoh vu rë?”

Yesu Nër BeLasarus Vesa Loḵ Yah

³⁸ Yesu ayo maggin rot beya meto bedub. Bedub saga yik waak ti gedepëḵa gelöng böpata ti ggërin avi. ³⁹ Lob Yesu nër bë, “Ham kwehe gelöng saga na!” Loḵ mehö sën diiḵ lo avëhnö Marta nër bë, “Mehöböp! Diiḵ mebuk lubeluu ya ggovek benivë rak!” ⁴⁰ Rëḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Senër vu hong gwëbeng lo bë, nabë gwevong geving, og rëḵ gwelë Anutu niwëëḵ!”

⁴¹ Lob mëm dekehe gelöng ya, log Yesu vër mala rak ya yagek genër bë, “O Amag! Sa ketag vu hong begeno sa jom-raksën ggovek ya. ⁴² Seraḵ ni bë genengo sa jom-raksën yoh vu buk, rëḵ sa kwaḡ nevo alam sën denare agi, gesa nanër sënë in bë dejak ni nabë gevong sa yam.”

⁴³ Nër bë sënë log tahi niwëëḵ bë, “Lasarus! Gweto genam dob!” ⁴⁴ Lob mehö diiksën Lasarus tur to meyam los tob sën debom yi loḵ lo. Devenir yi loḵ tob ggëp vaha beya metōḵ baḡë, gengwë ggërin mala. Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gwepuh tob vër in yi!”

Alam Devengwëng Rak Yesu Medenër Bë Dengis Menadiiḵ (Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

⁴⁵ Alam Yuda ngahiseḵë sën deyam vu Maria lo, delë ngaa sën Yesu vong, lob ayoj ya timu vu yi. ⁴⁶ Rëḵ sir la yah denër ngaa sën Yesu vong agi rangah vu alam Parisai*.

⁴⁷ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho Parisai* desupin sir ving Kaunsor medenër bë, “Hil rëḵ gevong nabë tena? In mehö sënë nevong ngaa böp böp ngahiseḵë. ⁴⁸ Bë hil agöneng in yi gegevong nabë sënë rot, og rëḵ alam pin ayoj na timu vu yi. Lob alam Rom rëḵ nam dekevoh hil hed dub-vabuung-böp los alam pin.”

⁴⁹ Loḵ hir mehöti arë nebë Kayapas nedo. Tu alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp loḵ ta saga, lob nër vu sir bë, “Ham su nerak ngaa ti ni rë. ⁵⁰ Om sën ham su kwamin tōḵ rak bë: Nabë mehö timu nadiiḵ doḵ nah alam pin bej, og mëm nivesa rë. In mëm alam pin su malaj nama.” ⁵¹ Rëḵ su nër sënë yoh vu yö kwa rë. Gaḵ tu alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp loḵ ta ti saga, om yik netu mehö-nenër-rangahsën ti ving menër gagek rangah rak sën Yesu rëḵ nadiiḵ doḵ nah alam Yuda bej lo. ⁵² Rëḵ mu su rëḵ nadiiḵ in alam Yuda mü rë, gaḵ rëḵ nadiiḵ in ngupin Anutu nalu lo pin sën denedo ya ya, bedenatu degwa timu.

⁵³ Lob dejoo gagek venuh loḵ buk sënë bë dengis yi menadiiḵ. ⁵⁴ Lom Yesu su vare neyoh rangah loḵ alam Yuda malaj ggökin rë, gaḵ tah meya beggang-bu ti arë nebë Epraim, sën neggëp dus vu nyëḡ-yumeris. Belosho yi hur maluh ya denedo sagu.

⁵⁵ Lob alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus rak, lob alam ngahiseḵë vu nyëḡ pin derak medeya Yerusalem in bë desemu sir in dega nos-ggöksën-yi. ⁵⁶ Gedenesero Yesu. Denare dub-vabuung-böp yi katum ayo, gedenenër

vu sir bë, “Ham kwamin nevo nebë va? Maḵ Yesu su rëḵ nam gelë buk vabuung sënë rë?” ⁵⁷ Galam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam Parisai* denër ggovek bë, “Bë mehöti raḵ ni bë nedo bë tena, og nanër tato vu he, mehe najom yi ahon.”

12

Maria Keseh Ngaa Reggu Nivesa Raḵ Yesu Vaha (Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ Yesu ya metöḵ ya Betania sën nër bemehö diiksën Lasarus kedi raḵ vu bedub lo, gebuk nemadvahi-vidék-ti nahën neggëp in bë mëm degelë Buk-ggöksën-yi*. ² Lom devong nos böp vu Yesu vu nyëḡ sënë, lob Marta neruu nos geLasarus losho vatëveḵ medo denegga nos ving Yesu. ³ Lob Maria ḵo ngaa reggu nivesa buayo böp ti yam. Alam Yuda denerikin ngaa reggu nivesa saga raḵ heljeng. Arë nebë nart beyi monë böpata rot. Lom Maria rikin raḵ Yesu vaha, gerevu raḵ yu viis, lob ngaa reggu nivesa saga reggu ya tagwaveḵ loḵ beggang ayo pin. ⁴ Rëḵ yi hur maluh ti arë nebë Yudas Iskariot, mehö sën rëḵ nanër Yesu rangah vu alam-begö-yi lo, nër bë, ⁵ “Hil su bë gevong balam debago ngaa reggu nivesa sënë jaḵ K300 in hil adok vu alam-ḵupeḵ-masën jaḵ-a?” ⁶ Rëḵ su kwa vo alam-ḵupeḵ-masën lo yönon benër rë. Gaḵ mehö-hodeḵ-ata! In negin Yesu losho yi hur maluh lo hir jej-monë-yi, lom neggodeḵ monë sën denetung loḵ lo.

⁷ Rëḵ Yesu nër bë, “Ham naḵöök! Genevong tahutahu raḵ sa buk sën dedev sa na lo. ⁸ Alam-ḵupeḵ-masën rëḵ demedo geving ham gesu rëḵ nama na rë, gaḵ saḵ su rëḵ medo geving ham hus ading rë!”

Alam-deneḵo-seriveng Devengwëḡ Raḵ Bë Dengis Lasarus Nadiiḵ

⁹ Lob alam Yuda ngahiseḵë derak ni bë Yesu nedo Betania lom deyam vu yi. Rëḵ su deyam in bë degelë Yesu yö ti rë, gaḵ deyam in bë degelë Lasarus sën Yesu nër bekedi raḵ vu bedub lo geving. ¹⁰ Lom alam-deneḵo-seriveng hir ggev dejoo gaḡek revuh ti bë dengis Lasarus nadiiḵ geving. ¹¹ In alam Yuda ngahiseḵë kwaj nevo Lasarus bayoj ya timu vu Yesu gedevuu alam-deneḵo-seriveng ya.

Yesu Loḵ Ya Yerusalem Nebë Mehö-los-bengö (Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

¹² Alam ngahiseḵë yam denedo ggovek ya in bë dega nos böp ggöksën-yi, loḵ heng to lom denego Yesu bengö bë vongin berup Yerusalem. ¹³ Lom deḵo ḵapah meya denebuu yi vu aggata, lob depisek in yi bë:
“Hosana!

Anutu gevong semusemu vu Mehö sën neyam los Mehöböp niwëëḵ lo!
Alam Israel hir mehö-los-bengö!”

¹⁴ Lob Yesu töḵ vu dogi merak nedo. Yoh vu sën Anutu-yi-ḵapiya nër lo bë:

¹⁵ “Alam Sion*-e! Ham su göneng in ham rë!

Ham gwelë rë!

Ham mehö-los-bengö neyök vu ham.

Nedo raḵ dogi nalu meneyök!”

¹⁶ Vu muginsën yi hur maluh su derak ngaa sënë degwa ni rë, rëḵ nahub geYesu kedi raḵ garë böp raḵ ggovek, loḵ mëm kwaj vo yah gaḡek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo, lom derak ni bë anon raḵ yoh vu.

¹⁷ Lob alam ngahiseḵë sën denare ving Yesu genër beLasarus kedi raḵ betah yi in waḵ geto meyom lo, denër bengö ya meya. ¹⁸ Lob alam pin ya denebuu yi loḵ aggata, in denego bengö bë vong ngaa böp sënë. ¹⁹ Lob Parisai*

yah denër vu sir bë, “Kë! Ham lë! Hil hed gagek su rëk anon jak rë, in alam pin yah detamuin yi.”

Alam Grik La Bë Degelë Yesu*

²⁰ Log alam ngahi derak medeya Yerusalem loḵ buk vabuung sënë in bë degeḵo Anutu arë jak gedega nos Buk-ggöksën-yi*. Balam Grik* la deya ving, ²¹ lob deya vu Pilip sën yi nyëḡ Betsaida vu distrik Galilea lo bedeloḵ tepëḵ vu yi bë, “Mehö böp, he bë galë Yesu.” ²² Lob Pilip ya menër vu Andreas, lob Andreas luho Pilip ya denër vu Yesu.

²³ Loḵ Yesu nër yah vu luho bë, “Buk sën Mehönon Nalu niwëëḵ los arë böp natöḵ nam rangah lo dus rak. ²⁴ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë hil su gehin saköm gahis ti duḵ na dob bemengëḵ na rë, og yik saköm gahis timu saga beyö rëḵ medo. Rëḵ mu nabë duḵ na dob bemengëḵ na, og rëḵ nakip banon ngahiseḵë berup jak. ²⁵ Mehöti bë ahë geving navi vu dob sënë, og rëḵ anon mala nama. Gaḵ mehöti bë nidëlin navi vu dob sënë, og rëḵ medo mala-tumsën degwata. ²⁶ Bë mehöti gevongin nabë natu sa hur ti, og sepa doḵ sa vahag. Lob nyëḡ sën sa medo lo, og sa hur lo rëḵ demedo nyëḡ saga geving sa. Mehöti bë natu sa hur ti, og rëḵ Anutu geḵo yi jak.”

Yesu Nër Bë Rëḵ Dejekö Yi Jak Kelepeḵo

²⁷ “Sayog maggin rot, om sëḵ nanër nabë va? Maḵ sëḵ nanër nabë, ‘Amag, gwëḵo sa vër in ngaa sën vongin natöḵ vu sa agi?’ Ma! Sa su rëḵ nanër nabë sënë rë. Gaḵ seyam sënë in bë sa gaḵo maggin nabë sënë. ²⁸ Om Amag, getato nim wëëḵ los arëm böp na rangah!” Yesu nër nebë sënë log gagek ti yam vu yagek bë, “Sa tato nig wëëḵ los arëḡ böp ya rangah vorot, gesëḵ gevong gökin nah!” ²⁹ Loḵ alam sën denare dus vu lo, denḡo lob denër bë, “Vakuvek veröp!” Gela denër bë, “Angër ti nër gagek vu yi!”

³⁰ Lom Yesu nër vu sir bë, “Gagek sënagi su yam in bë bo niwëëḵ vu sa rë, gaḵ yam in ham. ³¹ Gwëbeng og Anutu joo alam dob sënë hir gagek venuh ggovek ya bë rëḵ bo nyëvewen doḵ nah vu sir yönon. Log gwëbeng vongin juuk dob ala nipaya sën lo na. ³² Dejekö sa jak na vavunë, loḵ mëm sëḵ getah alam doḵ mehönon pin medenam vu sa.”

³³ Yesu nër gagek sënë in bë tato nabë rëḵ dengis yi jak kelepeḵo* menadiiḵ.

³⁴ Loḵ alam denër yah vu bë, “He hangö gagek nebë sënë loḵ horek bë Mesia rëḵ medo degwata los degwata. Rëḵ nebë va sën genër bë dejekö Mehönon Nalu jak na kelepeḵo*-ë? Maḵ Mehönon Nalu sakaḵ re?”

³⁵ Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Yik Rangah rëḵ medo geving ham dus teka geving. Lob ham medo mena jak Rangah sënë doḵ buk sën nahën nedo ving ham agi, in malakenu rëḵ gërin ham. Mehöti bë na doḵ malakenu, og rëḵ duḡin nyëḡ sën neyoh lo. ³⁶ Om ham ayomin na timu vu Rangah sënë doḵ buk sën nahën nedo ving ham agi, log mëm ham ngo rëḵ natu alam dob sënë hir rangah.”

Yesu nër nebë saga ggovek log vuu sir geya mevun yi.

Alam Yuda Ngahiseḵë Su Devong Ving Yesu Rë

³⁷ Yesu vong ngaa böp ngahiseḵë medenelë, rëḵ su ayoj ya timu vu yi rë, ³⁸ lob mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek anon rak nebë sënë. Sën kevu meneggëp nebë:

* **12:20:** Jon kevu bë alam Grik la deyam in bë degelë Yesu. Alam Grik sënë su alam Yuda rë. Rëḵ mu denḡo Anutu bengö bekwaj vo bë yik Anutu soḡek, lom denesepa loḵ yi horek medenejom rak vu yi. Lob deneya ving alam Yuda, lob sir sënë deya Yerusalem in bë degelë dub-vabuung-böp medenajom jak doḵ. Loḵ tum denḡo Yesu bengö bedeya vu yi in bë degelë. Alam-yu-ngwë pin og su denesepa loḵ Anutu rë, gaḵ yik sir ti ti nebë sënë.

“Mehöböp, alam tena devong ving alu hed gagek-a?

Log Mehöböp, re rak nim wëek ni?”

³⁹ Su deyoh vu bë ayoj na timu vu Yesu rë, in gagek ngwë sën Yesaya kevu meneggëp lo anon jak geving. Sën nebë:

⁴⁰ “Anutu kebu malaj,

gevong kwaj ma in sir,

in bë su rëk degelë ngaa jak malaj los kwaj bo bedejak ni rë,

log su deyoh vu bë degërin ayoj nom vu sa,

besa gevong nijvesa jak rë. Gerëk nama!”

⁴¹ Yesaya lë Yesu niwëek los vunëk vunëk yagek yi wirek, lom nër gagek saga rak yi. ⁴² Rëk mu alam ngahisekë ayoj ya timu vu yi, geggev la ving. Rëk deneggönengin alam Parisai*, lom su denër rangah rë, in kwaj nevo bë rëk dejuuk sir in dub-supinsën-yi. ⁴³ Om su ahëj ving pangсэн bë Anutu geķo arëj jak rë. Gaķ mëm ahëj ving pangсэн rot bë mehönon yö degeķo arëj jak.

Gagek Rak Sën Yesu Gengo Alam Hir Gagek Degwa

⁴⁴ Lom Yesu tahi ya rangah bë, “Mehöti sën ayo nam timu vu sa lo, og su ayo neyam timu vu sengo ti rë. Gaķ ayo neya timu vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving. ⁴⁵ Gemehöti sën gelë sa lo, og nelë Mehö sën vong sa meseyam lo ving.

⁴⁶ Seluķ yam dob sënë nebë rangah in bë alam pin sën ayoj nam timu vu sa lo su demedo doķ malakenu. ⁴⁷ Bë mehöti gengo sa gagek rëk su gevong banon jak rë, og sa su rëk gevong nyëvewen doķ nah vu yi rë. In sa su yam dob in bë gevong nyëvewen vu mehönon rë gaķ seyam in bë gako sir nom. ⁴⁸ Mehöti bë geruu demi vu sa gesu gebë nenga vu sa gagek rë, og ngaa sën rëk seggi yi betatekin nabë vong paya lo nedo. Yik gagek sën sa nanër lo. Rëk seggi yi menanër nabë geķo nyëvewen nipaya doķ nah vu Buk-tamusën. ⁴⁹ In sa su nehevong gagek yoh vu sengo kwaģ rë. Gaķ Amaģ sën vong sa meseyam lo, yö nër gagek pin sënë vu sa bë sa gevong los nanër. ⁵⁰ Nër vu sa bë sa nanër yi gagek vu ham in ham medo malamin-tumsën degwata, geseraķ ni bë yi gagek saga yönon om sën senër.”

13

Yesu Ripek Yi Hur Maluh Vahaj

¹ Alam Yuda hir Buk-vabuung-ggöksën-yi yö nahën geYesu rak ni bë buk dus rak ggovek ya bë gevuu dob sënë genah vu Ama. Ahë neving yö yi alam sën denedo dob sënë vu muginsën rot meya verup loķ buk sën diik lo.

² Medo denegga nos sehuksën loķ Satan loķ ya Yudas Iskariot sën Simon nalu lo ayo ggovek ya bë gevong Yesu doķ na alam Yuda nemaj. ³ Rëk Yesu yö rak ni ggovek ya bë Ama lëein ngaa pin loķ ya nema, berak ni ving bë Anutu vong yi yam, gerëk nah mena vu Anutu gökin. ⁴ Lom Yesu kedi rak vu tevor mekah yi röpröp ngwë sën neröp ggök vavunë lo ya, log ķo taor ti bevëh neggëp balo, ⁵ log keseh bël loķ ya perë böp ti betung ya, generipek yi hur maluh vahaj, generevu rak taor sën vëh neggëp balo lo.

⁶ Lob neripek vahaj meverup loķ Simon Pita. Lom Pita nër vu yi bë, “Mehöböp, bë geķipek sa vahag-a?”

⁷ Lob Yesu nër yah vu bë, “Gwëbeng og su geraķ ngaa sën sa nehevong agi ni rë. Gaķ nahub rëk rëk geķaķ ni.”

⁸ Loķ Pita nër yah vu bë, “Su rëk geķipek sa vahag rë! Gaķ rëk nama!” Rëk Yesu nër yah vu yi bë, “Bë sa su jipek vaham rë, og alu su rëk nemad doķ ti in huk rë.” ⁹ Lob Simon Pita nër yah bë, “Om Mehöböp, su geķipek sa vahag mu, gaķ geķipek sa nemaģ los sa yug geving!” ¹⁰ Rëk Yesu nër bë, “Mehöti sën ripek yi ggovek lo, og yik rëk jipek vaha mu gökin, gaķ anon pin niveseek rak

ggovek ya, rëk mu su ham pin rë.” ¹¹ In Yesu rak ni ggovek ya bë mehö saga rëk nanër yi rangah vu alam Yuda hir ggev, lom mëm nër bë, “Ham pin su nimin veseek rak rë!”

¹² Yesu ripek vahaj ggovek, log röp yi röpröp yah geto nedo. Log nër vu sir bë, “Maḵ ham rak ngaa sën sa hevong vu ham-ë ni? ¹³ Ham nenër sa nebë Tatovaha los Mehöböp, lob ham nër yoh vu in sa nebë saga. ¹⁴ Ham Mehöböp los Tatovaha sa, rëk seripek ham vahamin. Om ham jipek arimin lo vahaj geving nabë saga. ¹⁵ In gwëbeng sa tato tahutahu vu ham, om ham gwevong nabë sën sa hevong vu ham-ë. ¹⁶ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Hur ti su kesuu ala rë. Genabë mehöti gevong ngwë geḵo gagek mena, og ngwë sën ḵo gagek meneya lo, su kesuu mehö sën vong yi ya lo rë. ¹⁷ Bë ham jaḵ ngaa saga ni, beham gwevong nabë saga, og rëk ham kwamin vesa. ¹⁸ Sa su nanër rak ham pin rë, gaḵ sengo rak alam sën sehoo in sir rak tu sa alam ggovek lo nij. Rëk gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon jaḵ. Gagek sën nër nebë: Mehö sën negga nos ving sa, vër vaha rak in baḵë sa. ¹⁹ Gagek sën sa nanër vu ham lo su anon rak rë geyö nahën, rëk sa nanër vu ham namugin in bë nahub rëk natöḵ rangah, lob ham rëk gwevong geving sa nabë yik Mehö lo sënë. ²⁰ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Mehöti bë gevong nivesa vu mehö sën sa gevong nöḵ lo, og mehö saga vong nivesa vu sa nebë saga. Log mehöti bë gevong nivesa vu sa, og vong nivesa vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving.”

Yesu Tato Mehö Sën Bë Rëk Nanër Yi Rangah Lo

(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

²¹ Yesu nër nebë saga ggovek, log ayo maggin genër bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë ham sënë ti rëk gevong sa doḵ na alam sën denelë sa paya lo nemaj.” ²² Lom yi hur maluh degët sir meyah meyom in sir dugin mehö sën Yesu nër gagek rak yi lo. ²³ Log hur maluh ti sën Yesu ahë neving yi lo* nedo dus vu Yesu. ²⁴ Lob Simon Pita të kwa in genër vu bë, “Gedoḵ tepëḵ vu yi nabë nenër re!”

²⁵ Lob kepë yi yah dus vu Yesu genër vu bë, “Mehöböp, genenër re saga?” ²⁶ Lob Yesu nër yah vu bë, “Rëk sa daḵoo nos teka sënë doḵ gabum besebo vu yi. Og yik mehö lo sënë.” Lob daḵoo nos ḵemu teka loḵ gabum bevo vu Yudas sën Simon Iskariot nalu. ²⁷ Yudas vo nos vër ggovek log pevis geSatan loḵ ya ayo. Yesu nër vu bë, “Ngaa sën bë gwevong lo, og gwevong pevis.” ²⁸ Lom sir pin sën medo denegga nos los reggu saga lo sir ti su rak gagek sën Yesu nër agi degwa ni rë. ²⁹ Deraḵ ni bë Yudas neḵin jej-monë-yi, lom vahi kwaj nevo bë maḵ Yesu nër vu bë na bago nos-buk-vabuung-yi borot. Ma, maḵ nër vu bë bo ngaa vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo. ³⁰ Log Yudas gga nos teka saga ggovek, log pevis meto meyah doḵnë. To meyah log buk loḵ.

Horek Mewis Ti

³¹ Yudas to meyah doḵnë ggovek, log Yesu nër bë, “Gwëbeng Mehönon Nalu niwëëḵ los arë böp töḵ yam rangah ggovek ya, log Mehönon Nalu vong bAnutu niwëëḵ los arë böp töḵ yam rangah ving. ³² Yönon, vong bAnutu niwëëḵ los arë böp töḵ yam rangah, om Anutu rëk gevong beMehönon Nalu niwëëḵ los arë böp natöḵ nam rangah geving, om vongin gevong pevis. ³³ Naluḵ lo! Sa medo geving ham teka rë, loḵ ham rëk sero sa nabë sën senër vu alam Yuda wirek lo nebë, ‘Ham su yoh vu bë rëk na nyëḵ sën sëḵ na-ë rë.’ ³⁴ Sa bë bo horek mewis ti vu ham nabë: Ham ahëmin geving ham. Ham ahëmin geving ham nabë sën sahëḵ neving ham lo. ³⁵ Bë ham ahëmin geving ham nabë sënë, og rëk alam pin dejaḵ ni nabë sa hur ham.”

* **13:23:** Mehö sën Yesu ahë neving yi lo og maḵ yik yi Jon, rëk mu yö kevu ḵapiya om sën lah yi vun bekevu meneggëp vunsën.

Yesu Nër Vu Pita Bë Rëk Dah Yi Vun
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶ Lok Simon Pita lok tepëk vu yi bë, “Mehöböp, rëk gena tena?” Lom Yesu nër yah vu bë, “Su geyoh vu bë rëk gesepa sa megenam nyëg sën sena-ë rë. Gaḱ nahub rë, lok rëk getamuin sa.” ³⁷ Rëk Pita nër bë, “Mehöböp! Sa su rëk sepa hong mena pehi rë in va? Sëḱ nadiik in hong!”

³⁸ Lob Yesu nër yah bë, “Rëk genadiik in sa yönon-a? Sa nanër vu hong yönon rot nabë pehi sënë og ḱöḱrëeh su rëk ngu rë, log rëk gedah sa vun beron löö!”

14

Yesu Neli Hil Ya Vu Anutu

¹ “Ham su göneng in ham. Ham ayomin na timu vu Anutu, gayomin nam timu vu sa geving. ² Amaḱ yi beggang los ayo ngahiseḱë neggëp. Bë nama, og sa su rëk nanër vu ham wirek nabë sena gero nyëg vu ham rë. ³ Rëk nyëg neggëp, om sën sena gero vu ham govek rë, lok mëm senom meḱako ham jaḱ geving sa in nyëg sën sa medo lo, og ham rëk medo geving. ⁴ Log nyëg sën sa bë na lo, og ham raḱ yi aggata ni ggovek.”

⁵ Rëk Tomas nër yah vu yi bë, “Mehöböp, gena tena? He dugin! Lob he rëk ajaḱ aggata saga ni nabë va?”

⁶ Lom Yesu nër vu yi bë, “Aggata sa, gegagek anon los mala-tumsën degwa sa. Mehöti su rëk noh aggata ngwë mena vu Amaḱ rë, gaḱ rëk nama! Gaḱ yik sengo timu. ⁷ Bë ham jaḱ sa niḱ, og ham raḱ Amaḱ ni ving. Gwëbeng ham raḱ ni, in ham lë yi ggovek.”

⁸ Rëk Pilip nër yah vu bë, “Mehöböp, getato Amam vu he, lok mëm he kwamin vesa.”

⁹ Rëk Yesu nër yah vu bë, “Pilip! Sa nado hus adingseḱë rot ving ham, rëk ngo ghenahën gesu geraḱ sa niḱ rë? Alam sën delë sa lo, og yik nebë delë Amaḱ. Ma genër bë ‘Getato Amam vu he’ in va? ¹⁰ Ma su gevong ving bë Amaḱ nedo lok sa gesa nado lok Amaḱ rë? Gagek sën sa nanër vu ham lo, og sa su nehevong yoh vu sengo kwag rë, gaḱ Amaḱ sën nedo lok sa lo yö neving yi huk. ¹¹ Ham gwevong geving sa gagek sënë nabë sa nado lok Amaḱ, gAmaḱ nedo lok sa! Bë nama, og ham kwamin bo huk pin sën sa nehevong lo, lom ham gwevong geving saga. ¹² Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bë mehöti ayo nam timu vu sa, og yik rëk gevong huk pin nabë sën sa nehevong agi geving. Log rëk gevong huk böpata rot kesuu sehög, in sa nayah vu Amaḱ. ¹³ Log ngaa pin sën ham kwetag in jaḱ sarëḱ lo, og sëḱ gevong vu ham, in sa gevong bAmaḱ niwëëḱ los arë böp natöḱ nam rangah nabë saga. ¹⁴ Bë ham kwetag in ngaa jaḱ sarëḱ, og sëḱ gevong vu ham.”

Yesu Nër Bë Rëk Gevong Anon Vabuung Nam

¹⁵ “Bë ham ahëmin geving sa, og rëk ham sepa doḱ sa horek. ¹⁶ Lob sëḱ ḱetag na vu Amaḱ, lob rëk gevong ham Mehö ngwë nam in gadu ham los gevong niwëëḱ vu ham, gerëḱ medo geving ham degwata los degwata. Mehö sënë yik yi Anon Vabuung begagek anon ala yi. ¹⁷ Alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo, og su deyoh vu bë degeḱo yi rë, in su delë yi bederaḱ ni rë. Rëk hameḱ ham raḱ ni. In nedo ving ham, gelok nedo ham ayomin. ¹⁸ Sa su rëk gevu ham meham medo kwetul doḱ nabë hur meten rë. Gaḱ sëḱ nom vu ham. ¹⁹ Buk su hus ading rë galam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo pin su rëk degelë sa gökin rë, gaḱ hameḱ rëḱ gwelë sa. Sa nado malaḱ-tumsën, om ham rëḱ medo malamin-tumsën geving. ²⁰ Doḱ buk saga og ham rëḱ jaḱ ni nabë sa nado lok Amaḱ, geham nedo lok sa, gesa nado lok ham. ²¹ Mehöti sën geḱo sa horek mesepa doḱ nivesa lo, og mehö sënë ahë neving sa. Lom bë

mehöti ahë geving sa, og Amag rëk ahë geving yi, gesahëg geving yi geving, gesëk tatekin sa vu yi bejak sa nig.”

²² Yesu nër nebë sënë, lom mehö ngwë arë nebë Yudas, saga su Iskariot rë, nër vu Yesu bë, “Mehöböp, genër va saga? Sën bë getato hong rangah vu he gesu rëk getato hong vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo rë-ë? Saga nabë va?”

²³ Loḵ Yesu nër yah vu bë, “Bë mehöti ahë geving sa, og rëk sepa dok sa gagek megero, lob mëm Amag rëk ahë geving yi, galu rëk anam medo geving yi. ²⁴ Mehöti bë su ahë geving sa rë, og su rëk sepa dok sa gagek rë. Gagek sën ham nengo lo, og su sengo ti sa ngaa rë, gaḵ yam ggëp Amag sën vong sa meseyam lo. ²⁵ Sa nahën nado ving ham gesenër gagek sënë vu ham. ²⁶ Gaḵ Mehö sën dok vu ham anon lo, sagak Anon Vabuung sën Amag rëk gevong nom los sa nig wëek dok nah sa bög lo, og rëk tatekin ngaa pin vu ham los bër ham kwamin jak beham kwamin bo ngaa pin sën senër vu ham. ²⁷ Sa bë na jak om sa gevong beham ayomin geto revuh. Sa nehevong beham ayomin neto revuh nebë sën sayog neggëp revuh lo. Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, og su deyoh vu bë degevong beham ayomin geto revuh rë, gaḵ sak seyoh vu om sa nehevong. Om mëm ham su newamin jak, geham su göneng in ham. ²⁸ Ham ngo sa gagek sën senër vu ham bë sa gevuu ham gesena rëk sëk nom vu ham. Bë ham ahëmin neving sa, og ham kwamin vesa in sa naya vu Amag, in Amag og böp bekesuu sa. ²⁹ Gagek sënë yö nahën gesa nanër vu ham namugin, in nabë anon jak og ham jak ni.

³⁰ Sa su rëk nanër gagek pangsen rot vu ham rë, in dob sënë ala nipaya vongin berup, rëk mu su yoh vu bë rëk kepë sa rë. ³¹ Sa bë alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo dejak ni nabë sahëg neving Amag, gesa nehevong ngaa yoh vu gagek sën Amag vong vu sa meseyam in lo. Om ham kwedi jak mehil ana!”

15

Yesu Nër Bë Tu Wain Jes Degwa

¹ “Wain jes degwasekë sogek sa, gAmag tu wain ala. ² Sa nemaḡ pin sën su denesis anoj rë lo, og Amag neketöv vër menetë ya, gesa nemaḡ nivesa pin sën denesis anoj lo, og neketöv dus genetongin, in bë dengis anoj ngahisekë rot. ³ Lob gagek sën senër vu ham ggovek lo, tongin ham ggovek ya nebë saga. ⁴ Ham medo dok sa, loḵ mëm sëk medo dok ham. Bë ham su medo dok sa rë, og ham su rëk ngis anomin rë. Sa tahu rak nema sën su rak nare jes rë lo, in saga su yoh vu bë ngis anon rë. ⁵ Wain jes sa, genema ham. Mehöti sën nedo loḵ sa gesa nado loḵ yi lo, og rëk ngis anon ngahisekë rot. Bë sa su medo geving ham rë, og ham su yoh vu bë rëk gwevong ngaa ti niröp rë. ⁶ Mehöti bë su medo dok sa rë, og rëk mala nama nabë wain nema sën deneketöv vër benebebov ya lob denesupin beya denevesi rak ya nengwah lo.

⁷ Nabë ham medo dok sa gesa gagek medo dok ham yönon, lom nabë ham ahëmin geving ngaa ti bekwetag, og rëk ham gweko. ⁸ Bë ham ngis anomin ngahisekë, og saga rëk geḵo Amag arë jak los tato niwëek, lob ham rëk natu sa hur. ⁹ Sahëg neving ham nebë sën Amag ahë neving sa, om ham su gwetah ham vër in sa ahëg-vingsën saga. ¹⁰ Bë ham sepa dok sa horek, og sëk ahëg geving ham pangsen, nabë sën sa nesepa loḵ Amag yi horek, gahë neving sa pangsen lo. ¹¹ Senër gagek pin sënagi yök vu ham, in bë ham kwamin vesa nabë sa, beham kwamin-vesasën gërin ham ayomin los dahis.

¹² Sa horek nebë: Ham ahëmin geving ham nabë sën sahëg neving ham. ¹³ Mehöti bë nadiik dok nah yi alam lo bej, og ahë neving sir kesuu sën

mehönon pin ahěj neving hir alam lo. ¹⁴ Log nabë ham sepa dok sa horek sën sevo vu ham lo, og ham tu salam yönon. ¹⁵ Om sa su rëk nanër ham gökin nah nabë sa hur meris ham rë, in hur meris og sir dugin huk sën alaj kwa nevo bë gevang lo. Gağ senër ham bë ham tu sa alam sogek, in ngaa pin sën sa nehango ggëp Amag lo, og senër rangah vu ham ggovek ya. ¹⁶ Ham su hooin sa rak rë, gağ sehooin ham rak mehevong ham ya in bë ham ngis anomin ngahisekë beham anomin saga medo degwata. Lom nabë ham kwetag ngaa ti jak sarëg vu Amag, og rëk bo vu ham. ¹⁷ Lob sa horek nebë sënë: Ham ahëmin geving ham!”

Yesu Nër Bë Alam Sën Denesepa Lok Aggata-dob-yi Lo Rëk Degevang Begö Vu Yesu Yi Alam

¹⁸ “Alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo, bë ahěj sengën vu ham, og ham jak ni nabë ahěj sengën vu sa nebë saga mugin. ¹⁹ Bë ham degwa vu dob, og rëk alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo ahěj geving ham, in ham los degwa timu. Rëk ma geham su degwa vu dob rë. Sehooin ham rak lok alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo, om sën ahěj sengën vu ham. ²⁰ Ham kwamin bo gägek sën senër vu ham lo bë: Hur ti su kesuu ala rë. Dedeginengin sa rak ngaa maggin, om rëk dedeginengin ham jak ngaa maggin nabë saga geving. Gağ bë desepa dok sa gägek, og rëk desepa dok ham gägek geving. ²¹ Rëk mu mehönon rëk degevang nij paya vu ham in salam ham, in su derak Mehö sën vong sa meseyam lo ni rë. ²² Bë sa su nam nanër gägek rangah vu sir rë, og su rëk degeruu demij vu sa bengaa nipaya gëp vu sir rë. Rëk seyam nër vu sir, om gwëbeng sënë su yoh vu bë dedahun jak hir ngaa nipaya rë. ²³ Mehöti bë gelë sa paya, og nelë Amag paya ving nebë saga. ²⁴ Ngaa böp böp sën mehöti su vong wirek rë lo, bë sa su nam gevang medegelë rë, og su rëk degeruu demij vu sa bengaa nipaya gëp vu sir rë. Rëk delë bë sa nehevong ngaa böp ngahisekë nebë sënë, lom nahën denelë alu Amag paya. ²⁵ Nebë saga in bë gägek sën dekevu meneggëp lok hir horek lo anon jak nabë: Denelë sa paya meris mu gedegwa ma. ²⁶ Lob Mehö-dok-vu-ham, Anon Vabuung gägek-anon-yi sën yam vu Amag lo, sën sëk gevang vu Amag menom vu ham lo, og rëk tatekin sa degwa. ²⁷ Geham rëk tatekin sa degwa rangah nabë saga geving, in ham nedo ving sa vu muginsën mejom ahon menedo.

16

¹ Senër gägek sënë vu ham in bë ham su bës bemalamin nama. ² Alam rëk dejuuk ham in hir dub-supinsën-yi, gebuk rëk berup lob dengis ham beham nadiik, gerëk degekuung nabë sagağ denevang Anutu yi huk. ³ Rëk degevang ngaa saga pin in su derak Amag ni rë, besu derak sa nig rë. ⁴ Om senër gägek saga vu ham vorot, in nabë buk saga natök vu ham, og ham kwamin bo nah gägek sën senër vu ham lo.”

Yesu Tatekin Anon Vabuung Yi Huk

⁵ “Vu muginsën sa su nër gägek nebë sënë vu ham rë, in sa nahën nado ving ham. Log gwëbeng sa bë nah mena vu Mehö sën vong sa meseyam lo, rëk ham ti su lok tepëk in sa bë, ‘Gëya tena?’ rë, gema. ⁶ Senër gägek saga vu ham gwëbeng, lob ham ayomin maggin rot. ⁷ Rëk sa nanër gägek anon sënë vu ham bë sa nayah in bë dok vu ham. Bë sa su nah rë, og ham Mehö sën dok vu ham lo su rëk nom vu ham rë. Gağ senah lok mëm sëk gevang nom vu ham. ⁸ Mehö saga rëk nam, lob rëk tatekin vu alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo nabë ngaa nipaya neggëp vu sir, gengaa nivesa neggëp vu sa, lob rëk tatekin nabë nyëvewen rëk natök vu sir. ⁹ Rëk tatekin nabë ngaa nipaya neggëp vu sir in su

ayoj neyam timu vu sa rë. ¹⁰ Gerëk tatekin nabë ngaa nivesa neggëp vu sa, in seyah meya vu Amag geham su nelë sa ggökin yah rë. ¹¹ Gerëk tatekin nabë denatök vu nyëvewen in Anutu nër ggovek bë dob sënë ala nipaya rëk natök vu yi ngaa nipaya nyëvewen. ¹² Sa gagek ngahisekë rot sën sa bë nanër vu ham lo neggëp, rëk ham nahën gesu yoh vu bë ham jak ni venuh rë. ¹³ Gaq mëm Anon Vabuung gagek-anon-yi nam lo, lob mëm rëk tatekin gagek anon los dahis vu ham beham jak ni. In su rëk nanër yö yi gagek rë. Gaq gagek sën ngo lo, sën rëk nanër, gerëk nanër gagek sën nahën gesu anon rak rë lo rangah vu ham borot. ¹⁴ Rëk geko sarëg jak, in rëk geko gagek vu sa benom nanër rangah vu ham. ¹⁵ Amag yi ngaa pin tu sa ngaa, om sën senër rak Mehö saga bë rëk geko gagek vu sa menom nanër rangah vu ham.”

Yesu Nër Bë Ayoj Maggin Rëk Gërin Natu Kwaj Vesa

¹⁶ “Buk su rëk hus ading rë lob ham su yoh vu bë rëk gwelë sa rë, log buk su rëk hus ading rë gaq ham rëk gwelë sa gökin.”

¹⁷ Lob yi hur maluh lo yö delok tepëk vu sir bë, “Nenër gagek va sënë? Bë, ‘Buk su rëk hus ading rë lob hil su ayoh vu bë rëk galë yi rë, log buk su rëk hus ading rë lob hil rëk galë yi gökin-ë.’ Log nër ving bë neya vu Ama-ë? ¹⁸ Nër bë buk su rëk hus ading rë sënë degwa nebë va? Hil dugin yi gagek saga!”

¹⁹ Lom Yesu rak ni bë denevongin bë dedok tepëk in yi, lom nër vu sir bë, “Ham nelok tepëk in ham in sa gagek saga sën senër bë buk su rëk hus ading rë lob ham su yoh vu bë rëk gwelë sa rë, log buk su rëk hus ading rë lob ham rëk gwelë sa gökin. ²⁰ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Ham rëk ngu böpata, gekwamin paya paya, galam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo rëk kwaj vesa. Ham rëk kwamin paya, rëk mu ham kwamin paya saga rëk gërin natu kwamin vesa. ²¹ Avëh ti bë bimeng in geko nalu, og ayo maggin rot in vanë tök vu yi, lok nabë mëm geko nalu govek lo, og mëm su rëk kwa bo vanë lo gökin nah rë, gaq kwa vesa in ko nalu metu yi ngaa ggovek ya. ²² Lob ham nebë saga. Ham ayomin maggin gwëbeng, rëk sëk galë ham gökin, lob mëm ham rëk kwamin vesa rot gemehönon su deyoh vu bë degevong beham kwamin paya gökin nah rë. ²³ Vu buk agu ham su rëk dok tepëk in ngaa ti nah vu sa rë. Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bë ham kwetag ngaa ti vu Amag jak sarëg, og rëk gevong vu ham. ²⁴ Wirek ham su kwetag ngaa ti rak sarëg rë. Bë ham kwetag, og ham rëk gwëko lom ham kwamin vesa rot.”

Yesu Kesuu Ngaa-dob-yi Pin

²⁵ “Senër gagek pin sënë vu ham rak gagek peggirinsën mu. Gaq buk vongin berup, lob sa su rëk nanër vu ham jak gagek peggirinsën gökin rë, gaq sëk nanër Amag degwa gëp rangah vu ham. ²⁶ Lob buk saga bë berup, og rëk ham kwetag ngaa vu yi jak sarëg. Sa su nër bë sëk ketag vu Amag in ham rë, ²⁷ in Amag yö kwa pesivin ham, in ham ahëmin neving sa geham vong ving bë sa nado vu Anutu beseyam. ²⁸ Sa nado ving Amag beseluk yam dob. Log sa hevongin gevuu dob sënë, gesenah mena vu Amag gökin.”

²⁹ Lob yi hur maluh denër yah vu yi bë, “Kë! Mëm gwëbeng genër neggëp rangah, gesu genër rak gagek peggirinsën rë. ³⁰ Gwëbeng he rak ni ggovek bë gerak ngaa pin ni megenedo. Su hong dugin mehönon hir tepëk rëk mehö la denër vu hong rë. Sënë vong behe hevong ving bë Anutu vong hong yam.”

³¹ Lom Yesu nër yah vu sir bë, “Gwëbeng ham vong ving sa? ³² Om ham gwengo rë! Buk dus rak, lob tök yam ggovek ya, geham rëk kwetëkin beham ti ti nah mena bömin, gesengo perurek timu rëk medo. Rëk sa su perurek timu ngo rëk medo rë, in Amag nedo ving sa. ³³ Senër gagek pin sënë vu ham in bë ham kwamin bo sa gemëm ayomin geto revuh. Vu dob sënë ngaa maggin rëk

deginengin ham, rëḵ mu ham su newamin jaḵ, in sa ḵepë dob sënë ala nipaya ya ggovek ya.”

17

Yesu Jom Raḵ In Yi Hur Maluh

¹ Yesu nër saga ggovek log varah mala raḵ yaḡek gejom raḵ bë:

“Amag, buk verup ggovek ya, om ḡetato nalum niwëëḵ los arë böp natöḵ nam rangah in lob mëm nalum gevong benim wëëḵ los arëm böp natöḵ nam rangah. ² Gevong besetu mehönön pin alaj in bë sa gevong balam pin sën gevong sir vu sa lo demedo malaj-tumsën degwata los degwata. ³ Log nabë dejak nim nabë Anutu anon perurek timu hong, los dejak Yesu Kerisi sën gevong yam lo ni, og saga rëḵ gevong bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata. ⁴ Sa hevong benim wëëḵ los arëm böp töḵ yam rangah vu dob, gesa semu huk sën gevong vu sa bë sa gevong lo ggovek ya.

⁵ O Amag, gwevong besa nig wëëḵ los arëḡ böp natöḵ nam rangah gökin nabë sën neggëp rangah wirek loḵ buk sën sa nado ving hong gedob yö nahën lo.

⁶ Sa tateḵin hong degwa rangah vu mehönön sën gehooïn sir raḵ vu sa vu dob lo. Hong alam saga, loḵ gevong sir vu sa, lom desepa loḵ hong gaḡek.

⁷ Lob gwëbeng derak ni ggovek ya bë ngaa pin sën gevong vu sa lo, og yö yam vu hong timu. ⁸ In gaḡek sën gevo vu sa lo, og sevo vu sir bedeko raḵ bedevong ving rot bë sa vu hong meseyam. Bedevong ving bë gevong sa yam. ⁹ Sejom raḵ in sir sënë. Sa su jom raḵ in alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo rë, gaḵ sejom raḵ in sir sën gevo vu sa lo, in hong alam sir. ¹⁰ Salam pin tu hong ngaa, gehong alam pin tu sa ngaa, lob sir pin sënë detato sa nig wëëḵ los arëḡ böp rangah.

¹¹ Sa su rëḵ medo dob rë, gaḵ sir yö rëḵ demedo gesenök vu hong. O Amag Vabuung! Gwegin alam sën gevong vu sa lo jaḵ nim wëëḵ, in demedo jevuh ti nabë sën alu nado revuh ti agi. ¹² Sën sa nahën nado ving sir lo, og sa nehegin sir sën gevong vu sa lo raḵ nim wëëḵ. Sa nehegin sir rot gesir ti su mala ma rë, gaḵ yik mehö nipaya timu sën vongin mala nama lo, saga mala maya verök yi, in gaḡek sën neggëp loḵ hong kapiya lo anon jaḵ. ¹³ Gwëbeng sënë sa bë nöḵ vu hong, rëḵ sa nanër gaḡek sënë vu dob in sir pin kwaj vesa rot nabë sa. ¹⁴ Sevo hong gaḡek vu sir, lob alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo delë sir paya in su denesepa loḵ aggata-dob-yi rë nebë sën sa su nesepa loḵ aggata-dob-yi rë lo. ¹⁵ Sa su ḵetaḡ vu hong bë gwëḵo sir vër in dob rë, gaḵ sa ḵetaḡ vu hong bë gwegin sir vu Mehö Nipaya. ¹⁶ Sir og su denesepa loḵ aggata-dob-yi rë, nebë sën sa su nesepa loḵ aggata-dob-yi rë lo. ¹⁷ Gwevong bedejak gaḡek anon ni venuh, loḵ mëm rëḵ denatu hong hur niröp jaḵ saga, in hong gaḡek og gaḡek anon. ¹⁸ Sa hevong sir medeneya vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, nebë sën gevong sa meseyam vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi agi. ¹⁹ Sa dahun sa besetu hong hur niröp in bë sedok vu sir bedejak gaḡek anon ni venuh medenatu hong hur niröp nabë saga geving. ²⁰ Sa su ḵetaḡ in sir sënë mu rë, gaḵ sa ḵetaḡ in alam sën rëḵ degengö hir gaḡek bayoj nam timu vu sa lo ving.

²¹ O Amag! Gwevong sir pin demedo jevuh ti nabë sën genedo loḵ sa, gesa nado loḵ hong lo, lob hil pin medo jevuh ti, in alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo dejak ni medegevong geving nabë gevong sa meseyam.

²² Log nim wëëḵ sën gevo vu sa lo, og sevo vu sir in demedo jevuh ti nabë sën alu nado revuh ti agi. ²³ Sa nado loḵ ayoj nebë sën genedo loḵ sayog lo, in bë demedo jevuh ti borot, galam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo

dejak ni nabë gevang sa meseyam, los dejak ni nabë ahëm neving sir nebë sën ahëm neving sa.

²⁴ O Amag! Ahëm neving sa wirek lok buk sën dob yö nahën gesu getung rë lo rot, lob gevang nim wëek los arëm böp vu sa, om sa bë salam sën gevang vu sa lo demedo geving sa dok nyëg sën sëk medo dok lo in degelë sa nig wëek los arëg böp saga.

²⁵ O Amag, Mehö yohvu! Alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo su derak nim rë, gak sa og serak nim gesir sënë derak ni bë gevang sa meseyam. ²⁶ Senër hong degwa vu sir, gesëk medo nanër. In ahëvingsën na menoh vu sir geving nabë sën ahëm neving sa lo, log sa medo dok ayoj."

18

Yudas Nër Yesu Rangah Vu Alam-begö-yi (Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Yesu jom rak ggovek log to meya ving yi hur maluh meya devasek bël Kidron, meya deto huk oliv* yi ti ggëp nyëg saga. Lob Yesu losho yi hur maluh ya deluk ya. ² Log Yudas sën nër yi rangah lo, yö rak huk saga ni vorot, in Yesu losho yi hur maluh denesupin sir ggëp saga buk ngahi. ³ Lob ko alam-begö-yi yu ti ving alam-deneko-seriveng hir ggev lo hir hur los Parisai* lo hir hur la bedeya huk saga. Detaggi nengwah los ram bedeko ngaa-begö-yi sepa. ⁴ Yesu rak ngaa pin sën vongin natök vu yi lo ni vorot, lom ya vu sir melok tepëk bë, "Ham nesero re?" ⁵ Rëk denër yah vu bë, "Yesu Nasaret!"

⁶ Lom Yesu nër yah vu sir bë, "Sa lo sënë!" Lob Yudas sën tato yi rangah lo nare ving sir. Yesu nër vu sir bë, "Sa lo sënë!", lom deyah rak demij medekepë meya deneggëp dob. ⁷ Lom Yesu lok tepëk in sir ggökin bë, "Ham nesero re?" Lok denër yah bë, "Yesu Nasaret!" ⁸ Lok Yesu nër yah bë, "Senër vu ham ggovek ya bë yik sa lo sënë! Nabë ham nesero sa, og ham gwevong alam sënë geto dena." ⁹ Nër bë saga in yi gagek sën nër vorot lo anon jak nabë, "Sir sën gevang sir vu sa lo, og sir ti su rëk mala nama rë."

¹⁰ Lom Simon Pita neko paëp-yu-anil ti sepa, lob tur vër besap alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur maluh ti nenga ris vesa ya. ¹¹ Hur maluh saga arë nebë Malkus. Rëk Yesu nër vu Pita bë, "Gejöp hong paëp dok nah newis. Ma gekuung bë sëk noh nenga in ngaa maggin sën Amag vong sa yam in lo?"

Deko Yesu Ya Vu Anas

¹² Log alam-begö-yi yu ti saga losho alaj, galam Yuda hir hur lo, medejom Yesu ahon gededu yi. ¹³ Lob deko ya vu Anas atov mugin. In alam-deneko-seriveng hir ggev böp wirek, rëk ggen Kayapas lok yah ben benedo lok ngebek sagi. ¹⁴ Lob yik Kayapas sënë sën nër vu alam Yuda wirek lo bë, "Bë mehö timu nadiik dok nah alam pin bej, og mëm nivesa."

Pita Lah Yi Vun (Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

¹⁵ Simon Pita luho hur maluh ngwë detamuin Yesu medeya. Lok alam-deneko-seriveng hir ggev rak hur maluh ngwë saga ni, in mewa ma ngaa ti, lom lok ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp saga yi beggang tete ayo ving Yesu. ¹⁶ GePita nare dobnë. Lok hur maluh ngwë sën alam-deneko-seriveng hir ggev rak ni lo to meyah menër vu avëh sën negin veluung avi lo, log ko Pita meluho delok ya. ¹⁷ Lob avëh sën negin veluung avi lo lok tepëk vu Pita bë, "Maq mehö saga yi hur maluh ti hong-a?" Rëk bë, "Sak ma!"

¹⁸ Log nyëg ayöong, om alam-deneko-seriveng hir hur losho alam ahëvavu sën denemalajin nyëg lo devev nengwah medetetup mevare denevenguh. Lom Pita ya nare menevenguh ving sir.

Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Böp Loḵ Tepëḵ In Yesu

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)

¹⁹ Log alam-deneko-seriveng hir ggev böp loḵ tepëḵ in Yesu yi hur maluh los yi gagek sën nenër vu mehönon lo. ²⁰ Rëḵ Yesu nër yah vu bë, “Sa nanër gagek vu mehönon pin menado rangah, gesa nanër loḵ dub-supinsën-yi pin, gelok dub-vabuung-böp sën alam Yuda denesupin sir loḵ lo. Sa su nanër gagek menalah vun in ham rë. ²¹ Om su gedok tepëḵ in sa, gaḵ gedok tepëḵ in sa gagek vu alam sën denengo sa gagek lo rë, in denngo mederaḵ ni.”

²² Vare nenër gagek saga, lob ahëvavu sën denevong huk medenare lo ti petap Yesu nenga genër bë, “Su genanër gagek nabë saga vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp!” ²³ Rëḵ Yesu nër yah vu bë, “Nabë senër gagek ti paya, og genanër rangah nabë senër tena paya. Ma nabë senër yoh vu, rëḵ nebë va sën gesis sa meris mu-ë?”

²⁴ Deduu Yesu ggovek benahën nare los aggis, log Anas vong yah vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp Kayapas.

Pita Lah Yi Vun Ggökin

(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

²⁵ Log Simon Pita vare nevenguh nengwah lom denër vu yi bë, “Maḵ yi hur maluh ti sën hong-ë?” Rëḵ Pita lah yi vun bë, “Saḵ ma!”

²⁶ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur ti sën Pita sap nenga ris ya lo gadë ma ngaa ti verup nër bë, “Maḵ sa halë hong sënë. Sën genare ving yi loḵ huk anon agu lo?” ²⁷ Rëḵ Pita lah yi vun ggökin yah bë, “Saḵ ma!”, lob pevis beḵökrëeh su.

Deḵo Yesu Ya Vu Pilatus

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸ Loḵ heng to, lom deḵo Yesu ggëp Kayapas yi beggang beto deya Prëtoryam (sën nebë kiap böp yi beggang). Rëḵ alam Yuda su delok ya Prëtoryam ving Yesu rë, in deneggöneng in alam Rom hir beggang saga in bë rëḵ gevong benij paya jaḵ, lob su deyoh vu bë dega nos-ggöksën-yi rë. ²⁹ Nebë saga lom Pilatus to meya dobnë vu sir menare malaj genër bë, “Ham nër gagek va raḵ mehö sënë?”

³⁰ Lom denër yah vu bë, “Mehö saga bë su yi mehö nipaya rë, og he su rëḵ gaḵo yi manam vu hong rë!” ³¹ Rëḵ Pilatus nër yah bë, “Maam ham gwëḵo nöḵ megwengö yi gagek noh vu ham horek!” Rëḵ denër bë, “Ham alam Rom ham horek nërin he bë he su ayoh vu bë rëḵ angis mehönon bedenadiik rë.”

³² Nebë saga in bë Yesu yi gagek sën nër bë rëḵ nadiik jaḵ kelepeḵo* lo anon jaḵ.

³³ Lom Pilatus loḵ yah Prëtoryam ggökin metahi Yesu yah melok tepëḵ in bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?”

³⁴ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Ngo kwam nevo gagek saga, ma mehö la denër vu hong-a?”

³⁵ Loḵ Pilatus nër yah vu yi bë, “O! Sa su Yuda ti rë! Hong alam losho hir alam-deneko-seriveng lo hir ggev yö deḵo hong yam vu sa. Ma gevong va paya?”

³⁶ Loḵ Yesu nër bë, “Su sa nyëg neggëp dob sënë rë. Bë sa nyëg gëp vu dob sënë, og rëḵ salam sën detamuin sa lo degevong begö jaḵ sa, lom alam Yuda su deyoh vu bë rëḵ denajom sa ahon rë.”

³⁷ Lom mēm Pilatus nēr yah bē, “Om maḵ hong mehō-los-bengöm ti yōnon-a?” Rēḵ Yesu nēr yah bē, “Genēr yoh vu! Sa mehō-los-bengög ti, rēḵ setu mehōnon meluḵ yam dob in bē sa nanēr gāgek anon rangah. Mehōti bē gāgek anon gēp doḵ ayo, og rēḵ gengo sayeg.” ³⁸ Rēḵ Pilatus loḵ tepēḵ yah vu yi bē, “Gāgek anon sagaḵ va?”

Pilatus Nēr Bē Denatul Brēm Na Yesu Betii Ḳelepeḵo
(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Pilatus nēr gāgek saga ggovek, log to meyah dobnē menēr vu alam Yuda bē, “Sa su tōḵ vu gāgek ti geneggēp vu mehō sēnē rē. ³⁹ Rēḵ mu ham ngo ham aggata neggēp bē sa gaḵo mehōti bēr in ḵarabus doḵ Buk-ggöksēn-yi* benök vu ham. Om ham nanēr rē, nabē ham vongin bē sa gaḵo ham alam Yuda ham mehō-los-bengö vēr vu ham ma ma?” ⁴⁰ Rēḵ detahi yah nikelap vu bē, “Yiḵ ma! Gaḵ Barabas!” Barabas og mehō sēn nesis alam geneggodeḵ hir ngaa lo.

19

¹ Lob Pilatus nēr medejom Yesu ahon medeḵo meya deveek yi raḵ aggis. ² Gemēm alam-begö-yi detahu mehō-yurēmēḵ raḵ yi. Bededuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöj hir madub gedetung raḵ yu, log deröp tob mala saḡap loḵ yi, ³ log ya denare mala gedevong kewēsēn vu bē, “Alam Yuda hir mehō-yurēmēḵ! He haḵo hong raḵ!” Log depetap yi.

⁴ Lob Pilatus to meyah dobnē ggökin menēr bē, “Ham lē, sa hevongin gaḵo yi geto menam vu ham, in mēm ham ngo jaḵ gāgek sēn senēr vu ham lo ni nabē sa su tōḵ vu nipaya ti geneggēp vu yi rē.” ⁵ Lob mēm Pilatus ḵo Yesu los madub niggin ggin, betob mala saḡap sēn beto meya vu sir genēr bē, “Ham lē! Mehō lo sēnē!”

⁶ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev los ahēvavu sēn denemalajin nyēg lo, delē yi lom detahi bē, “Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*! Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” Lom Pilatus nēr yah vu sir bē, “Om ham ngo gwēḵo yi nök mengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*. In sa su tōḵ vu nipaya ti geneggēp vu yi rē.”

⁷ Lok alam Yuda denēr yah vu bē, “He horek neggēp lom horek saga sēn nēr bē nadiiḵ in ḵo yi raḵ benēr yi nebē Anutu Nalu yi.”

⁸ Pilatus ngo gāgek saga, lob ggöneng in yi pangsēn rot, ⁹ lom loḵ yah Prētoryam meloḵ tepēḵ in Yesu ggökin bē, “Geyam vu tena?” Rēḵ Yesu aye ma. ¹⁰ Lom Pilatus nēr vu yi bē, “Su gevengwēng in sa rē? Gerak ni bē setu ala! Seyoh vu bē gaḵo hong vēr, geseyoh vu bē gevong hong vu sir medengis hong jaḵ na ḵelepeḵo*!”

¹¹ Loḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Bē Anutu vu vavunē su ngogek rē, og su rēḵ genatu ala rē. Nebē saga, om mehō sēn vong sa loḵ yök nemam lo, saga sēn vong ngaa nipaya sevök hong.”

¹² Pilatus ngo gāgek saga, lom tum kwa vo bē geḵo Yesu vēr, rēḵ alam Yuda detahi ya nikelap bē, “Bē gwēḵo mehō saga vēr, og su mehō-los-bengö Sisar* yi mehō hong rē! Mehōti bē yō gooin yi jaḵ natu mehō-los-bengö, og neḵo yi raḵ bē kesuu Sisar*.” ¹³ Pilatus ngo hir gāgek saga ggovek, lob ḵo Yesu meto meya gerak nedo sēa-gāgek-yi ggēp nyēg sēn denenēr bē Telig Gelöng lo. (Denenēr ggēp Hibru ayej bē Gabata.)

¹⁴ Lob loḵ buk saga alam Yuda denesemu sir in bē dega nos Buk-ggöksēn-yi*, gemēm siks krök monbuk lob Pilatus nēr vu alam Yuda bē, “Ham gwelē ham mehō-los-bengö sēnē!” ¹⁵ Rēḵ detahi yah nikelap bē, “Gwēḵo na! Gwēḵo na! Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” Loḵ Pilatus loḵ tepēḵ in sir bē, “Ham vongin bē sengis ham mehō-los-bengö jaḵ na ḵelepeḵo*?” Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev denēr yah bē, “He hōmin mehō-los-bengö ma, gaḵ yiḵ mehō-los-bengö

Sisar* yö timu!” ¹⁶ Denër nebë saga, lob tum Pilatus lëein Yesu loḵ yah nemaj in dengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*.

Desis Brëm Ya Yesu Vetii Ḵelepeḵo

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

¹⁷ Lom Yesu yö kerë yi ḵelepeḵo* raḵ gedeko yi medeya nyëḡ sën denenër arë nebë Nyëḡ Yuseḵë lo, (Hibru ayej nebë Golgota). ¹⁸ Lom ya desis yi raḵ ḵelepeḵo* ggëp sagu, bedesis mehö luu denare vahi vahi, geYesu nare vuheng.

¹⁹ Log Pilatus nër medekevu yi gageḵ raḵ neggëp ḵelepeḵo* yu nebë: YESU NASARET, ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ. ²⁰ Lom nyëḡ sën desis Yesu raḵ ya ḵelepeḵo* lo, neggëp dus vu nyëḡ böp Yerusalem nenga, lom Yuda ngahiseḵë detevin gageḵ saga in dekevu loḵ ayej löö pin. Dekevu loḵ alam Yuda ayej, gelok alam Rom ayej, gelok alam Grik ayej. ²¹ Lom Yuda hir alam-deneḵo-seriveng hir ggev denër vu Pilatus bë, “Su gekwevu nabë alam Yuda hir mehö-los-bengö, gaḵ kwevu nabë yö nenër yi nebë alam Yuda hir mehö-los-bengö.”

²² Loḵ Pilatus nër yah vu sir bë, “Gageḵ sën sa ḵevu aga lo, yö gëp jaḵ!”

²³ Lob alam-begö-yi desis Yesu raḵ ya ḵelepeḵo* ggoveḵ, loḵ mëm yom devong yi tob ggelek sir ya yu lubeluu yoh vu sir. Rëḵ yi röpröp ading sën neröp ya gebinë lo nahën neggëp, rëḵ devasu los ayo dahis vu kwa beya meto vaha. ²⁴ Delë bë devasu nebë saga, om denër bë, “Hil su nakweek, gaḵ hil getë gelong mahen in nabë mehöti sën sevok hil lo, og geko los dahis.” Devong nebë saga lob gageḵ sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon raḵ. Gageḵ sënë nebë:

“Devong sa tob ggelek sir.

Gedetë gelong mahen in bë gooin mehöti jaḵ megeḵo sa röpröp.”

²⁵ Lob Maria sën Yesu ata lo luho ari, geKlopa venë Maria, geMaria vu Magdala, beya denare dus vu Yesu yi ḵelepeḵo*. ²⁶ Lob Yesu lë bë ata luho hur maluh* ti sën ahë neving yi pangsen lo denare, lom nër vu ata bë, “Avëhe! Gwelë nalum saga!” ²⁷ Log nër vu hur maluh saga bë, “Gwelë atam saga!” Lom loḵ buk saga hur maluh saga ḵo Yesu ata raḵ meya nedo ving yi ggëp ben.

Yesu Diik

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Lom mëm Yesu raḵ ni bë semu ngaa pin ggoveḵ ya, lom nër bë, “Sayog nevev in bë!” in gageḵ sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon jaḵ. ²⁹ Lob wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo nedo loḵ gabum ti. Lom deḵo ngaa-ayo-sovinsën sën nedo loḵ loo lo ti, bededuu vetii ngesing ti mededagoo luḵ gedevu ya verup loḵ avi. ³⁰ Lob Yesu sesuvin log nër bë, “Sa semu ngaa pin ggoveḵ ya!” Log kwa yun luḵ gelëein anon ya.

Alam-begö-yi Depejeh Yesu Kweben

³¹ Loḵ buk saga alam Yuda denesemu sir in bë monbuk lob dega nos Buk-ggöksën-yi*, lom deketag vu Pilatus bë gevong alam-begö-yi na dekeyeh lööho vahaj in denadiik pevis, log dejuh navij geto. In bë mehönon navij su bare jaḵ ḵelepeḵo* doḵ Buk-sewahsën-yi*, in Buk-sewahsën-yi* saga böpata rot kesuu.

³² Lom alam-begö-yi ya dekeyeh mehö luu sën lo ngwë vaha mugin, log devong ngwë sën nare vahi lo ving nebë saga. ³³ Log delok ya Yesu, rëḵ delë bë diik ggoveḵ ya, lom su desis vaha mekeyeh rë. ³⁴ Rëḵ alam-begö-yi ti pejeh Yesu kweben raḵ jeggeveḵ lom ḵok los bël keseh yam pevis. ³⁵ Lom mehö sën lë ngaa agi raḵ mala lo, sën kevu, om yi gageḵ sagi yönon. Yö raḵ ni benenër

gagak yönön in ham jak ni geving begwevong geving. ³⁶ Devong nebë sënë lob gagak sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon rak. Sën nenër bē:

“Sekë ti su rëḵ keyëh rē.”

³⁷ Gengwë neggëp bē:

“Alam rëḵ malaj jak mehö sën depejeh lo.”

Debë Yesu Loḵ Gelöng Len

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Saga ggovek log Yesu yi hur maluh ti sën Yosep vu Arimatea, sën vong ving Yesu rëḵ mu neggöneng in alam Yuda hir ggev lom su nesepa loḵ Yesu ya rangah rē lo. Yi saga sën ya ketag vu Pilatus bē juh Yesu nihel vër in ḵelepeḵo*, lom yogekin beya meruh vër. ³⁹ Lob Nikodemus ya ving, sën wirek ya vu Yesu loḵ buk lo. Lom ḵo ngaa reggu nivesa luu sepa, mesarömin luho revuh ti (denenër arëj nebë mur* los alos),* bemaggin yoh vu 50 kilo. ⁴⁰ Lob luho ya deruh Yesu vër lob desepa loḵ alam Yuda vahaj medebom nihel los ngaa reggu nivesa saga loḵ tob veroo. ⁴¹ Lob huk ti neggëp dus vu nyëg sën desis Yesu rak ḵelepeḵo* lo, lom waak ti neggëp loḵ, rëḵ su debë heljäng ti loḵ rē, geyö nahën neggëp mewis. ⁴² Lom debë Yesu loḵ, in neggëp dus, galam Yuda hir buk sën desemu sir lo ggovek ya.

20

Yesu Kedi Rak Ggökin

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Alam Yuda hir Buk-sewahsën-yi* ggovek ya geSoda monbuk anon. Nyëg su heng to rē geyö nahën, log Maria Magdala ya verup bedub, lom lë bē gelöng tetolin ya in waak avi. ² Lom serög meya menër vu Simon Pita luho hur maluh* ngwë sën Yesu ahë neving yi pangsën lo, benër vu luho bē, “Deḵo Mehöböp vër in bedub gehe dugin sën ya debë lo!”

³ Lom Pita luho hur maluh ngwë sën lo deserög pevis medeya bedub. ⁴ Luho deserög loḵ ti, loḵ hur maluh ngwë sënë lo serög niwëek mekesuu Pita betök ya muḵin. ⁵ Ya verup bē mala melë waak ayo, loḵ lë bē tob gam veroo sën lo neggëp, rëḵ su luḵ ya waak ayo rē. ⁶ Loḵ Simon Pita tamu beberup, lom sesor meluḵ ya waak ayo melë bē tob gam veroo sënë nahën neggëp vevirsën, ⁷ getob ngwë sën debun yu loḵ lo su nedo ving tob veroo saga rē, gaḵ yö ya nedo los vahininsën ya tahsën. ⁸ Lom hur maluh ngwë sën ya verup bedub avi muḵinsën lo luḵ ya waak ayo melë nebë sënë ving, lom vong ving bē Yesu kedi rak yah. ⁹ In wirek luho su derak gagak sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo degwa ni rē. Sën neggëp nebë rëḵ kedi jak nah vu bedub lo. ¹⁰ Ggovek, log luho deyah medeya beggang.

Maria Vu Magdala Lë Yesu

(Mk 16:9-11)

¹¹ Rëḵ Maria vare nesu loḵ waak sën debë Yesu loḵ lo nenga. ¹² Nahën vare nesu, log bē mala in waak ayo loḵ lë gangër luu deröp tob veroo meris bedenedo loḵ nyëg len ti sën debë Yesu loḵ lo. Ngwë nedo ya los sën yu neya lo, gengwë nedo yom sën vaha neyom lo.

¹³ Lob luho denër vu yi bē, “Avëh, genesu in va?” Loḵ nër yah vu luho bē, “Deḵo sa Mehöböp meya debë la, gesa dugin nyëg sën debë loḵ lo!” ¹⁴ Nër bē saga ggovek gepeggirin yi yom, lob lë Yesu genare, rëḵ su rak ni rē.

* **19:39:** Alos og vos reggu nivesa ti sën denëḵo medenerikin rak heljäng in bē su nivë na.

¹⁵ Lom Yesu nêr vu yi bê, “Avêh! Gêsu in va? Genesero re?” Rêk Maria kuung bê mehö sên negin huk saga, lom nêr yah vu yi bê, “Mehö böp, bê gweko yi megeya, og genanêr nyëg sên gebë yi loḵ lo tato vu sa, in senah gaḵo yi!”

¹⁶ Lom Yesu nêr yom bê, “Maria!” Loḵ Maria raḵ ni pevis lom peggirin menêr vu yi loḵ Hibru ayej bê, “Raboni!” (Arë sênë nebë Tatovaha.)

¹⁷ Lob Yesu nêr vu yi bê, “Gedëein sa! In sa nahên gesa su raḵ meyah vu Amagrë. Om genah megena genanêr vu arig lo nabë, ‘Sêḵ jaḵ menah vu Amag geham Amamin, vu sa Anutu geham Anutu.’ ”

¹⁸ Lob Maria Magdala ya menêr rangah vu hur maluh bê, “Sa halë Mehöböp!”, log nêr Yesu yi gagek pin rangah vu sir.

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh
(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Soda saga ggovek ya gehes luḵ ya bebuk loḵ, lom Yesu yi hur maluh deneggöneng in alam Yuda, lom devehii reping in sir gedenedo. Lob Yesu yam nare rangah loḵ sir vuheng genêr bê, “Ham ayomin gëp revuh!”

²⁰ Log mëm tato nema los kweben vu sir, lom kwaj vesa raḵ in delë Mehöböp. ²¹ Log Yesu nêr vu sir ggökin bê, “Ham ayomin gëp revuh! Sêḵ gevong ham na nabë sên Amag vong sa meseyam.”

²² Nêr nebë saga, log rov saheng raḵ sir genêr bê, “Ham gweko Anon Vabuung nöḵ! ²³ Nabë ham dahun alam hir ngaa nipaya na, og rêḵ nama na, ma nabë ham su dahun hir ngaa nipaya na rê, og rêḵ nahên gëp vu sir rot.”

Tomas Tök Vu Yesu

²⁴ Rêḵ sir nemadluho-mevidek-luu sênë lo ti sên Tomas (sên denenêr yi bê Pepid lo), su nedo ving sir loḵ buk sên Yesu tato yi vu sir lo rê.

²⁵ Lob Yesu yi hur maluh denêr vu Tomas bê, “He halë Mehöböp!” Loḵ Tomas nêr yah vu sir bê, “Bë sa su galë brëm len sên neggëp loḵ nema lo rê, besa su jöp nemaḵ doḵ brëm len rê, gesa su jöp nemaḵ doḵ keḵe len sên neggëp loḵ kweben lo rê, og sa su rêḵ gevong geving rê, gerëḵ nama!”

²⁶ Lob soda ti ya ggovek rê, loḵ yi hur maluh denedo loḵ beggang saga ggökin yah beTomas nedo ving sir. Devehii reping in sir gedenedo, loḵ Yesu yam nare rangah loḵ sir vuheng atov genêr bê, “Ham ayomin gëp revuh!”

²⁷ Log nêr vu Tomas bê, “Genam gwebë nemam deggis jaḵ sênë, gegwelë sa nemaḵ. Gegejöp nemam doḵ sa kwebeg. Su kweyêh gagek, gaḵ gwevong geving!”

²⁸ Lom Tomas nêr yah vu yi bê, “O sa Mehöböp los sa Anutu hong!”

²⁹ Lom Yesu nêr yah vu yi bê, “Gelë sa om gevong ving-a? Rêḵ mu alam sên su delë sa rê, rêḵ degevong geving lo, og rêḵ kwaj vesa rot.”

Jon Kevu Kapiya Sênë In Va?

³⁰ Yesu vong ngaa böp ngahisekë meyi hur maluh delë, rêḵ sa su kevu los dahis meneggëp loḵ kapiya sênë rê. ³¹ Yiḵ sa kevu dus ti ti sênë in bê ham jaḵ ni begwevong geving nabë Yesu yi Kerisi* sên Anutu Nalu. Ham gwevong geving nabë saga benatu yi alam lob ham rêḵ medo malamin-tumsên jaḵ arë.

21

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh

¹ Nahub rê loḵ Yesu tato yi ggökin vu yi hur maluh vu ngaggee böp Tiberias* nenga. Tato yi nebë sênë: ² Simon luho Tomas (sên denenêr yi nebë Pepid lo), geNatanael (vu Kana ggëp distrik Galilea), log Sebedi nalu luho ving hur maluh luu bedenedo loḵ ti. ³ Lom Simon Pita nêr vu sir bê, “Sena gaḵo gël!” Lom denêr vu yi bê, “He nöḵ geving hong.” Lom ya deraḵ ya yaḡ ti rêḵ su deḵo

gël ti loḵ buk saga rë gema rot. ⁴ Benyëg heng lom Yesu nare ngaggee nenga rëḵ yi hur maluh duḡin yi.

⁵ Lom tahi ya vu sir bë, “Hur maḡëm-e! Ham ḵo gël la?” Rëḵ detahi yah vu yi bë, “Ma rot-o!” ⁶ Lob tahi vu sir bë, “Maam hameḵ gwetë leḵ nah los yaḡ nenga vesa rë, loḵ mëm ham rëḵ gweko.” Lom detë leḵ luḵ yah yoh vu sën nër-ë gededadii raḵ yom, rëḵ devimengin in gël ngahiseḵë vevii besu deyoh vu rë.

⁷ Lob hur maluh* ngwë sën Yesu ahë neving pangsen lo, nër vu Pita bë, “Sagik Mehöböp!” Lom Simon Pita ngo bë Mehöböp, lom kebu yi raḵ röpröp ti, in kah yi tob ya genare navi meris, lom pesöng ya bël beya vu Yesu. ⁸ Gehur maluh vahi sën denedo raḵ yaḡ lo, deḵo yaḡ mededadii leḵ los gël medeyam ngaggee nenga, in denedo dus vu roneḵ (yoh vu mita 100 mu).

⁹ Ya deraḵ ya roneḵ lom delë bë nengwah medo netum begël medo nenök raḵ gebrët la nedo ving. ¹⁰ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gweko gël sën gwëbeng ham ḵo aga lo la nam.” ¹¹ Lom Simon Pita raḵ yah yaḡ medadii leḵ los gël böp böp raḵ yam roneḵ. Begël 153 pup rëḵ leḵ su vepul rë.

¹² Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham nam gwa nos!” Lom hur maluh pin deggöneng in sir gesir ti su loḵ tepëḵ in yi rë, in deraḵ ni bë Mehöböp. ¹³ Lob Yesu ḵo brët beyam vo vu sir, bevo gël ggelek sir ving.

¹⁴ Yesu kedi raḵ vu bedub lob tato yi beron netu löö sënë vu yi hur maluh lo.

Yesu Luho Pita

¹⁵ Log denedo medegga nos ggovek ya, loḵ Yesu loḵ tepëḵ vu Simon Pita bë, “Jon* nalu Simon, maḵ ahëm neving sa rot kesuu alam saga pin ma ma?” Loḵ Simon yoḡek bë, “Eë-ë, Mehöböp! Ngo geraḵ ni bë hong mehö sa!” Lom Yesu nër vu yi bë, “Om gebet sa sipsip nalu lo!”

¹⁶ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ in yi beron ngwë ggökin bë, “Jon* nalu Simon, maḵ ahëm neving sa yönon ma ma?” Rëḵ Simon nër yah bë, “Eë-ë, Mehöböp! Ngo geraḵ ni bë hong mehö sa!” Lom Yesu nër vu yi bë, “Om gwegin sa sipsip lo!”

¹⁷ Lok loḵ tepëḵ in yi netu beron löö bë, “Jon* nalu Simon, maḵ sa mehö hong yönon-a?” Nebë saga, lom Pita ayo maggin raḵ in loḵ tepëḵ in yi tu beron löö benër bë, “Maḵ sa mehö hong yönon-a?”, loḵ nër yah bë, “Mehöböp, ngo geraḵ ngaa pin ni, om geraḵ ni bë hong mehö sa!” Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Om gebet sa sipsip! ¹⁸ Gesa nanër vu hong yönon nabë ngo genahën maḡëm lom genevëh hong kabi megeneko loḵ nyëḡ yoh vu sën ahëm neving lo. Rëḵ mu nabë hong atov jaḵ, og rëḵ getelë nemam gemehöti naduu hong kabi ahon megeli hong na nyëḡ sën su ahëm neving rë lo.”

¹⁹ Yesu nër gaḡek saga raḵ Pita in bë tato sën rëḵ nadiik beḡeko Anutu arë jaḵ lo. Nër gaḡek saga ggovek log nër vu Pita bë, “Gesepa doḵ sa!”

Hur Maluh Sën Yesu Ahë Neving Lo*

²⁰ Loḵ Pita ggërin yi yah lom lë hur maluh ti sën Yesu ahë neving yi pangsen lo.* Mehö sënë sën medo denegga nos wirek lo, loḵ kepë yi yah neggëp loḵ Yesu babu gelok tepëḵ vu bë, “Mehöböp, re rëḵ nanër hong rangah-a?” ²¹ Pita lë bë netamuin luho, lob loḵ tepëḵ in vu Yesu bë, “Mehöböp, gaḵ mehö saguḵ rëḵ nabë va?” ²² Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Gelok tepëḵ in va? Sengo sa ngaa! Om nabë sa kwag bo nabë yö medo rot gesenom geto rë, og yö rëḵ medo rot. Gaḵ hong og ngo gesepa doḵ sa!”

* **21:20:** Mehö sën Yesu ahë neving yi pangsen lo og maḵ yik yi Jon, rëḵ mu yö kevu ḵapiya om sën lah yi vun bekevu meneggëp vunsën.

²³ Lob mēm gāgek lo ya meyoh vu ari lo vahi nebē hur maluh sagu su rēk nadiik rē. Rēk mu Yesu su nēr bē su rēk nadiik rē, gaḵ nēr bē, “Bē sa kwag bo nabē medo rot gesenom geto rē, og yō rēk medo rot.”

²⁴ Yik hur maluh sēnē sēn nēr gāgek lo pin degwa rangah gekevu los dahis, lom he raḵ ni bē yōnon. ²⁵ Gengaa vahi sēn Yesu nevong lo nahēn neggēp. Rēk bē sa kwag bo mesepa doḵ los dahis meḵevu doḵ na ḵapiya, og maḵ rēk ḵapiya sēnē na megērin ḵob pin.

SinarĒ Hir Huk

Yesu Nĕr Gagek Ya Nare Vorot Bĕ Rĕk Gevong Anon Vabuung Nam

¹ O Teopilus*! Gagek sĕn sa kevu muginsĕn lo, saga sa tatekin ngaa pin sĕn Yesu nevang los yi gagek sĕn nenĕr lo, ²vu muginsĕn rot beberup loĵ buk sĕn yah meya yagek lo. Anon Vabuung tato huk vu yi lob nĕr tato vu sinarĕ sĕn ggooiin sir rak vorot lo ggovek log Anutu ko yi rak yah yagek. ³Mehö saga sĕn ko hil nivanĕ mediik in hil pin, loĵ tato yi vu sinarĕ lo beron ngahisekĕ in bĕ deĵak ni borot nabĕ nedo mala-tumsĕn lo. Denelĕ yi rangah los rangah yoh vu buk mehödahis luu, log nenĕr sĕn Anutu-yi-nyĕg anon jaĵ lo degwa tato vu sir. ⁴Lob medo negga nos ving sir loĵ buk saga ti, lob mĕm nĕr vu sir bĕ, “Ham su gwevuu Yerusalem. Gaĵ ham medo gweĵin ngaa sĕn Amag nĕr bĕ rĕk gevong vu ham lo. Sĕn senĕr vu ham wirek lo. ⁵In Jon neripek alam rak bĕl, rĕk su buk hus ading rĕ gAnon Vabuung vongin jaĵ na ham.”

⁶Loĵ buk saga desupin sir rak bedelok tepĕk in yi bĕ, “Mehöböp, maĵ buk yam ggovek bevongin gebĕr alam Israel hir nyĕg jaĵ gehil ngo vongin ĵĵin hil gökin nah nabĕ wirek ma va?” ⁷Rĕk nĕr yah vu sir bĕ, “Su ham ngaa in bĕ ham rĕk jaĵ buk los ngebek saga ni rĕ, in Amag yö tu ala mekwa vo meneggĕp vu yi. ⁸Rĕk mu Anon Vabuung rĕk nam jaĵ na ham los bo niwĕĕk vu ham, beham nanĕr sarĕg rangah vu Yerusalem, gevu distrik Yudea los distrik Samaria bena menoh vu dob pin.”

Yesu Rak Yah Yagek (Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁹Yesu nĕr gagek sĕnĕ ggovek, gevare denemalajin yi gAnutu ko yi rak yah yagek, lob beggob ggĕrin yi log su delĕ yi ggökin rĕ. ¹⁰Log nahĕn vare malaj nesepa, lob pevis medelĕ mehö luu los tob veroo meris yam denare ving sir. ¹¹Lob luho denĕr bĕ, “Ham alam Galilea, ham malamin nelĕ yagek pangsĕn in va? Yesu sĕn vuu ham gerak yah yagek lo rĕk duk nom nabĕ sĕn ham nelĕ yi gerak meyah agi!”

Deggooiin Mehöti Rak In Doĵ Nah Yudas Ben

¹²Lob sir vu kedu sĕn denenĕr arĕ nebĕ Kele-oliv* lo medeyah medeya Yerusalem. Kedu Kele-oliv sĕnĕ neggĕp dus vu Yerusalem yik yoh vu sĕn horek nĕr bĕ mehönon degee medena doĵ Buk-sewahsĕn-yi* lo. ¹³Bedetök yah Yerusalem mederak ya bej meya denedo. Alam sĕn lo sagi: Pita, geJon, geYakobus lu Andreas, gePilip ving Tomas, geBartolomai ving Matai, geYakobus ngwĕ sĕn Alpeus nalu, log Simon ngwĕ sĕn mehö neruuk alam Rom lo, log Yudas sĕn Yakobus ngwĕ nalu. ¹⁴Alam pin sagi sĕn ayoj timu medenejom rak medenedo. Gavĕh la losho Maria sĕn Yesu ata ving Yesu ari lo pin dejom rak medenedo ving.

¹⁵Ggovek, loĵ buk ti lob Pita kedi nare loĵ ari lo pin malaj benĕr gagek ti vu sir. Gesir pin saga rak neggĕp alam nemadvahi-bevidek-ti (120). ¹⁶Pita nĕr bĕ, “Arig lo, gagek sĕn dekevu meneggĕp loĵ Anutu-yi-kapiya lo anon rak beyik ggovek. Wirek Anon Vabuung vong gagek verup Davit avi benĕr rak Yudas, mehö saga sĕn tato aggata vu alam bĕ denajom Yesu ahon lo, lob gagek wirek hen saga gwĕbeng anon rak ggovek ya. ¹⁷In wirek Yesu ggooiin Yudas rak menedo ving he beĵo huk sĕnĕ ving he. ¹⁸Ham rak ni bĕ Yudas sĕn agi ko dob len ti rak monĕ hel kōĵ sĕn devo vu yi lo, lob ya mevĕs bahĕ tetap bahĕ pin keseh to meya. ¹⁹Lob alam pin sĕn denedo Yerusalem lo, denĵo gagek

saga mederaḵ ni, lom denenēr dob saga loḵ ayej nebē Akeldama. Sēnē nebē Dob-hel-ḵōḵ. ²⁰ Log tum gāgēk neggēp loḵ ḵapiya Saam sēn denevong raro rak wirek lo nebē:

‘Yi beggang yō medo menabumeng na,
mehōti su dok medo!’

Log gāgēk ngwē nēr ving nebē:

‘Mehō ngwē pevis medoḵ nah ben.’

²¹ Om hil pevis magooiin mehōti vuheng dok alam sēn deneya ving hil los Mehōbōp Yesu rak buk pin sēn hil nehako loḵ lo. ²² Mehōti sēn neya ving hil wirek geJon neripek alam lo, beyam verup loḵ buk sēn Anutu ko Yesu vēr in hil geḵo yi yah vavunē lo. Mehōnon sēn delē sagi pin, og mēm hil agooin ti jaḵ begeḵo huk geving he benanēr rangah nabē Yesu kedi rak vu bedub yōnon.”

²³ Pita nēr bē saga, lob deggoin mehō luu rak. Ngwē Yosep sēn denenēr yi nebē Barsabas garē ngwē nebē Yustus lo, log ngwē arē nebē Matias. ²⁴ Lom dejom rak vu Mehōbōp bē, “Mehōbōp, geraḵ alam pin ayoj ni, om mēm ngo getato vu he nabē gehooiin mehō luu sagi ngwē tena rak ²⁵ in dok nah Yudas ben menatu sinarē nyēdahis geving he. In Yudas vuu huk sagi ya geya nyēg sēn bē na lo.” ²⁶ Lob derekō veri rak luho lob lōo rak Matias, lom devong yi tu sinarē ving sir nemadluho-bevidek-ti sagi lo.

2

Anon Vabuung Luk Yam

¹ Buk-supinsēn-yi sēn denenēr bē Pentekos lo verup ggovek lob desupin sir loḵ beggang ti. ² Lob pevis bededun ti yam ggēp yagek, benesu nebē sang niwēēk, begeyeh nengaj rot.

³ Lob delē ngāa nebē nengwah daggen netum, lob vepul dus dus beya meraḵ ya sir ti ti. ⁴ Lob Anon Vabuung loḵ yam ggērin ayoj pin, lob denēr ayej aggagga yoh vu Anon Vabuung vong verup avij.

⁵ Lob alam Yuda ngāhi sēn sir vu nyēg pin meyam denedo Yerusalem in kwaj nevo Anutu lo, ⁶ dengo ngāa sēn dedun rak, lob desupin sir ya, lom delēk in dengo alam sēnē denevengwēng loḵ ayej ti ti.

⁷ Lob delēk bekwaj ya ngāhi medenēr bē, “Alam sēn agi yiḵ sir Galilea pin!
⁸ Rēk nebē va sēn hil pin nehango bē denevengwēng loḵ hil ayed ti ti nirōp-ē? ⁹ Hil Patia geMedia, gehil sēn nado Mesopotamia, geYudea, geKapadosia, Pontus, gAsia*. ¹⁰ GePrugia los Pampulia, Ejep ga, hil vahi vu Libua sēn dus vu Kurene lo ga, hil alam vatēveḵ vu Rom ving. ¹¹ Hil alam Yuda los alam-yu-ngwē sēn deggērin sir medenesepa loḵ alam Yuda hir horek lo, gehil Krete los Arabia. Rēk hil pin nehango bē denenēr gagek rak Anutu yi huk niwēēk loḵ hil ayed ti ti.

¹² Lob sir pin delēk gekwaj ya ngāhiseḵē. Geya denēr vu sir nebē, “Ngāa sagi degwa nebē va?” ¹³ Rēḵ la denenēr gagek pelēsēn nebē, “Denum bēl mengēēs pangsen beyuj vong paya.”

Pita Nēr Gagek Rangah

¹⁴ Loḵ Pita losho sir nemadluho-bevidek-ti sēnē kedi denare, lob tahi niwēēk genēr rangah vu alam bē, “Ham Yuda los alam-yu-ngwē pin sēn ham yam nedo Yerusalem agi! Ham gwebē nengamin vu sa gagek, beham jaḵ ngāa sagi ni! ¹⁵ Ham kuung bē alam sagi denum meyuj vong paya, gaḵ ma! Yiḵ nahēn 9 krōk monbuk gemehōti su nenum bēl mengēēs monbuk rē. ¹⁶ Rēḵ mu mehō-nenēr-gagek-rangahsēn Yoel nēr rak ngāa sēnē wirek bē:

¹⁷ ‘Anutu nēr bē, “Buk-tamusēn dus jaḵ,
og sēḵ ḵesh sa Anon Vabuung jaḵ alam pin.

Geham nalumin maluh los avëh lo rëk denanër gagek rangah nabë alam-denenër-gagek-rangahsën.

Log ham hur magëm rëk degelë ngaa aggagga nabë pesepsën,
geham alam atov rëk degëp medegelë pesepsën.

¹⁸ Kê! Vu buk saga rëk sa kesh sa Anon Vabuung jak sa hur maluh los avëh,
lob rëk denanër gagek rangah nabë alam-denenër-gagek-rangahsën.

¹⁹ Lob mëm sëk gevong huk aggagga gëp yagek,
gesëk gevong ngaa böp böp gëp dob sënë:
Kök los nengwah genengwah aru.

²⁰ Log hes rëk malakenu dok,
gekwev mala kök jak.

Govek log mëm Mehöböp yi buk natök nam.
Yi buk rëk böp los niwëek.

²¹ Log alam sën detahi ya vu Mehöböp lo pin,
og rëk Anutu geko sir nah vu yi.” ’

²² Om ham Israel! Ham gwengö gagek sagi! Sa bë nanër Yesu Nasaret vu ham: Ham ngo rak huk niwëek los ngaa böp sën Anutu vo lok mehö saga nema lo ni. Tato ngaa böp saga vu ham in bë ham jak ni nabë Anutu vong yi yam. ²³ Wirek Anutu yö kwa vo meduu ahon ggovek ya, log mëm tung mehö saga lok yök ham nemamin. Lok ham vong lok ya alam-yu-ngwë sën denekeyëh horek lo nemaj, bedesis yi rak ya kelepeko* mediik. ²⁴ Rëk mu Anutu nër mekedi rak yah vu bedub meko yi vër vu nivanë nipaya pin sën diiksën-yi lo. In diiksën saga su yoh vu bë dahun mehö saga yönon rë. ²⁵ In Davit nër gagek rak yi bë:

‘Sa nehalë Mehöböp nedo sa malag yoh vu buk pin.

Nare ggëp sa nemağ vesa gengaa ti su rëk kepë sa rë.

²⁶ Om sën sa ahëg nivesa, log mëm sa hevong ayeğ in sa kwag vesa rot.

Gesëk bo kwag in hong bemedo,

²⁷ in su rëk gwevuu sa kenug bemedo Nyëg-diiksën-yi rë.

Log su rëk gwevuu hong mehö vabuung bepetar na rë.

²⁸ Getato aggata mala-tumsën-yi vu sa, om rëk gemedo geving sa,
lom rëk sa kwag vesa rot.’

²⁹ Arig lo, sa bë nanër niröp vu ham nabë hil mehö teta wirek hen Davit diik ggovek ya, bedelev. Geyi bedub nahën neggëp vu hil gwëbeng. ³⁰ Rëk mu Davit yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti, log yö rak ni bë Anutu nër yönon venuh nebë, ‘Sëk getung hong mewis ti bemedo jak hong sëa natu mehö-los-bengö dok nah böm.’ ³¹ Wirek Davit lë ngaa sën Anutu rëk gevong lo, log nër rak Kerisi bë rëk kedi jak nah. Nër bë Anutu su rëk gevuu yi bemedo Nyëg-diiksën-yi benavi petar na rë. ³² Yönon, Anutu nër beYesu saga kedi rak yah, behe pin halë ngaa sën agi ggovek ya om sën he nanër. ³³ Gwëbeng rak yah vavunë ggovek beya nedo Anutu nema vesa, beko Anon Vabuung ggëp ama nema ggovek ya, yoh vu sën wirek Ama nër bë rëk bo vu yi lo. Lob ngaa sën ham lë los ham ngo gwëbeng lo tato bë vong yam ggovek. ³⁴ Davit su rak ya yagek rë, rëk nër bë:

‘Mehöböp nër vu sa Mehöböp nebë,

“Gemedo sa nemağ vesa.

³⁵ Gevu tamusën og sëk getung alam sën denelë hong paya lo dedok na vaham gebinë.” ’

³⁶ Nebë sënë om hil Israel pin ajak ni yönon nabë Yesu saga sën ham rekö yi rak ya kelepeko* lo, saga Anutu tung yi netu hil Mehöböp los hil Kerisi.”

Alam Ngahisekë Deggërin Sir Mederipek Bël

³⁷ Alam sënë dengo gagek saga lob gelu ayoj rot, lom denër vu Pita losho sinarë saga nebë, “O arig lo! He rëk gevong nabë va?”

³⁸ Lok Pita nër yah vu sir bë, “Ham ti ti ngo gwërin ayomin geham jipek bël jak Yesu Kerisi arë in dahun ham ngaa nipaya pin na, lob mëm Anutu rëk gevong Anon Vabuung vu ham. ³⁹ In wirek Anutu nër bë gevong yi vu ham los nalumin, gevu alam pin sën nahën denedo ading in yi lo geving. Yönon! Rëk gevong vu alam pin sën hil Mehöböp Anutu tahi sir bë dena vu yi lo.” ⁴⁰ Pita nër gagek agga ngahisekë hus ading rot vu sir, log nër niwëek bë, “Ham gwegin ham! Ham kwehe ham vër in alam nij paya sën denedo dob-ë!” ⁴¹ Nebë saga, lob sir vahi dejom Pita yi gagek ahon medenevong ving, lom deripek bël. Lob vu buk saga sir 3,000 derevuh ya ving Mehöböp yi hur medenedo. ⁴² Nijwëek bë degengo alam sinarë hir gagek, lom detu degwa timu in dedok vu sir, lob denedo revuh ti bedenegga Pasa gedenejom rak.

Kerisi-yi-alam Mewis Hir Huk Nivesa

⁴³ Lom Anutu vong balam sinarë devong ngaa böp ngahisekë balam pin delë lob deggöneng.

⁴⁴ Lob alam pin sën ayoj neya timu vu Kerisi lo denedo revuh ti, log sir ti su ggulin yi ngaa rë, gak denevong ngaa pin tu sir pin hir ngaa. ⁴⁵ Devong hir dob los hir kupek in bë alam debago, lob deneko monë rak medenevo ggelek sir pin in bë ti su jak vu in nos lu ngaa. ⁴⁶ Sir pin ayoj timu gedeneya dub-vabuung-böp katum ayo yoh vu buk, log denesupin sir lok hir beggang ti ti medenegga Pasa, log kwaj vesa medenevong hir nos ggelek sir. ⁴⁷ Deneko Anutu arë rak yoh vu buk, galam pin ayoj netee yi in sir. GeMehöböp nevong balam deneggërin ayoj yah vu yi mederevuh yam ving sir sënë yoh vu buk.

3

Mehö Vaha Nipaya Nivesa Rak

¹ Buk ti lob Pita luho Jon deya dub-vabuung-böp rak 3 krök sehuksën in bë denajom jak. In alam Yuda denevong nebë sënë.

² Lob mehö vaha nipaya ti nedo, lob yi alam denevaku yi meyam denetung menedo dus vu veluung avi sën denenër arë nebë Malangeri lo. Ata yö ko yi to los vaha nipaya, lom denevong nebë saga yoh vu buk in bë ketag los tahi monë lu ngaa vu alam sën deneya dub-vabuung-böp katum ayo lo. ³ Mehö saga lë Pita luho Jon geluho bë dedok na dub-vabuung-böp, lob ketag vu luho bë luho debo ngaa vu yi. ⁴ Rëk Pita luho Jon degët yi niwëek ata, log Pita nër vu yi bë, “Gebarah malam jak megwelë aluu rë!”

⁵ Lob kwa vo bë mak luho rëk debo ngaa vu yi, lom peggin mala yah vu luho. ⁶ Rëk Pita nër bë, “Sehög monë ma! Gak mu sa bë dok vu hong nabë sënë: Sa nanër vu hong jak Yesu Kerisi Nasaret arë nabë, ‘Kwedi jak megena!’ ” ⁷ Lom jom lok nema vesa bedadii yi rak. Lob pevis bevaha los vaha pedus niwëek lok, ⁸ gemëm kedi pevis mevare neya. Belok ya dub-vabuung-böp katum ayo ving luho, genepisek menepesöng geneko Anutu arë rak.

⁹ Lob alam pin delë bë ggee meneya geneko Anutu arë rak. ¹⁰ Lob derak ni bë yik mehö sën nedo yoh vu buk lok dub-vabuung-böp veluung avi Malangeri, meneketag los netahi monë lu ngaa vu sir lo. Lob delë bë nivesa rak lom delëk anon bekwaj neketul lok.

Pita Nër Gagek Ggëp Dub-vabuung-böp Ayo

¹¹ Mehö sënë nahën nekebi Pita lu Jon, lob alam deserög meya detetup lööho lok dub nenga-gelusën sën denenër bë Solomon yiyi lo, lob delëk böpata rot.

¹² Pita lë alam sagi lob nër gagek vu sir bë, “Ham alam Israel! Nebë va sën

ham ayomin ya ngahisekĕ in ngaa agi-ĕ? Ham su gwelĕ aluu! Maĕ ham kwamin nevo bĕ raĕ alu ngo he niwĕĕk ma maĕ alu ngo vabuung om sĕn alu hevong mehō aga benivesa raĕ meneya-ĕ? Gaĕ ma! ¹³ Abraham luho Isaak ving Yakop hir Anutu sĕn, hil ĕenud lo hir Anutu lo, sĕn ĕo yi hur Yesu arĕ raĕ nebĕ sĕnĕ. Sĕn yik mehō saga sĕn ham vo yi loĕ ya alam-begō-yi nemaj, geham lah yi vun ggĕp Pilatus mala lo. Pilatus bĕ dĕĕin yi mena, rĕĕ ma geham ruu demimin vu yi! ¹⁴ Ham ruu demimin vu mehō vabuung los yohvu saga, log ham tahi vu Pilatus bĕ dĕĕin mehōti sĕn sis mehō la bedediĕ lo vĕr vu ham. ¹⁵ Mehō mala-tumsĕn degwa yi rĕĕ ham sis yi bediik. Loĕ Anutu nĕr mekedi raĕ yah vu bedub, behe halĕ bĕ nedo mala-tumsĕn, besĕn he nanĕr rangah. ¹⁶ Galu ayomin neya timu vu yi, om sĕn alu anĕr arĕ, lob vong niwĕĕk vu mehō sĕnĕ besĕn ham nelĕ yi beham raĕ ni lo. Yesu vong mehō sĕnĕ nivesa raĕ raĕ ham pin malamin in alu ayomin neya timu vu yi. ¹⁷ Yōnon, arig lo! Serak ni bĕ ham los ham ggev su raĕ degwa ni rĕ, om sĕn ham vong paya vu yi nebĕ sĕnĕ. ¹⁸ Rĕĕ wirek Anutu yō tateĕin gagek verup alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn lo pin avij nebĕ yō yi Kerisi rĕĕ nam begeĕo vanĕ. Lob vong gagek saga banon raĕ raĕ huk sĕn ham vong lo.

¹⁹ Om ham gwĕrin ham nom vu Anutu in Anutu dahun ham ngaa nipaya pin na, lob mĕm Mehōbōp rĕĕ gevong beham nimin semĕ semĕ ĕak. ²⁰ Lob rĕĕ gevong Yesu nom vu ham. Mehō saga sĕn Anutu ggooin raĕ in bĕ geĕo hil nah lo.

²¹ Log gwĕbeng nedo yagek menegin buk sĕn Anutu bĕ gevong ngaa pin natu mewis lo. Nebĕ sĕn nĕr wirek verup alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn vabuung lo avij lo.

²² Moses nĕr nebĕ, 'Ham Mehōbōp rĕĕ gooin ham arimin ti begetung yi natu ham mehō-nanĕr-gagek-rangahsĕn ti nabĕ sa. Om ham gwĕbĕ nengamin vu gagek sĕn rĕĕ nanĕr vu ham lo. ²³ Gaĕ nabĕ mehōti su gengo mehō-nenĕr-gagek-rangahsĕn saga aye rĕ, og Anutu rĕĕ gevong bemala nama, gesu rĕĕ medo mala-tumsĕn geving yi alam rĕ.'

²⁴ Log alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn pin yik denenĕr gagek nebĕ saga. Samuel losho alam sĕn deneverup ggōkin yi medenenĕr gagek rangah lo, sir pin denenĕr gagek raĕ buk sĕnĕ.

²⁵ Lob gwĕbeng ham loĕ yah alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn bej, begagek sĕn Anutu losho hil ĕenud lo dejoo venuh wirek lo anon raĕ vu ham, in nĕr vu Abraham bĕ, 'Hong mewis ti rĕĕ natu mehō semusemu bedoĕ vu alam pin vu dob.' ²⁶ Yōnon, Anutu kwa vo hil alam Yuda mugin, lob ggooin nalu Yesu raĕ bevong yam in bĕ gevong semusemu vu hil. Log semusemu sĕnĕ nebĕ hil pin ti ti ngo gevuu hil nipaya na bagĕrin hil nom vu yi."

4

Detung Pita Luho Jon Ya ĕarabus

¹ Pita luho Jon nahĕn denenĕr gagek vu alam, log alam-deneĕo-seriveng losho mehō sĕn neĕin alam loĕ dub-vabuung-bōp lo, galam Sadukai* lo, bedeverup. ² Ahĕj sengĕn vu luho in luho denenĕr gagek rangah vu alam bĕ Yesu kedi raĕ yah vu bedub.

³ Lob dejom luho ahon medetung luho ya denedo ĕarabus in sehuk luk, gemĕm bĕ monbuk lom degevong gagek vu luho. ⁴ Rĕĕ mu alam ngahisekĕ sĕn denĕo luho hir gagek lo devong ving, bederevuh yam ving alam muginsĕn besir 5,000 raĕ.

Devong Gagek Vu Pita Lu Jon Raĕ Alam Ggev Malaj

⁵ Heng to lob alam Yuda hir ggev losho alam teta, galam-horek-yi, desupin sir vu Yerusalem. ⁶ Alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp Anas, geKayapas luho mehöti arë nebë Jon, gAleksander, gAnas yi alam pin medesupin sir.

⁷ Log devarah Pita luho Jon ya denare malaj gedeloḱ tepëḱ in luho bë, “Melu vong ngaa sagi raḱ re niwëëḱ-a? Ma re vong meluu yam-a?”

⁸ Lob Anon Vabuung loḱ yam ggërin Pita ayo lom nër vu sir bë, “Ham ggev los alam teta vu Israel! ⁹ Gwëbeng ham maḱ bë doḱ tepëḱ in aluu in ngaa nivesa sën alu hevong vu mehö vaha nipaya-ë. Maḱ ham bë jaḱ mehö sën nivesa raḱ agi degwa ni? ¹⁰ Nabë nebë saga, og mëm alu hevongin bë ham jaḱ ni balam İsrail pin dejak ni geving nabë: Yesu Kerisi Nasaret niwëëḱ vong mehö sagi benivesa raḱ los dahis begwëbeng nare ham malamin. Ham sis mehö saga bediik raḱ kelepeḱo*, rëḱ Anutu nër bekedi raḱ yah ggëp bedub.

¹¹ Yönon!

‘Ham alam sën denelev beggang lo nimin lëlin gelöng ti sënë.

Rëḱ mu netu gelöng niwëëḱ beggang nyëḱetu yi.’

Og gelöng saga yik Yesu. ¹² Su mehö ngwë yoh vu bë doḱ vu hil rë. In vu dob pin og Anutu su tato arë agga ngwë vu hil bë rëḱ geḱo hil nah vu yi rë.”

¹³ Dengo bë Pita luho Jon denër rangah niwëëḱ, lob deranga nemaj in derak ni bë luho su deluḱ dub rë, gaḱ luho alam meris mu. Lob kwaj ya ngahi, rëḱ derak ni bë wirek luho deneya ving Yesu.

¹⁴ Log mehö sënë nare ving luho gedelë bë navi nivesa raḱ yönon, lob su deyoh vu bë denanër gageḱ ti doḱ nah vu luho rë. ¹⁵ Lob alam ggev denër vu lööho bë lööho degeto dena dobnë rë.

Lob lööho to deya, log mëm yö yah desap sir raḱ medenër bë, ¹⁶ “Rëḱ hil gevong va vu mehö luu saga? Luho devong ngaa böp sënë balam vu Yerusalem pin derak ni, om hil su ayoh vu bë rëḱ abun gageḱ saga rë. ¹⁷ Gaḱ gageḱ saga rëḱ na menoh vu alam pin, om hil nanërin luho niwëëḱ nabë luho su dena denanër gageḱ jaḱ Yesu arë saga vu mehö la gökin.”

¹⁸ Lob detahi luho yom bemëm denër vu luho bë luho su na denanër gageḱ jaḱ Yesu arë, beluho su detahu gageḱ sënë vu alam. ¹⁹ Rëḱ Pita luho Jon denër yah vu sir bë, “Nabë alu gevuu Mehöböḱ yi gageḱ sënë na galu sepa doḱ ham gageḱ, og maḱ Anutu rëḱ gelë aluu nivesa? Ham ngo kwamin bo saga rë. ²⁰ Alu su ayoh vu bë rëḱ ayemin nama rë. Gaḱ alu rëḱ nanër gageḱ rangah jaḱ ngaa pin sën alu halë los hango lo!”

²¹ Lob ggev lo devong gageḱ raḱ luho niwëëḱ ggökin, log mëm delëëin luho beluho deya. Alam ggev deggöneng in alam, in sir pin deneḱo Anutu arë raḱ in ngaa sën luho devong agi, lob su kwaj ḱo aggata ti in bë debo vanë vu luho rë. ²² Gemehö sën luho devong ngaa böp raḱ yi benivesa raḱ lo, yi ta mehödahis luu gekesuu meya.

Kerisi Yi Alam Dejom Raḱ Bë Anutu Bo Niwëëḱ Vu Sir Medenanër Gageḱ Rangah

²³ Devong luho ya, lob luho deyah medeya vu hir alam bedenër alam-deneḱo-seriveng hir ggev los alam teta hir gageḱ pin vu sir. ²⁴ Dengo ggoveḱ, log sir pin ayoj timu gedejom raḱ vu Anutu bë, “O Mehöböḱ, ngo getung dob los yaḱek los loo bengaa pin sën denedo loḱ lo. ²⁵ Wirek hong Anon Vabuung vong gageḱ ti verup loḱ hong hur Davit avi, sën he ḱenumin lo, nebë:

‘Nebë va sën alam-yu-ngwë ahëḱ sengën pangsën rot,

gemehönon la medo denevengwëng yah nenga meris mu-e?

²⁶ Alam-los-bengöḱ vu dob sënë pin kedi dero sir in degevong begö, log alam böp pin desupin sir medevengwëng raḱ begö

in bë dedahun Mehöböp luho Mehö sën ggooin rak in bë geḱo hil nah lo na.'

²⁷ Yönon rot, Herot* luho Pontius Pilatus ving alam-yu-ngwë, galam Israel, bedevengwëng yah nenga nebë saga ggëp nyëg böp Yerusalem in bë dedahun hong hur vabuung Yesu na. Mehö sën wirek gehooiin yi rak lo. ²⁸ Dejoo gagek revuh ti nebë saga in bë degevonḱ ngaa sën wirek geduu gagek ahon niwëëk bë rëḱ anon jak lo. ²⁹ Om Mehöböp, ngo kwam bo gagek maggin pin sën bë degevonḱ-ë rë megedoḱ vu hong hur he, log gwevonḱ niwëëk vu he in he nanër hong gagek rangah, gehe su agöneng. ³⁰ Gebër nemam niwëëk jak begwevonḱ alam niraksën nijvesa jak, log gwevonḱ ngaa böp los huk aggagga jak hong hur vabuung Yesu arë."

³¹ Nahën denejom rak nebë sënë, log beggang sën desupin sir loḱ lo ggee böpata gAnon Vabuung yam ggërin ayoj, lob mëm denenër Anutu yi gagek niwëëk ata gesu deneggöneng rë.

Kerisi-yi-alam Ayoj Timu

³² Alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo ahëj los ayoj neya timu vu sir vewen vewen ving. Su mehöti lë yi ngaa ti benër bë, "Sagik sa ngaa!" rë, gaḱ hir ngaa pin saga sën tu sir pin hir ngaa.

³³ Lob sinarë nyëdahis lo denenër gagek rangah bë Mehöböp Yesu kedi rak ggökin, lob hir gagek saga los niwëëk balam pin denëḱo arëj rak. ³⁴ Sir ti su rak vu in nos los ngaa ti rë, in sir sën deyoh vu dob los beggang lo pin denevo vu alam vahi medenëḱo monë rak. Denëḱo monë rak, ³⁵ lob devo vu sinarë nyëdahis lo medenëgin, loḱ mëm sinarë denevo ggelek alam sën deneraḱ vu in ngaa lo.

³⁶ Mehöti nedo, arë nebë Yosep, lob sinarë denër ggev ngwë rak yi nebë Barnabas. Arë sënë degwa nebë mehö nelev horek in alam. Yi Levi* ti, geyi vu dob Kupros. ³⁷ Lob yi dob len ti neggëp Yerusalem, lob vonḱ bemehöti bago, lob ḱo monë saga beya mevo vu sinarë lo.

5

Ananias Luho Sapira

¹ Log mehö ngwë nedo arë nebë Ananias, gevenë arë nebë Sapira. Lob Ananias vonḱ yi dob len ti bemehö la debago. ² Rëḱ luho venë devengwëng loḱ ti, lom devun monë saga vewen betu luho yö hir ngaa. Log Ananias ḱo vewen beya mevo vu alam sinarë genër bë monë sën lo yik pin sënë.

³ Loḱ Pita nër vu yi bë, "Ananias, Satan nare loḱ ayom begevun dob sagi yi monë vahi gegetetuhin Anon Vabuung. ⁴ Wirek sën su debago dob rë lo, og yik ngo hong ngaa! Log debago om maḱ monë saga netu hong ngaa in bë gwegin megwevonḱ noh vu kwam. Ma re nër vu hong bë gwevonḱ paya nabë sënë? Su gelah monë sënë vewen vun in mehönon mu rë, gaḱ gelah vun in Anutu!"

⁵ Ananias ngo gagek sagi, lob diik pevis beto neggëp, lob alam sën vare denelë lo deggöneng böpata rot.

⁶ Lob alam magëm kedi debom loḱ tob beya delev. ⁷ Ggovek gehes mala löö ggovek ya, log Ananias venë verup yam beggang ayo, lob su rak ngaa sën töḱ vu regga lo ni rë.

⁸ Lom Pita loḱ tepëḱ vu yi bë, "Maḱ yik melu ḱo monë yoh vu sën rak dob saga ma ma?"

Loḵ avèh nër yah bë, “Èè-è! Yoh vu! Alu haḵo nebë saga!”⁹ Rëḵ Pita nër bë, “Melu reggam joo gägek revuh ti gemelu bë seggi Mehöböp yi Anon Vabuung-a? Om gwengo! Alam sën delev reggam lo yom denare loḵ veluung avi, om rëḵ debaḵu hong geving bona dedev!”

¹⁰ Lob pevis bavèh saga diiḵ beto neggëp loḵ Pita vaha, lob alam magëm deloḵ yam beggang ayo medelë bë avèh diiḵ meneggëp, lom devaḵu beya delev ving regga.

¹¹ Lom Kerisi-yi-alam pin ving alam pin sën denḡo gägek agi deggöneng böpata rot.

Ngaa Böp Aggagga Verup

¹² Lob sinarë nyëdahis devong ngaa böp aggagga raḵ alam vahi besir pin denelë, lob mëm alam sën denesepa loḵ Yesu lo pin ayoj timu gedenesupin sir loḵ dub-vabuung-böp nenga-gelusën sën denenër bë Solomon yiyi lo.

¹³ Lob alam vu Yerusalem pin deḵo arëj raḵ, rëḵ deggöneng gesu desupin sir ya ving sir rë. ¹⁴ Rëḵ alam maluh los avèh ngahiseḵë ayoj ya timu vu Mehöböp bederevuh yam ving yi alam, bedetu yu böpata raḵ.

¹⁵ Lob tum denevaḵu alam nijraksën meyam debë neggëp loḵ ḵanyë los bëḵ loḵ aggata, lob denebë sir ti ti ya ya in bë Pita geto mena, og hes gelu ḵenu na mejak sir. ¹⁶ Galam vu nyëḡ pin sën denedo dus vu Yerusalem lo denesupin sir yam. Denëḵo alam nijraksën ving alam sën memö nipaya gwang ya sir lo, lob alam saga pin nijvesa raḵ yah ggökin.

Angër Ḵo Sinarë Lo Vër In Ḵarabus

¹⁷ Nebë saga lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp losho yi alam Sadukai* pin denelë Yesu yi alam paya, ¹⁸ om deḵoo gägek lob kedi dejom sinarë nyëdahis lo ahon bedetung sir luḵ ya ḵarabus. ¹⁹ Rëḵ Mehöböp yi angër yam tahinin reping in sir buk vuheng, log ḵo sir to meyah dobnë genër bë, ²⁰ “Ham na bare dub-vabuung-böp ḵatum ayo beham tateḵin gägek vu alam pin nabë degevang nabë sënë in denatu mewis medemedo malaj-tumsën.”

²¹ Denḡo gägek saga, log monbuk anon lob deyah dub-vabuung-böp bedetateḵin gägek vu alam. Getum alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp losho yi alam ya medo denesupin kaunsor pin yam. Log denër gägek ya beggang ḵarabus bë degeḵo sinarë nam.

²² Lob hir hur deloḵ ya beggang ḵarabus, rëḵ sinarë su denedo rë. ²³ Lob yah denër vu sir bë, “He halë beggang ḵarabus yi reping rëḵ desis loḵ beniweëḵ gahëvavu denare medeneḡin. Lob he tahinin, rëḵ he su atöḵ raḵ mehöti genedo beggang ayo rë.”

²⁴ Lob hir ggev sën neḡin alam loḵ dub-vabuung-böp lo losho alam-deneḵo-seriveng hir ggev denḡo gägek saga, lob kwaj ya ngahiseḵë bedenesero degwa. ²⁵ Loḵ mehöti ya verup vu sir benër bë, “Alam sën ham tung sir ya ḵarabus lo denare dub-vabuung-böp ḵatum ayo medenetateḵin gägek vu alam.” ²⁶ Lob hir ggev sën neḡin alam loḵ dub-vabuung-böp lo, losho ahëvavu la, ya deḵo sir. Rëḵ su desis sir gederot rë gema. In deneggöneng in alam bë rëḵ detengwa sir jak ḡelöng.

Sinarë Su Deneggöneng In Kaunsor Rë, Gedenenër Gägek Rangah

²⁷ Deḵo sir yam medevarah sir nare vuheng loḵ kaunsor lo malaj, galam-deneḵo-seriveng hir ggev böp nër vu sir bë, ²⁸ “He nër niweëḵ ata vu ham bë ham su na nanër bengö saga rangah vu alam, rëḵ ham nevong in va? Ham nenër gägek saga ya meyoh vu Yerusalem pin beham vongin bë gweḵo gägek jak nom he nabë he sis mehö saga mediik!” ²⁹ Rëḵ Pita losho sinarë saga denër yah vu sir bë, “He bë sepa doḵ Anutu yi gägek namugin, gemehönon hir gägek

gĕp tamusĕn! ³⁰ Ham vong paya vu Yesu beham sis yi rak kelepeko*, rĕk hil kenud hir Anutu nĕr mekedi rak yah. ³¹ Anutu ko yi rak yah vavunĕ betung yi nedo nema vesa. Lob tu ala in geĕo hil nah vu Anutu, gevongin gĕrin hil Israel ayod gekevoh hil ngaa nipaya na. ³² He halĕ ngaa pin saga, om sĕn he nanĕr rangah gAnon Vabuung sĕn Anutu vong vu alam sĕn nengaj yes vu yi gĕgek lo tateĕin gĕgek sagi ving.”

Gamaliel Nĕr Bĕ Alam Kaunsor Denahubin Sinarĕ

³³ Kaunsor lo dengo yi gĕgek saga lob ahĕj sengĕn pangĕsĕn rot gedevongin bĕ dengis sinarĕ pin saga medenadiik. ³⁴ Rĕk kaunsor ti arĕ nebĕ Gamaliel kedi nare. Yi Parisai* ti, geyi tatovaha horek yi los bengö. Alam pin ahĕj neving yi rot los denĕko yi rak. Lob kedi menĕr vu sir bĕ degevong sinarĕ geto dena dobnĕ teka rĕ, lob to deya.

³⁵ Log nĕr vu kaunsor pin bĕ, “Ham alam Israel! Bĕ ham gwevong ngaa ti vu alam sĕnĕ, og maĕ ham ngo kwamin bo nivesa rĕ. ³⁶ Ham rak ni bĕ wirek mehöti arĕ nebĕ Tiudas kedi benĕr bĕ, ‘Sa, sa mehö los nig wĕĕk böpata!’ Lob alam rak neggĕp alam mehödahis ti (400) yah detamuin yi. Rĕk desis yi bediik, log alam sĕn denetamuin yi lo deveya beya depalĕt loĕ geyi huk vĕs bemala maya veröĕ yi. ³⁷ Log tum buk sĕn kiap böp nekevu mehönon arĕj lo lob Yudas vu Galilea kedi rak beĕo alam vahi yah detamuin yi. Rĕk desis yi ving bediik, log alam pin sĕn denetamuin yi lo deketĕĕin sir bemaya. ³⁸ Om sĕn sa bĕ nanĕr vu ham nabĕ ham göneng in alam saga, geham naköök gedemedo rĕ. Nabĕ yö denevong huk yoh vu mehönon kwaj, og rĕk noh paya bebĕs. ³⁹ Gaĕ nabĕ degwa neggĕp vu Anutu yönnon, og ham su yoh vu bĕ rĕk kwepĕ sir rĕ, om ham gwegĕn ham in ham su ngis begö vu Anutu!”

Sinarĕ Kwaj Vesa In Devong Nimumsĕn Vu Sir In Yesu Arĕ

⁴⁰ Lob devong ving Gamaliel yi gĕgek saga, gedetahi sinarĕ pin loĕ yah bedeveek sir, log denĕr niwĕĕk vu sir bĕ su denanĕr Yesu bengö rangah log delĕĕin sir medeya.

⁴¹ Lob mĕm devuu kaunsor ya geto deyah dobnĕ, lob kwaj vesa rot in Anutu ko sir rak belĕ sir bĕ deyoh vu bĕ alam degevong benij namum in Yesu arĕ. ⁴² Lob medo denetateĕin gĕgek rangah loĕ dub-vabuung-böp gelok beggang la yoh vu buk pin. Beyö medo denenĕr Yesu Kerisi bengö rangah gaĕ su denevuu rĕ.

6

Deggooĕn Alam Nemadvahi-bevidek-luu Rak In Dedok Vu Sinarĕ Lo

¹ Nahub geYesu yi hur ngahiseĕ rak, lob sir vahi sĕn denevengwĕng Grik ayej lo ahĕj sengĕn vu vahi sĕn denevengwĕng alam Yuda ayej* lo. Ahĕj sengĕn rak degwa nebĕ sĕnĕ: Alam sĕn denevengwĕng Grik ayej lo denenĕr bĕ, “Ham nevo nos ggelek alam yoh vu buk pin log ham su nevo vu he hömin avĕh alov lo rĕ.”

² Lob hurmaluh nemadluho-bevidek-luu mugĕnsĕn desupin Yesu yi hur lo pin yam medenĕr vu sir bĕ, “Bĕ he gevuu Anutu yi gĕgek na gehe bo nos gelek, og su yoh vu rĕ! ³ Arig lo! Ham ngo gooin ham alam nemadvahi-bevidek-luu jaĕ rĕ. Sir sĕn alam nijvesa gAnon Vabuung nedo loĕ sir niwĕĕk lo, gesir sĕn los kwaj lo. Lob mĕm hil gevong medegeĕin huk sagi. ⁴ Gaĕ heĕ ngo rĕk medo in najom jaĕ noh vu buk pin los tateĕin Anutu yi gĕgek mu.”

* **6:1:** Vu nyĕ dahis og alam Yuda denevengwĕng Hibru ayej lob Anutu yi ĕapiya mugĕng neggĕp loĕ Hibru ayej. Rĕk verup loĕ Yesu yi buk og ayej Hibru sĕnĕ pekwĕ yi bedenĕnĕr arĕ nebĕ Aram. Aram og dus vu Hibru ayej rĕk yööhu teka.

⁵ Alam pin ahěj ving gágek saga, lob deggoin Stepan, sèn mehö yö nevang ving niwëek ata gAnon Vabuung nedo niwëek ving yi lo. Log deggoin Pilip luho Prokorus ga, Nikanor luho Timon, geParmenas, geNikolas vu Antiok. Wirek yi alam-yu-ngwë ti rëk ggërin yi beloq ya metu alam Yuda ti. ⁶ Devarah alam saga loq sinarë malaj, log dejom raq gedebë nemaj raq sir.

⁷ Log Anutu yi gágek ya meyoh vu nyëg pin, balam ngahisekë detu Yesu yi hur vu Yerusalem. Galam-deneqo-seriveng vahi ayoj neya timu vu yi ving.

Alam Yuda Devong Gágek Vu Stepan

⁸ Anutu vong semusemu los niwëek böpata vu Stepan, lob nevang ngaa böp aggagga balam denelë. ⁹ Rëk alam vahi kedi desis begö raq gágek yah vu Stepan. Alam sagi vu Kurene los Aleksandria, gedenenër hir dub-supinsën-yi saga nebë alam sèn devo sir vër in mehö ngwë nemaj ggovek lo hir hir. Gesir vahi vu Kilisia los Asia* ving. ¹⁰ Rëk su deyoh vu bë dekeyëh Stepan yi gágek rë, in Anon Vabuung yö vo kwa nivesa vu yi.

¹¹ Lom devo monë vu mehö la in bë denanër gágek kuungsën jak Stepan nabë, “He hango bë nenër gágek pelësën raq Moses lu Anutu!” ¹² Alam saga devong balam teta los alam-horek-yi galam pin ahěj sengën vu raq saga, lob mëm sir yö depesöng medejom Stepan ahon bedeqo ya nare kaunsor mala.

¹³ Log devarah mehö la in bë denanër gágek kuungsën jak yi lom denër bë, “Mehö saga nenër gágek nipaya raq dub-vabuung-böp sënë, geraq Moses yi horek. ¹⁴ He hango mehö saga nër bë, ‘Yesu Nasaret saga rëk kevoth dub-vabuung-böp sënë gepekwë gágek wirek hen sèn Moses vong vu hil lo benatu agga ngwë jak.’ ”

¹⁵ Lob kaunsor pin detung malaj raq Stepan niwëek ata, lom delë mala nikapiik raq nebë angër ti.

7

Stepan Tatekin Gágek Vu Kaunsor Lo

¹ Lob alam-deneqo-seriveng hir ggev böp loq tepëk bë, “Gágek sagi yönon-a?”

Lob Stepan nër yah bë, ² “O arig lo, amağ lo! Ham gwengö rë! Wirek hil dobahë Abraham nahën nedo Mesopotamia gesu ya Haran rë, lob vu buk saga niwëek ala Anutu tök vu yi. ³ Lom nër vu yi bë, ‘Gwevuu hong dob los hong alam na gegena nyëg len ti sèn sëk tato vu hong.’

⁴ Lob Abraham vuu Kaldia hir dob geya nedo Haran. Denedo saga bama diik ggovek, loq mëm Anutu vong yi yam nedo nyëg sèn gwëbeng hil nado loq agi. ⁵ Rëk Anutu su vo dob sënë len mahen teka vu Abraham in bë yö gëgin menatu yi ngaa niröp rë, gema. Rëk Anutu nër bë tamusën og rëk bo dob sagi vu yi benajom ahon, in natu yi mewis lo pin hir dob geving. Rëk mu, loq buk sèn Anutu nër gágek vu yi agi, og Abraham nalu ma. ⁶ Log Anutu nër ving bë, ‘Hong mewis rëk na demedo alam-yu-ngwë hir dob. Lob rëk denatu alam-yu-ngwë saga hir hur bededeginengin sir jak huk karabus noh vu ta jak gëp alam mehödahis ti (400). ⁷ Rëk mu tamusën, og sëk gevong nyëvewen vu alam-yu-ngwë saga sèn rëk dedeginengin hong mewis raq maggin böp lo. Loq mëm rëk degevuu nyëg sagi na, gedenam denajom jak vu sa gëp sagi.’

⁸ Lob Anutu joo gágek vu Abraham bë gerah* nalu maluh lo navij. Lob nahub rë loq Abraham qo nalu Isaak, lob neggëp rot beyah verup loq buk sèn netu nemadvahi-bevidek-löö sèn ata qo yi lo, lob ama rah* navi. Log Isaak vong nebë sënë vu nalu Yakop ving, geYakop vong vu hil degwa nemadluho-bevidek-luu nebë saga ving. ⁹ Rëk hil degwa lo saga denelë arij Yosep paya, lom devo yi vu alam-yu-ngwë bedebago yi. Bedeqo medeya Ejep betu Ejep

ti yi ngaa meris. Rêk Anutu nedo ving yi, ¹⁰ melok vu yi, beko yi vër vu ngaa nipaya pin sên deginengin yi lo. Vong semusemu los kwa böpata vu yi loĵ Ejep hir mehö-los-bengö Parao mala belë. Lob tum Parao tung yi tu ggev yusekë vu Ejep benegin Parao yi beggang lu ngaa pin.

¹¹ Lob nahub rêk meyip böpata neggëp dob Ejep los Kanaan pin, lob maggin böpata tök vu sir, behil kenud lo su deyoh vu bë denatök vu nos rë. ¹² Rêk Yakop ngo bë nos nedo Ejep, lob vong hil kenud lo deya nos beron muginsën. ¹³ Ggovek ya loĵ sirek deyah netu beron luu, lob mëm Yosep nër yi rangah vu ari lo bë, 'Ham arimin sa Yosep.' Lob mëm Parao rak ni bë Yosep yi alam sir. ¹⁴ Lob Yosep vong gagek yah in ama Yakop losho yi alam pin bedeyam vu yi. Sir yoh vu dahis löö benemadluho menemadvahi (75). ¹⁵ Lob Yakop luk meya nedo Ejep bediik, log hil kenud lo denedo bedediik ving. ¹⁶ Lob deko navij yom Sekem beyah debë loĵ waak sên wirek Abraham bago vu alam Hamor rak monë betu yi waak bedub lo.

¹⁷ Lom buk sên bë Anutu gevong ngaa sên wirek nër vu Abraham bë rêk gevong lo neggovek in bë natök nam rangah, lob alam Israel deverong bedeggërin nyëg Ejep. ¹⁸ Beggovek, loĵ Ejep hir mehö-los-bengö mewis ti verup, lob su rak Yosep yi huk nivesa sên nevong lo ni rë. ¹⁹ Om sên nevong riï rak hil alam, genevong huk karabus vu hil kenud lo. Geniwëek rot bë dejuuk naluj maluh nikök lo na demedo dobnë medenadiik.

²⁰ Loĵ nahub rë, loĵ Moses ata ko yi loĵ buk saga. Lob Anutu ro hurmahen saga nivesa bemalangeri rot. Lob ata lu ama degin yi loĵ beggang ayo yoh vu kwev löö. ²¹ Loĵ mëm ya debë yi loĵ bël nenga, loĵ tum Parao nalu avëh ko yi ya menegin nebë sên yö nalu.

²² Lob Moses luk dub ving Ejep hurmahen bedenetahu yi loĵ alam Ejep hir gagek los kwa pin, lom tum netu mehö los kwa-sevërsin-sën-yi genevong huk los niwëek ving. ²³ Ggovek geMoses yi ta tu mehödahis luu rak, lob kwa vo bë na gelë yi alam Israel. ²⁴ Lom tök rak Ejep ti genevasap Israel ti, lob loĵ vu Israel ti sagi bevong nyëvewen loĵ yah nipaya saga vu basis Ejep ti saga mediik. ²⁵ Moses kuung bë rêk yi alam kwaj bo yi nabë Anutu vong yi yam in bë doĵ vu sir. Rêk ma gesu kwaj nevo nebë saga rë.

²⁶ Loĵ heng to lob Moses yah verup betök vu Israel luu geluho denesis sir. Lob vongin bë gevong beluho ayoj nakul gebegö gëp, om nër bë, 'Alam-a! Melu arimin ham lo! Rêk nebë va sên melu nevong paya vu ham-ë?' ²⁷ Rêk mehö sên vong paya vu ari lo ruuk Moses yah genër bë, 'Re nër vu hong bë genatu he ggev los mehö sên gebo nyëvewen vu he?' ²⁸ Maĵ bë gengis sa nabë sên gesis Ejep ti bediik veseveng lo?' ²⁹ Nër bë saga lob Moses ggöneng beveya meya pevis. Beya nedo alam Median hir nyëg. Lob mëm rêk ko nalu maluh luu vu sagu.

³⁰ Log ta mehödahis luu ggovek ya, loĵ mëm angër ti tato yi vu yi neggëp nyëg-yumeris dus vu kedu Sinai. Angër los nengwah daggen loĵ nare kele teka niggin ggin. ³¹ Lob Moses lë lob kwa ya ngahisekë in ngaa sên tök vu yi. Lob ya dus in bë gelë nivesa, lob Mehöböp aye nër bë, ³² 'Sa Anutu sên kenun lo hir Anutu sa. Sa Abraham luho Isaak geYakop hir Anutu sa.' Lob Moses lëk beggöneng bë su gelë.

³³ Lob Anutu nër vu yi bë, 'Genakah suu vër in vaham. In nyëg sên genare loĵ aga og nyëg vabuung. ³⁴ Sa halë huk nipaya los maggin pin sên dedeginengin rak sa alam vu Ejep, lob gwëbeng seluk yam in bë sa kevelekin sir los gako sir vër vu ngaa maggin. Om kwedi jak! Sa bë gevong hong megenah Ejep.' ³⁵ Yik Moses saga sên wirek deruu demij vu yi gedenër bë, 'Re tung hong bë genatu ggev böp los mehö sên gebo nyëvewen vu he?' lo.

Rêk Anutu vong yi yah in bê natu hir ggev los kevelekin sir vër, om sën vong bangër sënë tøk vu yi lok kele mahen teka sën lo in bê bo niwëek vu yi.

³⁶ Log yik Moses saga sën vong ngaa böp aggagga vu sir vu Ejep, lok ko sir vër beli sir beya deyoh Loo-kök vuheng meya deko lok nyëg-yumeris yoh vu ta mehödahis luu.

³⁷ Log yik Moses saga sën nër vu alam Israel bê, ‘Anutu rêk gevong ham ti natu mehö-nanër-gägek-rangahsën nabë sa.’

³⁸ Log desupin sir ggëp nyëg-yumeris, lob yik Moses saga sën ya nedo kedu Sinai ving angër bevengwëng ving yi lo. Log Moses nedo ving hil kenud lo, lob ko Anutu yi gägek mala-tumsën-yi bevong vu hil, ³⁹ rêk hil kenud lo nij lëlin yi gedekeyeh aye bederuuk yi gekwaj vo bê denah Ejep.

⁴⁰ Lom denër vu Aaron bê, ‘Gesemu he anutu la in degeli he na. In Moses sën ko he vu Ejep meyam lo mak ya tena? He dugin!’ ⁴¹ Lom mëm desemu burmakau nalu maluh ti kenu rak goor betu anutu-kuungsën gedenetung seriveng vu. Log ahëj nivesa in ngaa sën yö desemu rak nemaj agi. ⁴² Rêk Anutu ruu demi vu sir in denejom rak los ayej lok hes los kwev gebetuheng pin sën denedo yagek babu lo, yoh vu sën alam-denenër-gägek-rangahsën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo bê:

‘Ham alam Israel, wirek ham nedo ta mehödahis luu vu nyëg-yumeris, lom ham sis burmakau los sipsip beham vesi netu seriveng.

Mak saga ham vong vu sa? Ma!

⁴³ Ham vaku anutu-kuungsën Molok yi dub sël ving anutu-kuungsën Rompa yi betuheng kenu.

Ham semu ngaa kenu pin saga in bê ham najom jak vu los gweko arëj jak, om sëk gevong nyëvewen vu ham,

besëk gevong beham kwesuu nyëg böp Babulon* mena medo karabus vu nyëg adingnë.’

⁴⁴ Wirek hil kenud denedo nyëg-yumeris, lob hir dub sël nedo. Saga sën Anutu yi dub sël getato bê nedo ving sir, lob desemu yoh vu sën Anutu nër tato vu Moses bê gevong lo.

⁴⁵ Ggovek lok hil kenud lo deyam ving Yosua in bê degeko alam-yu-ngwë hir dob, lob Anutu lok vu sir bekevoh alam saga in sir. Vu buk saga deko dub sël sën amaj vo vu sir lo sepa, beyam detung nedo rot beberup lok Davit yi buk.

⁴⁶ Lok mëm Anutu nelë Davit nivesa, lom Davit jom rak vu bê rêk dev dub ti vu Yakop yi Anutu. ⁴⁷ Rêk ma geneggëp rot bemëm nalu Solomon rêk lev.

⁴⁸ Rêk mu Mehö-gayeheng Anutu su nedo lok dub sën mehönon denelev rak yö nemaj lo rë. In mehö nenër-gägek-rangahsën nër bê:

⁴⁹ ‘Mehöböp nër bê sënë:

“Yagek netu sa sëa sën sa nado rak,

gedob saga netu ngadoheng sën sa nehebë vahag rak lo.

Om re yoh vu bê dev dub ti vu sa in bê sa sewah dok-a?

⁵⁰ Ma ham kuung bê sa nemag su tung ngaa pin sënë rë?” ’

⁵¹ Ham alam ayomin niwëek. Geham ayomin los nengamin dahis. Ham neruuk Anon Vabuong yoh vu buk pin nebë sën ham kenumin lo deneruuk wirek lo. ⁵² Mehö-nenër-gägek-rangahsën ti tena sën ham kenumin lo su denevong paya vu yi rë? Ma! Desis alam sën denenër gägek rangah bê mehö yohvu Yesu rêk nam lo bedediik. Lob yi saga yam, rêk ham tato yi vu alam-begö-yi medesis yi bediik. ⁵³ Angër denevo Anutu yi horek vu ham rêk ham su nesepa lok rë.”

Detengwa Stepan Rak Gelöng Mediik

⁵⁴ Dengo gagek sagi, lob gagek sagi gelu ayoj rot. Lom deneköö nyěj, gahěj sengen böpata rot vu Stepan. ⁵⁵ Rëk Anon Vabuung ggërin Stepan ayo, lob varah mala raḡ yagek niwëek ata benelë Anutu nikapiik, log lë bë Yesu nare Anutu nema vesa. ⁵⁶ Lob tahi bë, “Om ham gwengö rë! Sa halë bë yagek tatekin yi, log Mehönon Nalu nare loḡ Anutu nema vesa!”

⁵⁷ Lob dereseeh rur raḡ gedemir nengaj, log sir pin kedi deserög meya dejom Stepan ahon, ⁵⁸ gederot yi medeḡo medeya Yerusalem katum degwa dobnë, log mëm detengwa yi raḡ gelöng bediik. Lob alam sën denër gagek kuungsën raḡ yi lo dekah hir tob mugin bedetung menedo loḡ mehö magëm ti arë nebë Saulus vaha bemedo negin, ⁵⁹ log mëm ya detengwa Stepan raḡ gelöng. Nahën denesis yi raḡ gelöng, log pevis mejom raḡ bë, “Mehöböp Yesu! Gweḡo sanog nöḡ vu hong!”

⁶⁰ Lom tung lus luḡ getahi bë, “Mehöböp, su gebo doḡ nah hir ngaa nipaya sënë!” Log diik ya.

8

Saulus Nevong Paya Vu Kerisi-yi-alam

¹ Saulus vo gadu loḡ sir in desis Stepan mediik. Lob vu buk saga alam dekedu in bë debo maggin böpata rot vu Kerisi-yi-alam vu Yerusalem medebasap sir. Lob Kerisi-yi-alam pin deveya medeketëkin sir medeya distrik Yudea lu distrik Samaria gesinarë nyëdahis mu yö nahën denedo nyëḡ böp Yerusalem. ² Galam vahi sën denesepa loḡ Anutu yi gagek medenero lo, sën mëm delev Stepan gedesu böpata rot in yi.

³ Log Saulus mala nesepa bë kevoh Yesu yi alam benama na veröḡ yi, lob nesepa loḡ beggang pin beneloḡ ya beneko maluh gavëh ving, benedadii sir ya karabus.

Denër Bengö Nivesa Vu Samaria

⁴ Lob Kerisi-yi-alam sën deveya medeya jeggim jeggim lo deneko loḡ rot beya denenër Bengö Nivesa yoh vu nyëḡ. ⁵ Pilip luḡ meya nyëḡ böp ti vu distrik Samaria, lob nër Kerisi vu sir. ⁶ Alam ngahisekë dengo yi gagek los delë ngaa böp sën nevong lo, lom debë nengaj vu yi pangsen. ⁷ In denelë gememö nipaya sën negwang ya alam ngahisekë ayoj lo dengeek geto deya in sir. Log alam ngahisekë sekëj neselöngin, gevahaj nipaya, og nijvesa neraḡ. ⁸ Lom mëm alam ayoj tee yi rot vu nyëḡ saga.

⁹ Lob mehöti arë nebë Simon nedo saga, beyi mehö nerob alam los nevong yesek lu ngaa aggagga, menevong balam Samaria* kwaj neya ngahi in yi gedenër bë yi mehö böp ti. ¹⁰ Lob alam ggev los alam meris pin nijwëek bë degengo yi gagek, lob denenër bë, “Mehö saga ḡo Anutu niwëek böpata yönon!” ¹¹ Nijwëek in bë degengo yi gagek in nerob alam buk ngahisekë los nevong yesek medenelë yi ngaa böp nebë sënë, lob kwaj neya ngahisekë.

¹² Loḡ tum mëm Pilip nër Bengö Nivesa raḡ Anutu-yi-nyëḡ los nër Yesu Kerisi bengö rangah, lom maluh los avëh pin devong ving bederipek bë. ¹³ GeSimon vong ving nebë saga ving beripek bë, lob tum nesepa Pilip beya ving yi. Nelë ngaa böp aggagga ngahisekë sën Pilip nevong lo, lob kwa neya ngahisekë.

¹⁴ Log tum alam sinarë sën nahën denedo Yerusalem lo dengo bë alam Samaria* deḡo Anutu yi gagek raḡ, lom devong Pita lu Jon deya vu sir. ¹⁵ Luho deluḡ meya deto, lom dejom raḡ vu Anutu in bë gevong Anon Vabuung vu alam sën denevong ving lo. ¹⁶ In Anon Vabuung su loḡ yam ggërin ayoj rë, geyö nahën. Gaḡ yik deripek bë raḡ Yesu arë mu. ¹⁷ Om luho debë nemaj raḡ sir, lom mëm Anon Vabuung loḡ yam ggërin ayoj.

¹⁸ Lob Simon lë bë sinarë luho debë nemaj raḵ sir bAnon Vabuung loḵ yam ggërin ayoj, lom ḵo monë ya vu luho ¹⁹ genër bë, “Melu bo niwëëk saga vu sa geving, in nabë sa gebë nemaḡ jaḵ mehöti, og Anon Vabuung doḵ nam gërin yi.” ²⁰ Rëḵ Pita nër vu yi bë, “Höm monë mala nama na veröḵ yi, behong geving! In gekuung bë geyoh vu bë gebaḡo Ngaa sën Anutu vong nyëmasën vu hil lo jaḵ monë! ²¹ Su rëḵ gedoḵ vu he in huk sënë geving rë, in Anutu lë bë ayom nipaya. ²² Om gegwërin ayom begweruu demim vu kwam nipaya saga, gegenajom jaḵ vu Mehöböp in kevoh hong ngaa nipaya sën neggëp loḵ ayom aga na. ²³ Sa halë bë ayom sis yi pangsën, gengaa nipaya loḵ nare ayom bejom hong ahon.”

²⁴ Lom Simon neggöneng genër yah vu luho bë, “Om maam melu ngo najom jaḵ vu Mehöböp in mëm doḵ vu sa gengaa sën melu nër lo ti su natöḵ vu sa!”

²⁵ Lob sinarë luho saga denër Yesu rangah bedevong Mehöböp yi gägeḵ yoh vu alam, log mëm luho deyah Yerusalem. Lob luho yah denër Bengö Nivesa rangah vu beggang-bu ngahiseḵë vu distrik Samaria ggëp aggata.

Pilip Nër Bengö Nivesa Rangah Vu Etiopia Ti

²⁶ Log Mehöböp yi angër ti nër vu Pilip bë, “Kwedi gena los ahë sën aggata nevu Yerusalem geya nehöo ayo Gasa. Aggata sën neyoh ya nyëḡ-yumeris lo.”

²⁷ Lob Pilip kedi raḵ meya. Loḵ mehö nyëḡ ngwë ti vu Etiopia neyoh aggata saga meneya. Etiopia hir avëh-los-bengö Kandase yi hur böp yi, benëḡin yi monë los yi ḵupeḵ nivesa vesa pin. Mehö sënë ya mejom raḵ vu Anutu ggëp Yerusalem geyom to aggata meneyah. ²⁸ Medo netevin mehö-nenër-gägeḵ-rangahsën Yesaya yi ḵapiya raḵ yi karis meyom to aggata vuheng in bë nah mena yi nyëḡ. ²⁹ Lob Anon Vabuung nër vu Pilip bë, “Gena dus vu karis saga megena geving!”

³⁰ Lob Pilip seröḡ meya dus vu, lob ngo bë mehö saga netevin mehö-nenër-gägeḵ-rangahsën Yesaya yi gägeḵ, lob loḵ tepëḵ in yi bë, “Maḵ gägeḵ sën genër aga, maḵ geraḵ degwa ni ma ma?”

³¹ Loḵ mehö saga nër yah vu Pilip bë, “Bë mehöti su tateḵin vu sa rë, og sëḵ jaḵ degwa ni nabë va?” Lob nër vu Pilip bë, “Gejaḵ nam vavunë balu ajaḵ karis mana!”

³² Gägeḵ sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bemehö-ë netevin lo sënë: “Deli yi yam nebë sën deneli sipsip yam in bë dengis menadiḵ, gesu ne-vengwëḡ rë.

Nebë sën denekeping sipsip nalu nivis, rëḵ su nesu rë.

³³ Devong nimumsën rot vu yi, rëḵ mehöti su kedi raḵ meloḵ vu yi menër yi gägeḵ mero rë gema.

Ma rëḵ yi mewis tena in hil nanër rë?

In desis yi mediḵ pevis bemala ma gesu nedo dob rë.”

³⁴ Lom avëh-los-bengö yi hur sënë nër vu Pilip bë, “Getateḵin vu sa rë! Mehö-nenër-gägeḵ-rangahsën nër gägeḵ sagi raḵ re? Yö nër raḵ yi, ma nër raḵ mehö ngwë?”

³⁵ Lob Pilip tateḵin Anutu yi gägeḵ dus ti saga genër Yesu yi Bengö Nivesa degwa tato vu yi. ³⁶ Ggovek geluho medo denetetuu aggata medeneya beya deto bël ti, lob mehö saga nër bë, “Gwelë! Bël neggëp! Yoh vu bë gejipek sa ma ma?”

³⁷ [Loḵ Pilip nër yah vu yi bë, “Bë gevong ving anon loḵ ayom, og mëm!” Rëḵ bë, “Sa hevong ving Yesu Kerisi bë Anutu nalu yi!”] ³⁸ Lob mëm nër bë karis bare, log luhoho medelūḵ ya bël, bemëm Pilip daḡoo yi luḵ ya bël.

³⁹ Log luho derak yom ronek, lob Mehöböp yi Anon Vabuung ko Pilip ya, gemehö sënë su lë yi ggökin rë, rëk mu kwa vesa rot mesepa yi aggata beya. ⁴⁰ Gak Pilip, og Anon Vabuung ko yi metök ya Asotus pevis, lob ya meyoh vu nyëg böp pin menër Bengö Nivesa rangah. Beya rot beya metök ya Sisarea.

9

Saulus Ggërin Yi Tu Kerisi Yi Mehö (Sn 22:4-16; 26:9-18)

¹ Log Saulus nahën nenër gagek los niwëek bë gevong paya vu Mehöböp yi hur bengis sir medenadiik. Lob ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp, ² benër vu yi bë kevu kapiya noh vu alam Yuda hir dub-supinsën-yi pin sën denedo Damaskus lo bebo vu yi. Lob ggev böp kevu gagek lok kapiya saga nebë, “Nabë Saulus sënë natök vu maluh ma avëh la gedenesepa lo Yesu yi aggata, og gagek ma genaduu sir megeko sir nam Yerusalem.”

³ Log Saulus losho ahëvavu la deya rak beya deverup dus vu Damaskus, lob pevis bengaa ti vër vu yagek nebë davës beluk yam jëh rak sir. ⁴ Lob Saulus vës betetolin beya neggëp dob, log ngo gagek ti yam vu vavunë bë, “Saulus, Saulus! Gëvo vanë vu sa in va?” ⁵ Rëk Saulus nër yah bë, “Mehöböp, hong re?” Rëk gagek lo yom ggökin bë, “Sa Yesu sën genevong vanë vu sa lo. ⁶ Rëk mu kwedi jak megena nyëg böp sagu, genahub rëk mëm mehöti rëk nanër ngaa sën gwëvong lo tato vu hong!” ⁷ Galam sën deneya ving Saulus lo denare rëk denelëk besu deyoh vu bë debengwëng rë. Log dengo gagek saga dedun rëk su delë bë mehöti nedo rë.

⁸ Lok mëm Saulus kedi nare bemala netum rëk nahën mala nepengipin rot, lom maam dejom lok nema bedeli yi ya nyëg böp Damaskus. ⁹ Benedo buk löö, rëk mu yö nahën mala kenod rot, log su negga nos los nenum bël rë.

¹⁰ Lok Anutu yi hur maluh ti nedo Damaskus arë nebë Ananias. Lob Mehöböp tato yi vu belë nebë pesepsën, genër vu yi bë, “Ananias!” Rëk bë, “Mehöböp, sa nado-ë!” ¹¹ Lob Mehöböp nër vu yi bë, “Kwedi gena aggata ti sën denenër arë nebë Aggata Niröp agu. Gena Yudas yi beggang lob mëm gedok tepëk in Tarsus ti sën denenër arë nebë Saulus. Mehö sagi medo nejom rak ¹² genelë ngaa nebë pesepsën bë mehöti arë nebë Ananias nelok ya beggang ayo mebë nema rak yi in bë gevong bemala natum megelë nyëg gökin.” ¹³ Rëk Ananias nër yah vu bë, “Mehöböp, sa hangö alam ngahisekë denenër mehö saga bë nevong huk agga nipaya rot vu hong alam vabuung pin vu Yerusalem, ¹⁴ lob ko gagek vu alam-deneko-seriveng hir ggev in bë naduu alam sën ayej nelok hong vu agi, in bë dena karabus.” ¹⁵ Rëk Mehöböp nër yah vu bë, “Gena! Mehö saga og sa hur ti. Sehooïn yi rak ggovek ya in geko sa bengög bena nanër vu alam-yu-ngwë losho hir alam-los-bengöj, gevu alam Israel geving. ¹⁶ Log sengo rëk tato nivanë aggagga pin sën rëk natök vu yi jak sën nanër sarëg rangah lo vu yi.”

¹⁷ Lob Ananias ya rak. Ya verup beloq ya Yudas yi beggang ayo log pevis mebë nema rak Saulus genër vu bë, “Arig Saulus! Mehöböp Yesu sën tok vu hong loq aggata lo vong sa beseyam in bë malam natum gökin nah, gemëm Anon Vabuung dok nam gërin ayom.” ¹⁸ Ngaa sën ggërin Saulus mala lo ni nebë gël niķepis mekehe ya pevis, log mala tum ggökin gemëm kedi beripek bël.

¹⁹ Log mëm Saulus gga nos bemëm niwëek loq yah, benedo buk vahi ving Yesu yi hur vu nyëg böp Damaskus.

Saulus Nër Bengö Nivesa Vu Alam Damaskus

²⁰ Log pevis meya meyoh vu alam Yuda hir dub-supinsën-yi ggëp nyëg böp Damaskus benër Yesu yi gägek rangah nebë, “Mehö saga yi Mehöböp Nalu!”
²¹ Alam pin dengo yi gägek lob delëk pangsën bekenuj ya gedelok tepëk vu sir bë, “Mehö saga mak sën yik nevonğ paya vu alam sën ayej nelok Yesu arë vu Yerusalem lo! Mak yik yi saga sën gwëbeng verup agi in naduu sir sënë megeko nah vu alam-deneko-seriveng hir ggev-ë?”
²² Rëk Saulus kedi menër gägek los niwëek ata, lob alam Yuda sën denedo vu Damaskus lo dengo yi gägek, lom kwaj ya ngahi in tato vu sir yonon bë Yesu yi mehö sën Anutu ggooin yi rak netu Kerisi.

Alam Yuda Desis Begö Vu Saulus Lom Veya Meya

²³ Buk ngahisekë ya ggovek ya lob alam Yuda vu nyëg böp Damaskus dejuo gägek in bë dengis Saulus menadiik. ²⁴ Rëk ngo hir gägek saga bë vare denegin yi lok aggata avi pin yoh vu buk los rangah in bë dengis yi benadiik.
²⁵ Rëk alam sën dengo yi gägek medenesepa lok lo deko yi buk medetung lok kadakaad medevong ggök ya katum gelong yu vavunë vu nyëg böp saga nenga, medesejun aggis in yi geluk ya dobnë beya.

Saulus Yah Nedo Yerusalem

²⁶ Saulus yah meya betok yah Yerusalem, lom vingin bë losho Yesu yi hur demedo jevuh ti, rëk deneggöneng in yi, in kwaj nevo bë su Yesu yi hur maluh yi yonon rë. ²⁷ Rëk Barnabas ko Saulus beya vu sinarë nyëdahis lo, getatekin bë Saulus lë Mehöböp ggëp aggata benër gägek vu yi om sën ggërin yi menenër Yesu arë rangah los niwëek vu nyëg böp Damaskus rot. ²⁸ Ggovek lom mëm Saulus nedo ving sir medenesepa sir ggëp Yerusalem. Vong huk niwëek benër Mehöböp arë rangah gesu ggöneng rë. ²⁹ Nër gägek rak Yesu vu alam Yuda sën denevengwëng Grik ayej lo ving, lob losho denemehoo sir in gägek saga, lom desero aggata in bë dengis yi benadiik. ³⁰ Rëk Kerisi-yi-alam vahi dengo, lob deko yi bedeluk medeya Sisarea, bedevong ya Tarsus. ³¹ Nebë saga lom mëm Kerisi-yi-alam pin vu distrik Yudea los Galilea geSamaria denedo nivesa gemaggin su netok vu sir ggökin rë. Yesu yi huk saga niwëek rak, lob yi alam pin deneggöneng in Mehöböp gedeneko arë rak, log Anon Vabuung vo niwëek vu sir lob alam medo deneyam vu sir bengahijsekë lok.

Pita Vong Ainas Benivesa Rak

³² Lob Pita ya meyoh vu nyëg pin beya meto Luda benedo ving Anutu-yi-alam ggëp sagu. ³³ Lob tok vu Luda ti arë nebë Ainas. Sekë pin selöngin beneggëp lok beggang ayo yoh vu ta nemadvahi-bevidek-löö. ³⁴ Lob Pita nër vu yi bë, “Ainas! Yesu Kerisi vong benim vesa rak. Om kwedi gebahinin hong kanyë!” Lob Ainas kedi rak pevis.

³⁵ Lob alam Luda los Saron pin delë yi, lob mëm deggërin sir yom vu Mehöböp.

Pita Ggee Vu Tabita Bevesa Lok Yah

³⁶ Yesu yi hur avëh ti nedo Yopa arë nebë Tabita. Sën Grik ayej nenër nebë Dorkas lo. Lob nevonğ nivesa benelok vu alam sën denerak vu in ngaa lo yoh vu buk pin. ³⁷ Lob lok buk saga nirak lob diik. Lob deripek yi gedebë rak ya neggëp beggang ayo vavunë ti.

³⁸ Lob Yopa neggëp dus vu Luda, gehur maluh dengo bë Pita nedo Luda, lob pevis medevong mehö luu deko dik ya vu yi bë, “Genam vu he pevis, gesu genaköpek!”

³⁹ Lob Pita ngo gägek meya ving luho medeyah deverup lob deko yi ya beggang ayo vavunë. Lob avëh alov pin ya detetup lok yi gevare denesu medenetato tob los röpröp pin sën Dorkas semu vu sir lok buk sën yö nahën

nedo mala vesa lo. ⁴⁰ Rĕk Pita ruuk alam pin saga to deyah dobnĕ, log yun lus log jom rak. Log mĕm peggirin mala ya vu heljĕng genĕr bĕ, “Tabita, kwedi jak!” Lob avĕh mala tum belĕ Pita gekedi nedo. ⁴¹ Pita jom loĵ Tabita nema beloĵ vu bekedi rak, log tahi Anutu-yi-alam los avĕh alov saga deyam betato Dorkas vu sir bĕ vesa loĵ yah. ⁴² Gagek saga yoh vu alam Yopa pin medengo, lob sir ngahisekĕ ayoj neya timu vu Mehöböp.

⁴³ Lob Pita nedo buk ngahisekĕ ggĕp Yopa. Nedo ving Simon sĕn mehö nesemu ĵabi lu ngaa rak reggu navi lo.

10

Angĕr Töĵ Vu Kornelius Menĕr Gagek Vu Yi

¹ Rom ti nedo Sisarea arĕ nebĕ Kornelius. Alam-begö-yi vu Itali hir kapten ti menegin alam mehödahis nemadvahi (100). ² Log losho yi alam pin sĕn denedo loĵ ti lo deneggöneng in Anutu medeneko arĕ rak. Nevo monĕ ngahisekĕ in bĕ doĵ vu alam Yuda sĕn denerak vu in ngaa lo, geyö nejom rak vu Anutu yoh vu buk pin.

³ Lob buk ti loĵ 3 krök sehuksĕn, lob lĕ ngaa ti nebĕ pesepsĕn meneggĕp rangah rot. Lĕ bĕ Mehöböp yi angĕr ti loĵ ya beggang ayo vu yi benĕr bĕ, “Kornelius!” ⁴ Lob Kornelius ĵenu verup begĕt yi, loĵ nĕr bĕ, “Mehöböp! Bĕ va?” Rĕk angĕr nĕr yah vu Kornelius bĕ, “Anutu lĕ hong jomraksĕn gelĕ bĕ genelok vu alam sĕn denerak vu in ngaa lo, log lĕ bĕ yoh vu, lob kwa nevo menedo. ⁵ Om gwevong mehö la dena Yopa bena denatök jak Simon sĕn denenĕr arĕ ngwĕ nebĕ Pita lo bedegeĵo nom. ⁶ Mehö saga nedo loĵ Simon ngwĕ sĕn yi mehö nesemu reggu navi lo yi beggang, dus vu loo nenga.” ⁷ Angĕr nĕr gagek nebĕ saga vu Kornelius ggovek log ya rak, log Kornelius tahi yi hur luu ving mehö-begö-yi ti. Mehö-begö-yi saga yi mehö-jomraksĕn-yi ving. ⁸ Lob Kornelius nĕr gagek saga pin mero vu lööho, log mĕm vong lööho ya Yopa.

Pita Lĕ Ngaa Nebĕ Pesepsĕn

⁹ Lööho deya beya deneggĕp aggata. Genyĕg heng gelööho deya medeya dus rak vu nyĕg böp Yopa log hes vuheng rak. Log Pita rak ya Simon yi beggang yu-tamangsĕn vavunĕ in bĕ najom jak. ¹⁰ Lob diikahĕ, lob kwa vo bĕ ga nos rĕk nahĕn deneyeh, lob lĕ ngaa ti nebĕ pesepsĕn yam vu yi. ¹¹ Lĕ yagek tatekin log ngaa ti luk meyam dob nebĕ sĕn denejom loĵ tob nyĕketu lubeluu lo, geböpata rot. ¹² Lob reggu aggagga pin loĵ nedo. Ngaa pin sĕn denevĕeng, gengaa pin sĕn vare deneya los deneggevek dob lo. ¹³ Lob gagek ti yam vu Pita ving bĕ, “Pita, kwedi gengis reggu begegwa!”

¹⁴ Lob Pita nĕr bĕ, “Ma rot, Mehöböp! Sa su rĕk ga rĕ! Sak su naha ngaa nebĕ sĕnĕ rĕ. In he horek nenĕrin bĕ nipaya besu yohvu rĕ.” ¹⁵ Rĕk gagek saga yom vu yi netu beron luu nebĕ, “Ngaa sĕn Anutu nĕr bĕ yohvu, saga su genanĕr nabĕ su yohvu rĕ!” ¹⁶ Ngaa pin sĕn agi töĵ vu Pita beron löö, log pevis betob sĕn yah meya vavunĕ.

¹⁷ Pita nahĕn kwa neya ngahi bĕ, “Ngaa sĕn sa halĕ agi degwa nebĕ va?” log alam Rom sĕn Kornelius vong sir yam lo deverup. Lööho delok tepĕk in Simon sĕn mehö nesemu reggu navi lo yi beggang, lob mĕm verup denare loĵ veluung avi.

¹⁸ Log detahi medelok tepĕk bĕ, “Simon sĕn arĕ ngwĕ nebĕ Pita lo nedo sĕnĕ ma ma?” ¹⁹ Rĕk Pita nahĕn kwa nevo ngaa sĕn lĕ nebĕ pesepsĕn lo, loĵ Anon Vabuung nĕr vu yi bĕ, “Gwengo? Mehö löö denesero hong! ²⁰ Om kwedi geduĵ megena vu sir beham na. Su kwam na ngahi. Sengo hevong sir

medeyam.” ²¹ Lob Pita luk ya vu alam saga benër bë, “Mehö sën ham nesero lo, yik sa sënë. Ma ham yam in-a?”

²² Lok denër bë, “Kornelius, sën alam-begö-yi hir kapten lo vong he yam. Mehö yohvu sën neggöneng in Anutu geneko arë rak, galam Yuda pin denër bë yi mehö nivesa. Lob Anutu yi angër ti to menër vu yi bë gevong he nam in hong behil anah yi beggang in bë gengo hong gagek.”

²³ Lom Pita nër bedelok ya beggang ayo, bevo nos vu sir medegga gedeggëp. Log monbuk lob kedi meya ving sir, lob Kerisi-yi-alam la vu Yopa desepa sir medeya ving.

Pita Ya Kornelius Yi Beggang

²⁴ Ya deggëp buk ti vu aggata, lok mëm detok ya Sisarea geKornelius medo negin sir. Tahı yi alam losho yi mehö la ggovek bedesupin sir benedo denegin sir. ²⁵ Pita to melok ya beggang ayo, lob Kornelius to meya vu bepetev meneggëp lok Pita vaha in bë geko arë jak. ²⁶ Rëk Pita jom lok nema mekedi nare genër vu bë, “Kwedi jak! Sa, og sa mehönon meris mu!” ²⁷ Lob luho devengwëng gedeyah beggang ayo vu alam ngahisekë sën desupin sir medenedo lo.

²⁸ Lob Pita nër vu sir bë, “Ham ngo rak ni bë horek niwëek ata nërin he alam Yuda bë he su ayoh vu bë ana medo geving alam-yu-ngwë, ma ana vatëvek vu sir rë. Rëk Anutu tato vu sa nebë sa su nanër mehöti nabë nipaya ma su mehö yohvu rë. ²⁹ Om sën sa su keyëh gagek rë. Gak ham kwetag sa lom seyam pevis. Rëk sa bë gango niröp nabë ham tahi sa in va?”

³⁰ Lob Kornelius nër bë, “Ngaa sënë tok vu sa bebuk löö ruu ya ggovek ya. Sa medo najom rak lok sa beggang ayo rak 3 krök sheuksën lob pevis besa halë mehöti nare geyi tob veroo benikapiik. ³¹ Lob nër vu sa bë, ‘Kornelius, Anutu ngo hong jomraksën ggovek gemedo mekwa nevo monë lu ngaa pin sën genevong in bë dok vu alam sën denerak vu in ngaa lo. ³² Om gwevong mehö la dena Yopa bena denanër Simon sën denenër arë ngwë nebë Pita lo. Mehö saga nedo lok Simon ngwë sën mehö nesemu reggu navi lo yi beggang dus vu loo nenga.’ ³³ Om sën sa hevong mehö la deyök in hong. Lob gevong nivesa begeyam, om sën gwëbeng he pin ayam nado lok Anutu mala agi in bë he gango gagek sën Mehöböp vong vu hong in bë genanër vu he lo.”

Pita Nër Gagek Ggëp Kornelius Yi Beggang

³⁴ Lom mëm Pita nër bë, “Yönon rot, gwëbeng serak ni bë Anutu su kwa ya vu mehö los arë ma alam vahi mu rë. ³⁵ Gak kwa nevo alam vu nyëg pin bë: Nabë sir ti göneng in yi begevong ngaa nohvu, og nelë yi nivesa.

³⁶ Yönon, Anutu vong yi gagek vu he Israel, bevong Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa vu he. Bengö Nivesa sën nër gagek mamer vu he bë Yesu Kerisi tu alam pin hir Mehöböp. ³⁷ In ham ngo rak ngaa sën Yesu Nasaret nevong lo ni vorot. Wirek Jon nër gagek bël-ripekësën-yi rangah, lob vu buk sagi Yesu verup ggëp Galilea, lob bengö ya meyoh vu nyëg pin vu distrik Yudea. ³⁸ Gemak ham rak ni bë Anutu ggoin yi rak bevong Anon Vabuung los niwëek vu yi, lob ya meyoh vu nyëg pin belok vu mehönon. Anutu nevo niwëek vu yi, lob vong alam sën Satan nevong paya vu sir lo benijvesa nerak. ³⁹ Gehe sënë halë yi wirek, lob sën he nanër gagek rangah rak ngaa pin sën nevong vu Yerusalem los nyëg pin vu distrik Yudea lo. Gesën derekô yi rak kelepeko* gedesis mediik lo. ⁴⁰ Rëk buk netu löö lob Anutu nër bekedi rak yah, log tato yi rangah. ⁴¹ Su tato yi balam Yuda pin delë rë. Gak yik yö tato yi vu he sën wirek Anutu ggoin he rak in bë he nanër yi gagek rangah lo. Kedi rak yah vu bedub, lob he ha los anum ving yi. ⁴² Log nër vu he bë he nanër yi gagek pin

rangah vu mehōnon nabē Anutu ggooin yi raḡ in bē gengo alam-malaj-vesa los alam-diiksēn pin hir gāgek. ⁴³ Alam-denenēr-gāgek-rangahsēn pin denēr yi gāgek rangah nebē: Anutu nekevoh alam pin sēn ayoj neya timu vu Yesu lo hir ngāa nipaya ya raḡ Yesu arē los niwēēk.”

Alam-yu-ngwē Deḡo Anon Vabuung

⁴⁴ Pita nahēn nenēr gāgek saga, log Anon Vabuung yam raḡ ya alam pin sēn denḡo yi gāgek agi lo. ⁴⁵ Alam Yuda sēn ayoj neya timu vu Yesu wirek gedeyam ving Pita lo, delēk anon rot in denelē bē Anutu keseh Anon Vabuung raḡ alam-yu-ngwē ving. ⁴⁶ Denḡo sir gedenenēr ayej aggagga bedenēko Mehōbōp arē raḡ, lob Pita nēr bē, ⁴⁷ “Alam sēnē deḡo Anon Vabuung nebē hil, om re rēḡ nanēr in bēl-ripeksēn-yi in sir-a?”

⁴⁸ Lob nēr vu alam sēn deyam ving yi lo bē dejipek sir jaḡ Yesu Kerisi arē. Lob tum deketaḡ vu Pita bē medo buk la geving sir rē.

11

Pita Tateḡin Kornelius Yi Gāgek Vu Kerisi-yi-alam Ggēp Yerusalem

¹ Sinarē nyēdahis losho arij lo sēn denedo yoh vu distrik Yudea pin lo denḡo gāgek bē alam-yu-ngwē deḡo Anutu yi gāgek ggovek ya ving. ² Log Pita raḡ meyah Yerusalem, lob alam Yuda sēn denesepa loḡ Yesu lo denēr yi, in nijwēēk bē degerah* alam sēn deneggēr in sir yah vu Yesu lo navij pin nabē sēn sir Yuda lo. ³ Gedenēr yi bē, “Gerāḡ ya alam sēn su derah* navij rē lo hir beggāḡ gegewa nos ving sir!” ⁴ Rēḡ Pita tateḡin ngāa pin sēn tōḡ vu yi lo vu sir bē, ⁵ “Sa nado nyēḡ bōp Yopa, besa medo najom raḡ loḡ hes vuheng, lob sa halē ngāa ti nebē pesepsēn. Sa halē ngāa bōpata nebē sēn denejom loḡ tob nyēketu lubeluu, beluḡ vu yaḡek meyam to nedo dob dus vu sa. ⁶ Lob sa hetung malaḡ raḡ tob saga ayo peggo rot, lob sa halē bē reggu aggagga pin sēn denedo dob lo denedo loḡ. Reggu pin sēn vare neya los neggevek dob lo, gesēn nevēēng vavunē lo. ⁷ Lob sa hangō gāgek ti yam vu sa bē, ‘Pita, kwedi gengis reggu begegwa!’ ⁸ Rēḡ senēr bē, ‘Mehōbōp, ma rot! Saḡ su naha ngāa nebē sēnē rē! In he horek nenēr in bē nipaya gesu yohvu rē.’ ⁹ Lob gāgek sēn yam vu yaḡek lo nēr vu sa netu beron luu nebē, ‘Ngāa sēn Anutu nēr bē yohvu lo, og su ḡenanēr saga nabē su yohvu rē!’ ¹⁰ Lob ngāa pin saga yam netu beron lōō, log yah beya yaḡek ggōkin.

¹¹ Log mehōti nedo Sisarea bevong mehō lōō deyam in sa lob pevis belōōho verup denare loḡ beggāḡ sēn sa nado loḡ lo veluung avi. ¹² Lob Anon Vabuung nēr vu sa bē, ‘Gena geving sir. Su kwam na ngāhi!’ Lob arig lo nemadvahi-bevidek-ti sēnē deya ving sa behe ya malōḡ ya Kornelius yi beggāḡ. ¹³ Lob Kornelius nēr vu he bē lē angēr ti genare loḡ yi beggāḡ ayo benēr vu yi bē, ‘Gwevong mehō la dena Yopa bena denanēr Simon sēn arē ngwē nebē Pita lo nam. ¹⁴ Og rēḡ nanēr gāgek la vu hong, lob Anutu rēḡ geḡo hong los hong alam pin nom vu yi jaḡ gāgek saga.’

¹⁵ Lob sa nahēn nanēr gāgek vu sir, lob Anon Vabuung loḡ yam ggēr in ayoj nebē sēn loḡ yam ggēr in hil muginsēn lo. ¹⁶ Lob sa kwag vo Mehōbōp yi gāgek ggōkin, sēn nēr bē, ‘Jon neripek alam raḡ bēl mu, gaḡ Anon Vabuung rēḡ doḡ nam ḡēr in ham.’ ¹⁷ Wirek hil ayod ya vu Mehōbōp Yesu Kerisi, lob Anutu vong Anon Vabuung vu hil, lob yik vong Anon Vabuung vu sir nebē saga. Nebē saga lob sa su nebē re in bē seḡēr in Anutu rē?”

¹⁸ Denḡo Pita yi gāgek saga, lob devuu hir gāgek sagi ya gedēko Anutu arē raḡ bedenēr bē, “Oo maḡ Anutu yoh vu bē ḡēr in alam-yu-ngwē ayoj nah vu yi geving in demedo malaj-tumsēn.”

Kerisi-yi-alam Vu Antiok Deḡo Huk Raḡ Muginsën

¹⁹ Desis Stepan ggovek loḡ mēm maggin böpata töḡ vu Kerisi-yi-alam, lob deveya medeya beya depalët loḡ bedeya Ponisia los Kupros gAntiok. Rëḡ su denër Bengö Nivesa vu alam-yu-ngwë rë. Gaḡ yö ya denenër vu alam Yuda mu. ²⁰ Loḡ sir la vu dob Kupros, gevahi vu Kurene, deya nyëḡ böp Antiok bedenër gägek vu alam Grik ving. Denenër Mehöböp Yesu yi Bengö Nivesa rangah vu sir, ²¹ lob Mehöböp loḡ vu sir balam Grik ngahiseḡë devong ving medeggërin sir yah vu yi.

²² Lob Kerisi-yi-alam vu Yerusalem denḡo gägek sagi, lob devong Barnabas ya Antiok. ²³ Ya metöḡ ya vu sir lob lë bë Anutu vong semusemu benedo ving sir, lob ahë nivesa. Lom mēm lev horek loḡ sir pin bë degurek Mehöböp babu bekwaj bo yi timu noh vu buk pin. ²⁴ Barnabas yi mehö nivesa gAnon Vabuung pup ayo, bevong ving niwëëk ata.

Lob alam yu böpata deggërin sir medelöḡ yam ving Mehöböp yi alam. ²⁵ Lob mēm Barnabas ya Tarsus in bë sero Saulus. ²⁶ Lob töḡ raḡ yi beḡo beyah Antiok, beluho denedo ving alam vu Antiok yoh vu ta ti, beluho detahu alam ngahiseḡë loḡ Anutu yi gägek. Lob mēm yik alam Antiok saga detahi ggev raḡ Mehöböp yi hur muginsën nebë Kerisi-yi-alam.

²⁷ Luho nahën denedo saga lob alam-denenër-gägek-rangahsën vahi vu Yerusalem deluḡ medeya Antiok, ²⁸ lob sir ti arë nebë Agabus kedi nare, log Anon Vabuung nër gägek rangah verup avi bë meyip böpata rëḡ natöḡ vu dob pin. Lob yi gägek saga anon raḡ loḡ mehö-los-bengö Klaudius yi buk. ²⁹ Lob Yesu yi alam vu Antiok dejoo gägek venuh bë degevang monë noh vu nemaj na vu arij lo vu distrik Yudea in doḡ vu sir. Denevang yoh vu sir ti ti, gesu deneggulin rë. ³⁰ Lob devo monë saga vu Barnabas lu Saulus beluho deḡo yah vu alam ggev vu Yerusalem.

12

Herot Sis Yakobus Mediḡ Geduu Pita Ya Ḳarabus*

¹ Loḡ buk saga mehö-los-bengö Herot* jom Kerisi-yi-alam vahi ahon in bë ngis sir. ² Lom nër vu yi alam-begö-yi bedeketöv Jon ari Yakobus kwa raḡ paëp bediḡ. ³ Lob lë bë alam Yuda ahëḡ ving huk nipaya saga, lob nër vu yi ahëvavu bedetung Pita luḡ ya ḡarabus ving. Jom yi ahon loḡ Buk-ggöksën-yi* yi buk ti, ⁴ betung yi loḡ ya nedo ḡarabus, in kwa nevo bë Buk-ggöksën-yi* yi buk pin govek na log mēm geḡo menam bare alam Yuda malaj. Nebë saga log tato alam-begö-yi lubeluu lubeluu yoh vu yu lubeluu in degegin Pita medepekwë sir in.

⁵ Lob medo denegin Pita loḡ ḡarabus, rëḡ Anutu-yi-alam medo denejom raḡ in yi los ayoj dahis vu Anutu buk gerangah.

Angër Ti Ḳo Pita Vër In Ḳarabus

⁶ Deduu Pita raḡ sëḡ böp luu benedo ḡarabus gemëm Herot* vongin bë geḡo yi nam gägek monbuk. Alam-begö-yi luu denare veluung avi bedeneḡin, log deduu luu nemaj vetii Pita nema vahi vahi geneggëp loḡ luho vuheng atov bebuk vuheng raḡ.

⁷ Loḡ Mehöböp yi angër ti verup benikapiik jëh raḡ beggang ḡarabus saga ayo. Lob angër sis Pita kweben genër vu yi bë, “Kwedi jaḡ pevis!” Lob sëḡ luho vepul in Pita nema beto nedo. ⁸ Log angër nër vu yi bë, “Gwevëh hong ḡabi los gwetung hong suu nah!”

Pita vong nebë saga, lob angër nër ggökin bë, “Gejöp hong röpröp-ayööng-yi nah geḡetamuin sa!”

⁹ Lob Pita vuu beggang karabus ayo getamuin yi beya, rëk mu su rak ngaa sën angër vong vu yi agi ni bë yonon rë, gaḵ kuung bë maḵ neggëp melë pesepsën mu. ¹⁰ Luho deya, beya dekesuu alam-begö-yi la ggovek ya, geluho ya deverup dekesuu la ving gedetök ya reping aën sën deduk nah dobnë lo, lob reping saga yö tahinin yi in luho geluho to deya dobnë beya deyoh ya aggata ti. Log pevis bangër mehor bevuu Pita geya.

¹¹ Loḵ mëm Pita kënu loḵ yah lob nër bë, “O gwëbeng mëm serak ni rot bë Mehöböp vong yi angër yam ḵo sa vër loḵ Herot* nema, gelok ngaa pin sën alam Yuda kwaj nevo bë degevong vu sa lo.” ¹² Pita kwa vo nebë saga ggovek, log mëm ya meya Jon sën denenër arë ngwë nebë Markus lo ata Maria yi beggang. Alam ngahisekë desupin sir rak beggang saga bemedo denejom rak. ¹³ Log Pita ya verup nare dobnë gepepa rak reping, lob hur avëh ti arë nebë Roda ya in bë tahinin. ¹⁴ Lob ngo Pita aye berak ni lob kwa vesa rot beḵenu pesöng ya, lom kwa virek gesu tahinin reping rë, gaḵ serög meyah beggang ayo benër vu sir bë, “Pita verup nare loḵ veluung avi!” ¹⁵ Rëk denër vu bë, “O! Maḵ genepesep!” Rëk pasang nër niwëek bë, “Ma! Verup nare yonon rot!” Loḵ denër bë, “Om maḵ sakaḵ kënu!” ¹⁶ Rëk Pita vare nepepa rak reping benare rot, loḵ mëm detahinin gedelë yi, lob delëk meḵenuj ya.

¹⁷ Loḵ Pita vong nema bë ayej nama, log mëm turin gagek pin sën Mehöböp ḵo yi vër in beggang karabus beto meyom dob lo vu sir. Log nër ving bë, “Ham na nanër gagek sënë vu Mehöböp ari Yakobus losho hil arid sën Kerisi-yi-alam lo.” Log Pita to meyah dobnë, beya nyëg ngwë.

¹⁸ Log mëm rangah rak behes mala töḵ lob alam-begö-yi delëk anon beyö denelok tepëḵ vu sir medenenër bë, “Pita ya tena?” ¹⁹ Lob Herot* vong yi alam-begö-yi ya denesero Pita, rëk ma gesu detök vu yi rë. Lom mëm Herot* loḵ tepëḵ in alam-begö-yi lubeluu sën denegin Pita buk lo rot. Rëk ma lob nër bedesis sir medediik, log tum Herot* vuu distrik Yudea geluḵ meya nedo nyëg böp Sisarea.

Herot Diik Ya*

²⁰ Log Herot* ahë sengën böpata vu alam Ture los Sidon, lob desupin sir in bë dena vu yi. Lob desemu gagek vu Blastus sën negin yi beggang los ḵupeḵ lo ggovek rë bë rëk doḵ vu sir, loḵ mëm desu vu mehö-los-bengö Herot* bë semu gagek saga gedemedo. Nij wëek bë gevong nabë saga in denebago nos loḵ yi dob, gaḵ nabë nama, og rëk degeḵo nos vu tena?

²¹ Lob Herot* ggoin buk ti rak, lob vunëḵ rak alam-los-bengöj hir tob vunëksën, gerak nedo alam-los-bengöj hir sëa benër gagek vu sir. ²² Lob alam saga detahi bedëḵo yi rak bë, “Aye nebë anutu ti nevengwëng! Gaḵ mehönong og su denenër gagek nebë sagu rë!” ²³ Rëk Herot* su dahun arë vu sir genër bë degeḵo Anutu sogek arë jak rë, om Mehöböp yi angër vong bebebën gga ahë pevis mediik.

²⁴ Log Mehöböp yi gagek niwëek rak meyoh vu nyëg pin. ²⁵ Lob Barnabas luho Saulus devong hir huk vu Yerusalem beggovek ya, log mëm luho deyah medeya Antiok. Luho deḵo Jon sën arë ngwë nebë Markus lo sepa, meya ving luho.

13

Devong Barnabas Luho Saulus Deya Huk Sinarë Nyëmuḵinsën

¹ Kerisi-yi-alam vu Antiok hir alam-denenër-gagek-rangahsën la, getatovaha la, medenedo. Sir sën arëj agi: Barnabas, geSimeon sën denenër arë ngwë nebë Veriik lo, geLusius vu Kurene ga, Manain sën luho mehö-los-bengö Herot* derig loḵ ti lo ga, Saulus. ² Denedo loḵ buk ti lob sir sën Kerisi-yi-alam

agi ayej ggërin nos medenedo, gemedo denejom raḵ vu Mehöböp. Lob Anon Vabuung nër vu sir bë, “Ham gooin Barnabas luho Saulus jaḵ in huk sën sa tato luho in bë luho degevong lo.” ³ Lob ayej ggërin nos gedenejom raḵ ggökin, gemëm debë nemaj raḵ luho gedevong luho ya.

Luhu Denër Bengö Nivesa Ggëp Kupros

⁴ Anon Vabuung vong luho ya, lob luho deluḵ medeya Selusia mederaḵ yaḡ vu saga bedeggök loo medeya Kupros. ⁵ Luhu detök ya Salamis, lob luho denër Anutu yi gägek loḵ alam Yuda hir dub-supinsën-yi la. Jon sën arë ngwë nebë Markus lo neya ving luho beneloḵ vu luho. ⁶ Lob lööho detetuu aggata medeya deyoh vu dob Kupros vahi sagu, belööho detök ya Papos. Lob lööho detök raḵ Yuda ti arë nebë Bar-Yesu. Yi mehö nerob alam los nevong yesëḵ lu ngaa aggagga, rëḵ nenër yi bë yi mehö-nenër-gägek-rangahsën ti. ⁷ Mehö-nenër-gägek-kuungsën sënë nevong huk vu kiap böp arë nebë Sergius Paulus, mehö kwa böp. Lob Sergius sënë tahi Barnabas luho Saulus deya vu yi in bë luho denanër Anutu yi gägek begengo. ⁸ Rëḵ mehö nerob alam Bar-Yesu sën denenër arë loḵ Grik ayej nebë Elumas lo, nevong in bë gërin luho gekiap su gërin yi besepa doḵ Yesu. ⁹ Rëḵ Anon Vabuung loḵ ya meggërin Saulus sën denenër arë ngwë nebë Paulus lo ayo, lob tung mala raḵ Elumas niwëëk genër bë, ¹⁰ “Satan nalu hong! Genevong ayem vu gägek anon pin! Gägek kuungsën pin los gägek nipaya saga pup ayom ya! Genevong paya vu Mehöböp yi aggata nivesa pin! Maḵ su kwam nevo bë gwevuu na rë? ¹¹ Om gwengö! Gwëbeng Mehöböp nema vongin ngis hong bemalam gemir. Su rëḵ gwelë nyëḡ rë gerëḵ gemedo nabë saga noh vu buk ngahi rot!” Paulus nër bë sagi, log pevis bElumas mala raru loḵ, log ketul loḵ beya nesero mehönon sën denajom doḵ nema bedetato aggata vu yi lo. ¹² Kiap böp lë ngaa saga, lob vong ving. In lëk anon meranga nema in Mehöböp yi gägek.

Luhu Devong Huk Ggëp Antiok Ngwë Vu Distrik Pisidia

¹³ Paulus losho alam sën desepa yi lo devuu Papos, log yaḡ ḵo sir ya Perga ggëp distrik Pampulia, rëḵ Jon sën arë ngwë nebë Markus lo vuu sir geyah meya Yerusalem. ¹⁴ Gesir vu Perga beya detök ya Antiok vu distrik Pisidia. Log Buk-sewahsën-yi* lob deloḵ ya dub-supinsën-yi beto denedo ving alam Yuda. ¹⁵ Alam ggev detevin Moses yi horek los alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek vu alam ggovek ya, log mëm denër vu Paulus losho alam sën desepa yi lo bë, “Arig lo, nabë ham gägek la neggëp in bë bo niwëëk doḵ alam ayoj, og ham nanër nam.”

¹⁶ Lob Paulus kedi nare mevong nema raḵ bë ayej nama, log mëm nër bë, “Ham alam Israel sagi, geham alam-yu-ngwë sën ham nehöneng in Anutu menëḵo yi rak lo, ham gwengö rë! ¹⁷ Hil Israel hil ḵenud lo denedo nebë alam-yu-ngwë loḵ dob Ejep wirek, loḵ mëm Anutu ggoooin sir raḵ bevong bengahijsekë loḵ, loḵ tum ḵo sir vër in nyëḡ saga raḵ niwëëk. ¹⁸ Lob jom yi ahon loḵ nyëḡ-yumeris genegin sir yoh vu ta mehödahis luu. ¹⁹ Tum vu Kanaan lob Anutu kevoh alam yu nemadvahi-bevidek-luu ya, log vo hir dob vu alam Israel. ²⁰ Lob dejom dob sënë ahon medenedo loḵ yoh vu ta 450. Log ggoooin alam ggev raḵ in bë degegin sir. Rot Beverup loḵ mehö-nenër-gägek-rangahsën Samuel yi buk.

²¹ Lob vu buk saga denesu vu Anutu bë gevong mehö-los-bengö ti in gëgin sir, lob Anutu vong Saulus sën Kis nalu lo vu sir. Yi degwa vu Benyamin, lob tu mehö-los-bengö menedo yoh vu ta mehödahis luu. ²² Rëḵ mëm Anutu ruuk yi ya getung Davit netu hir mehö-los-bengö loḵ yah ben. Tateḵin Davit vu sir bë, ‘Sehoooin Yese nalu Davit raḵ ggovek. Sahëḡ ving yi vorot, in rëḵ tamuin

sa gagek.’ ²³ Anutu vong yoh vu sën nër wirek bë rëk gevong lo, lob anon rak. Vong Davit* yi mewis ti sën Yesu verup vu Israel in bë geko hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen. ²⁴ Yesu yö nahën, log Jon mugin benër gagek rangah vu alam Israel pin bë degërin sir vu hir ngaa nipaya gedejipek bël. ²⁵ Lob dus rak in bë Jon yi huk govek na, lob nër bë, ‘Ham kuung bë sa re? Sa su mehö sën ham negin lo rë. Om ham gwengö rë! Mehöti sën rëk tamuïn sa menam, og sa su mehö nig vesa yohvu in bë sa natu yi hur ti mekevelekin vaha suu rë.’

²⁶ Arig lo, ham sën Abraham yi mewis ham, geham alam-yu-ngwë vahi sën ham nehöneng in Anutu lo, og Anutu vong gagek sënë yam vu hil pin in bë geko hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen. ²⁷ Alam sën denedo Yerusalem losho hir alam ggev lo su derak Yesu sagi ni nivesa rë, gesu detök rak alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek sën denenër loḵ Buk-sewahsën-yi* pin lo degwa rë. Om dejoo yi gagek bë nadiik, lom gagek sën alam-denenër-gagek-rangahsën denenër wirek lo anon rak. ²⁸ Su delë bë vong ngaa ti paya in bë dengis yi rë, rëk detahi niwëek vu Pilatus bë ngis yi menadiik. ²⁹ Devong yoh vu ngaa pin sën alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-kapiya lo, banon rak ggovek ya. Log deko yi vër vu kelepeko* beya debë yi ya bedub. ³⁰ Rëk Anutu vong bekedi rak yah vu bedub ggökin. ³¹ Kedi rak vu bedub, lob tato yi vu alam sën denesepa yi vu Galilea wirek gederak medeya Yerusalem ving yi lo. Lob gwëbeng alam saga sën medo denenër yi gagek rangah vu mehönon.

³² Lob he yam in bë nanër yi Bengö Nivesa vu ham nabë ngaa sagi sën wirek Anutu nër vu hil kenud lo bë rëk gevong lo, ³³ saga gwëbeng Anutu vong banon rak vu hir mewis lo sën hil agi ggovek ya. Saga nebë vong meYesu kedi rak yoh vu gagek sën neggëp loḵ Saam netu luu lo bë:

‘Sa nalug hong. Sa haḵo hong gwëbeng!’

³⁴ Log nër wirek bë rëk gevong bekedi jaḵ nah vu bedub, gesu yoh vu bë rëk gëp mepetar na rë, in Anutu nër bë:

‘Sëḵ gevong ngaa nivesa vesa pin sën wirek senër bë sëḵ gevong vu Davit lo vu ham yönon.’

³⁵ Log tateḵin gagek sënë rak gagek ngwë sën nebë:

‘Su rëḵ gwevu hong mehö vabuong mepetar na rë.’

³⁶ Hil arak ni bë Davit nedo dob, lob nevong huk yoh vu Anutu kwa beberup loḵ buk sën diik lo. Lob delev yi beya neggëp ving ama lo bu lo bemëm petar ya yönon. ³⁷ Gaḵ mehö sën Anutu vong mekedi rak lo, og saga su petar ya rë.

³⁸ Om arig lo, sa bë ham jaḵ ni, om sën he nanër gagek rangah vu ham bë: Mehö saga sën yoh vu bë kevoh ham ngaa nipaya na. ³⁹ Moses yi horek og su yoh vu bë rëḵ kevoh ham ngaa nipaya na genanër nabë ham alam yohvu rë. Rëḵ mehö saga sën mëm yoh vu bë kevoh alam pin sën ayoj na timu vu yi lo hir ngaa nipaya pin na, genanër sir nabë sir alam yohvu. ⁴⁰ Nebë saga, om ham gwëgin ham! In ngaa sën alam-denenër-gagek-rangahsën denenër wirek lo su natök vu ham. Sën nebë:

⁴¹ ‘Ham sën nenër gagek pelësën, ham gwelë!

Ham kwamin na ngahi, beham malamin nama!

In sa hevong huk ti loḵ ham buk sën ham nedo-ë,

rëḵ mu nabë mehöti nanër sagi vu ham,

og ham su rëḵ gwevong geving yi gagek rë!’ ”

⁴² Ggovek log Paulus luho Barnabas bë geto denah dobnë, lob alam saga denër vu luho bë luho nom denanër gagek sagi doḵ Buk-sewahsën-yi* ngwë

tamusën gök nahin. ⁴³ Log deketëkin sir, loḵ alam Yuda ngahiseḵë losho alam-yu-ngwë sën deggërin ayoj medenejom raḵ ving alam Yuda lo deya vu Paulus luho Barnabas, lob luho delev horek loḵ sir bë nij wëëk bedegevong geving Anutu yi semusemu sën nevonḡ vu sir lo.

⁴⁴ Log Buk-sewahsën-yi* ngwëgu, lob alam vu nyëḡ saga pin yam desupin sir in bë degengo Anutu yi ḡaḡek. ⁴⁵ Rëḵ alam Yuda delë alam ngahiseḵë yam denedo, lob ayoj sis yi vu luho gedemehoo Paulus yi ḡaḡek pin bedenër ḡaḡek nipaya rak. ⁴⁶ Nebë saga lom Paulus lu Barnabas denër yah niwëëk ata bë, “Yönon! Huk neggëp vu aluu bë alu ḡaḵo Anutu yi ḡaḡek sënë nam vu ham namugin. Rëḵ ma geham ruu demimin vu, lob saga tato bë ham su yoh vu bë rëḵ medo malamin-tumsën degwata rë. Om ham gwengo rë! Alu rëḵ peggirin he nah benanër vu alam-yu-ngwë sënë. ⁴⁷ In Mehöböp nër vu he bë: ‘Sa hevong hong in genatu alam-yu-ngwë hir rangah,

meḡedok vu sir noh vu dob pin megweḵo sir nom vu sa.’ ”

⁴⁸ Alam-yu-ngwë saga denḡo yi ḡaḡek, lob ahëj nivesa rot in Mehöböp yi ḡaḡek, galam pin sën Anutu yö ggooin sir raḵ bë demedo malaj-tumsën degwata los degwata lo devong ving. ⁴⁹ Lob Mehöböp yi ḡaḡek saga ya meyoh vu nyëḡ saga pin. ⁵⁰ Rëḵ alam Yuda deloḵ avëh los arëj sën denejom raḵ ving sir lo la ahëj, gedeloḵ ggev maluh vu nyëḡ sagu la ahëj ving bë nij tebö in Paulus lu Barnabas gedegetii luho na in hir nyëḡ.

⁵¹ Lob luho detetëhin kebus in vahaj in bë tato hir huk nipaya sën rëḵ ḡëp degwata vu sir lo vu sir, log luho deya Ikonium. ⁵² Lob sir sën denḡo Yesu yi ḡaḡek ggëp Antiok medevong ving lo, ahëj nivesa rot gemëm Anon Vabuung luḵ yam ggërin ayoj.

14

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Ikonium

¹ Vu Ikonium og luho devong nebë sën Antiok lo. Luho deloḵ ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi bedenër Bengö Nivesa rangah. Luho denër nivesa, lob alam Yuda los alam Grik yu böpata devong ving. ² Rëḵ alam Yuda vahi su devong ving rë, lob deloḵ alam dahis ahëj bedenër ḡaḡek nipaya rak Kerisi-yi-alam. ³ Paulus luho Barnabas denedo buk ngahi vu Ikonium gesu deneggöneng rë. Ḡak luho nijwëëk medenër Mehöböp yi ḡaḡek rangah, lob Mehöböp vong niwëëk loḵ luho nemaj, beluho devong ngaa böp böp los huk aggagga in bë tato vu alam nabë ḡaḡek semusemu sën denenër lo yönon. ⁴ Rëḵ alam nyëḡ saga devasuh sir ya yu luu. Vahi degadu alam Yuda gevahi degadu sinarë luho.

⁵ Lob alam dahis ving alam Yuda medekedi ving hir alam ggev in bë degevong paya vu Barnabas luho Paulus. Devong in bë dengis luho jaḵ ḡelöng beluho denadiik. ⁶ Rëḵ luho denḡo, lob deveya medeya distrik ngwë arë nebë Lukaonia medeya Lustra los Derbe los beggang-bu sën denedo dus vu nyëḡ böp luu saga. ⁷ Bemëm luho denër Bengö Nivesa rangah vu alam beggang-bu pin saga.

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Lustra

⁸ Lob mehöti nedo Lustra, su neggee meneya rë, in ata ḵo yi to los vaha nipaya. ⁹ Mehö sënë nengo Paulus nenër ḡaḡek, lob Paulus ḡët yi niwëëk ḡeraḵ ni bë ayo neya timu beyoh vu bë nivesa jaḵ. ¹⁰ Lob nër ya niwëëk bë, “Kwedi jaḵ beḡebare!” Lob mehö sënë kedi raḵ pevis beggee meneya.

¹¹ Lob alam ngahiseḵë delë ngaa sën Paulus vong agi, lob detahi loḵ ayej Lukaonia nebë, “Anutu luu depöo mehönon raḵ bedeluk yam vu hil!” ¹² Bedenër Barnabas bë hir anutu-kuungsën Seyus, log Paulus nenër ḡaḡek,

om denĕr yi bĕ hir anutu-kuungsĕn Hermes. ¹³ Anutu-kuungsĕn Seyus yi dub ti nedo ya los nyĕg bĕp sagu nenga, lob Seyus yi mehĕ-neko-seriveng vuneķ vu burmakau nalu maluh la raķ sesik beķo meyam aggata avi in bĕ losho alam saga dengis bedebesi seriveng vu luho. ¹⁴ Loķ sinarĕ Barnabas lu Paulus denĕo gageķ sĕnĕ, lob luho ayoj maggin rot bedekweek hir rĕprĕp, geluho deserĕg bedeya deloķ ya alam vuheng atov bedetahi bĕ, ¹⁵ “Alam-e! Ham nevongin bĕ gwevong va? Aluu mehĕnon meris mu nebĕ ham! Alu bĕ nanĕr Bengĕ Nivesa vu ham in ham gwevuu ham ngaa kuungsĕn saga na geham peggin ham nom vu Anutu sĕn mala-tumsĕn degwa. Sĕn tung dob los yageķ geloo los ngaa pin sĕn nedo loķ lo. ¹⁶ Yĕnon, wirek Anutu lĕ mehĕnon mu, gedevong ngaa pin yoh vu yĕ kwaj. ¹⁷ Rĕķ su vun yi rot in bĕ ham dugin yi rĕ. Gaķ nevong ngaa nivesa vesa vu ham mehĕnon. Nevong hob neto vu ham, los nevong beham nos anon neloķ loķ yi buk nirĕp. Nevong nos vu ham nebĕ saga, lob vong beham kwamin vesa.” ¹⁸ Luho devong gageķ sagi bedenare saheng saheng rot in bĕ degĕrin alam saga besu debesi seriveng vu luho.

Detengwa Paulus Raķ Gelĕng

¹⁹ Loķ alam Yuda vu Antiok los Ikonium deyam, lom deloķ alam saga ahĕj, lob ahĕj sengĕn bedetengwa Paulus raķ gelĕng. Dekuong bĕ diik ya, lom dedadii to meya dobnĕ. ²⁰ Lom alam sĕn denevong ving lo yam detetup yi, rĕķ kedi raķ beyah meya beggang. Log monbuk lom luho Barnabas kedi deya Derbe.

²¹ Luho denĕr Bengĕ Nivesa rangah vu nyĕg sagu, lob alam ngahiseķĕ detu Yesu yi hur. Saga ggoveķ loķ luho deyah Lustra los Ikonium, medetĕķ yah Antiok vu distrik Pisidia ggĕkin, ²² bedevo niwĕĕ loķ Kerisi-yi-alam ayoj medegadu sir, log luho delev horeķ vu sir bĕ, “Ham ngo ayomin na timu vu Kerisi niwĕĕk bemedo. Hil bĕ adoķ na Anutu-yi-nyĕg, rĕķ mu hil gaķo maggin namugin rĕ.”

²³ Lob luho deggooin alam la raķ yoh vu beggang-bu pin saga in denatu ggev medegegin Kerisi-yi-alam, log ayej ggĕrin nos gedejom raķ in sir medetung sir loķ ya Mehĕbĕp sĕn ayoj neya timu vu yi ggoveķ lo nema in bĕ gegin sir.

Paulus Luho Barnabas Deyah Antiok Ngwĕ Sĕn Neggĕp Suria Lo

²⁴ Ggoveķ ya saga log luho deyoh ya distrik Pisidia medetĕķ yah distrik Pampulia, ²⁵ lob luho denĕr Anutu yi gageķ rangah ggĕp Perga. Ggoveķ, log luho deluķ medeya Atalia. ²⁶ Loķ tum luho deraķ yaģ vu Atalia, bedeyah medeya Antiok. Yiķ Antiok saga sĕn wirek alam detung luho loķ Anutu nema in bĕ gegin luho geluho na degevong yi huk sĕn luho denevong rot begwĕbeng agi. ²⁷ Log luho detĕķ yah Antiok lom mĕm desupin Kerisi-yi-alam pin, log luho deturin ngaa pin sĕn Anutu nevong vu luho lo rangah, gedenĕr bĕ Anutu tateķin aggata vu alam-yu-ngwĕ bedeyoh vu bĕ ayoj na timu vu Yesu geving. ²⁸ Lob luho denedo buk ngahiseķĕ ving Kerisi-yi-alam sagu.

15

Kerisi-yi-alam Hir Supinsĕn Ggĕp Yerusalem

¹ Lob Kerisi-yi-alam la vu Yuda deluķ medeya Antiok bedenĕr gageķ vu arij lo bĕ, “Nabĕ ham su sepa doķ Moses yi horeķ begwerah* navimin rĕ, og Anutu su rĕķ geķo ham nah rĕ!” ² Denĕr nebĕ sĕnĕ, lob Paulus lu Barnabas ahĕj sengĕn rot vu sir bedevo gageķ raķ sir rot. Lob Kerisi-yi-alam deggooin Paulus lu Barnabas raķ, galam la ving, in bĕ deķaķ medena Yerusalem bedebengwĕng jaķ gageķ rahsĕn* navij geving sinarĕ nyĕdahis losho alam ggev.

³ Devong sir ya, lob ya deyoh aggata sën neyoh ya dob Ponisia lu Samaria lo, bedenër bengö vu Kerisi-yi-alam vu beggang-bu mahen mahen pin lok distrik luu saga bë alam dahis deggërin ayoj yah vu Anutu. Lob arij lo ahëj nivesa in.

⁴ Lob ya detök ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam losho sinarë, galam ggev, deko sir rak. Lob Paulus lu Barnabas denër ngaa pin sën Anutu vong vu luho lo vu sir. ⁵ Rëk alam Parisai* la sën ayoj neya timu vu Yesu lo dekedu medenër yah bë, “Ham gwerah* navij, geham nanër vu sir nabë desepa dok Moses yi Horek geving, og mëm!”

⁶ Nebë saga lob sinarë nyëdahis losho alam ggev desupin sir in bë debengwëng jak medegero. ⁷ Medo denesap sir rak gagek hus adingsekë, lok mëm Pita kedi menër bë, “Arig lo! Ham rak ni bë wirek Anutu vo huk ggelek hil, log ggooin sa rak in bë sa nanër Bengö Nivesa vu alam dahis in degengo bedevong geving. ⁸ Anutu rak mehönon pin ayoj ni, lob vo Anon Vabuung vu sir, nebë sën vo vu hil lo, in bë tato nabë nelë sir nivesa. ⁹ Su vong huk ti vu hil gevong huk agga ngwë vu sir rë. Gak ayoj ya timu vu yi lob yik saga vong bayoj niveseek rak. ¹⁰ Ma ham bë seggi Anutu in va? Sën ham bë gwebë ngaa maggin saga jak Kerisi-yi-alam kwaj-è! Gak yik hil los hil kenud lo su ayoh vu bë kerë horek sagi geving rë. ¹¹ Gak hil nehevong ving bë Anutu neko hil yah vu yi rak Mehöböp Yesu yi semusemu, lob yik neko alam saga yah nebë saga ving.” ¹² Pita nër bë sënë, lob alam supinsën pin ayej ma, gedebë nengaj in Barnabas luho Paulus hir gagek sën luho deneturin ngaa böp aggagga pin bë Anutu vo niwëek vu luho beluho devong vu alam-yu-ngwë lo.

¹³ Luho denër ggovek log Yakobus kedi menër bë, “Arig lo, ham gwengo sa gagek rë! ¹⁴ Simon nër vu ham bë Anutu yam vu alam-yu-ngwë muginsën nebë sënë in gooin sir vahi jak bedenatu yi alam. ¹⁵ Lob alam-denenër-gagek-rangahsën yik denër gagek timu nebë sënë. Sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë:

¹⁶ ‘Nahub rëk sëk nam,

lob Davit yi dub sën tamang meto nedo lo, saga sëk dev jak nah gökin.

Yi ngaa pin sën petar ya lo, saga sëk bo mewis dok nah,

berëk medo nabë sën muginsën.

¹⁷⁻¹⁸ In mehönon vahi rëk desero Mehöböp.

Alam-yu-ngwë sën sengo hooïn sir rak in bë denatu sa ngaa lo pin.

Mehöböp sën vong begagek agi tök yam rangah wirek lo,

lob nër nebë sënë vu hil.’”

¹⁹ Log nër ving bë, “Om sa kwag nevo bë hil su abo horek ngahisekë medeginengin alam-yu-ngwë sën deneggërin sir medeyam vu Anutu lo. ²⁰ Gak mëm hil kevu kapiya ti na vu sir nabë su dega reggu sën alam denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo, gesu degevong baggëb, log su dega reggu sën alam deneseyu kwaj medenediik lo, besu dega reggu nij kök. ²¹ Gak hil ngo arak ni bë mehönon denedo yoh vu nyëg pin medenër Moses yi horek lok dub-supinsën-yi yoh vu Buk-sewahsën-yi* pin rot beberup gwëbeng.

Dekevu Kapiya Ya Vu Alam-yu-ngwë Sën Denevong Ving Lo

²² Lob sinarë losho alam ggev geKerisi-yi-alam pin dejoo gagek, log deggooin hir mehö luu rak in bë luho dena Antiok geving Paulus lu Barnabas. Deggooin Yudas sën arë ngwë nebë Barsabas geSilas, sën luho detu Kerisi-yi-alam hir ggev lo. ²³ Lom dekevu kapiya bedevo lok luho nemaj. Dekevu nebë:

He sinarë los alam ggev sën ham arimin lo he.

He kevu kapiya dus ti sagi yök vu he arimin lo ham sën ham alam-yu-ngwë vu Antiok los Suria, geKilisia.

²⁴ He hango bë he alam la deyök bedenër horek ngahisekë vu ham bedevong ham ayomin maggin rak geham kwamin neketul lok. Rëk he su anër vu sir bë degevong nabë saga rë. ²⁵ He hango gagek sagi, lob mëm he ayomin timu, gehe joo gagek ggovek gemëm he hooïn arimin luu sënë rak behevong luho deneyök vu ham ving he arimin luu sën he ahëmin ving luho pangsën lo, Barnabas lu Paulus. ²⁶ Luho su deneggöneng in navij bë rëk malaj nama jak sën deneko hil Mehöböp Yesu Kerisi arë rak agi rë. ²⁷ Nebë sënë, lob he hevong Yudas lu Silas deyök ving luho in bë mëm luho denanër gagek sagi jak avij geving vu ham. ²⁸ Anon Vabuong nër vu he, behe joo gagek bë he su getung horek ngahisekë bedeginengin ham. Gaq yik horek sagi sën mëm ham sepa dok. ²⁹ Ham su gwa reggu sën alam denesis in bë degetung seriveng vu anutu-kuungsën lo, geham su gwa reggu nij kök, geham su gwa reggu sën deneseyu kwaj medenediik lo, geham su gwevong baggëb. Nabë ham gwegin ham besu gwevong ngaa pin sagi rë, og rëk nivesa rot.

Gagek ggovek saga.

Anutu geving ham begeving he.

³⁰ Ggovek, log mëm Kerisi-yi-alam devong sir medeluk medeya Antiok, bedesupin Kerisi-yi-alam pin ggëp sagu, log devo kapiya vu sir. ³¹ Detevin kapiya, lob kwaj vesa in gagek nivesa sën neggëp lok kapiya lo vo niwëek vu sir. ³² Lob alam-denenër-gagek-rangahsën luu sën Yudas lu Silas lo, denër gagek ngahisekë vu sir, bedevo niwëek vu sir bedegadu sir ving. ³³ Luho denedo hus ading teka ggëp Antiok ggovek, lok tum arij lo pin devong luho yah los gagek nahub, beluho deyah medeya vu alam sën devong luho ya lo. ³⁴ [Rëk Silas yö vong yoh vu kwa menedo Antiok.] ³⁵ Log Paulus lu Barnabas denedo Antiok, belosho alam vahi denetahu mehönon medenenër Mehöböp yi Bengö Nivesa rangah vu sir.

Paulus Luho Barnabas Devasuh Sir

³⁶ Buk la ya ggovek lok Paulus nër vu Barnabas bë, “Alu anah mana galë arid lo vu nyëg pin rë, sën wirek alu anër Mehöböp yi gagek vu sir lo. In alu ajaq ni nabë denedo nivesa ma ma!”

³⁷ Lob Barnabas bë geqo Jon na geving luho. Jon sën arë ngwë nebë Markus lo. ³⁸ Rëk Paulus nër bë, “Mehö sagi sën wirek vuu aluu ggëp Pampulia gesu yam huk ving aluu rë lo, om alu su gaqo yi na geving!” ³⁹ Lob luho denër sir rot, lom devasuh sir beBarnabas qo Markus beluho deraq yaq bedeya Kupros. ⁴⁰ Log Silas ya ving Paulus geKerisi-yi-alam deketag vu Mehöböp bë yi semusemu medo geving luho, log devong luho ya. ⁴¹ Luho ya deqo lok distrik Suria los Kilisia, beluho devo niwëek lok Kerisi-yi-alam vu sagu ayoj.

16

Timoti Ya Ving Paulus Luho Silas

¹ Ggovek log Paulus luho Silas ya deverup Derbe medeya Lustra ving. Lob Yesu yi hur ti nedo sagu arë nebë Timoti. Yuda avëh ti sën ayo neya timu vu Yesu lo nalu yi, gamaq Grik ti. ² Lob Kerisi-yi-alam vu Lustra los Ikonium denenër Timoti bë mehö nivesa. ³ Paulus ahë ving Timoti bë na geving yi, lob qo yi merah* navi. In kwa vo bë alam Yuda sën denedo agu, lob vong nebë sënë in deraq ni bë Timoti ama Grik, om rëk dejuuk yi.

⁴ Lob detetuu aggata medeya deyoh vu beggang-bu ngahisekë, lob denevong gagek sën sinarë los ggev dejoo vu Yerusalem lo vu Kerisi-yi-alam pin gedenër vu sir bë desepa dok. ⁵ Lob mëm Kerisi-yi-alam devong ving niwëek ata, log alam denelok yam ving sir yoh vu buk, besir ngahisekë nerak.

Paulus Lë Alam Masedonia Ti Loḵ Pesepsën

⁶ Devongin bë dena distrik Asia* rëḵ Anon Vabuung nërin sir bë su dena denanër Anutu yi gägek vu alam Asia*. Lom verup detetuu aggata meya deḵo loḵ distrik Prugia los Galata. ⁷ Lob ya deverup loḵ distrik Musia hir den atov, lom kwaj nevo bë dedoḵ na distrik Bitunia, rëḵ Yesu yi Anon Vabuung nërin sir. ⁸ Lob deyoh ya Musia hir den atov meya deto Troas. ⁹ Lob Paulus lë ngaa nebë pesepsën loḵ buk, geMasedonia ti nare getahi ya vu yi bë, “Gegök loo megenam distrik Masedonia megedoḵ vu he!” ¹⁰ Paulus lë ngaa saga ggovek, log he pevis benesero yaḡ in bë ajaḵ mana loo vahi distrik Masedonia, in he raḵ ni bë Anutu tahi he in bë he na nanër Bengö Nivesa vu alam sagu.

Ludia Ggërin Yi Tu Kerisi Yi Hur Avëh Ti

¹¹ Lob he raḵ yaḡ vu Troas besesor maya Samotrakia. Log monbuk lob he ya verup Neapolis, ¹² baya verup Pilipi sën alam Rom yam denedo loḵ benyëḡ böpata kesuu beggang-bu pin vu distrik Masedonia lo. Lob he nado buk la vu nyëḡ saga. ¹³ Log Buk-sewahsën-yi* lob he heto mayoh bël nenga sën neggëp dus vu beggang agi aggata avi, behe ya matoḵ vu nyëḡ len teka sën alam Yuda denesupin sir medenejom raḵ loḵ lo. Lob he toḵ raḵ avëh la gedesupin sir medenedo bël saga nenga, lob he heto nado ving sir manër gägek rangah vu sir.

¹⁴ Lob Tuatira avëh ti arë nebë Ludia ngo he gägek sagi. Avëh sënë nevonḡ huk monë yi raḵ tob mala saḡap, geyö nejom raḵ vu Anutu yoh vu buk. Nengo Paulus yi gägek lob Mehöböp ggërin ayo gebë nenga in. ¹⁵ Lob losho yi alam deripek bël ggovek loḵ nër bë, “Bë ham gwelë nabë sayoḡ neya timu vu Mehöböp yönon, og ham doḵ nam medo sa beggang.” Jij he niwëëk ata nebë sënë, lob he su ayoh vu bë ḵeyëh aye rë.

Paulus Luho Silas Deya Ḷarabus Pilipi

¹⁶ Buk ngwë lob tum he tetuu aggata maya nyëḡ jomraksën-yi, loḵ hur avëh ti toḵ vu he loḵ aggata. Mehöti baḡo avëh sënë tu yi ngaa meris, lob yi avëh sënë yutöksën benenër gägek vunsën rangah. Lom avëh sagi ala neḵo monë böpata raḵ yi huk yutöksën sënë. ¹⁷ Lob avëh sagi sepa he los Paulus metahi bë, “Anutu vavunë yi alam sënë yönon rot! Denenër aggata sën Anutu geḵo mehönon nah lo tato vu hil!” ¹⁸ Avëh sënë nevonḡ nebë sënë raḵ buk, lob Paulus ni tebö raḵ, lom ggërin menër vu memö nipaya bë, “Senër raḵ Yesu Kerisi arë niwëëk vu hong bë gedëëin avëh sënë gegena!” Lob pevis bememö lëëin avëh geto meya.

¹⁹ Lom avëh sagi ala lo pin delë bë hir baḡosën degwa to meya, lob dejom Paulus luho Silas ahon mededadii luho ya telig vu alam ggev. ²⁰ Deḵo luho ya vu kiap log denër bë, “Alam Yuda luu sënë deyam in bë degevonḡ bebegö berup doḵ hil nyëḡ. ²¹ In denenër bë hil sepa doḵ horek agga ti sën hil alam Rom hil su ayoh vu bë gevonḡ ma sepa doḵ rë lo.” ²² Lob alam pin deloḵ vu sir medenër gägek raḵ luho ving. Lob kiap kah luho hir tob ya in luho, log nër bedeveek luho raḵ beggi. ²³ Deveek luho rot ggovek, log detunḡ luho loḵ ya ḵarabus gedenër niwëëk vu mehö negin beggang ḵarabus bë gegin luho nivesa. ²⁴ Mehö saga ngo gägek niwëëk sënë, lob tunḡ luho loḵ ya beggang ḵarabus ayo peggo, gedevingin luho vahaj ahon raḵ ngadoheng.

²⁵ Log buk vuheng raḵ lob Paulus lu Silas medo denejom raḵ los denevonḡ raro vu Anutu, galam ḵarabus pin medo denengo luho. ²⁶ Lob pevis bejemapi ggee böpata beggee raḵ beggang ḵarabus los mudeng pin, lob repinḡ pin tahinin avuti, gesëḡ puh in alam ḵarabus pin. ²⁷ Lob mehö negin ḵarabus kedi melë bë repinḡ pin tahinin, lom kuung bë alam ḵarabus to deya pin, lom

tur yi paëp-yu-anil in bë yö tetev yi benadiik. ²⁸ Rëk Paulus tahi niwëek ya vu bë, “Su gebasap hong! In he pin nado!”

²⁹ Log mehö negin karabus tahi bedeko ram yam. Log serög meluk ya karabus ayo, rëk neggöneng rot genelëk, lob petev meneggëp lok Paulus lu Silas vahaj. ³⁰ Log li luho to meyah dobnë genër bë, “Mehö böp luho! Sa gevong nabë va in Anutu geko sa nah vu yi?”

³¹ Lob luho denër vu yi bë, “Ayom na timu vu Mehöböp Yesu, og rëk Anutu geko hong los hong alam geving nah vu yi.” ³² Lob mëm luho detatekin Mehöböp yi gagek rangah vu losho yi alam sën deneggëp lok yi beggang lo. ³³ Lob buk vuheng rak rëk ko luho beya meripek beggi niben. Lom pevis belosho yi alam pin deripek bël lok yik buk saga. ³⁴ Log ko luho lok yah yi beggang ayo bevo nos vu luho, log losho yi alam ayoj tee yi in ayoj ya timu vu Anutu.

³⁵ Log heng to, lob kiap devong ahëvavu la ya medenër bë, “Ham gweko mehö luu saga vër in karabus bedenah bej!” ³⁶ Lob mehö negin karabus yah menër gagek sënë vu Paulus bë, “Kiap devong gagek yam bë melu nah. Om melu dëein beggang karabus na gemelu na los gagek nahub.” ³⁷ Rëk Paulus nër vu sir bë, “Aluu alam Rom, rëk alu su hevong ngaa nipaya ti in bë degetung aluu duk na karabus rë. Gak yö desis aluu meris mu rak alam pin malaj gedetung aluu yam karabus. Log gwëbeng mak bë degetii aluu vunsën geto mena? Ma rot! Yö denam medegeli aluu geto menah dobnë.”

³⁸ Lob ahëvavu deko gagek sënë meyah denër vu kiap lo, lob kiap dengo bë luho alam Rom yönon, lom deggöneng rot. ³⁹ Lob ya denër gagek nahub los kwaj paya vu luho gedeli luho to deyah dobnë. Log denër vu luho bë luho degevu nyëg sënë gedena. ⁴⁰ Lob luho to deya in beggang karabus, geto deyah Ludia yi beggang, bedelë Kerisi-yi-alam bedenër gagek vahi vu sir in bë bo niwëek dok ayoj. Log luho deya.

17

Alam Tesalonika Devongin Bë Dengis Paulus Luho Silas

¹ Luho deya rak meya deverup Ampipolis, lob luho dekesuu nyëg sagi geya deverup Apolonia, bedekesuu geya deverup Tesalonika. Sën alam Yuda hir dub-supinsën-yi ti nedo lo. ² Lob Paulus vong ggökin yah nebë sën nevong yoh vu nyëg lo. Lok ya dub-supinsën-yi ving alam Yuda lok Buk-sewahsën-yi* metatekin Anutu-yi-kapiya yoh vu soda löö vu sir. ³ Nër Anutu yi gagek degwa tato getatekin vu sir bë Anutu yö joo gagek ggovek ya bë Kerisi duk nam dob begeko kerus menadiik, gekedi jak nah gökin. Log nër bë, “Yesu sën senër bengö vu ham lo, saga Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko hil nah lo.”

⁴ Lob sir sën dengo yi gagek lo la deggërin sir medesepa luho Silas. Galam Grik la sën denejom rak vu Anutu lo yu böpata detamuin luho. Lob avëh los bengöj-ggoreksën ngahisekë devong nebë sënë ving. ⁵ Rëk alam Yuda ayoj sis yi rot in alam denesepa Paulus luho Silas, lob debago alam sën nijpaya beyuj-lul-kök lo la ggëp telig, gedesupin mehönon ngahisekë rot beya delok alam beggang saga ahëj, bahëj sengën rak bededun böpata verup. Ya deggërin Yason yi beggang medesero Paulus luho Silas in bë degeko luho geto dena dobnë vu alam. ⁶ Rëk su detok vu luho rë, lob dedadii Yason losho Kerisi-yi-alam vahi to deya dobnë bedeko sir ya denare lok kaunsor malaj, log detahi böpata bë, “Alam sën denelok alam ahëj yoh vu nyëg pin bë degevong paya lo, sën gwëbeng deverup vu hil-ë. ⁷ Lob Yason sënë ko sir lok ya yi beggang. Alam saga sën denekeyëh alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* yi horek, gedenenër

bë mehö-los-bengö ngwë nedo arë nebë Yesu.”⁸ Kaunsor losho alam pin dengo gagek sënë lob newaj raḵ.⁹ Lob denër beYason losho yi alam debago sir, gedenër vu sir bë degegin Paulus luho Silas nivesa in su degevong bebeḡö berup. Log delëein sir medeya.

Paulus Luho Silas Devong Huk Vu Beroya

¹⁰ Loḵ pevis beKerisi-yi-alam devong Paulus lu Silas deya Beroya loḵ buk. Luho ya deverup Beroya, lob luho deloḵ ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi ayo.¹¹ Lob alam Yuda sën denedo Beroya agu sir alam nijvesa rot kesuu alam Yuda vu Tesalonika. In deḵo Anutu yi gagek raḵ mahëj ving. Detevin Anutu-yi-ḵapiya yoh vu buk in bë deḵaḵ ni nabë luho denenër gagek anon ma ma.¹² Lob alam Yuda ngahiseḵë losho alam Grik los bengöj-ggoreksën vahi ayoj ya timu vu Yesu. Sir maluh gavëh.

¹³ Ggovek loḵ alam Yuda vu Tesalonika dengo Paulus bengö bë nenër Anutu yi gagek ggëp Beroya. Lob deya nyëḡ sagu, medetetuhin alam sagu in bë ahëj sengën jaḵ vu Paulus losho alam sën denesepa yi lo.¹⁴ Lob Kerisi-yi-alam depevis medevong Paulus ya loonë, geSilas lu Timoti denedo Beroya.¹⁵ Lob alam sën deḵo Paulus ya aggata lo deli ya meto Atens gedeneyah, lom deḵo gagek meyah denër vu Silas lu Timoti bë luho dena vu Paulus pevis.

Paulus Nër Gagek Ggëp Atens

¹⁶ Paulus medo negin luho ggëp Atens, loḵ lë alam nyëḡ sagu bë denesepa loḵ hir anutu-kuungsën ngahiseḵë rot, lob ayo maggin rot.¹⁷ Lob loḵ ya dub-supinsën-yi belosho alam Yuda denesap sir raḵ gagek. Log nevengwëḡ ving alam-yu-ngwë sën denejom raḵ ving alam Yuda lo ving. Log neya telig yoh vu buk menenër gagek vu alam pin sën yam denedo lo.

¹⁸ Lob losho alam los kwaj böp la vu Epikurius hir dub, gela vu Stoik hir dub bedemehoo sir, lob denër bë, “Mehö gagek jeggjin jeggjin saga bë nanër gagek re?” Lob sir la denër bë, “Maḵ bë nanër alam nyëḡ la hir anutu!” Nër bë sënë in Paulus nër gagek raḵ Yesu los kediraksën.

¹⁹ Lom deḵo Paulus ya hir beggang kaunsor ggëp Ḷedu Ares medeloḵ tepëḵ in yi bë, “Yoh vu bë he gango gagek mewis sën genenër agi lo degwa?”²⁰ He hango hong gagek rëḵ yö agga ti, om he hevongin bë gango gagek sagi los degwa!”²¹ In yik alam Atens soḡek ving alam nyëḡ ngwë sën yam denedo Atens lo pin su kwaj nevo ngaa ngwë rë. Gaḵ denedo in bë degengo gagek mewis medebengwëḡ jaḵ mu.

²² Lob Paulus nare loḵ kaunsor vu Ḷedu Ares vuheng atov genër bë, “Ham alam Atens! Seraḵ ham nimin bë ham kwamin vo anutu pin menegin sir nivesa.”²³ Lob sa haḵo loḵ nyëḡ mehalë ham jepö sën ham netung in bë ham najom jaḵ vu sir lo. Lom sa halë jepö ti geham kwevu gagek raḵ neggëp nebë ‘Anutu sën hil dugin lo yiyi’. Om anutu sën ham dugin rëḵ ham nejom raḵ meris mu vu yi lo, sën gwëbeng sa bë nanër yi gagek vu ham.

²⁴ Anutu sën tung dob los ngaa aggagga pin sën denedo loḵ lo, og Anutu saga sën yi Mehöböḡp sën tu yagek los dob ala. Rëḵ su nedo loḵ dub sën mehönon denelev raḵ nemaj lo rë.²⁵ Mehönon su deyoh vu bë dedoḵ vu yi rë, in su nerak vu in ngaa ti rë. Gaḵ yö vong bemehönon denedo vesaj bemedo malaj netum, gevo ngaa nivesa vesa pin vu sir.²⁶ Lob vong bemehönon pin depum raḵ degwa timu bedeyoh vu nyëḡ pin vu dob, geyö tung hir buk los den atov pin vorot.²⁷ Nevong ngaa nebë saga in bë mehönon pin kwaj bo Anutu gëp ayoj. Genabë desero yi, og rëḵ denatöḵ jaḵ yi, in su nedo ading in hil rë.²⁸ Gaḵ hil nado vesad gemedo nahee los nehevong hil ngaa pin degwa raḵ yi timu. Nebë sën ham alam kwaj böp la denenër bë, ‘Hil degwa yi yönon!’ lo.

²⁹ Om nabë hil degwa Anutu, og hil su kwad bo nabë Anutu ni nebë ngaa sën mehõnon denesemu raḵ goor ma seriva ma gelõng lo rë. ³⁰ Wirek sën mehõnon dugin Anutu lo, og Anutu yõ lë ggovek ya rëḵ su kevoh sir ya rë. Rëḵ gwëbeng og nër niwëëk vu mehõnon pin vu dob bë degërin sir. ³¹ Log yõ ggooïn buk ti raḵ vorot in bë gengo mehõnon pin hir gagek mebo nyëvewen vu sir niröp. Lob yõ ggooïn mehõti raḵ in huk sagi, gevong yi mekedi raḵ yah vu bedub in bë tato vu hil nabë yik mehõ lo sagi.”

³² Alam lo dengo gagek bë alam-diiksën dekedi jaḵ nah vu bedub, lob vahi denöp raḵ yi, rëḵ vahi denër bë, “Nahub rëḵ genanër gagek sënë gökin nah vu he behe gango!” ³³ Denër ggovek log Paulus vuu sir geto meya. ³⁴ Rëḵ mu alam ti ti deggërin sir bayoj ya timu vu Yesu medetamuïn Paulus medeya. Ti arë nebë Dionusius sën kaunsor Këdu Ares ti, log avëh ti arë nebë Damaris, galam la ving.

18

Paulus Vong Huk Ggëp Korint

¹ Paulus nedo Atens ggovek log ya Korint. ² Lob töḵ vu Yuda ti arë nebë Akwila geyi nyëḡ Pontus. Luho venë Priskila yõ söb devuu Itali gedeyam Korint, in alam Rom hir mehõ-los-bengõ Klaudius yõ tii alam Yuda pin bë degevuu Rom gedena. Lob Paulus ya vu luho ³ in yik löõho hir huk timu, om nedo ving luho bemedo denesemu sël beggang-yi.

⁴ Lob Paulus neya Yuda hir dub-supinsën-yi pin menenër vu alam Yuda los alam Grik bë ayoj na timu vu Yesu. ⁵ Loḵ Silas luho Timoti vu Masedonia medeto, lom mëm Paulus nenër gagek yoh vu buk pin vu alam. Nër gagek niwëëk vu alam Yuda bë Yesu yik yi Mehõ sën Anutu ggooïn raḵ in bë geḵo hil nah lo. ⁶ Rëḵ dekeyëh yi gagek gedenër pelë raḵ yi, lob Paulus tetëhin kebus to in yi tob log nër vu sir bë, “Bë ham malamin nama, og yõ degwa vu ham, su sa ngaa rë. Gesa naya in sena vu alam-yu-ngwë.” ⁷ Lob lëëin dub-supinsën-yi geto meya meraḵ ya alam-yu-ngwë ti arë nebë Titius Yustus yi beggang benedo ving yi. Mehõ sënë yi mehõ nejom raḵ vu Anutu, lob yi beggang nedo dus vu Yuda hir dub-supinsën-yi. ⁸ Yuda hir dub-supinsën-yi ala arë nebë Krispus, lob losho yi alam deggërin sir bayoj ya timu vu Mehõböp. Galam Korint ngahiseḵë dengo Paulus aye medevong ving bederipek bël.

⁹ Log buk ti lob Paulus lë ngaa ti nebë pesepsën geMehõböp nër vu yi bë, “Su gegõneng! Gaḵ hongëḵ genanër gagek rangah! Su genajom hong ahon! ¹⁰ Sa nado ving hong, om mehõti su rëḵ ngis hong rë, in alam ngahiseḵë vu nyëḡ böp sënë rëḵ denatu salam.”

¹¹ Lom mëm Paulus nedo Korint metateḵin Anutu yi gagek vu sir yoh vu ta ti, gekwev nemadvahi-mevidek-ti. ¹² Rëḵ nahub geGalio tu alam Akaya hir kiap böp, lob loḵ buk saga alam Yuda denër gagek revuh ti gedëḵo Paulus ya gagek ggëp beggang-gagek-yi, ¹³ gedenër gagek tetuhinsën raḵ yi bë, “Mehõ sagi netahu alam bë denajom jaḵ vu Anutu og desepa doḵ aggata ngwë medekeyëh he horek.”

¹⁴ Lob Paulus bë nanër gagek nah, rëḵ Galio nër vu alam Yuda mugin bë, “Ham alam Yuda, nabë gagek nipaya soḡek ma, ngaa nipaya ti neggëp vu mehõ sënë yõnon, og yoh vu bë mëm sa gango ham los ham gagek. ¹⁵ Gaḵ nabë ham yam loḵ tepëḵ in sa in gagek meris meris ma, raḵ ham ngo ham degwa la, ma raḵ ham alam Yuda ngo ham horek, og maam nõk gëp! Ham ngo semu! Sa nig lël bë sa su gango gagek in ngaa nabë sënë!” ¹⁶ Log tii sir to deyah dobnë.

¹⁷ Nebë saga, lob tum alam Yuda deggërin yah beyö dejom hir dub-supinsën-yi ala ti arë nebë Sostenes ahon, bedeveek yi loḵ beggang-gägek-yi mala. Rëḵ Galio su nër gägek ti raḵ sir rë.

Paulus Yah Antiok Vu Suria

¹⁸ Paulus nedo Korint hus ading teka ving rë, loḵ jom Kerisi-yi-alam nemaj geraḵ ya yaḡ in na distrik Suria. Lob Priskila luho regga Akwila deya ving yi. Lööho detöḵ ya Senkria, lob mëm Paulus keping yu viis in buk yah verup loḵ buk sën aye ggërin yi neggëp Anutu mala wirek lo bë su rëḵ keping yu rë lo. ¹⁹ Log ya deverup Epesus lob vuu luho medenedo nyëḡ sënë, geyö ti luḵ ya dub-supinsën-yi ayo menër gägek vu alam Yuda. ²⁰ Lob alam saga denër vu yi bë medo buk la geving sir rë, rëḵ su sepa loḵ ayej rë. ²¹ Gaḵ jom nemaj gesemu gägek vu sir bë, “Nabë Anutu su nanërin sa rë, og sëḵ nom berup vu ham buk ngwë gökin.” Log raḵ ya yaḡ ti ggëp Epesus meya. ²² Yaḡ ya meya nedo Sisarea, lob Paulus raḵ ya Yerusalem bejom Kerisi-yi-alam nemaj, log mëm luḵ meyah Antiok.

Paulus Neḵo Loḵ Nyëḡ Netu Beron Löö

²³ Paulus ya nedo buk la ggovek, log kedi raḵ vu Antiok meyah beya meyoḵ vu distrik Galata los Prugia hir nyëḡ mahen mahen pin meya nevo gadu loḵ Kerisi-yi-alam pin ayoj.

Apolos Nër Yesu Bengö Rangah

²⁴ Lob Yuda ti vu Aleksandria yam nedo Epesus, arë nebë Apolos. Sën yi mehö-vengwëngsën-yi, geyö raḵ Anutu-yi-ḵapiya ni nivesa rot. ²⁵ Detahu yi loḵ Mehöböḵ yi aggata yö wirek vorot, gaḵ Yesu og su raḵ ni rë. Rëḵ ayo niwëëk in bë nanër bengö rangah, lob nër niröp rot vu sir. Gaḵ mëm Jon og mëm lë yi buk sën neripek alam raḵ bël lo raḵ mala, ²⁶ om mëm mehö saga nër los ayo niwëëk ata loḵ alam Yuda hir dub-supinsën-yi. Loḵ mëm Priskila luho Akwila denḡo yi lob mëm deḡo yi ya vu luho beluho denër Kerisi yi aggata tato niröp rot vu yi.

²⁷ Lob nahub gApolos kwa vo bë na Akaya, lob Kerisi-yi-alam vu Epesus deyogek in aye bë gevong nabë sënë, lom dekevu ḵapiya vu Yesu yi hur vu Akaya bë degeḡo yi jaḵ. Apolos töḵ ya Akaya lob Anutu vong semusemu vu yi beloḵ vu alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo niwëëk rot. ²⁸ In niwëëk rot benër yah bedahun alam Yuda hir gägek raḵ alam pin malaj, getato vu sir bë Anutu-yi-ḵapiya nër meneggëp rangah nebë Yesu yiḵ yi Mehö sën Anutu ggoin raḵ in bë geḡo hil nah lo.

19

Paulus Vong Huk Vu Epesus

¹ Apolos nahën nedo Korint, gePaulus yoh ya distrik Asia* vuheng atov metöḵ ya Epesus, lob töḵ raḵ Kerisi-yi-alam la ggëp sagu. ² Lob loḵ tepëḵ in sir bë, “Sën ham ayomin ya timu vu Yesu lo, lob maḵ Anon Vabuung loḵ yam ggërin ham ayomin ving-a?” Lok denër yah vu bë, “Ma! Mehöti su nër Anon Vabuung ti bengö mehe hango rë.” ³ Lob Paulus loḵ tepëḵ yah ggökin bë, “Log deripek ham raḵ bël nebë tena?” Lom denër yah vu bë, “Deripek he nebë sën Jon neripek alam lo.”

⁴ Lom Paulus nër yah bë, “Wirek Jon nër vu alam bë degërin ayoj bedejipek bël, log nër vu sir ving bë nahub rëḵ ayoj na timu vu mehö sën rëḵ tamuin yi menam lo. Mehö sagi arë nebë Yesu.” ⁵ Denḡo Paulus yi gägek saga lob denër meripek sir raḵ Mehöböḵ Yesu arë. ⁶ Lob Paulus bë nema raḵ sir, lob pevis bAnon Vabuung loḵ yam ggërin ayoj medenër alam nyëḡ ngwë ayej

aggagga, bedenenër gägek nebë alam-denenër-gägek-rangahsën. ⁷ Sir yoh vu nemadluho bemaḵ videk luu.

⁸ Log Paulus loḵ ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi betateḵin Anutu-yi-nyëḡ degwa rangah vu sir bejij sir yoh vu kwev löö. ⁹ Rëḵ alam la ayoj niwëëḵ rot gesu denevong ving rë. Gedenenër gägek nipaya raḵ Mehöböp yi aggata raḵ alam malaj. Lob tum Paulus kehe yi in sir geya, lob ḵo alam sën denesepa loḵ yi gägek lo raḵ menenër gägek vu sir yoh vu buk pin ggëp Turanus yi dub-tateḵinsën-gägek-yi. ¹⁰ Bevong nebë sënë yoh vu ta luu, lob alam Yuda los Grik pin sën denedo Asia* lo denḡo Mehöböp yi gägek.

Gägek Raḵ Siva Nalu Maluh Lo

¹¹ Anutu vong ngaa böp böp loḵ Paulus nema, ¹² lob tum alam denëḵo agesip los tob la sën Paulus navi neraḵ lo beya denetung raḵ alam nijraḵsën, lob hir niräḵsën nemaya. Gememö to deneya in sir la ving.

¹³ Log alam Yuda sën denevenḡev raḵ tupaḵ medenëḵo loḵ nyëḡ pin in bë degetii memö na in alam gedeḡeḵo monë jaḵ lo la denër Mehöböp Yesu arë gedeneseggi in bë degetii memö na in alam. Bedenenër bë, “Ham gwevong noh vu sayeḡ in sa nanër vu hong raḵ Yesu arë sën Paulus nër gägek raḵ yi lo!”

¹⁴ Lob alam Yuda hir alam-deneḵo-seriveng hir ggev ti arë nebë Siva, lob nalu lo nemadvahi-bevidek-luu denevong huk nebë sënë. ¹⁵ Rëḵ memö nër yah vu sir bë, “Yesu saga seraḵ ni. Geseraḵ Paulus ni ving. Gaḵ mu ham re lo?”

¹⁶ Lob mehö sën memö negwang ya yi lo, pesöng ggök sir gesis sir pin bekweeḵ hej tob bedëḵo nipaya rot, bedepiv ḵök medeveya meto deyah dobnë los ahëj töḵsën. ¹⁷ Ggovek rëḵ alam Yuda los Grik pin sën denedo Epesus deräḵ ngaa sënë ni, lob sir pin deggöneng böpata gedëḵo Mehöböp Yesu arë raḵ. ¹⁸ Log alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo vahi deyam ving medenër sën denetung bu raḵ ngaa pin lo rangah gedevuu ya. ¹⁹ Galam ngahi sën denevong parahek los naböö lu ngaa lo desupin hir kapiya parahek los naböö yi gedevesi raḵ ya nengwah raḵ alam pin malaj. Lob detevin kapiya sënë yi monë sën denebago raḵ lo, lob yoh vu monë ḡahis 50,000. ²⁰ Lob Mehöböp yi huk niwëëḵ raḵ nebë sënë genetato yi niwëëḵ bë yi böpata bekesuu.

Alam Dahis Depemëḡin Kerisi-yi-alam

²¹ Paulus lë ngaa pin saga ggovek, log kwa vo bë na distrik Masedonia los Akaya loḵ mëm nah mena Yerusalem. Nër bë, “Sena sagu govek rë, loḵ sena galë Rom geving.” ²² Lob vong yi mehö luu sën deneloḵ vu yi lo demuḡin medeya distrik Masedonia, Timoti lu Erastus. GePaulus yö ti nahën nedo ggëp distrik Asia*.

²³ Lob loḵ buk saga, alam demehoo sir in Yesu yi aggata gebë dengis sir raḵ degwa nebë sënë: ²⁴ Mehöti arë nebë Demetrius nedo belosho yi hur ngahiseḵë denesemu ngaa raḵ seriva. Denesemu anutu-avëh-kuungsën Artemis yi dub ḵenu mahen mahen raḵ seriva in alam debago. ²⁵ Lob Demetrius sënë supin yi hur pin ving alam sën yik denevong huk nebë agi genër vu sir bë, “Alam-e! Ham ngo raḵ ni bë hil nehäḵo monë nivesa raḵ hil huk seriva sënë. ²⁶ Lob ham raḵ ni ving nebë mehö sën Paulus lo loḵ alam ngahiseḵë rot ahëj, beggërin ayoj raḵ yi gägek sën nenër nebë anutu pin sën hil nesemu raḵ nemad lo, saga og su anutu anon rë. Lob su vong nebë sënë vu hil Epesus mu rë, gaḵ vong yoh vu distrik Asia* pin ving. ²⁷ Lob Paulus yi gägek sagi su rëḵ gevong balam degeruu demij vu hil huk-monë-yi sënë mu rë. Gaḵ rëḵ dahun anutu-avëh böp Artemis yi dub vabuung sënë na geving. Gwëbeng alam distrik Asia* los alam vu dob pin denëḵo arë raḵ, rëḵ mu nabë

Paulus medo nanër gagek nabë saga, og rëk hil anutu-avëh böpata los niwëek sënë rëk natu ngaa meris barë nama na.”

²⁸ Dengo gagek sënë lob ahëj sengën böpata rot gedetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!” ²⁹ Detahi böpata rot nebë saga galam pin vu nyëg saga dereseeh rur böpata mekedi deya. Dekedi loḵ ti medeserög medeya beggang-supinsën-yi, lob dejom Gayus luho Aristarkus ahon mededadii luho ya ving sir. Luho vu distrik Masedonia rëk luho deyam ving Paulus. ³⁰ Paulus vongin bë begi na sir vuheng benanër gagek vu sir, rëk Yesu yi hur deggërin yi. ³¹ Log alam distrik Asia* hir ggev böp la, og losho Paulus yö deneraḵ nij, om devong gagek ya vu yi ving bedenër niwëek vu yi bë su doḵ na beggang-supinsën-yi.

³² Lob alam ngahisekë saga deneketul loḵ rot, in sir vahi denetahi gagek agga ti gevahi denetahi agga ngwë, lob alam vahi su deraḵ gagek sën desup sir in lo degwa ni rë. ³³ Lob alam Yuda derot Aleksander ya nare malaj galam vahi denër bë mëm yö neraḵ gagek degwa ni. Lom Aleksander varah nema raḵ gebë nanër gagek tato vu sir. ³⁴ Rëk ma gederäḵ ni bë yi Yuda ti, lob sir pin ayej loḵ ti gedenetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!” Detahi nebë saga yoh vu nyëg mala luu.

³⁵ Medo denevong medenevong, loḵ mëm mehö sën tu nyëg böp Epesus hir ggev benekevu hir gagek lu ngaa lo vong bededuj ma, log nër vu sir bë, “Ham alam Epesus! Mehö re rëk duḡin nyëg böp Epesus nabë negin avëh böp Artemis yi dub los kenu gelöng sën luḵ yam vu yaḡek lo? ³⁶ Mehöti su yoh vu bë keyëh gagek sagi rë. Om ham ayemin nama, geham su pevis megwevong ngaa ti. ³⁷ Ham ngo ḵo mehö luu sënë yam, rëk mu luho su deggodeḵ dub yi ngaa ti rë. Geluho su denër pelësën raḵ hil anutu-avëh rë, gema! ³⁸ Om nabë Demetrius losho yi hur hir gagek ti neggëp vu mehöti, og buk-gagek-yi neggëp. Gekiap böp nedo. Om yö rëk gengö hir gagek. ³⁹ Genabë ham gagek la nahën neggëp, og ham semu doḵ supinsën yi buk niröp. ⁴⁰ Rëk mu alam Rom rëk denanër hil nabë hil hevong begö verup gwëbeng gedegwa ma! Genabë dedoḵ tepëḵ in hil in supinsën nipaya sënë degwa, og gagek ti su neggëp in bë hil rëk nanër doḵ nah vu sir rë!” ⁴¹ Mehö sën nekevu gagek lu ngaa lo nër nebë sënë, log kevoh supinsën ya bedeketëḵin sir.

20

Paulus Ya Meḵo Loḵ Distrik Masedonia Los Grik

¹ Gagek sënë ahë yes raḵ ggovek, log Paulus supin Yesu yi hur lo deyam vu yi, menër gagek vahi vu sir in bë bo niwëek doḵ ayoj. Log jom nemaj geya raḵ beya distrik Masedonia. ² Ya meyoh vu nyëg pin menër gagek ngahisekë in gadu Kerisi-yi-alam beya verup dob Grik, ³ lom nedo sagu yoh vu kwev löö ggovek, log bë jaḵ yaḡ mena Suria. Rëk ngo bë alam Yuda dejoo gagek bë dengis yi menadiiḵ, lom sepa vaha meyoh distrik Masedonia beyah. ⁴ Yah log Purus nalu Sopater vu Beroya, gAristarkus lu MonSekudus vu Tesalonika, geGayus vu Derbe, geTimoti, geTukikus luho Tropimus vu distrik Asia*, bedeneya ving yi. ⁵ Alam sënë demuḡin meya denëgin alu Paulus vu Troas. ⁶ Log alu halë Buk-ggöksën-yi* ggovek log alu hevuu Pilipi galu araḵ yaḡ maya. Alu aya buk nemadvahi loḵ mëm atöḵ ya vu sir ggëp Troas behe nado soda ti.

Etikus Vës Vu Troas Loḵ Vesa Lok

⁷ Lob Buk-sewahsën-yi* sehuksën, lob he supin he in bë äga nos los Pasa. Lob Paulus nër gagek vu alam, in monbuk og bë na jaḵ. Lob nër gagek hus ading rot vu sir bebuk vuheng raḵ. ⁸ Lob detaggi loḵ ram ngahisekë benare loḵ beggang ayo vavunë sën he nasupin he loḵ lo. ⁹ Lob maluh magëm ti arë

nebë Etikus nedo rak veluung avi ayööng yi, gePaulus nenër gägek hus ading rot vu sir. Lob Etikus mala neggëp rot, lob ggëp yiing lom vës vu beggang ayo ti sën tēb netu löö vu vavunë lo, beyam dob. Lob deluk meya devër yi rak rēk diik. ¹⁰ Loḵ Paulus luḵ meya tabuu mehō magēm saga genër bē, “Ham su newamin jaḵ, in anon nahën nedo loḵ yi.”

¹¹ Lob Paulus rak yah vavunë belosho alam saga debu brēt medegga. Ggovek loḵ nēr gägek hus adingsekë vu sir rot benyëg heng, log ya rak. ¹² Gedeko maluh magēm sënë medeya. Rēḵ su diik rē genedo vesa, lob kwaj vesa rak yah.

Paulus Vu Troas Meya Miletus

¹³ Paulus nēr mugin bē noh dob mena geto Asos, lob mēm he gaḵo yi jaḵ nom yaḡ vu sagu. Lob he rak yaḡ bamugin baya nehegin yi ggëp Asos. ¹⁴ Loḵ Paulus yök to metoḵ vu he, lob he haḵo yi rak yom yaḡ mehe los aya Mitulene. ¹⁵ He kesuu Mitulene gaya, lob he hëp benyëg heng, gehe ya verup dus vu Kios. Log he ya bebuk loḵ yah geheng, lob mēm he ya matoḵ ya Samos. Loḵ he hëp yah beheng to, log mēm he ya matoḵ ya Miletus. ¹⁶ Paulus kwa vo vorot bē kesuu Epesus gena in nilël bē su medo distrik Asia* pangсэн. Gaḵ bē pevis in kwa vo bē gelë Buk-supinsën-yi sën denenër bē Pentikos lo, gëp Yerusalem.

Paulus Jom Alam Epesus Nemaj

¹⁷ He toḵ ya Miletus, log Paulus vong gägek ya Epesus in Kerisi-yi-alam hir ggev lo bē denam vu yi. ¹⁸ Deverup vu yi lob nēr vu sir bē, “Ham ngo rak ngaa pin sën sa nehevong wirek loḵ sën sa nahën neverup mewis ggëp distrik Asia* lo ni. ¹⁹ Ham rak ni bē alam Yuda dejoo gägek vunsën beron ngahisekë in bē dengis sa, lob saga vo maggin vu sa pangсэн. Rēḵ sa su haḵo sa rak rē, gaḵ sa malag ruk keseh in Mehöböp yi huk gesa medo nehevong. ²⁰ Sa su vun gägek nivesa ti rē, gaḵ senër rangah behevong ngaa pin in bē doḵ vu ham. Gesenër rangah vu ham loḵ ham supinsën, gelok ham beggang ayo ving. Besagak ham rak ni. ²¹ Senër gägek niwëek rak buk vu alam Yuda, gevu alam Grik in degërin ayoj nah vu Anutu, gayoj na timu vu hil Mehöböp Yesu. ²² Om ham gwengö rē! Anon Vabuung negejiin sa bē sena Yerusalem. Lob maḵ va rēḵ natoḵ vu sa vu sagu? Sa duḡin. ²³ Rēḵ Anon Vabuung tatekin vu sa yoh vu nyëg pin sën seya lo meserak ni bē sēḵ natoḵ vu karabus gengaa maggin ngahisekë rēḵ deginengin sa. ²⁴ Rēḵ sa su kwag nevo navig sënë bē ngaa anon rē. Sa su nig wëek ata bē najom ahon rē, gaḵ sa bē sepa doḵ aggata sën sa nesepa loḵ lo, benama na rē. Sa bē semu huk sën sa haḵo vu Mehöböp Yesu lo na. Huk sën sa nanër Bengö Nivesa jaḵ Mehöböp yi semusemu lo. ²⁵ Om ham gwengö rē! Wirek seyök vu ham besa haḵo loḵ menanër gägek rak Anutu-yi-nyëg. Rēḵ gwëbeng serak ni bē ham su rēḵ gwelë sa malag gökin nah rē. ²⁶ Nebë saga, om gwëbeng sa bē nanër vu ham nabë: Nabë ham ti nadiik bemala nama, og su degwa vu sa rē, ²⁷ in sa su höneng rē, gaḵ sa tatekin Anutu kwa pin los dahis vu ham. ²⁸ Om ham gwëgin ham nivesa, gegwëgin Kerisi-yi-alam vahi geving, in Anon Vabuung ggooin ham rak tu alaj. Ham gwëgin ham nivesa beham gwëgin Mehöböp yi alam sën yö bago sir rak niköḵ lo geving. ²⁹ In serak ni bē sēḵ gevu ham gesena, log rēḵ alam gägek kuungsën la nabë anöo bemën nij paya rēḵ desarömin sir geving ham, lob degevong paya vu Kerisi-yi-alam. ³⁰ Geham ggev la rēḵ dekedi medenanër gägek kuungsën la in dedadii Kerisi-yi-alam nah detamuin sir. ³¹ Om ham gwëgin ham noh vu buk. Ham kwamin bo nabë sa tato aggata niröp vu ham buk los rangah yoh vu ta löö. Gesa nasu in ham pin ti ti.

³² Lob gwëbeng sa hetung ham loḵ ya Anutu nema, geloḵ yi gageḵ semusemu ayo, lob saga yoh vu bë bo niwëëḵ vu ham gemëm ham rëḵ gweḵo ngaa nivesa vesa pin sën Anutu rëḵ gevong vu alam pin sën yö ggooin sir rak tu yi alam lo. ³³ Sa su malag anon in mehöti yi seriva ma goor ma tob lu ngaa ti rë. ³⁴ Gaḵ ham ngo rak ni bë sa nemaḡ sënë yö jom huk beloḵ vu sa in ngaa sën sa narak vu in lo. Geneloḵ vu alam sën denesepa sa lo ving. ³⁵ Sa nehevong huk nebë sënë in tato vu ham nabë hil gevong huk niwëëḵ in hil adoḵ vu alam sekëj masën. Gehil kwad bo gageḵ sën Mehöböp Yesu yö nër lo nebë, ‘Mehöti sën nabë bo ngaa vu mehö ngwë, gesu kwa bo nabë rëḵ geḵo nyëvewen dok nah rë lo, og kwa vesa rot kesuu kwa-vesasën sën kwa vesa in ngaa sën mehö ngwë denevo vu yi lo.’ ”

³⁶ Paulus nër gageḵ saga ggoveḵ, log yun lus gejom rak ving alam ggev pin. ³⁷ Lob sir pin desu rot gedekebi Paulus ahon gedemul* yi in bë rëḵ gevu sir gena. ³⁸ Ayoj maggin rot in Paulus nër bë su rëḵ degelë yi göḵ nahin rë. Log mëm deḵo yi meya detung rak ya yaḡ.

21

Paulus Rak Ya Yaḡ In Na Yerusalem

¹ He hevu sir gehe rak ya yaḡ maya, baya heto sesor niröp maya Kos. Geheng to lob he ya rot batöḵ ya Rodos. Lob he kesuu Rodos gehe ya verup Patara. ² Lob he töḵ rak yaḡ ti vu saga geneya los Ponisia. Lob he rak ya baya. ³ He ya heto halë Kupros neggëp ya los he nemamin këj, lob he kesuu gaya rot baya neto nyëḡ böp Suria maloḵ ya Ture. In yaḡ bë getung kupeḵ duk gëp nyëḡ sagu.

⁴ Lob he ya matöḵ rak Kerisi-yi-alam la vu sagu, lob he nado soda ti ving sir. Loḵ Anon Vabuung vër kwaj lob denër vu Paulus bë su na Yerusalem. ⁵ Rëḵ ma gehe buk ggoveḵ ya, lob he hevu nyëḡ sagu gaya, lob Kerisi-yi-alam pin ving hir avëh los hur mahen deli he vu beggang ya loo nenga. Lob he yun lupin ggëp loo nenga genajom rak. ⁶ Log mëm he jom nemamin, log he rak ya yaḡ baya gedeyah bej.

Agabus Nër Gageḵ Rangah Rak Paulus

⁷ He rak yaḡ bekesuu Ture gaya rot batöḵ ya Petolemais. Lob he jom Kerisi-yi-alam lo nemaj gehe nado buk ti ving sir. ⁸ Lob monbuk lob he vu Petolemais batöḵ ya Sisarea, behe loḵ ya sinarë Pilip yi beggang benado ving yi. Alam nemadvahi-bevideḵ-luu sën deloḵ vu sinarë nyëdahis in nos vu Yerusalem wireḵ lo ti yi. ⁹ Lob nalu avëh avö lubeluu sën maluh su dehov sir rë lo, lob sir avëh-denenër-gageḵ-rangahsën.

¹⁰ He nado Sisarea buk la ving rot, lob mehö-nenër-gageḵ-rangahsën ti arë nebë Agabus vu distrik Yudea meluḵ meyam Sisarea. ¹¹ Yam in bë gelë he, lom ḵo Paulus yi ḵabi beduu yö vaha los nema rak, log nër bë, “Anon Vabuung nër bë, ‘Alam Yuda vu Yerusalem rëḵ denaduu ḵabi sënë ala nabë sënë, log rëḵ debo yi doḵ na alam-yu-ngwë nemaj.’ ” ¹² He hanḡo nebë sënë, lob he los alam pin sën he nado loḵ beggang ti saga lo anër niwëëḵ vu Paulus bë su jaḵ mena Yerusalem. ¹³ Loḵ Paulus nër gageḵ yom vu he bë, “Nebë va sën ham nesu benevong mesayog maggin nerak-ë? Seyoh vu bë sena ḵarabus. Gaḵ nabë sa nadiiḵ in Mehöböp arë geving gëp Yerusalem, og yiḵ yoh vu ving!” ¹⁴ Lom he su ayoh vu bë rëḵ agërin kwa rë, om sën he ayemin ma, gehe nër bë, “Om maam anon jaḵ noh vu Anutu kwa!”

¹⁵ Ggoveḵ log he semu ngaa ngaa loḵ, garaḵ maya Yerusalem. ¹⁶ Lob Kerisi-yi-alam la vu Sisarea desepa he bedeli he ya vu mehö sën he bë ana medo geving yi lo. Yi Kupros ti barë nebë Menason, sën yö vong ving wireḵ

nyëmuğinsën lo. ¹⁷ He tøk ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam deko he rak los kwaj vesa. ¹⁸ Gemonbuk lob Paulus ya ving he, behe ya halë Yakobus. Lob alam ggev pin denedo ving yi. ¹⁹ Paulus jom nemaj ggovek, log turin huk pin sën Anutu gadu yi bevong vu alam-yu-ngwë lo los dahis vu sir.

Paulus Ngo Alam Ggev Hir Gagek Beya Dub Ayo

²⁰ Dengo lob deko Anutu arë rak, loğ tum denër vu yi bë, “Ari! Gerak ni bë alam Yuda rak neggëp mehömehö detu Kerisi-yi-alam ggovek ya, lom denesepa loğ horek sën Moses ko agi niwëëk ata. ²¹ Rëk denengo bë genenër vu alam Yuda sën denedo ving alam-yu-ngwë lo bë degevu Moses yi horek na, gegenenër bë su degerah* naluj navij, gesu desepa doğ ngaa wirek hen gökin. ²² Om hil rëk gevong nabë va? Yönon rot, rëk degengo gagek nabë geyam ggovek ya. ²³ Om gepevis begwevong ngaa noh vu sën he bë nanër vu hong agi. He alam lubeluu denër gagek ti venuh neggëp Anutu mala. ²⁴ Om gwëko alam saga, begesepa doğ horek pin sën gevong beham nimin veseek jak gëp Anutu mala lo, gegwetung monë natu seriveng in sir gedekeping yuj viis na. Gwevong nabë sënë, og alam pin rëk dejak ni nabë gagek sën denenër rak hong lo, og anon ma. Gemëm yö rëk dejak ni nabë genesepa loğ Moses yi horek ving. ²⁵ Gağ alam-yu-ngwë sën detu Kerisi-yi-alam lo, og hil kevu kapiya ya vu sir ggovek ya banër gagek sën hil ajoo wirek lo vu sir bë: Degegin sir nivesa, gesu dega reggu sën alam denesis in bë degetung seriveng vu anutu-kuungsën lo, gesu dega köğ, gesu dega reggu sën alam deneseyu kwaj medenediik lo, gesu degevong baggëb.”

²⁶ Nebë saga, lob Paulus ko alam saga monbuk belosho desepa loğ horek pin sën gevong benij veseek jak gëp Anutu mala lo. Log loğ ya dub-vabuung-böp ving benër buk sën buk-niveseeksën-yi govek na lo tato vu alam-deneğoseriveng lo. Buk sën degetung seriveng balam-deneğoseriveng debesi jak jepö vu sir lo.

Alam Yuda Dejom Paulus Ahon Loğ Dub Ayo

²⁷ Buk-niveseeksën-yi nemadvahi-bevidek-luu saga dus rak bë nama na, loğ alam Yuda la vu distrik Asia* delë Paulus genedo loğ dub-vabuung-böp ayo, lob deloğ alam pin ahëj bahëj sengën rak. Lob dekedii dejom Paulus ahon ²⁸gedetahi bë, “Ham alam Israel, ham doğ vu he! In mehö sagi nenër vu alam yoh vu nyëğ pin bë dedahun hil hed alam los hil horek gedub-vabuung-böp sagi geving. Beko alam Grik la loğ yam dub-vabuung-böp sënë ving bevong paya vu nyëğ vabuung sënë!” ²⁹ Denër nebë sënë in delë Tropimas vu nyëğ böp Epesus genedo Yerusalem ving Paulus, lob dekuung bë Paulus ko yi loğ ya dub ayo ving.

³⁰ Nebë saga, lob alam Yerusalem pin ahëj sengën rak, lob deserög beya dejom Paulus ahon, gededadii to meyah in dub-vabuung-böp. Gedepervis bedevhii dub yi reping pin.

Alam-begö-yi Vu Rom Değo Paulus Medeya Hir Katum Ayo

³¹ Devongin bë dengis Paulus menadiik, rëk bengö ya verup vu Rom hir alam-begö-yi losho alaj bë begö verup beyoh vu Yerusalem pin. ³² Lob pevis beko alam-begö-yi la, geyi kapten, bedeserög medeluk medeya vu sir. Yuda delë alam-begö-yi losho alaj, lob devuu Paulus gesu desis rë. ³³ Lob alam-begö-yi alaj ya dus bejom Paulus ahon genër vu yi alam-begö-yi bededuu ahon rak sëng luu.

Log loğ tepëk in sir bë, “Mehö re sënë? Vong va paya?” ³⁴ Rëk alam yu böpata, om detahi gagek ya nikelap bededun böp rot. Lob alam-begö-yi alaj su yoh vu bë gengö gagek degwa nivesa rë, lom nër vu alam-begö-yi bë degeko

Paulus dok na hir katum ayo. ³⁵ Lob Paulus ya verup dus vu katum sënë yi lël lob alam nij wëek rot bë dengis yi menadiik, lob alam-begö-yi su deyoh vu bë degërin yi nivesa rë, lom devaku yi ya vavunë. ³⁶ Galam pin denesepa sir bedetahi bë, “Gengis menadiik!”

Paulus Nër Yi Degwa Vu Alam Yuda

³⁷ Alam-begö-yi bë degeko Paulus dok na hir katum ayo, rëk Paulus loḵ tepëk vu alaj bë, “Yoh vu bë sa nanër gagek ti vu hong rë?” Loḵ alam-begö-yi alaj lëk beloḵ tepëk yah bë, “Gerak Grik ayej ni? ³⁸ Sa hekuung bë hong Ejep ti sën gesis begö vu gavman vu buk agu gegeko alam nij paya los begö hodeḵ 4,000 megeya nyëg-yumeris lo!” ³⁹ Rëk Paulus nër yah vu bë, “O saḵ Yuda, gataḵ ko sa ggëp Tarsus vu distrik Kilisia. Sa nyëg los bengö. Om gengogek gesa nanër gagek dus ti vu alam sënë rë.” ⁴⁰ Lob alam-begö-yi alaj yogekin. Lob Paulus raḵ ya nare lël gevarah nema raḵ. Lob alam pin ayej ma, gemëm nër gagek ya vu sir loḵ Hibru ayej.

22

¹ Nër bë, “Arig lo amaḵ lo, ham gwengö rë! Sa bë tatekin sa gagek degwa rangah vu ham.” ² Dengo bë Paulus nër vu sir loḵ Hibru ayej, lob ayej ma rot gesu deggee rë. Log mëm Paulus nër bë, ³ “Sa Yuda ti. Sataḵ ko sa ggëp Tarsus vu distrik Kilisia, rëk serig ggëp nyëg böp Yerusalem sënë geGamaliel ko sa luḵ yi dub betahu sa niröp loḵ hil kenud lo hir horek pin. Gesa nig wëek mesayog ya vu Anutu timu nebë sën gwëbeng ham nimin wëek menetamuin yi agi. ⁴ Wirek sevo maggin vu alam sën denesepa loḵ Yesu yi aggata lo, lob sa bë ngis sir medenadiik. Lob seduu maluh los avëh ving raḵ sëng beya denedo beggang qarabus. ⁵ Alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp loḵo kaunsor hir alam teta pin deyoh vu bë rëk denanër gagek saga rangah vu ham, in dekevu kapiya vu arij lo vu nyëg böp Damaskus besa haḵo beya in bë sa naduu alam vu sagu begaḵo nam Yerusalem bedegeḵo vanë.

Paulus Tatekin Sën Ggërin Yi Tu Yesu Yi Hur (Sn 9:3-19; 26:12-18)

⁶ Lob sa nahën nayök aggata beseya verup dus raḵ nyëg böp Damaskus, lob hes vuheng raḵ. Loḵ pevis berangah ti vër böpata nebë davës vu yagek beyam jëh raḵ sa. ⁷ Lob sevës beya nahëp dob, log sa hango gagek ti yam vu sa bë, ‘Saulus, gëvong vanë vu sa in va?’ ⁸ Rëk seloḵ tepëk yah bë, ‘Mehöbö-p-a? Hong re?’ Loḵ nër yom bë, ‘Sa Yesu Nasaret sën genevong vanë vu sa lo!’ ⁹ Galam sën deneya ving sa lo delë rangah sënë ving, rëk su denḵo mehö sënë aye rë.

¹⁰ Lob senër bë, ‘Om Mehöböp, sëḵ gëvong nabë va?’ Loḵ Mehöböp nër yom vu sa bë, ‘Kwedi jaḵ megena Damaskus. Lob vu nyëg sagu rëk mehöti nanër huk pin sën sehooin raḵ vu hong lo tato vu hong.’ ¹¹ Rangah sagi gelu sa malaḵ, lob sa su yoh vu bë galë nyëg lu ngaa rë, om alam sën deya ving sa lo dejom loḵ sa nemaḵ bedeli sa ya Damaskus.

¹² Lob mehöti nedo barë nebë Ananias. Yi mehö nesepa loḵ Moses yi horek anon rot, lom alam Yuda pin sën denedo Damaskus lo deneḵo yi raḵ bë yi mehö nivesa. ¹³ Mehö saga yam vu sa benër bë, ‘Arig Saulus! Malam natum nah!’ Lob pevis besa malaḵ tum ggökin yah besa halë yi. ¹⁴ Log nër ving bë, ‘Hil kenud hir Mehöböp yö ggöoin hong raḵ in bë gejaḵ kwa ni. Gelë Mehö yohvu sënë ggovek ya, gegengö gagek sën raḵ verup avi lo. ¹⁵ In rëk genanër yi gagek rangah. Genanër ngaa sën gelë los gengo lo vu mehönon pin. ¹⁶ Ma genegin va rot-a? Kwedi jaḵ begejipek bël. Genanër Yesu arë gerëḵ jipek hong ngaa nipaya na.’ ”

Anutu Vong Paulus Ya Vu Alam-yu-ngwë

¹⁷ “Seyom heto Yerusalem, gebuk ti lob sa medo najom rak loḵ dub-vabuung-böp, lob sa kenug ya nebë pesepsën ¹⁸ besa halë Mehöböp. Lob nër vu sa bë, ‘Gepevis! Gwevu Yerusalem gegena! Nabë genanër sa gägek vu alam sënë og su rëḵ degengo bedegevong geving rë!’ ¹⁹ Lob senër bë, ‘Mehöböp, yö deraḵ ni bë wirek seyoh vu dub-supinsën-yi pin beseduu alam sën ayoj neya timu vu hong lo, gesa neheveek sir. ²⁰ Gewirek desis Stepan sën nenër hong gägek rangah lo mediik, lob sayog nivesa in saga gesa vare nemalagin alam sën denetengwa yi lo hir röpröp.’ ²¹ Rëḵ nër vu sa bë, ‘Gena! Rëḵ sa gevong hong na aggata ading begena vu alam-yu-ngwë.’ ”

Alam-begö-yi Alaj Gin Paulus

²² Alam Yuda vare denengo Paulus yi gägek rot beya verup loḵ gägek vewen sagi loḵ detahi niwëëk bë, “Ham jaḵ na genadiik! Mehö nebë saga su medo vesa!” ²³ Lom denetahi ya niḵelap gedekah hir röpröp medenetetëhin, gedeneraa kebus rak medenetë ya vavunë.

²⁴ Nebë saga lob alam-begö-yi alaj nër bedeko Paulus loḵ ya hir katum ayo. Genër vu sir ving bë debeek yi in denatök jaḵ degwa sën alam Yuda denetahi gägek ya niḵelap rak yi lo. ²⁵ Lom deduu Paulus ya vetii keke ggovek in bë debeek, rëḵ alam-begö-yi hir kapten nare dus vu Paulus, lob Paulus nër vu yi bë, “Ham horek nër bë yoh vu bë ham beek Rom ti geham su gwengo yi gägek namugin rë?”

²⁶ Lob kapten ngo gägek sënë, lob ya menër vu alam-begö-yi alaj bë, “Gevongin bë gwevong nabë va? Mehö saga lo yi Rom ti!” ²⁷ Lob ala yom vu Paulus meloḵ tepëḵ vu yi bë, “Genanër vu sa nabë hong alam Rom ti ma ma?” Rëḵ Paulus yoḡek bë, “Eë-ë, sa Rom ti!” ²⁸ Loḵ alam-begö-yi alaj nër bë, “Sa hetë monë ngahisekë in sa vu gavman Rom gesetu Rom ti!” Rëḵ Paulus nër yah bë, “Gaḵ sa og amaḡ Rom, om atag ḵo sa besa Rom.”

²⁹ Lob alam sën bë debeek yi lo pevis bedelëëin yi, galaj newa rak rot in kwa vo bë duu Rom ti rak sëng. ³⁰ Rëḵ vongin bë jaḵ ngaa sën alam Yuda denër bë Paulus vong paya lo ni niröp, om ḵo yi vër monbuk gevong gägek ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev los kaunsor pin bedesupin sir yam, log ḵo Paulus luḵ ya nare malaj.

23

Paulus Nër Gägek Vu Yuda Hir Kaunsor

¹ Lob Paulus gët kaunsor genër bë, “Arig lo, setu Anutu yi hur ti besa medo mekwaḡ nevo bë sa nehevong yoh vu yi gägek rot beberup gwëbeng!” ² Nër nebë sënë, lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp Ananias nër vu yi alam sën denare dus vu yi lo bedepetap avi. ³ Rëḵ Paulus nër yah vu yi bë, “Hong gang nipaya rëḵ hevek nivesa rak nedo navi vavunë mu! Anutu rëḵ petap hong! Genedo sagi in bë gwengo sa gägek megeseḡgi jaḵ hil horek, rëḵ mu ngo kweyëh horek sagi in genër bedesis sa!”

⁴ Lob alam sën denare dus vu Paulus lo denër bë, “Su genanër gägek nipaya jak Anutu yi ggev böp sënë!” ⁵ Rëḵ Paulus nër yah bë, “Arig lo, sa su rak ni bë yi alam-deneko-seriveng hir ggev böp rë. Gaḵ Anutu nër menegḡep loḵ yi kapiya bë: Su genanër gägek nipaya jak ala sën neḡin hong alam lo!”

⁶ Lob Paulus rak ni bë alam teta Sadukai* la geParisai* la medenedo, lom tahi ya vu kaunsor bë, “Arig lo! Sa og sa Parisai* soḡek rot! Sa nehevong ving bë alam-diiksën rëḵ dekedi jaḵ gökin, lob yik rak degwa saga sën gwëbeng devong gägek vu sa.” ⁷ Nër gägek saga lob gägek ahë sengën yi verup pevis

loḵ Parisai* losho Sadukai* vuheng atov, lob devasuh sir. ⁸ In alam Sadukai* denenēr bē mehōnon su deyoh vu bē rēḵ dekedi jaḵ nah gēp bedub rē, gangēr ma, gengaahur ma. Gaḵ alam Parisai* devong ving lööhoho. ⁹ Lom alam lo devong dedun böpata, loḵ alam Parisai* hir alam-horek-yi la kedi denare bedenēr niwēēk bē, “He halē mehō saga bē ngaa nipaya ti su neggēp vu yi rē! Maḵ ngaahur ti ma angēr ti yō vengwēng vu yi!” ¹⁰ Lob gāgēk ahē-sengēn-yi ya meböp rak rot, lob Rom hir alam-begö-yi alaj ggöneng. In sir yu luu, lob bē rēḵ dedadii Paulus vewen vewen lob denabij teka teka benadiik. Lom nēr balam-begö-yi deluḵ beya devo Paulus vēr in sir gedeko yi loḵ yah hir ḵatum ayo.

¹¹ Ggovek gebuk lob Mehöböp yam nare rangah vu Paulus genēr vu bē, “Gemedo los nim wēēk! Genēr sa gāgēk rangah ggēp Yerusalem ggovek, gerēḵ genanēr sa gāgēk gēp Rom nabē saga geving.”

Yuda Dejoo Gāgēk Bē Dengis Paulus Menadiik

¹² Nyēg heng lob alam Yuda desupin sir medenēr gāgēk venuh gedetato nemaj ya vavunē bē su dega los denanum rot bemēm nabē dengis Paulus benadiik loḵ mēm. Gaḵ nabē dega ma denanum namugin og Anutu ngis sir.

¹³ Sir sēn denēr gāgēk venuh lo sir mehōdahis luu gela sevōḵ.

¹⁴ Lob deya vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam teta bedenēr bē, “He nēr gāgēk niwēēk betatō nemamin ya vavunē ganēr venuh bē he su rēḵ aḡa nos los nanum bēl rē rot, bena berup doḵ buk sēn he ngis Paulus menadiik lo lok mēm. ¹⁵ Om ham los kaunsor gwevong gāgēk na vu Rom hir alam-begö-yi alaj pehi nabē degeḵo Paulus duḵ menam vu ham. Ham nanēr vu yi nabē ham bē gwengo Paulus yi gāgēk degwa gök nahin in ham jaḵ ni niröp. Gehe semu he ggovek ya. Su rēḵ nam natōḵ nam vu ham rē, gaḵ he rēḵ angis yi menadiik doḵ aggata!” ¹⁶ Rēḵ Paulus mewa ngo gāgēk bē rēḵ degetung dum gēp aggata bedengis Paulus menadiik, lob ya meloḵ ya Rom hir alam-begö-yi hir ḵatum beloḵ ya menēr rangah vu Paulus. ¹⁷ Lob Paulus tahi alam-begö-yi hir kapten ti yam, benēr vu bē, “Gweḵo hur magēm sagi na vu ham ggev, in ḵo gāgēk ti in bē nanēr vu yi.” ¹⁸ Lob kapten ḵo yi beli ya vu ala benēr vu bē, “Ḷarabus Paulus tahi sa benēr vu sa bē sa gaḵo hur magēm sēnē nam vu hong, in ḵo gāgēk ti beyam vu hong.”

¹⁹ Lom ala jom loḵ nema, beḵo meya nenga, beluho yō luu ya denedo, log mēm loḵ tepēḵ in yi bē, “Gevongin bē genanēr gāgēk re vu sa?” ²⁰ Loḵ hur magēm nēr bē, “Alam Yuda dejoo gāgēk ggovek bē rēḵ dedoḵ tepēḵ in hong begweḵo Paulus duḵ mena vu kaunsor neheng in dedoḵ tepēḵ in yi gāgēk degwa pangsen vu yi. ²¹ Rēḵ mu su gwebē nengam vu hir gāgēk, in hir alam mehōdahis luu gela sevōḵ bedenēr gāgēk venuh bē su rēḵ dega los denanum rē, rot bemēm yō dengis Paulus menadiik rē. Gwēbeng desemu sir gemedo denebuu aggata medenegin hong bē rēḵ gengogekin hir gāgēk ma nama.”

²² Lob alam-begö-yi alaj vong mehō magēm sēnē yah, genēr niwēēk vu yi bē, “Su gena genanēr vu mehōti nabē genēr gāgēk sēnē rangah vu sa!”

Alam-begö-yi Vu Rom Alaj Vong Paulus Ya Vu Kiap Böp Peliks

²³ Lob alam-begö-yi vu Rom alaj tahi kapten luu yam, benēr vu luho bē, “Melu barah alam-begö-yi. Alam sēn deneraḵ hoos lo mehōdahis löö benemadluho (70), galam sēn denejom rug lo jaḵ gēp alam nemadluho (200). Bedegero sir in ham na Sisarea jaḵ 9 krök buk. ²⁴ Log ham barah hoos la geving in Paulus jaḵ, geham gwegin yi nivesa bena berup vu kiap böp Peliks.”

²⁵ Lob alam-begö-yi alaj kevu ḵapiya ti ving nebē:

²⁶ Sehuksēn! Kiap böp Peliks, mehō-los-bengö!

Sa Klaudius Lusias, sa ḵevu ḵapiya sēnē yök vu hong.

²⁷ Alam Yuda dejom mehö sagi ahon gebë dengis yi menadiik, rëk sa hango bë yi Rom ti lob seya ving alam-begö-yi behe tök ya vu sir, lob he haço yi vër lok nemaj. ²⁸ Lom sa bë gango gagek degwa sën denër rak yi lo, om sën sa haço yi luk meyah vu hir kaunsor. ²⁹ Rëk sa hango denër gagek rak yi in yö hir horek la. Gaç su devong gagek vu yi in ngaa nipaya ti in bë mëm hil angis yi menadiik ma, hil getung yi na karabus rë. ³⁰ Log gwëbeng gagek ti tök vu sa bë dekeyëhin yi vunsën in bë dengis yi menadiik. Om sën sa pevis behevong yi yök vu hong, gesenër vu alam sën denenër gagek rak yi lo bë yö nök denanër hir gagek rangah jak malam niröp.

³¹ Lob alam-begö-yi vu Rom devong yoh vu yi gagek, bedeko Paulus medeli ya Antipatris lo buk. ³² Log nyëg heng lob alam-begö-yi sën deneyoh dob lo deyah medeya Yerusalem, galam sën denerak hoos lo deko Paulus ya Sisarea. ³³ Detök ya Sisarea, lob devo kapiya ya vu kiap böp gedevong Paulus lo ya nema ving. ³⁴ Kiap böp tevin kapiya lob lo tepëk in Paulus bë, “Hong distrik tena?” Rëk Paulus nër bë, “Sa vu Kilisia.” ³⁵ Lob nër bë, “Alam sën denenër gagek rak hong lo deberup, log mëm sa gango hong gagek.” Lom nër bedeko Paulus beya neggëp mehö-los-bengö Herot* yi beggang böp sën denenër arë nebë Prëtoryam lo.

24

Alam Ggev Vu Yuda Devo Gagek Rak Paulus

¹ Buk nemadvahi ya ggovek ya, log alam-deneko-seriveng hir ggev böp Ananias luk meya, lob ko alam teta la ving, beko mehö sën nenër alam avij vu kiap lo ti ving, arë nebë Tertulus. Lob ya denër gagek sën denanër jak Paulus lo rangah vu kiap böp. ² Kiap böp tahi Paulus beberup, log Tertulus kedi mugin menër gagek rak yi bë, “Mehö los bengö Peliks! Ngo gelok vu he behe nado nivesa rot gebegö lu ngaa ma. Gengo kwam böp begenelok vu he in huk begenevong ngaa aggagga pin sën he nehevong paya paya wirek lo benivesa nerak. ³ Om sën he ayomin nivesa rot in ngaa pin saga gehe kwamin vesa in hong rot. ⁴ Om sa su rëk agërin hong pangsen rot rë. Gaç sa bë ketag hong mu nabë gwengo sa gagek dus ti sën sa bë nanër agi. ⁵ He halë mehö sënaga bë mehö nipaya rot. Nevong balam Yuda yoh vu nyëg pin ahëj sengën nerak medenesis begö vu sir. Lob tu alam yu ti sën yö deggooin sir rak medenenër sir nebë Nasaret lo hir ggev ti. ⁶ Genevong in bë gevong paya vu he dub-vabuung-böp geving, rëk he jom yi ahon. [Lob he bë seggi yi jak he horek, ⁷ rëk ham alam-begö-yi alaj Lusias yam, lob niwëek rot beko yi vër lo he nemamin ⁸ genër bë alam sën bë denanër gagek jak yi lo denatök nam malam.] Om nabë gedok tepëk in Lusias og mak yö rëk nanër ngaa pin sën he nër rak Paulus lo rangah vu hong nabë yönon!”

⁹ Lob alam Yuda degadu mehö sënë yi gagek sën nër rak Paulus lo ving bë, “Gagek pin saga yönon rot!”

Paulus Vong Gagek Vu Peliks

¹⁰ Lob kiap böp të kwa in Paulus, lob Paulus nër ya bë, “Serak ni bë ngo genegin he sënë yoh vu ta ngahisekë, om sën sa kwag vesa besa bë nanër gagek nyëvewen dok nah vu hong. ¹¹ Hong kiap böp, om geyoh vu bë gedok tepëk vu hong alam, lob mëm rëk detatekin vu hong nabë serak yag menahën neverup Sisarea sagi. Log seyoh dob beserak meya Yerusalem in bë najom jak beyik buk su hus ading rë, gaç yik buk nemadluho-bevidek-luu mu ggovek ya. ¹² Lob alam Yuda su delë sa bë alu mehöti anër he rë. Gesu delë bë selok alam ahëj lo dub-vabuung-böp ma, lo dub-supinsën-yi ma, ggëp telig rë, gaç ma. ¹³ Gaç gagek sën gwëbeng denër rak sa agi lo, og saga su deyoh vu

bë rëk denatök vu degwa ti begerak ni nabë yönon rë. ¹⁴ Gaḵ mēm sa bë nanēr rangah vu hong nabë sa nesepa loḵ aggata sën denenēr pelë raḵ agi bë aggata kuungsën lo. Sa nesepa loḵ aggata saga in bë sa gaḵo he kenumin lo hir Anutu jak. Log sa nehevong ving gägek pin sën neggëp loḵ horek lo los gägek pin sën alam-denenēr-gägek-rangahsën dekevu lo. ¹⁵ Lob sa nehevong ving bë Anutu rëk gevong balam-diiksën dekededi jak nah gökin, alam yohvu galam nij paya geving. Lob yik sir sën yam denare-ë, denevong ving nebë saga.

¹⁶ Lob sa kwag nevo sa pangsën bë sa gevong ngaa nivesa vu Anutu gevu mehönön noh vu buk. ¹⁷ Sa hevu sa nyëg geseya nado nyëg ngwë bengebek la ggovek ya loḵ seyom vu sa alam. Sa haḵo monë lu ngaa yom in bë doḵ vu alam sën deneraḵ vu in lo, gesa bë getung seriveng la vu Anutu geving. ¹⁸ Sa nehevong nebë sënë, lob sa sepa loḵ he horek in sa nig veseek jak gëp Anutu mala. Lob sa nado loḵ dub ayo balam delë sa bë mehönön ngahi su denare ving sa rë, gemehö la su devong dedun rë. ¹⁹ Gaḵ mēm Yuda la vu distrik Asia* denedo, om nabë alam saga mēm maḵ yö detök raḵ gägek nipaya ti geneggëp vu sa, og mēm nam debare malam gedenanēr rangah vu hong. ²⁰ Gaḵ nama, om alam sagi mēm yö denanēr ngaa sën delë gesa hevong paya loḵ buk sën sa nare kaunsor malaj vu Yerusalem lo vu hong. ²¹ Maḵ yik gägek timu sënë, sën sa nare loḵ sir vuheng gesa tahi bë, ‘Sa hevong ving bë alam-diiksën rëk dekededi jak nah gökin.’ Yik raḵ degwa saga sën gwëbeng devong gägek vu sa.”

²² Rëk mu Peliks raḵ Yesu yi aggata sën Paulus nër lo ni vorot, lom nër vu alam Yuda bë degegin galam-begö-yi alaj Lusias duk menam rë, log mēm rëk gengo hir gägek sagi gök nahin. ²³ Lob nër vu kapten bë geḵo Paulus nah ḵarabus, rëk mu su geḵo duk na ḵarabus niwëek rot. Gesu gërin Paulus yi alam sën nabë dedoḵ vu yi in ngaa vahi lo.

Peliks Jom Paulus Ahon Menedo Ḵarabus Ngebek Luu

²⁴ Buk la ya ggovek log Peliks ḵo venë Drusila yam. Drusila yi Yuda avëh ti. Lob Peliks tahi Paulus in bë tateḵin degwa sën alam degevong geving Yesu Kerisi lo vu yi. ²⁵ Rëk Paulus tateḵin gägek raḵ sën hil gevong ngaa niröp lo, geraḵ sën hil gëgin hil nivesa lo, geraḵ sën Anutu rëk gevong nyëvewen dok nah hil ngaa nipaya lo. Lob tum Peliks ggöneng benër bë, “Genah megena rë! Genabë buk len ti gëp og sëḵ tahi hong megenom gökin.”

²⁶ Log Peliks kwa nevo ngaa ngwë loḵ ayo ving. Kuung bë maḵ Paulus rëk bo monë la vu yi in bo yi vër, om sën tahi yi beron ngahi yam beluho denevengwëng. ²⁷ Lob Paulus nedo ḵarabus beta luu ggovek ya getum kiap mewis Porkius Pestos loḵ yah Peliks ben. Rëk Peliks vong in bë alam Yuda ahëj geving yi om su ḵo Paulus vër rë geyö nahën nedo loḵ ḵarabus.

25

Paulus Ketag Bë Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar Gengo Yi Gagek*

¹ Pestos verup betu kiap loḵ yah Peliks ben benedo Sisarea buk löö loḵ mēm raḵ meya Yerusalem. ² Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam böp vu Yuda deya vu yi bedenër gägek raḵ Paulus. Denër niwëek vu Pestos bë, ³ “Gedoḵ vu he, begwevong Paulus nam Yerusalem.” In kwaj nevo bë degetung dum doḵ aggata bedengis Paulus menadiik. ⁴ Rëk Pestos nër yah bë, “Dus raḵ in senah mena Sisarea, om Paulus medo ḵarabus sagu. ⁵ Om ham alam ggev deduḵ medenam geving sa, in nabë mehö sagi vong ngaa ti paya, og denanēr gägek jak yi.”

⁶ Lob Pestos nedo ving sir maḵ yoh vu buk nemadvahi-bevidek-löö ma nemadluho ggovek, log luḵ meyah Sisarea. Log monbuk lob raḵ ya nedo beggang-gägek-yi, log nër vu sir bë degeḵo Paulus nam. ⁷ Paulus verup lob

alam Yuda sĕn deluḵ medeyam vu Yerusalem lo yam detetup yi gedenĕr gageḵ maggin ngahiseḵĕ raḵ yi. Rĕḵ su deyoh vu bĕ detato hir gageḵ vu Pestos nabĕ yĕnon rĕ.

⁸ Lob Paulus nĕr yah bĕ, “Sa su hevongŋŋaa nipaya ti vu alam Yuda hir horeḵ ma, vu dub-vabuung-bĕp ma, vu mehĕ-los-bengĕ Sisar* rĕ.” ⁹ Rĕḵ Pestos vongin bĕ alam Yuda ahĕj geving yi om loḵ tepĕḵ vu Paulus bĕ, “Yoh vu bĕ hil anah Yerusalem besa gango hong gageḵ gĕp sagu ma ma?” ¹⁰ Rĕḵ Paulus nĕr yah bĕ, “Gwĕbeng sa nare loḵ mehĕ-los-bengĕ Sisar* yi beggang-gageḵ-yi, lom beggang sagi og beggang-gageḵ-yi om ham gwengŋ sa gageḵ doḵ! Gerak ni ggoveḵ ya bĕ sa su hevongŋŋaa nipaya ti vu alam Yuda rĕ. ¹¹ Nabĕ nipaya bĕp ti neggĕp vu sa beyoh vu bĕ dengis sa doḵ nah mesa nadiik, og ggoveḵ, gemĕm dengis sa. Gaḵ nabĕ gageḵ sĕn denenĕr raḵ sa agi su anon rĕ, og mehĕti su yoh vu bĕ bo sa doḵ na nemaj rĕ. Om sĕn sa ḵetag vu mehĕ-los-bengĕ Sisar* bĕ gengŋ sa gageḵ.”

¹² Lob Pestos vengwĕngŋ ving yi alam sĕn denevo kwa vu yi lo muḡin, loḵ mĕm nĕr bĕ, “Gekwetaḡ bĕ Sisar* gengŋ hong gageḵ, om gena vu Sisar*!”

Pestos Loḵ Tepĕḵ In Paulus Vu Agripa

¹³ Buk la ya ggoveḵ loḵ mehĕ-los-bengĕ Agripa luho venĕ Bernisi deyam Sisarea in bĕ degelĕ Pestos medenajom nema. ¹⁴ Luho denedo Sisarea buk ngahi lob Pestos nĕr Paulus yi gageḵ bengĕ ya vu mehĕ-los-bengĕ bĕ, “Peliks ḵo mehĕti ya ḵarabus wireḵ meya nedo. ¹⁵ Lob serak meya Yerusalem lom alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam teta vu Yuda denĕr gageḵ raḵ yi, gedenĕr vu sa bĕ sebo nyĕvewen vu yi. ¹⁶ Rĕḵ senĕr yah vu sir bĕ he Rom, og he su navo maggin meris meris vu mehĕti rĕ. Gaḵ mehĕ sĕn gageḵ neggĕp vu yi lo, og mĕm ya nare alam sĕn denenĕr gageḵ raḵ yi lo malaj muḡin, gehe navo nyĕḡ vu yi in bĕ bare menanĕr gageḵ nom jaḵ gageḵ sĕn denenĕr raḵ yi lo.

¹⁷ Lob he sepa he mayam, lob sa su kĕpeḵ rĕ. Gaḵ heng to log sa nado raḵ beggang-gageḵ-yi gesenĕr bedĕḵo mehĕ saga yam. ¹⁸ Lob alam sĕn denĕr gageḵ raḵ yi lo denare. Lob sa hekuung bĕ rĕḵ denanĕr gageḵ nipaya jaḵ yi, rĕḵ ma. ¹⁹ Gaḵ loḵo deneggĕk sir in aggata sĕn degeḵo hir ḵeriing luŋŋaa jaḵ lo. Gedeneggĕk sir in mehĕ diiksĕn ti arĕ nebĕ Yesu, in Paulus nĕr bĕ mehĕ saga nedo mala vesa. ²⁰ Lom serak ni bĕ sa su yoh vu bĕ gango gageḵ degwa la nabĕ saga rĕ, om seloḵ tepĕḵ in Paulus bĕ, ‘Maḵ hil anah Yerusalem loḵ mĕm sĕḵ gango hong gageḵ sĕnĕ gĕp sagu.’ ²¹ Rĕḵ Paulus nĕr bĕ yĕ medo doḵ ḵarabus, gemehĕ-los-bengĕ Sisar* gengŋ yi gageḵ rĕ. Lom senĕr bĕ nah medo ḵarabus besa natĕḵ vu aggata rĕ, loḵ mĕm sa gevongŋŋ yi na vu Sisar*.” ²² Lob Agripa nĕr vu Pestos bĕ, “Sa bĕ gango mehĕ sagi yi gageḵ!” Lob yoḡek bĕ, “Neheng rĕḵ gwengŋo!”

²³ Lob monbuk lob Agripa luho Bernisi devunĕḵ log alam deḵo luho raḵ ḵapah medeyam. Luho deloḵ ya beggang-supinsĕn-yi ving alam-begĕ-yi alaj pin, los alam bĕp bĕp vu nyĕḡ sagu, lob Pestos nĕr bedĕḵo Paulus yam. ²⁴ Log nĕr bĕ, “Mehĕ-los-bengĕ Agripa, geham alam pin sĕn ham yam nedo ving he-ĕ, ham gwelĕ mehĕ sĕnĕ! Alam Yuda pin vu Yerusalem gevu sĕnĕ ving bedejij sa rot bedetahi niwĕĕk bĕ su medo mala vesa, gaḵ nadiik. ²⁵ Rĕḵ sa halĕ bĕ su vongŋŋaa nipaya ti in bĕ mĕm hil angis yi menadiik rĕ. Log yĕ ḵetag raḵ avi bĕ Sisar* gengŋ yi gageḵ, om sĕn sa hevongin bĕ gevongŋŋ yi na. ²⁶ Rĕḵ sa su tĕḵ vu yi gageḵ anon degwa ti meneggĕp rangah in bĕ mĕm sa ḵevu ḵapiya betatekin vu hil mehĕbĕp Sisar* rĕ. Om mĕm sĕn sa hako mehĕ sagi yam vu hong mehĕ-los-bengĕ Agripa, gevu ham pin saga ving in hil pin gango yi gageḵ nivesa, loḵ mĕm sa natĕḵ vu yi gageḵ la in sa ḵevu doḵ ḵapiya. ²⁷ Nabĕ sa

gevong karabus ti na, gesa su gevong yi gagek degwa na geving rē, og saga su yoh vu rē.”

26

Paulus Tatekin Yi Gagek Vu Agripa

¹ Lob Agripa nēr vu Paulus bē, “Bē genanēr hong gagek la, og genanēr!” Lom Paulus kedi nare betelē nema genēr yi gagek bē, ² “Mehō-los-bengō Agripa! Alam Yuda denenēr gagek rak sa yoh vu buk, lob gwēbeng sa kwag vesa rot in sa nare malam megenēr bē gwengo sa gagek. ³ Sa kwag vesa in ngo gerak ngaa pin sēn hil Yuda ngo nesepa loḵ lo ni, gengaa pin sēn hil nemehoo hil in lo. Om sa bē gwengo sa gagek, og su nim tebō jak pevis.

⁴ Ngaa pin sēn sengo nahēn magēm gesa hevong wirek rot beberup gwēbeng agi, og saga alam Yuda pin denerak ni, in sa nado ving sir ggēp Yerusalem. ⁵ Yō denerak sa nig rot, om nabē kwaj nevo, og deyoh vu bē denanēr rangah vu hong nabē sa Parisai* ti, besetu sir vahi sēn denesepa loḵ horek pin los dahis lo ti. ⁶ Om sēn gwēbeng sa nare agi, gedenevong gagek vu sa in sa nehevong ving gagek nivesa sēn wirek Anutu vo vu hil kenud lo lo, gesa navo kwag in buk sēn bē gagek agi anon jak lo. ⁷ Gehil degwa nemadluho-bevidek-luu lo yik denevo kwaj in buk sēn bē gagek agi anon jak lo ving, lom denejom rak vu Anutu buk gerangah. O Mehō Gayeheng, yik rak degwa sēnē sēn Yuda denēr gagek kuungsēn rak sa. ⁸ Ma nebē va sēn ham kwamin nevo bē Anutu su yoh vu bē gevong balam-diiḵsēn dekedi jak nah gökin rē-ē? ⁹ Wirek sa hevong ngaa ngahiseḵē in bē sa dahun Yesu Nasaret arē, lob sa hekuung bē sa nehevong ngaa nivesa. ¹⁰ Sa nehevong nebē sēnē vu Yerusalem, lom alam-deneḵo-seriveng hir ggev devo niwēēk vu sa beseya naduu Anutu-yi-alam ngahiseḵē benehaḵo yah karabus. Log kaunsor denenēr bē dengis sir medenadiik, lob sa navo veyovin hir gagek ving. ¹¹ Gesa navo maggin ngahiseḵē vu sir loḵ dub-supinsēn-yi pin. Sa nehevong in bē denanēr pelē los degeruu demij vu Mehōbōp, gesahēg sengēn bōpata rot vu sir besa nesepa sir rot meya nayoh vu alam-yu-ngwē hir nyēg ving.”

Paulus Nēr Yi Gagek Sēn Ggērin Yi Mevong Ving Yesu Lo (Sn 9:3-19; 22:6-16)

¹² “Log alam-deneḵo-seriveng hir ggev denēr gagek niwēēk vu sa medegadu sa ving meseya Damaskus. ¹³ Lob Mehō Gayeheng! Sa medo naya rak hes vuheng atov, lob sa halē rangah ti vēr nebē davēs betum vu yagek begelu yam rak sa loḵ aggata. Tum bōpata rot kesuu nyēg mala, lom yam jēh rak he los alam pin sēn deneya ving sa lo. ¹⁴ Lob he pin avēs baya nahēp dob, lob sa hango gagek ti yam loḵ Hibru ayej bē, ‘Saulus, Saulus gēvo vanē vu sa in va? Vongin gebaḵē ngaa sēn los nevu lo, lob ngo vongin gebo vanē vu hong.’

¹⁵ Lob seloḵ tepēḵ bē, ‘Mehōbōp, hong re?’ Lom Mehōbōp nēr yom bē, ‘Sa Yesu sēn genevong vanē vu sa lo! ¹⁶ Om kwedi gebare niwēēk. Gwēbeng seyam vu hong in sa bē gooin hong jak in genatu sa hur megena genanēr rangah nabē gelē sa nebē sēnē. Gerēḵ genanēr ngaa sēn sēḵ tato vu hong beron la vu tamusēn lo rangah geving. ¹⁷ Gesēḵ gegin hong doḵ alam Israel los alam-yu-ngwē sēn sēḵ gevong hong na vu sir lo nemaj. ¹⁸ Sēḵ gevong hong na vu sir in tatekin malaj medegevuu malakenu na gedegērin sir nom vu rangah. Degevuu Satan yi niwēēk gedenam vu Anutu, lom ayoj nam timu vu sa, log sengo rēḵ dahun hir ngaa nipaya na. Gemēm rēḵ denam sa nyēg geving alam sēn ayoj neyam timu vu sa bedetu sa ngaa ggovek lo.’ ”

Paulus Nër Vu Agripa Bë Nevong Yesu Yi Huk

¹⁹ “O Mehö-los-bengö Agripa, sa halë ngaa yagek yi sënë, lob sa su keyëh gagek rë. ²⁰ Gaḵ senër gagek rangah vu alam Damaskus muḡin, log senër vu alam Yerusalem, gevu nyëḡ Yudea pin, gevu alam-yu-ngwë ving. Senër vu sir bë degërin sir vu hir ngaa nipaya gedenam vu Anutu, bedegevong ngaa niröp in tato nabë deggërin ayoj ggovek ya. ²¹ Sa hevong nebë sënë, lob alam Yuda dejom sa ahon raḵ degwa saga loḵ dub-vabuung-böp, gebë dengis sa besa nadiik. ²² Rëḵ Anutu loḵ vu sa, rot besën verup gwëbeng besa nare genanër gagek yök vu alam meris, gevu ham alam los arëmin lo agi. Sa su nanër gagek agga ngwë rë, gaḵ sa nanër gagek sën wirek alam-denenër-gagek-rangahsën losho Moses denenër bë rëḵ berup lo. ²³ Denër nebë, ‘Kerisi rëḵ geḵo vanë, log yö rëḵ kedi jaḵ namuḡin geḵ bedub. Lob rëḵ nanër gagek-rangah-yi vu alam Israel, gevu alam dahis geving.’ ”

Paulus Nër Gagek Vu Agripa In Bë Ayo Na Timu Vu Yesu

²⁴ Paulus nër nebë sënë, lob kiap böp Pestos petupek raḵ yi bë, “Paulus, hong bado! Geluḵ dub ngahisekë, lom kwam böpata vong beyum vong paya!” ²⁵ Rëḵ Paulus nër yah bë, “Mehö niwëëk Pestos, sa yug su vong paya mesenër gagek jeggin jeggin rë, gaḵ senër gagek niröp beyönon. ²⁶ Mehö-los-bengö sënë neraḵ ngaa pin sënë ni, om sa su nahöneng rë gesenër rangah vu yi. Seraḵ ni bë ngaa pin sën agi su yoh nenga in mala los nenga rë. Gaḵ raḵ ni, in ngaa pin sënë su verup vunsën rë. ²⁷ O Mehö-los-bengö Agripa, maḵ gevong ving alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek-a? Eë-ë, seraḵ ni bë genevong ving!”

²⁸ Loḵ Agripa nër yah vu Paulus bë, “Nabë genanër hus ading teka rot og maḵ hong gagek rëḵ gevong mesegërin sa natu Yesu yi hur ti!”

²⁹ Lom Paulus nër yah vu bë, “Eë-ë! Nabë sa nanër dus, ma ading, og yik yoh vu! Sa najom raḵ vu Anutu bë, hong, galam pin sën ham los nengo sa gagek gwëbeng-ë lo gwërin ham nabë sa, gaḵ mëm sëng sënë og su natök vu ham.”

³⁰ Paulus nër nebë sënë, loḵ mehö-los-bengö kedi nare ving kiap böp Pestos, geBernisi, galam sën denedo ving sir lo meto deya.

³¹ To deyah dobnë ggovek, loḵ desap sir raḵ medenër bë, “Mehö sagi su vong ngaa ti paya in bë nadiik ma medo karabus rë.” ³² Lob Agripa nër vu Pestos bë, “Nabë mehö sënë su ketag nabë Sisar* gengo yi gagek rë, og yoh vu bë gebo yi vër mena.”

27

Deḵo Paulus Raḵ Ya Yaḡ In Na Rom

¹ Kwaj vo gagek venuh bë he jaḵ yaḡ mana Rom, lob detung Paulus losho karabus vahi loḵ ya kapten ti nema. Arë nebë Yulius lob negin alam-begö-yi raḵ neggëp alam nemadvahi (100) loḵ yu böpata ti sën denenër sir bë mehö-los-bengö Augustus yi alam lo. ² Lob Adramitiam hir yaḡ ti bë geḵo kupek na nyëḡ böp la vu distrik Asia*, lob he raḵ ya baya. Lob Aristarkus vu Tesalonika vu distrik Masedonia ya ving he. ³ Heng to log he ya seyu yaḡ ya Sidon, lob Yulius vong nivesa beyogekin Paulus bë yoh vu bë na gelë yi alam medegegin yi jaḵ nos lu ngaa. ⁴ He vu Sidon maya, rëḵ sang böp yam ggëp yaḡ neru meruuk he. Lom yaḡ yom rivin dob Kupros demi meya ⁵ meyoh ya Kupros gedistrik Kilisia los Pampulia vuheng atov, behe töḵ ya Mura vu distrik Lusia. ⁶ Vu nyëḡ saga alam-begö-yi hir kapten töḵ vu Aleksandria hir yaḡ ti geneya los Itali, lom ḵo he raḵ ya. ⁷ Behe ya raḵ baya. He vimengin baköpek rot buk ngahisekë, loḵ mëm he töḵ ya verup dus vu nyëḡ böp Kenidus. Loḵ sang ggërin

he, lom he su ayoh vu bë ana rë, om he yah arivin dob Krete demi dus vu Salmone baya, in sang böpata.

⁸ He yoh loo nenga Krete bevimengin rot batök ya nyëg ti arë nebë Yag-ben-nivesa neggëp dus vu nyëg böp Lasea. ⁹ He vasap buk ngahisekë ggëp saga geBuk-dali-nos-yi-lo* maya ggovek ya, gebuk sën hob los sang yi lo verup beloo vongin dahun he behe malamin nama. Lom Paulus nër gagek vorot vu sir bë, ¹⁰ “Alam-e! Nabë hil ana, og hil rëk natök vu maggin böpata. Hil rëk basap kupek los yag, gehil mehönnon rëk malad nama geving.” ¹¹ Rëk alam-begö-yi hir kapten bë nenga vu yag ala luho yag yi kapten, gesu ngo Paulus yi gagek rë. ¹² Yag ben sënë su nyëg nivesa in bë yag medo dok dok buk sang yi rë, om alam ngahisekë denër gagek venuh bë dekesuu nyëg saga gedena. Kwaj nevo bë rëk denatök na nyëg böp Poniks bedemedo nyëg sagu dok buk ayöong los sang yi, og mëm nivesa. In Poniks saga yik yag ben nivesa ti vu Krete, geyag vaha neggëp luu. Ngwë neggëp ahë, gengwë neggëp nën.

Sang Vong Meloo Nipaya Rak

¹³ Lob ayöong nalu verup gesu yam niwëek rot rë, lob dekuung bë deyooh vu bë na denatök na nyëg saga. Lob dedadii anka rak yah gedeseпа loo nenga Krete rot medeya. ¹⁴ Rëk pevis besang niwëek böpata ti sën denenër bë Nyëhuhek lo, yam ggëp kedu Krete. ¹⁵ Lob rot he avuti ggëp hus bedu ya, lob he su ayoh vu bë pekwë yag neru nah vu sang rë, lom he hevuu besang ko he mehe ya rot. ¹⁶ He serög meheto maya kedu loo vuheng sën denenër arë nebë Kauda lo demi. Lob he hevong huk böp rot menaduu dëgi ahon. ¹⁷ Dedadii dëgi rak yam yag vavunë ggovek ya, log deduu aggis la lok yag anon atov in bë niwëek jak. Rëk newaj rak bë yag rëk na mejak vu saap Surtis sën neggëp dus vu Aprika lo, lom detë anka sël luk ya loo gesang ko he gehe medo nahök mu. ¹⁸ Sang los loo sis merot he niwëek ata, lob kedi detë kupek luk ya loo monbuk. ¹⁹ Gebuk netu löö lob dejom kupek yag yi pin rak nemaj medetë luk ya loo ving.

²⁰ Lob Nyëhuhek böpata sënë sis he rot gesu ahë yes nerak teka rë. Ggërin he buk ngahisekë gehe su ayoh vu bë galë hes mala los betuheng rë, lom he kwamin nevo bë rëk he malamin nama yönon. ²¹ Denedo mu buk ngahisekë genos ma, lob Paulus kedi menër vu sir bë, “Alam-e, bë ham gwengö sa gagek wirek behil medo Krete, og mak hil su rëk natök vu maggin nabë sënë rë, gehil su rëk basap ngaa pin sënë rë. ²² Rëk ma lo, om ham nimin wëek! Mehöti su rëk mala nama rë, gak yag mu yö rëk mala nama. ²³ In Anutu sën setu yi hur besa najom rak vu yi lo, yi angër ti yam vu sa gwëbeng buk ²⁴ benër bë, ‘Paulus, su gegöneng! In rëk gena gebare mehö-los-bengö Sisar* mala. Om gwengö rë! Genejom rak in alam pin sën denedo rak yag ving hong agi, lom Anutu yogekin bë rëk demedo vesaj geving hong.’ ²⁵ Om alam! Ham su göneng! Sa hevong ving bë Anutu rëk gevong ngaa pin sënë banon jak nabë sën nër vu sa agi. ²⁶ Rëk mu yag rëk na medah dok kedu loo vuheng ti.”

²⁷ Lob soda luu ggovek ya gehe nahën medo neketul lok baya verup Loo Adria. Gebuk vuheng rak lob alam yag dengo bë yag mak ya medus rak dob ti. ²⁸ Lob deseyu gelöng lok aggis medetë luk ya loo medetahöö rak nemaj medelë bë ading yoh vu mehödahis ti. Lok hek heto maya teka ving lob detë ggökin yah, lob delë bë ading yoh vu nemadluho menemadvahi. ²⁹ Lom

* **27:9:** Buk-dali-nos-yi sënë og yik buk sën alam Yuda hir alam-deneko-seriveng yusekë nesis sipsip tupek meneko nikök menelok ya dub-vabuung-böp ayo vabuung sogek in kevoh alam Yuda hir ngaa nipaya na lo. Denelë buk sënë lok kwev Oktoba neyoh vu ta pin gayej nenër dali ggërin nos besu denegga rë.

deggöneng bë he hevongin ana ketul he jak gelöng, om detë anka lubeluu luk ggëp yag hus, gedenejom rak bë rangah jak pevis.

³⁰ Log alam yag vahi denesero aggata in bë degevu u yag gedebeya medena ronek, lob deseyesin dëgi luk ya, gedetetuhin bë degetë anka la na yag neru.

³¹ Rëk Paulus nër vu alam-begö-yi losho hir kapten bë, “Nabë alam sënë geto dena in yag, og ham pin rëk malamin nama!” ³² Lob alam-begö-yi delov aggis in dëgi geto meluk ya loo.

³³ Log nyëg ggovek in bë geheng, lob Paulus nër vu alam gejjij sir bë dega nos teka rë. Nër bë, “Ham ngo medo newamin neraq yoh vu soda luu ggovek ya beham diikahëmin rot, geham su newa nos rë. ³⁴ Om sën sa nanër niwëek vu ham bë ham gwa nos teka benimin wëek doq. Ham ti su rëk mala nama rë!” ³⁵ Nër bë saga log ko brët bejom rak ya vu Anutu rak malaj, log debu megga. ³⁶ Lom alam pin nij wëek rak gedeko hej nos rak ving medegga. ³⁷ He pin sën nado rak yag lo rak neggëp alam nemadluho, bemehödahis löö menemadluho-menemadvahi-bevidek-ti (276). ³⁸ Degga ggovek log detë wit* los bëek ngahisekë sën nahën nedo loq yag ayo lo luk ya loo in bë sepëp jak in yag.

Yag Vong Paya

³⁹ Heng to dob bedelë nyëg, rëk mu sir dugin. Rëk delë nyëg len ti geloo ggurek ya, geraggër nivesa, lom kwaj nevo bë maq degevonq yag na mejak na sagu. ⁴⁰ Lob delov aggis in anka pin beluk nedo loo gedekvelekin aggis in stiya. Gededadii sël rak yah in bë ayöong doq megeko yag na roneknë. ⁴¹ Rëk loo ko yag beyoh paya merak ya saap ti belah loq. Neru lah loq niwëek ata menedo, geloo nesis ya menerak yag hus rot lom veröp. ⁴² Nebë saga lob alam-begö-yi devong in bë dengis alam karabus medenadiik, in bë ti su gök loo mebeya mena. ⁴³ Rëk hir kapten kwa vo Paulus lom nërin sir. Genër bë alam sën deyoh vu bë degök bël lo pin depesöng na loo namugin bena dejak na roneknë. ⁴⁴ Galam vahi sën su deneggök bël rë lo, og jak degëp yag nyë veröpsën ti ti bena dejak na ronek geving. Lom alam pin devong nebë saga meya derak ya ronek los navij dahis.

28

Paulus Nedo Dob Malta

¹ He ya marak ya ronek, lob he hango gedenenër nyëg sënë arë nebë dob Malta. ² Lob alam nyëg sënë devong nivesa rot vu he. Hob to rak genyëg nikul lom devev nengwah böpata bedeko he pin ya behe venguh. ³ Lob Paulus supin nengwah bun ti bevev rak ya nengwah, rëk nyël ti loq neggëp benengwah pang, lob tur to beranga Paulus nema besoo lok. ⁴ Lob alam vu nyëg saga delë nyël sënë gevare nesoo loq Paulus nema lob denër bë, “Maq yonon, mehö sënë sis mehöti mediik, rëk loo su rehöö yi rë, om sën yi nyëvewen tök vu yi besis yi agi.” ⁵ Rëk Paulus tetëhin nyël beya meto merak ya nengwah rëk ngaa ti su vong yi rë. ⁶ Lob medo denegin yi in dekuung bë rëk buuk ma, rëk nadiik pevis. Lob medo denegin yi hus ading, rëk ma gedelë bë ngaa nipaya ti su nevong yi rë, lom tum depekwë medenër bë, “Maq yi anutu ti!”

⁷ Lob alam saga hir ggev arë nebë Publius, yi dob neggëp dus vu nyëg sagu. Mehö saga ko he ya yi beggang, begin he nivesa rot yoh vu buk löö. ⁸ Lob Publius sënë ama nirak meneggëp. Nivanë böp gahë neverup kök, rëk Paulus ya mejom rak yi, gebë nema rak lom vesa lok. ⁹ Vong nebë saga, lob alam nirak sën vu nyëg sagu pin deyam vu Paulus ving bevong benijvesa rak ggökin. ¹⁰ Lob deko he rak nivesa rot. Lob ggovek gehe bë ajak na yag mana, lob deko nos lu ngaa vu he medetung rak ya yag.

Paulus Ya Metök Ya Rom

¹¹ He nado kwev löö ggëp sagu, loḵ he raḵ alam nyëḡ böp Aleksandria hir yaḡ ti sën anutu-kuungsën-pepid kenuj denare raḵ neru lo baya. In yaḡ saga rivin menedo loḵ buk sang los ayööng yi vu nyëḡ sagu.

¹² Lob he ya verup Surakus menado buk löö. ¹³ Mëm he raḵ mayoh dus vu loo nenga baya verup Regium. Lob buk ti ya ggovek, log ayööng nalu verup ggëp ahë gebuk netu luu lob he töḵ ya Puteoli. ¹⁴ He töḵ vu Yesu-yi-alam la vu sagu, lob denër bë he medo geving sir soda ti rë. Lob he nado ggovek log he ya verup Rom. ¹⁵ Lob Yesu-yi-alam vu nyëḡ böp Rom denḡo bë he ya verup, lom yam denebuu he ggëp aggata. Lob vahi deyam medeto maket Apius, gevahi deto Beggang-vatëveḵ-löö. Paulus lë sir, lom jom raḵ ya vu Anutu los ahë nivesa in sir, gayo niwëëḵ raḵ. ¹⁶ Log he loḵ ya nyëḡ böp Rom, lob kiap böp nër bë yoh vu bë Paulus yö bago beggang yu dahis bemedo doḵ, galam-begö-yi ti medo geving in gegin yi.

Paulus Nër Bengö Nivesa Ggëp Nyëḡ Böp Rom

¹⁷ Buk löö ya ggovek ya log Paulus tahi alam Yuda hir ggev, log nër vu sir bë, “Arig lo, sa su nehevong ngaa nipaya ti in bë dahun hil hed alam ma, juuk ngaa wirek hen sën hil kenud lo hir ngaa lo rë. Rëḵ deduu sa ggëp Yerusalem gedetung sa loḵ alam Rom nemaj. ¹⁸ Lob alam Rom deloḵ tepëḵ in sa rot, rëḵ ma gesu denetök vu ngaa nipaya ti in bë mëm dengis sa mesa nadiiḵ rë, lob kwaj vo bë dekevelekin sa vër. ¹⁹ Rëḵ ma, galam Yuda dekeyëh gägeḵ sagi, lom sehög aggata ngwë su neggëp rë, om sën sa ḵetaḡ bë mehö-los-bengö Sisar* gengö sa gägeḵ. Gaḵ sa su bë rëḵ gevong gägeḵ vu salam in ngaa ti rë. ²⁰ Om sën sa tahi ham raḵ degwa saga, gesa bë galë ham benanër gägeḵ vu ham, in sa nehevong ving menehegin mehö sën hil Israel pin nehegin lo. Lob yiḵ deduu sa raḵ sëng raḵ degwa sagi.”

²¹ Lob denër vu yi bë, “Alam Yudea la su dekevu ḵapiya yam in bë denanër hong vu he rë. Galam Yuda ti su yam nër vu he genër gägeḵ nipaya raḵ hong rë. ²² Gaḵ he bë gango ayom jaḵ ngo avim. He su araḵ gägeḵ saga degwa ni rë. Gaḵ he raḵ ni mu bë vu nyëḡ pin alam denenër gägeḵ nipaya raḵ Yesu-yi-alam.”

²³ Lob deggoin buk ti raḵ, lob sir ngahiseḵë deyam vu Paulus ggëp yi beggang betateḵin gägeḵ degwa vu sir monbuk anon rot behes luḵ ya. Nenër gägeḵ raḵ Anutu-yi-nyëḡ, log nenër Moses yi horek los alam-denenër-gägeḵ-rangahsën hir gägeḵ in tato Yesu rangah vu sir bayoj na timu vu yi. ²⁴ Lob sir la devong ving yi gägeḵ, gela su devong ving rë. ²⁵ Lob demehoo sir log deya raḵ, loḵ Paulus nër gägeḵ ti vu sir bë, “Anon Vabuung nër yönon rot beberup mehö-nenër-gägeḵ-rangahsën Yesaya avi vu hil kenud lo bë:

²⁶ ‘Gena vu alam sënë begenanër vu sir nabë sënë:

“Rëḵ ham gwengo gägeḵ göḵ göḵin,
rëḵ mu ham su rëḵ jaḵ degwa ni rë.

Rëḵ ham gwelë göḵ göḵin,
rëḵ mu ham su rëḵ natök jaḵ degwa rë.”

²⁷ In alam saga ayoj dahis raḵ,
gesu denengo gägeḵ rë,
gedemir malaj.

Devong nebë sënë in bë malaj rëḵ gelë ngaa,
genengaj rëḵ gengö gägeḵ,
lob ayoj rëḵ natök jaḵ gägeḵ degwa,
lob degërin bedenom vu sa
besa gevong benijvesa jaḵ nah göḵin.’

²⁸ Om ham gwengo rē, gāgek nivesa sēn Anutu vong yam in bē geko mehōnon nah vu yi lo, og vo ya vu alam-yu-ngwē ggovek ya, om rēk degengo medegevong geving.” ²⁹ Paulus nēr gāgek saga ggovek, lob alam Yuda demehoo sir los ahēj sengēn bōpata geto deyah dobnē medeya.

³⁰ Lob Paulus nedo loḵ beggang sēn nebaḡo genedo loḵ lo yoh vu ta luu, lob nevong nivesa vu alam sēn deneyam vu yi lo pin. ³¹ Nenēr gāgek rak Anutu-yi-nyēḡ, genetatekin Mehōbōp Yesu Kerisi yi gāgek vu sir. Nenēr rangah los niwēek gemehōti su nērin yi rē.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Rom

Huk Sinarë Sën Paulus Nevong Lo Degwa

¹ Kerisi Yesu yi hur sa Paulus. Yö vong sa mesetu sinarë beggoin sa rak bë sa nanër Bengö Nivesa rangah. ² Sën Anutu yö nër verup alam-denenër-gägek-rangahsën avij wirek rot meneggëp loḵ yi kapiya lo. ³ Bengö Nivesa sënë rak Nalu Yesu Kerisi, hil Mehöböp sën yam tu mehönon loḵ Davit* yi mewis lo.

⁴ Lob Anon Vabuung vong bekedi rak yah vu bedub, lob sën kedi rak yah vu bedub lo tato rangah bë Anutu Nalu los niwëek yönon. ⁵ Lob Anutu vong semusemu vu hil degwa rak yi timu. Bevong he behe tu sinarë in bë gaḵo arë jaḵ menanër rangah vu mehönon pin vu dob nabë ayoj na timu vu yi medegevek babu.

⁶ Log Anutu yi köök yök vu ham alam Rom bë ham natu Yesu Kerisi yi alam geving. ⁷ Om sën sa kevu kapiya sënë yök vu ham Rom pin sën Anutu kwa pesivin ham beggoin ham rak in bë ham natu yi alam lo. Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevong semusën vu ham bedegevong ham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vo Bë Na Gelë Alam Rom

⁸ Sa bë nanër jaḵ sënë namugin rë: Alam pin dengo medenenër yoh vu nyëg pin bë ham ayomin neya timu vu Yesu, om sën sa najom rak vu Kerisi bë nanër vu Anutu nabë sa kwag vesa rot in ham pin. ⁹ Sayog neya vu Anutu genekehe sa bë sa gevong yi huk benanër Nalu yi Bengö Nivesa rangah. Lob Anutu yö rak ni bë sa kwag nevo ham menajom rak in ham yoh vu buk. ¹⁰ Sa su halë ham wirek rë, om sën sa neḵetag vu Anutu yoh vu buk bë kwa og yö natök vu aggata besenök vu ham. ¹¹ In sahëg ving pangsen bë senök galë ham, besa gevong Anon Vabuung yi semusën vahi sën vo vu sa lo vu ham geving in bo niwëek vu ham. ¹² Sa kwag nevo bë ham vongvingsën rëḵ gadu sa, gesa vongvingsën rëḵ gadu ham, behil abo niwëek dok hil vewen vewen nabë sënë.

¹³ Arig lo, om sën sa bë ham jaḵ ni nabë beron ngahiseḵë og sa nehevongin bë senök vu ham. In sa bë gaḵo ham vahi nom vu Anutu nabë sën sa nehaḵo alam-yu-ngwë vahi deyom ggovek lo. Rëḵ sa hög aggata ma. ¹⁴ Anutu vo huk loḵ sa nemaḵ meneggëp bë sa tateḵin yi gägek vu alam Grik sën denedo nivesa lo, gevu alam nyëg vahi sën denedo paya lo geving. Vu alam los kwaj, gevu alam kwaj masën geving. ¹⁵ Om sën sa kwag nevo pangsen bë sa nanër Bengö Nivesa vu ham alam Rom geving.

Bengö Nivesa Sënë Tato Anutu Niwëek

¹⁶ In sa su nig nemum in Bengö Nivesa rë. In tu Anutu yi niwëek beyoh vu bë geḵo alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo nah. He alam Yuda namugin, loḵ mëm ham alam-yu-ngwë gökin. ¹⁷ Log Bengö Nivesa sënë netato bë Anutu mehö niröp los yohvu. Nabë mehöti gevong geving Bengö Nivesa, og rëḵ ayo na timu vu Yesu noh vu sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-kapiya lo bë, “Mehöti bë ayo na timu vu yi, og Anutu rëḵ nanër mehö sënë nabë yi mehö yohvu, lob medo mala-tumsën.”

Mehönon Pin Deneruu Demij Vu Anutu

¹⁸ Hil narak ni bë, Anutu ahë sengën benevo nipaya nyëvewen neyam vu yaḵek loḵ yah vu alam pin sën deneruu demij vu yi, gedenevong ngaa nipaya

medenedahun yi gagek anon rak hir ngaa nipaya lo. ¹⁹ In Anutu yi ngaa sën hil ayoh vu bë galë majak ni lo neggëp rangah vu alam sën deneruu demij vu yi agi. In Anutu yö tato rangah vu mehõnon pin ggovek ya. ²⁰ Yõnon, alam delë dob los ngaa pin sën Anutu tung lo wirek beyam verup gwëbeng, lom sënë tato Anutu yi ngaa vahi sën mehõnon su deyoh vu bë degelë jak malaj rë lo vu hil. Log ngaa sën hil su ayoh vu bë galë jak malad rë lo, og saga tatekin Anutu yi degwa los yi niwëëk böpata sën neggëp ving yi degwata los degwata lo rangah vu hil. Nebë sënë, om mehõnon su deyoh vu bë dedah hir nipaya vun gedenanër nabë, “Sa su rak ni bë ngaa nipaya rë!” ²¹ In mehõnon derak Anutu ni rëk su kwaj nevo bë Anutu yönon bedeko arë rak rë. Gesu kwaj vesa vu yi in ngaa nivesa vesa pin sën vo vu sir lo rë. Gaq kwaj nesepa lok gagek meris meris bedenetu alam kwaj masën benededo lok malakenu. ²² Deko sir rak medenenër bë, “He alam los kwamin!” rëk ma gedetu alam kwaj masën. ²³ Gederuu demij vu Anutu, mehõ los niwëëk sën su nediik rë lo. Log tum ngaa sën denediik medenepetar ya lo nebë mehõnon, gesok los reggu genyël lo, og denesemu kenuj medeneko arë rak medenejom rak vu sir.

Nipaya Aggagga

²⁴ Lob Anutu nilëlin sir bë, maam kwaj nipaya yö geli sir na vu ngaa nipaya sën ahëj neving lo, gevu ngaa ningõhek sën su yoh vu rë lo, beyõ debasap navij. ²⁵ Alam nebë sënë denevu Anutu yi gagek anon ya gedenepekwë medeneko gagek kuungsën rak. Log deneruu demij vu Anutu sën ngaa pin ala lo, gedenejom rak vu ngaa sën Anutu tung lo gedenesepa lok yö hir aggata. Nij nelëlin Anutu sën hil gako arë jak na vavunë mebare mena degwata los degwata lo. Yõnon. ²⁶ Om sën Anutu nilëlin sir bë yö demedo dok hir ngaa nipaya sën malaj anon in lo. Avëh og nij nelëlin hir aggata niröp sën dejak maluh lo, gedenegegërin sir yah medenevong ngaa sën su yoh vu rë lo ving avëh ngwë. ²⁷ Gemaluh ving nebë saga. Nij nelëlin aggata niröpsën sën degeko avëh lo gayoj vev rasap rasap nebë nengwah in bë yö degevong ngaa nipaya vu maluh ngwë. Maluh sënë denevong ngaa nimumsën ving mehõ ngwë lob yö deneko nyëvewen nipaya lok yah, yoh vu hir nipaya sënë. ²⁸ In nij nelëlin bë su kwaj bo Anutu gëp ayoj, lom Anutu lëëin sir ya beyõ medo denevong yoh vu kwaj nipaya sënë, bedenevong ngaa nipaya aggagga sën su yoh vu bë mehõnon degevong rë lo. ²⁹ Denevong ngaa pin sën su niröp rë lo bengaa nipaya pin pup ayoj. Ayoj nevu nevu in ngaa nipaya pangsën gedenele alam vahi paya. Ayoj nesis yi vu alam vahi ga, denesis alam medenediik. Denenër sir ga, denetetuhin mehõ ngwë gedenevong paya vu sir. Denevongwëng gagek yah nenga rak mehõ ngwë ga, ³⁰ denenër gagek kuungsën rak mehõ ngwë ving bë nij paya. Denelë Anutu paya medenesis begõ vu yi ga, denenër pelësën ga, deneko sir rak medenevong paang. Denevër ngaa nipaya mewis mewis verup. Gedenekeyëh amaj lu ataj ayej. ³¹ Kwaj ma! Denenër rëk su denevong yoh vu hir gagek rë. Su ahëj neving sir sën yik sir degwa timu lo rë. Gesu kwaj nevingin mehõ ngwë rë. ³² Anutu yi horek nër nebë alam sën degevong ngaa nabë sënë og yoh vu bë denadiik bemalaj nama. Lob alam sënë derak horek sënë ni ggovek ya, rëk ma gemedo denevong ngaa nebë sënë. Lob su denevong sënë mu rë, gaq kwaj vesa in alam sën denevong ngaa nebë agi ving, medenepisek in sir medenelev horek in.

2

Anutu Nengo Hil Gagek Degwa Og Neseggi Niröp

¹ Om sa nanër vu ham ti ti sën ham nenër mehõ ngwë bë nij paya lo nabë: Su geyoh vu bë gedah ngo hong nipaya vun rë. In gengo! Genenër mehõ ngwë

bë nipaya, lob sënë og yik genenër valek hong ving nebë saga bë nim paya. In yik ngaa sën genenër rak yi lo, og yik genevong nebë sënë ving. ² Lob hil arak ni bë Anutu nevo nipaya nyëvewen vu alam sën denevong ngaa nebë agi, lob sënë og Anutu nevong yoh vu. ³ Om hong sën genenër alam sën denevong ngaa nipaya nebë agi bë nij paya lo, rëk mu yik genevong nebë sënë ving, ma gekuung bë? Su geyoh vu bë rëk gebeya in Anutu megenoh nenga in nyëvewen rë. ⁴ Ma nebë va? Anutu nevong nivesa rot vu hong menegin hus adingsekë rot gesu nevo nyëvewen vu hong pevis rë. Anutu yi ngaa nivesa sënë, mak gekuung bë ngaa meris-a? Gak Anutu nevong nivesa vu hong sënë in bë gegwërin hong. ⁵ Sën ayom niwëek ata gesu genewërin hong rë lo, og sënë nebë sën ngo genebun hong nipaya nyëvewen rak bun, lom Anutu ahë sengën rot vu hong. Rëk mëm dok buk-ahësengën-yi sën Anutu bo nyëvewen niröp noh vu mehönon pin lo, og rëk genatök vu nyëvewen böpata jak hong nipaya sënë. ⁶ In rëk bo nyëvewen gelek mehönon pin noh vu ngaa sën denevong lo. ⁷ Alam sën denejom sir ahon medenedo rak ngaa nivesa medenevong in bë denatu alam-los-bengöj gelos arëj böp gedemedo malaj-tumsën lo, og Anutu rëk gevong bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata. ⁸ Gak alam sën yö kwaj nevo sir mu gedeneruu demij vu gagek anon, gedenesepa lok ngaa nipaya lo, og Anutu rëk ahë sengën böpata mebo nyëvewen nipaya rot vu sir. ⁹ Maggin böpata los nisangsën rëk gebom alam pin sën denevong ngaa nipaya lo. Alam Yuda namugin, lok mëm alam-yu-ngwë gökin. ¹⁰ Gak alam pin sën denevong nivesa lo, og Anutu rëk gevong bedenatu alam-los-bengöj, garëj böp jak, bayoj gëp revuh. Rëk alam Yuda namugin, lok alam-yu-ngwë gökin. ¹¹ In Anutu su kwa nevo mehönon arëj bë sir böp benevong nyëvewen vu sir rë, gak nevong nyëvewen yoh vu ngaa sën denevong lo.

¹² Lob alam-yu-ngwë sën su denesepa lok alam Yuda hir horek rë lo, og Anutu su rëk seggi sir jak alam Yuda hir horek rë, rëk mu rëk malaj nama geving in su denesepa lok yö hir aggata niröp rë. Gak alam sën denesepa lok alam Yuda hir horek lo, og Anutu rëk seggi sir jak, gebo nyëvewen vu sir in dekeyëh. ¹³ Alam sën denengo horek meris mu lo su rëk arëj nabë sir alam yohvu gëp Anutu mala rë. Gak alam sën denesepa lok horek lo mu, sën mëm rëk arëj nabë sir alam yohvu. ¹⁴ Nebë sënë lob alam-yu-ngwë su denerak alam Yuda hir horek ni rë, rëk mu yö denesepa lok yö hir horek vahi beya nevalek gagek vahi sën alam Yuda hir horek nër lo. Om sir dugin alam Yuda hir horek rëk mu saga tato bë Anutu yi horek vahi neggëp lok ayoj ving. ¹⁵ In hir horek neggëp lok ayoj bekwaj nevo ngaa vahi bë nivesa gengaa vahi bë nipaya, lom deneseggi sir lok ayoj bedenenër bë denevong sënë, og yoh vu, gesagi, og su yoh vu rë. ¹⁶ Log Anutu rëk nanër vu Buk-tamusën, lob Kerisi Yesu rëk seggi mehönon pin hir gagek vunsën nabë sën sa nanër rangah vu ham lok Bengö Nivesa lo.

Alam Yuda Devong Ving Bë Horek Yoh Vu Bë Dok Vu Sir

¹⁷ Gak hong! Arëm nebë Yuda, gekwam nevo bë horek sën Anutu vo vu alam Yuda lo yoh vu bë dok vu hong in gagek. Gengö geneko arëm rak megenenër bë Anutu-yi-alam hong. ¹⁸ Gerak Anutu kwa ni. Geluk dub lok horek saga ggovek, om sën gerak aggata niröpsën-yi ni bahëm neving. ¹⁹ Gekwam nevo bë geyoh vu bë getato aggata niröp vu alam malaj kenod, lob alam sën denedo lok malakenu lo, og getato rangah vu sir.

²⁰ Log kwam nevo ving nebë kwa los gagek anon pin neggëp lok ham horek sagi, om sën geyoh vu bë gebo kwa vu alam kwaj masën megetahu alam sën denedo ngök ngök nebë hurmahen lo dok gagek. ²¹ Yönon, genetahu alam vahi, rëk nebë va sën su ngo genetahu hong lok rë-ë? Genenër vu alam bë su

degodek, rëk mu ngo genehodek. ²² Gëgenenër bë alam su degevong baggëb, rëk mu ngo genevong. Nim nelëlin anutu-kuungsën rëk mu genelok ya alam dahis hir dub ayo megenehodek hir anutu-kuungsën hir ngaa. ²³ Ngo geneko arëm rak megenenër bë gerak Anutu yi horek ni, rëk mu ngo genekweyëh yi horek megenevasap Anutu arë rak ngaa nebë saga. ²⁴ Yönon, sënë yoh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kaþiya lo bë: Alam dahis denenër pelësën rak Anutu arë, log degwa vu ham.

Bë Degerah Navij Og Saga Su Yoh Vu Bë Geko Sir Nah Vu Anutu Rë*

²⁵ Sën derah* navim lo, nabë gesepa dok Horek, og sarak ngaa nivesa. Yönon, derah* navim vorot, rëk mu nabë gekweyëh horek, og yik nebë sën su derah* rë. ²⁶ Nebë sënë, om mehöti sën su derah* navi rë lo, nabë sepa dok horek, og mehö sënë rëk bengö na nabë alam sën derah* navij vorot lo. ²⁷ Yönon, Anutu vong horek meneggëp vu hong Yuda, lob derah* navim ving. Rëk nim lël megenekweyëh horek, om mehö-yu-ngwë sën su derah* navi rë rëk nesepa lok horek anon lo, og yi huk saga tato rangah bë nim paya om rëk gweko nyëvewen. ²⁸ Alam Yuda og Anutu-yi-alam sir, rëk mu nabë mehöti ama lu ata Yuda, og saga mu su yoh vu bë gevong bemehö saga natu Anutu-yi-alam yönon rë. Log nabë degerah* mehöti navi, og saga mu su yoh vu bë gevong bemehö saga natu Yuda ti yönon rë. ²⁹ Gak yik mehö sën ayo neya timu vu alam Yuda hir ngaa lo, sën yi Yuda sogek. Log yik mehö sën ayo neya timu vu Anutu lo, sën netu Anutu-yi-alam sogek. Mehö nebë sënë su nesepa lok horek meris mu rë, gak nesepa lok los kwa nevo, bayo neya timu. Mehönon mak su rëk degeko mehö nebë sënë jak rë, gak Anutu yö rëk geko yi jak.

3

Ngaa Nipaya Su Yoh Vu Bë Dahun Ngaa Nivesa Rë

¹ Nebë sënë, om alam Yuda rëk dekesuu mehö ngwë nabë va? Geva nivesa neverup rak sën denerah* navij-ë? ² Alam-e! Yi ngaa nivesa aggagga neggëp! Nyëmuþinsën nebë sënë: Anutu vo yi gagek vu alam Yuda in bë degegin. ³ Yönon, rëk mu sir la su denevong yoh vu gagek sënë rë. Om Anutu mak rëk gevek hir ngaa nipaya saga babu bedahun yi gagek nivesa na? ⁴ Rëk nama! Nabë mehönon pin denanër gagek kuungsën, og sënë su rëk pekwë Anutu rë, gak yö rëk medo menanër yönon degwata los degwata. Yik yoh vu gagek sën neggëp lok yi kaþiya lo bë:
“Hong gagek pin og niröp rot.

Om nabë degevong gagek vu hong, og rëk kwesuu sir yönon.”

⁵ Om hil rëk nanër nabë va? Nabë hil nehevong ngaa nipaya gAnutu nevong ngaa yohvu mu, og mak Anutu su yoh vu bë bo nyëvewen dok nah hil ngaa nipaya rë? In hil ngaa nipaya tato yi ngaa nivesa rangah bevong barë böp rak mekesuu-a?—sënëk sa nesepa lok mehönon kwaj mu mesenër— ⁶ rëk nama! Hil su rëk nanër nabë saga rë, in nabë Anutu su mehö yohvu rë, og su yoh vu bë rëk seggi mehönon hir ngaa pin bebo nyëvewen dok nah vu sir rë.

⁷ Log nabë hil nanër nabë mehönon degeko Anutu arë jak rot, in delë bë sa mehö gagek kuungsën, rëk yi og mehö nenër gagek los anon, og mak su yoh vu bë rëk bo nipaya nyëvewen dok nah vu sa rë? In ngaa nipaya sën sa nehevong lo tato yi ngaa nivesa rangah barë böp rak mekesuu-a? ⁸ Bë nabë sënë, og hil rëk nanër nabë, “Ham-o! Behil gevong ngaa nipaya in ngaa nivesa rëk berup jak!” Log alam vahi denekuung rak medenenër gagek rak he yah nenga bë he nanër nebë sënë! Rëk ma! Hil su ayoh vu bë gevong nabë sënë rë! Om alam sën denenër bë aga rëk degeko nyëvewen dok nah beyoh vu.

Mehö Nivesa Ti Su Nedo Rë

⁹ Om-a? Maḵ hil Yuda kesuu alam-yu-ngwë? Ma verök yi! He nër ggovek ya bë hil pin nado loḵ ngaa nipaya ayo peggo. Hil Yuda los alam-yu-ngwë pin.

¹⁰ In gägek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Mehö nivesa ti su nedo rë, gema verök yi.

¹¹ Mehö los kwa ti su nedo rë,
geti su nesero Anutu in bë jaḵ ni rë.

¹² Mehönon pin deyoh paya in aggata niröp,
gesir pin los dahis nij paya rak.

Gaḵ mehöti su nevong ngaa nivesa rë, gema verök yi.
Ti su nebë sënë menedo rë.”

¹³ “Avij nebë asoreng vu bedub ggëp netök,
gedaggej nenër gägek kuungsën.”

“Vong bë nyël nevu parahek nipaya nedo loḵ avij”,
¹⁴ “medeneterot mehönon raḵ gägek nipaya”.

¹⁵ “Deneserög pevis in bë dengis mehönon medenadiik.

¹⁶ Denevong rii raḵ ngaa nivesa pin vu nyëg pin sën deneya lo,
bedenevong maggin vu alam.

¹⁷ Malaj nesepa begö gesir duḡin gägek-ahë-yes.”

¹⁸ “Su kwaj nevo Anutu bedeneggöneng in yi rë.”

¹⁹ Yönon, hil arak ni bë gägek sën neggëp loḵ horek lo neggëp vu alam sën deneggevek horek babu lo. Rëḵ mu Anutu yi horek og neggëp in bë mehönon pin nij namum bayej nama, gedejak ni nabë gägek neggëp vu sir berëḵ degeko nyëvewen jak hir nipaya. ²⁰ In sën hil sepa doḵ horek lo, og su yoh vu bë gevong bemehöti natu mehö niröp gëp Anutu mala rë. Gaḵ yik timu sënë nebë horek netato hil ngaa nipaya rangah vu hil behil narak ni bë hil keyëh.

Mehö Sën Ayo Neya Timu Vu Kerisi Lo, Og Mëm Arë Nebë Mehö Yohvu

²¹ Wirek Anutu tato rangah raḵ horek los alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek bë yi mehö yohvu yönon, rëḵ gwëbeng og yö tato raḵ agga ngwë.

²² Ngaa agga ngwë sënë sën netato bë Anutu mehö yohvu yönon lo nebë: Nabë mehöti ayo na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rëḵ nanër yi nabë mehö yohvu. Lob alam pin sën ayoj na timu vu yi lo yik arëj nebë sënë. Alam Yuda galamyu-ngwë ving. ²³ Yönon! Hil mehönon pin nehevong ngaa nipaya, gehil araain besu ayoh vu bë gevong noh vu Anutu kwa rë. ²⁴ Rëḵ Anutu vong semusën sënë vu hil nyëmasën nebë hil atu alam yohvu, degwa raḵ sën Kerisi Yesu loḵ yah hil bed bediik in hil lo. ²⁵ Anutu ggooin Yesu raḵ in bë nadiik beḵök keseh in kevoḵ alam sën ayoj na timu vu yi lo hir ngaa nipaya na. Anutu su nevong newa newa benevo nyëvewen loḵ yah alam hir ngaa nipaya pevis rë, gaḵ yö jom yi ahon. Loḵ mëm vong Kerisi yam bediik loḵ yah hil bed in bë tato rangah nabë su kwa nevirek in mehönon hir ngaa nipaya rë, gaḵ yi og mehö yohvu benevo nyëvewen loḵ yah. ²⁶ Kë, vong Kerisi yam loḵ buk sën gwëbeng agi in bë tato rangah nabë yi mehö yohvu yönon. Lob vong yam in bë hil ajak ni nabë Anutu su nevong ngaa jeggin jeggin rë. Gaḵ mehöti sën ayo na timu vu Yesu lo, og Anutu rëḵ nanër yi geving nabë yi mehö yohvu. ²⁷ Nebë sënë, om hil anoh aggata tena in bë gaḵo arëd jak nabë hil alam yohvu? Ma! Aggata su neggëp rë! In va nenërin sën hil gaḵo arëd jak-ë? Horek nenërin-a? Ma huk sën hil nehevong lo nenërin-a? Ma! Ngaa nivesa ti su neggëp vu hil rë, gaḵ hil nehevong ving bë Yesu diik loḵ yah hil bed, om hil su ayoh vu bë gaḵo ngo arëd jak rë. ²⁸ In hil arak ni nebë hil atu alam yohvu raḵ sën hil ayod neya timu vu Yesu lo, gaḵ su nerak sën hil nesepa loḵ horek lo rë. ²⁹ Ma nebë va?

Maḵ alam Yuda mu yö hir Anutu sënë ma, alam-yu-ngwë hir Anutu ving-a? Gaḵ yik alam-yu-ngwë hir Anutu ving! ³⁰ In yik Anutu yö timu. Lob alam sën derah* navij gayoj neya timu vu Yesu lo, sën Anutu rëḵ nanër sir nabë sir alam yohvu. Log yik alam sën su derah* navij rë, rëḵ ayoj neya timu vu Yesu lo, yik Anutu rëḵ nanër sir geving nabë sir alam yohvu. ³¹ Om sën hil ayod neya timu vu Yesu lo maḵ dahun horek ya betu ngaa meris-a? Ma! Gagek sën sa ḵevu agi tato bë horekeḵ ngaa anon ving.

4

Anutu Nër Abraham Bë Yi Mehö Yohvu

¹ Abraham ni nebë hil behil dobahë yi. Om hil rëḵ nanër va jaḵ yi? ² Yönon, nabë Abraham tu mehö yohvu raḵ yi huk, og yoh vu bë yö geḵo arë jaḵ. Gaḵ gëp Anutu mala og ma! ³ In Anutu-yi-ḵapiya nër bë, “Abraham ayo neya timu vu Anutu, lob Anutu kwa nevo benër yi nebë mehö yohvu.”

⁴ Log nabë mehöti gevong huk megeko monë jaḵ, og hil su nanër nabë neḵo monë saga nyëmasën. Gaḵ mu neḵo raḵ yi huk. ⁵ Nebë saga, om nabë mehöti ayo na timu vu Anutu sën yoh vu bë nanër mehönon nij paya nabë sir alam yohvu lo mu, gesu kwa bo yi huk nabë Anutu rëḵ gevong nyëvewen doḵ nah menanër yi nabë mehö yohvu rë, og mëm Anutu rëḵ gelë nabë ayo neya timu vu yi, lob rëḵ nanër yi nabë yi mehö yohvu.

⁶ Log Davit nër raḵ mehö nebë sënë ving nebë, “Mehöti sën hen huk nivesa ma, rëḵ Anutu nenër yi nyëmasën nebë mehö yohvu lo, og mehö nebë sënë rëḵ kwa vesa rot.” ⁷ Log nër ving bë:

“Alam sën Anutu ḵo hir ngaa nipaya vër medahun ya lo, og kwaj vesa!

⁸ Gemehöti sën Mehöböp nër yi bë ngaa nipaya su neggëp vu yi rë lo, og kwa vesa.”

⁹ Om alam sën denerah* navij lo, kwaj vesa in sën Anutu kevoh hir ngaa nipaya ya lo, log yik alam sën su denerah* navij rë lo, og kwaj vesa in Anutu kevoh hir ngaa nipaya ya ving. Ham kwamin bo Abraham gökin rë! Hil nanër nebë: Anutu kwa nevo bë Abraham ayo neya timu vu yi lom nër yi nebë mehö yohvu.

¹⁰ Lob Anutu nër Abraham nebë yi mehö yohvu nangërek-a? Maḵ rah* navi ggovek ya rëḵ mëm, ma su rah* navi rë? Gaḵ su rah* navi rë geyö nahën, log Anutu nër yi nebë yi mehö yohvu. ¹¹ Loḵ mëm rah* navi, lom navi tato bë ayo neya timu vu Anutu ggovek ya om sën Anutu nër yi vorot bë yi mehö yohvu. Lob tu alam pin sën su denerah* navij rë rëḵ ayoj neya timu vu Anutu lo hir dobahë, in tato nebë Anutu rëḵ nanër sir geving nabë sir alam yohvu. ¹² Getu alam sën denerah* navij lo vahi hir dobahë ving. Sir sën denerah* navij lo rëḵ su kwaj nevo saga mu rë, gaḵ denesepa loḵ Abraham vaha bayoj neya timu vu Anutu, nebë sën Abraham su rah* navi wirek rë, rëḵ ayo neya timu vu yi lo.

Anutu Yi Gagek Yam Vu Alam Sën Ayoj Neya Timu Vu Yi

¹³ Anutu su kwa vo bë Abraham nesepa loḵ horek om sën ggooin losho yi mewis lo raḵ in bë mehönon pin degevek babuj rë. Gaḵ lë bë Abraham ayo neya timu vu yi, lob nër yi bë yi mehö yohvu, lom mëm sën nër bë rëḵ gevong bemehönon pin degevek yi mewis lo babuj. ¹⁴ Rëḵ nabë mehönon pin saga degevek alam sën denesepa loḵ horek lo babuj mu, og sën hil ayod neya timu lo tu ngaa meris mu, gAnutu hen gagek sën joo venuh lo anon ma. ¹⁵ Hil arak ni bë horek netato bë hil rëḵ gaḵo nyëvewen doḵ nah hil ngaa nipaya. Gaḵ bë horek nama, og hil su ayoh vu bë nanër nabë mehönon denekeyëh horek rë. ¹⁶ Nebë sënë, om Anutu yi gagek semusën rëḵ anon jaḵ vu alam sën ayoj neya

timu vu yi lo. Lob vongin bë gevong semusën sënë nyëmasën vu hil geving Abraham yi mewis pin benatu hil ngaa. Su rëk gevong vu Abraham yi mewis sën denesepa loḵ horek mu lo menatu hir ngaa rë, gaḵ rëk gevong vu alam pin sën ayoj neya timu vu yi nebë Abraham lo menatu hir ngaa. In Abraham tu hil pin sën hil ayod neya timu vu Yesu lo hil dobahë. ¹⁷ Yoh vu gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë: “Sa hevong hong tu alam ngahiseḵë hir dobahë.” Lob Abraham tu hil dobahë ggëp Anutu mala in ayo neya timu vu yi. Gevong ving bë Anutu yoh vu bë nanër balam-diiksën dekedi jaḵ nah medemedo malaj-tumsën, geyoh vu bë nanër gagek jaḵ alam sën deberup vu tamusën lo geving nabë sën denedo vorot lo.

¹⁸ Ngaa sën Anutu nër agi su anon raḵ in Abraham lë vorot mevong ving niwëëk rë, gaḵ vong ving niwëëk bë rëk anon jaḵ yönon nabë sën lë raḵ mala lo. Nebë sënë, om sën tu alam ngahiseḵë hir dobahë yönon yoh vu sën Anutu nër lo bë, “Hong mewis lo rëk deberöng nabë betuheng!” ¹⁹ Abraham yi ngebek dus raḵ mehödahis nemadvahi (100), lom navi su niwëëk yoh vu bë geḵo nalu rë. Lob yiḵ venë Sara nebë saga ving. Abraham raḵ sënë ni, rëk ma gevong ving niwëëk. ²⁰ Anutu nër bë ngaa sagi rëk berup, lom Abraham su kwa neya luu luu in rë. Gaḵ vong ving niwëëk geḵo Anutu arë raḵ, ²¹ gerak ni bë Anutu yoh vu bë rëk gevong gagek sën nër lo banon jaḵ. ²² Lob Anutu raḵ ni bë Abraham ayo neya timu vu yi nebë sënë, lom nër yi bë yi mehö yohvu.

²³ Log gagek sënë neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë, “Anutu nër yi bë yi mehö yohvu.” Lob sënë og su nër Abraham yö timu rë. ²⁴ Gaḵ nër raḵ hil ving. Bë hil ayod na timu vu Anutu sën nër behil Mehöböp Yesu kedi raḵ yah vu bedub ggökin lo, og mëm rëk gelë hil nabë saga geving menanër nabë hil alam yohvu. ²⁵ Anutu vong Yesu yam beḵo hil ngaa nipaya nyëvewen raḵ yah yi mediik. Log Anutu nër mekedi raḵ yah ggökin in bë nanër hil nabë hil alam yohvu.

5

Anutu Nër Hil Bë Hil Alam Yohvu

¹ Hil ayod neya timu vu Yesu lom Anutu nenër hil nebë hil alam yohvu, om sën hil los Anutu nado revuh ti degwa raḵ hil Mehöböp Yesu Kerisi. ² Hil ayod neya timu vu yi, lom sën gwëbeng og Anutu nelë hil nivesa gehil kwad vesa rot, in hil araq ni bë rëk geḵo hil nah yi nyëg mebo semusën nivesa vesa pin vu hil. ³ Rëk mu hil su napisek in sagi mu. Gaḵ hil napisek in maggin sën netöḵ vu hil lo geving. In hil naraq ni bë maggin nevo niwëëk vu hil in bë mëm hil nid gengoin menajom hil ahon mekerë maggin. ⁴ Lob nabë hil najom hil ahon mekerë maggin, og hil rëk natu alam los nid wëëk gengaa maggin su rëk kepë hil rë. Lob nabë hil nid wëëk nabë saga, og hil rëk abo kwad in ngaa nivesa vesa sën Anutu ggooin raḵ bë gevong vu hil lo. ⁵ Lob nabë hil abo kwad in ngaa sënë, og Anutu su rëk gevong behil nid namum rë, in vong Anon Vabuung yam vu hil vorot, in bë bër hil kwad jaḵ buk pin nabë Anutu kwa pesivin hil. ⁶ Wirek og hil su ayoh vu bë gaḵo hil vër in hil ngaa nipaya rë, rëk Anutu ggooin buk raḵ, lob Kerisi diik loḵ yah hil mehönon nid paya lo sënë bed. ⁷ Nabë mehöti nadiik in bë doḵ vu mehö nivesa ti, og hil rëk kenud na in, in su alam ngahiseḵë denvong nebë saga rë. Yönon, maḵ alam ti ti deyoh vu bë nij dël jaḵ sir medenadiik doḵ nah mehö nivesa ti ben. ⁸ Rëk mu hil ngo nahën nado los hil ngaa nipaya, log Kerisi diik in bë doḵ vu hil. Lob Anutu tato raḵ sënë bë kwa pesivin hil pangsen. ⁹ Om sën nër hil bë hil atu alam yohvu ggovek ya, degwa raḵ Yesu niḵök. Nebë sënë, om gwëbeng hil araq ni yönon bë rëk doḵ vu hil rot gehil su rëk gaḵo nyëvewen jaḵ hil ngaa nipaya rë. ¹⁰ Wirek hil ngo nahën medo nasis begö vu Anutu, loḵ Nalu diik loḵ

buk sënë in bë gevong mamer vu hil los Anutu behil medo jevuh ti. Nebë saga lob gwëbeng hil los nado revuh ti, om hil arak ni yonon bë Anutu rëk geço hil nah vu yi behil rëk medo malad-tumsën, in Kerisi nedo mala-tumsën vorot. ¹¹ Lob yik su nebë sënë mu rë, gak gwëbeng og hil kwad vesa vu Anutu in hil Mehöböp Yesu Kerisi vong mamer vu hil los Anutu.

Adam Vong Bemehönon Denediik, Lok Tum Yesu Vong Om Rëk Demedo Malaj-Tumsën

¹² Lob hil arak ni bë ngaa nipaya pum rak mehö timu nyëdahis, lok mëm ngaa nipaya lo yoh vu dob pin yik degwa rak yi. Log diiksën pum rak ngaa nipaya, lob nevong bemehönon pin denediik. In alam pin denevong ngaa nipaya. ¹³ Vu buk muginsën Anutu su vo Horek-nemadluho vu mehönon rë, lob vu buk saga ngaa nipaya neggëp dob vorot. Om lok buk saga og Anutu su yoh vu bë nanër nabë mehönon denekeyëh horek rë, in Horek su neggëp rë. ¹⁴ Rëk mehönon dediik lok Adam yi buk beyam verup lok Moses yi buk. Lob diiksën dahun mehönon pin. Rëk mu mehönon saga su dekeyëh horek nebë sën Adam keyëh lo rë, in Horek su neggëp lok hir buk saga rë. Rëk denediik ving. Lob yik mehö sën verup vu tamusën lo vong ngaa ngwë nebë Adam. ¹⁵ Rëk Anutu yi semusën og böpata rot kesuu ngaa nipaya sën Adam vong lo. In alam ngahisekë denediik rak mehö timu saga yi ngaa nipaya, rëk mu Anutu vong mehö timu sën Yesu Kerisi beko yi semusën böpata yam vu hil behil hako nyëmasën. Lob semusën nyëmasën sënë semu alam ngahisekë rot bekesuu diiksën.

¹⁶ Lob ngaa nipaya sën verup rak mehö timu agi luho semusën sën hil hako nyëmasën lo, luho hir anon su neggëp ti rë. Gak mehö timu sën nekeyëh horek lo, og Anutu seggi yi gagek benër bë mehö nipaya om mehönon rëk denadiik bemalaj nama. Rëk vu tamusën galam ngahisekë denekeyëh gagek, og Anutu vong yi semusemu nyëmasën yam, lob mëm nër hil bë hil alam yohvu. ¹⁷ In vu muginsën mehö timu keyëh horek, rëk mehönon pin dediik rak mehö saga yi keyëhsën. Log vu tamusën sagi, og Anutu nër alam pin sën deneko semusën vu Yesu Kerisi nyëmasën lo nebë sir alam yohvu. Om Yesu rëk gevong bedenatu alam-los-bengöj medemedo malaj-tumsën geving yi degwata los degwata. ¹⁸ In yik nebë sënë. Mehö timu vong ngaa nipaya, lob yi nyëvewen yoh vu mehönon pin bë denadiik berëk malaj nama. Log yik mehö timu vong ngaa yohvu, lob Anutu nër bë mehönon pin deyoh vu bë denatu alam yohvu medemedo malaj-tumsën jak yi. ¹⁹ Mehö timu keyëh gagek, lob sënë vong balam pin detu alam nij paya. Log yik mehö timu sepa lok gagek, lob sënë rëk gevong balam ngahisekë denatu alam yohvu.

²⁰ Log Horek verup ving, lom tato ngaa nipaya vahi ving bengahisekë lok. Ngaa nipaya ngahisekë lok, rëk mu semusën böpata sënë yam bekesuu ngaa nipaya. ²¹ Yonon, ngaa nipaya tu ala mugin bevongin bë dahun hil behil malad nama. Rëk mu semusën yam in bë kesuu ngaa nipaya begevong mehönon medenatu alam yohvu medemedo malaj-tumsën degwata. Semusën sënë nebë hil Mehöböp Yesu Kerisi diik in hil.

6

Bël-Ripeksën Tahu Bë Hil Adiiik Ving Kerisi

¹ Om hil rëk nanër nabë va? Mak hil nanër nabë hil ngo medo gevong ngaa nipaya in Anutu yö medo gevong yi semusën nam vu hil nyëmasën gök gökina? ² Ma! Rëk nama! Bë hil atu Kerisi-yi-alam, og yik nebë sën hil adiiik vorot, om hil su nehebë nengad vu ngaa nipaya benesepa lok ggökin yah rë. ³ Sën hil aripek bël rak Yesu Kerisi arë lo tahu bë hil adiiik ving yi gehil atu mewis rak.

Ma ham su rak ni re? ⁴ Nebë saga, om sën hil aripek bël lo tahu sën Kerisi diik medelev lo, gevong bë hil ngaa mugeng diik beneggëp loḵ söv. Om hil natu mewis jak nabë sën Anutu tato niwëëk beKerisi kedi rak vu bedub ggökin betu mewis lo.

Hil Rëḵ Medo Malad-Tumsën Geving Kerisi

⁵ Yönon! Hil ngaa mugeng diik ya nebë sën Kerisi diik lo gehil atu yi alam. Nebë sënë, om hil rëḵ natu mewis nabë sën Kerisi kedi rak ggökin betu mewis lo, behil medo malad-tumsën geving yi. ⁶ Hil arak ni bë vong bë hil ayod mugeng diik ya rak kelepeko* ving Kerisi in bë gevong bengaa nipaya niwëëk sën nevong huk loḵ hil navid lo nama na, in hil su sepa doḵ ngaa nipaya gökin nah. ⁷ In ngaa nipaya og su yoh vu bë kepë mehö sën diik lo gökin nah rë.

⁸ Lob hil ngaa mugeng diik ya ving Kerisi, om hil gevong geving anon nabë hil rëḵ medo malad-tumsën geving yi. ⁹ In hil arak ni bë Kerisi kedi rak ggökin ggëp bedub, om su rëḵ nadiik nah gökin rë. Diiksën su yoh vu bë dahun yi gökin rë. ¹⁰ In diik beron timu, lob kevoh hil ngaa nipaya pin ya vorot. Rëḵ gwëbeng og nedo mala-tumsën beluho Anutu denedo revuh ti. ¹¹ Om ham jak ni rë nabë Yesu Kerisi diik, om yik vong bë ham diik ving beham su yoh vu bë sepa doḵ ngaa nipaya gökin nah rë. Gaḵ ham tu Anutu-yi-alam bevong bë ham nedo malamin-tumsën ving yi. ¹² Ham navimin sën rëḵ petar na lo nevongin bë ham sepa doḵ ngaa nipaya, rëḵ mu ham su gurek ngaa nipaya babu megwevong. ¹³ Ham su bo nemamin los vahamin lu ngaa vu ngaa nipaya in gwevong ngaa nipaya gökin nah. Gaḵ ham gwevong navimin pin los anomin dahis vu Anutu in ham nabë mehönon sën dediik ggovek rëḵ dekedi rak ggökin ggëp bedub medenedo vesaj ggökin yah lo. Geham gwevong navimin pin los dahis vu Anutu in ham gwevong ngaa yohvu mu jak. ¹⁴ Nabë saga loḵ mëm ngaa nipaya su yoh vu bë kepë ham gökin nah rë. In gwëbeng og ham su hurek horek babu menesepa loḵ rë, gaḵ ham nesepa loḵ Anutu yi gagek semusën sën nevo vu ham nyëmasën lo.

Hil Natu Ngaa Niröpsën Yi Hur

¹⁵ Om hil gevong nabë va? Gwëbeng hil su rëḵ sepa doḵ horek in geḵo hil nah vu Anutu rë, gaḵ hil nesepa loḵ Anutu yi gagek semusën sën nevo vu hil nyëmasën lo. Om maḵ hil ayoh vu bë medo gevong ngaa nipaya ma nama? Ma rot! ¹⁶ Ham rak ni ggovek! Bë ham bo navimin vu mehöti nabë ham gwevong huk vu yi megwevong noh vu aye, og ham tu yi hur. Yik nebë saga, om ham su yoh vu bë sepa doḵ ngaa nipaya genengamin yes vu Anutu geving rë. In ham rëḵ gwëḵo nyëvewen doḵ nah ngaa nipaya beham malamin nama veröḵ yi. Gaḵ bë ham nengamin yes vu Anutu, og rëḵ gevong beham natu alam yohvu. ¹⁷ Hil kwad vesa vu Anutu in wirek ham nesepa loḵ ngaa nipaya, rëḵ Anutu vong yi gagek yök vu ham, lob ham nengamin yes benesepa loḵ los ayomin dahis. ¹⁸ Ngaa nipaya duu ham ahon rëḵ Anutu ḵo ham vër in, gevong beham tu yi hur sën denesepa loḵ ngaa yohvu mu lo. ¹⁹ Rëḵ ham kwamin su niwëëk loḵ rë geyö nahën, om sën senër mesepa loḵ hil mehönon ngo kwad. Wirek ham navimin kehe ham beham nesepa loḵ ngaa nipaya los ngaa sën su neyoh vu rë lo beham kweyëh gagek pangsën. Om gwëbeng ham dahun ham navimin los dahis, beham sepa doḵ ngaa yohvu mu in ham ayomin niröp jak.

²⁰ Wirek ham nesepa loḵ ngaa nipaya, gaḵ ham su nesepa loḵ ngaa yohvu rë. ²¹ Lob vu buk saga maḵ ham neḵo nyëvewen nivesa nebë va rak ngaa nipaya sën ham nevong lo? Ma! Lob gwëbeng og ham nimin nemum in ngaa nipaya saga, log ham rak ni bë diiksën tu ham nyëvewen om ham vongin malamin nama! ²² Rëḵ ma gAnutu ḵo ham vër in ngaa nipaya bevong ham tu yö yi hur. Lob nyëvewen sën rëḵ bo doḵ nah vu ham lo nebë sënë: Ham ayomin

niröp jak, lok mëm ham rëk medo malamin-tumsën degwata. ²³ In alam sën denesepa lok ngaa nipaya lo, og rëk degeko nyëvewen dok nah medenadiik bemalaj nama. Rëk Anutu og nevo semusën vu hil nyëmasën rak hil Mehöböp Yesu Kerisi yi huk nebë hil medo malad-tumsën degwata.

7

Paulus Tahu Gagek Rak Maluh Los Venëj

¹ Arig lo, sa nanër gagek sënë vu ham sën nerak horek ni rot lo nebë: Horek tu ala menegin mehõnon yoh vu buk pin sën denedo vesaj lo. Ma ham su rak gagek sënë ni rë?

² Lob yik nebë sënë: Nabë avëh jak regga beregga nahën nedo, og horek duu luho regga ahon. Rëk nabë regga nadiik, og horek saga maya gesu duu yi ahon rë. ³ Gak nabë regga yö nahën nedo gevenë ya merak maluh ngwë, og horek nenër yi nebë nevonng baggëb. Gak nabë regga nadiik, og horek sënë su ggërin yi rë, om nabë jak maluh ngwë og su nevonng baggëb rë.

⁴ Om arig lo, yik ham nebë sënë. Kerisi lok yah ham bömin mediik in ham, lob sënë vong bë ham diik ving geHorek su negin ham ggökin rë, om ham yoh vu bë jak vu reggamin mewis. Ham reggamin mewis saga yik mehõ sën kedi rak yah vu bedub ggökin in bë gevong behil gevong Anutu yi huk banon jak lo.

⁵ Wirek hil ngo nahën nesepa lok ngaa nipaya sën hil malad anonin los navun hil in lo, lok horek nërin ngaa nipaya sënë, rëk mu sënë vong behil kwad nevo bë hil pasang gevong rot. Hil nehevong rot, lob ngaa nipaya saga yi nyëvewen neggëp bë hil rëk nadiik bemalad nama. ⁶ Rëk vong bë hil adiik ving Kerisi, om ko hil vër in Horek sën neduu hil ahon wirek lo, in bë su gegin hil gökin. Gak wirek, og hil nesepa lok Horek sën dekevu meneggëp lo, rëk mu gwëbeng og hil atu mewis rak menesepa lok ngaa sën Anon Vabuung netato vu hil lo.

Ngaa Nipaya Nevasap Hil

⁷ Om hil rëk nanër nabë va? Hil nanër nabë Horekek ngaa nipaya? Ma! Nabë Horek su tato ngaa nipaya vu sa rë, og sa su rëk jak ni nabë nipaya rë. Bë Horek su nanër nabë, “Su ayom nevu nevu in mehõ ngwë hir ngaa” rë, og sa su rëk jak ayog nevu nevu sënë ni nabë ngaa nipaya rë. ⁸ Rëk Horek saga tatekin aggata vu ngaa nipaya benepelëpin sa, lob vong besayog nevu nevu in ngaa nipaya aggagga. Gak bë Horek nama, og ngaa nipaya nebë heljëng, in sa su rëk galë nabë ngaa nipaya rë. ⁹ Wirek sën sa dugin Horek lo, og sa hekuung bë sa nado nivesa. Lok tum serak Horek ni, lob ngaa nipaya vesa lok yah vu sa, lob serak ni bë sëk nadiik bemalag nama. ¹⁰ Anutu vong Horek yam in bë geli sa na niröp besa medo malag-tumsën, rëk mu ma geHorek tato vu sa bë sëk nadiik bemalag nama. ¹¹ In Horek nër aggata tato vu ngaa nipaya, lob ngaa nipaya tetuhin sa, lob serak ni bë sëk nadiik bemalag nama. ¹² Nebë sënë, om hil arak ni bë Horek yö vabuung. Lob Horek yi gagek pin vabuung ving beniröp genivesa. ¹³ Ma mak Horek nivesa sënë vong besëk malag nama? Ma! Ngaa nipaya mu sën kepë sa, om sëk malag nama. Yik nebë sënë in bë nanër ngaa nipaya tato nabë ngaa nipaya rot. Ngaa nipaya neko Horek nivesa sënë in bë kepë sa jak besa malag nama. Lob Horek nenër ngaa nipaya degwa tato vu sa bë ngaa nipaya yönon.

Ngaa Nipaya Neggërin Hil Kwad

¹⁴ Hil arak ni bë Horek sënë vabuung in yam vu Anon Vabuung. Gak sa, og ngaa mugeng neggëp lok sayog besa nahurek ngaa nipaya babu. ¹⁵ Yönon, sa su narak ngaa sën sa nehevong lo degwa ni rë. Gak ngaa sën sa nehevongin pangsën bë sa gevong lo, og sa su nehevong rë. Rëk ngaa sën sa nig nelëlin

verök yi lo, og tum sa nehevong yoh vu buk pin. ¹⁶ Gengaa sën sa bë gevong in serak ni bë ngaa nivesa lo, og saga nebë serak Horek ni beseyogekin bë ngaa nivesa, rëk mu sa su nehevong yoh vu rë. ¹⁷ Rëk su sengo ti nehevong ngaa nipaya sënë rë, gak ngaa nipaya sën nedo lok sayog lo sën yö nevong. ¹⁸ In serak ni bë ngaa nivesa ti su neggëp lok sayog rë. Sa nanër ngaa mugeng sën neggëp lok sayog lo. In sa nehevongin bë gevong ngaa nivesa, rëk ma gesa su yoh vu bë gevong banon jak rë. ¹⁹ Gak ngaa nivesa sën sa nehevongin bë gevong lo, og sa su nehevong rë. Gengaa nipaya sën sa su nehevongin bë gevong rë lo, og tum sa nehevong. ²⁰ Sa nehevong ngaa sën sa su kwag nevo bë sëk gevong rë lo, rëk sa su ngo nehevong rë, gak ngaa nipaya sën nedo lok sayog lo yö nevong.

²¹ Lob sa nehevong nebë sënë rak buk pin: Sa nehevongin bë gevong ngaa nivesa, rëk ma gengaa nipaya nedo lok sayog benepebip sa. ²² Yönon, sahëg neving Anutu yi horek pangsen lok sayog. ²³ Rëk sa halë horek ngwë neggëp lok sa navig pin. Lob nesis begö vu Anutu yi horek sën neggëp lok sayog lo. Log netung sa lok ya ngaa nipaya sën nedo lok sa navig agi nema beneduu sa ahon. ²⁴ Wöp-o! Lob sa mehö nig paya rot! Mak re rëk bo sa vër in ngaa mugeng sën rëk gevong besa malag nama agi? ²⁵ Om sa kwag vesa rot vu Anutu! In vong hil Mehöböp Yesu Kerisi yam in bë geko sa vër. Yönon, sa kwag og nesepa lok Anutu yi horek, rëk sa ngaa mugeng sën nedo lok sayog lo, og nesepa lok ngaa nipaya yi aggata beluho denepemëgin sir.

8

Kerisi Dahun Ngaa Nipaya Ya Gevong Anon Vabuung Vu Hil

¹ Nebë saga, om hil sën naha rak Kerisi Yesu lo, og gagek sën nër bë hil gako nipaya nyëvewen lo ti su rëk gëp vu hil rë. ² In Anon Vabuung yi horek nër bë alam degevong ngaa nipaya, og denadiik bemalaj nama. Log nër ving bë hil atu Kerisi Yesu yi alam lo, og hil su rëk nadiik bemalad nama rë, gak hil rëk medo malad-tumsën degwata. ³ Ngaa mugeng neggëp lok hil ayod, om Horek su yoh vu bë kevoh ngaa nipaya na rë. Rëk ngaa sën Horek su yoh vu bë gevong rë lo, og Anutu yö nevong. Vong nalu yam betu mehönon rak, benavi nebë hil mehönon nid paya vu dob sënë navid.

Lob Anutu vong bemehönon hir ngaa nipaya nyëvewen yah rak neggëp Kerisi, bediik lok yah hil bed in bë Horek yi nyëvewen su gëp vu hil. ⁴ Horek nër bë hil gako nyëvewen dok nah hil nipaya, lob sagak nër niröp beyoh vu. Rëk Anutu vong beKerisi diik lok yah hil bed basis hil nyëvewen bemaya, om hil su rëk malad nama rë. Hil su nesepa lok ngaa mugeng sën nedo lok hil ayod lo rë, gak hil nesepa lok Anon Vabuung yi aggata om sën vong nebë sënë vu hil. ⁵ In alam sën ngaa mugeng nedo lok ayoj lo, og kwaj neya vu ngaa dob yi mu. Gak alam sën denesepa lok Anon Vabuung lo, og kwaj neya vu Anon Vabuung yi ngaa. ⁶ Nabë mehöti kwa na vu ngaa mugeng mu, og mehö sënë rëk nadiik bemala nama. Gak nabë mehöti kwa na vu Anon Vabuung yi aggata, og mehö sënë rëk ayo gëp revuh in rëk medo mala-tumsën.

⁷ Log nabë mehöti kwa sepa dok ngaa mugeng mu, og mehö sënë nesis begö vu Anutu. In su neggurek Anutu yi horek babu rë, gesu yoh vu bë gevong noh vu rë. ⁸ Alam sën denesepa lok ngaa mugeng lo, og alam nebë sënë su deyoh vu bë degevong bAnutu kwa vesa in sir rë. ⁹ Rëk hamek su nesepa lok ngaa mugeng rë. Gak Anutu yi Anon Vabuung nedo ving ham yönon beham nesepa lok. Rëk nabë Kerisi yi Anon Vabuung su nedo ving mehöti rë, og su Kerisi-yi-alam yi rë. ¹⁰ Yönon, ham navimin nediik, in ham nevong ngaa nipaya, rëk

mu nabë Kerisi nedo ving ham, og ham tu alam yohvu meham anomin nedo mala-tumsën.

¹¹ Anutu nër beYesu kedi rak ggökin vu bedub. Om ham navimin rëk nadiik mepetar na rëk mu nabë Anutu yi Anon Vabuung nedo loḵ ham ayomin, og Anutu sën nër meYesu kedi rak yah lo rëk gevong bAnon Vabuung bo mala-tumsën vu ham navimin geving.

Anon Vabuung Nevong Behil Natu Anutu Nalu

¹² Arig lo, hil ngaa mugeng su nesemu hil rë, om hil su agurek babu besepa doḵ. ¹³ Gaḵ nabë ham sepa doḵ ngaa mugeng, og ham rëk nadiik bemalamin nama. Rëk nabë ham gweḵo niwëek vu Anon Vabuung bedoḵ vu ham beham nimin dëlin ngaa nipaya sën ham navimin bë gevong lo, og ham rëk medo malamin-tumsën. ¹⁴ Alam pin sën deneggurek Anutu yi Anon Vabuung babu lo, og Anutu nalu sir. ¹⁵ In Anutu su vong Anon Vabuung yök vu ham in bë deginengin ham beham medo megöneng in yi rë. Gaḵ vong yök vu ham in bë ham jaḵ ni nabë ham tu Anutu nalu. Lom nevong behil ayed neloḵ yi bë, “Amag! Amag!” ¹⁶ Yönon, Anon Vabuung nenër rangah vu hil loḵ hil ayod bë hil atu Anutu nalu. ¹⁷ Hil atu Anutu nalu, om hil rëk medo ben geving yi, geyi ngaa pin rëk natu hil ngaa geving. Kerisi ḵo vanë wirek, lob hil atu yi alam menehaḵo vanë nebë saga gwëbeng ving in bë hil medo nivesa rot geving yi vu tamusën, gAnutu yi ngaa nivesa vesa pin rëk natu hil los Kerisi hil ngaa.

Hil Medo Nivesa Rot Vu Tamusën

¹⁸ Sa kwag nevo bë vu tamusën sën hil ana medo nivesa lo, og mëm hil rëk galë ngaa maggin sën netoḵ vu hil gwëbeng agi nabë ngaa meris. ¹⁹ In ngaa pin sën Anutu tung lo ggëp denegin buk sën Anutu tato nalu lo pin nam rangah lo. ²⁰ In ngaa pin sënë yö nahën denedo paya, rëk su nebë sënë yoh vu yö kwaj rë. Gaḵ Anutu yö tung sir nebë sënë, om denevo kwaj in buk sën ngaa pin nijvesa jaḵ los dahis lo. ²¹ Anutu rëk geḵo ngaa pin sën netung lo vër in ngaa sën nevasap sir benevong bemalaj nema ya gwëbeng agi, berëk semu ngaa pin benijvesa jaḵ bedemedo nijvesa rot geving nalu lo pin. ²² Hil arak ni bë ngaa pin sën Anutu tung lo medo denevo belol medenevimengin ngaa maggin, nebë sën avëh denevimeng lo, yö vu wirek rot begwëbeng.

²³ Lob su ngaa nebë sënë mu rë. Gaḵ hil sën hil haḵo Anon Vabuung vorot lo, og yik hil navo belol ving menehegin buk sën Anutu gevong behil natu nalu lo yönon lo. Sën hil natu nalu lo nebë: Geḵo hil navid bër vu dob los ngaa nipaya. ²⁴ Anutu ḵo hil yah vu yi ggovek ya, rëk hil nahën navo kwad in buk sën gevong banon jaḵ lo. Gaḵ bë berup govek na, og hil su rëk abo kwad in gökin nah rë, in mehöti su nevo kwa in ngaa sën netoḵ yam ggovek ya lo ggökin rë. ²⁵ Rëk ngaa sën yö nahën gesu anon neraḵ rë lo, nabë hil gevong geving rot nabë rëk anon jaḵ vu hil, og hil najom hil ahon gemedo navo kwad in.

²⁶ Log neloḵ buk sën hil su nayoh vu bë kwad bo gagek menajom jaḵ niröp rë lo, og Anon Vabuung neloḵ vu hil. Yönon, Anon Vabuung nejom rak in hil rak saheng mu, in hil su ayoh vu bë nanër gagek sagi berup hil avid rë. ²⁷ Gehil Amad sën nelë mehönon ayoj lo neraḵ Anon Vabuung yi gagek sagi ni, generaḵ ni bë Anon Vabuung nesepa loḵ Anutu kwa meneloḵ vu hil sën Anutu-yi-alam hil lo.

²⁸ Log hil narak ni bë ngaa pin sën netoḵ vu alam sën ahëj neving Anutu lo, og yik Anutu nevong ngaa pin sënë nevong huk loḵ ti in bë gevong nivesa vu sir. Yik nevong vu yi alam pin sën ggooi sir rak yoh vu yö kwa lo. ²⁹ In Anutu ggooi sir rak vorot wirek betato sir in bë nij nabë Nalu, lob Nalu natu arij aguu, gari lo ngahiseḵë. ³⁰ Lob alam sën tato sir wirek lo, og supin sir yah vu yi. Lob alam sën supin sir yah vu yi agi, og nër sir ving bë sir alam yohvu. Lob

alam sën nër sir bë sir alam yohvu lo, og nër bë rëk demedo nivesa rot geving yi.

Anutu Kwa Pesivin Hil Om Su Rëk Gevuu Hil Rë

³¹ Om hil rëk nanër va jak ngaa pin sën Anutu nevang-ë? Nabë Anutu dok vu hil, og mehöti su yoh vu bë kepë hil rë! ³² In su ggulin Nalu rë, gak vong yam in bë dok vu hil pin. Vong ngaa böpata saga vu hil, om mak rëk gevong yi ngaa vahi pin vu hil nyëmasën geving. ³³ Om re yoh vu bë gevong gagek jak alam sën Anutu yö ggoin sir rak vorot tu yi ngaa lo? Ma! Anutu nër hil bë hil alam yohvu. ³⁴ Ma re rëk nanër nabë hil mehönon nid paya? Mak Kerisi? Ma! Kerisi og lok yah hil bed bediik in hil ggovek ya. Log kedi rak yah ggokin vu bedub menedo Anutu nema vesa, beneketag vu Anutu ving bë dok vu hil.

³⁵ Log re yoh vu bë bo hil vër in Kerisi ahëvingsën sënë? Ma! Rëk mu nabë maggin natök vu hil ma, nabë hil kwad na ngahi ma, nabë hil gako vanë, ma, nabë meyip gevong hil ma, nabë hil ajak vu in tob ma, ngaa nipaya basap hil ma, begö natök vu hil, og rëk nabë va? Mak Kerisi su ahë neving hil rë? Gak ahë neving hil! ³⁶ Yönon, ngaa nebë sënë netök vu hil yoh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo bë:

“Denesis he mehe nadiik yoh vu buk pin in he tu hong alam.

Denelë he nebë sipsip, om sën denesis he mehe nadiik ya.”

³⁷ Rëk mu yik ngaa pin sënë og ngaa meris. In Kerisi ahë neving hil menevang behil kesuu menare nid wëëk. ³⁸ In sa hevong ving rot bë ngaa ti su yoh vu bë bo hil vër in Anutu ahëvingsën sënë rë. Nabë hil nadiik ma hil medo vesad, og su yoh vu bë bo hil vër rë. Log angër los ggev-dob-yi gengaa sën nedo gwëbeng agi los ngaa sën rëk berup vu tamusën ma, niwëëk aggagga vahi ma, ³⁹ ngaa sën nedo yagek babu lo los ngaa sën nedo dob gebinë lo, ma ngaa vahi sën nedo jeggin jeggin agi. Ngaa pin nebë sënë, og su deyoh vu bë dedok Anutu ahë bepekwë gagek sën ahë neving hil-ë rë. Gak vong hil Mehöböp Yesu Kerisi yam in bë tato rangah nabë ahë neving hil.

9

Paulus Ayo Maggin In Alam Israel

¹ Ngaa sën senër lo og yönon, gak sa su tetuhin rë, in Kerisi-yi-alam sa. Log Anon Vabuang tatekin vu sa lok sayog ving bë senër gagek sënë yönon. ² Sa nanër vu ham nabë: Sayog maggin gesa kwag paya rot yoh vu buk pin. ³ Yönon, nabë yoh vu bë sa basap sa in mëm sa gako sa alam Israel denah vu Kerisi jak sën sa hetah sa vër in Kerisi-yi-alam gesa malag nama na verök yi lo, og sëk kwag vesa in megevong nabë sënë. Rëk ma gesaga su yoh vu bë rëk dok vu sir rë. ⁴ Sir alam Israel sogek bedetu Anutu nalu lo, log denelë nikapiik rak malaj ving, log Anutu joo yi gagek ving sir gevo yi horek vu sir. Getato aggata sën degetung seriveng in bë dekevoh hir ngaa nipaya los degeko arë jak lo vu sir. Log nër yi gagek vahi vu sir bë rëk gevong vu sir geving. ⁵ Alam Israel sënë og alam böp böp wirek hen hir mewis sir, lob Kerisi sën tu ngaa pin ala lo pum rak sir, rëk mu yi Anutu sogek, sën hil gako arë jak na vavunë degwata los degwata lo yönon.

Anutu Ggoin Yi Alam Rak

⁶ Rëk mu hil su nanër nabë: Anutu hen gagek anon ma. Hil su nanër nabë saga in alam sën depum rak Israel lo, og sir pin su Israel sogek rë. In sir vahi su denesepa lok Anutu rë. ⁷ Alam sën depum rak Abraham nikök lo, og su sir pin detu yi mewis yönon rë. In Anutu nër vu yi wirek bë, “Rëk denanër Isaak yi mewis mu nabë hong alam.” ⁸ Nebë sënë in nalu lo sën depum rak nikök

mu lo, og su detu Anutu nalu rë. Gaḱ hurmahen sën depum raḱ gageḱ sën Anutu joo lo, og mëm hil nanër sir nabë Abraham yi mewis sogek. ⁹ Gageḱ sën Anutu joo lo nebë, “Sëḱ nom geto doḱ buk sën sehooïn raḱ lo, lom mëm Sara rëḱ geḱo nalu maluh ti.”

¹⁰ Log yik su gageḱ timu sënë rë. Gaḱ hil doḱahë Isaak ḱo Rebeka, lob nalu luu loḱ pepid, lob Anutu nër gageḱ ti vu Rebeka vorot. ¹¹ Luho nahën denare loḱ ataj ayo gesu denevong ngaa nivesa ma ngaa nipaya ti rë, rëḱ Anutu nër gageḱ raḱ luho vorot in bë tato rangah nabë su nelë ngaa sën denevong lo menenër rë, gaḱ yö neggooïn mehõnon raḱ yoh vu kwa. ¹² Nër vu Rebeka bë, “Aguu rëḱ gureḱ amon babu!” ¹³ Sënë yoh vu gageḱ sën neggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo nebë, “Sahëḱ neving Yakop, rëḱ sa nehalë Esau paya.”

¹⁴ Om hil rëḱ nanër nabë va? Maḱ hil nanër nabë: Anutu su nevong ngaa yohvu rë? Ma! ¹⁵ In nër vu Moses bë: “Nabë sa hevongin bë semu mehõti, og sëḱ semu.

Log nabë sa hevongin bë kwaḱ paya in mehõti, og sëḱ kwaḱ paya in.”

¹⁶ Om yik nebë sënë. Anutu su kwa paya in mehõti in mehõ sënë kwa nevo bë Anutu kwa paya in yi rë. Log su kwa paya in mehõti in nevong Anutu yi huk niwëëḱ rë, gaḱ yö nevong yoh vu kwa. ¹⁷ In Anutu nër vu Parao wireḱ meneggëp loḱ yi ḱapiya nebë, “Maggin sën sa hevong vu hong lo, og sa hevong in bë tato sa nig wëëḱ vu mehõnon pin in denanër sa bengõḱ na menoh vu dob pin. Yik raḱ degwa saga sën sa hetung ggev Parao raḱ hong.” ¹⁸ Om nabë Anutu kwa bo nabë kwa paya in mehõti, og rëḱ kwa paya in yi. Log nabë kwa nevo bë gevong bemehõti ayo dahis jaḱ, og rëḱ gevong bayo dahis jaḱ.

Anutu Yi Kwa-Vonginsën Los Ahë Sengën

¹⁹ Rëḱ mu maḱ ham ti rëḱ nanër vu sa nabë, “Nebë saga, loḱ nebë va sën Anutu nenër bë ngaa nipaya degwa neggëp vu hil mehõnon-ë? In hil su ayoh vu bë keyëḱ yi rë.” ²⁰ Rëḱ hong re? Hong mehõnon mu rëḱ geyoh vu bë gwevong ayam jaḱ Anutu? Dëḱ sogek su neloḱ tepëḱ in ala sën nejegwi yi lo bë, “Genesemu sa nebë sënë in va?” rë. ²¹ Gaḱ mehõ sën nejegwi dëḱ lo yö nejegwi yoh vu kwa, log yoh vu bë geḱo ngageḱ gobeng timu mejegwi dëḱ luu jaḱ. Lob nabë semu ngwë malangeri in huk nivesa yi, log semu ngwë in bë huk meris meris yi, og yik ggoveḱ. Yö yi ngaa.

²² Lob Anutu vongin bë tato ahë sengën rangah betatekin niwëëḱ vu mehõnon in sir pin denevong ngaa nipaya. Lob ahë sengën vu sir bë kevoh sir bemaḱ nama na verõḱ yi, rëḱ ma genejom yi ahon. ²³ Nejom yi ahon nebë saga in kwa nevo mehõnon vahi sën kwa nevongin sir lo. Kwa nevo sir in yö ggooïn sir raḱ vorot in bë demedo nivesa doḱ yi nyëḱ geving yi, gerëḱ gevong yi ngaa nivesa vesa pin vu sir. ²⁴ Yik hil sënë. Ggooïn hil raḱ. Su ggooïn loḱ he Yuda mu rë, gaḱ ggooïn alam-yu-ngwë vahi ving. ²⁵ In Hosea nër nebë saga meneggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya nebë:

“Alam sën su sa alam sir wireḱ rë lo, og sëḱ nanër sir nabë salam sir.

Galam sën sa su ahëḱ neving sir wireḱ rë lo, og sëḱ ahëḱ geving sir.”

²⁶ Loga,

“vu nyëḱ sën sa nanër sir wireḱ bë,

‘Su salam ham rë’ lo,

og sëḱ nanër vu sir saga nabë Anutu mala-tumsën nalu sir.”

²⁷ Log Yesaya nër raḱ alam Israel getahi bë:

“Nabë Israel ngahijsekë rot nabë raggër loo nenga,

og yik Anutu rëḱ geḱo sir yu mahen teka mu nah vu yi.

²⁸ In Mehõböḱ rëḱ goveḱ gageḱ na gebepul pevis,

log bo nyëvewen doḱ nah vu alam vu dob.”

²⁹ Yoh vu gagek ngwë sën Yesaya nër wirek lo bë:
 “Nabë Mehöböp sën negin angër-begö-yi pin vu yagek lo
 su yoh nenga in hil hed vë yu mahen teka bedemedo rë,
 og hil rëk malad nama na verök yi
 nabë sën Sodom los Gomora.”

Alam Israel Denevong Huk Mu In Bë Denatu Alam Yohvu Rëk Ma

³⁰ Om hil rëk nanër nabë va? Hil nanër nabë alam-yu-ngwë sën su malaj nesepa bë denatu alam yohvu rë lo detu alam yohvu. Ayoj ya timu vu Yesu lom sën Anutu nër sir bë sir alam yohvu. ³¹ Gağ alam Israel og kwaj nevo bë nabë desepa dok horek, og rëk gevong medenatu alam yohvu. Rëk ma gesu denesepa lok horek los dahis rë. ³² Rëk su detu alam yohvu rë, in su ayoj neya timu vu Yesu rë. Gağ kwaj nevo bë ngaa sën denevong lo yoh vu bë rëk geğo sir nah vu Anutu, rëk ma. Denelë kepeğo* nebë su yoh vu rë, in ngaa nimumsën, lob sënë nebë sën deketul vahaj rak gelong bedevës. ³³ In gagek sënë neggëp lok Anutu-yi-ğapiya bë:

“Ham ngo! Sa hetung gelong ti vu Sion* in bë mehönon deketul vahaj jak.

Sa hetung gelong niwëek ata in gevong rii jak mehönon.
 Gağ alam sën ayoj na timu vu yi lo, og su rëk nij namum rë.”

10

Alam Israel Su Detu Alam Yohvu Rë

¹ Arig lo, sa hevongin rot bë Anutu geğo alam Israel nah vu yi, om sa najom rak vu yi in sir rot. ² Serağ nij, om sën senër bë nij wëek rot bë desepa dok Anutu. Rëk su denevong los kwaj rë. ³ In deneketul lok in aggata sën Anutu nanër sir nabë sir alam yohvu lo, in denevong ngaa yoh vu yö kwaj in bë denatu alam yohvu. Su denedahun sir medenesepa lok aggata sën Anutu vong in bë hil sepa dok menatu alam yohvu lo rë. ⁴ Hil arak ni bë Horek yi huk verup lah lok Kerisi, om sën Anutu rëk nanër alam pin sën ayoj na timu vu Kerisi lo nabë sir alam yohvu.

Anutu Nevongin Bë Geğo Alam Pin Nah Vu Yi

⁵ Yik nebë sën Moses kevu gagek rak Horek bë: Horek yoh vu bë gevong mehönon medenatu alam yohvu lo. Këvu nebë sënë, “Mehöti bë sepa dok horek sënë pin, og rëk medo mala-tumsën.” ⁶ Rëk mu hil ayod neya timu vu Yesu, lom sën vong behil arëd nebë hil alam yohvu, om ham su kwamin bo dok ayomin nabë, “Re rëk dok na yagek, megeğo Kerisi duk nam-a?” In hil arak ni bë luk yam ggovek ya. ⁷ Log su kwam bo nabë, “Re rëk duk na alam-diiksën hir nyëğ in geğo Kerisi nom-a?” Gağ kedi rak yah ggovek ya.

⁸ Log gerağ ni ving bë, “Gagek yik neggëp vu hong. Neggëp lok avim geneggëp lok ayom.” Yik gagek sën hil nanër rangah bë hil ayod neya timu vu Yesu lo. ⁹ Om nabë genanër Yesu berup avim nabë yi Mehöböp, log gwevong geving dok ayom nabë Anutu nër beğedi rak yah vu bedub, og Anutu rëk geğo hong nah vu yi. ¹⁰ In hil atu alam yohvu rak sën hil ayod neya timu vu Yesu lo, log Anutu rëk geğo hil nah vu yi jak sën hil nanër verup avid bë yi alam hil lo.

¹¹ Lob gagek neggëp lok Anutu-yi-ğapiya nebë, “Alam sën ayoj na timu vu yi lo, og su rëk juuk sir benij namum rë.”

¹² Log alam Yuda los alam-yu-ngwë neggëp timu in yik hil pin hil Mehöböp timu nedo, lob nevong semusën böpata vu alam sën ayej nelok yi lo. ¹³ Yoh vu sën neggëp lok Anutu-yi-ğapiya lo nebë, “In alam sën ayej nelok Mehöböp lo pin, og rëk geğo sir nah vu yi.” ¹⁴ Rëk nabë su ayoj na timu vu yi rë, og su rëk ayej dok yi rë. Log nabë su degengo yi gagek rë, og su rëk ayoj na timu vu yi

rë. Log nabë mehöti su nanër yi gägek rangah vu sir rë, og su rëk degengo rë.
¹⁵ Log nabë Anutu su gevong alam sën denanër gägek lo dena vu sir rë, og re rëk nanër rangah vu sir-a? Yoh vu gägek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “Alam sën denanër Bengö Nivesa rangah lo deberup, og hil kwad vesa rot.”

Alam Israel Su Denesepa Loḵ Bengö Nivesa Rë

¹⁶ Rëk mu alam pin su debë nengaj vu Bengö Nivesa rë gema. Yoh vu sën Yesaya nër wirek lo nebë, “Mehöböp, re vong ving gägek sën he nanër lo?” ¹⁷ Om hil nehevong ving raḵ gägek sën hil nehango lo, lob gägek sën hil nehango lo, og neverup raḵ Kerisi avi. ¹⁸ Rëk seloḵ tepëḵ bë: Maḵ su denengo Bengö Nivesa sënë rë? Gaḵ dengo ggovek ya. In gägek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Ayej ya meyoh vu dob pin.

Log hir gägek ya metöḵ ya dob nenga pin.”

¹⁹ Rëk seloḵ tepëḵ beron ngwë ggökin bë: Maḵ Israel su deraḵ gägek sënë degwa ni rë? Gaḵ deraḵ ni in Moses nër wirek bë:

“Sëḵ gevong beham ayömin rëḵ ngis yi in alam-yu-ngwë sën su los bengöj rë lo,
 log sëḵ gevong beham ahëmin sengën vu alam-yu-ngwë sën kwaj masën lo.”

²⁰ Rëḵ Yesaya su neggöneng rë genenër rangah bë:

“Alam sën su denesero sa rë lo detöḵ vu sa,
 log alam sën su deneloḵ tepëḵ in sa vu mehö la rë lo,
 og sa tato sa rangah vu sir.”

²¹ Lob nër raḵ Israel nebë:

“Sa hetë nemaḡ in alam sën denekeyëh los demehoo sa gägek lo yoh vu buk pin bë denom vu sa, rëḵ ma.”

11

Anutu Semu Alam Israel Vahi

¹ Lob sa bë doḵ tepëḵ in gägek ngwë nabë maḵ Anutu ruuk yi alam-a? Ma veröḵ yi! Yiḵ sa Israel ti ving. Abraham yi mewis sa, in sa degwa vu Benyamin.

² Log Anutu su rëḵ juuk yi alam sën ggooin sir raḵ wirek lo rë. Ma ham su raḵ gägek sën Anutu-yi-ḵapiya nër raḵ Elia lo ni rë? Elia su vu Anutu in alam Israel bë, ³ “Mehöböp! Denesis hong alam-denenër-gägek-rangahsën medenediik. Gedenekevoh hong jepö ya. Geyiḵ sengo ti nahën nado, lob denesero sa in bë dengis sa mesa nadiik.” ⁴ Rëḵ Anutu nër yah vu yi nebë va? Nër nebë sënë, “Sehoo in alam 7,000 raḵ medenedo vu sa, su deneggurek anutu-kuungsën Baal babu rë.”

⁵ Lob yiḵ buk sën gwëbeng agi nebë ving. Anutu kwa pesivin alam Israel beggooin sir yu mahen teka raḵ medenedo. ⁶ Ggooin sir raḵ in yö kwa pesiv in sir, gaḵ su ggooin sir raḵ in denevong huk nivesa la rë. Gaḵ nabë ggooin sir raḵ in nelë bë denevong ngaa nivesa, og nevong loḵ yah nyëvewen vu sir mu gesu kwa pesiv in sir yönon rë. ⁷ Om maḵ nebë va? Nebë sënë: Alam Israel malaj nesepa bë Anutu gelë sir nivesa, rëḵ ma gesu nelë sir pin nivesa rë. Yönon, ggooin sir yu mahen teka raḵ benelë sir nivesa, rëḵ sir vahi pin og nengaj nemir, om su detöḵ raḵ gägek anon rë. ⁸ Yoh vu gägek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë:

“Anutu vong benij tebö nebë sën deneggëp yiing.

Nevong malaj bë degelë yi gägek rëḵ su dejak ni,

genevong nengaj bë degengo rëk su denatök jak degwa.
Lob denedo nebë sënë rot meverup gwëbeng.”

⁹ Log Davit nër rak Israel ving bë:

“Hir nos böp sën denegga lo rëk natu gegweeng los rasoh
in kevoh sir mebo nyëvewen vu sir.

¹⁰ Malaj kenu dok gesu degelë ngaa,

lom hir ngaa mugeng saga yö jak gëp demij meyö gëp degevek degwata.”

Anutu Kō Alam-yu-ngwë Yom

¹¹ Lob sa bë dok tepëk in gagek ngwë nabë: Alam Israel devës saga, om rëk malaj nama na verök yi? Ma! Rëk nama! Dekeyëh gagek lob tum Anutu kō alam-yu-ngwë yom rak sënë. Vong nebë sënë in bë alam Israel ayoj ngis yi, lob mëm degërin sir nom vu yi geving. ¹² In dekeyëh gagek lom sënë loḵ vu mehōnon pin. Deruu demij vu Anutu, lob sënë vong bengaa nivesa tök vu alam-yu-ngwë. Om alam Israel degërin sir nom vu Anutu, og sënë rëk gevong bengaa nivesa rot natök vu mehōnon pin mekesuu ngaa sën verup rak hir keyëhsën lo.

¹³ Sa bë nanër gagek vu ham alam-yu-ngwë: Ham sinarë sa, lob sa kwag vesa in huk sënë menehevong. ¹⁴ Sa nehevongin huk sënë rot in bë gevong mesa alam Yuda malaj anonin ngaa nivesa vesa sën ham neko lo, in sa gaḵo sir la denom geving. ¹⁵ In Anutu semu aye in mehōnon rak sën ruuk alam Israel lo. Om buk sën Anutu geḵo alam Israel nom gökin lo, og rëk nabë sën dekeddi rak yah ggökin ggëp bedub. ¹⁶ Alam Israel deneko parawa-brët-yi nemaj beron ti vër nemugin medenetung netu seriveng vu Anutu lob mëm brët pin los dahis netu yi ngaa ving. Log nabë keke gëga* tu Anutu yi ngaa, og keke nema pin los agga tu yi ngaa ving. ¹⁷ Yönon, maḵ Anutu keyëh keke oliv* nema vahi bevo vër, log kō hong nebë keke oliv* bemën nema ti megelu hong loḵ yah nema vahi sagu lo bej. Lob geneko jeji ggëp keke oliv* sënë gëga ving nema soḵek vahi lo. ¹⁸ Om su gwëko hong jak vu nema soḵek lo. Nabë gwëko hong jak vu, og kwam bo rë. In genare rak gëga, gaḵ gëga su nare rak hong rë. ¹⁹ Rëk mu maḵ rëk genanër nabë, “Anutu keyëh nema pin sënë in bë gelu sa dok nah bej.” ²⁰ Sënëḵ yönon, rëk mu ketöv sir in su ayoj neya timu vu Yesu rë. Gaḵ hongëḵ genare niwëëḵ in ayom neya timu vu yi, om su gwëko hong jak. Gaḵ gegöneng megwëgin hong. ²¹ In Anutu su lë nema soḵek mu menedo rë, om su rëk gelë hong mu geving rë. ²² Kwam bo Anutu rë, nabë yi mehō kwa vonginsën los mehō niwëëḵ ving, om su nelë ngaa nipaya mu rë. Alam sën nij nelëlin yi lo, og nevong nyëvewen vu sir loḵ yah. Log hong, nabë gegurek babu, og rëk kwa gevongin hong, gaḵ nabë nama, og rëk ketöv hong na geving. ²³ Om nabë nema soḵek sën nij nelëlin yi lo vahi degërin sir nom bayoj na timu vu Yesu, og Anutu rëk gelu sir dok nah aggaj gökin. In Anutu yoh vu bë gevong nabë saga. ²⁴ Gerak ni bë wirek og keke oliv* bemën nema hong, rëk Anutu ketöv hong vër megelu hong loḵ yah oliv* nivesa, gaḵ su aggam sënë niröp rë. Om yönon rot, yoh vu bë rëk geḵo oliv* soḵek nema lo sënë megelu sir dok nah yö aggaj gökin.

Anutu Kwa Nevongin Mehōnon Pin

²⁵ Arig lo, sa bë ham su kwetul dok in gagek vunsën sënë. In rëk ham kwamin bo menanër ham nabë ham los kwamin. Om sa nanër gagek vunsën sënë rangah vu ham. Gagek sënë degwa nebë: Alam Israel vahi nengaj dahis,

* **11:16:** Gagek sënë rak parawa-brët-yi los keke gëga, og yik gagek peggirinsën rak Abraham losho yi mewis. Bë Abraham tu Anutu yi alam, om yi mewis pin detu Anutu yi alam ving nebë saga. Rëk alam Israel ngahi deruu demij vu Anutu bedekehe sir vër in yi alam

lob demedo nabë sënë rot mena berup dok buk sën Anutu gooin alam-yu-
ngwë jak govek na bedegerin sir nom lo. ²⁶ Lob mëm Anutu rëk geḱo Israel
vahi pin nom noh vu gageḱ sën neggëp loḱ yi ḱapiya lo bë:

“Mehö sën dok vu hil megeḱo hil vër lo rëk berup gëp Sion*.

Lob rëk kevoh Yakop yi mewis hir ngaa nipaya sën deneruu demij vu
Anutu lo na.”

²⁷ Log yi gageḱ ngwë nër bë:

“Sëḱ najoo gageḱ sënë jak sir nabë

sëḱ kevoh hir ngaa nipaya pin na.”

²⁸ Alam Israel nij nelëlin Bengö Nivesa, lob denesis begö vu Anutu in ngaa
sënë, rëk mu saga nelok vu ham. Rëk mu Anutu ggooin sir raḱ vorot in denatu
yi alam, om sën nahën ahë neving sir. In kwa nevo ḱenuj los hir dobahë lo.

²⁹ In nabë Anutu gooin alam yu ti jak begevong semusën vu sir, og su rëk
nom pekwë gageḱ rë. ³⁰ Wirek ham kweyëh Anutu aye, rëk ma geham wërin
ham yom, lom ham ḱo semusën gwëbeng raḱ sën alam Israel dekeyëh aga lo.

³¹ Yönon, alam Israel dekeyëh gageḱ gwëbeng in bë ham gweḱo semusën jak,
loḱ mëm rëk nom degërin sir medegeḱo semusën geving vu tamusën. ³² In
Anutu vuu mehönon pin ya bedenedo los hir ngaa nipaya medeginengin sir
in bë mëm rëk gevong yi gageḱ kwa vonginsën noh vu sir pin.

Yik Hil Gaḱo Anutu Arë Jak

³³ Alam-e! Hil napiseḱ in Anutu in kwa böpata beneraḱ ngaa pin ni los dahis
kesuu mehönon pin.

Hil su ayoh vu bë ajaḱ yi gageḱ sën kwa nevo lo ni rë,
gehil su ayoh vu bë ajaḱ ngaa sën nevang lo ni rë.

³⁴ Yoh vu sën dekevu meneggëp loḱ yi ḱapiya lo bë:

“Re raḱ Mehöböḱ kwa ni?

Ma re vo kwa vu yi?”

³⁵ “Ma re vo ngaa vu yi mugin
om rëḱ bo dok nah vu yi?”

³⁶ Ma! Yi yö tung ngaa pin.

Geyö ti tu ala benëgin ngaa pin.

Bengaa pin tu yi ngaa.

Om hil gaḱo arë jak na vavunë degwata los degwata. Yönon.

12

Hil Getung Navid Na Vu Anutu Nabë Seriveng

¹ Om arig lo, Anutu kwa vongin hil, om sa gejiin ham bë ham gwevong
navimin vu Anutu nabë sën mehönon denetung seriveng vu yi lo. Ham bo
vabuung in ham navimin megwetung natu seriveng vu Anutu, rëk mu ham
medo vesamin in ham gwevong yi huk, loḱ mëm rëk kwa vesa in. In ngaa
nebë saga og ngaa yohvu menëḱo Anutu arë raḱ. ² Log ham su sepa dok ngaa
sën alam-dob-yi denevang lo, gaḱ ham gwërin ham kwamin menatu mewis
in ham jak ngaa sën Anutu kwa nevo bë nivesa los yohvu geniröp rot lo ni.

Hil Dahun Hil Gadok Vu Hil Arid Lo

³ Anutu vong semusën vu sa, om sa bë nanër vu ham pin ti ti nabë ham
su gweḱo ham jak mesevök ham huk, gaḱ ham ngo sepa dok ham huk
megwevong niröp. Log ham ti ti ngo seggi ham huk saga niröp noh vu niwëëḱ
sën Anutu vo vu ham lo. ⁴ In hil navid len ti ti lo neggëp, rëk mu hir huk su
neggëp ti rë, gaḱ denevang huk aggagga yö yoh vu sir. ⁵ Lob yik hil ngahiseḱë
nebë saga, rëk hil atu Kerisi-yi-alam yu timu. Lob hil pin yik anon timu gelen

ti ti lo. ⁶ Anutu vong semusemu vu hil nyemasën, gevo kwa aggagga vu hil, om nabë mehöti yoh vu bë nanër gagek rangah in ko semusën sënë vu Anutu, og mehöti sënë nanër gagek rangah noh vu niwëek sën Anutu vo vu yi lo. ⁷ Genabë semusën neggëp vu mehöti in bë gegin ari lo in huk og gegin. Log nabë mehöti yoh vu bë tahu alam in ko semusën sënë vu Anutu, og mehö sënë natu tatovaha betahu alam. ⁸ Log nabë mehöti kwa neggëp in bë nanër Anutu yi gagek tato vu alam, og gevong banon jak. Log nabë mehöti bë bo ngaa vu ari lo, og gevong vu sir los ayo timu. Log ggev sën negin yi alam lo, og gegin sir niröp gesu ni tebö. Log mehöti bë kwa paya in ari medok vu yi, og dok vu yi los kwa vesa.

Ham Ahëmin Geving Ham Arimin Sën Kerisi-yi-alam Lo Yönon

⁹ Sën ham ahëmin geving arimin lo lo, og ham su gwekuung jak. Gaḁ ham ahëmin geving sir yönon. Ham gweruu demimin vu ngaa nipaya geham napiik vu ngaa nivesa. ¹⁰ Ham kwamin bo Kerisi-yi-alam pin nabë ham arimin sir bemëm ham ahëmin geving sir yönon. Ham pin ti ti gweko arëmin jak vewen vewen. ¹¹ Ham ayomin kehe ham beham gwevong Mehöböp yi huk niwëek noh vu buk geham su nimin tebö. ¹² Ham bo kwamin in Mehöböp bemedo los kwamin vesa. Nabë maggin natök vu ham, og ham bare niwëek. Geham ngo medo najom jak noh vu buk. ¹³ Nabë Anutu-yi-alam la dejak vu in ngaa, og ham dok vu sir, log nabë alam-yu-ngwë deberup vu ham, og ham gwegin sir nivesa. ¹⁴ Bë alam degevong paya vu ham, og ham najom jak nabë Anutu gevong nivesa vu sir. Kë! Ham najom jak nabë gevong nivesa vu sir. Gaḁ ham su terot sir los najom jak nabë Anutu gevong paya vu sir. ¹⁵ Alam sën kwaj vesa lo, og ham kwamin vesa geving sir, log ham semu ayemin in alam sën ayoj maggin medenesu lo. ¹⁶ Ham medo jevuh ti. Ham su kwamin bo nabë ham böp, gaḁ ham los alam sën su los bengöj rë lo sepa ham. Ham su ngo kwamin bo ham menanër nabë, “Sengo timu los kwag!” ¹⁷ Nabë mehöti gevong paya vu ham, og ham su gwevong nipaya dok nah nyëvewen vu yi. Gaḁ ham kwamin bo ngaa nivesa mu megwevong jak alam pin malaj. ¹⁸ Ham gwegin ham in begö degwa su gëp vu ham, gaḁ ham malamin sepa sën ham medo jevuh ti geving alam pin lo. ¹⁹ Om sa mehö lo, ham su ngo bo dok ngaa nipaya sën denevong vu ham lo, gaḁ ham naḁöök gAnutu ahë sengën vu sir megevong dok nah vu sir. In gagek neggëp loḁ Anutu-yi-ḁapiya nebë: Mehöböp nër bë, “Volöksën nipaya nyëvewen og sengo sa huk, om ham naḁöök gesengo rëḁ bo dok nah.” ²⁰ Rëḁ mu nabë:

“Mehö sën nevong paya vu hong lo nadiikahë,

og gebo nos vu yi.

Genabë ayo bev in bël og gebo bël kul vu yi.

Yönon, nabë gwevong nabë sënë,

og rëḁ getah yi nah bekwa bo yi ngaa nipaya sën lo bemëm ni namum in.”

²¹ Su gwevong bengaa nipaya kepë hong, gaḁ gebare niwëek megekwepë ngaa nipaya jak ngaa nivesa.

13

Hil Agurek Gavman Babu

¹ Ham pin gurek alam sën detu gavman medenegin ham lo babuj. In gavman su yö deggoin sir rak rë, gaḁ Anutu vo niwëek vu gavman vu nyëg pin in huk pin. Lob Anutu yö tung gavman vu nyëg pin medenedo. ² Nebë saga om nabë mehönon dekeyëh gavman, og dekeyëh Anutu ving. Om rëḁ denatök vu nyëvewen. ³ Alam nijvesa su deneggöneng in kiap rë, gaḁ mëm alam sën denevong ngaa nipaya lo mu mëm deneggöneng in. Nabë ahëm

ving bë su gegöneng in gavman, og gwevong ngaa nivesa jak buk pin, lob mëm rëk gavman geko arëm jak. ⁴ In Anutu tung gavman in bë dok vu hong megemedo nivesa. Rëk mëm nabë gekweyëh horek og gegöneng. Gerak ni bë begö sën nejom lok nëma lo, og su neko meris rë. Gak Anutu tung gavman in bë degevong yi huk medebo nipaya dok nah vu mehöti sën gevong ngaa nipaya lo. ⁵ Nebë saga om hil agurek gavman babu. Rëk mu hil su agöneng in ngaa nipaya nyëvewen sënë mu mesepa dok hir gagek, gak hil kwad bo nabë sënëk ngaa niröp, om hil sepa dok.

⁶ Log sën hil getung takës lo, og ngaa niröp ving, om gwetung in Anutu vo huk lok alam gavman nemaj medetu yi hur. ⁷ Om nabë gavman degetung horek in ngaa ti nabë degek takës jak, og gebo monë jak vu sir noh vu saga. Alam sën deneko takës lo, og ham gwetung takës vu sir niröp. Galam sën deneko takës-kupek-yi (kastams) lo, og ham bo takës-kupek-yi vu sir niröp geving. Log alam sën denegin ham lo, og ham gurek babuj, galam sën denetu ggev lo, og ham gweko arëj jak.

Bë Ham Ahëmin Geving Mehönon Og Sagak Ham Nesepa Lok Horek Yönon

⁸ Ham göneng in nyëvewen pin nabë su gëp vu ham. Gak yik nyëvewen timu sënë yö gëp vu ham vewen vewen degwata nabë: Ham ahëmin geving ham vewen vewen jak buk pin. Nabë ham gwevong nabë saga, og ham nevong yoh vu sën Horek nër lo. ⁹ In Horek nër nebë sënë bë, “Su gegodek mehö ngwë venëj los reggaj. Su gengis mehönon medenadiik. Su gegodek. Su ayom nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa.” Horek sënë gevahi sën neggëp lo, og yik pin degwaj timu sënë nebë, “Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong.” ¹⁰ In mehö sën ahë neving mehö ngwë lo, og su rëk gevong paya vu yi rë. Om nabë hil ahëd geving mehönon, og hil nesepa lok horek pin menehevong yoh vu.

Hil Gevong Ngaa Niröp

¹¹ Ham ahëmin geving ham nabë sënë in ham rak ni bë buk verup ggovek ya, om ham malamin natum beham kwedi jak. Buk sën Anutu geko hil nah vu yi lo yam dus teka, gak su neggëp ading in hil nebë sën neggëp lok buk sën hil nehevong ving nyëdahis lo rë. ¹² Mala vahis vongin nama na gedus rak bë rangah vongin berup. Om mak hil gevuu ngaa malakenu yi pin na, gehil agërin hil navid jak ngaa rangah yi. ¹³ Hil ana aggata niröp nabë sën mehönon deneya rangah. Hil su sepa dok alam sën denesup sir in bë denanum böp medegevong ngaa jeggin jeggin lo. Hil su gevong baggëb gegevong ketod vu ngaa ningöhek jeggin jeggin. Hil su ayod nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa, log hil su ahëd sengën bemehoo hil. ¹⁴ Gak ham gweko Mehöböp Yesu Kerisi begwevëh nabë tob in gërin ham in ngaa nebë saga. Geham su kwamin bo megwevong ngaa nipaya sën ham malamin anon in lo.

14

Hil Su Seggi Arid Lo

¹ Mehöti sën ayo neya vu Yesu mahen teka mu lo, og ham gweko yi nam geving ham sën Anutu-yi-alam ham lo. Rëk mu ham su ngis begö vu yi in gagek vahi. ² In alam vahi ayoj neya timu vu Yesu niwëëk, lob denegga reggu los ngaa aggagga pin. Rëk alam vahi mu su denevong ving niwëëk rë, lom sën denegga jojeng los nos mu. ³ Om mehöti sën negga ngaa pin lo su kwa bo gagek jak mehö ngwë sën neggöneng in reggu lo. Gemehö sën su negga reggu rë lo su kwa bo gagek jak mehö ngwë sën negga ngaa pin lo nabë nevong paya. Gak Anutu ko mehö ngwë sën negga reggu lo yom ving. ⁴ Hong mehö

re om genenër gagek nipaya rak mehö ngwë yi hur-a? Nabë bare, ma nabë bës, og ala yö yi ngaa. Rëk mu rëk bare niwëëk. In Mehöböp yö yoh vu bë bo niwëëk vu yi mebare niwëëk.

⁵ Log mehö la kwaj nevo buk vahi bë böpata rot kesuu buk vahi. Log mehö ngwë kwaj nevo bë buk pin neggëp ti gesu ngwë kesuu ngwë rë. Om alam pin ti ti yö deseggi gagek sënë bedegevong noh vu ngaa sën kwaj nevo bë neko Anutu arë rak lo. ⁶ In mehö sën kwa nevo buk ti nebë buk böpata rot lo, og nevong nebë sënë in geko Anutu arë jak. Gemehö sën negga ngaa pin lo, og negga in geko Anutu arë jak. In nejom rak ya vu Anutu los kwa vesa in reggu genegga. Log mehö ngwë sën su negga reggu rë lo, og su negga rë in geko Anutu arë jak. Genejom rak ya vu Anutu los kwa vesa in nos meris mu genegga. ⁷ Hil ti ti su ngo atu ala menanër bë hil medo vesad ma, hil nadiik na rë. ⁸ Gak nabë hil medo vesad, og Mehöböp yö yi ngaa. Genabë hil nadiik, og Mehöböp yö yi ngaa. Om nabë hil medo vesad ma hil nadiik, og Mehöböp yö ti yi ngaa hil. ⁹ Om sën Kerisi diik gevesa lok yah in bë natu alam diiksën los malaj-vesasën hir Mehöböp. ¹⁰ Nebë saga, om su gwelë arim paya megenanër nabë yi mehö nipaya. Ham vahi nevong nebë saga rëk su yoh vu rë, in hil pin rëk bare Anutu mala begengo hil gagek. ¹¹ Sënë yik yoh vu gagek sën neggëp lok yi kapiya lo nebë:

“Mehöböp nër bë, ‘Sa nado malag-tumsën yönon rot,
om sa gagek sënë rëk anon jak yönon rot geving nabë:
Alam pin rëk dengun lusej gedenadudek vu sa,
galam pin rëk avij geko sarëg jak.’ ”

¹² Om hil pin ti ti ngo rëk nanër hil huk degwa tato vu Anutu.

Hil Su Gevong Ngaa Nipaya Begevong Paya Vu Arid Lo

¹³ Nebë saga, om hil su kwad bo gagek nipaya jak arid lo gökin. Gak hil kwad bo hil arid lo nabë hil su tato aggata paya vu sir in rëk debës bemalaj nama. ¹⁴ Setu Mehöböp Yesu yi mehö meserak ni bë nos los reggu ti su yö nipaya vorot rë. Gak nabë mehöti yö kwa bo ti nabë nipaya besu yohvu rë, og nos ma reggu saga tu nipaya vu yi. ¹⁵ Nebë sënë om nabë ngaa sën genewa lo nevong paya vu arim sën Kerisi yi mehö lo bekwa neya ngahi, og su ahëm neving yi yönon rë. Kerisi diik in arim ti sënë, om su gwevong paya vu yi jak nos sën genewa lo. ¹⁶ Om su gwevong ngaa nabë sënë, in kwam nevo bë nivesa, rëk alam vahi rëk kwaj bo nabë su yohvu rë. ¹⁷ In ngaa sën hil aga los nanum lo su yoh vu bë gevong behil natu Anutu-yi-alam rë, gak nabë Anon Vabuung gevong behil malad sepa ngaa niröp, gehil ayod gëp revuh, gehil kwad vesa, og saga sën tato bë hil atu yi alam. ¹⁸ Bë mehöti natu Kerisi yi hur mesepa dok aggata sënë, og Anutu rëk kwa vesa in yi gemehönon rëk degelë yi nabë yi mehö nivesa. ¹⁹ Nebë saga om hil sepa dok aggata pin sën gevong mehil medo jevuh ti lo, gaggata sën bo niwëëk vu hil arid lo lo. ²⁰ Ham su nanër ham in nos megwevong paya vu Anutu yi huk. Yönon, ngaa pin nivesa sën bë hil aga. Rëk mu nabë ngaa sën genewa lo gevong bemehö ngwë bës, og sënë netu hong ngaa nipaya. ²¹ Nabë arim ti gelë gegegwa reggu ma genanum wain ma, gwevong ngaa ngwë, lob sënë gevong bebës, og maam su gwevong genök gëp. ²² Rëk mu nabë gejak ni nabë ngaa pinek yohvu, og yik melu Anutu ngo ham ngaa gesu gwevong gagek berup jak begwevong paya vu arim lo. Nabë mehöti kwa bo ngaa ti nabë ngaa nivesa gesu kwa na luu luu in rë, og yö kwa vesa. ²³ Gak nabë mehöti nega ngaa ti gayo nena luu luu in, og nipaya neggëp vu yi. In su ayo neya timu rë geyö gga jeggin. Ngaa pin sën mehönon su ayoj ya timu vu rë geyö denevong lo, og netu ngaa nipaya vu sir.

15

Hil Sepa Doḱ Kerisi Kwa

¹ Hil sën nare nid wëëk lo, hil najom hil ahon in doḱ vu alam sën su denare nij wëëk rë lo. Gaḱ hil su sepa doḱ hil ngo kwad megevong paya vu ayoj. ² Hil pin ti ti ngo kwad bo hil alam madok vu sir in degeḱo kwa nivesa bemëm nij wëëk jak. ³ Hil arak ni bë Kerisi og su nesepa loḱ yö kwa rë. Gaḱ ngaa sën netöḱ rak yi lo neyoh vu gageḱ sën neggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo bë, “Gageḱ pelësën sën alam denenër rak hong lo yam neraḱ sa.”

⁴ Log gageḱ pin sën dekevu wirek meneggëp lo, og dekevu in bë bër hil kwad. Dekevu gageḱ sënë in bë bo niwëëk vu hil, log gevong behil bare nid wëëk, gehil gevong geving, gabo kwad in sën Anutu geḱo hil nah lo. ⁵ Ham sepa doḱ Kerisi lob Anutu sën negadu mehönon los nevong behil nare nid wëëk lo gevong beham medo jevuh ti nabë sën Kerisi Yesu luho Ama denedo revuh ti lo. ⁶ In ham kwamin gëp ti gayemin doḱ ti megweḱo hil Mehöhöp Yesu Kerisi Ama Anutu arë jak.

Kerisi Nelok Vu Alam Yuda Losho Alam-yu-ngwë

⁷ Om ham pin gweḱo arimin sën Kerisi-yi-alam lo beham medo los ahëmin geving ham nabë sën Kerisi ahë neving ham lo, loḱ mëm saga sën rëḱ geḱo Anutu arë jak. ⁸ Lom sa bë nanër vu ham nabë Kerisi tu hur in doḱ vu alam Yuda sën denerah* navij lo. Vong nebë sënë in bë tato nabë Anutu yi gageḱ anon, los gevong bAnutu yi gageḱ pin sën joo vu ḱenuj lo wirek lo anon jak. ⁹ Lob nevong in bë alam-yu-ngwë degelë nabë Anutu kwa vongin sir, lom degeḱo arë jak noh vu gageḱ sën neggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo nebë: “Om sën sëḱ nanër arëm rangah vu alam dahis.

Gesëḱ gevong raro megako arëm jak.”

¹⁰ Log gageḱ ngwë neggëp loḱ yi ḱapiya ving nebë:

“Ham alam-yu-ngwë, ham kwamin vesa geving yi alam.”

¹¹ Log dus ngwë nër ving nebë:

“Ham alam-yu-ngwë pin, ham gweḱo Mehöhöp arë jak.

Geham mehönon pin, ham gweḱo arë jak raro.”

¹² Log Yesaya nër ving bë:

“Yese yi mewis ti rëḱ berup,

lob rëḱ arë böp jak megegin alam-yu-ngwë.

Lob rëḱ debo kwaj in yi nabë

gegin sir megevong nivesa vu sir.”

¹³ Om Anutu sën nevong mehil navo kwad in yi lo gevong beham kwamin vesa rot, geham ayomin gëp revuh jak sën ham ayomin neya timu vu yi lo. Log mëm Anon Vabuung gevong niwëëk vu ham, beham bo kwamin in buk sën geḱo ham nah vu yi lo bemedo gwegin yi los ayomin dahis.

Paulus Kwa Vesa In Huk Sinarë Sën Nevong Agi

¹⁴ Arig lo, sa kwag vo loḱ ayog meserak ni bë: Ham malamin nesepa ngaa nivesa geham kwamin neggëp in ngaa vahi pin, om ham ngo yoh vu bë doḱ vu ham mebo kwa vu arimin lo. ¹⁵ Rëḱ gageḱ vahi sën sa neḱevu yöḱ vu ham lo, og niwëëk teka. Rëḱ sa su nahöneng rë, gesa ḱevu in bë bër ham kwamin. In Anutu vong huk sënë loḱ sa nemaḱ ¹⁶ in bë sa natu Yesu Kerisi yi hur mena vu alam-yu-ngwë menanër Anutu yi Bengö Nivesa rangah vu sir. Sa nebë alam-deneḱo-seriveng ti, lob sa bë gako alam-yu-ngwë denam vu Anutu bAnon Vabuung gevong medenatu vabuung gesa getung sir denatu seriveng sën Anutu gelë nivesa lo.

¹⁷ Lob Kerisi Yesu negadu sa balu nehevong huk loḵ ti, om sën sa kwag vesa in huk sën sa nehevong vu Anutu agi. ¹⁸ Sa su hevongin bë nanër ngaa ngwë rë, gaḵ yik sa bë nanër ngaa timu sënë nabë: Kerisi vo niwëëk loḵ sa gagek los ngaa sën sa nehevong lo, lob ggërin alam-yu-ngwë yom rak sënë. ¹⁹ Vo niwëëk vu sa nebë sagi, lob sa hevong ngaa böp aggagga. Gevo Anutu yi Anon Vabuung niwëëk vu sa ving. Om sën senër Kerisi yi Bengö Nivesa pin rangah ggëp Yerusalem nyëdahis, beseya meyoh vu nyëg pin beberup Ilirikum.

²⁰ Lob sa bë nanër Bengö Nivesa vu nyëg vahi sën yö nahën denedo gesu denengo Kerisi bengö rë lo, in sa su bë rëḵ dev beggang jaḵ na mehö ngwë hir mudeng vavunë rë. ²¹ Gaḵ sa bë gevong nabë sën gagek neggëp loḵ Anutu-yi-kapiya lo bë:

“Alam sën su denengo bengö rë lo,
 og rëḵ degengo.
 Galam sën su denengo yi gagek rë lo,
 rëḵ dejak ni.”

Paulus Kwa Nevo Bë Na Berup Gelë Alam Rom Gena Spain

²² Lob huk sënë ggërin sa rot, lob sa su yoh vu bë nöḵ vu ham wirek rë. ²³ Gaḵ sahëg neving yoh vu ngebek ngahiseḵë rot bë senök galë ham rëḵ ma. Rëḵ gwëbeng og huk su ggërin sa vu sënë rë, ²⁴ lob sa bë na dob Spain, om maḵ sëḵ nöḵ berup galë ham namugin rë loḵ mëm sena. Gesa bë medo teka geving ham bekwag vesa rë, loḵ mëm ham rëḵ gwëḵo sa na geto aggata Spain. ²⁵ Rëḵ mu sëḵ na Yerusalem rë, in sa bë doḵ vu Anutu-yi-alam gëp sagu rë. ²⁶ In alam Masedonia los Akaya yö kwaj nevo medenër gagek venuh bë dengupin seriveng medebo na Yerusalem vu Anutu-yi-alam sën denerak vu in ngaa lo. ²⁷ Yö kwaj nevo bë degevong nabë sënë, og nivesa, in alam Yerusalem hir nyëvewen neggëp vu sir. Alam Yuda devo Bengö Nivesa vu alam-yu-ngwë in bë doḵ vu anoj, om sën nyëvewen neggëp vu alam-yu-ngwë in bë dedoḵ vu sir geving jak ngaa navij yi. ²⁸ Om sa bë gevong seriveng sënë los dahis doḵ na nemaj niröp behuk sënë nama na rë, loḵ mëm senök berup aggata vu ham mesena Spain. ²⁹ Lob serak ni bë nabë senök berup vu ham, og sëḵ gaḵo Kerisi yi semusën böpata benök vu ham.

³⁰ Arig lo, sa bë ḵetaḵ vu ham nabë ham tu hil Mehöböḵ Yesu Kerisi yi alam vorot, log Anon Vabuung vong ahëvingsën vu ham, om ham nimin wëëk menajom jaḵ in sa pangsen geving nabë Anutu doḵ vu sa. ³¹ Ham najom jaḵ nabë Anutu gevong balam Yudea vahi sën denekeyëh gagek lo su denajom sa ahon. Log ham najom jaḵ nabë Anutu gevong beyi alam vu Yerusalem su nij dëlin seriveng sën sa nehako ya in bë doḵ vu sir agi. ³² Om nabë Anutu kwa, og sëḵ nöḵ berup vu ham los kwag vesa besewah memedo teka geving ham rë.

³³ Anutu sën nevong behil ayod neggëp revuh lo nöḵ bemedo geving ham pin. Yönon.

16

Paulus Nër Gagek Yoh Vu Alam Ngahiseḵë Bë Kwa Nevo Sir

¹ Sa hevongin bë ham gwegin hil avëhnöd Poebe nivesa. In nevong huk meneloḵ vu Kerisi-yi-alam vu Kengkrai. ² Geham kwamin bo Mehöböḵ begwëḵo Poebe nöḵ medo geving ham. In hil sën Anutu-yi-alam hil lo, og hil gevong ngaa nivesa nabë sënë. Log nabë maggin ti neggëp vu yi, og ham doḵ vu yi. In neloḵ vu alam ngahiseḵë genelok vu sa ving.

³ Ham nanër sayeg vu Priska luho regga Akwila nabë sa kwag nevo luho. Luho sën alöö nehevong Kerisi Yesu yi huk timu lo. ⁴ Luho deloḵ vu

- sa in gagek wirek. Su deneggöneng rë, gedus rak in bë luho denadiik doḱ nah sa böḱ rëḱ ma. Lom su sengo ti kwag vesa in luho rë. Gaḱ alam-yu-ngwë pin sën detu Kerisi-yi-alam lo denepisek in luho ving.
- ⁵ Geham nanër vu Kerisi-yi-alam sën denesupin sir loḱ luho hir beggang medenelë Soda loḱ lo geving nabë sa kwag nevo sir.
- Log ham nanër vu Epainetus sën sahëḱ neving yi rot lo nabë sa kwag nevo yi. Yi sën ggërin yi muḱin betu Yesu yi mehö kesuu alam distrik Asia vahi pin lo.
- ⁶ Geham nanër vu Maria sën nevong huk niwëëḱ meneloḱ vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo nabë sa kwag nevo yi ving.
- ⁷ Geham nanër vu Adronikus luho Yunia sën alöö anër Bengö Nivesa rangah lo geving nabë sa kwag nevo luho. Luho detu Kerisi-yi-alam muḱin loḱ mëm sa tamu, lob luho arëḱ loḱ ya ving alam sinarë nyëdahis bë sir ggev.
- ⁸ Log ham nanër vu Amplias nabë sa kwag nevo yi. Sa mehö saga, in alu atu Mehöböp yi hur.
- ⁹ Geham nanër vu Urbane, sën alu nehevong Kerisi yi huk lo nabë sa kwag nevo yi, geham nanër vu sa mehö Stakus geving.
- ¹⁰ Geham nanër sayeg vu Apeles sën denenër bë nesepa loḱ Kerisi yönon lo nabë sa kwag nevo yi. Gevu Aristobulas losho alam pin sën deneggëp ving yi loḱ yi beggang lo geving.
- ¹¹ Geham nanër vu Herodion sën alu he degwa timu lo, gevu Mehöböp-yi-alam sën denedo loḱ Narkisus yi beggang lo geving nabë saga.
- ¹² Log ham nanër vu Trupena luho Truposa sën luho denevong Mehöböp yi huk niwëëḱ lo geving, gevu Persis sën sahëḱ neving yi lo, in nevong huk vu Mehöböp pangsen lo.
- ¹³ Geham nanër vu Rupus, mehö nivesa sën Mehöböp ggooi yi rak in natu yi hur lo, nabë sa kwag nevo yi, geham nanër vu ata sën vong bë sataḱ ving lo geving.
- ¹⁴ Geham nanër vu alam pin sënë: Asunkritas, Plegon, Hermas, Patrobas, Hermes, gevu hil arid lo pin sën denedo ving sir lo nabë sa kwag nevo sir.
- ¹⁵ Gevu Pilologus luho Yulia, gevu Nereus luho avëhnö, gevu Olumpas losho Kerisi-yi-alam pin sën denedo ving sir lo geving.
- ¹⁶ Ham najom* arimin sën Kerisi-yi-alam lo nemaj in Mehöböp-yi-alam ham, log Kerisi-yi-alam pin vu sënë denevong gagek semusen yöḱ vu ham ving.

Alam La Bë Debasuh Kerisi-yi-alam

¹⁷ Arig lo, sa bë bër ham kwamin in alam sën denevongin bë debasuh ham bedekëpë ham lo. Denekeyëh Yesu yi gagek sën ham ḱo ggovek ya lo, om ham gweruu demimin vu alam nebë sënë! ¹⁸ In alam nebë sënë og su denevong hil Mehöböp Kerisi yi huk rë. Gaḱ malaj anonin ngaa aggagga pin sën nesemu hil navid lo mu gesu denejom sir ahon rë. Yönon, nabë alam nijvesa su kwaj bo hir gagek medeseggi nivesa rë, og alam sagi hir gagek nengën los jeji rëḱ tetuhin sir. ¹⁹ Alam pin dengo ham bengömin bë ham nesepa loḱ Anutu yi gagek, lob mëm sa kwag vesa rot in ham. Rëḱ mu sa bë ham ngo jak ngaa nivesa ni rot, geham su kwamin bo ngaa nipaya. ²⁰ Loḱ mëm Anutu sën nevong behil ayod neggëp revuh lo bakë Satan gevek na ham vahamin gebinë beham gwevong rii jak.

Hil Mehöböp Yesu Kerisi gevong yi semusën nökö vu ham.

Alam Vahi Denër Gagëk Los Ahëj Nivesa Ya Vu Alam Rom

²¹ Log sa mehö Timoti sën alu nehevong huk loḱ ti lo nër bë kwa nevo ham ving. GeLusius lööho Yason lu Sosipater sën yik he degwa ti lo, yik denenër nebë sagi ving.

²² Log sa Tertius,* sa hangö gagëk sënë raḱ verup Paulus avi besa kevu ḱapiya sënë raḱ ngo nemaḱ. Sa hevong gagëk yökö vu ham bë sa kwag nevo ham ving in Mehöböp-yi-alam hil.

²³ Log Gayus sën neḱin sa loḱ yi beggang agi losho Kerisi-yi-alam pin sën denesupin sir medenelë Soda loḱ ben lo, denenër bë kwaj nevo ham ving. Gehil arid Kwartus† luho Erastus, sën tu kuskus menegin kaunsor nyëḱ böp sënë hir monë lo denenër nebë sënë ving.

²⁴ [Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu nökö gëp geving ham pin. Yönon.]

Yik Hil Gaḱo Anutu Yö Ti Arë Jaḱ

²⁵ Hil gaḱo Anutu arë jaḱ na vavunë in yö yoh vu bë gadu ham meham sepa doḱ Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa sën sa nanër lo. Mehönon su deneraḱ gagëk sagi ni rë, gaḱ yö neggëp vunsën wirek wirek, rëḱ mëm gwëbeng sënë og Anutu tato yam rangah. ²⁶ Anutu sën yö nedo degwata lo yö nër meneggëp rangah, om sën he nanër gagëk sënë rangah vu alam-yu-ngwë pin yö vu sën alam-denenër-gagëk-rangahsën dekevu wirek meneggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya vorot lo. Anutu vong nebë sënë in bë alam-yu-ngwë degevong geving medeseпа doḱ yi aggata. ²⁷ Yik Anutu timu sënë sën yi mehö los kwa yönon, om hil gaḱo arë jaḱ na vavunë degwata los degwata jaḱ Yesu Kerisi. Yönon.

* **16:22:** Hil nanër arë sënë dok hil ayed nabë Gwee † **16:23:** Hil nanër arë sënë dok hil ayed nabë See

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Korint

¹ Sa Paulus sën Anutu tato sa ggovek bë getung sa natu Yesu Kerisi yi sinarë lo. Sa nado ving hil arid Sostenes, ² balu kevu kapiya sënë yök vu ham sën Anutu-yi-alam ham vu Korint aga. Vu ham sën Anutu ggooin ham rak in bë ham natu Kerisi Yesu yi alam yohvu lo. Log nenër ham bë ham Kerisi-yi-alam ving alam vu nyëg pin sën denejom rak vu hil Mehöböp Yesu Kerisi lo. In hir Mehöböp yi, gehil Mehöböp yi ving. ³ Hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi degevang semusën vu ham beham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa Vu Anutu

⁴ Sa kwag vesa in ham rak buk vu Anutu in vong semusën vu ham degwa rak Yesu Kerisi. ⁵ Sa kwag vesa vu Anutu rot in vong semusemu ngahisekë rot vu ham, beham nenër yi gagek anon pin rangah los kwamin, geham rak gagek pin saga degwa ni. ⁶ In he nër Kerisi yi gagek rangah vu ham wirek, lob ham rak ni bë gagek anon beham jom ahon. ⁷ Om sën ham negin hil Mehöböp Yesu Kerisi sën rëk duk nom lo, geham su nerak vu in Anon Vabuung yi semusemu ti rë. ⁸ Gak Yesu Kerisi nejom ham ahon, om ham rëk medo niwëek bena berup dok Buk-tamusën, lob gagek ti su rëk gëp vu ham dok buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom lo rë. ⁹ Anutu su mehö kwa luu in bë rëk tetuhin ham rë, gak ggooin ham rak in bë ham los Nalu Yesu Kerisi sën hil Mehöböp lo medo los ayomin timu.

Kerisi-yi-alam Devasuh Sir

¹⁰ Rëk arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi vo niwëek vu sa, om sën sa bë gejiin ham nabë ham gwevong ngaa nabë sënë: Ham pin gwevong gagek gëp ti, geham su basuh ham. Gak ham medo jevuh ti los kwamin gëp ti, gayomin gëp ti. ¹¹ In arig lo, Kloe yi alam denër vu sa bë ham vasuh ham in gagek la, beham ahëmin sengën böpata vu ham. ¹² Sa hango bë ham pin ti ti netatekin ham degwa nebë sënë: La denenër bë, “Paulus yi mehö sa!” Log ham vahi denenër bë, “Apolos yi mehö sa!” Gela denenër bë, “Pita yi mehö sa!” gela denenër bë, “Kerisi yi mehö sa!” ¹³ Ham nenër nebë saga in va? Mak Kerisi nevasuh yi? Ma sa Paulus sediik rak kelepeko* in bë sedok vu ham-a? Gemak ham ripek bël rak sa Paulus arëg-a? ¹⁴ Ma! Sa kwag vesa vu Anutu in sën sa su ngo ripek ham rë, gak yik seripek Krispus luho Gayus luho luu mu. ¹⁵ Om mehöti su yoh vu bë rëk nanër nabë ripek rak sarëg rë. ¹⁶ E, kë, log seripek Stepanas losho venë lo nalu lo ving. Log mak seripek mehöti ving ma va, sa kwag virek. ¹⁷ In Kerisi su vong sa yam in bë sejipek alam rë! Gak vong sa yam in bë sa nanër yi Bengö Nivesa rangah vu ham. Su vong sa yam in bë sa nanër mehönon hir gagek los kwaj rë, gak bë nabë sënë, og mak Kerisi yö vasap yi rak kelepeko* meris degewa main.

Kerisi Tato Anutu Yi Niwëek Vu Hil

¹⁸ Alam sën bë malaj nama lo, og kwaj nevo kelepeko* yi gagek bë gagek jeggin jeggin ganon ma. Rëk mu hil sën Anutu nevongin bë geko hil nah lo, og hil narak ni bë kelepeko* yi gagek saga sën tato Anutu yi niwëek. ¹⁹ In gagek neggëp loq Anutu-yi-kapiya nebë:

“Sëk dahun alam los kwaj hir gagek,

log sëk kevoh alam sën denerak gagek böp böp degwa ni lo kwaj.”

²⁰Maḵ alam los kwaj böpata denedo tena? Galam-horek-yi denedo tena? Log alam-dob-yi sën denenër gagek nivesa los kwa in mehõnon degadu jaḵ sir lo denedo tena? Ma! Anutu tato mehõnon nebë saga pin bë hir gagek los kwa böp böp pin tu gagek kwa masën ganon ma. ²¹In Anutu mehõ los kwa beneraḵ ni bë mehõnon sën denedo dob lo su deyoh vu bë kwaj bo bedenatõḵ jaḵ aggata sën geḵo sir nah vu yi lo rë gema. Om sën Anutu kwa vo aggata sënë bë he nanër Bengõ Nivesa rangah in geḵo alam sën denevong ving lo nah vu yi, rëḵ ma gedelë bë gagek kwa masën. ²²Nebë sënë, lob alam Yuda nij wëëḵ rot bë degelë ngaa böp, galam Grik denevongin bë denatõḵ jaḵ gagek böp böp los degwa, og mëm desepa dok. ²³Log he nanër gagek rangah bë Yesu diiḵ raḵ kelepëḵo* in hil, rëḵ alam Yuda denelë bë gagek sënë su yoh vu rë om denepesuv nyëj raḵ, log alam Grik denelë bë gagek kwa masën gaḵ su anon rë. ²⁴Gaḵ hil sën Anutu ggooin hil raḵ lo, hil Yuda los Grik, hil arak ni bë Kerisi tato Anutu niwëëḵ los kwa vu hil raḵ sën Yesu diiḵ raḵ kelepëḵo* agi.

²⁵Kë! Vong beKerisi diiḵ lob mehõnon denekuung bë Anutu og mehõ kwa masën, rëḵ mu kwa sënë kesuu mehõnon los kwaj böp pin kwaj. Log denekuung bë su niwëëḵ rë, rëḵ mu niwëëḵ sënë kesuu mehõnon pin nijwëëḵ.

²⁶Kë! Log arig lo, ham kwamin bo rë. Anutu ḵo ham yam lob ham tu Kerisi-yi-alam, rëḵ alam-dob-yi su denëḵo ham ngahi raḵ medenenër ham bë ham alam los kwamin ma, ham ggev ma, ham los bengõmin rë. ²⁷Gaḵ alam sën alam vu dob denenër bë alam kwaj masën lo, saga Anutu ggooin raḵ in bë gevong balam los kwaj nij namum. Log alam sën alam vu dob denenër sir bë sekëj masën lo, saga Anutu ggooin sir raḵ in bë dahun mehõnon los nijwëëḵ vu dob. ²⁸Log ggooin alam sën alam-dob-yi denelë sir paya nebë ngaa meris lo raḵ. Neggõoin alam sën detu ngaa meris vu dob lo raḵ in bë kevoh alam sën denenër bë sir alam-los-bengõj lo na. ²⁹Vong nebë sënë in bë mehõti su geḵo arë jaḵ gëp Anutu mala.

³⁰Log Anutu supin ham yah ving Kerisi Yesu in bë bo kwa vu hil. Log vo kwa vu hil in bë hil gevong ngaa pin nirõp behil natu yi alam lob rëḵ geḵo hil nah vu yi. ³¹Nebë sënë, om hil gevong noh vu gagek sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “Mehõti bë napisek, og napisek in Mehõböpin timu.”

2

Paulus Kevu Kelepëḵo Yi Gagek

¹Lob arig lo, wirek seyõḵ vu ham besenër Anutu yi gagek anon vu ham, lob sa tateḵin gagek sepëp sepëp gesa su nër gagek nebë mehõnon los kwaj ti mevo maggin vu ham rë. ²Sa kwag nevo loḵ ayog nebë buk sën sa medo geving ham lo, og sa su rëḵ kwag bo ngaa ngwë rë, gaḵ sëḵ kwag bo Yesu Kerisi yõ timu gesëḵ kwag bo nabë diiḵ raḵ kelepëḵo*. ³Lob seyõḵ nado ving ham, rëḵ sa su yoh vu rë, lom sehõnengin ham gesa nehelëḵ rot. ⁴Log gagek los Bengõ Nivesa sën senër rangah vu ham lo, saga sa su nër nebë mehõ los kwa in bë bo bël dok ham rë, gaḵ senër los ayog ggõnengsën rëḵ mëm Anon Vabuung vo niwëëḵ vu sa gagek. ⁵Sa hevong nebë sënë in bë mehõnon hir gagek los kwa su gërin ham beham ayomin na timu vu Yesu, gaḵ yiḵ Anutu yi niwëëḵ timu gevong beham ayomin na timu vu yi.

Anutu Yi Anon Vabuung Nevo Kwa Vu Hil

⁶Yõnon, alam sën deneraḵ Anutu yi gagek degwa ni ggovek ya lo, og mëm he nanër gagek degwa böp böp vu sir. Gaḵ he su netateḵin degwa raḵ kwa dob yi rë, gehe su netateḵin degwa raḵ alam ggev los bengõj vu dob sënë kwaj rë. In malaj rëḵ nama lo. ⁷Gaḵ he nanër Anutu kwa rangah. Wirek gagek los kwa sënë neggëp vunsën loḵ buk sën Anutu su tung dob rë lo rot. Log yõ ggooin

gagak sënë rak in bë semu hil jak behil medo malad-tumsën. ⁸ Alam ggev los bengöj vu dob sënë ti su rak gagak sënë degwa ni rë. Gağ bë dejak ni, og su rëk degeko Mehöböp los arë böpata sënë bedengis yi jak na kelepeko* rë. ⁹ Rëk mu he nanër ngaa sën dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-kağiya lo nebë:

“Ngaa sën mehöti su lë rak mala los ngo loğ ya nenga rë lo,
 gengaa sën mehönon su kwaj vo loğ ayoğ mugin rë lo,
 og ngaa saga Anutu yö nero vorot vu alam sën ayoğ neya timu vu yi lo,
 om rëk natu hir ngaa.”

¹⁰ Gagak sënë neggëp vunsën rëk Anutu vong yi Anon Vabuung yam in bë tatekin degwa vu he. In Anon Vabuung nerak ngaa pin degwa ni venuh generak Anutu ayo los dahis ni ving. ¹¹ Mehö re nerak ngwë ayo ni? Ma! Mehö sën lo yö anon sën nedo loğ yi lo, saga sën nerak ni. Lob mehöti su rak Anutu ayo ni rë nebë saga, gağ yik Anutu yi Anon Vabuung yö timu rak ni. ¹² Ngaa dob yi su vo kwa vu he rë, gağ Anutu yi Anon Vabuung yam vu he in bë tatekin gagak nivesa vesa pin sën Anutu vong vu he lo. ¹³ Tatekin vu he lom sën he nanër rangah. Gağ he su nanër gagak sën he nehako ggëp mehönon kwaj lo rë. Anon Vabuung yö tahu he loğ gagak sën he nanër-ë, behe netatekin gagak rak Anutu yi ngaa vu alam sën Anon Vabuung nedo loğ sir benetatekin kwaj lo. ¹⁴ Rëk mu alam sën Anon Vabuung su nedo loğ sir rë lo, og su denebë nengaj vu Anon Vabuung yi gagak rë. In kwaj nevo gagak sënë bë ngaa meris gesu deyoh vu bë dejak ni rë, gağ Anon Vabuung yö timu yoh vu bë tatekin degwa vu hil. ¹⁵ Mehöti sën Anon Vabuung nedo loğ yi lo, og neseggi ngaa pin menerak ni bë ngaa nivesa ma ngaa nipaya, rëk mehöti sën Anon Vabuung main yi lo, og su yoh vu bë seggi mehö sënë rë. ¹⁶ Sagak yönon, in Anutu-yi-kağiya nër bë:

“Mehöti su yoh vu bë jak Mehöböp ayo ni
 benanërin yi gebo kwa ngwë vu yi rë.”
 Rëk mu Kerisi vo kwa vu he behe nesepa loğ.

3

Alam Sën Detu Hur Medeneloğ Vu Kerisi-yi-alam Lo Detu Anutu Yi Hur Ving

¹ Lob arig lo, wirek sa su yoh vu bë nanër gagak vu ham nabë sën sa nanër vu alam sën Anon Vabuung nedo loğ sir-ë rë. Gağ sa nanër vu ham nebë sën sa nanër vu alam dahis, in ham ngo nahën nedo ngöğ ngöğ nebë hurmahen in Kerisi yi gagak. ² Sevo rur vu ham mu gesa su vet ham rak nos niwëëk rë in ham su yoh vu rë. Log gwëbeng ving, bë sa gevong, og ham ngo nahën geham su yoh vu rë, ³ in ham ngo nahën nesepa loğ ngaa dob yi pin. Ham ayomin nesis yi geham nepemëgin ham, lom ham nevong sënë nebë alam sën denesepa loğ ngaa dob yi lo los alam dahis. ⁴ Ham vahi nenër nebë, “Paulus yi mehö sa!” Log ham vahi nenër nebë, “Apolos yi mehö sa!” Ngaa nebë sënë tato bë ham alam dahis. ⁵ Ham kwamin bo nivesa rë nabë Apolos sënë yi va? Gesa Paulus sënë sa va? Ma! Yik aluu hur meris mu rëk Mehöböp vo huk ggelek aluu. Nebë sënë lob alu anër Bengö Nivesa vu ham beham ayomin ya timu vu Anutu. ⁶ Sënë nebë sa nevaroh nos vë, gApolos nepevuh bël loğ, rëk mëm Anutu nevong banon nerak. ⁷ Om mehö sën nevaroh nos vë lo su los bengö rë. Gemehö sën nepevuh bël loğ lo bengö ma ving. Gağ yik mehö sën nevong benos anon nerak lo, saga Anutu sën mehö-los-bengö. ⁸ Lob mehö sën nevaroh nos vë lo luho mehö sën nepevuh bël loğ lo yik deneggëp ti. Lob luho rëk degeko nyëvewen doğ ti noh vu hir huk sën denevong lo. ⁹ In alu nalok vu he benehevong Anutu yi huk timu, geham nebë Anutu yi huk. Ham nebë beggang sën Anutu nelev.

Alam Sën Detu Hur Medeneloḵ Vu Kerisi-yi-alam Lo Sir Nebë Kamuda

¹⁰ Anutu vo semusën vu sa bevong sa nebë kamuda los kwa, om sën sa varah mudeng degwa luḵ ya ham nyëḡ ggovek ya. Loḵ mëm mehö ngwë nelev beggang raḵ ya mudeng sënë vavunë. Rëḵ mu sa nanër nabë alam sën dedev lo, og degegin sir nivesa bededev beggang niröp. ¹¹ Ham beggang yi mudeng soḡek sën nare ya vorot lo, saga Yesu Kerisi. Gaḵ mehöti su yoh vu bë dev mudeng ngwë duk na geving kesuu ti sënë rë. ¹² Lob bë mehöti dev beggang jaḵ mudeng sënë, og maḵ dev jaḵ goor, los seriva, gegelöng malangeri, ma kele, gesëh, ma gus, ¹³ og hir huk rëḵ natöḵ rangah vu Buk-tamusën behil galë nabë nivesa ma ma. Anutu rëḵ seggi huk pin nabë sën nengwah loḵ beggang meseggi ngaa niyes los niwëëḵ. ¹⁴ Om nabë mehöti yi huk sën nelev raḵ mudeng agi nivesa, og yi huk sagi yö rëḵ gëp rot, lob natöḵ jaḵ nyëvewen nivesa. ¹⁵ Rëḵ mu nabë huk sën nelev raḵ mudeng agi lo natu ngaa meris bemala nama na nabë sën nengwah loḵ beggang begga ngaa niyes pin lo, og su rëḵ geḵo nyëvewen nivesa jaḵ rë. Gaḵ rëḵ medo mala-tumsën mu nabë mehöti sën hil hetah yi vër loḵ nengwah lo.

Kerisi-yi-alam Detu Anutu Yi Dub Vabuung

¹⁶ Om ham jaḵ ni nabë ham tu Anutu yi dub vabuung, lob yi Anon Vabuung nedo loḵ ham. ¹⁷ Nebë sënë om bë mehöti gevong paya vu Anutu yi dub vabuung og Anutu rëḵ kevoh yi. In Anutu yi dub og vabuung, lob ham tu yi dub.

Hil Su Gaḵo Mehönon Arëj Jak

¹⁸ Ham su gwekuung in ham! Nabë ham ti kwa nevo nebë yi mehö los kwa böp beneraḵ dob sënë yi ngaa pin degwa ni, og gërin yi natu mehö los kwa masën gökin in Anutu bo kwa vu yi bemëm natu mehö los kwa yönon. ¹⁹ In Anutu nelë kwa dob-sënë-yi nebë ngaa kwa masën. Yoh vu sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “Vong balam-los-kwaj-böp kwaj los hir ngaa kuungsën aggagga tu jaheng basis sir.” ²⁰ Log dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya ving nebë, “Mehöböḵ raḵ alam-los-kwaj-böp kwaj ni nebë ngaa meris.” ²¹ Om ham su basuh ham menapisek in mehönon ti ti sën detu ggev medenegin ham lo, in ggev lu ngaa pin og detu ham ngaa. ²² Paulus lu Apolos, gePita, gedob sënë, gemala-vesasën, gediiksën, gengaa sën nedo gwëbeng agi, gengaa sën rëḵ berup vu tamusën. Ngaa pin sënë detu ham ngaa. ²³ Log ham tu Kerisi yi ngaa, geKerisi tu Anutu yi ngaa.

4

Mehöböḵ Yö Neseggi Yi Alam-huk-yi

¹ Ham kwamin bo he nabë Kerisi yi hur huk-yi he los Anutu yi ggev he sën he netateḵin yi gägek vunsën degwa. ² Lob alam ggev lo og gägek raḵ sir meneggëp bë degevong hir mehöböḵ yi huk niröp rot. ³ Rëḵ nabë ham ma, mehönon vahi deseggi sa medenanër nabë sa nehevong huk paya, og sagak ngaa meris. Gesa ving, sa su ngo neseggi sa huk benanër nebë sa nehevong paya rë. ⁴ Yönon, sa su raḵ ni bë ngaa nipaya ti neggëp vu sa rë, rëḵ mu sa su yoh vu bë nanër nabë sa mehö nigröp rë. Gaḵ Mehöböḵ yö timu yoh vu bë seggi sa menanër. ⁵ Om ham su nanër mehönon namugin nabë sir nivesa ma nipaya. Gaḵ gëp rot geMehöböḵ duk nom rë. Duk nom lom mëm rëḵ gevong ngaa pin sën neggëp vunsën loḵ malakenu lo natöḵ nam rangah, lob rëḵ alam pin ayoj tato yi nam rangah. Lob vu buk saga Anutu rëḵ bo nyëvewen vu hil noh vu huk sën hil nehevong lo.

Alam Korint Yö Denëḵo Arëj Raḵ

⁶ Arig lo, sa tahu gagek sënë raḵ alu Apolos mu, in bē ham kwamin bo bejak ni rēḵ mēm ham gwelē mehōnon pin nabē saga geving. Om ham su kweyēh gagek sēn dekevu meneggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bē, “Ham ti su geḵo mehō ngwē arē jaḵ gedahun mehō ngwē arē.” ⁷ Re vong hong begetu mehō los arē? Log hong va yō neggēp vu hong vorot gAnutu su vo vu hong rē? Om nabē geneḵo vu Anutu yō timu, loḵ nebē va sēn geneḵo arēm raḵ bē ngo getu ngaa pin sënë ala-ē? ⁸ Ē kē! Ham ahēmin pup ya? Geham tu alam los ayomin ggovek ya? Geham kwesuu he getu Anutu-yi-alam los bengōmin ggovek ya? Oga! Nabē ham tu yi alam los bengōmin yōnon, og mēm nivesa! In mēm he natu yi alam los bengōmin geving ham behil gēgin alam doḵ ti. ⁹ Sa kwag nevo nebē Anutu maḵ tung he sinarē nado nebē alam sēn denedo yah deminē lo, behe tu alam meris meris. Yik nebē sēn alam denenēr bē he nadiik lo, lob bē dengis he jaḵ alam pin malaj, mehōnon gangēr geving.

¹⁰ Alam-dob-yi denenēr he nebē he alam kwamin masēn in he tu Kerisi-yi-alam, gaḵ mēm ham saga nesepa loḵ Kerisi betu alam los kwamin. He su ayoh vu rē, gaḵ hameḵ alam los nimin wēēk. Hameḵ alam los bengōmin, gaḵ denelē he bē he alam nimin paya. ¹¹ Yōnon, he medo nadiikahēmin los ayomin neveu in bēl, gehe naraḵ vu in tob lu ngaa yō vu buk agu rot beberup gwēbeng. Alam denepesu nemaj gedeneketul he, gehe bōmin sēn he medo revuh doḵ lo ma. ¹² Gehe ngo nehevong huk bōp rot raḵ nemamin in doḵ vu he. Gedenenēr pelē raḵ he, rēḵ he najom raḵ in sir bē Anutu semu sir. Denedeginengin ngaa maggin raḵ he, rēḵ he nehalē sir mu. ¹³ Denēḵo gagek nipaya raḵ he, rēḵ he nanēr gagek ahē yes yah vu sir. Gedenenēr he nebē dob sënë yi sengo sengo nipaya he, log denelē he nebē alam hir ḵale ḵale sēn denekēḵēl ya nedo nenga lo. Rot beberup gwēbeng.

Alam Korint Detahu Paulus Yi Aggata

¹⁴ Sa su ḵevu ḵapiya sënë in bē gevong beham nimin namum rē. Gaḵ sa kwag vongin ham in sa nalug lo ham, lom sa bē bo horek vu ham. ¹⁵ Bē hil natevin alam sēn detahu ham loḵ Kerisi yi gagek lo, og hil rēḵ natevin sir ngahiseḵē rot, rēḵ mu ham amamin su ngahiseḵē nebē saga rē. Gaḵ yik sa sēn sa nanēr Kerisi Yesu yi Bengō Nivesa vu ham nyēdahis, om sēn sa nebē ham amamin soḵek. ¹⁶ Om sēn sa nanēr vu ham niwēēk bē ham sepa doḵ sa vahag. ¹⁷ Ham nebē sa nalug lo ham, om yik raḵ degwa saga sēn sa hevong Timoti yōk vu ham. Sa haḵo yi yom vu Kerisi betu sa nalug, om sēn sahēg neving yi pangsen rot in neggurek Mehōbōp babu yōnon. Om rēḵ bēr ham kwamin in ngaa sēn sa nesepa loḵ in setu Kerisi yi hur lo gök nahin. Yik senēr ngaa sēn sa nanēr vu Kerisi-yi-alam pin yoh vu nyēg pin bē desepa doḵ lo. ¹⁸ Maḵ ham la denekuung bē maḵ sa su rēḵ nōk vu ham rē, lom denēḵo sir raḵ bē sir gayeheng. ¹⁹ Rēḵ mu nabē Mehōbōp ngoḵek, og sēḵ nōk vu ham pevis bemēm sejak alam sēn denēḵo sir raḵ lo nij wēēk ni, gesa su rēḵ göneng in hir gagek rē. ²⁰ In gagek meris meris su netato Anutu yi nyēg rangah rē, gaḵ hil sepa doḵ megevong banon jaḵ og mēm. ²¹ Ham vongin bē sa gevong nabē tena? Ham bē sa gaḵo begō benōk vu ham-a? Ma ham bē sa kwag paya in ham besa nahub nōk-a?

5

Alam Korint Ti Vong Baggēb

¹ Sa hango bē ham ti nevong baggēb, lob baggēb sënë og nipaya rot balam dahis denegōnengin gesu deyoh vu bē degevong rē. Gagek lo nebē mehōti ḵo

ama venë.* ² Om maḵ ham ngo nahën neḵo ham raḵ-a? Maam ham dahun ham genimin namum! Gemaam ham gwetii mehō sën nevonḡ ngaa nebë aga na gesu medo geving ham! ³ Yönon, sa nado adingnë rëḵ sa kwag nevo ham. Lob vong bë sa nado ving ham yönon besa hango mehō sën nevonḡ ngaa agi yi ḡageḵ ggoveḵ ya. ⁴ Lob sa kwag nevo nebë sënë: Ham ngupin ham jaḵ hil Mehöböḡ Yesu arë, lob ham kwamin bo nabë sa nado ving ham beham nimin wëëḵ, log Mehöböḡ Yesu rëḵ bo niwëëḵ vu ham geving. ⁵ Gemëm ham gwetii mehō sënë na vu Satan in navi gesang gedëëin ngaa nipaya na. Hil gevong nabë sënë in mëm ḡerin yi nom vu Anutu, lob Anutu ḡeḵo anon nom doḵ Mehöböḡ yi buk vu tamusën.

Alam Korint Degetii Mehö Nipaya Na

⁶ Ham neḵo ham raḵ sënë og ngaa nipaya, ma ham su raḵ ni rë? Yiist* og yik mahen teḵa rëḵ nevonḡ brët böḡata menerig. ⁷ Om ham gwetë yiist* muḡeng na geham natu brët mewis sën yiist* su loḵ nedo rë lo. In Kerisi tu sipsip Buk-ggöksën-yi* bediḵ in natu hil seriveng. ⁸ Nebë saga om hil galë Buk-ggöksën-yi* gehil su najom yiist* muḡeng ahon, in yiist* saga og aggata nipaya yi benipaya rot. Gaḵ hil ḡaḵo brët sën yiist* main lo natu hil nos Buk-ggöksën-yi*. Brët sënë nebë hil natu alam-ḡageḵ-niröḡ-yi los nanër ḡageḵ anon mu.

⁹ Log sa ḵevu loḵ ḵapiya ngwë sën sa ḵevu yöḵ vu ham wireḵ lo nebë ham su gwa jaḵ alam sën denevonḡ bagḡëḡ lo. ¹⁰ Sa su nër bë ham gweruu demimin vu alam pin vu dob sënë sën denevonḡ bagḡëḡ lo rë, gevu alam sën malaj anonin mehō ngwë hir ngaa lo rë, gevu alam hodeḵ los alam sën denesepa loḵ anutu-kuungsën lo veröḵ yi rë. Nabë ham gwevu alam nabë sënë na veröḵ yi, og ham rëḵ gwevu dob sënë gena medo tena? ¹¹ Rëḵ ḡageḵ sën sa ḵevu yöḵ vu ham lo degwa nebë sënë: Nabë Kerisi yi mehō ti gevong bagḡëḡ ma, mala anonin mehō ngwë hir ngaa ma, nesepa loḵ anutu-kuungsën ma, nenër ḡageḵ nipaya ma, nenum menekeyevin ma, neḵo mehō ngwë hir ngaa, og ham su bengwëḡ geving yi! Gaḵ ḡëḡ beham su gwa nos geving yi. ¹² Sa su tu jaas in bë ḡango alam dahis hir ḡageḵ rë ḡaḵ ma, rëḵ Kerisi-yi-alam og maḵ ham yoh vu bë ḡwengö hir ḡageḵ bejaḵ nij. ¹³ Gaḵ alam sën denedo nenga lo, og Anutu yö rëḵ ḡengö hir ḡageḵ. Rëḵ mu ham gwetii mehō nipaya sënë na in ham, nabë sën deḵevu menegḡëḡ loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo.

6

Kerisi-yi-alam Su Degevong Kot Vu Arij

¹ Log sa hangö bë ham alam vahi hir ḡageḵ negḡëḡ vu arij lo vahi sën Kerisi-yi-alam lo, lob deneya vu alam dahis sën detu jaas lo in bë degengö hir ḡageḵ. Saḡaḵ su yoh vu rë. In Kerisi-yi-alam teta denedo vu ham bedeyoh vu bë degengö ḡageḵ medeseggi, om nebë va sën nij nelëlin sir-ë? ² Hil sën Anutu-yi-alam hil lo hil rëḵ ḡango alam-dob-yi pin hir ḡageḵ vu tamusën, ma ham su raḵ saga ni rë? Yönon, ham rëḵ ḡwengö mehönon pin hir ḡageḵ, om maḵ ham yoh vu bë ḡwengö ḡageḵ mahen mahen nabë saga megwero! ³ In hil rëḵ ḡango angër hir ḡageḵ geving, om hil ayoh vu rot bë ḡango ngaa dob sënë yi ḡageḵ meris meris pin. ⁴ Loḵ nebë va sën ham ḡageḵ negḡëḡ vu ham rëḵ ham neya vu alam sën denedo nenga in Kerisi-yi-alam lo in bë degengö ham ḡageḵ-ë? ⁵ Sa ḵevu ḡageḵ sënë in bë ham nimin namum! Ma ham mehöti su los kwa menedo in bë ḡengö ham ḡageḵ rë? ⁶ Om sën ham ti nenër ngwë, lob luho denepavis medeneya vu alam sën su denesepa loḵ Kerisi rë lo in bë degengö luho hir ḡageḵ-ë?

* 5:1: Sën Paulus nër bë ama venë lo, og maḵ nër raḵ ama venë ngwë tamusën.

⁷ Yönon, bë ham gwevong gagek vu arimin, og saga ham vong paya beham vës vorot. Gağ bë ham arimin ti gevong paya vu ham rëk ham nanër nabë, “Ggovek, gagek ma!”, og sagak ham nevonğ nivesa. Genabë ham arimin la degekuungin ham medegodek ham ngaa, rëk ham gwelë sir mu, og sagak nivesa. ⁸ Rëk ma geham ngo nevonğ paya vu ngo arimin sën Kerisi-yi-alam sir lo beham nekuungin sir genehodek hir ngaa! ⁹ Alam sën denevong ngaa nipaya lo su rëk arëj in Anutu-yi-nyëg rë. Ma ham su rak gagek sënë ni rë? Alam sën denevong baggëb, galam sën denesepa lok anutu-kuungsën lo, galam sën nij nelëlin reggaj los venëj geya denevong baggëb vu maluh los avëh ngwë lo, gemaluh sën ahëj neving ngaa nebë avëh bedenevong ngaa nimumsën vu maluh ngwë lo, ¹⁰ galam sën denevong hodek lo, galam sën malaj anonin mehö ngwë hir ngaa lo, galam sën denenum medenekeyevin lo, galam sën denenër pelësën lo, galam sën deneko mehö ngwë hir ngaa jeggin lo. Ham su gwekuung nabë alam sën rëk arëj in Anutu-yi-nyëg, gağ rëk nama! ¹¹ Lob ham la denevong nebë sënë wirek, rëk Anutu ripek ham ggovek ya beggoin ham rak beko ham yah tu yi ngaa, lob nër ham ggovek ya nebë ham alam yohvu. Hil Anutu vong nebë sënë rak yi Anon Vabuung gedegwa rak Mehöböp Yesu Kerisi.

Hil Gağo Anutu Arë Jak Jak Hil Navid

¹² Yönon, ngaa pin og yoh vu bë sa gevong! Rëk mu ngaa pin su rëk dok vu sa rë. Kë', ngaa pin og yoh vu bë sa gevong! Rëk mu sa su rëk gevong ngaa ti benatu sa alag in gegin sa rë. ¹³ Yönon, noseğ hil ahëd kevus yi ngaa gehil ahëd kevus neggëp in bë hil aga nos, lok tum Anutu rëk kevoh luhoho na dok ti. Rëk mu hil navid su neggëp in bë hil gevong baggëb rë, gağ yik Mehöböp yi ngaa, geMehöböp tu hil navid ala. ¹⁴ Anutu nër beMehöböp kedi rak bevuu alam-diiksën ya, lob niwëek saga sën rëk gevong behil rëk kedi jak geving nabë saga. ¹⁵ Mağ ham rak ni bë ham navimin tu Kerisi navi len ti ti lo? Om mağ yoh vu bë sa kehe Kerisi navi len ti vër megevong natu avëh baggëb navi len ti? Ma! Su yoh vu rë! ¹⁶ Ma ham su rak ni rë? Mehöti luho avëh baggëb ti bë degodek sir og yik luho detu anon timu nebë saga, in Anutu nër gagek menare vorot rak maluh los avëh bë, “Bë degehov sir og detu anon timu!” ¹⁷ Rëk mehöti sën ga jak Mehöböp lo og yik luho anon timu. ¹⁸ Om ham nimin dëlin baggëb gebeya in. Ngaa nipaya vahi pin sën mehönon denevong lo, og neggëp nenga in navij, gağ mehöti sën gevong baggëb lo, og vong paya vu yö navi. ¹⁹ Ham navimin tu Anon Vabuung yi dub vabuung, ma ham su rak ni rë? Anutu vong yök vu ham ggovek ya benedo lok ham ayomin, geham navimin su ala ham rë gağ Anutu. ²⁰ In bago ham yom rak ngaa böpata rot beham tu yi ngaa, om ham gweko Anutu arë jak, jak ham navimin.

7

Maluh Los Avëh Degeko Sir Nabë Sënë

¹ Mëm sa bë kevü gagek dok nah tepëk sën ham kwevu lok ham kapiya lo. Nabë mehöti gegin yi gesu geğo avëh rë, og mëm nivesa. ² Rëk mu baggëb neggëp, om alam pin degeko venëj natu sir, gavëh pin dejak reggaj natu sir. ³ Maluh navi tu venë yi ngaa, om su nanërin yi. Log avëh nebë saga, navi tu regga yi ngaa om su gulin yi. ⁴ Avëh su tu navi ala rë, gağ regga tu ala. Gemaluh nebë saga, maluh su tu navi ala rë, gağ venë tu ala. ⁵ Melu ko ham om ngwë su geruu demi vu ngwë begulin navi. Yönon, nabë melu najoo gagek dok ti nabë melu gulin navimin dus ti gemelu medo menajom jak vu Anutu rë, og mëm nivesa. Lok mëm tum melu medo dok ti gök nahin, in nabë nama og melu su yoh vu bë rëk najom ham ahon rë geSatan rëk pelëpin meluu.

⁶ Sengo kwag nevo gagek sene besa kevu yok vu ham, gak su horek sogek ti re, ⁷ in sa be alam pin demedo maluh bu los aveh bu nabé sen sa. Rêk mu Anutu vo niwëek ggelek alam yoh vu yo kwa. Gadu mehö ngwë rot bevo huk vu sir be demedo avëh bu, ma maluh bu, rêk vo huk ngwë vu mehö ngwë om su deyoh vu be demedo bu re.

⁸ Log sa be naner gagek ti vu alam sen nahen gesu deneko sir re lo, gevu avëh alov nabé: Bé demedo nabé sa, og mém nivesa. ⁹ Rêk mu nabé su deyoh vu be denajom sir ahon re, og maam degeko sir. In nabé degeko sir og nivesa, in rêk ayoj gurekin sir rot begevong paya vu sir.

¹⁰ Log sa be naner gagek ti vu maluh los avëh sen denejom nemaj ggovek lo, rêk su sengo sa horek re gak Mehöböp yi horek. Nabé: Avëh su gevuu regga! ¹¹ Gak nabé gevuu regga, og yo medo meris. Gak nabé nama, og luho regga degero gagek genah vu yi gökin. Gemaluh su juuk vené nabé saga! ¹² Log gagek vahi sene og sengo naner, gak su Mehöböp yi gagek re. Nebé: Nabé hil arid ti vené su ayo neya timu vu Kerisi re, rêk avëh sene ahé ving be medo geving yi, og hil arid sene su juuk yi. ¹³ Log nabé avëh ti regga su ayo neya timu vu Kerisi re, rêk maluh sene ahé ving be medo geving yi, og su gevuu regga. ¹⁴ In ham rak ni, mehö sen su ayo neya timu vu yi re lo tu Anutu yi ngaa, in luho vené detu anon timu, log avëh sen su ayo neya timu vu yi re lo tu Anutu yi ngaa, in luho regga detu anon timu. Gak be nama, og naluj lo rêk nabé alam dahis, rêk ma gedetu vabuung. ¹⁵ Rêk nabé ngwë sen su ayo neya timu vu Yesu re lo nidëlin ngwë og ggovek. Horek ti su deginengin hil arid ma avëhnöd sene benërin re, gak gevuu gena. Rêk mu Anutu vongin be ham medo revuh. ¹⁶ Hong avëh! Mak geyoh vu be gedok vu reggam benatu Kerisi yi mehö ma ma? Su geraç ni re! Gehong maluh! Mak geyoh vu be gedok vu venem benatu Kerisi yi avëh ma ma? Su geraç ni re! Om melu su gwetah ham ver pevis re.

Ham Medo Nabé Sen Ham Nedo gAnutu Ggoin Ham Rak Lo

¹⁷ Rêk mu ngaa sen Mehöböp vo ggelek ham ti ti lo, gehuk sen ham nedo lok bAnutu ggoin ham rak beham tu yi ngaa lo, og ham ngo medo nabé saga. Sa nehevong horek nebé sene vu Kerisi-yi-alam yoh vu nyëg pin. ¹⁸ Nabé mehöti rah* navi ggovek lok mém Anutu ggoin yi rak betu yi ngaa, og saga su gero navi nah bebun. Log nabé mehöti su rah* navi re rêk Anutu ggoin yi rak betu yi ngaa, og su gerah* navi, gak medo nabé sen nedo vorot lo. ¹⁹ In sen hil gerah* navid lo, og yik ngaa meris. Gesen hil su gerah* navid re lo, og yik ngaa meris ving. Gak be hil sepa dok Anutu yi gagek og mém ngaanon. ²⁰ Om ham gwevong noh vu ngaa sen ham medo nevong bAnutu ggoin ham rak tu yi ngaa lo. ²¹ Nabé mehöti bago hong megetu yi ngaa in gwevong huk vu yi meris, lok Anutu ggoin hong rak megewërin hong yah vu yi, og yik ggovek gesu kwam paya in hong, gak malam sepa hong huk saga megwevong. Rêk mu nabé genatok vu aggata geneggëp megeyoh vu be gebo hong ver in hong ala sen deginengin hong lo, og mém nivesa. Gebo hong ver in nema bengo gwëgin hong. ²² In mehö sen tu mehö ngwë yi ngaa lo, og Mehöböp ggoin yi rak in be natu Mehöböp yi mehö los arë. Log mehö los arë sen Anutu ggoin yi rak lo, og ggoin yi rak in be mehö saga su rêk gëgin yi gökin re, gak natu Kerisi yi ngaa. ²³ Anutu bago ham yom rak ngaa böpata, om ham natu yi ngaa gham su natu mehö ngwë hir ngaa mededëginengin maggin jak ham. ²⁴ Arig lo, ham malamin sepa huk sen ham nevong wirek gAnutu ggoin ham rak tu yi ngaa lo.

Gagek Rak Maluh Los Avëh Sen Denedo Bu Lo

²⁵ Log ham loḵ tepëḵ in avëh avö vu sa loḵ ham ḵapiya nebë, “Yoh vu bë deḵ maluh ma nama?” Mehöböp su tateḵin ngaa saga vu sa rë, rëḵ mu vo semusën vu sa in bë sa gevonḡ yi huk nivesa, om sa bë nanër sengo sa gageḵ ti jaḵ avëh avö lo. ²⁶ Sa kwag nevo bë: Vu buk sagi ngaa maggin netöḵ vu hil, om maam ham ngo medo bu nabë sën ham nedo gwëbeng agi. ²⁷ Nabë geḵo avëh ggoveḵ, og su kwam bo nabë gejuuk yi. Gaḵ nabë su geḵo avëh rë, og su gesero avëh nabë gweko. ²⁸ Rëḵ mu nabë gweko avëh, og su gevonḡ ngaa nipaya rë. Genabë avëh avö jaḵ maluh, og su vonḡ ngaa nipaya rë. Gaḵ mu maluh los avëh sën deneko sir lo, og rëḵ degeḵo maggin vu dob sënë, lob sa bë ngaa nebë sënë su natöḵ vu ham.

²⁹ Arig lo, sa nanër nebë sënë vu ham in buk dus raḵ. Om alam sën los venëḵ lo degevonḡ huk vu Mehöböp nabë alam sën venëḵ ma lo. ³⁰ Galam sën denesu in hir heljeng lo degevonḡ huk vu Mehöböp nabë alam sën su denesu rë lo. Galam sën denepiseḵ in ngaa nivesa töḵ vu sir lo, degevonḡ huk nabë alam sën su denepiseḵ rë lo. Galam sën denebago ngaa lo degevonḡ huk vu Mehöböp nabë alam sën heḵ kupeḵ ma lo. ³¹ Galam sën denevonḡ huk in ngaa dob yi lo, og su degelë ngaa dob yi nabë hir ngaanon. In hil araq ni bë dob sënë rëḵ pekwë yi menatu agga ngwë jaḵ yönon.

³² Sa nig lël bë ham su kwamin na ngahi. Mehöti sën su neḵo avëh rë lo, og kwa neya vu Mehöböp yi huk timu in bë Mehöböp kwa vesa in yi. ³³ Gaḵ mehö sën neḵo avëh lo, og kwa neya vu ngaa dob yi in bë venë kwa vesa in yi, ³⁴ lob kwa neya luu luu. Gavëh bu ma avëh avö, og yoh vu bë kwa na vu Mehöböp yi huk timu megevonḡ huk in bë navi los ayo yö gep niröp. Gaḵ avëh sën neraq maluh lo, og kwa neya vu ngaa dob yi benevonḡ huk in bë regga kwa vesa in yi. ³⁵ Senër gageḵ sënë in bë doḵ vu ham beham medo nivesa. Sa su hevong in bë deginengin ham rë, gaḵ sa bë ham medo niröp begwevonḡ Mehöböp yi huk noh vu buk, gengaa ngwë su geḵo ham kwamin seggi.

³⁶ Nabë mehöti kwa neya luu luu bë mak nevonḡ paya vu nalu in nedo rot bavëh bu raḵ, gaḵ ahë ving bë jaḵ maluh rëḵ ma gedenejom yi ahon rot, og maam mehö sënë gevonḡ noh vu yö kwa. Nabë gevonḡ bavëh avö sënë jaḵ maluh, og ggoveḵ, mehö sënë su nevonḡ ngaa nipaya rë. ³⁷ Rëḵ mu nabë ngaa ti su vonḡ newa newa loḵ yi rë gesu kwa neya luu luu rë, gaḵ ayo niwëek genër vorot bë nalu yö medo bu, og yik ggoveḵ, nevonḡ nivesa. ³⁸ Nebë saga om nabë mehöti gevonḡ menalu jaḵ maluh og nivesa. Log mehöti bë najom nalu ahon gesu jaḵ maluh rë, og nivesa rot. ³⁹ Nabë avëh ti regga yö nahën nedo mala vesa, og mala sepa regga timu. Rëḵ mu nabë regga nadiik gevonḡin bë jaḵ maluh ngwë, og jaḵ. Rëḵ mu jaḵ maluh sën nesepa loḵ Mehöböp lo ti. ⁴⁰ Rëḵ mu sengo kwag nevo nebë: Nabë medo meris, og rëḵ kwa vesa rot. Lob sa kwag nevo nebë Anutu yi Anon Vabung nedo ving sa bevo kwa vu sa.

8

Reggu Sën Denetung Netu Seriveng Vu Anutu-kuungsën Lo

¹ Log ham loḵ tepëḵ in reggu sën denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo loḵ ham ḵapiya. Yönön, “Hil los kwad!” rëḵ mu hil kwad nevonḡ mehil nehako hil raḵ, gaḵ bë hil ahëd geving mehönön og saga sën nevonḡ behil nekedi los nid wëek. ² Nabë mehöti kwa bo nabë yö neraq ngaa pin ni ggoveḵ ya, og mehöti saga yö nahën gesu kwa töḵ raḵ yönön rë. ³ Gaḵ nabë mehöti ayo ya timu vu Anutu, og Anutu raḵ ni bë yi mehö saga. ⁴ Om sa bë nanër gageḵ jaḵ reggu sën denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo nabë: Hil araq ni bë anutu-kuungsën sënë su ngaanon rë. Besu anutu ngahi denedo rë, gaḵ yik Anutu perureḵ timu nedo. ⁵ Yönön, ngaa ngahiseḵë denedo

ggëp yagek los dob, lob alam dahis denenër sir nebë anutu lo. Kë', anutu los mehöböp ngahisekë nebë sënë denedo, ⁶ rëk mu hil narak ni bë Anutu timu nedo, sën hil Amad Anutu sogek. Ngaa pin degwajsekë yi, gehil degwad yi. Geyik Mehöböp perurek timu nedo, sën Yesu Kerisi, beyö tung ngaa pin. Behil nado malad-tumsën rak yi. ⁷ Rëk Kerisi-yi-alam vahi su derak gagek sënë ni rë, om sir la nahën denekuung bë anutu-kuungsën denedo. Om sën nabë dega reggu sën alam dahis denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo, og denelë bë ngaanon, lom ayoj neggönengin gekwaj nevo bë ngaa nipaya neggëp vu sir. ⁸ Yönon, Anutu su nelë nos sën hil naha lo lom nelë hil paya ma nivesa rë. Nabë hil nid dëlin nos vahi, og saga su rëk semu hil rë. Log bë hil aga reggu pin, og hil su rëk nid paya jak rë. ⁹ Rëk mu ham gwegin ham. Nabë ham nevong ving Anutu niwëek beham yoh vu bë gwa reggu saga, rëk mehö sën su nevong ving niwëek rë lo bë gelë ham geham gwa, og ham rëk gwevong paya vu yi bengaa nipaya rëk kepë yi.

¹⁰ Hong mehö sën gerağ gagek ni ggovek-e! Nabë gena medo gegwa reggu gëp anutu-kuungsën yi dub, genabë mehöti sën ayo neggönengin lo gelë hong, og mak rëk gwevong bemehö saga ga anutu-kuungsën yi seriveng geving. ¹¹ Gwelë! Hong mehö los kwam, rëk nabë gwevong nabë saga, og rëk gebasap mehö sën Kerisi diik in yi lo ti berëk mala nama in ayo neggönengin. ¹² Bë ham gwevong nabë saga, lob ham arimin lo vahi sën ayoj neggönengin lo degelë bedevong ngaa sën ayoj neggönengin lo, og ham nevong paya vu sir gevu Kerisi ving. ¹³ Om nabë nos los reggu sën sa naha lo nekepë arig lo, og maam sa su rëk aga nah gökin rë rot besa nadiik, in sëk gevong bengaa nipaya kepë arig lo.

9

Paulus Kwa Vesa In Su Neğo Monë Rak Huk Sinarë Rë

¹ Mak setu mehöti yi ngaa meris-a? Ma sa su sinarë ti rë? Mak sa su halë hil Mehöböp Yesu rak malag rë? Gehuk sën sa nehevong vu Mehöböp lo, mak su anon ham rë? ² Yönon mak mehö la su derak sa nig bë sa sinarë ti rë, rëk mu ham og ham ngo rak ni, in ham vong ving rak sa gagek, lob saga tato rangah bë Mehöböp yi sinarë sa.

³ Kë'! Lok senër yah vu alam sën denenër pelë rak sa lo bë: ⁴ Mak su yoh vu bë Kerisi-yi-alam dedok vu he medebo nos los bël kul vu he rë genama? ⁵ Ma mak su yoh vu bë he gağo Kerisi yi avëh medenatu he venëmin in degeğo dok geving he nabë sën sinarë vahi geMehöböp ari lo losho Pita denevong-ë rë? ⁶ Gemak alu Barnabas ngo luu mu, balu su ayoh vu bë gevuu huk navimin yi geKerisi-yi-alam dedok vu aluu rë? ⁷ Om mak alam-begö-yi tena denebağo yö hir nos los tob gengaa begö yi in bë degevong begö jak-a? Ma! Alam-begö-yi su denevong nebë saga rë! Log mehö sën nevaroh huk wain lo, og yö neğo anon menegga. Log mehö sën neğin burmakau lo, og nepip hir rur menenum. ⁸ Om gagek sën sa nanër agi lo, og su mehönon meris yö hir gagek rë, gağ dekevu meneggëp lok Horek ving. ⁹ Moses kevu gagek meneggëp lok yi horek bë, "Bë burmakau gevong huk mebakë wit* lu ngaa, og su genaduu avi." Mak Anutu yö nër rak burmakau mu, ¹⁰ ma nenër rak hil mehönon ving-a? Gağ yik nenër gagek sënë rak hil mehönon ving! In mehö sën nevong huk menejeliin dob lo nevo kwa in nos bë anon dok, gemehö sën nepelubin wit* gahis vër lo medo nevo kwa in in rëk ga geving. ¹¹ Nebë saga, om he nehevong huk in bë adok vu ham anomin, om yik yoh vu bë ham dok vu he navimin megwevong nos los ngaa dob yi vahi vu he! ¹² Gağ ham nelok vu alam vahi nebë saga, om yoh vu bë ham dok vu he mekesuu sir. Rëk mu he hağo Bengö

Nivesa yök vu ham, log he nado los maggin gehe su nehaço ngaa vu ham rë, in he nimin lël bë he su agërin Kerisi yi Bengö Nivesa in ham. ¹³ Alam sën denevong huk loç dub-vabuung-böp lo, og deneko hir nos los reggu teka vër in jepö medenegga. Ma ham su rak sënë ni rë? ¹⁴ Om sën Mehöböp nër gagek nare vorot bë alam sën denevong yi huk medenenër Bengö Nivesa rangah lo, og degeko ngaa sën dok vu navij lo vu Kerisi-yi-alam sën denanër Bengö Nivesa rangah vu sir lo. ¹⁵ Rëk sa su haço ngaa ti nebë sënë vu ham rë. Log gwëbeng sënë ving og sa su kevu gagek sënë in bë gaço ngaa nabë sënë vu ham rë, log sa su rëk pekwë sa megaço rë, gaç sa kwaç vesa rot in sa su nehaço ham ngaa saga rë. Om nabë sa nadiikahëg menadiik na, og ggovek gesa su rëk ketag nos lu ngaa vu ham rë. ¹⁶ Sa su nehaço bengög rak in sën sa nanër Bengö Nivesa rangah agi rë, in Anutu vo huk sënë vu sa lob sa su yoh vu bë gevuu na rë. Gaç nabë sa gevuu na gesa su nanër Bengö Nivesa rangah rë, og gëp in sa! ¹⁷ Bë sengo gevong huk sënë noh vu sengo kwaç, og maç sëç gaço monë jak. Rëk mu sa su kwaç nevo huk sagi behooïn sa rak in bë sa gevong rë, gaç Anutu yö vo loç ya sa nemaç om sa su yoh vu bë gevuu na rë. ¹⁸ Om sa su haço nyëvewen ti rak rë, gaç sa haço nyëvewen nebë sënë: Ngaa sën seyoh vu bë gaço jak Bengö Nivesa lo, og yik sa su nehaço rë gema. Sa nanër Bengö Nivesa sënë vu alam nyëmasën beyik sa nyëvewen lo ggovek sënë.

Paulus Tu Alam Pin Hir Hur-huk-yi

¹⁹ Su mehöti yi hur sa rë! Rëk sengo nehevong sa tu alam pin hir hur in bë sa gaço alam ngahisekë nom. ²⁰ Om sën sa hevong sa tu alam Yuda ti rak alam Yuda malaj in bë segërin alam Yuda nom. Rëk Moses yi horek sën denesepa loç lo su nejom sa ahon niwëek rë, gaç sa nesepa loç yi horek rak malaj in bë sa gaço sir nom vu Anutu. ²¹ Log sën sa nado ving alam sën su denesepa loç Moses yi horek rë lo, og sa nesepa loç hir aggata in bë sa gaço alam sën Moses yi horek main sir lo nom vu Anutu. Rëk sënë su nebë sa hevuu Anutu yi horek rë, gaç sa nesepa loç Kerisi yi horek. ²² Log sën sa nado ving alam sën ayoj neggönengin ngaa lo, og sa nahönengin ngaa nebë saga ving in bë sa gaço sir nom. Gesa nesepa loç alam pin vahaj in bë sa gaço sir vahi nom. ²³ Sa nehevong huk pin sënë in bë Bengö Nivesa na menoh vu nyëç pin geBengö Nivesa rëç semu sa geving.

Hil Serög Niwëek Begako Madub-kesuusën-yi

²⁴ Ham rak ni bë alam sën deneserög in bë dekesuu sir lo, sir pin deneserög, rëk mu sir timu nekesuu meneko kupek. Om ham gwevong nabë saga! Ham serög niwëek in ham kwesuu megweko kupek-yagek-yi. ²⁵ Lob alam pin sën denevongin bë dekesuu sir vahi lo, og denekom sir ahon gemedo denetahu sir rak buk. Denevong nebë sënë in bë degeko madub sën mehönon denero rak kele ris, berëç meran na pevis lo, gaç hil og hil nehevong in bë gaço madub nivesa sën medo degwata lo. ²⁶ Om sa neserög, og sa su neserög gemalaç malaç rë; gesa napëeng mehö ngwë, og sa su nehetë nemaç meneketul nyëç meris meris rë. ²⁷ Sengo netahu sa loç ngaa maggin in bë naviç gengoin. In bë sëç nanër balam vahi denam log tum Anutu juuk sa besa medo tamu.

10

Hil Gegin Hil In Pelëpinsën Rëç Kepë Hil

¹ Arig lo, sa bë nanër vu ham nabë beggob neyoh vavunë meneli hil kenud lo ya wirek lob Loo-kök ruu yi ya vahi vahi gedeyoh tewit medeya. ² Log sir pin deripek bël rak beggob los loo nebë saga benetato bë detu Moses yi alam. ³ Lob sir pin degga nos sën Anutu yi Anon Vabuung vong yam lo, ⁴ gesir pin

denum bël sën Anon Vabuung vong yam lo. Denum bël sën Anon Vabuung vong meneya ving sir beberup loḵ gelong lo, lob gelong saga yik Kerisi. ⁵ Rëḵ ma gesir ngahiseḵë denvong ngaa nipaya bAnutu ahë sengën vu sir, om sën kevoh sir mesekëḵ neggëp nyëḡ yu meris meris. ⁶ Lob ngaa pin sënë tato vu hil bë hil su malad anon in ngaa nipaya nabë sën malaj anonin agi. ⁷ Geham su sepa doḵ anutu-kuungsën yi ngaa nabë sën sir la denvong wirek-ë. In gageḵ nër neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë, “Alam Israel to denedo in bë dega los denanum log mëm dekedo raḵ in bë dedöo medejaḵ sir. ⁸ Log hil su gevong baggëb nabë sën sir la denvong wirek besir 23,000 malaj ma hes ti lo. ⁹ Gehil su seggi Mehöböp nabë sën sir la deseggi wirek lob nyël gga sir bemalaj ma lo. ¹⁰ Geham su gwevong ayemin vu Anutu nabë sën alam la denvong ayej vu wirek lob Anutu vong yi angër ya kevoh sir bemalaj ma lo. ¹¹ Ngaa pin sënë töḵ vu alam Israel in bë mehönön pin dejaḵ ni, lob gageḵ sënë neggëp loḵ ḵapiya in bë bo kwa vu hil mehönön sën hil nado gwëbeng gedob vongin govek na agi. ¹² Om mehö sën yö kwa nevo yi bë nare niwëëḵ lo gegin yi nivesa in rëḵ bës. ¹³ Seggisën sën netök vu ham lo, og saga su agga ngwë rë, gaḵ yik luho seggisën sën netök vu alam pin lo neggëp ti. Rëḵ Anutu su mehö kwa luu menetuhin ham rë, om rëḵ gërin seggisën sën rëḵ kesuu ham nimin wëëḵ lo in ham. Gaḵ nabë seggisën natök vu ham, og rëḵ Anutu tato aggata in ham noh nenga in geham bare niwëëḵ gesu ngaa nipaya kepë ham.

Hil Su Ayoh Vu Bë Tamuin Anutu Luho Memö Nipaya Doḵ Ti Rë

¹⁴ Arig lo! Sahëḡ neving ham om ham gweruu demimin vu anutu-kuungsën yi ngaa geham beya in. ¹⁵ Ham alam los kwamin, om senër vu ham geham ngo rëḵ seggi sa gageḵ. ¹⁶ Kap los semusemu sën hil najom raḵ los ahëd nivesa vu Anutu lo, sënë vo Kerisi niḵöḵ ggelek hil besupin hil loḵ ti ma ma? Log brët sën hil nedebu ggelek hil lo, maḵ sënë vo Kerisi navi ggelek hil besupin hil loḵ ti ma ma? ¹⁷ Yik brët timu, rëḵ supin hil ngahiseḵë loḵ ti behil atu anon timu, in yik hil pin naha brët timu.

¹⁸ Ham kwamin bo alam Israel rë. Sën denetung seriving raḵ ya jepö log denegga vewen lo, og denetung in bë ngupin losho Anutu sën yi jepö agi doḵ ti ma ma? ¹⁹ Ma senër va sënë? Senër bë anutu-kuungsën yi seriveng ngaa anon-a? Ma senër bë anutu-kuungsën yö ngaa anon-a? ²⁰ Ma! Senër bë ngaa sën alam dahis denetung seriveng vu lo, saga denetung vu memö nipaya, gaḵ su denetung vu Anutu rë. Lob sa bë ham los memö nipaya saga su ngupin ham doḵ ti. ²¹ In ham su yoh vu bë nanum doḵ Mehöböp yi kap genanum doḵ memö nipaya yi kap geving rë. Log ham su yoh vu bë gwa nos jak Mehöböp yi tevor gegwa jak memö nipaya hir tevor geving rë. ²² Maḵ bë hil gevong beMehöböp ahë sengën vu hil-a? Gemak hil nid wëëḵ kesuu yi?

Hil Gako Anutu Arë Jak Noh Vu Buk

²³ Yönon! “Ngaa pin og yoh vu bë hil gevong” rëḵ mu ngaa pin su rëḵ doḵ vu hil rë. Kë! “Ngaa pin yoh vu bë hil gevong”, rëḵ ngaa pin su nevong niwëëḵ vu hil sën Kerisi-yi-alam lo rë. ²⁴ Mehöti su kwa bo nabë gegin yi jak ngaa nivesa, gaḵ ham pin kwamin bo alam vahi beham gwëgin sir nivesa. ²⁵ Reggu sën ham nebaḡo ggëp maket lo, og ham gwa. Ham su kwamin na ngahi begwevong tepëḵ in nabë, “Anutu-kuungsën hir seriveng ma ma?” ²⁶ In hil arak ni bë, “Dob sënë los ngaa pin sën nedo dob-ë, yik Mehöböp yö ti yi ngaa pin.” ²⁷ Nabë mehöti su vong ving Yesu rë, rëḵ tahi ham bë ham na megwa nos geving yi, lob ham kwamin bo nabë na, og ggovek. Ham na megwa ngaa sën gevong vu ham lo, geham su kwamin na ngahi begwevong tepëḵ in. ²⁸ Rëḵ mu nabë mehö ngwë nanër vu ham nabë, “Sënëḵ reggu seriveng anutu-kuungsën

yi!", og ham kwamin bo mehöti sën nër gägek vu ham aga beham su gwa, in ayo neggöneng in.

²⁹ Degwa sën senër bë ham su gwa reggu agi lo su neggëp vu ham rë, gaḵ neggëp vu mehö sën ayo neggöneng in lo. Log nabë sa kwag bo anutu-kuungsën yi seriveng nabë ngaa meris, og sa su rëḵ ga rë, in mehö sën ayo neggöneng in lo rëḵ kwa na ngahi megelë sa paya. ³⁰ Rëḵ mu nabë sa najom jaḵ na vu Anutu los ahëḡ nivesa in reggu gesëga, og alam sën ayoj neggöneng in lo rëḵ denanër gägek nipaya jaḵ sa in va? ³¹ Om doḵ buk sën ham gwa ma ham nanum, ma ham gwevong ngaa ti lo, og ham gwevong ngaa pin sënë in bë geḵo Anutu arë jaḵ. ³² Ham kwamin bo alam pin, alam Yuda los alam Grik, gAnutu-yi-alam, beham su gwevong ngaa sën negelu vahaj bengaa nipaya nekepë sir lo. ³³ Ham gwevong nabë sën sa nehevong lo. Sa nehevong ngaa pin in bë alam pin degelë nivesa. Sa su nehevong in bë doḵ vu sa rë, gaḵ sa nehevong ngaa pin in bë doḵ vu alam pin bedegërin sir nom vu Anutu.

11

¹ Ham gwevong ngaa mesepa doḵ sa vahag nabë sën sa nesepa loḵ Kerisi vaha.

Avëh Degenum Yuj Medenajom Jaḵ

² Ham nevong nivesa, in ham ngo medo nesepa loḵ gägek sën sa haḵo meyök nër vu ham wirek lo menejom ahon. ³ Rëḵ sa hevongin bë ham jaḵ ni nabë Kerisi tu maluh pin alaj, gemaluh detu venëj ala, gAnutu tu Kerisi ala. ⁴ Om nabë maluh ti genum yu in najom jaḵ, ma nanër Anutu yi gägek rangah, og mehö saga ḵo yi raḵ kesuu ala. ⁵ Log nabë avëh ti su genum yu rë genajom jaḵ ma, nanër Anutu yi gägek rangah, og ḵo yi raḵ kesuu regga in nevong paya nebë saga, genabë nakër yu mepepaab jaḵ og nevong paya nebë saga ving beyiḵ luho neggëp ti. ⁶ Gaḵ nabë avëh ti su genum yu rë, og ham kweping yu viis na. Rëḵ nabë ni nemumin bë su keping yu ma nakër yu na rë, og maam yiḵ genum yu. ⁷ Gaḵ maluh og su degenum yuj in Anutu semu sir nebë yi in tato nabë Anutu mehö los niwëëḵ, rëḵ avëh og tato nebë maluh los niwëëḵ bekesuu yi. ⁸ In Anutu su semu maluh raḵ avëh rë, gaḵ semu avëh raḵ maluh. ⁹ Log Anutu su tung maluh in bë gadu avëh rë, gaḵ tung avëh in bë gadu maluh. ¹⁰ Nebë saga, om avëh yö degenum yuj in tato nabë deneggurek reggaj babuj, bangër lo degelë. ¹¹ Rëḵ mu avëh su yoh vu bë yö gegin yi genidëlin maluh rë, log maluh su yoh vu bë yö gegin yi genidëlin avëh rë, gaḵ detu Mehöböḵ yi alam, om luho dedoḵ vu sir vewen vewen. ¹² In Anutu semu avëh raḵ maluh kweben, loḵ mëm avëh denëḵo maluh. Rëḵ mu degwa vu Anutu.

¹³ Ham ngo nanër rë. Nabë avëh su genum yu rë genajom jaḵ vu Anutu og maḵ sënë nivesa? ¹⁴ Gaḵ nipaya, in hil maluh gavëh hil aggata tato vu ham nebë: Nabë maluh ti yu viis duḵ ading rot kesuu avëh, og rëḵ ni namum. ¹⁵ Gaḵ nabë avëh gevong beyu viis duḵ ading, og sagraḵ yi vuneḵsën nivesa. In Anutu yö tung bë yu viis duḵ ading in genum yu jaḵ. ¹⁶ Gaḵ nabë mehöti bë mehoo gägek sënë menanër gägek jaḵ pangsën, og su yoh vu rë, in he los Anutu yi dub pin nehevong nebë sënë.

Alam Korint Devasap Pasa

¹⁷ Log sa bë nanër horek vahi vu ham, rëḵ sa su rëḵ gaḵo ham arëmin jaḵ in ngaa nipaya sën ham nevong agi rë. In ham nesupin ham in bë ham najom jaḵ, lob ngaa nipaya neverup loḵ saga kesuu ngaa nivesa sën ham nevong lo. ¹⁸ Sa hango bë buk sën ham nesupin ham lo, og ham nevasuh ham ya yu ngahi, lob sa kwag nevo bë maḵ sagraḵ yönon. ¹⁹ Kë'! Maḵ ham nevasuh

ham nebë saga in bë tato alam sën denedo nivesa loḵ ham lo medenatök nam rangah. ²⁰ Om nabë ham ngupin ham nabë sënë, og ham su yoh vu bë gwa Pasa niröp rë. ²¹ In ham nesupin ham in bë ham gwa Pasa, rëḵ ma geham nevong newa newa meham ti ti ngo newa ham nos loḵ yah ham. Log mehö ngwë medo denediikahëj, log ngwë denenum wain pangsën medenekeyevin. ²² Ham nevong nebë saga in va? Maḵ ham su bömin nedo in bë ham gwa los nanum doḵ rë? Ma maḵ ham kwamin vo Anutu-yi-alam sënë bë ngaa meris, om sën ham nevong nimumsën vu sir vahi sën hej nos nemain sir lo? Sëḵ nanër nabë va vu ham-a? Maḵ sa gaḵo ham arëmin jaḵ-a? Ma rot! Sa su rëḵ gaḵo ham arëmin jaḵ in ngaa nabë sënë rë.

Mehöböp Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh

²³ In sa hako gagek sënë vu Mehöböp behaḵo yök vu ham wirek nebë: Loḵ buk sën Yudas nër Yesu rangah vu alam-begö-yi lo, lob Yesu ḵo brët rak ²⁴ bejom rak los kwa vesa ya vu Anutu gedebu, log nër bë, “Sa naviḡ sënë! Sa hevong in bë doḵ vu ham! Ham gwevong nabë sënë in kwamin bo sa.” ²⁵ Degga ggovek log ḵo kap rak nebë saga benër bë, “Wain sënë tato bë sejo gagek mewis ving ham rak sa nig köḵ meneggëp. Doḵ buk sën bë ham nanum sënë, og ham gwevong nabë sënë in kwamin bo sa.” ²⁶ Log nabë ham gwa brët los nanum doḵ kap sënë, og sagaḵ ham tato rangah bë Mehöböp diik in ham. Lob ham gwevong nabë sënë rot bena berup doḵ buk sën Yesu duk nom gökin lo.

Mehöti Gevong Paya Vu Pasa Og Rëḵ Natök Jaḵ Nyëvewen

²⁷ Om sën nabë mehöti su jaḵ ni nivesa rë geyö ga Mehöböp yi brët sënë los nanum doḵ kap sënë meris mu, og vasap Mehöböp navi los nikök bengaa nipaya neggëp vu yi. ²⁸ Alam pin ti ti yö kwaj bo ayoj medegero rë, loḵ mëm dega brët sënë los denanum doḵ kap sënë. ²⁹ In mehöti bë ga los nanum jeggin jeggin gesu geko Mehöböp navi jaḵ rë, og nevong ngaa nipaya berëḵ natök jaḵ nyëvewen. ³⁰ Yik rak degwa sënë sën ham vahi sekëj nema genij nerak gevahi denediik. ³¹ Gaḵ bë hil ti ti ngo kwad bo ayod megero, og Anutu su rëḵ gevong nyëvewen natök vu hil rë. ³² Gaḵ nabë Mehöböp bo nyëvewen vu hil nabë saga, og nevong in bë hil navid gesang bagërin hil in hil su malad nama geving alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo. ³³ Nebë saga om arig lo, nabë ham ngup ham in gwa Pasa, og ham gwëgin ham vahi rë, loḵ mëm ham gwa doḵ ti. ³⁴ Nabë mehöti nadiikahë, og yö ga nos gëp yi beggang borot, in nabë ham ngupin ham og ngaa nipaya su gëp vu ham. Log gagek vewen yö nahën neggëp, om senök berup vu ham rë loḵ mëm sa gero.

12

Anon Vabuung Yi Semusën Aggagga

¹ Log arig lo, sa bë ham su kwetul doḵ in Anon Vabuung yi semusën. ² Ham ngo rak ni ggovek bë, wirek sën ham ngo nahën alam dahis lo, og ham ayomin tee yi in anutu-kuungsën sën su yoh vu bë bengwëng rë lo beham nesepa loḵ sir. ³ Om sën sa bë ham jaḵ ni nabë: Bë Anutu yi Anon Vabuung medo doḵ mehöti bedoḵ vu yi in gagek, og mehö saga su yoh vu bë nanër nabë Anutu nelë Yesu paya rë. Log alam sën Anon Vabuung su nelok vu sir in gagek rë lo, og su deyoh vu bë denanër nabë, “Yesu yik yi Mehöböp!” rë.

⁴ Log Anon Vabuung yi semusën aggagga neggëp rëḵ yik Anon Vabuung timu nedo. ⁵ Log hil huk aggagga sën hil gevong vu Mehöböp lo neggëp, rëḵ yik Mehöböp perurek timu nedo. ⁶ Log aggata aggagga neggëp in bë hil sepa doḵ megevong yi huk, rëḵ yik Anutu timu sënë sën nevong niwëëḵ vu alam

pin bedeyoh vu bë degevong. ⁷ Lob Anon Vabuung nevo semusën aggagga ggelek Kerisi-yi-alam pin ti ti in bë dok vu sir pin. ⁸ Kë! Yik Anon Vabuung nevong semusën vu mehöti in bë nanër gagek los kwa. Log yik Anon Vabuung timu sënë nevong semusën ngwë vu mehö ngwë in bë tatekin gagek degwa. ⁹ Log yik Anon Vabuung timu sënë nevong bemehö ngwë ayo neya timu vu Yesu niwëek beyoh vu bë gevong huk niwëek. Geyik Anon Vabuung timu sënë sën nevong bemehö ngwë neyoh vu bë gevong balam nijraksën nijvesa jak. ¹⁰ Log ngwë ko niwëek vu Anon Vabuung in bë gevong ngaa böp böp, gengwë ko kwa in bë seggi ngaahur aggagga mejak nij nabë nijvesa ma nijpaya. Log Anon Vabuung vong benyëg ngwë ayej verup mehö ngwë avi, gemehö ngwë ko kwa vu bepekwë ayej saga lo yam rangah. ¹¹ Ngaa pin sënë degwa vu Anon Vabuung yö timu rëk mëm nevo ggelek alam ti ti yoh vu yö kwa.

Hil Pin Atu Navid Timu Rëk Mëm Len Ti Ti Lo

¹² Mehönon navij timu rëk mëm navij len ti ti lo neggëp. Lok mëm navij len ti ti lo supin yom tu navij timu. Lob yik Kerisi-yi-alam lo pin supin yom tu Yesu anon nabë saga ving. ¹³ In hil pin aripek bël rak Anon Vabuung timu sënë behil atu anon timu. Hil Yuda los Grik, hil sën atu alam ngwë hir ngaa meris lo, gehil sën hil ngo nehegin hil lo. Anon Vabuung timu sënë gwang ya hil pin ti ti ayod. ¹⁴ Hil navid su len timu rë, gak yi ngaa los arë arë neggëp. ¹⁵ Om mak vaha rëk nanër nabë, “Sak su nema rë om su navi len ti sa rë!” Nabë nanër nabë sënë og hen gagek anon ma, gak yik navi len ti. ¹⁶ Log mak nenga rëk nanër nabë, “Sa su mala rë, om su navi len ti sën sa-ë rë!” Nabë nenga nanër nabë sënë, og hen gagek anon ma, gak yik navi len ti. ¹⁷ Nabë hil navid pin yik hil malad, og hil rëk gango gagek nabë va? Log nabë hil navid pin yik hil nengad, og hil rëk pamu ngaa nabë va? ¹⁸ Rëk hil navid su nabë sënë rë, gak Anutu yö tung len ti ti lo nedo rak hil navid yoh vu yö kwa. ¹⁹ Nabë hil navid len ti ti pin neggëp ti, og rëk hil navid sogek medo tena? ²⁰ Rëk su nabë sënë rë! Gak hil navid len ngahisekë neggëp log hil navid yik timu. ²¹ Om hil malad su yoh vu bë rëk nanër nabë nilëlin hil nemad rë. Log hil yud su yoh vu bë rëk nanër nabë nilëlin hil vahad rë. ²² Gak hil narak ni bë hil navid len vahi sën su niwëek rë lo, og nabë su demedo rë, og hil navid su yoh vu bë medo rë, gak rëk nama! ²³ Log hil navid len vahi sën hil nid nemumin lo, og hil nehako rak menaröp tob nivesa vesa lok. Log hil navid len vahi sën su malangeri rë lo, og hil navunëk vu pangsen. ²⁴ Log hil navid len vahi sën nivesa lo og hil su nekebu rë. Rëk mëm Anutu nesupin hil navid len ti ti pin revuh ti yoh vu kwa, log nevong behil nesemu len ti ti sën su malangeri rë lo menehero. ²⁵ Vong nabë sënë in bë hil navid len ti ti su debasuh sir rë, gak demedo jevuh ti mededok vu sir nivesa. ²⁶ Log nabë hil navid len ti gesang, og nesang yoh vu hil navid pin. Genabë hil semu len ti, og len ti ti pin kwaj vesa. ²⁷ Om yik Kerisi navi ham geham pin tu navi len ti ti lo.

²⁸ Lob Anutu ggooin Kerisi-yi-alam rak in bë degevong yi huk. Ggooin sinarë rak muginsën, lob mëm ggooin alam-denenër-gagek-rangahsën rak netu luu, log tatovaha netu löö. Log alam sën denevong ngaa böp böp lo ggökin, log alam sën denevong alam niraksën nijvesa nerak lo ggökin sënë, lob alam sën denelok vu alam lo, galam ggev sën denegin huk pin lo, galam sën alam nyëg ngwë ayej aggagga neverup avij lo. ²⁹ Gak sir pin su detu sinarë rë, gesir pin su detu alam-denenër-gagek-rangahsën rë. Gesir pin su detu tatovaha rë. Gesir pin su deko niwëek in bë degevong ngaa böp böp rë. ³⁰ Gesir pin su deko niwëek in bë degevong alam nijraksën nijvesa jak rë. Genyëg ngwë ayej aggagga su neverup sir pin avij rë. Gesir pin su deyoh vu bë depekwë ayej saga lo nam rangah rë. ³¹ Rëk mu ham malamin sepa

semusën böp böp sën senër mugin lo pangсэн. Log sa bë tato aggata nivesa ti sën kesuu aggata pin lo vu ham.

13

Aggata Sën Hil Ahöd Geving

¹ Nabë sa nanër gägek dok mehönnon ayej ti ti lo, gedok angër ayej geving, rëk mu sa su ahëg neving mehönnon rë, og sëk gevong dedun meris mu nabë pedideng los ggageng nesu. ² Log nabë seyoh vu bë nanër Anutu yi gägek rangah los sejak gägek sën neggëp vunsën lo degwa pin ni venuh, genabë sejak ngaa pin ni, genabë sayog na timu vu yi niwëek ata beseyoh vu bë nanër kedu meseyesin yi megeto mena, rëk mu nabë sa su ahëg neving mehönnon rë, og setu ngaa meris. ³ Log nabë sebo sa ngaa pin gelek alam-kupek-masën, ma nabë sa gevong navig na in nengwah ga besa nadiik, rëk mu sa su ahëg neving mehönnon rë, og ngaa pin sënë su yoh vu bë dok vu sa rë.

⁴ Bë mehöti ahë geving mehönnon yönon, og nejom yi ahon gesu nevo lok yah nipaya nyëvewen vu alam sën denevong vu yi lo rë, gak nevong ngaa nivesa mu vu sir. Mehö nebë sënë su ayo nesis yi vu mehö ngwë in hir ngaa nivesa rë, gesu netee yi rak menenër gägek paang paang rë, log su neko arë rak rë. ⁵ Log mehö nebë sënë su nevong bemehö ngwë ni nemum rë. Gesu kwa neya vu yi ngaa pangсэн rë, gesu yi mehö ahë sengën rë, gesu kwa nevo ngaa nipaya sën denevong vu yi lo rë. ⁶ Log mehö nebë sënë su kwa vesa in ngaa nipaya rë, gak kwa vesa in Anutu yi gägek anon. ⁷ Su pevis menelë mehö ngwë nebë mehö nipaya rë, gak kwa nevo bë mak mehö nivesa berëk gërin yi megevong ngaa nivesa, lob nejom yi ahon menekerë maggin pin sën netök vu yi lo. ⁸ In ahë vingsën su rëk nama na rë, gak yö rëk gëp degwata! Gak mëm huk sën hil nanër Anutu yi gägek rangah lo, mu sën rëk nama na. Genyëg ngwë ayej su rëk berup hil avid gökin rë, gengaa pin los kwa sën hil narak ni gwëbeng agi rëk natu ngaa meris. ⁹ In gwëbeng hil narak ngaa vahi mu ni. Log Anutu su tatekin kwa pin los dahis vu hil rë, gak vahi yö nahën neggëp vu yi. ¹⁰ Gak vu tamusën gAnutu gero ngaa pin beniröp jak, og huk pin sën hil nehevong teka teka agi rëk nama na. ¹¹ Wirek sengo nahën hurmahen og vu buk saga sa nanër gägek nebë hurmahen. Lok mëm sa böp rak, lob sa hevuu ngaa hurmahen yi ya. ¹² Kë! Log gwëbeng hil nehalë ngaa pin paya paya nebë sën hil nehalë malad lok dubbub malakenu ti, om su neggëp rangah rot rë. Rëk mëm vu tamusën og hil rëk galë Anutu anon sogek jak malad. Gwëbeng serak ni teka teka, gak nahub rëk sëk jak ni venuh nabë sën Anutu rak sa nig-ë. ¹³ Om ngaa löö mu sënë neggëp berëk gëp degwata: Sën hil ayod neya timu vu Anutu, gesën hil navo kwad in yi, gahë-vingsën. Rëk mëm ahë-vingsën netu muginsën vu luu sënë.

14

Anon Vabuung Yi Semusën Sënë Netu Muginsën

¹ Om ham malamin sepa ahë-vingsën namugin, lob ham kwamin bo Anon Vabuung yi semusën geving, rëk mu ham kwamin bo semusën ti sënë namugin, sën nebë ham nanër Anutu yi gägek rangah.

² Log mehöti sën alam-nyëg-ngwë ayej neverup avi lo, og su nenër vu mehönnon rë, gak yö nenër vu Anutu timu. In mehöti su rak gägek sënë ni rë geyö nenër gägek vunsën rak Anon Vabuung niwëek. ³ Gak mehö sën nenër Anutu yi gägek rangah lo, og nenër vu mehönnon menelok vu sir benevo niwëek vu sir benegadu sir. ⁴ Rëk mehöti sën alam-nyëg-ngwë ayej neverup avi lo, og yö nelok vu yi mu, gak mehöti sën nenër Anutu yi gägek rangah lo,

og mēm nelok vu Kerisi-yi-alam pin. ⁵ Sa bē alam-nyëg-ngwë ayej berup ham avimin pin, rëk mu sahëg neving pangsen rot bē ham nanër Anutu yi gägek rangah. Mehö sën bē alam-nyëg-ngwë ayej berup avi lo, nabë su pekwë gägek sënë in bē dok vu alam rë, og bengö ma. Gaḱ mehö sën nenër Anutu yi gägek rangah lo, og yi mehö-los-bengö. ⁶ Om arig lo, nabë senök vu ham balam-nyëg-ngwë ayej berup savig, rëk sa su nanër gägek mewis la sën Anutu tato vu sa lo rë, gesa su tatekin gägek degwa la vu ham rë, gesa su nanër Anutu yi gägek begëp rangah rë, gesa su navo kwa vu ham rë, og saga su rëk dok vu ham rë.

Hil Nanër Anutu Yi Gägek Dok Ayej In Dejak Ni

⁷ Log yik gevëëg los gita nebë sënë! Nabë hil gevë gevëëg ma angis gita jeggin jeggin, og alam su deyoh vu bē desepa dok raro rë. ⁸ Log nabë degevë biuka rëk su ngu niröp noh vu sën begö yi lo rë, og alam su rëk desemu sir in degevang begö rë. ⁹ Lom ham gägek nebë saga. Nabë ham nanër gägek jeggin jeggin balam degenko dedun mu gesu dejak ni rë, og rëk dejak ham gägek sënë degwa ni nabë va? Ma! Ham gägek saga yö ya meris mu. ¹⁰ Yönon, mehönon ayej ngahisekë rot neggëp dob, lob ti su dedun meris mu rë. Gaḱ yö denengo medenerak degwa ni. ¹¹ Log nabë sa su rak alam sënë ayej ni rë, og rëk degelë sa paya nabë mehö kwa masën ti. Log sëk galë sir paya nabë sir alam kwaj masën. ¹² Lob ham nebë saga. Ham ahëmin neving pangsen bē gweko Anon Vabuung yi semusën, om ham malamin sepa semusën sën nelok vu Kerisi-yi-alam lo namugin.

¹³ Nebë saga, om mehöti sën alam-nyëg-ngwë ayej neverup avi lo, og najom jak vu Anutu nabë bo niwëek vu yi in pekwë gägek sënë betatekin degwa geving. ¹⁴ In nabë sa najom jak vu Anutu dok alam-nyëg-ngwë ayej, og mak sanog nejom rak, rëk sa kwag su nesepa lok rë. ¹⁵ Om mak sa gevong nabë va? Sa kwag nevo nebë sënë bē: Sanog bē najom jak, log sa kwag jak ni geving, og nivesa. Log sanog bē gevong raro, log sa kwag jak degwa ni geving, og nivesa. ¹⁶ Rëk mu nabë anom kwa vesa menajom jak na vu Anutu galam-nyëg-ngwë ayej berup avim, og mehö meris sën nedo ving hong lo su yoh vu bē ngoëkin hong jomraksën sënë rë. In nengo dedun rëk sa rak hong gägek sënë degwa ni rë. ¹⁷ Yönon, mak genejom rak megenenër gägek nivesa, rëk mu su getatekin Anutu yi gägek vu mehö ngwë sagi megelok vu yi rë. ¹⁸ Sa kwag vesa vu Anutu in alam-nyëg-ngwë ayej neverup savig kesuu ham pin. ¹⁹ Rëk mu nabë sa bare Kerisi-yi-alam malaj dok dub ayo, og sa bē nanër gägek dus nemadvahi mu dok ayej gegägek hus adingsekë dok alam-nyëg-ngwë ayej nök gëp, in su rëk dejak ni rë.

²⁰ Arig lo, ham su medo los kwamin ngök ngök nabë hurmahen. Gaḱ mēm nabë ngaa nipaya, og mēm ham medo ngök ngök nabë hurmahen. Rëk mēm ham kwamin bo ngaa nabë alam böp. ²¹ Lok Anutu yi horek, og dekevu meneggëp nebë sënë:

“Mehöböp nër bē,

‘Sa hevong sa gägek vu alam sënë lok ayej rëk ma,

om tum sëk gevong alam sën denevengwëng nyëg ngwë ayej lo denök in bē denanër sa gägek vu sir.

Log sëk gevong sa gägek berup alam beggang-bu ngwë avij geving,

rëk mu rëk nama gesu rëk degevang geving sa gägek rë.’ ”

²² Nebë saga om hil arak ni bē Anon Vabuung su nevong balam-nyëg-ngwë ayej neverup hil avid in bē tato niwëek vu Kerisi-yi-alam rë, gaḱ nevong in bē tato niwëek vu alam dahis. Log su nevong behil nanër Anutu yi gägek rangah in tatekin yi gägek degwa vu alam dahis rë, gaḱ nevong in bē tatekin vu Kerisi-yi-alam. ²³ Om nabë alam dahis la ma alam meris la deduk na demedo

dub ayo geving ham sën Kerisi-yi-alam lo galam-nyëg-ngwë ayej berup ham avimin pin, og rëk denanër ham nabë ham yumin vong paya. ²⁴ Gaḵ nabë ham pin nanër Anutu yi gägek rangah, galam dahis ti ma mehö meris ti yam nedo ving ham, og ham gägek pin rëk gelu ayo geham gägek pin rëk tato vu nabë nevong ngaa nipaya meneggëp vu yi. ²⁵ Log ham gägek rëk baleḵ yi ngaa nipaya pin sën kwa nevo meneggëp kesii loḵ ayo lo, lob rëk nadudeḵ gegeḵo Anutu arë jaḵ genanër rangah nabë, “Yönon rot, Anutu nedo ving ham!”

Hil Su Najom Jaḵ Los Gevong Raro Nikelap

²⁶ Om arig lo, ham gwevong nabë va? Nabë ham ngupin ham doḵ dub ayo, og huk neggëp vu ham pin. Ti gevong raro, gengwë nanër Anutu yi gägek vu ham, geti tateḵin gägek ti sën Anutu tato vu yi lo, galam-nyëg-ngwë ayej berup ngwë avi, log ngwë pekwë gägek sënë in ham jaḵ ni, beham gwevong ngaa pin sënë in bo niwëëḵ vu Kerisi-yi-alam pin.

²⁷ Lob nabë alam-nyëg-ngwë ayej berup mehö la avij, og luu mu degevong, ma maḵ löö, og yiḵ ggovek. Gesu denanër gägek nikelap, gaḵ sir ti ti kedi denanër mesepa doḵ, log mehö ngwë pekwë hir gägek in alam deḵaḵ ni. ²⁸ Rëḵ nabë mehöti su nedo in bë pekwë alam-nyëg-ngwë ayej sagi rë, og mehö sën bë nanër lo najom yi ahon gesu bengwëng doḵ dub ayo. Gaḵ yö getah yi na loḵ mëm nanër yi gägek vu yi geving Anutu.

²⁹ Log alam sën denanër Anutu yi gägek rangah lo, og sir luu ma löö mu denanër, gesir vahi pin medo degengö hir gägek mekwaj bo. ³⁰ Log nabë mehöti kööḵ nedo, loḵ Anutu tato gägek ti vu yi avuti, og mehö sën vare nenër gägek lo aye nama. ³¹ In ham pin ti ti nanër Anutu yi gägek rangah in alam pin deḵaḵ gägek ni bebo niwëëḵ vu sir. ³² Galam sën denenër Anutu yi gägek rangah lo deyoh vu bë degegin sir nivesa, gaḵ anoj sën Anutu tung loḵ sir lo su rëḵ kehe sir medebengwëng nikelap rë. ³³ In Anutu su ahë ving bë hil gevong ngaa jeggjin jeggjin rë, gaḵ ahë ving bë hil medo revuh. Log ham gwevong nabë sën Anutu-yi-alam pin denevong loḵ hir dub lo. ³⁴ Avëh ayej nama doḵ dub ayo gesu debengwëng. Gaḵ dedahun sir nabë sën dekevu meneggëp loḵ Horek lo. ³⁵ Genabë sir dugin gägek ti degwa bedevongin bë deḵaḵ ni, og sir ti ti yö rëḵ dedoḵ tepëḵ in reggaj gëp bej. Gaḵ nabë avëh denanër gägek doḵ dub ayo og su yoh vu rë.

³⁶ Ma nebë va? Maḵ ham tu Anutu yi gägek degwa? Ma ham ngo neḵo Anutu yi gägek gesu alam vahi denëḵo ving rë? ³⁷ Nabë mehöti nanër nabë yi mehö-nenër-Anutu-yi-gägek-rangahsën ti ma, nanër nabë ḵo Anon Vabuung kwa, om nabë yönon, og rëḵ jaḵ gägek sën sa ḵevu vu ham-ë ni nabë Mehöböp yi horek. ³⁸ Gaḵ nabë mehöti su raḵ gägek sënë ni rë, og maḵ yi su mehö-nenër-gägek-rangahsën ti rë. ³⁹ Nebë saga om arig lo, ham malamin sepa nabë ham natu alam sën denenër Anutu yi gägek rangah lo, geham su gwërin alam sën nyëg ngwë ayej neverup avij lo. ⁴⁰ Rëḵ mu ham jegelin huk pin megwero geham gwevong megëp niröp.

15

Kerisi Diḵ Ggovek Gekedi Raḵ Yah

¹ Log arig lo, sa bë bër ham kwamin gökin nah jaḵ Bengö Nivesa sën senër vu ham lo. Sën ham ḵo raḵ lob ham medo nesepa loḵ lo. ² Nabë ham vong ving Bengö Nivesa sën senër rangah vu ham lo yönon, beham medo nesepa loḵ, og rëḵ geḵo ham nom vu Anutu beham medo malamin-tumsën.

³ Log senër gägek sën sa haḵo wirek lo vu ham muginsën. Senër bë Kerisi diḵ in hil ngaa nipaya pin yoh vu sën dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo. ⁴ Log debë yi loḵ ya bedub. Loḵ buk netu löö, lob kedi raḵ yah

ggökin yoh vu sën dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo. ⁵ Lom tato yi vu Pita mugin, loḵ mēm tato yi vu yi hur nemadluho-bevidek-luu lo. ⁶ Log mēm tato yi ggökin vu hil arid lo ngahisekë loḵ ti, sir 500 gela sevök. Lob hil arid lo sënë, sir ngahisekë rot nahën denedo vesaj gela dediḵ ggovek ya. ⁷ Lob mēm tato yi vu ari Yakobus, gevu sinarë lo pin. ⁸ Loḵ tum mēm tato yi vu sa nebë hurmahen sën pesuv loḵ atayo, gata su ḵo yi loḵ yi buk niröp rë lo. ⁹ Yönon, sinarë nyëdahis pin lo arëj neggëp, gaḵ saḵ ma! In sa hevong paya vu Anutu-yi-alam, om maḵ su yoh vu bë denanër sa nabë sinarë rë. ¹⁰ Rëḵ mu Anutu vo semusën vu sa, lom setu sinarë nebë sën sa nado gwëbeng-ë, lob yi semusën sagi su tu ngaa meris banon ma rë, gaḵ sa nehevong huk böp menekesuu sinarë pin. Rëḵ su sengo ti nehevong rë, gaḵ yik Anutu yi semusën sën nevo vu sa lo, sën yö nevang. ¹¹ Rëḵ mu sa su nanër gägek agga ngwë rë, gaḵ yik he sinarë pin nanër gägek rangah neggëp ti, lom ham nevang ving gägek sagi.

Alam Diiksën Rëḵ Dekedi Jaḵ Nah

¹² Lom he nanër gägek rangah rak buk bë: Kerisi diik, loḵ Anutu nër mekedi rak yah ggökin. Loḵ nebë va sën ham vahi denenër nebë, “Alam sën denediḵ lo su deyoh vu bë rëḵ dekedi jaḵ nah gökin rë”—ë? ¹³ Nabë alam-diiksën su rëḵ dekedi jaḵ nah yönon rë, og Anutu su nër meKerisi kedi rak ving rë! ¹⁴ Log nabë Anutu su nër meKerisi kedi rak yah yönon rë, og gägek sën he nanër-ë anon ma, geham ayomin neya timu vu yi meris mu. ¹⁵ Om nabë nebë sënë, og he tu alam-gägek-kuungsën menanër rangah bë Anutu nër meKerisi kedi rak yah ggökin, gehe netetuhin ham bë Anutu yi gägek. Gaḵ nabë Anutu su rëḵ nanër balam-diiksën dekedi jaḵ nah yönon rë, og su nër beKerisi kedi rak ggökin yah ving rë! ¹⁶ Yönon, nabë Anutu su rëḵ nanër balam-diiksën dekedi jaḵ gökin nah rë, og Anutu su nër beKerisi kedi rak yah ving rë.

¹⁷ Log nabë Anutu su nër beKerisi kedi rak yah yönon rë, og ham ayomin neya timu vu yi meris mu, geham ngaa nipaya nahën neggëp vu ham. ¹⁸ Galam sën ayoj ya timu vu Kerisi wirek rëḵ dediḵ lo malaj ma ving. ¹⁹ Log nabë hil ayod neya timu vu Kerisi, rëḵ hil kwad bo nabë nelok vu hil ggëp dob sënë mu, gesu rëḵ doḵ vu hil vu tamusën rë, og gëp in hil. Hil nado paya yönon gemehönon pin rëḵ kwaj paya in hil. ²⁰ Rëḵ mu su nebë sënë rë! Gaḵ Kerisi diik, loḵ Anutu nër beKedi rak yah yönon rot, betu alam-diiksën hir mehö muginsën.

²¹ Yönon! Sën hil nadiḵ lo degwa neggëp vu mehönon timu, log yik sën hil kedi jaḵ nah gökin lo, og degwa neggëp vu mehönon ngwë nebë saga. ²² In mehönon pin denediḵ gedegwa neggëp vu Adam, log mehönon pin rëḵ dekedi jaḵ nah gökin gedegwa neggëp vu Kerisi. ²³ Rëḵ mu hil pin yu ti ti lo ngo rëḵ kedi jaḵ nah doḵ hil buk. Kerisi kedi muginsën gebuk sën duk nom lo, og hil sën yi alam hil lo, hil rëḵ kedi jaḵ gökin yi.

²⁴ Lob mēm tum ngaa pin mala nama na, log Kerisi rëḵ gevong gavman pin geggev pin los alam niwëëk vahi pin denatu alam meris, log mēm bo yi nyëg pin doḵ nah Ama Anutu nema. ²⁵ In Kerisi tu Mehö-los-bengö berëḵ medo bena berup doḵ buk sën bakë ngaa sën denevang in bë dedahun yi na lo pin geto dedoḵ nah vaha gebinë. ²⁶ Rëḵ kevoh ngaa sën bë dahun yi na lo pin govek, log rëḵ kevoh diiksën geving jaḵ gëp hus. ²⁷ In Anutu tung ngaa pin ggevek Kerisi vaha gebinë, lob hil arak ni vorot bë: Nabë Anutu tung ngaa pin ggevek vaha, og yi su ggevek vaha ving rë gema, in yö tu ala metung. ²⁸ Gemëm nahub gengaa pin degevek Kerisi babu begovek na rë, loḵ mēm tum Anutu Nalu yö rëḵ gurek Mehö sën tung ngaa pin deggevek vaha lo babu, in Anutu yö rëḵ natu ngaa pin ala.

²⁹ Gaḵ nabë mehõnon su rëḵ dekedî jak nah gökin vu bedub rë, og alam deneripek bël beron ngwë ggökin in bë dedoḵ vu alam-diiksën in degwa va? Nabë alam-diiksën su rëḵ dekedî jak nah yönon rë, og alam deneripek bël in bë dedoḵ vu alam-diiksën in va? ³⁰ Log he ving! He nado loḵ maggin sën bë kevoh he na lo in degwa va? ³¹ Arig lo, sa kwag vesa rot in ham in hil atu hil Mehõböp Yesu Kerisi yi alam ggëp ti, om sën sa nanër rangah vu ham bë: Raḵ buk pin og ngaa maggin nedeginengin sa benevongin bë sa malag nama. ³² Log nabë sa kwag nevo bë sa gaḵo nyëvewen vu dob sënë mu, og sa su rëḵ ngis begö vu reggu bemën nipaya lo gëp Epesus wirek rë. Nabë alam-diiksën su rëḵ dekedî jak nah gökin yönon rë, og maam vayikë:

“Hil ngo medo maga los nanum
in hil rëḵ nadiik neheng
bemalad nama.”

³³ Om ham su gwebë nengamin vu mehõnon hir gagek in rëḵ degekuung jak in ham. Nabë hil sepa doḵ alam nij paya, og hil rëḵ nid paya jak geving sir.

³⁴ Om ham gwevuu ngaa ngöḵ ngöḵ na geham kwamin bo ngaa niröp. Ham su gwevong ngaa nipaya gökin nah. Om ham gwengo rë! Ham la yö denahën gesu deneraḵ Anutu ni rë. Senër gagek sënë in bë ham nimin namum.

Hil Kedi Jak Nah, Og Hil Rëḵ Agga Ngwë Jak

³⁵ Rëḵ mu mehõti maḵ rëḵ doḵ tepëḵ nabë, “Alam diiksën rëḵ dekedî jak nah nabë va? Log rëḵ navij nabë va medenom-a?” ³⁶ Hong-e! Kwam ma! Gahis sën genehin lo, bë nakip og navi rëḵ petar na. ³⁷ Lob ngaa sën genehin lo, saga su genevaroh agga los ris los dahis rë. Gaḵ genehin gahis meris mu nebë sën saköm gahis ma ngaa gahis vahi. ³⁸ Lob mëm nekip beni nebë sën Anutu kwa nevo lo. Log nevong nos gahis pin agga ti ti lo yö denekip lom yö nij neloḵ yah sir. ³⁹ Log ngaa mala-tumsën pin sën denedo dob lo, og su nij neggëp ti rë. Gaḵ mehõnon yööhu gereḡḡu yööhu. Soḵ yööhu gegël yööhu. ⁴⁰ Log ngaa yagek yi denedo, gengaa dob yi denedo, rëḵ ngaa yagek yi malaj ngeri nebë ngaa yagek yö yi, gengaa dob yi malaj ngeri nebë ngaa dob yö yi. ⁴¹ Log hes netum benivesa rot rëḵ yööhu, log kwev netum benivesa rot rëḵ yööhu, gebetuheng pin denetum benijvesa rot, rëḵ su nij neggëp ti rë. ⁴² Lob sën alam-diiksën dekedî jak nah lo yik nebë saga. Navi sën hil nalev ya lo, saga nepetar ya. Gaḵ navi sën kedi jak nah lo, og su rëḵ petar na rë. ⁴³ Navi sën hil nalev ya lo, sagaḵ su ngaa nivesa rë, gaḵ navi sën kedi jak nah gökin lo, og saga sën mëm ngaa anon los arë. Navi sën hil nalev ya lo, og sagaḵ ngaa sekë masën, gaḵ navi sën kedi jak nah lo, og saga ngaa los niwëëḵ. ⁴⁴ Navi sën hil nalev ya lo, og sagaḵ ngaa dob yi, gaḵ navi sën kedi jak nah gökin lo, saga anon yö yi. In hil navid dob yi neggëp om sën hil navid anod yi neggëp ving.

⁴⁵ Log gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya ving nebë, “Adam ngwë muginsën tu mehõnon raḵ menedo vesa”, log tum Adam ngwë tamusën rëḵ gevong behil anod medo mala-tumsën. ⁴⁶ Rëḵ mu hil su nado malad-tumsën vu muginsën rë, gaḵ hil nado vesad mu vu dob sënë vu muginsën gehil rëḵ medo malad-tumsën yönon vu tamusën. ⁴⁷ Mehõ muginsën navi dob, om sën tu ngaa dob yi, rëḵ mehõ tamusën yam vu yagek. ⁴⁸ Om hil pin vu dob nebë mehõ-dob-yi sënë, log hil ana yagek, og hil pin rëḵ nid nabë mehõ-yagek-yi sagi. ⁴⁹ Gwëbeng hil nid nebë mehõ-dob-yi sënë, om rëḵ hil nid nabë sën mehõ-yagek-yi saga.

⁵⁰ Arig lo, sa nanër niröp vu ham nabë hil navid dob yi su yoh vu bë doḵ na Anutu-yi-Nyëḡ rë, gengaa sën nepetar lo su yoh vu bë doḵ na ngaa sën su nepetar rë lo bej rë. ⁵¹ Ham gwengo rë! Sa bë nanër gagek vunsën ti rangah vu ham: Hil pin su rëḵ nadiik rë! Gaḵ hil pin sën nahën nado malad vesa lo ngo rëḵ napöö agga ngwë jak ⁵² pevis avuti doḵ buk sën avuuk ngu vu tamusën

lo. In avuuk rëk ngu, log alam-diiksën dekedo jak nah gesu rëk depetar gökin nah rë. Log hil sën hil nahën nado vesad lo, hil rëk pekwë menapöö agga ti jak.

⁵³ Yik nebë sënë: Navi sën nepetar lo rëk pekwë menatu ngaa sën su rëk petar rë lo, genavi sën nediik-ë, rëk pekwë bemedo mala-tumsën bemedo degwata.

⁵⁴ Kë! Om nabë hil galë nabë navi sën nepetar lo pekwë yi metu ngaa sën su nepetar rë lo, gehil galë nabë navi sën nediik lo pekwë yi benedo mala-tumsën, og dok buk saga hil rëk ajak ni nabë gagek sën neggëp lo Anutu-yi-kapiya lo anon rak. Sënë nebë, “Anutu kesuu ngaa pin bekevoh diiksën ya verök yi.”

⁵⁵ “Hil nadiik rëk mu diiksën su niwëek rot bedeginengin hil rë.

Hil nadiik rëk mu diiksën su rëk kevoh hil yönon rë.”

⁵⁶ Horek tato bë hil nehevong ngaa nipaya, lob hil ngaa nipaya sagi tu diiksën yusekë. ⁵⁷ Rëk ma, om mëm hil kwad vesa vu Anutu in nevong behil Mehöböp Yesu Kerisi lo jak yah hil bed bemëm hil rëk kesuu diiksën gemedo malad-tumsën, yik degwa rak Kerisi. ⁵⁸ Om arig lo, sahëg neving ham, om ham medo los nimin wëek geham su medo los nimin yes yes. Gak ham medo gwevong Mehöböp yi huk jak buk pin geham su najom ham ahon, in ham nera jak ni nebë huk sën ham nevong vu Mehöböp lo og ham su nevong meris rë.

16

Seriveng Sën Dok Vu Anutu-yi-alam Lo

¹ Log seriveng sën ham gwetung in dok vu Anutu-yi-alam vu Yerusalem lo, og ham semu noh vu gagek sën senër vu Kerisi-yi-alam vu Galata bë degevong lo. ² Ham pin ti ti kwamin bo noh vu Soda pin nabë ham neko monë va la rak huk sën Anutu lo jak vu ham meham nevong lo, og mëm ham gweko ti ti vër in megwetung natu seriveng, in senök vu ham og ham su medo sero seriveng. ³ Lob ham ngo gooin ham alam la jak, in senök vu ham og sa kevu kapiya besebo medegeko geving ham seriveng sagi medena Yerusalem. ⁴ Gak nabë seriveng böp besa kwag bo nabë mak sena geving, og he pin rëk ana.

Paulus Bë Na Gelë Alam Korint

⁵ Lob sëk noh na distrik Masedonia vuheng rë, lo jak mëm senök vu ham. In sa bë na Masedonia namugin rë. ⁶ Lo jak mëm sëk nökö berup ham nyëg, lob sa medo saga teka geving ham. Mak sëk medo geving ham bena berup dok kwev sën loo nesis böp lo benama na rë ma sa dug. Lo jak mëm sena nyëg ngwë, og ham yoh vu bë bo nos teka vu sa geham gweko sa na aggata. ⁷ In sa su bë nökö galë ham mu gesena pevis rë, gak nabë Mehöböp ngogek, og sëk medo geving ham hus ading teka rë. ⁸ Rëk sa hevongin bë medo Epesus bebuk vabuung Pentikos govek na rë. ⁹ In sa halë bë sa huk böpata neggëp sënë beyoh vu bë ngis anon ngahisekë, rëk alam sën denelë sa paya lo denedo ving. ¹⁰ Genabë Timoti nökö berup vu ham, og ham semu yi in medo geving ham los kwa vesa, in yik nevong Mehöböp yi huk nebë sa. ¹¹ Ham su gwelë yi nabë ngaa meris megweruu demimin vu yi, gak ham nahubin yi rot megweko yi nom aggata benom vu sa, in sa medo nehegin losho hil arid lo vahi. ¹² Gak hil arid Apolos og sejij yi rot bë nökö vu ham geving hil arid lo vahi, rëk gwëbeng su bë rëk nökö rë, gak yö rëk medo bemëm nabë natök vu aggata og mëm yö rëk nökö.

Gagek Hus La

¹³ Ham malamin ham los gwegin ham, geham ayomin na timu vu Yesu meham bare niwëek nabë maluh. ¹⁴ Ngaa pin sën ham gwevong lo, og ham ahëmin geving mehönnon megwevong ham huk nivesa los ayomin sepëp.

¹⁵ Arig lo, sa bë nanër gägek ngwë vu ham. Ham rak Stepanus vu distrik Akaya ni bë losho yi alam detu Kerisi-yi-alam mugin kesuu alam Akaya pin, lob kwaj nevo Anutu-yi-alam pangsen medeneloḵ vu sir. ¹⁶ Nebë saga, om sa bë ham nengamin yes vu alam nabë saga, gevü alam sën deneloḵ vu sir bedenevong huk ving sir lo. ¹⁷ Sa kwag vesa rot in Stepanus luho Potunatus gAkaikus bedeyam vu sa in ham su yoh vu bë nam sënë rë, om deloḵ yah ham bömin medeyam vu sa. ¹⁸ Sir saga devong besa geham behil pin ayod nivesa, om ham gweko alam nebë saga arëj jak.

¹⁹ Lob Kerisi-yi-alam vu distrik Asia* pin kwaj nevo ham medenenër. Log Akwila luho Priska losho alam sën denesupin sir bedenejom rak vu Anutu loḵ luho hir beggang lo ahëj neving ham medenenër gägek semusen yök vu ham in Mehöböp yi alam ham los sir. ²⁰ Hil arid lo pin kwaj nevo ham medenenër. Om ham pin ahëmin nivesa vu ham geham najom* nemamin in Mehöböp yi alam ham.

²¹ Log sa Paulus, sengo kevu gägek dus teka sën neggëp hus agi rak nemaḡ bë ham medo nivesa. ²² Mehöti bë su ahë geving Mehöböp rë, og Anutu gevong bemala nama. *Maranata!* (Degwa nebë Mehöböp duḵ nom pevis!) ²³ Mehöböp Yesu yi semusemu nöḵ gëp geving ham. ²⁴ Sahëḡ neving ham pin in Kerisi Yesu duu hil pin revuh ti.

Ƙapiya Sēn Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Korint

¹ Sa Paulus sēn Anutu ggooin sa raƙ in bē sa natu Kerisi Yesu yi sinarē lo. Alu hil arid Timoti ƙevu ƙapiya sēnē yōk vu ham sēn Kerisi-yi-alam vu Korint aga, gevu Anutu-yi-alam pin sēn denedo yoh vu distrik Akaya pin lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehōbōp Yesu Kerisi degevang hir semusemu nōk gēp geving ham beham ayomin gēp revuh.

Paulus Kwa Vesa In Anutu Loƙ Vu Yi

³ Hil gaƙo hil Mehōbōp Yesu Kerisi Ama Anutu arē jaƙ, in yi Anutu, mehō kwa vonginsēn los aye semusēn ala. ⁴ He nado los ngaa maggin medeginengin he pangsēn rēƙ Anutu nesemu aye in he. Yō medo nevang nebē saga, om he ngo ayoh vu bē rēƙ semu ayemin in alam sēn denedo loƙ maggin ayo lo, nabē sēn Anutu nesemu aye in he agi. ⁵ In vanē aggagga sēn tōƙ vu Yesu lo tōƙ vu he pangsēn, rēƙ mu yīƙ Kerisi aye semusēn nedo ving he nebē saga ving. ⁶ Ngaa maggin tōƙ vu he in bē gevang beham ayomin sepēp beham nom vu Anutu. Log Anutu semu aye in he behe ayomin sepēp in bē gevang beham ayomin sepēp jaƙ doƙ buk sēn ham kwerē maggin nabē he lo, bemēm ham bare niwēēk. ⁷ He kwamin nevo ham behe raƙ ni vorot bē ham rēƙ gweƙo maggin nabē sēn he, om Anutu rēƙ gevang beham ayomin sepēp jaƙ geving nabē he.

⁸ Arig lo, ngaa maggin sēn tōƙ vu he ggēp distrik Asia* lo, saga he su ayoh vu bē adah vun in ham rē. Gaƙ vasap he pangsēn medeginengin he ahon rot kesuu behe kwamin nevo bē maƙ he su rēƙ medo vesamin rē. ⁹ Ngaa saga tōƙ vu he rot behe kwamin vo bē he rēƙ malamin nama yōnon. Rēƙ he raƙ ni bē ngaa nebē saga netōƙ vu he in bē he jaƙ ni nabē he nimin wēēk su yoh vu bē adok vu he rē, om hil getung malad in Anutu timu sēn nenēr balam-diiksēn denekedi raƙ yah lo. ¹⁰ Anutu ƙo he vēr in ngaa saga gehe su adiik rē, gerēƙ geƙo he vēr nabē saga gökin. Yōnon, he nehetung malamin in yi yō timu bē rēƙ geƙo he vēr in ngaa vahi pin gök gökin nabē saga. ¹¹ Om hameƙ najom jaƙ in doƙ vu he geving. Nabē sēnē in Anutu gengo alam ngahiseƙē hir jomraksēn medok vu he, behe doƙ vu alam ngahiseƙē bemēm kwaj vesa vu Anutu in he.

Paulus Su Nekuungin Alam Korint Rē

¹² He kwamin vesa in ngaa sēnē behe raƙ ni bē yōnon. Sēnē nebē: He su kwamin nevo bē alam debo ngaa doƙ nah he huk rē, gaƙ Anutu og nelok vu he, gehe nehevang ngaa nirōp los gagek anon sēn Anutu vong vu he lo vu ham los alam pin. ¹³ Gehe su neƙevu gagek peggirinsēn malah gagek vun in ham rē, gaƙ he neƙevu meneggēp rangah in bē ham natevin beham jaƙ degwa ni. ¹⁴ Ham ngo raƙ he gagek vahi ni ggovek beham kwamin vesa in he nebē sēn he rēƙ kwamin vesa in ham doƙ buk sēn hil Mehōbōp Yesu duk nom lo. ¹⁵ Sa kwag nevo gagek saga gesayog kehe sa vorot bē senōk vu ham, besa gevang beham kwamin vesa natu beron luu rē, rēƙ ma. ¹⁶ Wirek og sa kwag nevo bē senōk geto ham nyēg loƙ mēm sena Masedonia. Log nabē sa vu sagu mesenom, og sēƙ nom geto ham nyēg gökin, loƙ mēm ham gweli sa na aggata besenah Yudea. ¹⁷ Rēƙ ma gesa su yoh vu rē. Ma ham kwamin nevo bē senēr bē sēƙ nōk rēƙ ma gesengo nēr jeggin jeggin gesa su kwag nevo nivesa rē? Ma ham kwamin nevo bē sa nanēr nebē sa gevang ngaa, loƙ ma gesa nehako seggi seggi nebē alam-dob-yi? ¹⁸ Ma! Anutu mehō gagek anon degwa, om sa

nebë saga ving. Sa su nayogek los nanër ma loḵ ti rë. ¹⁹ In Anutu Nalu Kerisi Yesu sën alu Silvanus* geTimoti behe netatekin yi degwa vu ham lo su nenër gagek luu loḵ ti rë, gaḵ yik nenër yönon mu. ²⁰ In gagek pin sën Anutu joo lo, og degwa los anon neggëp vu Yesu yö timu, om mëm hil gaḵo Anutu arë jaḵ behil angogekin nabë Anutu og mehö nenër gagek anon mu. In Yesu vong banon rak. ²¹ Yik Anutu saga sën nër ving vu he gevu ham bë hil atu Kerisi-yi-alam yönon lo, lob ggooïn hil raḵ in bë hil gevong yi huk. ²² Log vong yi Anon Vabuung vu hil vorot in bë tato rangah nabë hil atu yi alam ggovek ya, gAnon Vabuung sënë nedo loḵ hil ayod in bë tato nabë Anutu yi gagek sën geḵo hil nah vu yi lo rëḵ anon jaḵ yönon.

Paulus Su Ya Pevis Vu Sir Rë

²³ Nabë sa hekuung raḵ, og Anutu rëḵ gelë lob ngis sa mesa nadiik. Rëḵ ma gesenër yönon rot bë sa su bë gevong beham nimin namum in ngaa nipaya sën ham nevong lo rë, om sën sa su yök Korint pevis rë. ²⁴ He su atu ham vongvingsën ala rë, gaḵ ham ngo vong ving Anutu niwëëk vorot menedo, rëḵ he bë adok vu ham in ham kwamin vesa in Anutu.

2

¹ Om sën sengo kwaḡ nevo loḵ ayog wirek beneggëp bë sa su nöḵ vu ham begevong mehil ayod maggin in ham ngaa nipaya saga natu beron luu. ² Gaḵ nabë sa gevong beham ayomin maggin, og re yoh vu bë gevong mesa kwaḡ vesa? Ma! Alam vahi su deyoh vu bë degevong besa kwaḡ vesa gökin rë. ³ Nebë saga om sën sa ḵevu ḵapiya saga yöḵ vu ham wirek in bë ham gwërin ham in ngaa nipaya. In nabë senök berup vu ham, og ham su gwevong besayog maggin in ham, gaḵ ham gwevong besa kwaḡ vesa. Log sa kwaḡ nevo ham nebë: Nabë sa kwaḡ vesa in ngaa ti, og ham kwamin vesa geving behil kwad vesa dok ti. ⁴ In wirek sa ḵevu ḵapiya vu ham, lob sayog maggin gesa ayog ketul loḵ bemalaḡ ruk keseh, rëḵ sa su ḵevu in bë gevong nimumsën vu ham rë, gaḵ sa ḵevu in bë ham jaḵ ni rot nabë sahëḡ neving ham pangsen.

Alam Korint Dekevoh Mehö Sën Vong Ngaa Nipaya Lo Yi Nipaya Na

⁵ Lob mehöti sën vong paya lo, og su vong mesengo ti ayog maggin rë. Gaḵ vong beham pin ayomin maggin ving, —rëḵ mu sa su gekev gagek, gaḵ sa bë nanër nabë vong beham vahi ayomin maggin. ⁶ Rëḵ ham vahi ngahiseḵë devo nyëvewen vu mehö saga vorot om ggovek, ⁷ gemëm ham kwevoh yi nipaya na geham semu ayemin in yi, in rëḵ ayo maggin pangsen rot mekesuu, lom maggin sënë kepë yi bemala nama. ⁸ Om sa bë ham tato rangah nabë ham ahëmin neving yi yönon.

⁹ Lob sa ḵevu ḵapiya yöḵ vu ham in bë sa seggi ham mesejaḵ ni nabë, ham rëḵ nengamin yes los dahis ma rëḵ nama! ¹⁰ Nabë ham dahun mehöti yi ngaa nipaya na, og sëḵ kwaḡ birekin geving. Log ngaa nipaya sën sa dahun ya lo, og sa dahun ya neggëp Kerisi mala in bë dok vu ham. Mu sa kwaḡ nevo bë maḵ su ngaa nipaya ti neggëp in bë sa dahun na rë. ¹¹ Rëḵ sa bë gero gagek rë, in Satan rëḵ pelëpin hil bekepë hil. In hil ngo arak kwa ni vorot.

Paulus Ayo Maggin Ggëp Troas

¹² Wirek seya verup Troas in bë nanër Kerisi yi Bengö Nivesa rangah, lob Mehöböp vong bedebë nengaj in sa gagek rot, lob sa medo nehevong yi huk vu sugu. ¹³ Rëḵ sa su nado nivesa rë, in arig Titus su verup vu sa rë. Lom tum sejom nemaj geseyom heto Masedonia.

Sinarë Denevong Mehöböp Yi Huk Raḵ Anutu Niwëëk

¹⁴ Om sa nehaḱo Anutu arë raḱ in Kerisi tu ngaa pin ala gehil atu yi alam meneli hil ving yi raḱ buk. Lom nevo huk vu hil bë hil gevong yi gagek na menoh vu nyëg pin nabë ngaa reggu nivesa balam pin degengo medejaḱ ni. ¹⁵ In Anutu nelë hil nebë Kerisi yi ngaa reggu nivesa sën neya vu alam sën deneggërin sir los alam sën rëḱ malaj nama lo. ¹⁶ Lob vahi deno bë nivë vongin gevong medenadiik, log vahi deno bë reggu nivesa loḱ sir in demedo malaj-tumsën degwata. Lob huk saga maḱ re rëḱ gevong menoh vu los dahisa? Ma! ¹⁷ Rëḱ mu heḱ su nanër gagek nebë alam vahi rë. Senër sir ngahiseḱ sën denenër Anutu yi gagek medeneḱo monë raḱ lo. Gaḱ heḱ atu Kerisi-yi-alam, om sën he ayomin timu genanër Anutu yi gagek menare mala.

3

Gagek Mewis Sën Anutu Joo Ving Mehönon

¹ Maḱ ham kwamin nevo bë he nehaḱo arëmin raḱ ggökin yah-a? Ma maḱ he rëḱ gaḱo ḱapiya vu mehö ngwë in bë tatekin he vu ham nabë sën alam vahi denevong lo? Ma maḱ ham kwevu ḱapiya nebë sënë ti in doḱ vu he? Ma! ² Yik ham ngo tu he ḱapiya sën tatekin he. Lob gagek sën neggëp loḱ ḱapiya sagi lo neggëp loḱ he ayomin, balam pin deyoh vu bë degelë medenatevin. ³ Lom neggëp rangah nebë ham tu Kerisi yi ḱapiya in tatekin yi Bengö Nivesa sën vo vu he behe haḱo yök vu ham lo. Rëḱ su kevu raḱ bël veriik rë, gaḱ kevu raḱ Anutu sën malatumsën degwa lo yi Anon Vabuung. Log su kevu meneggëp raḱ gelöng petes la rë, gaḱ nekevu loḱ ham ayomin.

⁴ Lob he su ahöneng in gagek sagi rë, gaḱ he nanër rangah meneggëp Anutu mala, in sën he tu Kerisi-yi-alam ggovek ya lo. ⁵ Yönon, he su ngo ayoh vu bë gevong Anutu yi huk rë, om sën he su rëḱ nanër nabë he ngo nehevong rë, gaḱ Anutu yö timu nelok vu he behe nehevong yi huk. ⁶ Yik yi timu sënë sën negadu he ahon behe yoh vu bë tatekin gagek mewis sën Kerisi joo vu hil lo. Lom gagek mewis sënë og su Horek sën dekevu wirek meneggëp loḱ ḱapiya lo rë, gaḱ sënëḱ Anon Vabuung yö yi gagek. In Horek sën neggëp loḱ ḱapiya lo og denedeginengin hil bedenener bë hil rëḱ malad nama. Rëḱ ma gAnon Vabuung vër hil raḱ in bë hil medo malad-tumsën.

⁷ Anutu kevu Horek sagi raḱ neggëp gelöng bevo vu hil kenud lo wirek, rëḱ hil su ayoh vu bë sepa doḱ rë, lob tato bë hil vongin malad nama. Nebë saga rëḱ mu buk sën vo Horek vu hil kenud lo lo, og buk böpata los arë, lob Moses mala niḱapiik ata bejeh loḱ alam Israel malaj besu deyoh vu bë degelë yi rë. Loḱ nahub rë lob niḱapiik saga nemaya. ⁸ Nebë saga rëḱ mu hil narak ni bë buk sën Anon Vabuung gegin hil lo, og buk böpata rot mekesuu buk ngwë sagi. ⁹ Gaḱ bë hil nanër Horek sën nenër rangah bë hil nehevong paya lo yi buk nabë böpata los arë, og hil nanër Anon Vabuung sën nenër bë hil mehönon yohvu lo yi buk nabë böpata rot mekesuu ngwë muginsën. ¹⁰ Yönon, buk sën hil anër wirek bë böpata los arë lo, og gwëbeng arë maḱ maya, in buk ngwë sagi arë böpata rot bekesuu. ¹¹ Hil nanër Horek sën yi huk maya lo nebë nivesa, om hil nanër ngaa sën gevong behil rëḱ medo degwata lo nabë nivesa rot mekesuu.

¹² Lob he nehevong ving gagek sënë, om sën he su nimin ggöneng rë, gaḱ he nanër rangah. ¹³ He su nehevong nebë Moses rë. Sën nekebu mala raḱ tob in bë alam Israel su degelë nabë mala niḱapiik nemaya in nama na verök yi lo rë. ¹⁴ Rëḱ mu alam Israel ayoj dahis raḱ besu derak ni nivesa rë, rot begwëbeng. Om nabë denanër gagek mugeng sën Anutu joo ving sir nyëdahis lo rangah, og kwaj nahën maggin bevong bë tob nekebu malaj in gagek anon. Gaḱ bë ayoj na timu vu Kerisi og mëm yi timu yoh vu bë kehe tob sënë vër in

malaj medejaḵ gageḵ anon ni. ¹⁵ Rēḵ mu ma, in yō nahēn denetevin Moses yi ḵapiya, lob vong bē tob neggērin ayoj. Rot begwēbeng. ¹⁶ Rēḵ mu nabē degērin ayoj nom vu Mehōbōp og rēḵ bo tob saga vēr in sir. ¹⁷ In Mehōbōp sēnē og yīḵ yi Anon Vabuung, lob Mehōbōp yi Anon Vabuung sēnē neḵo hil vēr in ngāa pin sēn nedeginengin hil lo gehil nado nivesa.

¹⁸ Lob hil sēnē, og ngāa ti su neggērin hil malad rē, gaḵ Mehōbōp yi niḵapiik netum raḵ hil gehil nebē dubdub, om hil abēr niḵapiik saga na menoh vu mehōnon vahi pin. Log niḵapiik netum raḵ hil yoh vu buk, lom nepekwē hil behil rēḵ nid nabē yi Mehōbōp yō ḵenu. Log Mehōbōp yīḵ yi Anon Vabuung menevong nebē sēnē vu hil.

4

Alam Sinarē Nebē Dēg Sogek

¹ Anutu kwa vongin he lom vo huk sēnē vu he, om sēn he su seḵēmin nema in huk sagi rē. ² Gaḵ he ḵehe he in ngāa nimumsēn sēn neggēp vunsēn lo, gehe su nanēr gageḵ kuungsēn rē, gehe su nehaḵo gageḵ ngwē menanēr loḵ yah Anutu yi gageḵ rē. Gaḵ he nanēr gageḵ anon ya rangah in bē alam pin degengo medejaḵ huk sēn he nehevong ggēp Anutu mala lo ni nabē yoh vu.

³ Lob Bengō Nivesa sēn he nanēr lo neggēp rangah. Yōnon, maḵ yō neggēp vunsēn in alam sēn rēḵ malaj nama lo mu, ⁴ in su denevong ving rē. Gaḵ dob ala Satan kebu kwaj in bē Kerisi sēn ni nebē Anutu lo, yi Bengō Nivesa niwēek los arē bōpata su natum doḵ ayoj medejaḵ ni. ⁵ In he su nanēr he ngo bengōmin rē, gaḵ he nanēr Kerisi sēn tu Mehōbōp lo bengō, lob he nesepa loḵ Yesu om sēn he tu ham hur ving. ⁶ In yīḵ Anutu sēn nēr nyēdahis bē malakenu rangah jak lo vong berangah raḵ ggēp hil ayod ving behil arak Anutu niwēek los niḵapiik ni. In Yesu tōḵ yam rangah, behil halē bē rangah sēnē neggēp raḵ mala.

⁷ Log he alam nimin paya nebē dēg sogek sēn ningōhek lo, rēḵ Anutu tung yi ngāa nivesa anon loḵ yam he ayomin in bē mēm alam degelē medejaḵ ni nabē he su alam los nimin wēek rē. Gaḵ mu yō nevong yi huk los niwēek bōpata loḵ he behe nehevong yi huk. ⁸ Yōnon ngāa maggin neketumin he, rēḵ su nedahun he rē. He kwamin neketul loḵ, rēḵ he su kwamin nema verōḵ yi rē. ⁹ Mehōnon denetii he, rēḵ Anutu su nevu he ya rē. Denesis he behe heto navuv dob, rēḵ ma gehe su nadiiḵ rē. ¹⁰ He haḵo Yesu yi diiḵsēn raḵ yom he navimin raḵ buk vu nyēg pin behe nehaḵo vanē bedus raḵ bē he nadiiḵ. Rēḵ he su nimin tebō in rē, gaḵ he nehaḵo vanē nebē saga in bē alam degelē medejaḵ ni nabē Yesu yoh vu bē gevong behil medo malad-tumsēn nabē yi geving. ¹¹ He nehevong Yesu yi huk om sēn denesis he sēn nado vesamin lo yoh vu buk bebē he nadiiḵ. Nebē saga in bē alam degelē he navimin medejaḵ ni nabē Yesu nedo mala-tumsēn meneloḵ vu he. ¹² Yōnon, yoh vu buk pin og vong bē he nadiiḵ, rēḵ mu yīḵ nebē saga in bē mēm ham rēḵ medo malamin-tumsēn vu tamusēn.

¹³ Log Anon Vabuung vo niwēek vu he in bē he ayomin na timu vu Anutu nabē sēn dekevu meneggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebē, “Sayog neya timu vu Anutu om sēn senēr gageḵ rangah.” Lom he ayomin neya timu vu yi ving, om sēn he nanēr yi gageḵ rangah ving. ¹⁴ In he raḵ ni ggovek ya bē Anutu nēr beMehōbōp Yesu kedi raḵ yah, gerēḵ nanēr behe kedi jak nah geving yi, gerēḵ geko he geving ham behil ana medo geving yi. ¹⁵ Kē! Ngāa maggin pin sēnē netōḵ vu he in bē doḵ vu ham, log Anutu yi semusemu noh vu alam ngahiseḵē menapup ayoj. Lob sēnē gevong balam ngahiseḵē rot kwaj vesa rot vu Anutu medegeḵo arē jak mekesuu.

Ngaa Maggin Sën Netök Vu Hil Lo Rëk Gevong Behil Arëd Böpata Jak

¹⁶ Om sën he su sekëmin nema in huk sënë rë. Yönon, he navimin nevingin bë nipaya jak, rëk Anutu nevo niwëek vu he ayomin benetu mewis rak yoh vu buk pin. ¹⁷ In maggin sën netök vu he agi, yik he nehalë nebë ngaa meris benedo buk dus teka mu. Rëk Anutu nevang vu he in bë he arëmin böpata rot megëp degwata los degwata bekesuu, lob he su ayoh vu bë tahu luho vu yi rë.

¹⁸ Lob he su malamin nesepa ngaa sën hil nehalë rak malad lo rë, gak he malamin nesepa ngaa sën hil su nehalë rak malad rë lo. In ngaa sën hil nehalë rak malad lo og yik nedo buk dus teka mu, rëk ngaa sën hil su nehalë rak malad rë lo, og nedo degwata los degwata.

5

Hil Rëk Ajöp Navid Mewis Yagek-yi

¹ In hil arak ni ggovek bë hil navid sën hil nado lok vu dob gwëbeng agi og yik nebë numeng mu. Log nabë numeng sënë petar na, og hil beggang ngwë sën Anutu rëk bo vu hil lo nedo. Mehönon su delev beggang saga rak nemaj rë, gak yö nedo yagek beyö nedo degwata los degwata. ² Yönon, hil nado lok numeng sënë lob hil nado los susën. Om hil ahëd neving pangsen rot bë hil ajöp hil navid mewis gërin hil nabë tob benatu hil beggang yagek-yi. ³ In nabë hil ajöp hil navid yagek-yi, og rëk gërin hil gehil kenud su rëk medo meris rë. ⁴ In hil nahën nado lok numeng sënë, lob hil medo nehango vanë menasu. Rëk mu hil su nehevongin bë rëk hil kenud medo meris rë, gak hil navid sënë rëk nadiik, om hil nehevongin bë ajöp hil navid mewis yagek-yi gök na hil nabë tob mewis, behil medo malad-tumsën yönon.

⁵ Log Anutu yö ggoin hil rak in bë hil medo malad-tumsën nabë sënë, lob vo Anon Vabuung vu hil vorot in bë tato vu hil nabë rëk anon jak. ⁶ Om sën he ngo nado los ayomin timu yoh vu buk, in he rak ni bë he navimin vong bë he beggang behe nado lok, rëk mu vu buk sën he nado agi, og he su nado ving Mehöböp lok yi nyëg rë geyö nahën. ⁷ In gwëbeng hil ayod neya timu vu yi mu gemedo naya, gak hil su malad nerak yi rë. ⁸ Rëk mu senër ggovek bë he nado los ayomin timu gehe ahëmin neving pangsen bë he gevuu navimin sënë na gehe na medo nivesa geving Mehöböp gëp ben. ⁹ Nebë saga, om nabë he medo geving yi dok ben, ma nabë he ngo nahën nemedo adingnë, og yik he kwamin nevo Mehöböp niwëek ata yoh vu buk bë he gevong ngaa noh vu sën ahë neving lo. ¹⁰ In hil pin rëk bare Kerisi mala megengo hil gagek pin nabë hil nado lok hil navid dob yi sagi, og mak hil nehevong ngaa nivesa ma hil nehevong ngaa nipaya. Lob hil pin ti ti ngo rëk gako nyëvewen dok nah.

Hil Adok Vu Alam In Denam Vu Anutu

¹¹ Lob he nahöneng in Mehöböp, om sën he nehevong huk in bë gevong balam ayoj na timu vu yi. Rëk he nado rangah atov ggëp Mehöböp mala, lob sa kwag nevo bë mak ham rak he nimin ving. ¹² He su kevu gagek sënë yök vu ham in bë ham gwëko he arëmin jak rë, gak he kevu in bë ham jak ni. Lob ham yoh vu bë nanër gagek dok nah vu alam sën deneko sir rak in ngaa sën denevang rak alam malaj rëk anon su neggëp lok ayoj rë lo. ¹³ Yönon, nabë he kwamin masën nebë sën alam aga denenër lo, og he kwamin masën in bë he gevong Anutu yi huk beyik ggovek. Gak nabë he nado los kwamin, og he nado los kwamin in bë he dok vu ham. ¹⁴ In Kerisi yi ahëvingsën kengev he, om sën he nehevong yi huk. In he rak ni bë lok yah hil bed mediik in hil pin, lom sënë vong bë hil pin adiiik ggovek ya. ¹⁵ Mehö sënë lok yah hil pin bed bediik in hil, om mëm hil mehönon sën nado malad vesa agi su medo mana

noh vu ngo kwad gökin. Gaḵ hil kwad bo Mehö sën loḵ yah hil bed bediik in hil gekedi raḵ yah lo, behil gevong noh vu yö kwa jaḵ buk pin.

¹⁶ Wirek he nehalë mehönnon navij mu benanër sir bë nijvesa genij paya, rëḵ gwëbeng he su nehevong nebë saga ggökin rë. Log wirek he nehalë Kerisi meseggi yi nebë saga ving, rëḵ gwëbeng he su neseggi yi nebë sënë ggökin rë.

¹⁷ Om nabë mehöti tu Kerisi-yi-alam, og Anutu vong yi betu mewis raḵ, gaḵ yi ngaa mugeng og maya veröḵ yi genelë ngaa pin nebë pekwë yi bemewis raḵ.

¹⁸ Anutu yö timu vong ngaa pin sënë, log vong Kerisi yam in bë gevong mamer vu hil, loḵ mëm vo huk-mamer-yi sënë loḵ yam hil nemad ving.

¹⁹ Huk-mamer-yi nebë hil nanër rangah nabë Anutu vong Kerisi yam in bë geḵo mehönnon pin denom vu yi, gesu rëḵ kwa bo hir ngaa nipaya sën denevong lo nabë nahën neggëp vu sir rë. Lob vo huk sënë vu hil bë hil nanër gagek-mamer-yi rangah.

²⁰ Om sën hil haḵo Kerisi avi menanër yi gagek rangah. Yiḵ sënë nebë Anutu netahi alam pin raḵ hil avid. Hil nalöḵ yah Kerisi ben menanër yi gagek vu alam pin menajij sir nebë, “Ham dahun ham, geham gwevuu keyëhsën na geham los Anutu medo jevuh ti.”

²¹ Mehö sënë su nevong ngaa nipaya ti rë, rëḵ Anutu supin hil ngaa nipaya pin yah raḵ yi betum loḵ yah hil bed bediik. Log saga vong bAnutu nelë hil nebë sën hil aloḵ yah Kerisi ben batu mehönnon yohvu lo.

6

Alam Sinarë Deneḵo Maggin Ngahiseḵë Raḵ Huk Sënë

¹ He nehevong huk ving Anutu om sën he nër niwëëḵ vu ham bë: Ham ḵo Anutu yi semusën ggovek ya om ham su basap na meris. ² Gaḵ Anutu nër meneggëp loḵ yi ḵapiya bë:

“Getahi yam vu sa, lom sa hango loḵ buk sën sa halë hong nivesa lo.

Seloḵ vu hong loḵ buk sën sehoo in raḵ in bë sa gaḵo mehönnon denom vu sa lo.”

Om ham gwengo rë! Buk sën Anutu nelë hil nivesa lo yiḵ gwëbeng sënë, log buk sën geḵo hil nah lo yiḵ gwëbeng sënë.

³ He nimin lël bë alam su denanër gagek nipaya jaḵ Anutu yi huk sën he nehevong lo, om sën he su nehevong ngaa ti bemehönnon vahaj nelah loḵ medenevës rë. ⁴ Gaḵ he najom he ahon raḵ buk pin menahaḵo vanë sën netöḵ vu he lo. Loḵ buk sën he naraḵ vu in ngaa lo, gelöḵ buk sën ngaa maggin nedeginengin he lo, og he nimin wëëḵ meneḵerë vanë nebë sënë in bë tato nabë he tu Anutu yi hur yönnon.

⁵ Log deneveek he gedenetung he ya ḵarabus. Alam pin denereseeh rur raḵ he, geyam denetetup he in bë dengis he. He nehevong huk böp rot gehe su nahëp buk nivesa rë, gemeyip nevong he. ⁶ He nehevong ngaa niröp, gehe nehako kwa nivesa. He su hevong ahëmin sengën pevis rë. He nehevong nivesa vu alam, log Anon Vabuung nelöḵ vu he, gehe ahëmin neving mehönnon yönnon. ⁷ He nanër gagek anon mu, gehe nehevong huk raḵ Anutu niwëëḵ. He najom gagek niröpsën-yi betu he ngaa-begö-yi loḵ he nemamin vahi vahi, behe nahërin begö rak vahi log nasis begö rak vahi. Yönnon, he nehevong ngaa pin sënë in bë tato nabë Anutu yi hur he.

⁸ Log alam la deneḵo he arëmin raḵ, galam vahi denedahun he arëmin. Gesir la denenër gagek nipaya yah nenga raḵ he, gesir la denenër vu alam vahi bë he nehevong ngaa nivesa. Gesir vahi og denekuung bë he alam gagek tetuhinsën, rëḵ ma gehe nanër gagek anon mu, gehe nehevong Anutu yi huk.

⁹ Log alam vahi su denengo he bengömin rë, rëḵ mu he bengömin neggëp. Denevongin bë dengis he behe nadiik, rëḵ ma gehe nahën nado vesamin.

Denejoo gagek bë he nadiik, rëk ma gesu anon neraç rë. ¹⁰ He ayomin maggin, rëk ma gehe kwamin vesa rot yoh vu buk. He nado nebë alam sën denerak vu in nгаа lo, rëk ma gehe navo ngaanon vu alam ngahisekë. He alam sën he hömin kupek lu nгаа ma lo, rëk ma genganon pin tu he nгаа. ¹¹ O ham alam Korint, he su nalah he gagek ti vun in ham rë gaç he tatekin he ayomin los dahis vu ham. ¹² He ahëmin neving ham yönon, rëk ham su ahëmin neving he nebë saga rë. ¹³ Om ham gwevong nabë saga—sa nanër gagek sënë nebë sën sa nanër vu nalug lo—benanër ayomin nom vu he geving.

Hil Atu Anutu Yi Dub Vabuung

¹⁴ Ham su najoo gagek menaduu ham betii alam sën su ayoj neya timu vu Yesu rë lo. In nгаа yohvu los nгаа nipaya su denegga raç sir rë, log rangah los malakenu su hir nгаа neggëp ti rë. ¹⁵ Ma Kerisi ahë neving Satan meluhu denedo loç ti? Ma alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo los alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og deyoh vu bë kwaj bo nгаа gëp ti? Ma rot! ¹⁶ Anutu yi dub los nyëg gebus hir nгаа su neggëp ti rë, log ham raç ni bë hil atu Anutu mala-tumsën yi dub vabuung yoh vu sën Anutu nër wirek meneggëp loç yi kapiya lo bë, “Sëk medo geving sir gesena geving sir. Gesëk natu hir Anutu, log rëk denatu salam.”

¹⁷ Nebë saga log Mehöböp nër ving bë:

“Ham gooin ham jaç dok sir
geham na medo yu ngwë.

Ham pesu nemamin in nгаа nipaya,
loç mëm sëk gaço ham nom.”

¹⁸ “Sëk natu ham amamin
geham rëk natu sa nalug maluh los avëh lo.
Niweëk ala Mehöböp nër nebë sënë.”

7

¹ Om arig lo, sahëg neving ham log Anutu nër gagek semusemu nebë sagi vu hil meneggëp. Om hil kevoh nгаа nipaya pin na in hil navid los hil ayod gehil medo nid veseek, lob hil agöneng in Anutu gesemu hil in hil natu alam niröp yönon.

Alam Korint Deggërin Sir Lom Mëm Paulus Kwa Vesa Rot

² Ham ahëmin geving he. He su hevong nгаа nipaya vu mehöti rë, gehe su tahu mehöti loç nгаа nipaya rë, gehe su hekuung in mehöti gehaço yi kupek rë. ³ Sa su nanër gagek sënë in bë nanër jaç ham rë, gaç senër ggovek bë he ahëmin neving ham rot. Om nabë ham medo vesamin, og he medo vesamin, genabë ham nadiik, og he nadiik geving. ⁴ Senër rangah rot vu ham gesa su nalah vun rë. Nгаа maggin töç vu sa rot, rëk sa kwag vesa gesa napisek in ham. ⁵ Yönon, he ya verup distrik Masedonia wirek, lob he su nesewah navimin teka rë, gaç maggin aggagga netöç vu he. Begö tetup he rot, lob he newamin neraç gekwamin neya ngahi rot. ⁶ Rëk mu Anutu sën nevong balam ayoj maggin ayoj sepëp neraç lo vong behe ayomin sepëp raç, in vong Titus yam vu he. ⁷ Titus yam, lob saga mu su vong behe ayomin sepëp raç rë. Gaç ham vong beTitus ahë nivesa lob ko gagek sënë yam, lob yik rak saga sën Anutu vong behe ayomin sepëp raç ving. Titus nër vu he bë ham ahëmin ving pangsën rot bë ham gwelë sa, beham ayomin maggin in ham vong nгаа nipaya, geham kwamin vo sa pangsën rot bë ham dok vu sa. Sa hango gagek pin sënë, lob sa kwag vesa rot. ⁸ Serak ni bë sa kapiya vong beham ayomin maggin, rëk sa su ayog maggin in sënë rë. E! Wirek sayog maggin, in serak ni bë kapiya sënë vong beham ayomin maggin, rëk yik dus teka mu. ⁹ Rëk

gwëbeng og sa kwag vesa. Sa su kwag vesa in sën ham ayomin maggin agi rë, gak sa kwag vesa in ham ayomin maggin sënë vong beham wërin ham. Serak ni bë Anutu yö vong beham ayomin maggin, gak he gagek su vong paya vu ham rë. ¹⁰Yönon, ngaa maggin sën netök vu hil lo, nabë gevong behil agërin hil nah vu Anutu bAnutu geko hil, og maggin saga og ngaa nivesa gehil su kwad na luu luu in. Rëk mu alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo, nabë ngaa maggin natök vu sir, og su rëk degërin sir nah vu Anutu rë. Gak nengaj dahis, lob maggin saga nekepë sir benevong bermalaj rëk nama verök yi. ¹¹Om ham kwamin bo maggin sën nedëginengin ham lo nabë Anutu nevong vu ham, in maggin saga vong beham pevis beseggi gagek sën neggëp vu ham lo. Beham vengwëng rak pevis betatekin degwa, log ham höneng in Anutu benimin lëlin ngaa nipaya saga. Kë, log ham ahëmin ving rot bë ham gwelë sa, geham kwamin nevo sa rot, geham nimin wëek bevong nyëvewen vu mehö sën nevong ngaa nipaya aga lo. Ham nevong ngaa pin saga in bë ham semu ham gagek, lob tök rangah ggovek ya bemaya. ¹²Om degwa sën sa kevu gagek yök vu ham wirek lo, og sa su kevu rak mehö sën vong ngaa nipaya lo mu rë, gesu degwa rak mehö ngwë sën ngwë nevong paya vu yi lo mu rë, gak sa kevu in bë ham jak ni gëp Anutu mala nabë ham ahëmin neving he yönon. ¹³Lob ham nero gagek nebë saga, lob mëm he kwamin vesa.

Lob he kwamin vesa pangsën rot in ham vong beTitus ayo sepëp bekwa vesa rot. ¹⁴In wirek sa hako ham rak rak Titus mala, rëk sa su nig mum in sa gagek sagi rë, gak he gagek pin sën he nër vu ham wirek lo, og yönon. Om sën he hako ham arëmin rak rak Titus mala lo, og mëm gwëbeng tök yam rangah ving bë yönon rot. ¹⁵Lob Titus kwa vesa pangsën vu ham in yök vu ham, log ham pin nengamin yes meko yi rak los ham hurek babu. ¹⁶Lob sahëg nivesa in sa halë bë ngaa pin sën ham nevong lo og ham nevong nivesa.

8

Kerisi-yi-alam Hir Huk Nebë Dedok Vu Arij Lo

¹ Arig lo, sa bë geturin Anutu yi semusën sën vong banon rak vu Kerisi-yi-alam vu distrik Masedonia lo yi gagek vu ham rë. ² In maggin nedëginengin sir yoh vu buk rëk kwaj vesa rot. Sir alam sën denerak vu in ngaa yönon, rëk mu kwaj nevo gagek ti medenero. Gagek lo nebë degetung seriveng in dok vu alam vahi, lom detung beböpata rot. ³ Serak ni om sën sa nanër sir rangah bë yö denevong yoh vu kwaj, gak mehöti su gejiin sir rë, log hir monë sën yoh vu bë degetung natu seriveng lo, og saga denetung gedenetung la nesevök ving beneya böpata rot. ⁴ Gedeneketag vu he yoh vu buk bë he ngogek gegako hir seriveng na medok vu Yesu-yi-alam vu Yerusalem geving. ⁵ Lob su denetung monë mu yoh vu sën he kwamin nevo bë degetung lo rë, gak denetung sir netu seriveng vu Anutu muginsën, lok mëm denetung monë ving. Denesepa lok Anutu kwa bedenetung sir lok yam he nemamin bedenër bë degevong noh vu he ayemin. ⁶ Om sën he nër vu Titus bë gero huk sën nevong lok ham nyëg wirek lo benama na geving rë. Nabë sën alam Masedonia devong vorot lo. Sënëk sa nanër huk sën ham dok vu alam sën hej kupek lu ngaa ma lo. ⁷ Ngaa pin sën ham nevong lo, og ngaa nivesa rot. Ham ayomin neya timu vu Anutu yönon, lob ham netahu alam lok Kerisi yi gagek rot. Ham los kwamin, lob ham kwedi yönon bë gwevong Anutu yi huk, lob ham ahëmin neving he pangsën rot, om sa nanër vu ham nabë hamek pasang dok vu alam sën denerak vu in ngaa lo rot geving. ⁸ Sa su bë rëk bo horek vu ham rë! Gak alam pin sagi denetung seriveng los nij yes, om sa bë seggi ham nabë ham rëk ahëmin geving Anutu yi huk yönon ma nama. ⁹ Ham rak ni bë hil Mehöböp

Yesu Kerisi semu hil yönon. Yi mehö los arë ggoreksën-yi rëk vong yi loḵ yah tu mehö nema masën in ham, in bë nema masën sagi gevong beham gwërin ham, lob ham natu alam los bengömin ggoreksën-yi gëp yagek. ¹⁰ Rëk mu sengo nër yoh vu kwaḡ mu, in sa kwaḡ nevo bë: Nabë ham gwetung seriveng nabë sënë, og nivesa, in ham ngo nër huk sënë mugin beham tung seriveng la ggovek ya loḵ ta ngwë wirek. ¹¹ Om ham semu huk sën ham ḵo rak wirek lo menama na rë. Ham nengamin yes megwetung seriveng noh vu sën ham monë neggëp vu ham lo. ¹² Nabë mehöti ayo kehe yi begetung seriveng noh vu sën yi monë neggëp vu yi lo, og Anutu rëk gelë yi nivesa. Gaḵ nabë yi ngaa su neggëp rë, og Anutu rak ni beyiḵ ggovek. ¹³ Sa su nër bë ham gwetung seriveng böp in bë doḵ vu alam vahi geham jak vu in ngaa rë, gaḵ sa bë ham pin medo nivesa gëp ti. ¹⁴ Gwëbeng sënë og ham ngaa ngahiseḵë neggëp, om ham doḵ vu sir sën hej ngaa ma lo. Rëk mu nahub genabë hir ḵupeḵ la gëp vu sir geham hömin nama, og tum rëk dedoḵ vu ham beham semu ham vewen vewen nabë saga. ¹⁵ Noh vu gaḡek sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë, “Alam sën denesupin mana* ngahiseḵë lo, og su la nedo mepetar ya rë, gesir sën denesupin hej paya teka mu lo, og su dediḵahëj rë.”

Alam-huk-yi La Ya Deverup Korint

¹⁶ Sa kwaḡ vesa vu Anutu in vong be Titus ahë neving ham nebë sa. ¹⁷ Yönon, nenga yes vu sa gaḡek, rëk mu yö ahë neving ham, om sën yö kwa vo meneyöḵ vu ham.

¹⁸ Log he hevong hil arid ti sën Kerisi-yi-alam pin denḡo bengö bë nenër tanësën nivesa lo beneyöḵ ving yi. ¹⁹ Lob su saga mu rë, gaḵ Kerisi-yi-alam pin deggoin yi rak in bë na geving sa balu gaḵo seriveng semusën sën hil nehetung lo na vu alam sën hej ngaa ma lo. He kwamin ya vu huk sagi gehe nimin wëëk menehevong in bë gaḵo Anutu arë jak. ²⁰ Rëk he nimin lël bë mehö la su denanër gaḡek nipaya jak he nabë he su nehegin seriveng böpata sënë nivesa rë, om sën he hevong hil arid sënë yöḵ ving. ²¹ He su kwamin vo bë he gevong ngaa niröp gëp Mehöböḡ timu yö mala mu rë, gaḵ he bë gevong gëp mehönon malaj geving.

²² Log he hevong hil arid ngwë in bë nöḵ geving luho. He seggi mehö ngwë sënë loḵ huk aggagga buk ngahiseḵë, rëk he halë bë niwëëk menevong. Lob serak ni bë rëk niwëëk rot megevong huk sënë geving, in ayo ya timu bë ham rëk gwevong ngaa nivesa.

²³ Log Titus, og ham jak ni nabë sa mehö sën alu nehevong huk loḵ ti in bë adoḵ vu ham lo. Gehil arid luu sënë, og ham jak ni nabë Kerisi-yi-alam hir hur luho, lob luho denëḵo Kerisi arë rak rot rak luho hir huk. ²⁴ Om ham ahëmin geving lööho megweḵo sir jak, bAnutu-yi-alam pin degelë medejak ni. Geham gwevong begaḡek sën he nehako ham rak vu lööho lo anon jak.

9

Seriveng Sën Doḵ Vu Anutu-yi-alam

¹ Ham ngo gaḡek rak seriveng sën doḵ vu Anutu-yi-alam lo ggovek ya, om sa su rëk ḵevu gaḡek adingseḵë vu ham jak ngaa sënë rë. ² In serak ni bë ham ayomin kehe ham vorot menedo, om sën sa haḵo ham rak vu alam Masedonia nebë, “Alam distrik Akaya detung seriveng ggovek ya loḵ ta ngwë wirek.” Lob denḡo ham bengömin bë ham nevong nebë saga, lom sir ngahiseḵë ayoj ggee rot, lom detung ving nebë ham. ³ Om sën sa hevong behil arid lo sagi deyöḵ in bë he su gaḵo ham jak in gaḡek saga meris mu, gaḵ sa bë ham gwero ngaa sënë borot begovek na. ⁴ Gaḵ nabë alam Masedonia la denöḵ geving sa behe nöḵ natöḵ vu ham geham su supin ham seriveng ggovek ya rë, og ham

rək gwevong behe, geham, behil nid namum pangsen rot. In sayog ya timu vu ham behako ham aremin rak be ham supin ggovek ya. ⁵ Nebë saga, om sën sa gejiin hil arid lo sagi be denamugin medenok vu ham in degevong beham gwetung ham seriveng sën ham nër lo begovek na borot. Rək mu ham gwetung los ahëmin nivesa, gak ham su gwetung los gwevong ayemin vu. ⁶ Om ham kwamin bo sënë rë: Mehöti be baroh nos mahen teka, og yik rək geko nos anon mahen teka. Log mehöti be baroh nos huk böpata, og rək geko nos anon ngahisekë. ⁷ Om ham pin ti ti ngo kwamin bo dok ayomin nabë ham neyoh vu be gwetung va la natu seriveng, og mëm ham gwetung noh vu saga. Ham su gwetung los ayomin maggin, geham su gwetung in ham nehöneng in mehö ngwë malaj. Gak Anutu ahë neving be mehönon degetung seriveng vu yi los kwaj vesa. ⁸ In Anutu yoh vu be rək bo semusen nivesa vesa pin vu ham, beham su jak vu in ngaa ti rë, gak ham yoh vu be rək medo nivesa bedok vu alam vahi geving jak buk pin. ⁹ Sënë yoh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo nebë:

“Mehö sënë nelok vu alam sën hej ngaa nema lo
gesu neggulin yi ngaa in sir rë.

Yö nevong ngaa niröp nebë sënë,
om arë rək gëp degwata.”

¹⁰ Anutu nevo nos vë vu mehö sën nevaroh lo, genevo nos anon sën ga lo vu yi ving. Om rək gevong vë vu ham geving in ham gwetung natu seriveng, lob gevong beberong rot. In mëm ngaa niröp sën ham nevong lo rək dok vu alam ngahisekë. ¹¹ Lob mëm rək ham ngaa ngaa ngahisekë beham noh vu be dok vu alam ngahisekë. Lob ham kupek lu ngaa sënë rək gevong bekwaj vesa vu Anutu in he huk. ¹² Yönon, ham nevong huk nivesa nebë sënë beham nelok vu Anutu-yi-alam in ngaa sën denerak vu in lo. Lob ham su nevong saga mu rë, gak ham nevong bekwaj vesa böpata rot vu Anutu in ngaa nebë sënë ving. ¹³ Huk sën ham nevong menelok vu hil arid lo agi rək tato ham rangah vu sir bedejak ham nimin rot nabë: Ham nesepa lok Anutu yi gagek menero geham nehurek Kerisi yi Bengö Nivesa babu. Log rək degelë nabë ham vo kupek lu ngaa vu sir rot, gevu alam vahi pin ving, lom degek Anutu arë jak in ham. ¹⁴ Lob rək dejak ni nabë Anutu yi semusen böpata neggëp vu ham, lob mëm ahëj geving ham pangsen gedenajom jak in ham vu Anutu. ¹⁵ Lob hil kwad vesa rot vu Anutu in ngaa böp ti sën vo vu hil lo, in ngaa böpata rot mekesuu ngaa vahi pin.

10

Paulus Dahun Gagek Nipaya Sën Denër Rak Alam Sinarë Lo Ya

¹ Alam la denenër gagek rak sa Paulus be: Sa nado ving ham, og sa nanër gagek ahë yes vu ham, gak sa nado adingnë og sa nekevu gagek ahë sekë rak ham. Nebë saga, om sa kevu gagek dus ti sënë neyök vu ham. Sa dahun sa bemalag yes rak nebë Kerisi gesa ketag vu ham. ² Sa ketag vu ham nabë ham gwegin ham in senök berup vu ham, og sa su nanër gagek ahë sekë jak ham. Rək mu sa kwag nevo be mak sëk nanër niwëek vu ham la sën kwaj nevo be he nehevong ngaa nebë alam-dob-yi lo. ³ Yönon, he mehönon, rək he su nasis begö nebë sën mehönon denesis lo rë. ⁴ In ngaa-begö-yi sën he nasis begö rak lo, og su ngaa-dob-yi rë. Gak he nasis begö rak Anutu niwëek, om sën he ayoh vu be kevoh katum niwëek sën alam nij paya lok denedo lo na. ⁵ Katum sënë nebë hir gagek tetuhinsen sën kwaj nevo lo, gegagek sevöksen pin sën alam denenër in be degërin alam sën be dejak Anutu ni lo. Gehe nahërin ngaa pin sën mehönon kwaj nevo lo, in be alam yö dedahun sir medetamuin Kerisi.

⁶ Lom ham wërin ham ggovek ya beham tamuin Kerisi vorot, om nabë ham gwevong ngaa ti paya, og he rëk abo nyëvewen dok nah vu ham. ⁷ Ham kwamin bo ngaa sën neggëp rangah ggëp ham malamin agi rë! Nabë mehöti kwa nevo bë tu Kerisi-yi-alam ti ggovek ya, og kwa bo nah bejak ni nabë su yi perurek timu tu Kerisi yi mehö rë, gaḵ he tu Kerisi-yi-alam ving nebë yi, behil pin neggëp ti. ⁸ Mehöböp vong mesetu ggev in bë sedok vu ham beham gwevong geving niwëëk, gaḵ su vong sa in bë sa kevoh ham na rë. Maḵ ham kwamin nevo bë sa nehako sa rak in huk sënë, rëk mu sa su rëk nig namum in ngaa sën Anutu vong vu sa lo rë. ⁹ Gaḵ sa su hevongin bë ham göneng in sa kapiya mu, gesa malag og nama rë. ¹⁰ Yönon, mehö la denenër gagek yah nenga rak sa bë, “Yi kapiya los maggin genenër gagek ahë sekë rak hil, gaḵ nabë berup og hil rëk galë yi nabë niwëëk ma genepegöpin gagek.” ¹¹ Om mehö sën nenër gagek agi, og yö jak ni rë nabë: He nöḵ berup vu ham, og yik he rëk gevong ngaa timu noh vu gagek sën he neḵevu loḵ kapiya vu ham lo.

¹² Lob he su ayoh vu bë tahu alam sën deneko sir rak lo begako he jak nabë sir rë. In alam saga, og alam kwaj masën medenetahu sir vu mehö ngwë medeneseggi sir rak yö hir huk gedeneḵo sir rak meris mu. ¹³ Rëk he, og he su ayoh vu bë gako he jak pangsen mekesuu huk sën Anutu vong loḵ he nemamin lo rë. Gaḵ he nesepa loḵ huk sën Anutu vo ggelek he lo, lob he hevong yoh vu saga bayök verup vu ham ving. ¹⁴ He su ngo kwamin nevo beberup ayök vu ham meris rë, gaḵ he hako Kerisi yi Bengö Nivesa mayök vu ham nyëdahis in Anutu yö vo huk sënë vu he. ¹⁵ Mehö ngwë su denevong huk sënë rëk he nehako he rak in rë, gaḵ he ngo hevong huk in ham. Lob he malamin nesepa bë ham ayomin na timu vu Yesu anon rot rë, loḵ mëm ham gwevong behe gevuu ham gana nyëg la geving. ¹⁶ Nabë sënë in he gako Bengö Nivesa na vu alam vahi vu nyëg ngwë. He su rëk adok na mehö ngwë hir huk megako arëmin jak meris in ngaa sën denevong lo rë. ¹⁷ Rëk mu nabë mehöti napisëk, og napisëk in Mehöböp timu. ¹⁸ In mehöti sën yö neḵo arë rak lo, og Anutu su rëk ngoḵekin yi gagek rë. Gaḵ mëm nabë Mehöböp geḵo mehö sënë arë jak, og mëm rëk yi mehö-los-bengö yönon.

11

Paulus Nër Alam Sinarë Gagek-kuungsën-yi Hir Huk Rangah

¹ Sa bë ḵevu gagek-kwamasën-yi ti meham natevin rë! Om ham naköök geham natevin! ² Sa gagek sënë nebë: Anutu ahë neving ham pangsen meneggoin ham rak netu yi ngaa, lom sa ahëg neving ham pangsen rot nebë sënë ving. Yönon, sehoo in ham rak ggovek ya in bë ham jak vu maluh timu. Sa bë gevong ham vu Kerisi nabë sën avëh avö yö nedo niröp anon merak vu maluh lo. ³ Rëk mu sa nahöneng in bë ngaa ti rëk kepë ham nabë sën nyël tetuhin Eva wirek bekepë yi lo. In maḵ ham rëk kwamin bo ngaa nipaya geham rëk gwevuu Kerisi na geham su ayomin na timu vu yi rë. ⁴ Sa nahöneng nebë saga in sa kwag nevo bë mehö nidahis ti bë nöḵ berup vu ham benanër kerisi ngwë yööhu sën he su anër vu ham rë lo vu ham, ma nabë geḵo memö ngwë sën su Anon Vabung soḵek rë lo, ma bengö ngwë yööhu sën ham su vong ving wirek rë lo, og maḵ ham rëk gweḵo mehö saga jak pevis. ⁵ Rëk serak ni bë alam sën ham nër bë sinarë soḵek lo, og sir saga su dekesuu sa rë. ⁶ Yönon, maḵ sa nanër gagek mekwag neketul loḵ in. Rëk mu ham rak ni bë sa kwag neggëp, in he netatekin gagek anon pin vu ham wirek beham nengo.

⁷ Ham rak ni bë sa nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham wirek, og sa su nehako monë rak saga rë. Ma sën sa nedahun sa in bë gako ham jak agi, og

maḵ sa nehevong paya ma nivesa? ⁸ Sa haḵo monë vu Kerisi-yi-alam vahi in bë doḵ vu sa gesa gevong huk in ham, lob sënë vong bë sën sa nahodeḵ hir monë. ⁹ Wirek sa nado ving ham lob sa naraḵ vu in ngaa, rëḵ sa su neḵetag ngaa menavo maggin vu ham ti rë. Gaḵ arig lo vu Masedonia medeverup Korint lom mëm deloḵ vu sa in ngaa lu ngaa sën sa naraḵ vu in lo. Yönon, sa nehegin sa nivesa gesa su neḵetag in ngaa ti menavo maggin vu ham rë. Gesëḵ gëgin sa nivesa noh vu buk nabë saga. ¹⁰ Kerisi yi gägek anon neggëp loḵ sayog, om senër beyönon rot bë sa su navo maggin vu ham rë, om mehöti su yoh vu bë rëḵ mehoo sa rë. ¹¹ Maḵ sa su nehaḵo monë lu ngaa vu ham rë in degwa va? Maḵ sa su ahëg neving ham rë? Ma! Anutu raḵ ni bë sahëg neving ham yönon! ¹² Rëḵ sengo rëḵ medo gevong noh vu sa gägek sagi, in alam la denesero aggata in bë yö degeḵo arëj jaḵ balam degelë sir nabë he los sir neggëp ti. Rëḵ ma gesa nehevong in bë segërin aggata in sir. ¹³ In alam sënë sir sinarë kuungsën. Denepekwë arëj medenetetuhin ham bë Kerisi yi sinarë sir, rëḵ ma gesu denevong yi huk niröp rë. ¹⁴ Om ham su gwelëḵ in ngaa sënë, in hil naraḵ ni bë Satan yö nepekwë yi benavi nivesa neraḵ neyoh vu angër rangah-yi. ¹⁵ Nebë saga, om nabë yi hur depekwë sir nabë saga geving balam degelë sir nabë sir alam nijvesa, og hil su avid natöḵ in sir. Rëḵ mu alam sënë rëḵ denatöḵ jaḵ nipaya nyëvewen doḵ nah hir huk sënë vu tamusën.

Paulus Neko Maggin Ngahiseḵë Raḵ Huk Sinarë

¹⁶ Senër nebë sënë ggovek, rëḵ sa bë nanër gökin nah nabë: Mehöti su gekuung nabë sa mehö kwag masën. Gaḵ nabë ham kwamin nevo nebë sënë, og ggovek. Ham ngo kwamin bo nabë saga, om ham naḵöök gemëm sa napisek in sa teka rë. ¹⁷ Mehöböp su vo gägek sënë vu sa rë, gaḵ sa bë ngo nanër nabë sën alam ngöḵ ngöḵ denenër lo, in seraḵ ni bë ngaa anon neggëp vu sa, om sëḵ napisek in. ¹⁸ Sa halë bë alam ngahiseḵë denepisek in ngaa sën denevong ggëp dob lo, om maam sa bë napisek in sa ngaa vahi geving. ¹⁹ E kë mëm, ham alam los kwamin nivesa, om sën alam ngöḵ ngöḵ og ham nelë sir mu gedenenër gägek jëggin jëggin vu ham! ²⁰ Yönon! Nabë mehöti gedu gägek in ham nabë ham natu yi ḵarabus megwevong yi huk, ma nabë ga ham ngaa pin, ma gevong sebul in ham, ma geḵo yi jaḵ vu ham, ma ketul ham malamin, og ham su neveya in yi rë. ²¹ Rëḵ he, og he su nehevong nimin wëëḵ bevasap ham nebë alam saga rë, om sën mëm maḵ sëḵ nig namum, in ham nër sa bë sa mehö nig wëëḵ masën.

Rëḵ mu nabë mehöti niwëëḵ menapisek in yi ngaa ti-om sa hevongin nanër gägek-kwamasën-yi-og sa nig wëëḵ mesa napisek in sa ngaa geving. ²² Sir alam Hibru? Og yik sa ving! Sir alam Israel-a? Og yik sa ving! Sir Abraham yi mewis-a? Og yik sa ving! ²³ Log Kerisi yi hur sir-a?—Sa nahën nesepa loḵ gägek-kwamasën-yi lo!—Og sa ḵesuu sir loḵ Kerisi yi huk. Sa nehevong huk böp niwëëḵ ata kesuu sir. Seya ḵarabus beron ngahiseḵë rot raḵ yi huk kesuu sir, gedeneveek sa beron ngahiseḵë rot kesuu sir bedus neraḵ in bë sa nadiik. ²⁴ Alam Yuda deveek sa ving buk nemadvahi, lob deveek sa beron 39* yoh vu pin. ²⁵ Log buk ti lob alam Rom deveek sa raḵ beggi, loḵ sireḵ deveek buk ngwë yah, loḵ sireḵ denevong buk ti yah ving benetu beron löö. Log buk ngwë lob alam detengwa sa raḵ gelong beron ti. Log sa nehaḵo loḵ nyëḵ rot raḵ yaḵ, lob yaḵ löö devong paya in sa beron löö bedelūḵ ya loo gebinë. Beron ti saga og sehëp nahök loo yoh vu buk ti gerangah ngwë bedus raḵ bë sa nadiik na rëḵ ma. ²⁶ Sa naya aggata ading raḵ buk, lob bël nevaar benevongin bë

* **11:24:** Moses yi horek nër bë debeek mehöti og debeek mena berup dah doḵ mehödahis luu, in nabë dekesuu og maḵ rëḵ degelë mehönon nabë ngaa meris bedevong rii jaḵ menadiik. Nebë saga om alam Yuda bë debeek mehöti og deneveek beron 39 mu.

geko sa na beron ngahi, rëk ma. Log buk vahi og alam-begö-hodek bë dengis sa. Log buk vahi og sengo salam Yuda bë dengis sa mesa nadiik, log buk vahi og alam-yu-ngwë bë dengis sa. Gebuk vahi og alam bë dengis sa gëp beggang telig atov mesa nadiik, log buk vahi bë dengis sa gëp vos ayo. Log buk vahi og loo bë jehöo sa, gebuk vahi og alam sën denetetuhin bë Kerisi-yi-alam sir lo bë dengis sa mesa nadiik. ²⁷ Sa nehevong huk böp rot mesekëg nemaya. Sehëp natum yoh vu buk ngahisekë. Sa nadiikahëg in nos gayog neveu in bël kul. Meyip nevong sa beron ngahi, gayöong nesis sa in tob nema in sa.

²⁸ Lob yik su sagi mu rë, gak maggin ngahisekë nedeginengin sa yoh vu buk, log sa nado mekwağ kwağ rağ buk pin ving besa nesero aggata in bë mëm sa gëgin Kerisi-yi-alam nivesa. ²⁹ Bë mehöti ayo neggöneng in ngaa, og sayog neggöneng in ngaa saga ving bë sa su rëk gevong rë in rëk kepë yi. Log bë ngaa nipaya nekepë mehöti, og sahëg sengën in ngaa nebë saga. ³⁰ Nabë sa napisek, og sëk napisek in sën sa nig wëek ma lo.

³¹ Lob Mehöböp Yesu Ama Anutu sën arë böpata neggëp degwata lo rağ ni bë sa su netetuhin rë. ³² Sa nado nyëg böp Damaskus wirek, lob kiap sën mehölös-bengö Aretas tung in gëgin nyëg sagu lo, nër bahëvavu la medo denegin aggata avi pin in bë denaduu sa medegetung sa na karabus. ³³ Rëk hil arid lo detung sa loğ ya kadakaad medejom sa ggök ya katum yu meseya dobnë, bemëm sa veyä in yi meseyam.

12

Anutu Tato Ngaa Ngahisekë Loğ Pesepsën Vu Paulus

¹ Aggata ngwë su neggëp rë! Yönon, ngaa sënë su yoh vu bë doğ vu hil rë, rëk maam sengo napisek benanër pesepsën los gägek vunsën sën Mehöböp tato vu sa lo rangah rë. ² Serak Kerisi yi mehöti* ni, gAnutu ko yi rağ ya yägek yi teb ti sën netu löo lo. Yö wirek rot beta nemadluho bevidek lubeluu ggovek ya-mak mehö sënë ya yönon ma ggëp banon mu ya ma, sa dugin. Anutu yö rak ni.

³⁻⁴ Log serak ni bë Anutu ko mehö sënë ya Paradis ving-mak ya yönon, ma ggëp banon mu ya ma, sa dugin. Anutu mu yö nerak ni. Log nengo gägek vabuung sën su yoh vu bë mehöti nanër rangah rë lo vu sagu. ⁵ Bë mehöti nabë sënë, og seyoh vu bë napisek in, rëk sa, og sa su rëk napisek in rë. Bë sa napisek in sa, og yik sëk nanër nabë sa su nig wëek rë beyik ggovek saga. ⁶ Nabë sengo napisek in sa, og sa su rëk nig namum rë, in sëk nanër los anon. Rëk sa su ngo rëk napisek in sa rë, in sa nig lël bë mehöti su kwa bo sa gägek saga megelë nabë sa mehö nig vesa. Gak sa hevongin bë ham gwelë ngaa sën sa nehevong los ham gwengö gägek sën sa nanër lo mu, beham jak sa nig niröp jak saga.

Ngaa Nebë Rurek Duu Paulus Navi

⁷ Gägek sën Anutu tato vu sa agi, og ngaa böpata rot, lob Anutu nilël bë sa su gako sa jak pangsën, om sën vong ngaa ti nebë rurek yam bemedo neduu sa navig. Sënë vong bë Satan yi angër ti verup sis sa in bë dahun sa gesa su gako sa jak pangsën.

⁸ Lob sa ketag vu Mehöböp niwëek rot beron löo bë geko ngaa sënë vër in sa. ⁹ Rëk ma genër yom vu sa bë, "Sa semusën neyök vu hong rot om ggovek, in nim wëek ma, om sën sa nig wëek yoh vu bë gevong huk begëp rangah in mëm alam degelë medejak ni." Mehöböp nër nebë sënë, om sën sëk napisek in sën sa nig wëek ma agi. Lob sa kwağ vesa rot in serak ni bë Kerisi niwëek

* **12:2:** Paulus yö nenër yi rëk nelah yi vun menenër bë mehöti.

nedo loḵ sa. ¹⁰ Nebë sënë, om nabë sa gevang paya, ma alam denanër gagek nipaya jak sa, ma ngaa maggin aggagga natōḵ vu sa, ma alam degevang paya vu sa in Kerisi yi hur sa, og sa kwag vesa rot. In nelok buk sën sa nig wëek nema lo, og Anutu negadu sa bemëm sa nig wëek neraḵ yōnon.

Paulus Negadu Alam Korint In Bë Degevang Geving Niwëek

¹¹ Gagek sën senër agi og yik gagek-kwamasën-yi, rëḵ mu degwa neggëp vu ham in ham su ḵo sa rak rë gema. Yōnon, sa mehō meris, rëḵ ham alam sinarë sogek sënë su dekesuu sa rë. ¹² In sejom sa ahon gesa nehevong huk bōp ngahiseḵë ggëp ham nyëg besa tato sinarë hir gebum pin vu ham: Sa hevong ngaa bōp bōp los huk aggagga gengaa nidug. ¹³ Kerisi-yi-alam ham yōnon, rëḵ nebë va sën ham kwamin nevo bë Kerisi-yi-alam vahi denevang ngaa nivesa medekesuu ham-ë? Maḵ yik dekesuu ham loḵ ngaa timu sënë, sën sa su nehaḵo ham ngaa menavo maggin vu ham rë agi. Om nabë ham kwamin nevo bë sa hevong paya vu ham nebë saga, og ham dahun sa ngaa nipaya sënë na!

¹⁴ Log gwëbeng sa semu sa netu beron löö in bë senök vu ham, rëḵ sa su rëḵ gako ham ngaa mebo maggin vu ham rë. Gaḵ sa bë gako ham nom mu. Sa su malag anonin ham kupeḵ lu ngaa rë. In ham rak ni bë hurmahen hej huk sën dengupin ngaa in doḵ vu amaj los ataj lo ma. Gaḵ amaj lu ataj mu mëm sën hir huk neggëp medenesupin ngaa in bë doḵ vu naluj lo. ¹⁵ Log nabë sa basap sa ngaa pin los sa geving in doḵ vu ham anomin, og sa basap los kwag vesa beyik ggovek. Yōnon, nabë ham su rëḵ ahëmin geving sa rë, og yik ggovek gesahëg geving ham pangsën.

¹⁶ Rëḵ mak ham la rëḵ denanër nabë, “Yōnon, su neko hil ngaa benevo maggin vu hil rangah atov wirek rë, rëḵ mu yi mehō tetuhinsën, om netetuhin hil in bë geḵo hil nah vu yi.” ¹⁷ Om alam sën sa hevong sir medeyök vu ham lo, maḵ sa tetuhin geti ḵo ham ngaa yom vu sa? Ma! ¹⁸ Yōnon, sa gejiin Titus beyök vu ham wirek, log saḵ hevong hil arid sënë yök ving yi. Lom maḵ Titus kuung in ham geḵo ham ngaa ti? Maḵ Anon Vabuung timu su neli aluu rë? Ma maḵ alu su neseпа loḵ aggata timu rë?

¹⁹ Sa kwag nevo bë maḵ ham tevin gagek pin, lom ham kwamin nevo bë he neḵevu in bë semu he gagek jak ham malamin. Rëḵ su nebë saga rë, gaḵ he tu Kerisi yi hur om he nanër gagek sënë beneggëp Anutu mala. Arig lo, saḵëg neving ham, om sën he neḵevu gagek pin sënë in bë gadu ham beham gwevang geving niwëek. ²⁰ In sa nahōneng bë sëḵ nök berup vu ham, lob sëḵ natōḵ vu ham geham su medo nabë sën sa kwag nevo bë ham medo nabë lo rë. Log ham rëḵ gwelë sa gesa medo nabë sën ham su ahëmin ving bë sa medo rë lo. Lom rëḵ ngaa aggagga nabë sënë rëḵ natōḵ vu hil nabë: Hil rëḵ nanër hil, hil ayod ngis yi vu hil, hil ahëd sengën, hil basuh hil in gagek, hil nanër gagek nah nenga jak hil, gehil tanë gagek nipaya jak hil. Gemak he ngo rëḵ gako he jak geham ngo rëḵ gwëḵo ham jak, lob begō berup begevang paya vu hil huk.

²¹ Log sa nahōneng ving bë sëḵ nök vu ham, lob sa Anutu gevang besa nig namum in sën nabë ham ngaa nipaya nahën negëp vu ham lo. Lob sëḵ ayog maggin rot in ham alam vahi ngahiseḵë sën denevang ngaa nipaya wirek lob maḵ su deneggërin sir bedeneruu demij vu rë lo. Sir sën kwaj verök medenevang ngaa nipaya, gedenevang baggëb, gedenevang ngaa sën su yoh vu bë degevang rë lo.

13

Alam Korint Degegin Sir Nivesa Medegevang Geving

¹ Gwëbeng sa bë nök vu ham beron natu löö. Lob nabë mehö luu ma löö denanër gägek timu, og saga tato bë yönon, om hil rëk sesor. ² Sa nado ving ham loḵ sën seyök beron netu luu lo, lom senër ngaa sën sa bë gevong lo vu alam sën denevong ngaa nipaya wirek lo, geham vahi ving. Log gwëbeng sa nado ading gesa bë nanër nök vu ham gökin nabë: Nabë senök vu ham gökin, og sa su rëk galë alam sën denevong ngaa nipaya lo mu rë. ³ Gaḵ ham vongin bë jaḵ ni nabë Kerisi nevong gägek verup savig, om sëḵ gevong nyëvewen niröp vu sir. In ham raḵ ni ggovek ya bë Kerisi og su mehö sekë masën meneggöneng in ham rë. Gaḵ tato yi niwëëk vu ham vorot. ⁴ Yönon, wirek og su tato yi niwëëk rangah rë, lom desis yi raḵ kelepeko*, rëḵ gwëbeng nedo mala-tumsën raḵ Anutu niwëëk. Lob he nesepa loḵ vaha, lom he nimin wëëk masën nebë saga ving. Rëḵ mu he rëḵ medo malamin-tumsën geving yi jaḵ Anutu niwëëk, lob he rëḵ tato yi niwëëk sënë vu ham. ⁵ Ham ngo seggi ayomin noh vu buk mejaḵ ni nivesa nabë maḵ ham ayomin neya timu vu yi yönon ma ma! Ham ngo gwelë ham mejaḵ ni rë! Maḵ ham raḵ ni bë Yesu Kerisi nedo loḵ ham ayomin-a? Nabë ham dügin og su yi alam ham rë.

⁶ Log sa kwaḡ nevo bë: Nabë ham seggi he, og ham rëḵ jaḵ ni nabë he tu Kerisi-yi-alam yönon. ⁷ He najom raḵ vu Anutu bë doḵ vu ham in ham su gwevong ngaa nipaya. He su anër nebë sënë in bë he bengömin natök nam rangah nabë he nehevong huk nivesa rë. Gaḵ nabë alam denanër he nabë he su nehevong huk nivesa rë gaḵ mëm ham mu nevong ngaa niröp, og yik ggovek. He rëḵ kwamin vesa in ngaa nabë saga. ⁸ In he su ayoh vu bë rëḵ gevong ngaa ti medahun gägek anon rë, gaḵ he yoh vu bë nanër na rangah metatekin mu. ⁹ Om nabë he nimin wëëk nama geham nimin wëëk gëp, og he rëḵ kwamin vesa, in he neḵetaḡ vu Anutu yoh vu buk bë gevong beham natu alam yohvu. ¹⁰ Mehöböḡ vo niwëëk vu sa in bë sa ḡadu ham geham ayomin na timu vu yi yönon. Gaḵ su vo vu sa in bë sa ḵevoh ham jaḵ rë, om sën gwëbeng sa nado nyëḡ ading gesa ḵevu gägek sënë yöḵ vu ham in bë nabë senök berup medo geving ham, og sa su nanër gägek ahë sekë jaḵ ham.

Gägek Hus

¹¹ Om arig lo, sa bë semu gägek hus nabë ham kwamin vesa. Ham malamin sepa nabë ham natu alam yohvu. Ham gwebë nengamin vu sa gägek sagi! Ham gwevong ngaa gëp ti bemedo los ahëmin geving ham. GAnutu sën ahë neving hil genevong behil nado revuh lo rëḵ medo geving ham.

¹² Lob ham najom* ham nemamin los ayomin timu. ¹³ Yesu yi alam pin sënë denenër bë kwaj nevo ham. ¹⁴ Mehöböḡ Yesu Kerisi semu ham, gAnutu ahë geving ham, geham los Anon Vabuung gwa jaḵ ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Galata

¹ Sa sinarë Paulus sënë, sa su haço niwëek vu mehõnon rë, log mehõnon ti su ggooin sa raḵ in huk sagi rë. Gaḵ Yesu Kerisi ggooin sa raḵ, luho hil Amad Anutu sën ḵo yi vër in alam-diiḵsën lo. ² Sa ving hil arid lo pin sën denedo ving sa agi, he ḵevu ḵapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo pin vu distrik Galata. ³ Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevong semusën vu ham bedegevong beham ayomin gëp revuh. ⁴ Geyiḵ Yesu sagi sën loḵ yah hil bed mediik in hil ngaa nipaya, yoh vu sën hil Amad Anutu kwa vo benër vu yi lo. Vong nebë sënë in bë geḵo hil vër in ngaa nipaya sën nepelëpin hil vu dob agi, ⁵ om hil gaço arë jaḵ na vavunë kesuu ngaa pin degwata los degwata. Yõnon.

Yiḵ Bengö Nivesa Timu Neggëp

⁶ Sa ḵenug ya in ham, in ham pevis beruu demimin vu Mehö sën ggooin ham raḵ bevong semusën vu ham in bë ham natu Kerisi-yi-alam lo. Log ham wërin ham yah menesepa loḵ gagek agga ngwë. ⁷ Rëḵ mu gagek agga ngwë su neggëp rë, gaḵ yiḵ alam vahi denevongin bë dekepë ham, gedenevongin bë depekwë Kerisi yi Bengö Nivesa sënë benatu agga ngwë jaḵ. ⁸ Om nabë he ma angër ti vu yaḵek pekwë Bengö Nivesa sën he nër rangah vu ham wirek lo benatu bengö agga ngwë jaḵ, og Anutu rëḵ kevoh yi bemala nama. ⁹ Senër vorot gesa bë nanër beron ngwë gökin nabë: Bë mehöti pekwë Bengö Nivesa sën ham ngo lo benatu Bengö agga ngwë jaḵ, og Anutu rëḵ kevoh mehö sagi bemala nama. ¹⁰ Nebë saga, om maḵ ham kwamin nevo bë sa nanër nebë sënë in bë mehõnon degelë sa nivesa ma, Anutu gelë sa nivesa? Ma ham kwamin nevo bë sa nehevongin bë mehõnon degeḵo sa jaḵ-a? Bë nabë saga og maḵ sa su rëḵ natu Kerisi yi hur ti bemedo rë, gaḵ sëḵ gevuu na.

Degwa Sën Paulus Tu Sinarë

¹¹ Rëḵ arig lo, sa nanër vu ham yõnon nabë Bengö Nivesa sën senër rangah lo su mehõnon hir gagek rë. ¹² Log mehö la su denër tato vu sa rë, gesu denetahu sa lok rë, gaḵ Yesu Kerisi yö tateḵin vu sa beseraḵ ni. ¹³ Maḵ ham ngo sa bengög ggovek ya bë sa alam Yuda ti besa medo nesepa loḵ hir Horek niwëek rot-a? Lob sa nedeginengin ngaa maggin raḵ Kerisi-yi-alam rot gesa su kwag paya in sir rë, gaḵ sa nevasap sir rot.

¹⁴ Log maḵ ham ngo bë sa nig wëek rot beḵesuu alam Yuda sën he rig loḵ ti lo pin, in sa nesepa loḵ alam ggev wirek hen hir gagek pin. ¹⁵ Rëḵ mu sa nahën nare loḵ atag ayo log Anutu ggooin sa raḵ bevong yi semusën vu sa in bë rëḵ geḵo sa nah vu yi. ¹⁶ Lob tato Nalu vu sa in bë sa nanër yi Bengö Nivesa rangah vu alam dahis. Nebë saga, lom sa su nesero mehö ngwë in bë gaço kwa vu yi rë. ¹⁷ Gesa su ya Yerusalem balam sën detu sinarë muginsën lo detahu sa rë. Gaḵ sa ḵedi raḵ pevis beseya distrik Arabia loḵ tum sa sesor meyom verup Damaskus. ¹⁸ Lob sa nado Damaskus ta löö rë, loḵ mëm seya verup Yerusalem in bë galë Pita, lob seya verup nado soda luu ving yi. ¹⁹ Rëḵ sa su halë sinarë vahi ving rë, gaḵ yiḵ sa halë Mehöböp ari Yakobus mu. ²⁰ Lom gagek sën sa ḵevu-ë, og yõnon meneggëp Anutu mala, sa su nehekuung raḵ rë.

²¹ Nebë saga, lob sa nado Yerusalem ggovek, loḵ mëm seya distrik Suria los Kilisia, ²² galam sën denesepa loḵ Kerisi vu distrik Yudea lo denahën gesu deneraḵ sa nig rë. ²³ Gaḵ yiḵ dengo mu bë mehö sën nevongin bë kevoh

sir wirek lo, mēm gwëbeng nenër rangah bë alam ayoj na timu vu Yesu.
²⁴Denengo nebë saga lob mēm deneko Anutu arë rak in sa.

2

Sinarë Vahi Pin Deyogekin Bengö Nivesa Sën Paulus Nenër Rangah Lo

¹ Lob sa nado rot beta nemadluho-bevidek-lubeluu ggovek ya, loḵ mēm alöö Barnabas luho Titus sepa he bayah verup Yerusalem ggökin. ² Seyah verup in Anutu tato gagek ti vu sa bë sa gevong nabë saga. Lob mēm he los alam ggev lo ngo nado, lob senër Bengö Nivesa sën senër rangah vu alam dahis lo tato vu sir. Sa hevong nebë sënë in sa nehevongin bë dejak ngaa sën sa nehevong lo los ngaa sën sëḵ gevong lo ni bedengogekin.

³ Lom deyogekin bemēm Titus sën alu nesepa he lo, og yi Grik ti rëḵ su denër bë gerah* navi rë gema! ⁴ Yönon, hil arid lo vahi denenër bë gerah rëḵ ma. Rëḵ mu su hil arid sën Kerisi-yi-alam sir yönon lo rë, gaḵ denekuungin he bë hil arid sir gedenyum vunsën loḵ he supinsën. Denevongin bë dejak ni nabë Kerisi ḵo hil vër in Horek sën deginengin hil wirek lo, og mēm denaduu hil bedevong hil behil agevek Horek babu gökin medeginengin hil nah. ⁵ Loḵ sa nig lëlin bë su dedahun gagek anon sën neggëp loḵ Bengö Nivesa lo in ham, om sën sir alam los arëj rëḵ ma gesa su nahöneng in malaj rë. Gaḵ sa nig wëek rot bë he su gebë nengamin vu hir gagek.

⁶ Lob alam sën arëj neggëp nebë sir ggev lo, rëḵ sa su nahöneng in sir in sir alam ggev rë. Gaḵ Anutu nelë hil pin neggëp ti og su denenër gagek ti ya ving Bengö Nivesa sën sa nanër rangah lo rë. ⁷ Gaḵ yik denenër bë, “Yönon, Anutu ggooiin hong rak in bë genanër Bengö Nivesa rangah vu alam sën su denerah* navij rë lo. Nebë sën ggooiin Pita rak in bë nanër Bengö Nivesa rangah vu alam sën denerah* navij lo.” ⁸ In Anutu nevong Pita netu alam sën denerah* navij lo hir sinarë, log nevong niwëek vu sa ving in bë sa gevong huk nabë saga vu alam-yu-ngwë. ⁹ Lom mēm Yakobus lööho Pita lu Jon sën detu Yesu yi dub vabuung yi mudeng lo, derak ni bë Anutu nelë sa nivesa. Lom dejom alu Barnabas nemamin in bë tato nabë he pin nalok vu he menehevong huk timu bemēm alu rëḵ ana vu alam-yu-ngwë. Gesir mēm dena vu alam sën denerah* navij lo. ¹⁰ Lob yik lööho denër gagek timu vu aluu bë he rëḵ kwamin bo alam sën denerak vu in ngaa lo badok vu sir, lob sa kwag nevo gagek saga bë nivesa in sengo kwag vo mugin.

Paulus Nër Pita Yi Ngaa Nipaya Rangah

¹¹ Saga ggovek, loḵ tum nahub gePita verup vu he ggëp Antiok lob sa hevong gagek rak yi rak mala, in vong paya nebë sënë. ¹² Negga nos ving alam-yu-ngwë sën detu Kerisi-yi-alam lo. Loḵ tum Yakobus yi mehö la ya deverup, lob tah yi ya gesu negga nos ving sir ggökin rë in neggöneng in alam sën denenër niwëek bë hil pin gerah* navid lo. ¹³ Lob alam Yuda vahi desepa loḵ vaha medenevong nebë saga ving, lob Barnabas ving. Kwa ya vu alam Yuda saga ving betah yi in alam-yu-ngwë.

¹⁴ Sa halë sënë bë su denesepa loḵ Bengö Nivesa niröp rë, lob senër vu Pita galam pin vare denengo. Senër bë, “Hong alam Yuda ti rëḵ mu su genesepa loḵ alam Yuda vahaj rë, gaḵ genesepa loḵ alam-yu-ngwë vahaj. Rëḵ genevong maggin vu alam-yu-ngwë bë desepa dok alam Yuda vahaj in va?”

Mehö Sën Ayo Neya Timu Vu Yesu Lo Tu Mehö Yohvu

¹⁵ He atamin Yuda bedeko he Yuda, gaḵ he su alam-yu-ngwë benimin paya rë. ¹⁶ Rëḵ mu hil arak ni bë nabë mehöti sepa dok Moses-yi-horek, og sënë su yoh vu bë gevong benatu mehö yohvu rë, gaḵ nabë ayo na timu vu Yesu Kerisi

og mēm. Lob he ayomin neya timu vu Yesu Kerisi nebē ham, gaggata ngwē su neggēp rē, om sēn he nanēr bē hil ayod na timu vu Kerisi Yesu in bē hil natu mehōnon yohvu. Gaḵ nabē hil sepa doḵ Moses-yi-horek, og hil su ayoh vu bē rēḵ natu mehōnon yohvu rē. Yōnon, nabē mehōti sepa doḵ Moses-yi-horek, og horek sagi su yoh vu bē doḵ vu yi begevong yi natu mehō yohvu rē. ¹⁷ Om gāgek sēn senēr bē he Yuda su sepa doḵ Horek, gaḵ he sepa doḵ Kerisi nabē ham in he natu alam yohvu lo, og saga tato bē he alam nimin paya nebē ham alam-yu-ngwē. Nebē saga, om maḵ saga nēr bē Kerisi vongin bē hil sepa doḵ ngāa nipaya? Ma rot! ¹⁸ Om nabē segērin sa nah vu Horek sēn sa hevuu ya lo, og maḵ seyoh paya geseyom. ¹⁹ In Horek nēr sa bē sēḵ nadiiḵ bemalag nama, om sēn gwēbeng sa su rēḵ gebē nengag vu Horek gökin rē. Gaḵ sēḵ malag sepa Anutu mu mesa gevong noh vu kwa. In yiḵ sēnē vong bē sediḵ raḵ ḵelepeḵo* ving Kerisi, ²⁰ rēḵ ma gesa nahēn nado vesag. Rēḵ mu yiḵ su nebē sēn sengo nado vesag rē. Gaḵ yiḵ Kerisi sēnē nedo vesa loḵ sayog lob gwēbeng sa nado vesag, in sayog neya timu vu Anutu Nalu sēn kwa pesivin sa bediḵ loḵ yah sa böḡ lo. ²¹ Sa su rēḵ juuk Anutu yi semusēn sēnē rē, gaḵ nabē Moses-yi-horek yoh vu bē gevong behil natu mehōnon yohvu, og Kerisi vasap yi bediḵ meris.

3

Paulus Tatekin Horek Los Sēn Hil Ayod Na Timu Lo Degwa

¹ Ham alam Galata! Va vong ham-a? In he nēr Yesu Kerisi tato vu ham geham raḵ ni bē diiḵ raḵ ḵelepeḵo* in ham ggovek ya. Rēḵ mehōti maḵ tong ham kwamin ma va om sēn ham su nesepa loḵ gāgek anon rē-ē? ² Sa bē doḵ tepēḵ in gāgek ti vu ham rē. Maḵ ham nesepa loḵ Moses-yi-horek lom Anutu vong Anon Vabuung vu ham-a? Ma ham ngo Bengō Nivesa beham vong ving rēḵ mēm-a? ³ Ham kwamin ma rot, in Anon Vabuung neḵo ham yom, loḵ ham newērin ham yah vu ngāa sēn ham nevong wirek lo! ⁴ Anutu vo semusēn ngahiseḵē vu ham rēḵ ham kwamin nevo bē ngāa meris-a? Bē ham kwamin bo nabē saga og ham nevasap yi ngāa betu ngāa meris yōnon! ⁵ Ma maḵ Anutu vong Anon Vabuung yōḵ vu ham benevong ngāa böp loḵ ham in ham nesepa loḵ Moses-yi-horek-a? Ma nevong vu ham in ham nevong ving gāgek sēn he nēr rangah vu ham wirek lo? Gaḵ ham nevong ving raḵ he gāgek.

⁶ Ham kwamin bo Abraham rē! Dekevu meneggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē, “Ayo neya timu vu Anutu lob Anutu raḵ ni benēr yi bē mehō yohvu.” ⁷ Om ham jaḵ ni nabē alam sēn ayoj neya timu vu Anutu lo og Abraham yi mewis sir yōnon. ⁸ Anutu raḵ ni wirek beneggēp loḵ yi ḵapiya bē, alam-yu-ngwē rēḵ ayoj na timu vu yi lob mēm geḵo sir nah vu yi. Bengō Nivesa sēnē neggēp loḵ yi ḵapiya vorot, loḵ gāgek sēn Anutu nēr vu Abraham wirek lo nebē, “Sēḵ gevong semusēn vu alam-yu-ngwē pin degwa jaḵ hong!” ⁹ Nebē saga om sēn alam sēn ayoj neya timu vu yi lo denēḵo semusēn sēn Abraham ḵo wirek in ayo ya timu vu Anutu lo.

¹⁰ Rēḵ mu alam sēn kwaj nevo bē desepa doḵ Horek in demedo malaj-tumsēn lo, og rēḵ malaj nama, in gāgek neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē, “Mehōti sēn nesepa loḵ Horek sēn neggēp loḵ ḵapiya-horek-yi rēḵ su niwēēḵ menevong yoh vu gāgek pin los dahis rē lo, og rēḵ mala nama.” ¹¹ Lob mehōti su yoh vu bē sepa doḵ Horek pin los dahis megevong yi natu mehō yohvu gēp Anutu mala rē. Gaḵ gāgek neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē, “Alam yohvu ayoj neya timu vu Anutu lom mēm sēn denedo malaj-tumsēn degwata.” ¹² Rēḵ Horek su nēr gāgek raḵ alam sēn ayoj neya timu vu Anutu lo rē, gaḵ nēr bē, “Mehōti sēn nesepa loḵ Horek pin los dahis lo rēḵ medo mala-tumsēn degwata.” ¹³ Rēḵ hil su ayoh vu bē sepa doḵ Horek pin los dahis rē, om Horek

nër bë hil rëk malad nama na verök yi. Rëk mu rëk nama, in Kerisi du hil gägek-nyëvewen-yi saga rak yah yi. Nebë saga, in dekevu wirek meneggëp loğ Anutu-yi-kağiya nebë, “Anutu nelë mehönön sën derekô rak keke lo paya.”
¹⁴ Lom Anutu nevonğ nebë saga in bë Kerisi gevonğ begägek semusën sën nenër vu Abraham wirek lo anon jak. Gägek semusën sënë nebë rëk geğo alam-yu-ngwë nah vu yi geving. Genevonğ in bë Anon Vabuung nam medo geving hil jak sën hil ayod neya timu vu Kerisi.

Anutu Yi Horek Su Yoh Vu Bë Dahun Yi Gägek Semusën Sën Joo Vu Abraham Wirek Lo Na Rë

¹⁵ Arig lo, sa bë nanër gägek ti metahu jak ngaa sën hil mehönön nehevong vu dob lo rë. Bë mehöti najoo gägek venuh nabë nadiik loğ mëm debo yi kupeğ gekek nalu lo losho yi alam, lob kevu megëp balam degele, og mehö ngwë su yoh vu bë jesöo gägek vewen na, ma kevu yi gägek dus ngwë megelu doğ na geving rë. ¹⁶ Lob gägek sën Anutu nër wirek lo, og nër rak Abraham bë, “luho yi mewis”. Su dekevu bë “losho yi mewis” rë. Bë nabë saga og denanër jak alam ngahi, gağ yik dekevu rak mehö timu bë, “luho yi mewis”, lob sënë valeğ Kerisi. ¹⁷ Om gägek sën sa bë nanër lo nebë: Anutu joo gägek ving Abraham ggovek ya nebë saga beneggëp, loğ mëm ngebek 430 maya lob mëm Anutu vonğ Horek vu Moses. Rëk Horek sënë yô nahën neverup tamusën rot, om su yoh vu bë kevoğ gägek muginsën sën Anutu joo vorot lo na benatu gägek meris rë. ¹⁸ Gağ nabë hil nanër nabë alam sën su denesepa loğ Horek rë lo su deyoh vu bë degeğo Anutu yi gägek semusën sënë rë, og hil kevoğ gägek semusën sën Anutu joo ving Abraham muginsën lo ya betu gägek meris. ¹⁹ Nebë saga, om mağ nevonğ Horek yam ving in va? Nevonğ yam in bë nanër ngaa nipaya tato vu hil bena berup doğ buk sën Abraham yi mewis ti berup lo. Yi mewis ti sën Anutu nenër gägek semusën rak yi lo. Lob angër denenër Horek saga vu Moses in bë geğo nam vu hil kenud lo. ²⁰ Rëk mu wirek og Anutu nevonğ gägek semusën saga niröp vu Abraham, gangër los mehönön su deloğ vu yi medenër rë.

Horek Yi Huk Bë Geğo Hil Nam Vu Kerisi

²¹ Om Horek mağ negğërin Anutu yi gägek semusën benetu ngaa merisa? Gağ ma! Bë Horek ti negğëp beyoh vu bë gevonğ behil medo maladtumsën og nivesa. Yik rëk gevonğ behil natu mehönön yohvu. ²² Rëk ma, geti su nebë saga rë. Anutu-yi-kağiya tateğin bë hil pin nehevong ngaa nipaya meneggëp vu hil, om aggata timu negğëp. Bë hil ayod na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rëk gevonğ yi gägek semusën saga vu hil banon jak. ²³ Wirek sën gägek vonğvingsën-yi yô nahën lo, og Horek tu ala bedëginengin hil. Rot beya verup loğ buk sën Kerisi tateğin aggata vonğvingsën-yi rangah vu hil lo. ²⁴ Horek tu ala menëgin hil in bë geli hil na vu Kerisi, in hil ayod na timu vu yi lob mëm Anutu nanër hil nabë hil alam yohvu. ²⁵ Loğ mëm gwëbeng hil ayod neya timu vu yi, lom mëm Horek su nedëginengin hil ggökin yah rë.

Sën Hil Ayod Neya Timu Vu Kerisi Lo Vonğ Behil Atu Anutu Nalu

²⁶ Yönon, ham pin tu Anutu nalu in ham ayomin neya timu vu Kerisi. ²⁷ Log ham pin sën neripek bël rak Kerisi arë lo, ham tu Kerisi-yi-alam beham los nevonğ ngaa negğëp ti. ²⁸ Beham su rëk basuh ham gökin nah nabë ham alam Yuda ma ham alam-yu-ngwë rë. Geham su rëk basuh ham nah nabë ham vahi og hur meris geham vahi og ala rë. Geham su rëk basuh ham menanër ham nabë, “Heğ maluh gehameğ avëh!” rë. Gağ ham pin netu alam degwa timu beham los Kerisi Yesu nedo revuh ti. ²⁹ Ham tu Kerisi-yi-alam om mëm

ham tu Abraham yi mewis ving nebë saga, om ham rëk natök vu semusën pin sën Anutu bago rak Abraham wirek lo geving.

4

Kerisi Yi Hur Hil Om Rëk Gevong Behil Natu Anutu Nalu

¹ Bë mehöti nanër borot nabë nalu rëk doḵ nah ben megeḵo yi ngaa pin natu yi ngaa, rëk mu nalu yö nahën mahen, og yik su anon rak beḵo pevis rë. Gaḵ yö nahën nedo nebë hur ti. ² Log ama lo mewa lo getatovaha bedenegin yi rot beya neverup loḵ buk sën ama ggooin rak lo. ³ Log hil nebë saga. Hil nahën nado nebë hurmahen gehil su arig rë, lob ngaahur sën denegin dob agi deneḵenginengin hil. ⁴ Rëk mu buk sën Anutu tung lo verup ggovek ya, lob vong Nalu yam bavëh ti ḵo yi. Lob dahun yi gesepa loḵ Horek, ⁵ in bë doḵ vu hil mehönnon sën Horek deḵenginengin hil lo begeḵo hil nah natu Anutu nalu.

⁶ Lob ham tu Anutu nalu ggovek, om sën nevong Nalu yi Anon Vabuung yam menedo loḵ hil ayod, benevong behil netahi bë, "Aba! nebë Amag!" ⁷ Om su hong hur meris meḵenevong huk vu ala ngwë rë, gaḵ getu Anutu nalu. Getu Anutu nalu om nër bë yi ngaa pin tu hong ngaa.

Paulus Kwa Ya Ngahi In Alam Galata

⁸ Wirek ham dugin Anutu, lob ham tu anutu-kuungsën hir hur bedenegin ham, rëk mu anutu-kuungsën saga su sir anutu soḵek rë.

⁹ Loḵ mëm gwëbeng sënë ham nerak Anutu ni ggovek ya-E mu maḵ sa nanër nabë Anutu nerak ham nimin-loḵ ham bë gwërin ham nah vu ngaahur meris nebë saga benatu hir hur gökin in va? Su deyoh vu bë deḵevong ngaa nivesa ti vu ham rë, gesu deyoh vu bë dedoḵ vu ham rë. ¹⁰ Ham nahën nesepa loḵ meneko hir buk los hir kwev mewis gesoda böp böp los ta mewis rak. ¹¹ Wöp-o! Sa vasap sa mesa nehevong huk rot in ham rëk ma gesa huk anon ma!

¹²⁻¹³ Arig lo! Ham sepa doḵ sa vahag nabë sën sa nesepa loḵ ham vahamin wirek lo. Sa nig rak wirek rëk ham su nevong paya vu sa rë. Gaḵ niraksën jom sa ahon besa nado ham nyëḵ, lom senër Bengö Nivesa vu ham nyëdahis. ¹⁴ Niraksën saga vong huk böp vu ham, rëk ham su nimin nelëlin sa ma ham ruu demimin vu sa rë. Gaḵ ham ḵo sa rak nebë Anutu yi angër ti, ma nebë Kerisi Yesu yö yöḵ vu ham. ¹⁵ Lob ham kwamin vesa rot in sa, rëk gwëbeng og maḵ nebë va? Yönon! Serak ni bë wirek og ham kwamin paya in sa rot beham vongin bë selupek malamin gahis vër mebo vu sa!

¹⁶ Loḵ nebë va? Ham nelë sa paya gwëbeng in senër gagek anon rangah vu ham ma va? ¹⁷ Loog serak alam saga nij vorot bë deneko ham rak, rëk mu sir alam nij paya. Denevongin bë hil basuh hil gemëm ham nimin dëlin sa geham napiik vu sir mu pangsën. ¹⁸ Sa su newag nerak in ham rë! Gaḵ nabë sa su medo geving ham rë galam vahi kwaj bo nabë dedoḵ vu ham yönon, og sakaḵ nivesa. ¹⁹ Rëk nalug lo! Sayog nikerus rot nebë sën ata vimeng in nalu beni nesang lo, in bë ham natu Yesu yi alam gökin nah. ²⁰ Sa hevongin bë sa medo geving ham loḵ mëm seyoh vu bë nanër gagek niröp vu ham. Rëk mu ma gesa kwag neya ngahi bë sa gevong nabë va!

Gagek Peggirinsën Rak Hagar Lu Sara

²¹ Ham bë gurek nah Moses-yi-horek babu beham sepa dok-a? Om ham gwengo gagek sën Horek nër agi rë! ²² Neggëp loḵ Horek nebë Abraham nalu luu. Luho yi hur avëh ti deḵo ngwë, geluho venë soḵek yö deḵo ngwë. Venë soḵek sënë og su hur avëh ti yi rë, gaḵ yö tu ala menegin yi. ²³ Lob nalu ngwë sën luho yi hur avëh deḵo lo, og deḵo nebë sën hil pin nehako nalud lo. Gaḵ

ngwë sën luho venë sogek deko lo, og luho deko sir, lob Anutu nevang benalu loḵ in bë yi gagek sën nër vorot lo anon jaḵ.

²⁴ Lob gagek peggirinsën rak gagek sagi. Avëh luu sënë nebë gagek luu sën Anutu joo vu mehōnon lo. Hagar nebë Horek muginsën sën Anutu vo vu alam Yuda ggëp Kedu Sinai wirek lo, beyi mewis lo detu Horek yi ngaa meris. ²⁵ Kedu Sinai nedo dob Arabia sën Hagar yi mewis lo yō hir dob lo, lob sënë nebë Yerusalem sën nedo dob agi. Lob Yerusalem sën nedo dob agi, losho yi mewis lo detu ngaa-dob-yi yi ngaa meris bedeginengin sir pin. ²⁶ Rëḵ mu Yerusalem ngwë sën nedo vavunë lo, og saga nebë Abraham venë sogek, gengaa ti su tu ala medeginengin yi rë. Lob avëh saga vong bë hil pin atad. ²⁷ In dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Hong avëh sën genare newam meris

gesu gëko nalum ti rë lo,

kwam vesa rot!

Hong sën su genevimengin nalum ti rë lo.

Ayam jaḵ megenanër rangah nabë ahëm nivesa rot!

In avëh sën regga ni nelëlin yi lo yi mewis rëḵ ngahij seḵë rot

kesuu avëh sën nedo ving regga lo hen.”

²⁸ Log arig lo! Ham nebë Isaak. Ham nebë hurmahen sën Anutu vong yam in bë gagek semusën sën nër vorot lo anon jaḵ lo. ²⁹ Rëḵ hurmahen sën ata ḵo yi nebë hil atad denëḵo hil pin lo nelë hurmahen ngwë sën degwa vu Anon Vabuung lo paya wirek basis begō vu yi, lom yik gwëbeng nebë saga ving. ³⁰ Rëḵ mu dekevu Sara yi gagek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë, “Gwetii hong hur avëh luho nalu dena in hur avëh nalu su rëḵ doḵ nah böm geving sa nalug rë, gaḵ rëḵ nama!” ³¹ Om arig lo, hil su nebë hur avëh nalu hil rë, gaḵ hil nebë venë sogek nalu hil.

5

Hil Sën Kerisi Ḷo Hil Vër In Ngaa Nipaya Lo Hil Su Malad Anonin Ngaa Nipaya Gökin

¹ Kerisi ḵo hil vër in ngaa sën deginengin hil lo in bë hil su agurek nah ngaa ti babu megegin hil nah gökin. Om ham bare niwëëḵ geham su gurek Horek babu medeginengin ham. ² Ham ngo! Sa Paulus sa bë nanër vu ham nabë: Nabë degerah* ham navimin, og Kerisi su rëḵ doḵ vu ham rë, gaḵ rëḵ nama!

³ Lob sa bë nanër gagek sënë vu ham gökin nah rë nabë: Bë ham gwerah* navimin, og ham rëḵ sepa doḵ Horek megwevong noh vu pin geving. Rëḵ nabë ham kweyëh horek timu og ham rëḵ malamin nama. ⁴ Nabë ham kwamin bo nabë ham sepa doḵ Horek in gevong meham natu mehōnon yohvu, og ham kwehe ham vër in Kerisi-yi-alam. Om Anutu su rëḵ nanër ham nabë ham alam yohvu rë, gaḵ rëḵ nama. ⁵ Rëḵ Anon Vabuung neloḵ vu hil behil nid wëëḵ menavo kwad in buk sën Anutu nanër hil nabë hil mehōnon yohvu jaḵ sën hil ayod neya timu vu Kerisi lo. ⁶ In hil sën Kerisi-yi-alam hil lo, nabë hil herah* navid ma hil su herah* navid rë, og sakaḵ ngaa meris besu neloḵ vu hil rë. Gaḵ ngaa anon sogek nebë hil ayod neya timu vu yi, bahëd neving yi losho alam vahi pin sën ayoj neya timu vu yi lo. ⁷ Wirek ham nesepa loḵ yi nivesa, loḵ maḵ re ggërin ham om sën gwëbeng ham su nesepa loḵ gagek anon rë-ë? ⁸ Anutu sën ggooin ham rak lo su ggërin ham yah nebë saga rë! ⁹ Ngaa nipaya yik nebë yüst*. Gagek nipaya mahen teka neloḵ ya ham ti ti ayomin, lob denenër yoh vu ham pin lob nevang beham pin nimin paya nerak. ¹⁰ Rëḵ Mehöböp vo niwëëḵ vu sa besa kwag nevo bë ham rëḵ gwevuu gagek nipaya saga na, gemëm hil sepa doḵ kwa timu. Rëḵ mu alam

sën denevong gagek nipaya neverup loḵ ham lo, nabë sir los arëj ma alam meris, og hir ngaa nipaya sënë neggëp vu sir berëḵ degeḵo nyëvewen doḵ nah.

¹¹ Lob arig lo, alam sagi ahëj sengën vu sa, in senër bë Yesu diiḵ rak kelepeḵo* in bë geḵo hil nah vu Anutu. Gaḵ bë sa nanër nabë hil gerah* navid in bë hil anah vu Anutu, og su rëḵ ahëj sengën vu sa rë, gesu rëḵ dedeginengin ngaa maggin jaḵ sa rë. ¹² Ham nanër vu alam sën denevong gagek nebë agi neverup loḵ ham lo nabë sahëg neving bë degerah paya gedeketöv navij na!

¹³ Lob arig lo, Anutu ggooin ham rak in bë geḵo ham vër in ngaa sën deginengin ham lo. Rëḵ mu ham gwegin ham nivesa geham su kwamin bo nabë neḵo ham vër in Horek, om mëm ham gwevong ngaa sën ham malamin anonin lo jeggin jeggin noh vu kwamin. Gaḵ mu ham ahëmin geving ham beham ngo dahun ham. Ham su kwamin bo nyëvewen rë, gaḵ ham doḵ vu ham nyëmasën. ¹⁴ In hil nasupin Horek pin loḵ yah gagek timu sënë nebë: Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong! ¹⁵ Ham gwegin ham nivesa. Gaḵ nabë ham medo nanër ham menakwër yalek doḵ ham ayomin, og ham rëḵ basap ham beham kwetëḵin ham genyëg gëp meris.

Anon Vabuung Yi Ngaa Los Hil Ngaa Mugeng

¹⁶ Om sa nanër vu ham nabë: Nabë ham sepa doḵ Anon Vabuung megegin ham, og ham su rëḵ malamin anonin ngaa nipaya meham gwevong rë. ¹⁷ In hil nemalad anonin ngaa sën Anon Vabuung nelë bë su yoh vu rë lo, log Anon Vabuung ahë neving bë hil gevong ngaa nivesa sën hil ayod ninelëlin lo. Luho medo denesis begö vu sir, om ham su yoh vu bë rëḵ gwevong ngaa nivesa sën ham kwamin nevo lo banon jaḵ rë. ¹⁸ Rëḵ mu nabë ham nesepa loḵ Anon Vabuung, og Horek su negin ham rë.

¹⁹ Lob ngaa sën hil nemalad anonin lo nebë sënë: Hil nehevong baggëb, gehil nehevong ngaa sën su yoh vu rë lo, gehil kwad nevo ngaa jeggin jeggin rak ngaa sën alam denevun sir in lo. ²⁰ Hil kwad neya vu ngaa vahi kesuu Anutu, hil nehevong parahek los ḵatoong. Hil nevasuh hil menasis begö vu hil vewen vewen, hil nanër hil, hil ayod nesis yi, hil ahëd sengën menehevong paang. Hil nevengwëng rak ngaa nipaya vunsën in bë gaḵo hil jaḵ, hil nemehoo hil, hil nevasuh hil. ²¹ Hil nehalë mehö ngwë paya in ngaa nivesa töḵ vu sir, hil nanum bël mengëës meneḵeyevin, hil nehevong nos böp los nanum benehevong raro nipaya gengaa jeggin jeggin, log hil nehevong ngaa nipaya aggagga pin nebë saga ving. Lob sa bë nanër vu ham gökin nabë sën senër vu ham wirek lo nabë: Alam sën denevong ngaa nebë aga, og su rëḵ dedoḵ na Anutu-yi-nyëg bedemedo geving yi rë. ²² Rëḵ mu Anon Vabuung tahu hil loḵ ngaa nebë sënë: Hil ahëd geving hil, hil medo los kwad vesa, hil ayod gëp revuh, hil su abo doḵ nipaya nyëvewen, hil kwad bo mehö ngwë madok vu sir, hil napiiḵ vu ngaa nivesa, hil gevong niröp noh vu sën hil nanër lo. ²³ Hil malad yes, hil najom hil ahon in ngaa nipaya. Gaḵ horek ti su neggëp in bë nanërin ngaa nebë sënë rë.

²⁴ Lob mehönon sën detu Kerisi-yi-alam lo, og desis ngaa sën malaj anonin lo los ngaa nipaya sën ayoj nevu nevu in lo rak ya kelepeḵo* in bë nama na. ²⁵ Anon Vabuung nevo niwëëḵ vu hil, lob hil ayoh vu bë sepa doḵ ngaa nivesa, om hil agurek babu mesepa doḵ vaha jaḵ buk pin. ²⁶ Hil su sepa doḵ ngaa sën geko hil arëd jaḵ lo, gehil su gevong bemehö ngwë ahë sengën jaḵ, gehil su galë mehö ngwë sën alam vahi denëḵo sir rak lo paya.

6

Hil Adok Vu Hil Arid Lo Sën Denetök Rak Maggin Lo

¹ Arig lo! Bë ham ti gevong ngaa nipaya ti beham jak ni, og ham sën nesepa loḵ Anutu niwëek lo tato aggata niröp vu yi. Rëḵ mu ham gwevong nabë saga los malamin yes. Geham su gweḵo ham jak, gaḵ ham gwegin ham, in ngaa nipaya rëḵ pelëpin ham beham rëḵ bës geving. ² Ham doḵ vu ham vewen vewen beham kwerë maggin sën netök vu ham lo. Ham gwevong nabë saga in ham gwevong noh vu Kerisi yi horek. ³ In nabë mehö meris ti kwa bo yi nabë yik mehö-los-bengö ti, og mehö saga nekuung in yi. ⁴ Rëḵ mu alam pin yö deseggi hir huk medejak ni rë, loḵ mëm nabë nivesa og mëm kwaj vesa in, gaḵ su degeḵo sir jak in nabë dekesuu mehö ngwë. ⁵ In Mehöböp rëḵ seggi hil pin ti ti in hil ngo hil huk sën hil nehevong lo.

⁶ Log ham doḵ vu ham alam sën denenër Anutu yi gageḵ vu ham lo jak ngaa navij yi. ⁷ Ham su gwekuung in ham! In hil su ayoh vu bë tetuhin Anutu rë, gaḵ rëḵ gevong nyëvewen vu hil noh vu ngaa sën hil nehevong lo. ⁸ Bë mehöti sepa doḵ ngaa nipaya sën mala anonin lo, og rëḵ natök jak nyëvewen nipaya bemala nama. Gaḵ nabë sepa doḵ Anon Vabuung megevong ngaa nivesa, og rëḵ geḵo nyëvewen nivesa vu Anon Vabuung bemedo mala-tumsën degwata. ⁹ Om hil su nid tebö in ngaa nivesa. In nabë hil su sekëd nama in rë gehil gevong niwëek, og hil rëḵ gaḵo nyëvewen nivesa doḵ nah vu tamusën. ¹⁰ Om nabë aggata neggëp behil ayoh vu bë gevong ngaa nivesa vu mehö ngwë, og hil gevong. Hil adok vu mehönon pin nabë saga, rëḵ mu hil kwad bo hil arid lo sën ayoj neya timu vu Yesu lo namugin kesuu alam dahis.

Paulus Kwa Vesa In Sën Kerisi Diik Raḵ Kelepeḵo

¹¹ Log ham gwelë gageḵ dus ti sën agi nivesa! Yik sengo kevu rak nemaḵ niröp gesa kevu böpata! ¹² Alam sën denevongin bë ham gwerah* navimin lo denevong nebë saga in bë alam vahi degelë sir nivesa medegeḵo sir jak. Log denevong saga in bë denoh nenga in ngaa maggin sën netök vu alam sën denenër bë Kerisi diik raḵ kelepeḵo* in hil lo. ¹³ Yönon, denerah* navij, rëḵ mu su denesepa loḵ Horek pin rë gema. Gaḵ denevongin bë ham gwerah* navimin in bë yö denanër hir huk rangah medegeḵo sir jak in. ¹⁴ Rëḵ sa, og sa nehaḵo sa raḵ in ngaa timu sënë nebë: Hil Mehöböp Yesu Kerisi diik raḵ kelepeḵo*, lob vong bengaa dob yi su yoh vu bë najij sa gökin rë. Lob sa su rëḵ malaḵ anonin ngaa dob yi gökin nah rë. ¹⁵ In mehöti sën tu Yesu Kerisi yi alam raḵ lo, nabë rah* navi ma su rah* navi rë, og sagaḵ ngaa meris, gaḵ ngaa anon nebë mehö saga tu mewis raḵ. ¹⁶ Lob alam pin sën kwaj nevo gageḵ agi bedenesepa loḵ lo, og Anutu kwa gevongin sir begevong bayoj gëp revuh, in detu alam Israel raḵ.

¹⁷ Om mehöti su geḵo gageḵ saga jak gökin nah. Alam denevong rii raḵ sa in Yesu yi hur sa, bebegö niben neggëp loḵ sa navig vorot beyik ggovek saga.

¹⁸ Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi gevong semusën vu ham anomin. Yönon.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Epesus

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa raḵ in bë sa natu Kerisi yi sinarë. Sa kevu kapiya sënë yök vu Anutu-yi-alam ham sën ham ayomin neya timu vu Kerisi menepiik vu lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevong semusën vu ham beham ayomin gëp revuh.

Anutu Vo Semusën Pin Vu Hil Raḵ Kerisi

³ Hil gaḵo hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu arë jaḵ in vong Kerisi yam, lom ḵo yaḡek yi semusën nivesa vesa pin sën nelok vu hil anod lo yam vu hil. ⁴ Yönon, yö ggooin hil raḵ wirek gesën su tung yaḡek los dob rë geyö nahën lo. Ahë neving hil beggooin hil raḵ betato hil bë hil natu Yesu yi alam gehil natu mehönon nid röpsën, gesu gelë nabë ngaa nipaya gëp vu hil. ⁵ Geyö kwa vo wirek ving bë rëḵ semu hil nabë sënë, lom nër vorot bë Yesu Kerisi rëḵ geḵo hil nah vu yi lom mëm nanër hil nabë nalu hil. ⁶ Hil su nehevong ngaa nivesa ti in bë mëm gevong nabë saga doḵ nah vu hil rë, gaḵ ahë neving Nalu Yesu om sën neving vu hil nyëmasën, om hil gaḵo arë jaḵ na vavunë rot.

⁷ Log Nalu sagi keseh niḵök ya in bë kevoh hil ngaa nipaya na gesu gëp vu hil, log mëm geḵo hil nah vu Anutu. ⁸ Lob neving yi semusën sënë böpata rot vu hil gesu neggulin rë. Genevo kwa los netatekin gaḡek degwa vu hil ving. ⁹ Tatekin gaḡek sën kwa nevo wirek beyö neggëp vunsën vu yi lo vu hil. ¹⁰ Nebë, buk govek na rë, loḵ mëm Kerisi natu ala bengupin ngaa pin jevuh ti bedegevek babu. Ngaa pin vu yaḡek gengaa pin vu dob.

¹¹ Lob Anutu neving ngaa pin banon neraḵ neyoh vu yö kwa, om kwa vo wirek benër vorot bë Kerisi rëḵ geḵo hil nom behil natu yi alam. ¹² Ggooin he alam Yuda raḵ wirek loḵ sën Nalu yö nahën gesu yam dob rë lo, in bë he kwamin bo Kerisi megegin yi. Lob saga neḵo Anutu arë raḵ benetato niwëëk rangah vu mehönon. ¹³ Loḵ mëm gwëbeng sënë ham alam-yu-ngwë nengo gaḡek anon ving beham hurek babu. Gaḡek anon sënë nebë Bengö Nivesa sën tatekin vu ham nebë Anutu ro aggata in bë geḵo ham nah vu yi lo. Ham vong ving ggovek, loḵ mëm Anutu vong Anon Vabuung yam beloḵ ya nedo ham ayomin yoh vu sën nër vorot lo, in bë tato nabë yi alam ham. ¹⁴ Lob Anon Vabuung saga netato rangah bë Anutu bago hil tu yi alam ggovek ya. Geyö rëḵ medo tato nabë sënë in geḵo Anutu arë los niwëëk jaḵ. Rot bena berup doḵ buk sën anon jaḵ bAnutu geḵo hil nah medo geving yi lo.

Paulus Jom Raḵ Bë Anutu Bo Kwa Vu Alam Epesus

¹⁵ Nebë saga lom sa hango bë ham ayomin neya timu vu Mehöböp Yesu geham ahëmin neving yi alam. ¹⁶ Lom sa ahëḡ nivesa rot vu Anutu in ham buk gerangah, mesa medo najom raḵ in ham gesa su nehevuu rë. ¹⁷ Sa medo najom raḵ nebë hil Mehöböp Yesu Kerisi yi Anutu sën Ama los niwëëk lo gevong beham natu alam los kwamin beham jaḵ gaḡek los degwa ni beham jaḵ Kerisi ni nivesa.

¹⁸ Lob sa najom raḵ ving bë gevong beyi gaḡek gëp rangah vu ham beham jaḵ ni, gemëm ham jaḵ ni geving nabë ham nevo kwamin in yi menedo. In ggooin ham raḵ in bë ham natu yi alam bemedo geving yi gëp yaḡek. Log vongin bë gevong yi ngaa nivesa los arë arë ngahiseḵë rot vu ham. ¹⁹ Log sa bë ham jaḵ ni nabë Anutu niwëëk böpata rot kesuu ngaa vahi pin, log neving niwëëk saga vu hil ving behil ayod neya timu vu yi. Nebë sën vong ngaa

niwëek böpata ²⁰ sën ko Kerisi vër in alam-diiksën bevesa loḵ yah, betung yi ya nedo nema vesa ggëp yagek lo. ²¹ Lob tu ala mekesuu alam böp los ggev gengaa los arëj, gengaa niwëek pin sën denedo yagek babu lo. Yönon, kesuu ngaa pin sën arëj neggëp vu dob agi, gesën arëj rëḵ berup gëp Buk-tamusën lo. ²² Log Anutu tung ngaa pin loḵ ya nema ggovek ya bevong tu Kerisi-yi-alam pin hir yusekë in ngaa pin ala yi. ²³ Lom vong bë Kerisi-yi-alam pin detu Kerisi navi, lob Kerisi sën nedo loḵ ngaa pin vu yagek los dob lo nedo loḵ yi alam pin ti ti ving benero sir yoh vu kwa.

2

Hil Bë Rëḵ Malad Nama Rëḵ Kerisi Luḵ Yam In Hil

¹ Lob wirek ham bë rëḵ malamin nama na veröḵ yi in ham nekweyëh gagek los nevong ngaa nipaya. ² In ham nesepa loḵ aggata-dob-yi. Ham nevong ngaa nipaya geham nengamin yes vu memö nipaya hir ala Satan sën tu ala menegin ngaa pin sën neggëp yagek babu los dob lo. Gememö sënë yö nahën nevong huk loḵ alam sën su nengaj yes vu Anutu rë lo ayoj. ³ Wirek og hil naha raḵ sir gehil medo nesepa loḵ ngaa sën hil ahëd neving lo menehevong. Hil ngo nesepa loḵ ngaa los ayo nevu nevu sën hil kwad nevo los hil malad anonin lo, gehil su kwad nelah loḵ rë. Lob Anutu ahë sengën vu hil rot wirek bevongin bë kevoh hil na. Nebë sën nahën ahë sengën vu alam vahi bevongin kevoh sir na agi, in nahën denesepa loḵ ngaa nebë sagi. ⁴ Rëḵ mu Anutu mehö kwa vonginsën degwa lob kwa pesivin hil pangsën rot. ⁵ In hil ngaa nipaya tato bë hil rëḵ malad nama, rëḵ ma gAnutu vong behil atu mewis nebë sën vong beKerisi vesa loḵ yah bekedi raḵ yah vu bedub lo. Ko hil yah vu yi nyëmasën, gaḵ su vong loḵ yah hil ngaa nivesa ti rë. ⁶ Hil atu Yesu-yi-alam lom Anutu ko hil raḵ ving yi benër vorot bë hil rëḵ medo doḵ ti gëp yagek. ⁷ Nevong nebë saga in bë alam degelë degwata los degwata vu Buk-tamusën nabë Anutu mehö semusën degwa yönon rot, in nevong ngaa nivesa saga vu hil degwa raḵ Kerisi Yesu. ⁸ Ham su yoh vu bë gwevong ngaa ti doḵ nah in gweḵo ham vër in ham nipaya nyëvewen rë. Gaḵ mu Anutu semu ham raḵ sën ham ayomin neya timu vu Yesu lo, bevong ham vër nyëmasën. ⁹ Degwa su neggëp vu ngaa nivesa sën ham nevong lo in bë ham rëḵ gweḵo arëmin jak rë. ¹⁰ In Anutu nesemu hil yoh vu yö kwa. Nevong behil atu Kerisi-yi-alam in bë hil gevong huk nivesa vesa sën kwa vo wirek benër vorot bë hil gevong lo.

Kerisi Supin Alam Yu Luu Detu Yu Timu

¹¹ Om ham su kwamin birek in sënë: Wirek ham navimin tato ham nebë ham alam-yu-ngwë. Log alam sën denerah* navij lo denenër ham bë 'alam sën su denerah* navij rë' lo. ¹² Og vu buk saga ham su nevo kwamin in Kerisi rë, gaḵ alam Israel denelë bë ham alam-yu-ngwë, log gagek sën Anutu joo raḵ sir lo, og su joo raḵ ham ving rë. Log ham su nevo kwamin in ngaa nivesa ti menegin nebë alam Israel rë, gAnutu sogek su nedo ving ham in bë doḵ vu ham rë. ¹³ Rëḵ mu mëm gwëbeng sënë og ham sën nedo adingnë wirek lo yam dus vu he Israel, in Kerisi keseh nikök in ham. ¹⁴ In netu hil mehö-mamer-yi in bë hil medo jevuh ti, lob supin he alam Yuda ving ham alam-yu-ngwë yam. Log kevoh katum sën neruu hil lo ya gesupin hil behil atu alam degwa timu. ¹⁵ In degwa nebë vasap navi bediik mekevoh gagek sën nevong behil nehalë hil paya lo ya. Gagek sën kevoh ya-ë, og yik Horek sën nedeginengin gagek ngahisekë raḵ he menenërin ngaa vahi vu he ving lo. Log nevong nebë sagi in bë he Yuda geham alam-yu-ngwë behil natu yö yi alam mewis degwa timu bemedo jevuh ti. ¹⁶ Yönon, diik raḵ kelepeḵo* in bë gevong behil natu anon timu begagek sën neggëp vu hil lo nadiik na, loḵ mëm geḵo hil pin doḵ ti nah

vu Anutu. ¹⁷ Om sën ƙo Bengö Nivesa mamer-yi beyam nër. Vong mamer vu ham sën nedo adingnë lo, gevu he sën nado dus lo ving. ¹⁸ Yönon, Yesu vong behil yu luu ayam loƙ ti vu Ama, gevong Anon Vabuung yam tateƙin aggata vu hil.

Hil Sën Kerisi-yi-alam Lo Og Hil Atu Anutu Yi Dub Sogek

¹⁹ Nebë saga om gwëbeng sënë ham su nebë alam-yu-ngwë los alam nenga nenga rë. Gaƙ ham tu Kerisi-yi-alam geyi nyëg tu ham nyëg, geham nebë alam sën denedo loƙ Anutu yi beggang ving yi. ²⁰ Log ham nebë beggang sën Anutu lev, gemudeng sën ham nare raƙ nebë alam sinarë nyëdahis losho alam-denenër-gägek-rangahsën. GeYesu tu degwaseƙë nebë gelöng niwëëk sën beggang nyëƙetu yi. ²¹ Lob gadu beggang seƙë pin ahon bebeggang anon pin köpeƙ, lob beggang saga tu dub vabuung yönon betu Mehöböp yi ngaa. ²² Log Kerisi-yi-alam ham, lob ham nebë beggang seƙë sën delev beggang raƙ beham tu Anutu yi dub in Anon Vabuung doƙ medo.

3

Paulus Yi Huk Bë Nanër Bengö Nivesa Vu Alam-yu-ngwë

¹ Nebë saga, om sën sa Paulus seya nado ƙarabus in sën senër Yesu Kerisi rangah vu ham alam-yu-ngwë lo. ² Maƙ ham ngo ggovek bë Anutu vo gägek semusën sën vongin bë nanër vu ham lo vu sa in bë sa gaƙo nöƙ vu ham. ³ Log yik tato gägek sën neggëp vunsën wirek lo rangah vu sa, yoh vu gägek dus sën sa ƙevu yök vu ham wirek lo. ⁴ Om nabë ham natevin, og ham yoh vu bë jaƙ ni nabë seraƙ Kerisi yi gägek sën neggëp vunsën wirek lo ni. ⁵ Anutu su tateƙin gägek sënë vu alam sën denedo dob wirek lo ti berak ni rë. Gaƙ gwëbeng og Anon Vabuung tateƙin vu Anutu yi sinarë los yi alam-denenër-gägek-rangahsën mederaƙ ni. ⁶ Log gägek sënë nër bë Yesu Kerisi vong Bengö Nivesa yam in bë ham alam-yu-ngwë doƙ nam geving he alam Yuda behil natu alam degwa timu. Lob gägek sën Anutu joo wirek bë gevong vu he lo, og vong vu ham ving.

⁷ Lob Anutu vong semusën vu sa nyëmasën raƙ yö yi niwëëk, gevong besetu yi hur in bë sa nanër Bengö Nivesa sënë rangah. ⁸ Gaƙ sa mehö nig paya gAnutu-yi-alam pin nijvesa kesuu sa. Rëƙ vong semusën anon saga loƙ yam sa nemaƙ nyëmasën, in bë sa nanër Kerisi yi ngaa anon nivesa sën nevong in bë doƙ vu alam-yu-ngwë lo rangah vu sir. ⁹ Log sa tateƙin vu mehönon pin nabë Anutu vong gägek sën neggëp kesii wirek lo töƙ yam rangah banon raƙ nebë sënë. In gägek sagi yö neggëp kesii loƙ Anutu ayo vu buk sën tung dob lo rot begwëbeng. ¹⁰ Neggëp kesii wirek in bë ngaahur hir ggev los ngaahur nij wëëk vu yaƙek babu degelë Kerisi-yi-alam gwëbeng sagi medejaƙ ni nabë Anutu mehö kwa böp kesuu sir pin. ¹¹ In yö kwa vo nyëdahis meneggëp loƙ ayo vorot bë hil Mehöböp Kerisi Yesu rëƙ gevong ngaa sënë banon jaƙ. ¹² Hil ayod neya timu vu Yesu om sën hil su nahöneng in Anutu mala rë, gaƙ hil naha raƙ yi los najom raƙ ya vu yi nebë sën hil atu yi alam niröp lo. ¹³ Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham su newamin jaƙ gesekëmin nama in ngaa maggin sën nedeginengin sa lo rë. Gaƙ mu ham napisëk in ngaa saga töƙ vu sa, in netöƙ vu sa raƙ degwa sën sa nehaƙo Bengö Nivesa yök vu ham lo.

Paulus Vongin Bë Alam Epesus Dejaƙ Ni Nabë Kerisi Ahë Neving Sir

¹⁴ Om sën sa najom raƙ in ham pangsën geneketaƙ vu hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu bë doƙ vu ham. ¹⁵ In alam yaƙek-yi los dob-yi pin degwaj yi. ¹⁶ Sa najom raƙ vu yi nebë: Ngaanon los niwëëk nivesa pin neggëp vu yi, om gevong Anon Vabuung nöƙ vu ham in bo gadu doƙ ham ayomin beham bare

niwëek. ¹⁷ Gesa najom rak nebë: Ham ayomin na timu vu Kerisi, lom mëm yö rëk medo dok ham ayomin. Lob ham jak ni nabë Anutu ahë neving ham rot, bemëm ham bare niwëek jak degwa saga, nabë sën kele gëga neluk ya dob benare niwëek. ¹⁸ Bemëm ham los Anutu-yi-alam pin rëk jak ni nabë Anutu ahë neving hil pangsën rak buk pin kesuu ngaa vahi pin, gesu mala nenga in hil ma ni nelëlin hil rë. ¹⁹ Gesa najom rak bë ham jak ni nabë Kerisi ahë neving hil rot kesuu ngaa pin sën hil mehönnon narak ni lo. Om mëm Anutu rëk dok medo ham ayomin begevong beham nabë yi, gengaa nipaya ti su gëp vu ham. Gağ ham gwevong ngaa pin nabë sën Anutu nevong lo.

²⁰ Log hil gağo Anutu arë jak, in yö yoh vu bë gevong ngaa böp böp vu hil kesuu ngaa pin sën hil ayoh vu bë ketag in los kwad bo lo. Nevong ngaa nebë saga rak yö niwëek sën nevong huk lok hil ayod lo. ²¹ Nebë saga om hil sën Kerisi-yi-alam hil lo, og hil los Kerisi Yesu ngo medo gağo Anutu arë jak noh vu buk pin degwata los degwata. Yönon.

4

Hil Sën Kerisi-Yi-Alam Hil Lo Atu Kerisi Anon

¹ Sa nado karabus in Mehöböp yi mehö sa. Om sa bë nanër vu ham nabë Anutu ggooin ham rak, om ham gwevong ngaa pin nivesa noh vu sën kwa nevo bë yi alam degevong lo. ² Ham su gweko ham jak, gağ ham malamin yes beham nahubin ham, geham najom ham ahon geham su bo dok ngaa nipaya sën ham vahi denevong vu ham lo, gağ ham ahëmin geving ham. ³ Ham nimin wëek in ham su basuh ham, gağ ham medo jevuh ti nabë sën Anon Vabuung ahë neving bë ham gwevong lo. In nabë ham gwelë ham nivesa bemedo jevuh ti, og saga rëk naduu ham ahon beham natu degwa timu. ⁴ In yik hil atu anon timu, geyik Anon Vabuung timu nedo, log ham bo kwamin in sën Anutu ggooin ham rak lo. ⁵ Kë! Yik hil Mehöböp timu nedo, gehil nehevong ving ggëp ti, gehil naripek bël ggëp ti. ⁶ Log yik hil Anutu timu nedo. Hil pin Amad yi, genetu hil pin alad, genevong behil pin nehevong yi huk, genedo lok hil pin ayod. ⁷ Rëk Kerisi vo yi semusën ti ti ggelek hil pin, behil hağo nyëmasën yoh vu yö kwa.

⁸ Yoh vu sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-ğapiya lo nebë:
“Kesuu alam sën denesis begö vu yi lo

beduu sir ahon,
log mëm rak yah vavunë
bevo semusën ggelek mehönnon nyëmasën.”

⁹ Rëk gägek sën nër agi bë rak yah vavunë om saga mak tato bë luk yam dob sën neggëp gebinë agi mugin. ¹⁰ Gağ mehö sën luk yam lo, yik mehö sën rak yah vavunë mekesuu yagek teb pin lo, lob rak yah vavunë in bë natu ala megegin ngaa pin.

¹¹ Log vo semusën aggagga vu yi alam nebë sënë: Vahi denetu sinarë, gevahi denetu alam-denenër-gägek-rangahsën, gevahi deneko lok nyëg medenenër Bengö Nivesa vu alam dahis. Vahi denegin Kerisi-yi-alam gevahi denetu tatovaha. ¹² Nevong yi semusën ggelek nebë sënë in bë Anutu-yi-alam pin denatu anon timu medegevong yi huk mededok vu sir, geKerisi-yi-alam ngahijsekë jak bedebare nijwëek. ¹³ Rot behil pin gevong geving gägek gëp ti, gehil pin ajağ Anutu nalu ni, lob mëm hil natu mehönnon yohvu nabë Kerisi sën mehö yohvu geniröp los dahis lo. ¹⁴ Rëk mu hil su medo gevong ngök ngök nabë hurmahen. Bë hil gevong nabë saga, og mehönnon pin hir gägek sën kwaj nevo medenenër lo rëk geğo hil nah menom nabë sën sang neko kele nema los ris. Mehönnon kuungsën rëk dekepë hil galam nijpaya los kwaj

rək detetuhin hil. ¹⁵ Rək mu nabë hil ahëd geving hil benanër gägek anon mu, og hil rək nabë Kerisi behil gevong ngaa pin nabë sën nevonğ lo, geyö rək natu yusekë begegin hil pin. ¹⁶ Saga nebë sën yusekë nesupin mehöti ni len ti ti pin in bë semu anon jak. Gehil pin ti ti nebë telitek meneloğ vu anon bevo niwëek vu navi. Gelen ti ti nevonğ huk agga ti ti yoh vu sir. Gemëm ahëj neving sir mesir böp nerağ loğ ti medenare niwëek medenetu anon timu.

Kerisi-yi-alam Desepa Dok Aggata Mewis

¹⁷ Ham tu Mehöböp yi alam om sa bë nanër niwëek vu ham nabë ham su gwevonğ ngaa jeggjin jeggjin nabë sën alam dahis denevonğ lo. In su denesepa loğ ngaa anon rë, gağ kwaj nevo ngaa meris meris mu. ¹⁸ Alam saga og denedo loğ malakenu, om sën su deyoh vu bë deseggi gägek medejak degwa ni rë. Anutu vonğin bë gevong medemedo malaj-tumsën rək ma gedenedo adingnë, in ayoj ni tebö in yi gesu denerağ ni rë. ¹⁹ Alam dahis og su deyoh vu bë deseggi ngaa nipaya los ngaa nivesa medejak ni rë, om sën deggërin sir yah bemedo mekwaj nevo ngaa sën maluh los avëh denevun sir in lo mu pangsen. Log malaj anonin ngaa nipaya pin bedeneya vu pangsen. ²⁰ Rək Kerisi su nër bë ham gwevonğ nabë sënë rë. ²¹ Ma mağ ham su ngo Kerisi yi gägek anon sën he netahu ham loğ lo rë? ²² Gägek sënë nebë ham nağah ngaa mugengsën sën ham nevonğ wirek lo vër in ham, geham gwevu ham ayomin wirek-hen-yi na. In ngaa mugeng og nesepa loğ ngaa nipaya sën ham malamin anonin lo, genevonğ beham nimin paya nerağ. ²³ Om ham ayomin mewis jak geham kwamin bo ngaa nivesa mu. ²⁴ Geham jöp gägek anon niröpsën-yi los vabuung dok nah ham, beham natu mewis jak benimin nabë Anutu. ²⁵ Hil atu alam degwa timu om ham gwevu gägek lahsën vun los gägek kuungsën pin na, geham nanër gägek los anon mu vu ham. ²⁶ Bë ham ahëmin sengën og ham gwegin ham nivesa in ngaa nipaya rək gëp vu ham, gağ ham ahëmin nakul beham gwero gägek pevis gehes mala su duk na. ²⁷ In nabë nama og ham rək tatekin aggata vu Memö Nipaya Satan berëğ kepë ham. ²⁸ Log mehö sën neggodeğ ngaa lo, og su godeğ ngaa ti gökin nah. Gağ yö sero huk ti megevonğ jak nema niröp in geğo monë teka jak medoğ vu yi, gerëğ dok vu mehö ngwë sën nerağ vu in ngaa lo geving.

²⁹ Log ham su nanër gägek jeggjin jeggjin berup ham avimin. Gağ ham boseğ menanër gägek nivesa mu in dok vu alam sën denengo lo mesemu sir. ³⁰ Anutu yi Anon Vabuung loğ ya nedo ham ayomin in bë tato namugin behil ajağ ni nabë Anutu rək geğo hil vër in ngaa nipaya nyëvewen behil anah medo geving yi. Om ham su gwevonğ bAnon Vabuung ayo maggin jak. ³¹ Ham su gwelë mehö ngwë paya, geham su ahëmin sengën jak, geham su gwevonğ paang, geham su nanër pelësën jak mehö ngwë, geham su ahëmin nipaya vu mehö ngwë. ³² Gağ ham gwelë ham nivesa, geham dok vu ham. Log ham su kwamin bo ngaa nipaya sën mehö ngwë denevonğ vu ham lo. Gağ ham kwevoh na nabë sën Anutu kwa nevo Kerisi benekevoh ham ngaa nipaya ya lo.

5

Hil Sepa Dok Ngaa-Rangah-Yi

¹ Anutu ahë neving ham beham tu nalu lo, om ham sepa dok vaha begwevonğ ngaa noh vu sën Anutu nevonğ lo. ² Log ham medo gwevonğ ngaa los ahëmin geving mehönon pin, nabë sën Kerisi ahë neving hil beloğ yah hil bed lo. Lob saga rək natu seriveng nabë seriveng reggu nivesa sën denevesi in reggu nivesa berup na vu Anutu lo.

³ Log baggëb los ngaa ningöhek sën hil navun hil in lo, gengaa nipaya sën ham ayomin nevu nevu in lo, og ham sën Kerisi-yi-alam ham lo, ham su bengwëng jak, in sagak su yoh vu rë. ⁴ Ham su nanër gagek nipaya paya berup avimin, geham su sevërin gagek kwamasën-yi, geham su nanër gagek jeggin jeggin sën su yoh vu rë lo genanöp in. In ngaa nebë saga og su yoh vu bë ham gwevong rë, gak ham nanër ham kwamin vesa vu Anutu in ngaa nivesa vesa pin sën nevong vu ham lo. ⁵ In ham rak ni ggovek bë mehö sën neggodek avëh avö, gemehö sën nevong ngaa ningöhek, gemehö sën ahë neving baggëb benevong jeggin jeggin lo, sënë nebë nesepa lok ngaa kuungsën wirek hen nebë jepö los nyëg gebus beko arëj rak, og alam nebë sënë su deyoh vu bë dedok na Kerisi luho Anutu hir nyëg rë. ⁶ Ham su gwebë nengamin vu alam sën denevongin bë detetuhin ham beham gwevong ngaa nipaya lo. In Anutu ahë sengën vu alam sën denekeyëh aye medenevong ngaa jeggin jeggin nebë agi, log rëk bo nyëvewen vu sir geving. ⁷ Om ham los su gwebë dok ti. ⁸ In ham nedo lok malakenu wirek, rëk gwëbeng og Mehöböp nevong beham nedo lok rangah, om ham gwevong ngaa pin nabë alam sën denedo lok rangah lo. ⁹ In alam sën denedo lok rangah lo, og denevong ngaa nivesa mu los ngaa yohvu, gedenesepa lok gagek anon. ¹⁰ Ham seggi ngaa pin bemalamin sepa ngaa sën Mehöböp ahë neving lo. ¹¹ Ham noh nenga in ngaa nipaya los ngaa malakenu-yi in su nelok vu hil rë, gak ham tato rangah vu alam nabë ngaa nebë saga og nipaya. ¹² In ngaa nipaya pin sën denevong vunsën lo, og hil su bengwëng jak, in hil nid nemum in. ¹³ Gak ngaa pin sën neggëp rangah lo, og alam pin denelë medenerak ni, ¹⁴ in ngaa pin sën rangah gelu rak lo, og neggëp rangah rot. Nebë gagek sën dekevu meneggëp lo nebë:

“Hong sën genewëp lo! Kwedi!

Gwevuu diiksën na in

lob Kerisi gevong benyëg geheng in hong
gegemedo dok rangah!”

¹⁵ Om ham gwegin ham nivesa. Ham su gwevong ngaa jeggin jeggin nabë alam kwaj masën, gak ham gwevong ngaa pin nabë alam los kwaj. ¹⁶ Ham su basap buk na meris rë, gak ham nimin wëek megwevong huk jak buk pin, in ngaa nipaya neggëp lok buk sën hil nado agi. ¹⁷ Om ham su gwevong nabë sën alam kwaj masën denevong lo, gak ham kwamin bo mejak ngaa sën Mehöböp ahë neving lo ni. ¹⁸ Geham su nanum mekweyevin, in saga nevasap ham beham rëk nimin paya jak, gak mu Anon Vabuung napup ham ayomin og mëm. ¹⁹ Ham medo gwevong Anutu yi sengii los raro, gegwevong tarot nivesa sën gadu ham kenumin, geham gwevong raro dok ham ayomin los kwamin vesa vu Mehöböp. ²⁰ Geham nanër vu Anutu jak buk nabë ham ahëmin nivesa vu yi in ngaa pin sën nevong benetök vu ham lo. Ham nanër nabë saga vu hil Amad Anutu jak Mehöböp Yesu Kerisi arë.

Gagek Rak Maluh Los Venëj

²¹ Log ham su gweko ham jak vu arimin, gak ham dahun ham in lob saga geko Kerisi arë jak. ²² Log ham avëh, ham gurek reggamin babuj nabë sën ham nehurek Mehöböp babu lo. ²³ In ham reggamin tu ham alamin menëgin ham nebë sën Kerisi tu yi alam alaj menëko sir yah vu Anutu lo. ²⁴ Om avëh nengaj yes vu reggaj in ngaa pin nabë sën Kerisi-yi-alam pin nengaj yes vu Kerisi lo.

²⁵ Log ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin nabë sën Kerisi ahë neving yi alam pin bediik lok yah bej ²⁶ in bë gevong benij röp los nij mewis jak lo. Log neripek sir rak bël los nevong yi gagek vu sir, ²⁷ in bë denatu yi alam los nij veseek benijvesa jak, gengaa ningöhek ma ngaa nipaya su gëp vu

sir, log mēm rēk gevonḡ bedenatu yi ngāa vabuung gengaa nipaya nama na verōk yi in sir. ²⁸ Om ham maluh! Ham ahēmin geving ham venēmin nabē saga. Ham ahēmin geving ham venēmin nabē sēn ham ngo ahēmin neving ham navimin lo, in mehōti sēn ahē neving venē lo, og yō ahē neving yi. ²⁹ In mehōti su ni nelēlin yō navi rē, gaḡ yō nevet yi menegin yi nivesa rot nebē sēn Kerisi yō negin yi alam lo. ³⁰ Kerisi negin hil nivesa in hil nebē yi reggos los sekē gehil atu navi len ti ti. ³¹ Yoh vu sēn Anutu yi gagek nēr lo bē, “Maluh rēk gevu ama lu ata genapiik vu venē beluho denatu anon timu.”

³² Log gagek vunsēn sēnē og degwa bōpata ngwē neggēp. Yōnon, nenēr raḡ Kerisi losho yi alam lo ving. ³³ Rēk mu ham maluh pin, ham ti ti ngo ahēmin geving venēmin nabē sēn ham ngo ahēmin neving ham lo. Log ham avēh, og ham gurek reggamin babuj.

6

Gagek Raḡ Hurmahen Losho Amaj Lu Ataj

¹ Log ham hurmahen, ham huk neggēp. Ham tu Mehōbōp yi alam, om ham nengamin yes vu ham amamin lu atamin megwevonḡ noh vu hir gagek. ² In Anutu yi horek nēr bē, “Gegurek amam lu atam babuj.” Lob horek saga tu ham Horek muginsēn geyi gagek semusēn neggēp ving. ³ Gagek semusēn sēnē nebē, “Ham rēk medo nivesa meham medo hus adingsekē rot gēp dob.”

⁴ Log ham alam hib, ham su gwevonḡ paya vu ham nalumin lo bahēj sengēn vu ham, gaḡ ham gwegin sir nivesa bedesepa doḡ Mehōbōp yi gagek los devevonḡ ngāa pin nirōp.

Gagek Raḡ Hur Losho Alaj

⁵ Log ham hur, ham nengamin yes megwevonḡ noh vu mehō sēn tu alamin menegin ham lo aye. Ham gōnengin sir, geham ayomin na timu vu sir nabē sēn ham nevong vu Kerisi lo. ⁶ Geham su gwevonḡ huk jaḡ malaj mu in nabē ahēj nivesa in ham, gaḡ ham gwevonḡ nivesa vu sir, in ham tu Kerisi yi hur beham nesepa loḡ Anutu kwa los ayomin timu. ⁷ Ham su gwevonḡ huk in nabē mehōnon degelē ham nivesa, gaḡ ham kwamin vesa megwevonḡ huk los niwēek in Anutu gelē ham nivesa. ⁸ In ham neraḡ ni vorot bē: Nabē ham gwevonḡ huk nivesa geham su nimin tebō rē, og Anutu rēk gevonḡ nyēvewen doḡ nah vu ham sēn tu hur lo, gevu ham sēn tu ala lo geving.

⁹ Log ham sēn tu ala lo, ham gwegin ham hur nivesa geving. Ham su gwevonḡ paang los nanēr gagek nipaya jaḡ sir, in ham raḡ ni bē ham los ham hur ham alamin timu nedo yagek benelē ham pin neggēp ti.

Kerisi-yi-alam Nebē Alam-begō-yi

¹⁰ Log arig lo, sa gagek hus sēnē nebē: Ham nimin wēek menatu Mehōbōp yi alam yōnon! Yi mehō niwēek ata, om ham gweko niwēek vu yi. ¹¹ Ham jōp Anutu yi kelenavi los ngāa sēn neggērin begō lo doḡ na ham navimin, in ham bare niwēek gengaa sēn Memō Nipaya Satan nevong in bē tetuhin ham lo su kepē ham. ¹² In hil su nasis begō vu mehōnon rē, gaḡ hil nasis begō vu ggev los ngāa niwēek sēn denegin ngāa malakenu-yi lo, gevu memō nipaya sēn denegin yagek babu lo. ¹³ Om ham jōp Anutu yi kelenavi los ngāa sēn neggērin begō lo pin doḡ na ham, in nabē buk nipaya natōk vu ham, og ham bare niwēek bengis begō rot begovek na, gemēm ham medo. ¹⁴ Ham gwevēh gagek anon gēp ham balomin beham bare. Geham gwevonḡ ngāa nirōp mu in gērin ham newamin. ¹⁵ Log ham jōp Bengō Nivesa sēn nevong behil ayod neto revuh lo doḡ na ham vahamin natu ham suu, in ham bare niwēek geham su jōpek. ¹⁶ Log ham ayomin na timu vu Yesu jaḡ buk, lob saga natu ham

ḱelenavi sën gërin ham navimin pin lo, in Memö Nipaya Satan yi apop sën netum daggen lo pin deḱak vu medenakul. ¹⁷ Log ham kwamin bo sën Kerisi ḱo ham yah vu Anutu lo besaga natu ham aseeng sën ham nabun yumin dok in gërin begö. Geham gweḱo gägeḱ sën neggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo pin in Anon Vabuung gevong benatu ham paëp-yu-anil beham ngis begö ḱak.

¹⁸ Log ham najom ḱak los kwetaḱ vu Anutu buk gerangah, gAnon Vabuung rëḱ dok vu ham. Ham su nimin tebö! Gaḱ ham pasang najom ḱak in Anutu-yi-alam pin. ¹⁹ Log ham najom ḱak in sa geving nabë sa bengwëng og Anutu gevong gägeḱ berup saviḱ besa nanër Bengö Nivesa sën neggëp kesii wireḱ lo nam rangah, gesa su gönengin mehönnon malaj. ²⁰ Setu Bengö Nivesa sënë yi hur ti in nanër rangah, lom deduu sa besën seyam nado ḱarabus agi. Om ham najom ḱak nabë sa su göneng in mehönnon megevuu huk sënë na, in saga og su yoh vu rë, gaḱ saḱ nanër rangah metateḱin mena rot.

Gägeḱ Hus

²¹ Hil arid Tukikus nelok vu sa balu nehevong Mehöböp yi huk lob sa ahëg neving yi. Lob neyök vu ham berëḱ nanër sa los ngaa pin sën netok vu sa lo rangah vu ham bemëm ham ḱak huk sën sa nehevong lo ni. ²² Yiḱ sa hevong yi meyök vu ham rak degwa sënë in bë nanër sa bengög vu ham begevong beham nimin wëëḱ ḱak. ²³ He arimin ham, om hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi degevong beham pin ayomin gëp revuh, geham ahëmin geving ham, geham ayomin na timu vu luho. ²⁴ Luho degevong semusën vu ham sën ham ahëmin neving hil Mehöböp Yesu Kerisi rot menedo lo.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Pilipi

¹ Kerisi Yesu yi hur sa Paulus geTimoti, balu kevu kapiya sënë yök vu ham Pilipi pin sën Kerisi Yesu yi alam ham lo, ving ggev sën denegin dub los alam sën denelok vu ham lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevong semusën vu ham bedevong ham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa Vu Anutu

³ Sën sa kwag nevo ham lo, og sa najom rak vu sa Anutu los kwag vesa in ham rot. ⁴ Lob sën sa neketag vu Anutu bë dok vu ham lo, og sa neketag los ahëg nivesa in ham. ⁵ Sa kwag vesa in ham nelok vu sa gesa nanër Bengö Nivesa rangah. Vu nyëdahis rot beberup gwëbeng. ⁶ Lob serak ni ggovek bë Anutu yö vong huk nivesa lok ham ayomin vu nyë dahis, lob yö rëk medo gevong rot begovek na dok buk sën Kerisi Yesu duk nom lo.

⁷ Log sën sa kwag vesa in ham lo, og sagak yoh vu. In buk vahi og sa nado karabus, log buk vahi og sa nehevong huk in bë gadu Bengö Nivesa balam degevong geving niwëek. Lob nelok buk saga pin, og ham kwamin nevo sa, om huk sën sa nehevong banon nerak menesemu alam vahi lo, og yik ham nevong huk sagi ving behil kwad vesa lok ti, om sën sa kwag nevo ham yoh vu buk pin. ⁸ Senër yönon neggëp Anutu mala bë sayog nepebip sa in bë senök galë ham pin, in sahëg neving ham nebë sën Kerisi Yesu ahë neving ham lo. ⁹ Lob sa najom rak in ham bë ham ahëmin geving ham niwëek rot noh vu buk pin bena meböpata jak. Gesa najom rak ving bë ham natök vu kwa nivesa rot beham seggi ngaa pin, ¹⁰ in ham jak ni nabë nivesa ma nipaya. Nabë saga in ham natu alam yohvu gengaa nipaya su gëp vu ham rë, rot bena berup dok buk sën Kerisi duk nom lo. ¹¹ Lob ngaa niröp sën Yesu Kerisi yoh vu bë gevong banon jak dok hil ayod lo napup ham ayomin rot. In sënë rëk geko Anutu arë jak nabë mehö niwëek los arë böpata.

Paulus Ya Karabus Lob Sënë Lok Vu Bengö Nivesa

¹² Arig lo, sa bë ham jak ni nabë ngaa sën tök vu sa agi, og su ggërin Bengö Nivesa rë. Gak nelok vu meneya rot. ¹³ In alam-begö-yi pin sën denegin mehö-los-bengö Sisar* yi beggang lo, galam vahi pin, og derak sa nig ggovek ya bë seyam karabus in Kerisi yi hur sa.

¹⁴ Lob arig lo ngahisekë sën ayoj neya timu vu Mehöböp lo kwaj nevo sa bë seyam karabus, lob ayoj niwëek rak in sënë, lob devuu ggönengsën ya genij wëek rak medenër Anutu yi gagek rangah. ¹⁵ Yönon, sir vahi og ahëj nipaya in sarëg ya, lob denevong in bë dedahun sa, om sën denenër Kerisi yi gagek rangah rak degwa sënë, rëk sir vahi og ahëj nivesa medenenër Kerisi arë los ayoj niröp. ¹⁶ Alam sënë derak ni bë sa nado sënë in bë sa gadu Bengö Nivesa, om sën ahëj neving sa medenenër gagek rangah. ¹⁷ Rëk sir vahi og denenër Yesu yi gagek in bë degek yö arëj jak. Gak ayoj su niröp rë. Yönon, denevong in bë debo maggin la dok na geving vu sa dok karabus. ¹⁸ Rëk yik sagak ngaa meris. Bë denanër los ayoj niröp, ma su denanër los ayoj niröp rë, og yik ggovek. Denenër Kerisi yi gagek rangah, om sa kwag vesa in sënë, gesëk kwag vesa rot. ¹⁹ In serak ni bë ngaa sënë rëk dok vu sa besëk medo nivesa, in serak ni ggovek ya bë ham nejom rak yoh vu buk in bë dok vu sa, lob Yesu Kerisi yi Anon Vabuong gadu sa. ²⁰ Sa navo kwag in ngaa timu, gesa hevong ving bë rëk anon jak nabë: Sa su rëk nig namum in ngaa sën sa nehevong ggëp dob lo

ti rë. Gaḱ nabë sa nadiik, ma nabë sa medo vesag, og sa bë gevang ngaa pin sënë los nig wëek in geḱo Kerisi arë jaḱ. Vu pehi sënë, genoh vu buk pin. ²¹ In sa og sa kwag nevo nebë sënë: Nabë sa medo vesag og nivesa, in setu Kerisi-yi-alam ti ggovek ya. Gaḱ nabë sa nadiik og nivesa rot, in sëḱ medo gevang Kerisi yönon. ²² Rëḱ mu nabë sengo nahën medo vesag vu dob, og sëḱ gevang huk vahi gevang banon jaḱ, om maḱ sëḱ gevang nabë va? Sa dugin! ²³ Sa kwag luu luu in sënë. Sa bë nadiik bena medo gevang Kerisi in sënëḱ nivesa rot. ²⁴ Gaḱ mu nabë sengo nahën nemedo dob, og yik nivesa rot, in mëm sëḱ medo medoḱ vu ham rë. ²⁵ Om sa kwag neya timu meseraḱ ni bë maḱ sëḱ medo vesag medoḱ vu ham in ham gwevang gevang niwëek bekwamin vesa rot. ²⁶ Nebë saga, om nabë dekevelekin sa besenök berup vu ham gökin, og ham rëḱ kwamin vesa in begweḱo Kerisi Yesu arë jaḱ pangsen.

Alam Pilipi Losho Paulus Degebë Doḱ Ti MedengisBëgö In Bengö Nivesa

²⁷ Rëḱ mu ham sepa doḱ Kerisi yi Bengö Nivesa niröp in nabë senök galë ham, og sejaḱ ni. Ma nabë sa gango ham bengömin mu, og yik ggovek, gesëḱ gango nabë ham ahëmin neving ham menare loḱ ti, bayomin ti, beneloḱ vu ham menesis bëgö in Bengö Nivesa in bë na meniweëk jaḱ balam degevang gevang. ²⁸ Sa hevongin bë gango ham bengömin nabë ham su nehönengin alam sën denekeyëh ham gaḱek lo rë. Gaḱ sa bë gango nabë ham nare niwëek. Bë ham bare niwëek nabë saga, og saga netato bë rëḱ malaj nama. Log netato ving bë Anutu rëḱ geḱo ham nah vu yi beham medo nivesa. ²⁹ In Anutu su vo semusen sënë vu ham bë ham ayomin na timu vu Kerisi mu rë, gaḱ vo semusen ngwë vu ham bë kwerë maggin vahi gevang in ham tu yi alam. ³⁰ Yik hil nasis bëgö ggëp ti in Bengö Nivesa, nebë sën ham lë gesa nehevong wirek lo, genebë sën ham ngo bë sa nahën nehevong gwëbeng agi.

2

Hil Dahun Hil Gahëd Gevang Arid Lo

¹ Maḱ ham neḱo niwëek vu Kerisi? Kerisi ahë neving ham lom saga vong beham ayomin to revuh-a? Gemaḱ Anon Vabuung neduu hil tu alam yu timu? Gemaḱ ham ahëmin neving mehönong gekwamin nevangin sir-a? ² Om nabë nebë saga og mëm ham sepa doḱ kwa timu. Ham ahëmin gevang ham anon rot, beham medo jevuh ti, beham malamin sepa huk timu. Bë ham gwevang nabë saga, og ham rëḱ gwevang besa kwag vesa böpata rot. ³ Ham su kwamin bo ham mu beham gweḱo ham jaḱ. Gaḱ ham gurek alam vahi babuj geham kwamin bo sir nabë dekesuu ham raḱ ngaa nivesa. ⁴ Geham su gwëgin ham ngo ham ngaa mu, gaḱ ham gwëgin mehö ngwë hir ngaa gevang.

Kerisi Dahun Yi Lob Anutu Ko Arë Rak

- ⁵ Ham kwamin bo ngaa nabë sën Kerisi Yesu nevang lo.
- ⁶ Anutu soḱek yi,
rëḱ mu su kwa nevo bë najom aggata sën luho Anutu neggëp ti lo ahon rë.
- ⁷ Gaḱ vuu aggata sënë ya getu mehönong rak,
bevang ngaa nebë hur meris.
- ⁸ Tu mehönong bedelë yi nebë mehönong soḱek,
rëḱ mëm yö dahun yi genesepa loḱ Anutu aye rot bediik.
Yönon, diik rak kelepeḱo* nebë alam nij paya.
- ⁹ Om sën Anutu ko yi rak, rak yik degwa sënë,
beḱo yi rak yah vavunë rot.
Lob tung ggev ti sën kesuu ggev vahi pin lo rak yi.

- ¹⁰ In nabë degengo Yesu arë,
og alam pin vu yagek gevu dob gevu dob gebinë
rëk dengun lusej vu yi.
- ¹¹ Log mehõnon pin rëk denanër rangah dok ayej nabë:
Yesu Kerisi tu Mehõbõp.
Gedegeko Ama Anutu arë jak nabë saga.

Hil Najëh Nabë Betuheng

¹² Om sa mehõ lo! Ham ngo medo gwevong noh vu sayeg nabë sën ham nevong aga. Yõnon, sën sa nado ving ham wirek lo og ham nevong, gak gwëbeng sënë sengo nado adingnë, om ham pasang gwevong nabë saga. Anutu ko ham yah vu yi om ham ayomin na timu beham göneng in yi begurek babu in mëm rëk geko ham nah vu yi beham medo geving yi vu tamusën. ¹³ In hil arak ni bë Anutu nevong huk lok ham. Yõ never ham kwamin, lob mëm ham nevong ngaa yoh vu sën ahë neving lo.

¹⁴ Log ngaa pin sën ham gwevong lo, og ham gwevong los nimin yes, gak ham su gwevong ayemin vu los gok ham in. ¹⁵ Ham gwevong nabë sënë in ngaa nipaya su gep vu ham, gak ham medo niröp nabë sën Anutu nalu ham lo. Yõnon, ham nedo lok alam nij paya los alam gagek tetuhinsën vuheng, rëk mu ham rëk najëh jak sir nabë betuheng. ¹⁶ Ham nanër gagek sën yoh vu bë gevong bemehõnon demedo malaj-tumsën lo vu sir in mëm sa napisek in dok buk sën Kerisi duk nom dob lo. In sëk jak ni nabë sa su nevasap sa menehevong huk meris rë. ¹⁷ Alam Yuda denesis reggu tu seriveng, lob denekeseh wain rak ving, lob yik sën ham ayomin neya timu vu Kerisi lo nebë seriveng saga. Log nabë dengis sa, og yik ggovek, in sa nig kok rëk keseh nabë wain sën denekeseh rak ham seriveng lo, lob sëk kwag vesa geving ham. ¹⁸ Om yik ham kwamin vesa geving nabë saga behil kwad vesa dok ti.

Timoti Yi Gagek

¹⁹ Nabë Mehõbõp Yesu kwa bo, og sëk gevong Timoti nok vu ham, lok mëm rëk nom nanër ham bengõmin vu sa besa kwag vesa. ²⁰ In su sa mehõ ngwë nedo balu kwamin nevo ngaa neggëp ti nebë Timoti rë. Yõ kwa nevo ham rot bë dok vu ham. ²¹ Gak alam vahi pin og yõ denegin yõ hir ngaa gesu kwaj nevo Yesu Kerisi yi huk rë. ²² Rëk Timoti og ham rak ni bë yi mehõ nivesa benelok vu sa in Bengõ Nivesa nebë sën hurmahen ti nelok vu ama. ²³ Sa bë gevong yi nok pevis vu ham, rëk mu sejak ngaa sën rëk natok vu sa lo ni namugin lok mëm. ²⁴ Rëk mu sa hevong ving bë Mehõbõp rëk tatekin aggata gesengo rëk nok vu ham geving.

Epaproditus Yi Gagek

²⁵ Log sa kwag nevo bë mak sëk gevong hil arid Epaproditus nah vu ham gökin pevis. Wirek ham vong yi lok yah ham bömin beyam lok vu sa, balu nehevong huk lok ti galam desis begõ vu aluu in Bengõ Nivesa. ²⁶ Rëk tum nevo kwa in ham bë nok gelë ham. Gayo maggin rot in ham ngo bë nirak. ²⁷ Yõnon, nirak bõpata lob dus rak bë nadiik na. Rëk Anutu kwa vingin aluu belok vu yi in bë su nadiik besayog maggin bõpata rot rë. ²⁸ Om sën sa kwag nevo rot bë sa gevong yi nok pevis beham gwelë yi gökin bekwamin vesa lob mëm sa maggin rëk ahë yes jak teka geving. ²⁹ Om ham gweko yi nok vu ham los kwamin vesa in Mehõbõp yi hur yi. Geham gweko alam nabë sënë arë jak. ³⁰ Dus rak bë nadiik dok Kerisi yi huk. In ham su yoh vu bë dok vu sa rë, om sën lok yah ham bömin benelok vu sa, rëk tok vu niraksën sënë bedus rak bë nadiik.

3

Mehöti Sën Ayo Na Timu Vu Kerisi Lo, Og Yi Mehö Yohvu Yönon

¹ Arig lo, sa bë semu gägek sënë hus nabë ham kwamin vesa in Mehöböp. Sa nanër gägek timu sënë yoh vu buk, rëk mu sa su rëk nig tebö jak in rë, in gägek saga rëk gadu ham. ² Ham gwegin ham in alam sën denevong huk nipaya nebë anöo bemën lo. Ham gwegin ham in alam nij paya sën denevongin bë dekepë ham lo. Geham gwegin ham in alam sën denevongin bë degerah* ham navimin in mëm ham natu Anutu-yi-alam lo. ³ In degwa su neggëp vu ngaa saga rë, gağ hil sagi og Anon Vabuung nelok vu hil behil nehako Anutu arë rak, om hil atu yi alam soğek. Hil su kwad nevo navid rë, gağ hil napisëk in Kerisi Yesu yö timu. ⁴ Yönon, mağ sengo yoh vu bë kwag bo sa navig. Nabë mehö la kwaj nevo sën derah* navij lo bë yoh vu bë geğo sir nah vu Anutu, og seyoh vu bë nanër rot kesuu sir. ⁵ In satag ko sa lob buk tu nemadvahi-bevidek-löö lob derah* sa navig. Sağ Israel ti. Sa degwa vu Benyamin. Sağ Hibru ti gesamağ lu atag og Hibru ving. Log sa Parisai* ti gesa nesepa lok Moses yi horek nebë sën sir lo. ⁶ Sa nig wëek rot bë sa gevong Anutu yi huk, om sën wirek og sa nasis Kerisi-yi-alam rot. Rëk mu nabë mehöti seggi sa jak Moses yi horek, og rëk gelë nabë sa nesepa lok pin los dahis.

⁷ Lob wirek sa hekuung bë ngaa pin sënë og ngaa böp rot, lok tum sehërin sa tu Kerisi yi mehö lob serak ni bë ngaa pin sënë og yik ngaa meris. ⁸ Sa su nanër rak Yuda hir ngaa mu rë. Gağ serak ni bë Kerisi Yesu tu sa Mehöböp, om sën sa nehalë ngaa vahi pin bë ngaa meris. Sa nesepa lok Kerisi vaha, besa hevu ngaa vahi pin ya, besa nehalë nebë laa, gesa bë najom Kerisi ahon ⁹ benatu yi mehö. Yönon, Horek su yoh vu bë gevong besa natu mehö yohvu rë. Rëk sayog neya timu vu Kerisi, om sën Anutu nër sa bë sa mehö yohvu, in Anutu nenër mehönon bë sir alam yohvu degwa rak sën ayoj neya timu vu Yesu lo. ¹⁰ Sa bë sejak Kerisi ni yönon. Gesa bë gağo niwëek vu yi in diik gekedi rak yah. Sa hevongin bë gağo kerus nabë sën ko lo, gesa bë sa su kwag bo sa, gağ sa bë dahun sa nabë sën Kerisi dahun yi bediik lo. ¹¹ Sa nehevong nebë sënë, in sa kwag nevo bë rëk gevong besëk kedi jak nah gëp bedub geving.

Paulus Serög Niwëek In Bë Geğo Kupeğ Nivesa Vu Yagek

¹² Yönon, sa su kwag nevo bë sa nehevong ngaa pin saga niröp beseyoh vu ggovek ya rë. Gağ sengo nesepa lok ngaa pin sënë rot in bë sëk gağo nyëvewen nivesa sën Kerisi Yesu ggoo in rak in bë gevong vu sa lo.

¹³ Arig lo, sa su rëk gağo sa jak nabë sa hağo anon ggovek ya rë. Gağ yik sa nanër gägek timu sënë nabë: Sa hevu ngaa wirek hen pin ya, gesa nehevong huk niwëek in bë sa gağo ngaa tamusën-yi. ¹⁴ Sa neserög niwëek in bë sa natok na telig vewen sën lo medegebë sarëğ, lok mëm Anutu tahi sa mesena vavunë meğako nyëvewen jak Kerisi Yesu yi huk. ¹⁵ Om hil sën Anutu nër hil nebë hil alam yohvu lo, hil pin kwad bo gägek gëp ti nabë hil gevong nabë sagi. Rëk nabë ham kwamin nevo gägek ngwë yööhu, og Anutu rëk tatekin ham kwamin. ¹⁶ Rëk mu gägek anon sën hil nesepa lok agi, og hil ngo najom ahon menapiik vu.

¹⁷ Arig lo, ham pin sepa dok sa vahag. Geham gwelë alam vahi sën denesepa lok sa lo geving nivesa, beham sepa dok he vahamin. ¹⁸ Senër vu ham beron ngahisekë ggovek ya, log gwëbeng sağ nanër vu ham gökin los malag bël nabë: Alam ngahisekë denelë Kerisi paya bedenevongin bë dedahun gägek sën netatekin yi kelepëko* lo na. ¹⁹ Alam sënë malaj anon in nos los reggu lu ngaa rot bedeneğo rak tu hir anutu. Denepisek in ngaa nimumsën aggagga, gekwaj nevo ngaa dob yi mu. Om alam sënë rëk malaj

nama gëp Nyëg Nipaya. ²⁰ Gaḵ hil og hil atu alam-yageḵ-yi, lob hil nehegin bë Mehöböp Yesu Kerisi vu yageḵ meduḵ nom begeḵo hil nah. ²¹ Rëḵ gevong behil navid nipaya sënë pekwë yi bemalangeri jaḵ nabë sën yö navi. Rëḵ gevong nabë sënë jaḵ niwëëḵ sën yoh vu bë getungŋŋaa pin degevek babu lo.

4

Paulus Nër Bë Ahëj Geving Sir Gekwaj Bo Ngaa Nivesa

¹ Nebë sënë om arig lo, ham tu Mehöböp yi alam om ham ngo bare niwëëḵ. Sahëg neving ham, besa nehevongin bë galë ham gökin. In sa kwag vesa in ham, geham vong bë sa soḵ sengii yi.

² Log hong Ewodia, gehong Suntuḵe, melu gwengo rë! Melu semu gageḵ in Mehöböp yi hur avëh meluu. ³ Log hong sën alu nehebë loḵ ti in huk-e! Sa nanër vu hong nabë gedoḵ vu avëh luu sënë. In wireḵ og alöö naloḵ vu he in Bengö Nivesa ving Klement loḵo alam vahi sën he nehevong huk timu barëj neggëp loḵ kapiya-mala-tumsën-yi lo. ⁴ Ham kwamin vesa in Mehöböp jaḵ buk pin, gesaḵ nanër gökin nabë ham pasang kwamin vesa rot. ⁵ Ham gwevongŋŋalam pin deḵaḵ ham nimin nabë ham nejom ham ahon, geham su neḵo ham raḵ rë. In Mehöböp yam dus raḵ ggoveḵ ya. ⁶ Om ham su newamin jaḵ! Gaḵ nabë ham jaḵ vu in ngaa ti, og ham najom jaḵ bekwetaḵ vu Anutu in, lob ham najom jaḵ benanër los kwamin vesa vu yi geving. ⁷ Loḵ mëm Anutu rëḵ gevong beham ayomin gëp revuh. Alam dob-yi duginŋŋaa sënë degwa besu detoḵ raḵ rë, rëḵ mu sën ham ayomin gëp revuh lo rëḵ gevong beham ahëmin nivesa rot geham kwamin niröp jaḵ in Kerisi Yesu yi alam ham.

⁸ Arig lo, sa bë nanër gageḵ ti vu ham gökin nabë ham kwamin bo ngaa nabë sënë noh vu buk: Ngaa pin sën anon lo, gengaa sën niröp lo, gengaa sën neyohvu lo, gengaa pin sën nivesa lo, gengaa sën malangeri lo. Geham kwamin bo ngaa sën hil galë nabë nivesa lo los ngaa pin sën yoh vu bë hil gaḵo arë jaḵ lo. ⁹ Ngaa pineḵ sa tahu ham loḵ, lob ham ḵo ggoveḵ ya, gengaa pin sën sa nanër los sa nehevong lo, og ham ngo los ham lë ggoveḵ ya, om ham gwevong nabë saga noh vu buk. Nabë saga, lob Anutu sën nevonḵ behil ayod neggëp revuh lo rëḵ medo geving ham.

Paulus Kwa Vesa In Alam Pilipi

¹⁰ Sa kwag vesa rot gesa napiseḵ in ham vu Mehöböp, in ham nedo hus ading rëḵ gwëbeng ham kwamin vo sa beloḵ vu sa ggökin. Yönon, ham kwamin nevo sa wireḵ bë doḵ vu sa, rëḵ aggata su neggëp in bë ham gwevongŋŋam rë. ¹¹ Sa su bë rëḵ nanër nabë sa naraḵ vu in ngaa rë. Gaḵ wireḵ og sa newag neraḵ in ngaa sën netoḵ vu sa lo, rëḵ gwëbeng og setu Yesu yi hur, lob sa nado revuh in ngaa pin. ¹² Sehögŋŋaa bë paya teka, og yik ggoveḵ, genabë ngahiseḵë og yik ggoveḵ. Log bë sega nos menajom sa ahon, ma meyip gevong sa, ma nabë senoh vu ngaa pin, ma seḵaḵ vu in ngaa, og sa nehalë ngaa pin sënë bë yik neggëp ti, lob vu nyëg pin geyoh vu buk pin, og sayog sepëp. ¹³ Mehö sën lo negadu sa, lob seyoh vu bë gevongŋŋaa pin jaḵ niwëëḵ. ¹⁴ Rëḵ ham nevonḵ nivesa, in ham neloḵ vu sa beham nekwerë sa maggin. ¹⁵ Yönon, ham alam Pilipi, ham ngo raḵ ni bë wireḵ sa nanër Bengö Nivesa vu distrik Masedonia nyëdahis lob ggoveḵ gesa naya raḵ, rëḵ alam saga la su denevengwëngŋŋing sa bë he doḵ vu he vewen vewen rë. Gaḵ ham mu sën mëm ham nevonḵ.

¹⁶ In sa nado Tesalonika wireḵ, lob ham neloḵ vu sa benevonḵ ḵupeḵ vu sa, rëḵ su beron timu rë. ¹⁷ Rëḵ saga su nebë sa malag anonin ḵupeḵ rë. Gaḵ sa hevongin bë ham gwevongŋŋam huk nivesa nabë sënë in gevongŋŋam beham

nyëvewen böp jak besemu ham. ¹⁸ Lob gwëbeng og sa haço ngaa pin ggovek ya bengahisekë rot, beseyoh vu ggovek ya. Ham vong kupek vu sa bEaproditus ko yam lok ya sa nemağ ggovek ya. Kupek sënë vong bë seriveng sën ham nevesi bereggu nivesa verup neya vu Anutu lo. Om Anutu rëk gelë nivesa nabë yi seriveng, lob ahë nivesa in. ¹⁹ Lob ham tu Kerisi Yesu yi alam, om sa Anutu rëk gëgin ham nivesa in ngaa pin sën ham neraç vu in lo jak ngaa nivesa vesa pin sën neggëp vu yi lo. ²⁰ Om hil gaço hil Amad Anutu arë jak na vavunë degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

²¹ Sa bë nanër na vu Kerisi Yesu yi alam pin nabë sa kwag nevo sir. Log hil arid lo sën denedo ving sa agi denër bë kwaj nevo ham ving. ²² Yönon, Anutu-yi-alam pin denër bë kwaj nevo ham. Gesir vahi sën denevong huk ggëp mehö-los-bengö Sisar* yi beggang lo denër niwëek bë kwaj nevo ham ving. ²³ Mehöböp Yesu Kerisi yi semusën nöç gëp geving ham kënumin.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Kolosi

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa rak in bë sa natu Kerisi Yesu yi sinarë lo. Alu hil arid Timoti ² kevu kapiya sënë yök vu Kerisi-yi-alam ham sën ham nedo Kolosi aga. Vu he arimin ham sën ham ayomin neya timu vu Kerisi yönon lo. Sa neketag vu hil Amad Anutu in ham bë semu ham begevong ham ayomin gëp revuh.

Anutu Vong Balam Kolosi Ayoj Ya Timu Vu Kerisi

³ Alu kwamin vesa vu hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu in ham neyoh vu buk pin sën alu najom rak in ham lo. ⁴⁻⁶ Yönon, he najom rak in ham rot lok buk sën he hango ham bengömin bë ham ayomin neya timu vu Kerisi Yesu geham ahëmin neving Kerisi-yi-alam pin lo, rot besën verup gwëbeng. Ham ngo Bengö Nivesa yi gagek anon wirek, lok mëm ham rak ni bë ham rëk medo malamin-tumsën degwata gëp yagek. Bengö Nivesa saga ya meyoh vu nyëg pin, lob neving balam denesepa lok Kerisi. Lob tök verup vu ham ving, lob ham vong ving besepa lok lok buk sën ham ngo muginsën beraç ni bë Anutu yi gagek semusën yönon lo, rot beverup gwëbeng. ⁷ Epapras sën tahu ham lok Bengö Nivesa sënë beham rak ni lo, og yik mehö nivesa balu nehebë lok ti in huk. Kerisi yi hur nivesa yi menelok yah he bömin benevong yi huk ggëp ham nyëg. ⁸ Lok mëm nër ham bengömin yom vu he bë Anon Vabuung lok vu ham beham ahëmin neving Kerisi-yi-alam.

Paulus Jom Rak Bë Anutu Gadu Alam Kolosi

⁹ Epapras nër gagek yom vu he nebë saga, lob mëm alu najom rak in ham yoh vu buk pin gehe su nehevuu rë. Gaç alu neketag vu Anutu bë gevong beham natu alam los kwamin yönon, gAnon Vabuung tatekin ham kwamin beham jak ngaa pin ni nabë nivesa ma nipaya. In mëm ham jak ngaa pin sën Anutu ahë neving bë hil gevong lo ni. ¹⁰ Nabë sënë, lok mëm ham yoh vu bë sepa dok Mehöböp yi aggata niröp bemëm kwa vesa in ham. Lob ham rëk gwevong ngaa nivesa jak buk pin banon jak, gemëm ham jak Anutu ni gökin rot.

¹¹ Log alu najom rak in ham ving bë Anutu mehö niwëek ala los gayeheng bo niwëek vu ham rot in ham najom ham ahon beham kwerë maggin pin bebare los kwamin vesa ¹² begweko hil Amad arë jak. In vong beham yoh vu bë dok na geving yi alam pin behil rëk medo dok yi Nyëg-rangah-yi. ¹³ Yönon, ko hil vër in malakenu niwëek, getung hil lok ya ving Nalu sën ahë ving yi pangsën lo yi alam. ¹⁴ In Anutu Nalu bago hil yom ggovek ya bedahun hil ngaa nipaya ya.

Kerisi Yi Aggata Los Yi Huk

¹⁵ Anutu Nalu yik luho Anutu sën hil su ayoh vu bë galë yi rë lo neggëp ti. Yö nedo nyëdahis betu ngaa pin sën Anutu tung agi ala. ¹⁶ Tung ngaa pin vu yagek gevu dob. Tung ngaa pin sën nedo hil malad agi, gengaa vahi sën hil su nehalë rë lo. Tung alam-los-bengöj, gegavman, geggev, galam sën denetu ala lo. Yönon, tung ngaa pin sënë bengaa pin yö tu yi ngaa. ¹⁷ Yö nedo nyëdahis gengaa la su nedo rë, log medo negin ngaa pin sën tung lo medenedo nivesa rak yö niwëek. ¹⁸ Kerisi-yi-alam pin detu degwa timu log tu hir yusekë. Yi mehö muginsën sën kedi rak yah ggëp bedub lo. Kedi rak in bë yö ti natu ngaa pin ala. ¹⁹ Anutu vongin bë luho Nalu gëp ti, om sën vong yi ngaanon

vu yi beggërin ayo los dahis. ²⁰ Anutu vongin bë gevong mamer vu mehönon los ngaa pin sën vu yagek los dob lo, in bë hil los medo jevuh ti. Om sën vong Nalu yam bediik rak kelepeko* loḵ yah hil bed in bë gagek nadiik na.

²¹ Wirek og ham tu alam bemën in Anutu. Ham kwamin nevo ngaa nipaya mu menesepa loḵ, lob saga vong beham los Anutu nelë ham paya. ²² Rëḵ Kerisi diik loḵ yah ham bömin in bë ham los Anutu medo jevuh ti. Vong nebë sënë in bë geḵo ham nah vu yi beham natu alam nimin röp los alam nimin vesa gegagek su gëp vu ham gëp Anutu mala. ²³ Gaḵ ham ayomin na timu vu Kerisi beham bare niwëëk ata. In ngaa ngwë rëḵ geḵo ham kwamin seggi lob tum ham rëḵ gwevuu aggata sën ham vong ving niwëëk rak Bengö Nivesa sën ham ngo lo na. Denër Bengö Nivesa sënë ya meyoh vu mehönon pin vu dob, lob sa Paulus setu hur ving menanër ving.

Paulus Loḵ Vu Alam Kolosi

²⁴ Gwëbeng sënë sa haḵo maggin, rëḵ maggin sënë neloḵ vu ham om sa kwag vesa. Log maggin sën sa neḵerë loḵ sa navig agi, og sa neḵerë loḵ yah Kerisi ben. Sa neḵerë in bë doḵ vu Kerisi-yi-alam pin los dahis, om yik su sengo ti neḵerë rë, gaḵ alu Kerisi neḵerë loḵ ti.

²⁵ Lob Anutu yö ggooin sa rak tu yi alam pin hir hur bevo huk loḵ sa nemag bë sa nanër yi gagek pin vu ham. ²⁶ Gagek sënë yö neggëp vunsën in mehönon vu nyëḡ pin wirek, beneggëp rot beberup gwëbeng. Rëḵ gwëbeng og töḵ yam rangah vu Kerisi-yi-alam bederak ni ggovek ya. ²⁷ Anutu yö kwa vo bë tatekin gagek vunsën sënë vu yi alam pin, besir sën yu-ngwë lo dejak ni geving nabë gagek nivesa rot belos bengö. Gagek vunsën sënë nebë Kerisi nedo ving ham, lob ham nevo kwamin in yi bë geḵo ham nah medo nivesa rot geving yi. ²⁸ Om sën he medo nanër Kerisi yi Bengö Nivesa rangah gehe nalev horek vu mehönon bë degegin sir nivesa. He netatekin gagek los kwa nivesa pin vu alam pin in bë gaḵo sir pin denah vu Kerisi medenatu yi alam niröp, gaḵ su demedo dug dug in ngaa ti. ²⁹ Nebë saga, om sën sa nehevong huk böp rot menavimengin, rëḵ Kerisi yö negadu sa menevong niwëëk vu sa.

2

Hil Gevong Geving Niwëëk Genid Dëlin Gagek Kuungsën

¹ Yönon, sa bë ham jak ni nabë sa nehevong huk böp rot in bë sedok vu ham los alam Laodisea galam ngahiseḵë sën su malaj nerak sa malag rë lo. ² Sa nehevong huk böp sënë in bë ham bare niwëëk los ahëmin nivesa, gesa nehevongin bë ham ahëmin geving ham, in saga rëḵ naduu ham ahon beham medo jevuh ti. Log sa hevongin bë ham jak gagek ni los degwa, bejak ni nabë gagek anon. Senër gagek sën netatekin Kerisi vu hil lo. In neggëp vunsën ving Anutu wirek, rëḵ töḵ yam rangah gwëbeng beyoh vu bë gevong kwa nivesa rot vu ham. ³ Yönon, Anutu kwa pin los degwa geyi gagek los kwa böp böp pin neggëp vu Kerisi. ⁴ Senër gagek saga vu ham in bë mehöti su bo bël doḵ ham betetuhin ham. ⁵ Sa su nado ving ham rë, rëḵ sa kwag nevo ham rot bevong bë sën sa nado ving ham, lob sa kwag vesa in sën ham nedo revuh ti geham ayomin neya timu vu Kerisi lo.

Hil Aga Jak Kerisi In Hil Medo Malad-Tumsën Yönon

⁶ Ham ḵo Kerisi Yesu tu ham Mehöböp ggovek ya, om ham bare mena geving yi nabë saga. ⁷ Ham bare niwëëk jak yi, nabë sën kele nare niwëëk rak dob, genabë sën beggang nedo niwëëk rak mudeng lo. He nër Bengö Nivesa vu ham, om ham gwevong geving niwëëk bemëm rëḵ gadu ham beham bare, lob ham kwamin vesa vu Anutu jak buk. ⁸ Ham gwëgin ham. In rëḵ mehöti

nanër gagek kwa dob yi mu benanër gagek meris vu ham begekuung in ham begërin ham. Alam nebë sënë og denevengwëng rak alam böp wirek hen hir ngaa los ngaa dob sënë yi horek meris aggagga, gesu denevengwëng rak Kerisi rë. ⁹ Yesu og Anutu sogek, log Anutu Anon nedo loḵ yi beggërin yi los dahis. ¹⁰ Lob ham tu yi alam, om ggërin ham ving nebë saga beham su nerak vu in ngaanon ti rë. In yi yö tu ala bekesuu angër los arëj gengaahur böp böp pin. ¹¹ Lob ham su rah* navimin in bë ham natu Kerisi-yi-alam rë, gaḵ vong bë Kerisi rah* ham navimin vorot, rëḵ su rah ham rak nema rë. Gaḵ ham vuu ham ngaa muḡeng ya gewërin ham yah vu Kerisi, lob saga nebë sën rah* ham navimin beham tu yi alam. ¹² Ham ripek bël, lob sënë tahu bë ham diiḵ bedelev ham ya bedub ving yi. Log tahu ving bë ham kwedi rak ggökin, in ham vong ving bë Anutu og mehö niwëek meḵo Yesu vër in bedub benedo mala-tumsën. ¹³ Wirek ham nevong ngaa nipaya aggagga, geham nesepa loḵ ngaa kwa-muḡeng-yi, lob sënë vong beham tu ngaa diiksën-yi in bë malamin nama. Rëḵ ma gAnutu kevoh ham ngaa nipaya ya, om rëḵ gevong behil medo malad-tumsën geving Kerisi. ¹⁴ Horek yi gagek vahi sën nevongin bë dahun hil lo neggëp vu hil, bevong bë hil rëḵ bare gagek, rëḵ ma gAnutu kevoh ya. In sënë nebë sën tul brëm ya gagek sënë vetii kelepeḵo* ving Yesu bepin maya. ¹⁵ Om angër los arëj gengaahur böp böp su arëj neggëp in bë hil nadudeḵ vu sir rë. Gaḵ Yesu kesuu sir rak kelepeḵo* betato rangah rak alam pin malaj bë detu ngaa meris benijwëek masën.

Yiḵ Hil Nebë Sën Hil Adiiḵ Ving Kerisi Ggovek Ya

¹⁶ Nebë saga, om nabë mehö la denanër ham in ngaa sën ham newa los nenum lo, gedenanër ham in ham su nesepa loḵ hir buk aggagga sën detung yoh vu ta gekwev gesoda lo rë, og ham su gwebë nengamin vu sir. ¹⁷ In ngaa nebë sënë og yiḵ ngaa sën rëḵ anon jaḵ vu tamusën lo yi tahusën mu. Gaḵ mëm Kerisi mu mëm yiḵ ngaanon. ¹⁸ Om ham gwëgin ham in alam sën denenër ngaa sën denelë loḵ pesepsën lo. Geham gwëgin ham in alam sën denedudeḵ vu angër lu ngaa lo. In alam nebë saga og kwaj nevo ngaa dob yi bedenevongin bë degërin ham nah vu sir, geham su gwëko nyëvewen nivesa sën Kerisi bë gevong vu ham lo rë. Gaḵ yö devongin bë degeḵo sir jaḵ mu, ¹⁹ gesu denepiḵ vu Kerisi sën tu hil yud lo rë. Yönon, hil pedus los telitek nevo niwëek yoh vu hil anod geneduu hil ahon. Rëḵ mu hil yud og negin hil anod los dahis nivesa in bë hil ajig benid wëek jaḵ noh vu Anutu kwa. Lob Kerisi yiḵ nebë hil sën Kerisi-yi-alam hil lo yud. ²⁰ Vong bë ham diiḵ ving Kerisi, lob ham vuu dob sënë yi ngaa meris meris ya. Rëḵ nebë va sën ham nevong ngaa nebë alam-dob-yi-ë? In ham nesepa loḵ Horek ggökin nebë, ²¹ “Su genajom ngaa sënë; su gegwa ngaa saga; su gwebë nemam jaḵ ngaa sënë!” ²² Horek nebë sënë og nenër rak ngaa sën hil aga bemala nama na veröḵ yi lo. In horek nebë sënë og mehönon yö hir gagek mu, gaḵ su ngaanon rë. ²³ Yönon, maḵ hil rëḵ gekuung nabë horek nebë sënë og nivesa los kwa. In gejiin hil bë hil ana soda los raro lu ngaa, gedenenër bë hil ngo dahun hil gehil ngo basap hil navid besu gegin nivesa rë. Rëḵ ma, gengaa nebë sënë og su yoh vu bë doḵ vu hil yönon rë, in hil ayod maḵ nahën nevu nevu in ngaa nipaya behil nesepa loḵ.

3

Yiḵ Hil Nebë Sën Hil Kedi Rak Yah Ving Kerisi

¹ Nabë ham kwedi rak yah ving Kerisi, og ham malamin sepa ngaa sën nedo vavunë vu nyëḡ sën Kerisi tu Mehö-los-bengö menedo Anutu nema vesa lo mu. ² Ham kwamin bo ngaa-vavunë-yi noh vu buk, gaḵ ham su medo mekwamin

bo ngaa-dob-yi. ³ In Kerisi diik loḵ yah ham bömin lob saga vong bë ham diik ya, rëḵ ma geham rëḵ medo malamin-tumsën geving Anutu. ⁴ Lom sën hil kedi jak bemedo malad-tumsën lo, og degwa yö vu Kerisi, om yö rëḵ natöḵ rangah vu tamusën, lob vu buk saga ham rëḵ kwedi geving yi beberup los vunëḵ vunëḵ yageḵ yi.

Hil Natu Mehönon Mewis

⁵ Nebë saga om ham gwevuu ngaa-dob-yi sën neggëp loḵ ham ayomin lo pin na. Ngaa-dob-yi sagi nebë: Baggëb aggagga pin, ngaa ningöhek sën su yoh vu bë hil gevong rë lo, gengaa nipaya sën hil ayod neggurek in lo, gengaa nipaya sën hil malad anon in lo. In sënë og nebë sën hil nesepa loḵ anutu-kuungsën. ⁶ Alam sën denevong ngaa nebë agi, og Anutu rëḵ gevong nipaya nyëvewen doḵ nah vu sir. ⁷ Wirek ham newa raḵ alam nebë sënë, beham nevong ngaa pin sënë ving. ⁸ Rëḵ mu gwëbeng sënë og ham gwevuu ngaa nebë sënë pin na. Ham su gwelë mehönon paya, ham su gwevong paang, ham su ahëmin sengën, ham su nanër pelësën, geham su gwevong nevumin. ⁹ Ham su dah gageḵ vun genanër gageḵ kuungsën vu ham. In ham vuu ngaa mugeng ya, beham su nesepa loḵ yah rë. ¹⁰ Ham tu mehönon mewis raḵ ggovek ya. Yönon, Anutu semu ham beham tu mehönon mewis raḵ, lob nevo kwa vu ham yoh vu buk in bë ham rëḵ nabë yi. ¹¹ Hil atu mewis, om hil su basuh hil nabë: Sireḵ alam-yu-ngwë gehileḵ alam Yuda. Genabë, hileḵ neherah* navid, gesireḵ su denerah* navij rë. Gehil su nanër alam vahi nabë: Sir sagi og alam bemën, gesir saga og alam duḡ duḡ, galam sënëḵ detu ngaa meris, galam sagak yö denegin sir. Ma! Gaḵ yik Kerisi nevong balam pin neggëp ti geKerisi nedo loḵ alam pin neggëp ti.

Hil Sepa Doḵ Aggata Sën Hil Ahëd Geving Hil

¹² Anutu ggooin ham raḵ ggovek ya beham tu yi alam, lob ahë neving ham. Nebë saga, om ham sepa doḵ ngaa nabë sënë: Ham kwamin gevongin alam pin mesemu sir. Ham dahun ham, geham nahubin mehönon geyik maam degevong paya vu ham. ¹³ Ham su ahëmin sengën vu arimin sën Kerisi-yi-alam sir lo pevis rë, gaḵ ham ahëmin geving sir beham najom ham ahon. Lob nabë gageḵ neggëp vu ham ti in ari vong paya vu yi, og maam gelë ari mu gedahun ari yi nipaya na. In Mehöböp kevoh ham ngaa nipaya ya, om ham gwevong nabë saga vu arimin lo.

¹⁴ Log sën hil ahëd geving hil lo, og sënë kesuu ngaa vahi pin, beneduu ngaa nivesa pin revuh ti. Om ham sepa doḵ ngaa pin sën aga, beham ahëmin geving ham pangsën kesuu ngaa vahi. ¹⁵ Lob Kerisi gevong beham ayomin geto revuh, lob sënë yö gegin ham rot. In Anutu tahi ham in bë ham natu degwa timu gayomin gëp revuh, geham kwamin vesa vu Anutu noh vu buk. ¹⁶ Lob Kerisi yi gageḵ napup ham ayomin rot, bemëm ham rëḵ medo nivesa menatu alam los kwamin. Log ham tateḵin gageḵ vu ham, bebarah ham veröḵ jak. Ham ayomin nivesa vu Anutu megwevong sengii jak arë los gwevong tarot sën neḵo arë raḵ loḵ ayo peggo lo, geham gwevong raro megweḵo arë jak. ¹⁷ Log ngaa pin sën ham nenër lo gengaa pin sën ham nevong lo, og ham gwevong in geḵo Mehöböp Yesu arë jak, in yö tateḵin aggata, om ham nah vu hil Amad Anutu menanër kwamin vesasën vu yi.

Gageḵ Raḵ Maluh Los Venëj Genaluj Lo

¹⁸ Ham avëh, ham gürek reggamin babuj, in Mehöböp nelë sënë bë yohvu.

¹⁹ Log ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin, beham su bo maggin vu sir.

²⁰ Log ham hurmahen, ham nengamin yes vu amamin lu atamin in ngaa pin, in mēm Mehöböp gelē ham nivesa.

²¹ Log ham sēn amaj ham lo, ham su gwevong paya vu nalumin ayoj bahēj sengēn jak, in rēk ayoj maggin jak bedegöneng.

Gagek Rak Hur Los Ggev

²² Log ham sēn hur lo, ham gwebē nengamin vu ham alamin hir gagek. Ham su gwevong huk jak malaj mu in nabē kwaj vesa in ham. Gaḅ ham gönengin Mehöböp, geham ayomin na niröp vu huk. ²³ Gengaa pin sēn ham gwevong lo, og ham ayomin na timu vu beham gwevong niwēek. In ham su nevong huk vu mehōnon mu rē, gaḅ ham nevong vu Mehöböp. ²⁴ Om Mehöböp yö rēk bo doḅ nah beham gweko nyēvewen sēn ggooin rak vu ham lo. In ham tu Mehöböp Kerisi yi hur. ²⁵ Gaḅ mehō sēn nabē gevong paya lo, og rēk geḅo nyēvewen jak ngaa nipaya sēn nevong lo. In hil su ayoh vu bē gevong bAnutu gurek hil babud rē.

4

¹ Log ham sēn tu ala menegin hur lo, ham gwevong ngaa nivesa los nohvu vu sir niröp. In ham Mehöböp nedo yagek beyi hur ham ving.

Hil Najom Jak Vu Anutu Los Ayod Timu

² Ham najom jak los ayomin timu, geham su nimin tebō. Ham kwamin sepa beham najom jak los kwamin vesa vu Anutu. ³ Log ham najom jak vu Anutu in he geving nabē tateḅin aggata vu he, in he nanēr yi gagek rangah betateḅin Kerisi degwa sēn neggēp vunsēn wirek rēk mēm tōḅ yam rangah gwēbeng agi. Yōnon, deḅo sa yam ḅarabus in sa nanēr gagek sēnē, ⁴ om ham najom jak in sa nabē sa tateḅin nivesa begēp rangah noh vu huk sēn Anutu vo vu sa lo. ⁵ Ham gwevong ngaa nivesa los kwamin jak alam dahis malaj, log nabē aggata neggēp in bē ham nanēr Bengō Nivesa vu sir, og ham su nimin tebō. ⁶ Ham nanēr gagek malangeri los nivesa vu sir noh vu buk, log ham kwamin bo sir ti ti nabē denedo nebē va og ham nanēr gagek niröp bedoḅ vu sir.

Paulus Vong Tukikus Luho Onesimus Deya

⁷ Tukikus mēm rēk nanēr huk sēn sa nehevong lo bengō vu ham. Hil arid anon Tukikus. Sahēj neving yi balu nesepa he menehevong Mehöböp yi huk, lob neloḅ vu sa rot gesu nitebō rē. ⁸ Sa hevong yi yōk vu ham rak degwa sēnē, in bē ham jak he huk ni, gegevong beham ayomin niwēek jak.

⁹ Lob sa hevong Onesimus yōk ving yi. Ham ngo ham alam ti yi yōnon, in yi vu Kolosi behil arid anon yi, gehil ahēd neving yi. Lob luho rēk denanēr ngaa sēn anon rak ggēp agi vu ham.

Paulus Kevu Bē Kwa Nevo Alam Kolosi

¹⁰ Aristarkus yam ḅarabus ving sa, lob kwa nevo ham menenēr. GeMarkus sēn Barnabas gadē lo kwa nevo ham menenēr ving. Sēn sa kevu wirek vu ham lo bē: Nabē nōk berup vu ham, og ham gweḅo yi jak. ¹¹ Log Yesu Yustus kwa nevo ham ving menenēr. Yiḅ alam Yuda löö mu sagi sēn denevong huk ving sa behe nehevong Anutu yi huk, in bē yi nyēg anon jak. Lööho sēnē denegadu sa rot.

¹² Log ham mehō Kolosi ngwē sēn Epapras lo kwa nevo ham ving menenēr. Kerisi Yesu yi hur yi, log nejom rak in ham yoh vu buk. Nejom rak vu Anutu bē ham bare nimin wēek nabē maluh, beham jak Anutu kwa ni, besepa doḅ noh vu buk pin. ¹³ Serak ni ggovek ya, om sēn senēr bē nevong huk böp rot in bē doḅ vu ham gedoḅ vu alam Laodisea los alam Hirapolis geving.

¹⁴ Hil dokta Lukas sën hil ahëd neving yi lo, luho Demas kwaj nevo ham ving bedenenër.

¹⁵ Log ham nanër sa vu hil arid lo sën denedo Laodisea agu nabë sa kwag nevo sir ving menanër. Geham nanër vu Numpa losho Kerisi-yi-alam sën denesupin sir medenejom rak loḵ yi beggang lo geving. ¹⁶ Ham natevin kapiya sënë govek log ham gwevong na vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea bedenatevin geving. Geḵapiya sën sa ḵevu ya vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea lo, og ham natevin geving. ¹⁷ Geham gwevong gagek sënë na vu Arkipus nabë kwa bo huk sën Mehöböp vo loḵ nema lo, begevong niwëek banon jaḵ. ¹⁸ Sa Paulus sengo ḵevu gagek dus teka sagi rak nemag bë sa kwag nevo ham. Ham kwamin bo sa in sengo nahën nado ḵarabus los sëng. Anutu gevong semusën vu ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Tesalonika

¹ Sa Paulus, geSilvanus* lu Timoti, alöö kevu kapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam lo vu Tesalonika. Vu ham sën ham ayomin neya timu vu hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi lo. Alöö hevongin bë Mehöböp luho nalu sagi degevonğ semusën vu ham, log degevonğ beham medo revuh.

Alam Tesalonika Devonğ Ving Niwëëk Medenedo Nivesa

² Alöö najom rak in ham yoh vu buk gehe ahëmin nivesa vu Anutu in ham. ³ Gehe nër ham tato vu hil Amad Anutu yoh vu buk bë ham nevonğ huk nivesa beneggëp rangah bë ham ayomin neya timu vu hil Mehöböp Yesu Kerisi menehurek babu. Ham nevonğ huk böpata sagi in degwa nebë ham ahëmin ving yi, log ham nevo kwamin in yi bë rëk duk nom dob.

⁴ Arig lo! He arak ni ggovek bë Anutu ahë neving ham lob ggoin ham rak. ⁵ He narak ni nebë saga in he haço Bengö Nivesa yök vu ham, lob ham su kwamin vo bë sang meris rë, gaç Anon Vabuung vo niwëëk loç beham rak ni venuh bë gägek anon. Log he nado ving ham, lob ham nelë ngaa pin sën he nehevong in bë doç vu ham lo. ⁶ Ham nelë bekwamin nevo, lom mëm ham nesepa loç ngaa sën he nehevong lo, geham nesepa loç Mehöböp ving. Alam pin sën denedo dus vu ham lo dedeginengin maggin rak ham, rëk ham jom Bengö Nivesa ahon gemëm Anon Vabuung vonğ beham kwamin vesa. ⁷ Lom mëm ham vo niwëëk vu Kerisi-yi-alam pin vu distrik Masedonia los Akaya rak saga, lom kwaj nevo bedenesepa loç ham. ⁸ In ham vonğ Anutu yi gägek ya meyoh vu dob pin. Su ya vu distrik Masedonia los Akaya mu rë, gaç ham bengömin sën ham ayomin neya timu vu Anutu lo, ya meyoh vu dob pin. He su ayoh vu bë rëk nanër ham vu mehöti rë, in derak ni ggovek ya. ⁹ Alam vu nyëğ pin denenër yom vu he bë he haço Anutu yi gägek mayök vu ham, lob ham vuu yesëç los seriveng wirek hen ya, geham wërin ham yom vu Anutu beham tu Anutu anon sën mala-tumsën degwa lo yi hur. ¹⁰ Gedenenër vu he bë, ham nevo kwamin in Nalu Yesu sën Ama Anutu nër bekedi rak in alam-diüksën lo bë: Rëk nom vu yagek gökin begeço hil vër in nipaya nyëvewen sën rëk nam natök vu mehönon pin lo.

2

Huk Sën Paulus Nevonğ Vu Tesalonika

¹ Arig lo! Ham rak ni bë he su ayök vu ham mehe huk ya meris rë. ² Geham rak ni bë deveek he vu Pilipi gedenër gägek nipaya rak he, log ham sis begö vu he ving. Rëk he Anutu vo niwëëk vu he behe nër Bengö Nivesa rangah vu ham gehe su ahönengin ham rë. ³ He haço gägek anon rak menanër niwëëk vu ham rak degwa nebë sënë: He su nehekuung rak menanër rë, log he su ayomin ningöhek genanër rë, gehe su nanër in bë tetuhin ham rë. ⁴ Gaç Anutu nelë he nivesa bekwa vo he bë he nanër yi Bengö Nivesa rangah. Lob su he nanër gägek in bë mehönon ahëj nivesa vu he rë, gaç he bë Anutu sën nerak he kwamin ni venuh lo ahë nivesa vu he. ⁵ Ham rak ni ggovek, gehe nanër nebë sagi los nanër yönon neggëp Anutu mala nebë: He nado ving ham wirek, og he su anër gägek in bë abo bël doç ham rë gema rot, gehe su alam ayomin luu manër in bë gako ham monë rë. ⁶ Gehe su nehevong in bë mehönon degeço he arëmin jak rë. Ham ma alam vahi. ⁷ Gaç Kerisi yi sinarë he los arëmin,

om he yoh vu bë nanër vu ham nabë ham dok vu he in ngaa sën dok vu he rëk ma. He su ayoh vu bë nanër gagek nabë saga medeginengin ham rë. Gaq he nebë ata sën negin nalu nivesa menevet sir lo. ⁸ Nebë saga, gehe kwamin nevo ham benehegin ham in he ahëmin neving ham rot, om sën he pasang nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham. Yönon, gehe yoh vu bë nadiik in ham geving.

⁹ Arig lo, ham kwamin bo nabë he nehevong huk rot. He su nesewah buk ma rangah rë, in bë he su ketag ngaa ngaa vu ham mabo maggin vu ham dok buk sën he nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham lo. ¹⁰ Lob ham lë beham rak ni, log Anutu rak ni ving bë he nehevong ngaa nivesa vesa los yohvu vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo, geham ti su yoh vu bë nanër gagek nipaya jak he rë. ¹¹ Ham rak ni bë he nehegin ham pin nebë sën ama negin nalu lo. ¹² He vo horek vu ham in bë ham sepa dok aggata niröp. Gehe gadu ham, gehe nër niwëek vu ham bë ham gwevong ngaa pin noh vu Anutu kwa. In Mehö los niwëek sagi ggooin ham rak in bë ham medo geving yi dok yi nyëg nikapiik.

Devong Ving Anon Medenare Niwëek Bë Degeko Maggin

¹³ Log he ahëmin nivesa vu Anutu rak buk pin ving in ham, in he nër gagek sënë vu ham bë Anutu yi gagek, lob ham pevis beko rak menër bë Anutu yi gagek anon gaq mehönon su denër yoh vu yö kwaj rë. Lob yik Anutu yi gagek yönon, begwëbeng nahën nevong huk loq ham sën ham nevong ving lo ayomin.

¹⁴ In arig lo, ham nebë alam distrik Yudea sën denesepa loq Yesu Kerisi bedetu Anutu-yi-alam lo, in ham alam dedeginengin ham rak maggin nebë sën hir alam denedeginengin sir lo. ¹⁵ Alam Yuda desis Mehöböp Yesu losho alam-denenër-gagek-rangahsën bedediik, log denede-ginengin ngaa maggin rak he nebë saga ving gedenesepa loq aggata nipaya sën Anutu nilëlin lo. Om denesis begö vu mehönon pin ¹⁶ medeneggërin he in bë he su nanër gagek rangah vu alam dahis megaqo sir nah vu Anutu. Medo denevong ngaa nipaya rot gesu denevuu ya rë, rëk mu Anutu ahë sengën vu sir rot bevongin malaj nama.

Paulus Ahë Ving Rot Bë Gelë Sir Gökin

¹⁷ Arig lo, he hevuu ham ya. Senër he navimin mu, gaq he kwamin nevo ham yoh vu buk behe ahëmin ving pangsën bë he galë ham malamin gökin, ¹⁸ lob he sero aggata rot in bë anök vu ham rëk ma. Sa Paulus, sa hevongin bë senök vu ham beron ngahi rëk Satan ggërin he. ¹⁹ Ham kwamin nevo bë he kwamin vesa los he napisek in va? Gaq yik ham! Ham netu he madub nivesa, om dok buk sën Mehöböp duk nom lo, og he rëk napisek in ham kesuu ngaa vahi pin. ²⁰ He napisek los he kwamin vesa rot in ham.

3

Paulus Vong Timoti Ya In Bë Gadu Sir

¹ He su ayoh vu bë anök rë in aggata ma, om sën he ayomin maggin rot gehe kwamin nevo bë su yoh vu bë he medo rë, om sa kwag vo bë maam sengo ti medo Atens beyik ggovek. ² Om he hevong he arimin Timoti sën nelok vu Anutu benevong Kerisi yi Bengö Nivesa yoh vu nyëg pin lo yök vu ham in bë gadu ham in ham ayomin na timu vu Kerisi niwëek. ³ In ngaa maggin sën tök vu ham gwëbeng lo su kepë ham. Anutu yi horek nër vorot nebë ngaa maggin vahi rëk natök vu hil yönon. ⁴ He nahën nado ving ham, log he nër rangah vu ham bë hil rëk natök jak ngaa maggin medeginengin hil, loq mëm gwëbeng sënë ham tök rak. ⁵ Om sën sa su yoh vu bë naköpek bemedo meris rë, om sën

sa hevong Timoti yök in bë sa gango nabë ham ayomin neya timu vu Kerisi ma ma. Sa hekuung bë Mehö Pelëpinsën maḵ jij ham niwëëk rot bekepë ham gehe vasap he huk böpata raḵ ham ganon ma.

Timoti Ƙo Gagek Bengö Yom Lom Paulus Kwa Vesa

⁶ Loḵ mëm Timoti yök beyom verup vu he ggovek, lob nër gagek nivesa raḵ ham bë ham ayomin neya timu vu Yesu, geham ahëmin neving mehönon. Genër ving bë ham kwamin nevo he pangsen geham nevingin bë ham gwelë he malamin nabë sën he nehevongin bë galë ham lo.

⁷ Arig lo! Nebë saga lob ngaa maggin deginengin he bevong he ayomin maggin raḵ, rëḵ mu mëm he kwamin vo bë ham ayomin neya timu vu Yesu lom mëm he ayomin sepëp raḵ. ⁸ Gemëm he ayomin to revuh ggökin, in ham nahën kwamin nevo Mehöböp beham nejom yi gagek ahon. ⁹ Om he rëḵ gaḵo Anutu arë jaḵ in ham bena berup tena? He su ayoh vu rë, in he kwamin vesa pangsen rot vu Anutu in ham. ¹⁰ He medo najom raḵ vu Anutu buk gerangah nebë gevong behe galë ham malamin gökin nah, loḵ mëm nabë ham su ayomin neya timu vu Yesu niwëëk rë, og he rëḵ adoḵ vu ham babo niwëëk vu ham.

Paulus Jom Raḵ Bë Anutu Gëḵo Yi Na Vu Sir

¹¹ Ko nabë hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi detateḵin aggata in he nöḵ vu hameḵ-a! ¹² Lob Anutu gevong niwëëk vu ham rot, in ham ahëmin geving ham los mehönon pin pangsen nabë sën he ahëmin neving ham lo. ¹³ Lob Anutu doḵ vu ham megevong ham ayomin niröp jaḵ in gagek ti su gëp vu ham gëp hil Amad Anutu mala doḵ buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi losho yi alam vabuung pin denam lo.

4

Anutu Ahë Ving Bë Hil Gevong Nabë Sënë

¹ Lob arig lo, gagek ti nahën! He ḵetaḵ los avo horek vu ham in Mehöböp yi alam hil, gehe nanër nebë ham gwevong ngaa pin niröp geham su gwevuu na, gaḵ ham pasang gwevong niwëëk ata. Senër ngaa pin sën Anutu ahë neving bë hil gevong lo. Sën he nër rangah vu ham wirek beham nesepa loḵ lo. ² Ham raḵ gagek sën seloḵ yah Mehöböp Yesu mala behaḵo yök vu ham lo ni. ³ Ngaa sën Anutu ahë neving bë ham gwevong lo nebë: Ham natu mehönon niröpsën. Log ahë neving bë ham noh nenga in baggëb. ⁴ Log ahë neving bë ham gwëḵo avëh ti ti beham gwevong niröp los noh vu sën ham los venëmin ḵo ham. ⁵ Gaḵ ham su malamin anonin ham jeggin jeggin nabë alam dahis sën su deraḵ Anutu ni rë lo. ⁶ Log Anutu vongin bë mehöti su gevong ngaa nipaya vu mehö ngwë begodeḵ venë rë, ma rot. In rëḵ bo nyëvewen doḵ nah ngaa nipaya nebë saga pin nabë sën he nër vu ham vorot lo. ⁷ In Anutu ggërin hil yah vu yi in bë hil gevong ngaa niröp gehil su gevong ngaa sën su yoh vu rë lo. ⁸ Om nabë mehöti nidëlin gagek sënë, og su nilëlin mehönon hir gagek rë, gaḵ nilëlin Anutu sën vong yi Anon Vabuung yök vu ham lo yi gagek.

⁹ Log gagek ngwë neggëp nebë hil ahëd geving hil arid lo sën denesepa loḵ Yesu lo. Rëḵ mehöti su yoh vu bë kevu gagek jaḵ ngaa sënë vu ham rë, in Anutu tato vu ham ggovek nebë saga beham ahëmin neving ham vorot. ¹⁰ Ham ngo neving nebë sënë vu hil arid lo pin sën denedo distrik Masedonia lo. Rëḵ arig lo, he vo gadu loḵ ham bë ham pasang ahëmin geving sir pangsen, ¹¹ beham medo revuh bemalamin sepa. Ham ngo gwevong ham huk, geham gwevong huk bisnis teka in ham medo nivesa nabë sën he nër vu ham wirek lo. ¹² Ham gwevong nabë sënë in ham su jaḵ vu in ngaa ti rë, lob mëm alam

sën su denesepa loḵ Yesu rë lo degelë ham medejaḵ ni nabë ham alam nimin vesa.

Mehöböp Rëḵ Gevong Behil Kedi Jaḵ Nah

¹³ Arig lo, he hevongin bë ham jaḵ ngaa sën rëḵ natöḵ vu alam-diiksën lo ni venuh in lob ham su ngu bengis ham in sir nabë alam sën su ayoj neya timu vu Anutu medenevo kwaj in yi rë lo. ¹⁴ Hil nehevong ving bë Yesu diik bekedi raḵ ggökin, lob hil nehevong ving bë alam sën denesepa loḵ Yesu rëḵ denediik lo, rëḵ nabë saga. Rëḵ malaj natum nah, lom Anutu geḵo sir nom geving Yesu. ¹⁵ He nanër sënë vu ham in Mehöböp yö nër rangah vu he vorot. Bë hil vahi rëḵ nahën nemedo vesad mena berup doḵ buk sën Mehöböp duk nom lo, og hil su nid vesa kesuu hil sën Kerisi-yi-alam lo vahi sën dediik ggovek lo rë. ¹⁶ Gaḵ Anutu yi avuuk rëḵ ngu log angër hir ggev aye jaḵ menanër, lob Mehöböp rëḵ duk vu yaḵek menom. Lob alam sën denesepa loḵ Yesu rëḵ denediik lo, rëḵ dekedi jaḵ namugin. ¹⁷ Lob mëm rëḵ degeḵo hil vahi sën hil nahën nado vesad lo jaḵ na beggob ayo vavunë geving sir in hil gebuu Mehöböp vu yaḵek babu, lob mëm hil medo geving Mehöböp degwata los degwata. ¹⁸ Om ham kwamin bo gaḵek nabë sagi beham gadu ham jaḵ.

5

Hil Semu Hil Bemedo In Mehöböp Rëḵ Nom

¹ Arig lo, ham su gwekuung nabë he rëḵ kevu gaḵek jaḵ Yesu yi ngebek los buk vu ham. ² Gaḵ ham raḵ ni venuh nebë Mehöböp yi buk rëḵ nam natöḵ vu hil nabë mehö hodeḵ ti yam loḵ buk vuheng. ³ Yiḵ rëḵ nabë sënë: Alam rëḵ denanër nabë, “Buk nivesa behil medo revuh!” log doḵ buk saga ngaa maggin rëḵ nam vu sir avuti, nabë sën avëh nalu loḵ lob nivanë töḵ vu yi pevis geyi duḵin. Yiḵ rëḵ nabë saga, lob mehöti su yoh vu bë beya doḵ buk saga rë.

⁴ Rëḵ arig lo, buk sagi su rëḵ natöḵ vu ham nabë sën mehö hodeḵ ti yam loḵ buk geham duḵin yi lo rë, in ham su nedo loḵ malakenu rë. ⁵ Gaḵ ham alam rangah los hes tumsën yi. Su alam buk los mala-vahis-yi hil rë. ⁶ Om hil su agëp nabë alam vahi pin, gaḵ hil medo malad natum gehil su ketul doḵ bekwad birek nabë alam sën denenum bël mengëes lo. ⁷ Alam deneggëp og deneggëp buk, log alam denenum medenekeyevin, og denenum buk. ⁸ Rëḵ mu hil alam-rangah-yi om hil su nanum mekeyevin, gaḵ hil medo los kwad bo ngaa niröp. Hil ayod na timu vu Yesu behil ahëd geving hil, og mëm saga natu kelenavi megërin hil newad in begö. Log hil kwad bo nabë Yesu yam in bë geḵo hil nah vu Anutu, og mëm saga natu bun sën gërin hil yud in begö. ⁹ Anutu su ggooin hil raḵ in bë hil natöḵ jaḵ hil ngaa nipaya nyëvewen rë, gaḵ ggooin hil raḵ in bë hil Mehöböp Yesu Kerisi geḵo hil behil anah vu yi. ¹⁰ Hil Mehöböp Yesu Kerisi sënë diik loḵ yah hil bed in bë nabë hil medo vesad ma hil nadiik, og hil rëḵ medo malad-tumsën geving yi. ¹¹ Om mëm ham gadu ham los doḵ vu ham in ham nimin wëek jaḵ, nabë sën ham nevong lo.

Paulus Semu Gaḵek Hus

¹² Arig lo, he nanër vu ham nabë ham jaḵ Mehöböp yi alam sën detu ggev medevong huk medenedo vu ham lo nij. ¹³ Ham gweko sir jaḵ, geham ahëmin geving sir in denvong huk sagi, geham medo jevuh ti.

¹⁴ Log arig lo, he nanër vu ham nabë ham ggevong nabë sënë: Ham bo horek vu alam sehëb, geham gadu alam sën deneggöneng lo. Geham doḵ vu alam sën su denvong ving niwëek rë lo, log ham nahubin alam pin beham nanër gaḵek ahë yes vu sir. ¹⁵ Ham su bo dok nah ngaa nipaya nyëvewen vu mehöti sën vong vu ham lo, gaḵ ham nimin wëek megwevong ngaa nivesa mu

vu ham gevu mehōnon pin. ¹⁶ Ham medo los kwamin vesa noh vu buk pin, ¹⁷ geham najom jak pehi geneheng, buk los rangah. ¹⁸ Ham tu Yesu Kerisi yi alam, om ham ahēmin nivesa vu Anutu in ngaa pin sēn netōk vu ham lo, in Anutu vongin bē ham gweko yi jak nabē saga. ¹⁹ Ham su napuv Anon Vabuung yi nengwah, ²⁰ geham su nanēr pelēsēn jak gagek sēn Anutu vo vu yi alam medenenēr rangah lo. ²¹ Gak ham seggi ngaa pin beham najom ngaa nivesa ahon, ²² log ngaa nipaya pin og ham najulin. ²³ Log Anutu sēn nevong behil nado revuh lo gevong beham natu mehōnon nimin rōp anon. Log gegin ham kenumin los anomin genavimin nivesa, in ham medo nivesa gegagek su gēp vu ham dok buk sēn hil Mehōbōp Yesu Kerisi duk nom lo. ²⁴ Anutu sēn ggooin ham rak lo su rēk gevu ham na rē, gak yō rēk medo medok vu ham. ²⁵ Arig lo, ham najom jak in he. ²⁶ Ham najom* arimin lo pin nemaj noh vu sēn ham nevong lo. ²⁷ Sa Mehōbōp yi mehō sa, om sa nanēr vu ham nabē ham natevin kapiya sēnē barimin lo pin degengo. ²⁸ Hil Mehōbōp Yesu Kerisi yi semusēn gēp geving ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Tesalonika

¹ Sa Paulus geSilvanus* luho Timoti, balöö nekevu kapiya sënë vu ham sën ham tu hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi hir alam vu Tesalonika lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang hir semusemu vu ham bedevong beham ayomin gëp revuh.

Alam Tesalonika Denare Niwëek

³ Arig lo, huk sënë neggëp vu he rak buk pin bë he kwamin vesa vu Anutu in ham. In ham ayomin neya timu vu yi rot beniwëek rak, lom ham nesepa loğ bahëmin neving ham rot beya meniweëk rak. ⁴ Yik nebë sënë, om sën he nehako ham rak vu Anutu-yi-alam vahi pin. In ham tök vu maggin rot benekwerë vanë böpata, rëk ham nare niwëek bayomin neya timu vu Yesu.

Anutu Neseppi Hil Niröp

⁵ Lob vanë sën ham nekwerë gwëbeng agi, og sënë tato vu hil bë Anutu nevang ngaa pin niröp, in maggin sënë nevang beham yoh vu bë rëk na medo Anutu yi nyëg. ⁶ Lob Anutu nevang huk niröp mu, om nahub rë loğ mëm rëk bo maggin vu alam sën denevo maggin vu ham gwëbeng agi. ⁷ Log Anutu rëk geğo ham vër in ngaa maggin sën ham nekwerë gwëbeng agi, geham rëk medo nivesa geving he doğ buk sën Mehöböp Yesu duk nom vu yağek geving yi angër niwëek lo lo. ⁸ Yesu rëk duk nom los nengwah daggen böpata in gevang nyëvewen vu alam sën su denegurek Anutu babu rë, gedeneruuk hil Mehöböp Yesu yi Bengö Nivesa ya lo. ⁹ Lob hir nyëvewen sënë nebë: Demedo nenga in Anutu doğ Nyëg Nipaya degwata los degwata. Su deyoh vu bë demedo geving Mehöböp rë, gesu rëk malaj jak yi nabë yi Mehö niwëek los bengö ¹⁰ doğ buk sën duk nom lo rë. Gağ Anutu-yi-alam, og rëk degeğo yi jak rot kesuu, galam pin sën ayoj neya timu vu yi lo og rëk degelë yi medenapisek in. Lob yik ham og ham ayomin neya timu vu yi vorot rak gagek sën he nër vu ham lo.

Paulus Jom Rak Ya Vu Anutu Bë Gadu Alam Tesalonika Niwëek

¹¹ Yik nebë sënë, om he medo najom rak ya vu Anutu yoh vu buk bë: Ggooin ham rak tu yi alam, om doğ vu ham beham sepa doğ yi niröp. Ham nevang ving yi om bo niwëek vu ham in huk sën ham nevang los ngaa nivesa vesa pin sën ham malamin nesepa lo, banon jak nivesa. ¹² Nebë sënë in bë ham huk pin geğo hil Mehöböp Yesu Kerisi arë jak na vavunë log hil Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang hir semusemu vu ham, bedevong ham arëmin jak geving.

2

Alam Sën Denekeyëh Horek Lo Rëk Detetuhin Ham

¹ Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi rëk nom gökin nah, lob hil rëk angupin hil na vu yi, om he bë nanër vu ham nabë ham su kwetul doğ in gagek sënë. ² In mehö la rëk denanër vu ham nabë Mehöböp yi buk tök yam ggovek ya gedenanër nabë ngaahur ti nër vu sir mederak ni. Ma denanër nabë he kevu kapiya nebë saga ya vu sir. Rëk ma geham su kwam kwamin in hir gagek sënë genewamin jak pevis. ³ In mehöti rëk tetuhin ham, gağ buk sënë og su yoh vu bë rëk nam meris rë. Gağ mëm nabë alam ngahisekë degeğo sir jak

los degeruu demij vu Anutu namugin, gemehöti sën rëk natu Mehö-keyëhsën-horek-ala lo natök nam rangah geving rë, lok mëm. Yik Mehö Nipaya sën rëk mala nama dok Nyëg Nipaya lo. ⁴ Mehö sënë og rëk ngis begö vu ngaa pin sën mehönon denenër bë anutu lo los ngaa pin sën deneko rak lo, gegekö yi jak jak nabë kesuu. Om rëk getung yi sëa dok na Anutu yi dub böp ayo vabuung genanër nabë yik yi Anutu. ⁵ Ma ham kwamin virek in gagek sën sa nado ving ham wirek gesenër vu ham lo?

⁶ Log ham rak ngaa sën neggërin aggata in mehö agi gwëbeng-ë ni ving. In yi buk yö nahën, om su yoh vu bë natök nam rangah rë. ⁷ Yönon, Mehö-keyëhsën-horek-ala medo nevong huk gwëbeng menedo, rëk mu nahën neggëp vunsën beyö rëk gëp nabë saga bena berup dok yi buk. In Mehö ti nahën neggërin yi aggata gwëbeng, rëk mu getahin bër ⁸ og mëm Mehö-keyëhsën-horek-ala rëk natök nam rangah. Lob Mehöböp Yesu Kerisi rëk ngis yi jak avi rasap menadiik. Log Mehöböp mëm rëk natök nam rangah los nikapiik böpata, lob nikapiik sënë rëk kevoh Mehö-keyëhsën-horek-ala bemala nama na verök yi. ⁹ Mehö-keyëhsën-horek-ala sënë natök nam rangah, og rëk nam los Satan yi niwëek begevong ngaa böp böp los niwëek, gehuk aggagga in tetuhin hil. ¹⁰ Rëk gevong ngaa nipaya aggagga pin in gekuungin alam sën vongin malaj nama lo. Bë ahëj geving gagek anon medegevong geving, og yoh vu bë geko sir nom vu Anutu, rëk mu ma om rëk malaj nama. ¹¹ Su deko Anutu yi gagek anon rë, om Anutu rëk deëin sir lob gagek kuungsën los niwëek nam in tetuhin sir medegevong geving gagek sën anon ma lo. ¹² In alam pin sën su denevong ving gagek anon agi rë geyö denevong ahëj nivesa in ngaa nipaya mu lo degekö nipaya nyëvewen dok nah bemalaj nama.

Anutu Ggoin Ham Rak Bë Rëk Geko Ham Nom

¹³ Rëk mu arig lo, huk neggëp vu he bë he najom jak los ahëmin nivesa vu Anutu in ham noh vu buk. In Anutu ahë neving ham beggoin ham rak vu nyëdahis vorot in bë Anon Vabuung gevong beham ayomin niröp jak. Lob ham gwevong geving gagek anon, lok mëm geko ham nom vu Anutu. ¹⁴ Vongin bë ham gwëko hil Mehöböp Yesu Kerisi nikapiik los arë böp nök vu ham geving, om vong behe hako Bengö Nivesa yök vu ham in bë tahi ham nom vu yi. ¹⁵ Nebë sënë, om arig lo, ham ngo bare nimin wëek, beham sepa dok Anutu yi gagek pin sën he nër vu ham ggëp avimin los kevu lok kapiya lo. ¹⁶ Lob hil Mehöböp Yesu Kerisi luho hil Amad Anutu sën ahëj neving hil lo devong behil ayod sepëp rak berëk gëp nabë sënë degwata. Vong semusemu vu hil nyëmasën in bë hil ajak ni nabë rëk geko hil nah vu yi yönon, om hil medo navo kwad in. ¹⁷ Om sa neketag in ham bë luho degevong beham ayomin sepëp jak gedegevong nij wëek vu ham in ham nanër ngaa los gwevong ngaa nivesa mu.

3

Ham Najom Jak Vu Anutu Nabë Dok Vu He

¹ Log arig lo, he hömin gagek ti nahën neggëp nebë: Ham najom jak vu Anutu nabë dok vu he in Mehöböp yi gagek serög mena menoh vu nyëg pin, balam pin degekö jak pevis barë böp jak nabë sën ham aga. ² Log ham najom jak vu Anutu nabë bo he vër in alam sën nij paya los su nij röp rë lo nemaj, in ham rak ni bë alam ngahisekë su ayoj neya timu vu Anutu rë. ³ Rëk mu Mehöböp og su mehö kwa luu rë, gak rëk gevong niwëek vu ham jak buk los gegin ham in Satan. ⁴ Log Mehöböp tatekin he kwamin behe rak ham nimin bë ham medo nevong ngaa pin sën he nër vu ham lo gwëbeng menedo, geham rëk medo gwevong nabë saga rot geving. ⁵ Om Mehöböp bër ham kwamin

in ham kwamin bo nabë Anutu ahë neving ham, lob gevong beham bare mekwerë maggin los ayomin niwëek nabë sën Kerisi neving lo.

Alam Pin Denajom Huk Noh Vu Sir

⁶ Log arig lo, hil atu Mehöböp Yesu Kerisi yi alam, om he vo horek vu ham banër niwëek bë: Ham gwetah ham in arimin vahi sën nij tebö gesu denevong huk rë lo, in sagak su denesepa loḱ gagek sën he nër vu ham lo rë. ⁷ Gaḱ ham sepa doḱ he vahamin, in ham ngo raḱ ni bë wirek sën he nado ving ham lo, og he su nahëp sehëb rë. ⁸ Lob he su haḱo ham nos lu ngaa meris rë. Gaḱ he nebaḱo, gehe nehevong huk niwëek rot menavimengin buk gerangah, in bë he su abo maggin vu ham. ⁹ He yoh vu bë gaḱo ham nos lu ngaa, rëḱ ma gehe nehevong nebë sënë in bë ham gwelë besepa doḱ he vahamin. ¹⁰ He nado ving ham wirek, lob he vo horek vu ham nebë sënë bë: Mehöti bë ni tebö in huk megëp sehëb, og ham su bo nos vu yi. ¹¹ Rëḱ mu he hango gagek bë ham vahi deneggëp sehëb gesu denevong huk ti rë, gaḱ yö medo deneraḱ nij in mehö ngwë hir ngaa. ¹² He tu Mehöböp Yesu Kerisi yi hur om sën he vo horek vu alam nebë saga bahee vu sir bë degevong huk nivesa bedemedo gedegeḱo monë jaḱ, bemëm debaḱo yö hir nos jaḱ medega niröp.

¹³ Log arig lo, ham su nimin tebö in huk nivesa, gaḱ ham medo gwevong noh vu buk. ¹⁴ Rëḱ mu nabë mehöti su sepa doḱ gagek pin sën he kevu loḱ kapiya agi rë, og ham ngo jaḱ mehö saga ni nivesa, beham ngo medo ading in yi. Lob mëm rëḱ ni namum in yi ngaa sën neving lo begërin yi. ¹⁵ Rëḱ mu ham su gwelë mehö sënë paya rot, gaḱ ham kwamin bo nabë ham arimin rëḱ neving paya, om ham bo kwa nivesa vu yi.

Paulus Semu Gagek Hus

¹⁶ Hil Mehöböp sën ayo neggëp revuh lo gevong beham ayomin gëp revuh in ngaa pin sën töḱ vu ham lo, begëp noh vu buk pin. Log Mehöböp medo geving ham pin.

¹⁷ Sa Paulus sënë, sengo kwaḱ nevo ham bemëm sa kevu gagek dus ti sënë raḱ sengo nemaḱ yoh vu sën sa nehevong loḱ sa kapiya pin lo, in bë ham jaḱ ni nabë sengo kevu yönon.

¹⁸ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu medo geving ham pin.

Ƙapiya Sēn Paulus Kevu Muginsēn Vu Kerisi-yi-alam Vu Timoti

¹ Sa Paulus sēn Yesu Kerisi yi sinarē sa. Anutu sēn ƙo hil yom vu yi lo luho Kerisi Yesu sēn hil navo kwad in lo, yō denēr bē sa gevong huk sagi.

² Lob sa ƙevu ƙapiya sēnē yōƙ vu hong Timoti sēn sa nehalē hong bē sa nalug anon hong in ayom neya timu vu Kerisi lo. Hil Amad Anutu luho hil Mehōbōp Kerisi Yesu degevang semusemu vu hong los kwaj gevongin hong, gedegevang bayom gēp revuh.

Hil Dahun Gagek Kuungsēn Na

³ Wirek sa hevongin bē sena Masedonia jaƙ, lob senēr vu hong, rēƙ sa bē nanēr gökin nah vu hong nabē: Gemedo Epesus in genanēr in alam vahi saga nabē su desarōmin gagek kuungsēn doƙ na medetahu alam doƙ. ⁴ Log genanēr vu sir nabē degevu keriing los gagek sēn denetateƙin degwaj lo na, in gagek nebē sagi nevang mekwaj kwaj. Gaƙ su nelok vu sir bayoj neya timu vu Anutu rē. ⁵ Sa hevong horek sēnē yōƙ vu hong raƙ degwa timu sēnē: Sa hevongin bē desepa doƙ bayoj nirōp jaƙ gekwaj verōƙ jaƙ bayoj na timu vu Yesu, lob mēm demedo los ahēj geving sir. ⁶ Yōnon, in alam vahi devuu aggata nirōp sēnē ya, geya deneketul lok in gagek meris medenesap sir in jeggin jeggin. ⁷ Alam sēnē denekuung bē detu alam horek degwa. Rēƙ su denerak yō hir gagek sēn denevongwēng raƙ lo degwa ni rē, log sir dugin gagek sēnē degwa ving.

⁸ Nabē hil galē Anutu yi horek nirōp nabē neggēp in bē tato aggata nirōp vu hil, og hil rēƙ ajak ni nabē ngaa nivesa. ⁹ Yōnon, hil arak ni bē horek og su yam in bē nanēr in alam sēn nijrōp raƙ lo rē, gaƙ yam in bē nanēr in alam sēn denekeyēh horek lo, los alam sēn denevang ngaa jeggin jeggin los nengaj dahis lo. Geyam in bē nanēr in alam sēn deneruu demij vu Anutu lo, los alam nij paya, gesir sēn denevasap Anutu yi ngaa vabuung lo, gesir sēn denesepa lok ngaa dob yi mu lo; geyam in bē nanēr in alam sēn denesis amaj los ataj medenediik lo, los alam sēn denesis mehōnon vahi medenediik lo ving. ¹⁰ Geyam in bē nanēr in maluh los avēh sēn denevang baggēb lo los denevang paya vu maluh ngwē lo. Geyam in bē nanēr in alam sēn denegodeƙ alam in bē degeƙo monē jaƙ sir lo, los alam gagek tetuhin sēn, galam sēn denelah gagek vun lo. Yōnon, horek yam in bē nanēr in ngaa nebē sēnē los ngaa nipaya vahi pin sēn nevang paya vu gagek anon lo. ¹¹ Gagek anon sēnē neggēp lok Bengō Nivesa sēn Anutu vo vu sa in bē sa nanēr rangah lo, log Bengō Nivesa sagi netateƙin Anutu arē bōp los niwēek vu hil bē semusēn ala yi.

Paulus Ahē Nivesa Vu Anutu In Kwa Pesivin Yi

¹² Hil Mehōbōp Kerisi Yesu vo niwēek vu sa, gekwa nevo sa bē seyoh vu bē sa gevong yi huk, lob vong huk sēnē lok ya sa nemag, lom sa ahēj nivesa vu yi. ¹³ Yōnon, wirek og senēr pelē raƙ yi, log sa nehevong begō vu yi alam rot gesa nehaƙo sa raƙ vu yi pangsen. Sa nehevong nebē saga in sa su raƙ degwa ni rē, gesa su hevong ving yi rē, rēƙ ma gekwa pesivin sa. ¹⁴ Lob Mehōbōp vong semusemu ngahiseƙē rot vu sa, bemēm sayog neya timu vu Yesu Kerisi, besahēj ving yi pangsen. ¹⁵ Gagek sēnēƙ yōnon rot, beyoh vu bē alam pin degengo medegevang geving nabē Kerisi Yesu luk yam dob in bē geƙo hil alam nid paya nom vu yi. Lob sa mehō nig paya verōƙ yi rot kesuu

alam nij paya vahi pin. ¹⁶ Rêk mu Kerisi Yesu kwa vongin sa mugin betato rangah rak sa bê nejom yi ahon rot. Lob alam vahi pin sên rêk ayoj na timu vu yi lo degelê jak sa bedejak ni nabê rêk kwa gevongin sir nabê saga geving, bedemedo malaj-tumsên degwata. ¹⁷ Om hil gako mehō-los-bengō sên nedo degwata los degwata lo arê jak. Arê bōpata los niwêek gēp rangah beyō gēp degwata los degwata, in mehō sênē og su nediik rē, gehil su ayoh vu bê galē yi rē, log yik yi perurek timu saga sên Anutu sogek.

Timoti Bare Niwêek Begedu Alam Sên Denesis Begō Vu Anutu Lo

¹⁸ Nalug Timoti-e! Sebo horek sênē vu hong nabê: Kwam bo gagek sên alam-denenēr-gagek-rangahsên denēr rak hong wirek lo. Gebasu gagek sagi dok na ayom, loḱ mēm pasang gwevong begō megebare niwêek nabê mehō-begō-yi nivesa ti. ¹⁹ Lob gwevong geving niwêek megebare, gegemedo los ayom nirōp. In alam vahi su denesepa loḱ ngaa nivesa in bê ayoj nirōp jak rē, om sên deneyoh paya medevasap sir nebê sên yaḡ ya mesis yi rak saap. ²⁰ Yik Humenaius luho Aleksander devong nebê sênē, lob sa hevong luho loḱ yah Satan nema in bê luho degeḱo vanē medejak ni, in luho su denanēr pelēsên jak Anutu arē nah gökin.

2

Hil Najom Jak Nabê Sênē

¹ Sa bê nanēr niwêek vu hong nabê ham gwevong ngaa sênē natu muginsên: Ham najom jak in alam pin. Ham kwetaḡ vu Anutu nabê dok vu sir bebo niwêek vu sir medebare, log ham najom jak los kwamin vesa vu yi in sir. ² Log su kwam birek in alam-los-bengōj galam pin sên denetu ala medenegin hil lo. Gaḱ genajom jak in sir noh vu buk in mēm hil sepa dok Anutu megaḱo arê jak nirōp, log hil medo nivesa gengaa maggin su dahun hil. ³ Jomraksên nabê sênē og mēm yoh vu, bAnutu sên ḱo hil yom lo rêk kwa vesa in. ⁴ Neḱo hil yom vu yi, genevong in bê geḱo alam pin nom geving, bemēm dejak gagek anon degwa ni. ⁵ In hil arak ni bê Anutu yō timu nedo, log Mehō mamer-yi timu nare loḱ Anutu los mehōnon vuheng atov. Yik yi Kerisi Yesu, geyi mehōnon. ⁶ Lob tōḱ yam rangah loḱ yi buk nirōp sên Anutu yō ggooin rak menēr lo, bediik loḱ yah alam pin bej in baḡo sir nom. ⁷ Log Anutu ggooin sa rak bê sa natu sinarē begevong yi huk menanēr yi gagek sênē rangah. Sagi og sa su nehekuung rak rē, gaḱ sa nanēr yōnon. Geggooin sa rak, menevong sa ya vu alam-yu-ngwē in bê sa tateḱin gagek vu sir bayoj na timu vu yi medejak gagek anon ni. ⁸ Nebê sênē, om sa hevongin bê alam denajom jak noh vu nyēḡ pin. Rêk mu degevuug gagek petupeksên los ahē sengēnsên na gedepesu nemaj in ngaa nipaya loḱ mēm debarah nemaj jak medenajom jak na vu Anutu.

Gagek Rak Avēh

⁹ Log sa hevongin ving bê: Avēh dedahun sir bedejōp rōprōp lu ngaa nivesa sên yik yoh vu bê avēh dejōp lo. Gaḱ su degeḱo sir jak medebii yuj los debunek vu navij jak kumkum goor lu vuneksên malangeri aggagga, los rōprōp sên yi monē bōpata lo. ¹⁰ Gaḱ degevong huk nivesa aggagga noh vu sên Anutu yi hur avēh lo degevong lo, og mēm sênē natu hir vuneksên anon rot. ¹¹ Avēh dedahun sir bayej nama gedenggo gagek medejak ni nivesa. ¹² Sa hevongin bê avēh ti su natu tatovaha ma ggev vu maluh rē, gaḱ sir avēh og avij gemir gemedo denapōō jak gagek mu. ¹³ In degwa nebê Anutu semu Adam mugin loḱ mēm semu Eva tamusên. ¹⁴ Lob Adam su bê nenga vu gagek kuungsên rē, gaḱ avēh mu yō keyēh mebē nenga vu gagek. ¹⁵ Rêk mu avēh hir huk bê degeḱo naluj, om yik degevong nabê saga, gayoj na timu vu Yesu geving

bahěj nivesa vu mehönön medesepa doḵ aggata niröp los degegin sir nivesa, og Anutu rëḵ geḵo sir nah vu yi.

3

Gagek Raḵ Ggev Sën Denegin Kerisi-yi-alam Lo

¹ Gagek sënë og yönon: Bë mehöti gevongin nabë natu ggev begegin Kerisi-yi-alam, og sënëḵ gevong in huk nivesa ti. ² Nebë sënë, om ggev gegin yi nivesa in ngaa nipaya su gëp vu yi. Yiḵ geḵo avëh timu natu venë. Su gevong ngaa jeggin jeggin, gaḵ yiḵ sepa doḵ kwa nivesa mu megevong huk niröp pin, gegegin alam vatëveḵ nivesa, getatekin Anutu yi gagek nivesa megero. ³ Ggev nebë sënë og su nanum pangсэн mekeyevin, log su ahë sengën jaḵ pevis, gaḵ nahubin alam gesu gevong begö jeggin jeggin, gesu gëp natumin monë pangсэн. ⁴ Geyö gegin venë lo nalu lo nivesa begevong benalu lo nengaj yes vu aye medegurek babu. ⁵ In mehö sën su negin venë lo nalu lo nivesa rë lo, og su yoh vu bë rëḵ natu Anutu-yi-alam lo hir ggev megegin sir nivesa rë. ⁶ Log ham su gwevong bemehö mewis ti sën nahën neggërin yi yom vu Kerisi lo natu ggev. In rëḵ geḵo yi jaḵ jaḵ lob rëḵ bës benatöḵ vu nyëvewen nabë Satan. ⁷ Om nabë hil getung mehöti natu ggev, og alam dahis la denanër geving rë nabë yi mehö nivesa, og mëm yoh vu bë natu ggev. Gaḵ nabë hil su gango rë, og maḵ rëḵ gagek nipaya natöḵ rangah jaḵ yi, lob doḵ Satan yi gegweeng.

Gagek Raḵ Kerisi-yi-alam Hir Hur

⁸ Log gwetung alam sën kwaj nivesa lo denatu Kerisi-yi-alam hir hur geving nabë saga. Alam sën su denevong kwaj luu rë lo, galam sën su denenum wain rot medenekeyevin rë lo, galam sën su ggëp denetumin monë luu ngaa rë lo. ⁹ Gaḵ mëm sir sën ayoj yö neggëp niröp gedeneraḵ gagek-anon-vongvingsënyi ni venuh lo og mëm. ¹⁰ Ham seggi sir namugin rë, loḵ nabë gagek ti su neggëp vu sir rë, og mëm denatu Kerisi-yi-alam hir hur. ¹¹ Log ham gwetung avëh sën kwaj nivesa lo geving nabë saga. Avëh sën su denenër gagek nipaya yah nenga rak mehö ngwë rë lo, gesu denevong ngaa jeggin jeggin rë lo, gaḵ denenër gagek niröp bedenevong yoh vu lo.

¹² Lob Kerisi-yi-alam hir hur lo, og degeḵo avëh ti ti natu venëj, lob degegin venëj los naluj nivesa. ¹³ Lob sir sën detu Kerisi-yi-alam hir hur bedenevong huk nivesa lo, og rëḵ bengöj nivesa, lob deyoh vu bë rëḵ degevong Kerisi Yesu yi huk nivesa los niwëëk.

Anutu Yi Aggata Degwa

¹⁴ Yönon, gwëbeng sa neḵevu ḵapiya sënë yöḵ vu hong, rëḵ mu sa bë nöḵ vu hong pevis. ¹⁵ Rëḵ mu nabë sa su nöḵ pevis rë, og gwelë gagek sënë megejaḵ ni nabë Anutu-yi-alam sën detu Mehöböḵ Mala-tumsën-degwa yi alam lo, og rëḵ degevong nabë sënë in denegin gagek anon medenegadu. ¹⁶ Yönon, gagek sën duu hil yah vetii Anutu lo, og gagek böpata rot bedegwa neggëp. Gagek sënë nebë:

Tu mehönön raḵ betöḵ yam rangah,

log Anon Vabuung tatekin yi degwa bë yi mehö yohvu.

Angër delë yi,

log bengö yoh vu alam dahis.

Mehönön ayoj neya timu vu yi,

lob Anutu ḵo yi raḵ yah vavunë beḵo arë raḵ.

4

Gagek Raḵ Alam Tetuhinsën

¹ Anon Vabuung nër rangah bë dus jak Buk-tamusën og alam vahi rëk degevuug gagek sën hil nehevong ving lo na, getum rëk degebë nengaj vu memö kuungsën ayej bedesepa dok Satan yi angër nipaya lo hir gagek. ² Ngaa sënë rëk nam vu alam kwaj luu sën denenër gagek kuungsën lo. Alam sënë rëk ayoj bev rasap nabë aën niķerus, besu deyoh vu bë deseggi ngaa nipaya los niröp medejak ni rë. ³ Log alam saga rëk denanërin nabë maluh los avëh su degeko sir, gak demedo bu, log rëk denanërin nos los reggu vahi nabë hil su aga. Rëk mu su yoh vu rë, gak Anutu yö tung ngaa pin sënë in bë hil mehönön sën hil ayod neya timu vu yi menarak yi gagek anon ni lo, hil aga gahëd nivesa vu Anutu. ⁴ In ngaa pin sën Anutu tung lo og nivesa, om hil su ajuuk, gak hil nanër ahëd nivesa vu Anutu gehil aga. ⁵ Èë, yönon, Anutu yi gagek los hil jomraksën saga nevong benivesa nerak.

Timoti Tu Kerisi Yi Hur Nivesa

⁶ Log nabë genanër gagek pin saga vu hil arid lo sën Kerisi-yi-alam lo, og mëm saga rëk tato nabë getu Yesu Kerisi yi hur nivesa ti gegenesepa loķ gagek niröp megenerak gagek sën hil nehevong ving lo degwa ni. ⁷ Rëk mu nim dëlin ķeriing nipaya los avëh atov hir gagek turinsën meris meris, gak mëm getahu hong dok Anutu yi aggata nivesa. ⁸ Yönon, hil netahu hil loķ ngaa navid yi in bë hil navid gengoin, rëk mu yik nelok vu hil paya teka mu. Gak mu nabë hil tahu hil dok Anutu yi aggata, og yoh vu bë rëk dok vu hil pangsën rot. Sagi og yoh vu bë dok vu hil vu buk sën hil nado gwëbeng agi, gehil rëk medo maladtumsën vu tamusën geving.

⁹ Gagek sënëk yönon rot, beyoh vu bë alam pin degengo medegevong geving. ¹⁰ Om sën hil nehevong huk böp los nid ķerus ķerus. Hil ahurek Anutu sën mala-tumsën degwa lo babu in nevongin bë geķo alam pin nom vu yi, lob ķo hil sën hil ayod neya timu vu yi lo yom yönon. ¹¹ Om genanër gagek sënë vu sir megetahu sir dok in desepa dok. ¹² Nabë alam degelë hong nabë genahën magëm, bekwaj bo nabë hong mehö meris, og su gwevuug huk rë. Gak gemedo megetato aggata vu Kerisi-yi-alam pin jak ngaa pin sën genanër los gwevong lo. Getato vu sir nabë ahëm neving sir yönon gayom neya timu vu Yesu, gegenesepa loķ ngaa niröp mu. ¹³ Su nim tebö, gak nim wëek megenatevin Anutu yi gagek vu alam, begenanër Bengö Nivesa rangah megetateķin vu sir rot bena berup dok buk sën senök berup vu hong lo. ¹⁴ Su nim yes yes in Anutu yi semusën sën vo vu hong lo, in alam ggev debë nemaj rak hong wirek. Log alam-denenër-gagek-rangahsën denër bë semusën sënë rëk natök vu hong. ¹⁵ Om gwegin huk sagi nivesa noh vu buk begemedo dok rot, lob mëm alam pin rëk degelë nabë hong huk neya nivesa. ¹⁶ Gwegin hong los huk sën genevong agi bekwam bo gagek sën getahu sir dok lo nivesa. Gwevong huk sënë niwëek rot, og mëm rëk gwëķo hong nom vu Anutu, begwëķo alam sën degengo hong gagek lo nom geving.

5

Timoti Geli Alam Dok Aggata Niröp

¹ Su gebo gagek jak alam böp, gak gwelë sir nabë amam lo benahub gebo horek vu sir. Log gwelë alam magëm nabë arim lo sir. ² Log avëh böp og gwelë sir nabë atam lo, log gwelë avëh avö nabë avëhnöm lo gengaa nipaya nöķ gëp.

Gagek Rak Avëh Alov

³ Log gwegin avëh alov lo sën reggaj diķ gehej alam ma lo nivesa. ⁴ Gak avëh alov sën nalu lo ma bu lo denedo lo, og mëm dejak ni nivesa nabë hir huk neggëp bë dedok vu amaj los ataj gebuj medegegin sir nivesa dok nah sën

denegin sir wirek lo. In Anutu kwa vesa in ngaa nebë sënë. ⁵ In avëh alov sën yö perurek timu nedo lo, og rëk ayo na timu vu Anutu rot, lob rëk bengev jak meketag na vu Anutu in alam buk gerangah. ⁶ Rëk mu avëh alov sën yö kwa nevo ngaa sën nesemu navi mu lo, og nahën nedo vesa rëk mu tu ngaa diiksën. ⁷ Om genanër ngaa sënë tato vu avëh geving, in desepa dok medemedo niröp gegagak la su gëp vu sir. ⁸ Rëk mu nabë mehöti su gegin yö yi alam nivesa rë, og mehö sënë su ayo neya timu vu Yesu rë. Yönon, nabë mehöti su gegin sir sën losho beggang ayo timu lo nivesa rë, og yi mehö nipaya verök yi rot kesuu alam dahis.

⁹ Lob nabë kwevu avëh alov arëj nabë Kerisi-yi-alam degegin sir, og kwevu sir nabë sënë arëj: Avëh sën rak maluh timu rëk diik genedo alov, lob yi ta mehödahis löö ya ggovek lo. ¹⁰ Gavëh sën alam denenër bengö bë nevong ngaa pin nivesa lo, og kwevu avëh nabë sënë lo arëj. Gavëh sën negin nalu lo nivesa, genevet alam vatëvek, geneko Kerisi-yi-alam vahi rak genelok vu alam sën denetök vu maggin lo, genevong huk nivesa vesa aggagga lo. Kë, avëh nabë sënë og mëm kwevu arëj. ¹¹ Gak su kwevu avëh sën nahën navij mewis gereggaj nediik lo arëj, in rëk ayoj gurek in maluh, bahëj geving nabë dejak maluh ngwë gökin, lob su kwaj bo Kerisi timu rë. ¹² Lob alam rëk denanër sir nabë nij paya, in dekeyëh gagak sën denër bë degevong huk vu Kerisi timu lo. ¹³ Rëk su rëk degevong nabë sënë mu rë. Gak rëk nij tebö jak pevis medegëp sehëb, gedegetup dok alam hir beggang medenengo mehö ngwë hir gagak medejak nij in mena detanë medenanër gagak aggagga sën hil su ayoh vu bë nanër rë lo. ¹⁴ Nebë sënë om sa bë avëh alov sën nahën navij mewis lo, og dejak reggaj nah in degeko naluj meyö degegin dok hir beggang. Yik degevong nabë sënë in Mehö sën nesis begö vu hil lo su natök vu gagak nipaya ti menanër jak hil. ¹⁵ In geraç ni bë avëh la devuu aggata nivesa ya ggovek ya nebë sënë gedenesepa lok Satan. ¹⁶ Nabë Anutu yi hur avëh ti yi alam la reggaj denadiik gedemedo alov, og avëh saga yö gegin sir. Yö gevong nabë sënë in su debo maggin vu Kerisi-yi-alam vahi medegegin sir. Nabë sënë in Kerisi-yi-alam mëm yik degegin avëh alov sën hir alam main sir lo mu.

Gagak Rak Alam Ggev

¹⁷ Alam ggev sën denevong huk nivesa rot lo, og ham sën Kerisi-yi-alam ham lo gweko arëj jak geham dok vu sir nivesa rot. Sënëk sa nanër alam ggev sën denevong huk niwëek medenenër Anutu yi gagak rangah medenetatekin nivesa vu alam lo. ¹⁸ Nabë saga in gagak neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë, “Su getaya burmakau sën denevong huk bedenevakë wit* lo avij,” gak gëp in yik dega teka! In gagak ngwë neggëp ving bë, “Mehö sën nevong huk lo, og yoh vu bë geko nyëvewen jak.”

¹⁹ Log nabë mehö ti nanër ggev ti nabë nevong paya, og su gwebë nengam vu aye, gak mëm nabë mehö luv ma mehö löö denanër og mëm. ²⁰ Gak mëm nabë ggev ti gevong ngaa nipaya ti, og gebarah yi verök jak alam ggev pin malaj, in sir vahi degelë lob degöneng in sir. ²¹ Sa nanër vu hong niwëek jak Anutu geKerisi Yesu losho angër sën Anutu ggoin sir rak lo malaj nabë: Gesepa dok gagak sën sa kevü agi niröp, besu kwam bo mehöti dok ayom namugin nabë vong paya, ma su vong paya rë, gak gwengo gagak nivesa megeseppi lok mëm. Log su genanër gagak ahë sekë vu alam vahi gegenanër gagak ahë yes vu hong alam.

²² Log su gweko mehö ti megwevong natu ggev pevis rë, in yi ngaa nipaya rëk nom peka jak hong geving, om ngo gwegin hong nivesa in gemedo nivesa gengaa nipaya su gëp vu hong.

²³ Log su genanum bël kul meris mu rë, gaḵ genanum wain teka geving, in gevong bahëm medo nivesa, geniraksën sën netök vu hong buk ngahi lo nivesa jaḵ teka.

²⁴ Log alam vahi, og hir ngaa nipaya neggëp rangah behil pin arak ni bë rëḵ denatök vu nyëvewen dok nah, rëḵ mu alam vahi, og hir ngaa nipaya yö neggëp vunsën, benahub rë loḵ mëm netök yam rangah. ²⁵ Yik ngaa nivesa vahi neggëp rangah nebë saga ving, gaḵ nabë neggëp vunsën og yö rëḵ netök yam rangah tamusën in su yoh vu bë gëp vunsën degwata rë.

6

Gagek Rak Hur Sën Detu Ngaa Meris

¹ Alam pin sën mehö la denebago sir medenetu hir ngaa meris lo, nabë Kerisi-yi-alam sir og degurek alaj lo babuj in gagek nipaya su jikin Anutu arë los yi gagek sën hil nanër lo.

² Log hur sën alaj detu Kerisi-yi-alam lo, og su kwaj bo nabë arij om degevang huk paya paya gesu degöneng in sir rë. Gaḵ ahëj geving alaj sënë rot in Kerisi-yi-alam sir, gepasang degevang huk nivesa rot vu sir. Om getatekin vu alam nabë degevang ngaa nabë sënë, log genanër bedegevang.

Hil Su Ahëd Geving Monë Pangsën

³ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi gagek netatekin Anutu yi ngaa rangah menero vu hil niröp. Om nabë mehöti gebë gagek sënë geto getahu mehönon dok gagek agga ngwë, ⁴ og hil ajak ni nabë mehö sënë neḵo yi rak meris mu. Su kwa teka neggëp rë, gaḵ kwa nipaya neggëp vu yi. In ahë neving bë luho mehö ngwë degök sir in gagek la bedekesuu sir. Log ahë neving bë demehoo sir in gagek degwa. Ngaa nebë sënë og nevang balam ayoj nesis yi, gedenevang begö, gedenenër pelësën rak sir, gekwaj nevo ngaa nipaya rak alam vahi. ⁵ Log denenër sir in gagek bahëj sengën yoh vu buk in kwaj nipaya, gaḵ gagek anon su neggëp vu sir rë, in denekuung bë hil nesepa loḵ Anutu in hil agorek kupek lu ngaa.

⁶ Yönon, nabë mehöti sepa dok Anutu niröp begelë ngaa sën neggëp vu yi lo nabë yik yoh vu yi, og nelë saga bë neḵo ngaa ngahiseḵë rot. ⁷ In hil atad ḵo hil los nemad meris vu dob, log buk sën hil gevuu dob lo, og hil rëḵ anah nemad meris nabë saga. ⁸ Om nabë hil nos los tob neggëp vu hil, og yik ggovek behil medo revuh los kwad vesa. ⁹ Rëḵ alam sën kwaj nevo bë degeḵo kupek ngahiseḵë rot lo, og seggisën rëḵ natök vu sir, lob rëḵ debës nabë sën mehönon denëḵo reggu luk söv. Ayoj nekehe sir in kupek lu ngaa, lob denesepa loḵ ngaa kwamasën los ngaa nipaya agga ngahiseḵë, om rëḵ kebu jaḵ sir bedenadiik bemalaj nama. ¹⁰ In ngaa nipaya aggagga degwa neggëp vu sën alam ahëj neving monë lo. Yönon, alam vahi ahëj neving monë pangsën rot, lob nedadii sir gedenevuu vongvingsën ya, log denevasap sir rak sënë medenetök vu maggin böpata rot.

Genapiik Vu Sën Gemedo Malam-Tumsën Degwata Lo Niwëëk

¹¹ Rëḵ mu hong sën Anutu-yi-alam hong lo, og gweruu demim vu ngaa nabë sënë gegebeya in. Gaḵ yik nim wëëk megesepa dok ngaa niröp los Anutu yi aggata soḵek. Ayom na timu vu yi, log ahëm geving alam pangsën. Genajom hong ahon megebare niwëëk gemalam yes. ¹² Ayom neya timu vu Kerisi, om getahu dok alam sën deneserög in bë degeḵo kupek-yagek-yi lo bebasang geserög niwëëk in gemedo malam-tumsën degwata los degwata. In Anutu ggooiin hong rak wirek loḵ buk sën genër rangah rak alam ngahiseḵë malaj bë rëḵ gesepa dok gagek anon lo. ¹³ Sa nanër vu hong jaḵ Anutu sën nevo saheng

vu ngaa malaj-tumsën pin lo, luho Kerisi Yesu sën nër yi gagek anon rangah rak Pontius Pilatus mala gesu ggöneng in rë lo malaj nabë: ¹⁴ Gwegin gagek pin sënë nivesa. Su genanër la paya, gesu gwevong bemehö ngwë denanër gagek nipaya jak. Gaḱ ngo gwegin nivesa begëp niröp, rot behil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom. ¹⁵ Yönon, Anutu ggooin yi buk rak ggovek ya bë rëḱ tato Kerisi rangah, lob yik Anutu timu sënë sën semusën degwa geyi ala menegin ngaa pin los dahis. Alam-los-bengöj pin hir mehö-los-bengö yi, gemehö böp pin hir Mehöböp. ¹⁶ Yik yi timu sënë sën su nediik rë. Yö nedo loḱ rangah sogek, om hil su ayoh vu bë ana dus jak yi rë. Mehöti su lë yi rë, gemehöti su yoh vu bë rëḱ gelë yi rë. Arë böpata rot geniweëḱ rot berëḱ medo degwata los degwata nabë saga. Yönon.

Gagek Rak Alam Sën Deneggorek Ngaa Ngahiseḱë Lo

¹⁷ Genanër vu alam sën deneggorek ngaa-dob-yi ngahiseḱë lo nabë su degeḱo sir jak vu alam vahi, gesu kwaj na vu hir ngaa sënë nabë doḱ vu sir, in rëḱ mala nama na pevis. Gaḱ mëm ayoj na timu rot vu Anutu, in yi saga yö nevong yi ngaa nivesa vesa ngahiseḱë vu hil in bë hil medo los kwad vesa. ¹⁸ Genanër vu alam sën deneggorek ngaa aga nabë degevong huk nivesa vesa ngahiseḱë, log degevong ngatum bedebo hir ngaa gelek alam bededoḱ vu sir medegero. ¹⁹ Nabë degevong nabë saga, og rëḱ dengupin ngaa ngahiseḱë in doḱ vu sir vu tamusën, lob deyoh vu bë rëḱ denatöḱ vu mala-tumsën sogek.

Gwegin Hong Huk Nivesa

²⁰ O Timoti, gwegin huk sën Anutu vo loḱ yöḱ nemam aga nivesa. Gweruu demim vu gagek meris meris pin sën anon ma lo, los gagek jeggin jeggin sën su neya niröp vu Anutu yi gagek rë lo. Log gweruu demim vu gagek sën denenër medenekuung rak bë kwa böpata neggëp loḱ, rëḱ ma genesis begö vu Anutu yi gagek lo. ²¹ Alam vahi ahëj neving gagek nebë saga bedenëḱo rak, lob deneyoh paya in gagek anon. Anutu yi semusemu medo geving ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Timoti

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa rak bevong sa tu Kerisi Yesu yi sinarë in bë sa nanër rangah nabë Kerisi Yesu yoh vu bë gevong bemehönon demedo malaj-tumsën. ² Lob sa kevu kapiya sënë yök vu hong Timoti in sahëg neving hong nebë sën sa nalug hong. Hil Mehöböp Kerisi Yesu luho Ama Anutu degevang hir semusën nyëmasën vu hong bekwaj pesivin hong gedegevang bayom gëp revuh.

Hil Su Nid Namum In Bengö Nivesa

³ Sa kenug lo detu Anutu yi hur wirek medeneko yi rak, lom sa nesepa loq vahaj menehevong nebë saga ving, lob sa neseggi loq ayog menehango, rëk mak sa nehevong niröp. Lob sa najom rak in hong los kwag vesa vu yi in hong rak buk pin. ⁴ Sa kwag nevo sën gesu wirek lo, om sa nehevong rot buk gerangah bë sa galë hong gökin, loq mëm sëk kwag vesa jak los dahis.

⁵ Lob sa kwag nevo bë ayom neya timu vu Anutu yönon, gaq su genetetuhin rë. In bum avëh Lois vong ving nyëmuöinsën, lob atam Ainike sepa loq vaha bevong ving, log serak nim bë hong nebë saga gwëbeng ving. ⁶ Om sa bë nanër vu hong nabë: Sa hebë nemag rak hong wirek, loq mëm Anutu vo semusën vu hong in bë gwevong yi huk. Om gegwee dok semusën saga beniwëek jak. ⁷ In Anutu su vong Anon Vabuung vu hil in bë hil agöneng in hil rë, gaq vong vu hil in bë hil nid wëek bahëd geving mehönon, behil ngo gëgin hil nivesa. ⁸ Om su nim namum in hil Mehöböp begegöneng in sën genanër yi gagek rangah lo. Gesu nim namum in sën seyam nado loq karabus in yi mehö sa agi. Gaq mëm gwëko niwëek vu Anutu bekwerë maggin jak Bengö Nivesa geving sa. ⁹ In Anutu ko hil yah vu yi beggooin hil rak in bë hil sepa dok ngaa niröp mu. Su vong nebë sënë rak sën hil nehevong ngaa nivesa lo rë, gaq vong yoh vu yö kwa besemu hil nyëmasën, degwa rak Kerisi Yesu. In nër vorot loq buk sën yö nahën gesu tung yagek los dob rë lo bë rëk gevong nabë saga. ¹⁰ Rëk mëm gwëbeng Kerisi Yesu, mehö sën ko hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen lo, tök yam rangah ggovek ya betatekin gagek sënë lo degwa rangah vu hil. Log tatekin yam rangah bë: Nabë hil gevong geving Bengö Nivesa, og hil rëk medo malad-tumsën degwata los degwata, gaq hil su rëk nadiik bemalad nama na verök yi rë.

¹¹ Lob tato sa bë sa natu yi sinarë benanër Bengö Nivesa sagi rangah getahu mehönon dok, ¹² om sën gwëbeng setök rak maggin. Rëk mu sa su nig nemum in rë, in sa narak mehö sën sayog neya timu vu yi lo ni, gesa narak ni bë yoh vu bë rëk gëgin ngaa sën tung loq yam sa nemag lo nivesa rot, beberup dok buk sën hil bare mala lo. ¹³ Om gesepa dok gagek niröp sën senër tato vu hong wirek lo, los ayom na timu vu yi bahëm geving yi losho yi alam, in Kerisi yi mehö hong. ¹⁴ Yönon, Anutu tung ngaa nivesa anon sënë loq ya nemam in bë gwegin, om gwegin nivesa jak Anon Vabuung sën nedo loq hil ayod lo yi niwëek.

¹⁵ Log geraq ni vorot bë alam pin vu distrik Asia*, ving Pugelus luho Hermogenes, bedeneruu demij vu sa gesu denegga rak sa ggökin rë. ¹⁶ Rëk sa najom rak vu Anutu bë semu Onesiporus losho yi alam, in nevong besayog nivesa nerak yah beron ngahisekë. Su ni nemum in sën sa nado karabus agi rë, ¹⁷ gaq yam Rom lom sero sa niwëek rot betök vu sa. ¹⁸ Om Mehöböp

kwa pesivin yi doḵ buk sèn duk nom dob lo. Yönon, ngaa pin sèn nevonḡ ggëp Epesus wirek in doḵ vu sa lo, saga gerak ni venuh.

2

Genatu Yesu Kerisi Yi Hur-begö-yi Nivesa

¹ Om nalug-e! Gweḵo semusën sèn Kerisi Yesu nevo vu hil nyëmasën lo in doḵ vu hong begebare niwëëk. ² Log gagek pin sèn senër rangah vu mehönon ngahisekë meḡengo lo, og genanër vu alam nijvesa vahi sèn su rëḵ dekeyëh ayem rë lo, in mëm na denanër na vu alam vahi geving. ³ Genatu Kerisi Yesu yi mehö-begö-yi nivesa ti meḡekwerë maggin los kwam vesa nabë sa. ⁴ In mehö-begö-yi og su yah nejom huk agga ngwë ving rë, gaḵ netahu yi loḵ begö mu, in bë mëm ala sèn ḵo arë in bë natu yi mehö-begö-yi lo kwa vesa in yi. ⁵ Gekwam bo mehö sèn nesorög in bë kesuu alam vahi lo rë! Nabë su sepa doḵ horek sèn denenër bë alam desepa doḵ medekesuu sir lo rë, og su yoh vu bë rëḵ kesuu meḡeḵo madub rë.

⁶ Log mehö sèn nevaroh nos loḵ huk anon benevonḡ huk böp in lo, rëḵ geḵo nos nyë namugin mega. ⁷ Kwam bo sa gagek sënë nivesa rë, loḵ mëm Mehöböḵ rëḵ tatekin pin degwa vu hong meḡejaḵ ni. ⁸ Log kwam bo Yesu Kerisi sèn yi degwa vu Davit* lo, nabë diik, rëḵ kedı rak yah vu bedub yoh vu sèn sa nanër loḵ Bengö Nivesa lo. ⁹ Yik sa nanër Bengö Nivesa sënë rangah, om sèn sa neḵerë maggin rak agi. Yönon, deduu sa ahon rak sëḡ nebë sèn sa mehö nig paya ti, rëḵ mu su deyoh vu bë denaduu Anutu yi gagek rë. ¹⁰ Om sèn sa nig wëëk meneḵerë maggin pin sèn netök vu sa lo, in bë sedoḵ vu alam sèn Anutu ggooin sir rak bë denatu yi alam lo. In Kerisi Yesu geḵo sir nah bedemedo geving Ama medemedo nivesa rot los vunëḵ vunëḵ yaḡek yi degwata los degwata. ¹¹ Gagek sënë og yönon:

Nabë hil dahun hil bayod na timu vu yi,

og yik nebë sèn hil adiik ving yi.

Om nabë hil gevonḡ nabë saga yönon,

og hil rëḵ medo malad-tumsën geving yi geving.

¹² Log nabë hil ḵerë vanë bebare nidwëëk,

og hil rëḵ natu alam los bengöd meḡegin ngaa pin geving yi.

Gaḵ nabë hil nanër nabë hil duḡin yi,

og rëḵ nanër nabë yi duḡin hil geving nabë saga.

¹³ Hil mehönon su nehevonḡ yoh vu hil gagek rë,

rëḵ Kerisi og yö nesepa loḵ yi gagek menevonḡ yoh vu.

Gaḵ su yoh vu bë rëḵ pekwë yi besepa doḵ aggata ngwë rë.

Hur Sogek Arëj Neggëp Nivesa Rak Anutu Mala

¹⁴ Om gebër kwaj in gagek sagi, gegenanër niwëëk vu sir nabë su dengis begö jaḵ gagek meris meris, in ngaa nebë saga og su neloḵ vu mehönon rë. Gaḵ nevonḡ paya vu alam vahi sèn vare denengo lo benevasap sir. ¹⁵ Gegwëp genatum in ngaa sèn gevonḡ bAnutu kwa vesa in hong lo. Gwevonḡ huk nivesa beḡetatekin Anutu yi gagek anon niröp in lob su nim namum in Anutu mala. ¹⁶ Gaḵ genajul in gagek meris meris sèn su nesepa loḵ Anutu yi gagek rë lo, los gagek kwamasën sèn anon nema lo, in ngaa nebë saga neli alam yah gedeneruu demij vu Anutu. ¹⁷ Gagek nebë sënë nevasap hil nebë sèn pegges böp nevonḡ behil vahad lu ngaa nediik lo. Lob Humenaius luho Piletus deloḵ ya ngaa sënë. ¹⁸ Luho devuu gagek anon ya gedenenër bë hil kedı rak yah ggovek ya, gaḵ hil su rëḵ kedı jaḵ vu bedub gökin nah rë. Lob dekepë alam vahi rak gagek tetuhinsën saga bedeggërin sir yah gedevuu Kerisi ya. ¹⁹ Rëḵ mu mudeng sèn Anutu varah luḵ ya lo nare niwëëk begagek neggëp rak bë,

“Mehöböp yö rak yi alam nij.” Log gagek ngwë neggëp ving bë, “Alam pin sën denenër bë Mehöböp yi alam sir lo, og degevuü ngaa nipaya na gesu degevong!”

²⁰ Log lok mehö-los-bengö yi beggang, og gabum su goor los seriva yö meris nedo rë, gak vahi og desemu rak kele los ngagek. In vahi og denevenah in nos böp yi, gevahi og denegga nos lok rak buk. ²¹ Om nabë mehöti gevuü ngaa nipaya sën sa nanër agi na, og yi rëk nabë gabum malangeri sën nos böp yi lo beyoh vu bë Mehöböp benah bemedo in rëk gevong huk nivesa vesa pin jak.

²² Log gebeya in ngaa nipaya paya sën magëm los avö ayoj nevu nevu in lo, gak gesepa dok ngaa niröp. Gvevong noh vu hong gagek sën genenër lo. Ahëm geving mehönon, geham los alam sën denejom rak ya vu Mehöböp los ayoj niröp lo medo jevuh ti. ²³ Genajul in alam sën denevengwëng rak gagek meris meris los kwamasën lo, in gerak ni bë ngaa nebë saga nevong balam deneggök sir in gagek. ²⁴ In Mehöböp yi hur og su neggök alam in gagek rë, gak nemala yes vu alam pin. Netatekin gagek vu sir nivesa genejom yi ahon gesu nevo lok yah nipaya vu sir rë.

²⁵ Log bë mehö la demehoo yi gagek, og netatekin gagek degwa niröp vu sir los ahë yes, in Anutu mak rëk gevong bedegerin ayoj medejak gagek anon ni nivesa. ²⁶ In Satan ko sir lok yi gegweeng in bë degevong noh vu kwa, rëk mu nabë denakah sir vër in, og mëm rëk kwaj bo ngaa niröp mu gökin.

3

Nгаа Nipaya Ngahisekë Rëk Berup Jak Gëp Hus

¹ Sa bë gejak ni nabë dus jak in dob sënë govek na, og buk nipaya rëk berup menatök vu hil. ² Alam rëk kwaj bo sir mu, gemalaj sepa monë lu ngaa rot. Degeko sir jak nabë sir alam böp gedegelë alam vahi nabë sir ngaa meris medenanër gagek nipaya jak sir. Su rëk degebë nengaj vu amaj lu ataj hir gagek rë, log su rëk kwaj vesa in ngaa nivesa sën alam denevong vu sir lo rë. Gesu rëk degönengin Anutu rë. ³ Su rëk ahëj geving naluj los amaj gataj lu ngaa rë, gesu rëk ahëj nakul rë. Rëk denanër gagek kuungsën jak mehönon ngwë, log su rëk denajom sir ahon rë, gak rëk desepa dok yö kwaj medegeko sir jak jak los ahëj sengën. Berëk degelë ngaa nivesa pin nabë nipaya, ⁴ log rëk debo hir alam dok na alam nij paya nemaj. Rëk degevong ngaa jeggin jeggin gesu degöneng in rë. Rëk degekuung nabë sir los bengöj, gesu rëk malaj sepa Anutu rë, gak rëk malaj sepa ngaa pin sën nesemu los nereyiiv navij lo. ⁵ Rëk dena soda los raro bavij nanër nabë Anutu-yi-alam sir, rëk mu ma gerëk denanër nabë ngaa meris besu niwëek neggëp lok rë. Om ham su gwa jak alam nabë sënë.

⁶ Log alam la nebë sënë ving, og rëk denadëgek mededok na beggang in bë detetuhin avëh kwaj masën bedesepa dok hir gagek. Avëh nebë sënë og medo mekwaj nesero aggata sën kevoh hir ngaa nipaya na lo, gemalaj anon in ngaa aggagga medenevuü rak rak. ⁷ Denevong in bë dejak gagek degwa ni, rëk su deyoh vu bë denatök jak gagek anon sënë rë. ⁸ Alam nebë sënë denevong ayej vu gagek anon nebë sën alam-yuj-töksën luu devong ayej vu Moses yi gagek wirek lo, Yanes luho Yabres. Alam nebë sënë og kwaj nesepa lok ngaa nipaya mu, gesu denevong ving Anutu yönon rë. ⁹ Rëk mu hir ngaa sënë su rëk na mebopata jak rë, gak rëk alam pin dejak ni nabë ngaa kwamasën nebë sën Yanes luho Yabres hir ngaa wirek lo.

Genajom Anutu Yi Gagek Ahon

¹⁰ Gaḱ hongek genesepa sa wirek, om gerak gagek sën sa nanër vu mehõnon lo ni vorot, gegerak ngaa pin sën sa nehevong lo ni ving. Gerak huk sën sa bë gevong banon jak lo ni, gegerak ni bë sayog neya timu vu Anutu yõnon. Gerak ni bë sa su ahëg sengën neraḱ pevis rë, gaḱ sahëg neving alam pin besa nekerë maggin los kwaḡ vesa. ¹¹ Gerak ngaa nipaya sën alam dedeginengin rak sa lo, los vanë sën tõḱ vu sa ggëp Antiok los Ikonium geLustra lo ni. Yõnon, gerak ngaa maggin pin sën sa nekerë lo ni bë netõḱ vu sa, rëḱ mu Mehõbõp nevo sa vër in ngaa pin saga. ¹² Yõnon, gerak ni bë alam pin sën denesepa loḱ Kerisi Yesu bedenevongin bë degevong noh vu yi gagek lo, og rëḱ denatõḱ vu vanë. ¹³ Rëḱ mu alam nij paya los alam gagek kuungsën saga rëḱ detetuhin alam vahi. Log yõ rëḱ detetuhin sir geving, lob mëm rëḱ nij paya jak na verõḱ yi rot.

¹⁴ Rëḱ mu hong, og gesepa doḱ gagek sën detahu hong loḱ begerak ni vorot bë gagek anon lo. Om kwam bo alam sën denetahu hong lo, ¹⁵ log kwam bo nah Anutu-yi-ḱapiya vabuung, sën wirek ngo genahën hurmahen gegerak ni rot Beverup gwëbeng agi. Ḳapiya sënë yoh vu bë bo kwa vu hong megejak sënë ni nabë: Bë ayom na timu vu Kerisi Yesu og mëm rëḱ geḱo hong nah vu Anutu begemedo nivesa geving yi. ¹⁶ Gagek pin sën neggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo, og Anutu yõ nër vu yi alam bedekevu yam rangah beyoh vu bë doḱ vu hil. Gagek sagi nevo kwa vu hil, genetato hil ngaa nipaya rangah vu hil, log neggërin hil yah benetato aggata nirõp vu hil, ¹⁷ in bë hil sën Anutu-yi-alam hil lo anoh vu rot bemedo in hil gevong huk nivesa vesa pin nirõp.

4

Getateḱin Anutu Yi Gagek Anon Nirõp

¹ Kerisi Yesu rëḱ gengo alam-malaj-vesa los alam-diiksën hir gagek, om sa nanër niwëek vu hong gëp Anutu mala, gegëp Kerisi Yesu sën rëḱ duk nom dob menatu ala lo mala nabë: ² Genanër yi gagek rangah! Nabë alam degebë nengaj vu, ma nij dëlin, og ggovek gehongek pasang genanër jak buk pin, in gwelu ayoj medegërin sir. Genanër hir ngaa nipaya rangah vu sir. Gegwejiin sir nabë desepa doḱ aggata nivesa. Su nim tebõ jak, gaḱ genajom hong ahon megetahu sir nivesa. ³ In nahub rë og maḱ su rëḱ degebë nengaj vu gagek anon rë. Gaḱ rëḱ ahëj geving gagek mewis mewis begetup deserõg in nabë degebë nengaj vu tatovaha agga ti ti lo in degevong bahëj nivesa. ⁴ Lob rëḱ degemir nengaj vu gagek anon, gedegërin sir nah vu ḱeriing los gagek kuungsën. ⁵ Rëḱ mu hong, og gwegin hong nivesa begesepa doḱ ngaa nirõp mu. Gebare niwëek megweḱo vanë. Gegemedo megenanër Bengõ Nivesa rangah nabë sinarë lo, lob gesemu hong huk pin megwero, gesu nim tebõ in.

Paulus Vongin Semu Yi Huk Begovek Na

⁶ In sa, og yik vong bë sa nig ḱõḱ keseh nebë sën denekeseh wain tu seriveng vu Anutu lo. Yõnon, sa buk ggovek ya bedus rak bë sa nadiik. ⁷ Sa nasis begõ nivesa rak buk, lob ggovek ya. Gesa nig wëek mesa nesorõg rot, om sëḱ sewah na. Sayog neya timu vu Yesu rot menado. ⁸ Lob sa madub nivesa sën tato nabë sa mehõ yohvu lo neggëp, om Mehõbõp rëḱ bo vu sa doḱ buk sën hil bare mala lo in yik rëḱ gengo mehõnon hir gagek meseggi nirõp. Su rëḱ gevong vu sengo timu rë, gaḱ rëḱ gevong vu alam pin sën kwaj nevo bedenevongin bë duk nom lo.

Gagek Hus

⁹ Nabë geyoh vu bë genam vu sa, og su genakõpek, gaḱ genam pevis. ¹⁰ In Demas ahë neving ngaa-dob-yi bevuu sa ya geya Tesalonika, log Kreskens ya

distrik Galata, geTitus ya distrik Dalmatia. ¹¹ Gaḵ yik Lukas yö timu nahën nedo ving sa. Om gweḵo Markus sepa bemelu nam, in mehö nivesa beyoh vu bë doḵ vu sa balu gevong huk doḵ ti. ¹² Gaḵ Tukikus, og sa hevong ya Epesus. ¹³ Bë genam, og gweḵo tob-ayöong-yi sën sa hebë meneggëp Karpus ben vu Troas lo, los ḵapiya sën neggëp ving lo, megenam. Gesu kwam birek in sipsip navi sën hil neḵevu gageḵ raḵ lo, gaḵ gweḵo nam geving. ¹⁴ Gaḵ Aleksander sën mehö nesemu dëg lu ngaa raḵ kopa lo, og mëm nevong paya vu sa rot, om Anutu rëḵ bo doḵ nah nyëvewen vu yi noh vu ngaa sën nevong lo. ¹⁵ Om ngo gwegin hong nivesa vu yi geving, in nesis begö raḵ he gageḵ benemehoo he rot.

¹⁶ Log sën sa nare gageḵ nyëdahis lo, og mehöti su nare ving sa meneloḵ vu sa rë. Gaḵ alam pin deveya in sa, rëḵ yik ggovek gesa najom raḵ vu Anutu bë su bo doḵ nah vu sir. ¹⁷ Rëḵ mu Mehöböp nedo ving sa bevo niwëëḵ vu sa in bë mëm Bengö Nivesa berup niröp gëp saviḡ begëp rangah vu alam dahis medegengo, lob Anutu vo sa vër in reggu bemën saga avi. ¹⁸ Lob Mehöböp rëḵ geḵo sa vër in ngaa nipaya pin sën nabë degevong vu sa lo, gegeḵo sa na yi nyëḡ nivesa vu yaḡek. Om hil gaḵo arë jaḵ na vavunë degwata los degwata. Yönon.

¹⁹ Log genanër sayeg vu Priska luho regga Akwila losho Onesiporus yi alam nabë sa kwag nevo sir. ²⁰ Erastus nedo Korint, log Tropimus og nirak, lob sa hebë meneggëp Miletus. ²¹ Nabë genam, og genam pevis doḵ buk nivesa sën ayöong yö nahën agi. Ebulus luho Pudens geLinus luho Klaudia belosho hil arid lo pin denër bë kwaj nevo hong. ²² Mehöböp medo doḵ ayom, log Anutu gevong semusën vu ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Titus

¹ Sa Paulus, Anutu yi hur sa, geYesu Kerisi yi sinarë sa, in bë sa gevong balam sën Anutu ggooin sir rak lo ayoj na timu vu yi medejak gagek anon sën netatekin aggata niröp vu hil in hil sepa dok lo ni. ² Tato sa in bë sa nanër medejak ni nabë deyoh vu bë demedo malaj-tumsën degwata los degwata, noh vu sën Anutu nër yö wirek lo, gak su nekuung rak rë. ³ Log Anutu sën neko hil yah vu yi lo nër gagek sagi yam rangah niröp lok buk sën yö kwa vo beggooin rak lo. Lob vo huk sënë lok sa nemağ bë sa nanër rangah vu mehönnon.

⁴ Lob sa kevu kapiya sënë yök vu hong Titus in aluu hoho nehevong ving gagek sënë, om sën getu sa nalug yönon rak saga. Hil Amad Anutu luho Yesu Kerisi sën neko hil yom vu yi lo degevong semusemu nyëmasën nök vu hong los degevong bayom gëp revuh.

Gagek Rak Alam Ggev Sën Denegin Kerisi-yi-alam Lo

⁵ Sa hevuu hong megenedo Krete in bë gesemu huk vahi sën nahën gesu niröp nerak rë lo, begwetung ggev jak alam la noh vu beggang-bu pin saga in degegin Kerisi-yi-alam. Noh vu sën senër tato vu hong wirek lo bë: ⁶ Nabë alam denelë mehöti bë su nevong ngaa nipaya rë, geyik venë timu. Genabë nalu lo denevong ving Kerisi ving, log gagek su neggëp vu sir bë ahëj neving ngaa nipaya jeggjin jeggjin genengaj dahis rë, og mëm gwetung alam nabë saga denatu ggev. ⁷ In mehö sën netu ggev lo, og tu Anutu yi hur in gegin yi alam los yi huk. Om sepa dok aggata niröp mu, in lob alam su denatök vu ngaa nipaya gegëp vu yi. Gesu geko yi jak jak, gesu ahë sengën jak pevis, gesu nanum mekeyevin, gesu ngis alam jeggjin jeggjin, gesu gëp natumin monë lu ngaa nabë gekol ngahisekë. ⁸ Gak mëm gevong nivesa vu alam sën deneyam vu beggang-bu ngwë lo; gahë geving aggata nivesa pin besepa dok kwa nivesa mu, in bë medo niröp rot megevong noh vu Anutu kwa. Najom yi ahon, ⁹ genajom gagek anon sën denetahu yi lok lo ahon geving. Og mëm yi yö yoh vu bë tatekin vu mehönnon meğadu sir jak gagek niröp pin, geyoh vu bë nanër gagek los kwa, benanër alam sën bë dedahun gagek anon na lo hir gagek tato nabë su niröp rë.

Alam Kuungsën Ngahisekë Denedo Krete

¹⁰ Yönon, alam ngahisekë rot vu saga su denesepa lok gagek niröp rë, gak yö medo denenër gagek meris meris gedenevongin bë degekuungin alam. Lob alam sën derah* navij bedetu alam Yuda lo, denevong nebë sagi pangsen rot. ¹¹ Om gwevong balam nabë sagi avij gemir, in denetahu mehönnon lok gagek sën su yoh vu rë lo gedeneko monë rak. Lob denekepë alam ngahi rak hir gagek sagi beneggërin sir yah vu sir. ¹² In alam Krete ti sën denër yi bë hir mehö-nenër-gagek-rangahsën ti yi lo, nër sir wirek bë, "Alam Krete sagi, og sir alam gagek kuungsën ata, gesir nebë reggu bemën nipaya, log denevong ahëjta gedenegegëp sehëb." ¹³ Gagek sagi og yönon rot. Om genanër niwëek vu sir in dejak hir ngaa nipaya ni borot bedegërin sir, lob mëm degevong geving gagek anon niwëek. ¹⁴ Gak su degevong geving alam Yuda hir keruing meris aggagga los alam sën deneruu demij vu gagek anon lo hir horek aggagga. ¹⁵ Nabë mehöti ayo niröp bekwa bo ngaa ti nabë nivesa, og ngaa saga nivesa vu yi. Rëk mu alam ayoj ningöhek sën su denevong ving Anutu rë lo, og denelë ngaa pin nebë su nivesa rë, gak kwaj nipaya los ayoj ningöhek rak. ¹⁶ In avij nenër bë derak Anutu ni, rëk mu ngaa sën denevong lo netato bë deruu demij

vu yi. Sir alam nij paya gedenekeyeh yi gagek, log su deyoh vu be degevang ngaa nivesa ti re.

2

Gagek Rak Alam Atov

¹ Gak hong, og genaner Anutu yi gagek megetatekin niröp vu sir megenaner nabë: ² Alam böp og su denanum medekeyevin. Gak demedo revuh mekwaj bo ngaa niröp, gayoj na timu vu Kerisi niwëek bahëj geving mehönon, log debare niwëek in ngaa maggin pin.

³ Log avëh böp degevang nabë saga geving. Desepa dok aggata sën yoh vu lo, gesu denaner gagek nah nenga jak mehö ngwë, gesu denanum bel niwëek pangsen begëp denatumin. Gak denatu tatovaha avëh medetahu aggata niröp vu alam vahi. ⁴ Detatekin vu avëh avö nabë dejak reggaj log ahëj geving reggaj los naluj lo, bekwaj bo ngaa niröp gedegegin sir nivesa in ngaa nipaya. ⁵ Degegin hir huk nivesa log degegin reggaj los naluj lo nivesa, gededok vu alam vahi geving, log degurek reggaj hir gagek babu. Degevang ngaa pin sënë in alam su denaner pelë jak Anutu yi gagek.

Gagek Rak Magëm Lo

⁶ Log getato aggata niröp vu magëm lo geving nabë saga, nabë degegin sir nivesa. ⁷ Lob ngaa pin sën genevang lo, og gwëvang in degelë medejak ni nabë degevang nabë sënë og mëm nivesa. Log nabë getahu alam dok gagek, og su gesarömin gagek nipaya geving. Gak kwam bo gagek nivesa jak buk pin begenaner. ⁸ In nabë genaner gagek niröp mu nabë saga, og mëm alam sën denelë hil paya lo su rëk denatök jak nipaya ti gegëp vu hil rë, lob nij namum.

Gagek Rak Hur Sën Denevang Huk Vu Alaj

⁹ Log genaner vu hur sën alam denebago sir bedenetu hir ngaa meris lo nabë degurek alaj babuj in ngaa pin. Degevang huk nivesa in alaj kwaj vesa in sir, gak su denaner gagek nipaya nah vu alaj. ¹⁰ Log su degodek alaj hir ngaa mahen teka, gak desepa dok aggata niröp mu noh vu buk pin. Lok mëm huk pin sën degevang lo gëp nivesa, in lob nabë hil nanër gagek jak Anutu sën neko hil yah vu yi lo, og alam degelë nivesa.

Hil Gëgin Hil Nivesa Bemedo Gëgin Kerisi Yi Buk

¹¹ Anutu vong yi semusemu vu hil nyëmasën beneggëp rangah rot be alam pin deyoh vu be denom vu yi bedemedo nivesa geving yi. ¹² Anutu yi semusemu sagi sën netatekin vu hil be hil gevuu ngaa pin sën nevong behil su nesepa lok Anutu niröp re lo na; los hil gevuu ngaa nevu nevu dob yi pin sën hil kwad neya vu lo na. Gehil gëgin hil nivesa los tetuu aggata niröp mesepa dok Anutu yi ngaa noh vu buk pin sën hil nahën nado agi. ¹³ Gehil medo mabo kwad in Anutu yi semusemu nabë rëk anon jak. In Kerisi Yesu diik in be geko hil nom. Om hil medo gëgin buk sën luho Anutu böp denatök nom rangah los arëj böpata gelos hir vuneç vuneç yagek-yi lo. ¹⁴ Yönon, Kerisi diik lok yah hil bed in be bago hil nom los bo hil ver in ngaa nipaya pin, gejevu hil ayod mesemu. Bemëm hil natu yö yi alam, gehil malad sepa ngaa nivesa mu begevong. ¹⁵ Om genaner gagek sagi vu mehönon noh vu buk. Gegwee vu sir nabë desepa dok gagek sënë, gegenaner hir ngaa nipaya rangah vu sir. Gelok yah Anutu ben, om genaner gagek vu sir, gemehöti su nanër nabë hong mehö meris mekeyeh hong.

3

Hil Bare Nidwëek Megevong Ngaa Nivesa

¹ Gebër mehönnon kwaj noh vu buk nabë degurek gavman los alam pin sën denevong huk gavman lo babuj, gedegetung malaj in huk nivesa pin bedegevong. ² Su denanër gagek nipaya jak mehö ngwë, gesu degevong begö. Gaḵ demedo los mamer, gedegevong ngaa los malaj yes jak alam pin malaj. ³ In geraḵ ni bë wirek og hil kwad ma ving. Lob hil neḵeyëh gagek. Lob Satan nekuung in hil, behil nesepa loḵ ngaa nevu nevu los ngaa sën nesemu los nereyiiv hil navid lo mu. Hil nehevong ngaa nipaya bayod nesis yi. Alam vahi denelë hil bë hil alam nid paya, gehil nehalë sir loḵ yah bë nij paya. ⁴ Rëḵ mu Anutu sën neḵo hil yom vu yi lo, vong Yesu yam in bë tateḵin rangah nabë nelë mehönnon nivesa bekwa pesivin sir. ⁵ Su neḵo hil yom degwa raḵ huk yohvu sën hil nehevong lo rë, in huk yohvu su neggëp vu hil rë. Gaḵ neḵo hil yom raḵ sën yö kwa pesivin hil lo. Lob ripek hil ngaa nipaya ya, gevong behil atu mewis raḵ. Lob Anon Vabuung semu hil behil nid vesa raḵ yah. ⁶ Yönon, Yesu Kerisi sën neḵo hil yom vu Anutu lo tateḵin aggata in Anutu gevong Anon Vabuung jak nam hil rot. ⁷ Vong nebë sënë in bë nanër hil nabë hil alam yohvu jak yi semusën nyëmasën, getato hil nabë hil rëḵ medo maladtumsën degwata geving yi. Om sën hil navo kwad in gagek sënë bë anon jak. ⁸ Gagek sagi og yönon rot.

Lob sa nehevongin bë genanër gagek sënë niwëëḵ, in alam sën ayoj neya timu vu Anutu lo og mëm rëḵ malaj sepa huk nivesa vesa medegevong. In ngaa nebë sënë og nivesa beneloḵ vu alam. ⁹ Rëḵ mu tepëḵ kwamasën aggagga sën degwaj ma lo, los sën denetateḵin degwaj lo, gegagek ahë sengënsën, gesën denemehoo sir in horek lo, og gebeya in ngaa nabë saga. In ngaa sënë og su rëḵ doḵ vu hil rë, gaḵ anon ma. ¹⁰ Log mehöti sën gevongin nabë basuh Kerisi-yi-alam lo, og gwero yi gagek noh vu beron ti ma luu. Rëḵ nabë su gengo ayam rë, og ggovek, genim dël jak yi. ¹¹ In geraḵ ni bë mehö nebë sagi og vuu aggata niröp ya, om rëḵ geḵo nyëvewen doḵ nah yi ngaa nipaya sagi.

Gagek Hus

¹² Sëḵ gevong Artemas ma Tukikus nöḵ berup vu hong, lob mëm rëḵ genam pevis vu sa vu Nikopolis. In sa kwag nevo bë sëḵ medo saga bebuk-ayööng-yi govek na rë. ¹³ Gedoḵ vu mehö-horek-yi Senas luho Apolos megwero luho hir aggata in luho su dejak vu in ngaa la gëp aggata.

¹⁴ Log hil alam pin yö detahu sir doḵ huk nivesa geving in demedo nivesa, bededoḵ vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo geving. Gaḵ su degëp sehëb behej huk anon nama. ¹⁵ Alam pin sën denedo ving sa agi kwaj nevo hong medenenër. Log genanër vu Kerisi-yi-alam sën ahëj neving he lo geving, nabë he kwamin nevo sir. Anutu yi semusën nyëmasën nöḵ gëp geving ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Pilemon

¹ Sa Paulus, sa nado karabus rak sën sa nanër Kerisi Yesu yi gagek rangah. Alu hil arid Timoti kevu kapiya sënë yök vu hong Pilemon sën alu ahëmin neving hong balöö nehevong Anutu yi huk loḱ ti lo. ² Alu kevu kapiya sënë vu melu he avëhnömin Apiya, gevu Arkipus sën tu Anutu yi mehö-begö-yi ving hil lo. Log alu kevu vu Yesu-yi-alam sën yam denesupin sir loḱ hong beggang lo pin ving. ³ Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonḱ hir semusemu nyëmasën nöḱ vu ham beham ayomin gëp revuh.

Pilemon Ahë Naving Mehöböp

⁴ Sa kwag nevo hong mesa najom rak in hong vu sa Anutu yoh vu buk pin nebë sahëḱ nivesa vu yi in hong. ⁵ In sa nehango galam denenër bë ahëm neving Mehöböp Yesu, bayom neya timu vu yi rot, log ahëm neving Anutu-yi-alam pin ving. ⁶ Log sa najom rak bë hil medo jevuh ti, in hil nehevong ving ggëp ti. Lob sënë rëḱ gevong bejejak ngaa nivesa vesa pin sën tu hil ngaa in Kerisi-yi-alam hil lo ni. ⁷ Arig-e, yönon! Ahëm neving Anutu-yi-alam megenelöḱ vu sir lob ayoj sepëp rak. Gesaga vo niwëëḱ vu sa ving besa kwag vesa rot.

Pilemon Geḱo Onesimus Nom Nabë Ari

⁸ Log sa bë ḱetaḱ ngaa ti vu hong. Kerisi yi mehö sa, om seyoh vu bë nanër los niwëëḱ vu hong nabë gwevonḱ nabë sënë. ⁹ Rëḱ mu su rëḱ nabë saga rë, gaḱ sëḱ nahub ḱetaḱ vu hong in alu ahëd neving hil. Yönon, sa Paulus sën sa neḱetaḱ vu hong lo! Sa atov rak, gesa nado loḱ karabus rak sën sa nanër Yesu Kerisi yi gagek rangah lo. ¹⁰ Sa ḱetaḱ vu hong nabë: Gwelë sa nalug Onesimus nivesa. In sën sa nado karabus lo, lob sehërin yi yom vu Kerisi benebë sën tu sa nalug. ¹¹ Wirekeḱ su nevong huk nivesa menelöḱ vu hong rë, gaḱ gwëbeng sënë og rëḱ gevong huk nivesa bedoḱ vu hong gesa geving.

¹² Lob sa nehevong yi yök vu hong ggök yahin, rëḱ mu sagi vong bë sa vepul sa navig len ti vër behavevonḱ yök vu hong. ¹³ Yönon, sa nado loḱ karabus rak sën sa nanër Bengö Nivesa rangah, lob sa nehevongin bë gulin yi bemedo geving sa in dok nah böm bemedo gëgin sa nivesa. ¹⁴ Rëḱ ma gesa su rëḱ gevong jeggin rë, in su genedo in bë gengogekin rë. Gaḱ mëm nabë ngo gemedo bekwam bo nabë gwevonḱ nivesa vu sa, og mëm. ¹⁵ Onesimus tah yi vër in hong dus teka, om maḱ ngaa saga verup in bë mëm rëḱ gweḱo yi nah gökin bemedo degwata geving hong. ¹⁶ Om gweḱo yi nöḱ vu hong, rëḱ mu su gwelë yi nabë hur sën tu ngaa meris mu. Gaḱ sakaḱ maya gegwëbeng og tu arim ti, om ahëm geving yi. Yönon, sahëḱ ving yi rot, rëḱ mu mëm maḱ ahëm geving yi kesuu sa, in ngo hong hur rëḱ mëm tu arim ving. ¹⁷ Genelë sa nebë alu nehebë loḱ ti in Yesu yi huk, om gwelë Onesimus nabë sa, megweḱo yi nöḱ vu hong.

¹⁸ Lob nabë vong ngaa ti paya vu hong, ma su vo loḱ hong ngaa ti wirek rë, og ggovek, getum gwebë sarëḱ dok nah in sebo dok. ¹⁹ Sengo kevu gagek sënë rak nemaḱ niröp bë, sa Paulus sengo rëḱ bo dok nah ngaa sënë nyëvewen vu hong. (Log sa su rëḱ nanër vu hong nabë sa nyëvewen ti neggëp vu hong in sën sa haḱo hong yom vu Anutu wirek lo rë.)

²⁰ Arig-e! Mehöböp yi mehö hong, om sa bë gwevonḱ ngaa nivesa vu sa. Nabë gweḱo Onesimus nöḱ vu hong los ahëm nivesa vu yi, og saga rëḱ gevong besa kwag vesa jak gesa gevong Kerisi yi huk los ayog sepëp. ²¹ Log serak ni besa kwag nevo bë rëḱ gwevonḱ noh vu gagek sën sa kevu agi. Yönon, serak

ni ggovek ya bë rëḵ gwevong pangſën rot mekesuu ngaa sën senër vu hong gwëbeng agi.

²² Log sa gagek ngwë nahën nebë: Gwero sa nyëg ayo ti begëp borot, in sa kwag nevo bë Anutu rëḵ gengo ham jomraksën, lob rëḵ bo sa vër besenök vu ham.

Gagek Ahë-nivesa-yi

²³ Log Epapras sënë nedo ḵarabus ving sa raḵ sën nenër Kerisi Yesu yi gagek rangah lo. Kwa nevo hong ving benër bë ahë nivesa in hong. ²⁴ Log sir sën he nehevong Anutu yi huk loḵ ti lo, Markus, gAristarkus, geDemas, geLukas lo, kwaj nevo hong ving bedenener. ²⁵ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu medo geving ham pin anomin.

Kapiya Sën Ya Vu Alam Hibru

Anutu Nalu Kō Gagēk Yam Vu Hil

¹ Wirek Anutu vong gāgēk vu hil kenud lo verup alam-denenēr-gāgēk-rangahsën lo avij beron ngahisekē, gerak aggata ngahisekē. ² Rēk vu buk sënē sën Buk-tamusën vongin berup lo, om Anutu nenēr gāgēk vu hil verup Nalu avi. Anutu ggooin yi rak ggovek ya bē dok nah ben begekō ngaa pin natu yi ngaa, lob semu ngaa pin los dahis rak Nalu nema ving. ³ Nalu og yik Anutu yi niwēek los nikapiik yi, beyik luho Anutu neggēp ti. Lob yi gāgēk los niwēek nevong bengaa pin sënē nedo niwēek. Revu hil mehōnon hil ngaa nipaya ya rak yō nikōk, loḱ mēm yah nedo Mehō-los-bengō Anutu nema vesa vu vavunē.

Anutu Nalu Kesuu Angēr Pin

⁴ Lob tu ala bekesuu angēr pin, in Ama nēr bē arē bōpata rot kesuu angēr pin arēj. ⁵ In Anutu su nēr vu angēr ti wirek bē:

“Sa nalug hong.

Sa haḱo hong gwēbeng” rē.

Log su nēr rak angēr ti wirek bē:

“Sēk natu Ama,

gerēk natu sa Nalug” rē.

⁶ Gaḱ mēm loḱ buk sën vong Nalu Aguu luḱ yam dob lo, og mēm nēr bē: “Anutu yi angēr pin denadudeḱ vu yi.”

⁷ Log nēr rak angēr lo bē:

“Vong beyi angēr lo deneserōg pevis nebē sang.

Gevong yi hur lo bedenekevoh ngaa nebē sën nengwah daggen lo.”

⁸ Rēk mēm nēr rak Nalu bē:

“O Anutu, getu mehō-los-bengō megenedo degwata los degwata.

Gegenesepa loḱ ngaa yohvu mu megenegin hong alam niröp.

⁹ Ahēm neving ngaa niröp pangsen,

genim nelēlin keyēsën gāgēk.

Om Anutu sën tu hong Anutu niröp lo ggooin hong rak kesuu hong alam vahi pin,

lob rikin wēl* kwa-vesasën-yi rak hong.”

¹⁰ Log nēr rak yi ggōkin bē:

“Mehōböp, ngo getung dob sënē nyēdahis,

lob nedo niwēek rot.

Geyagēk pum rak nim wēek ving.

¹¹ Yagēk los dob sënē rēk mala nama,

gaḱ hongēk ngo genedo degwata.

Kē, log yagēk los dob rēk mugeng jaḱ nabē tob siis.

¹² Lob rēk gepesu nabē sën mehōnon denepesu tob lo,

gerēk gwetung mewis nabē sën mehōnon deneröp röpröp mewis lo.

Gaḱ hong, og ngo genedo nebē saga in gemedo,

log hong buk su rēk govek na rē.”

¹³ Log Anutu su nēr rak angēr ti wirek bē:

“Genam gemedo sa nemaḱ vesa,

gesēk gevong begebakē alam sën denesis begō vu hong lo

dok na vaham gebinē” re.

¹⁴ In angēr og yik sir nebē ngaahur bedetu Anutu yi hur, bAnutu nevong sir ya in bē dedok vu alam sën geḱo sir nom lo.

2

Sën Anutu Geḱo Hil Nah Agi Og Ngaa Böpata Rot

¹ Nebë sënë, om hil najom gagek sën hil nehango ggovek lo ahon mesepa dok. In rëḱ hil nid yes yes, lob hil gevuu na. ² Wirek Anutu nër gagek la verup angër lo avij, lob gagek sënë nare niwëëk. Alam pin sën denesevök medenekeyëh gagek agi, og denetök vu nyëvewen niröp loḱ yah hir ngaa nipaya sën denevong lo. ³ Om nabë hil geruu demid vu ngaa böpata sën Anutu vong in bë geḱo hil nom vu yi lo, og hil rëḱ beya manoh nenga in ngaa nipaya nyëvewen nabë va? Rëḱ nama! In Mehöböp yö tatekin gagek semusën sënë rangah nyëmuginsën, lob alam sën denengo ggëp avi lo denër rangah vu hil bë gagek sënë yönon rot.

⁴ Log Anutu tato ving bë hir gagek sën agi og yönon. In nevo niwëëk vu sir bedenevong ngaa böp böp aggagga los ngaa niwëëk aggagga. Log nevong Anon Vabuang yi semusemu vu sir nyëmasën yoh vu yö kwa.

Yesu Tu Alad Sogek Sën Geḱo Hil Nah Vu Anutu

⁵ Anutu su tung angër in bë degegin dob ngwë sën hil nanër bë rëḱ berup vu tamusën agi rë gema. ⁶ In mehöti nër gagek meneggëp loḱ len ti loḱ Anutu-yi-ḱapiya bë:

“Mehönon og maḱ sir va, om sën kwam nevo sir-ë?

Gemehönon og sir va, in sën genegin sir lo?

⁷ Ngo genevong mehönon besir mahen, gangër denekesuu sir dus teka mu, loḱ mëm genevong bedenetu alam-los-bengöj gelos arëj böpata kesuu angër.

⁸ Gegetung ngaa pin ggevek vahaj gebinë in degegin.”

Om nabë Anutu tung ngaa pin ggevek vahaj yönon, og su ggulin ngaa ti in sir rë. Eë, gwëbeng og yö nahën gehil su halë bë mehönon denegin ngaa pin rë. ⁹ Gaḱ mëm hil halë Yesu bë tu mahen raḱ gangër dekesuu yi dus teka loḱ sën dahun yi mekerë vanë mediik lo, loḱ gwëbeng og tu Mehö-los-bengö barë böpata rot. Lob yik Anutu yi semusën sënë sën vong vu hil nyëmasën lo bë: Nalu nadiik dok nah mehönon pin bej. ¹⁰ Anutu yö tung ngaa pin gedegwaj yi. Log vongin bë geḱo nalu lo ngahiseḱë denah demedo nivesa los vunek vunek yagek yi geving yi. Nebë saga, om sën vong beYesu ḱo vanë, lob vanë sënë vong betu hil mehö muginsën beyi timu yoh vu bë geḱo hil nah. Lob ngaa sën Anutu vong agi og nivesa rot. ¹¹ In mehö sën nevong balam denetu alam nij röp lo losho alam sën yö vong bedenetu alam nij röp lo, sir pin degwaj timu. Om sën su ni nemum in sir rë, gaḱ nenër sir bë ari lo. ¹² Nër bë:

“O Anutu, sëḱ nanër arëm rangah vu arig lo.

Gesëḱ gevong raro megaḱo arëm jaḱ dok sa alam vuheng.”

¹³ Log nër ggökin bë:

“Sëḱ ayog na timu vu yi.”

Log nër ggökin ving bë:

“Gwelë! He los hurmahen sën Anutu vo vu sa lo nado loḱ ti.”

Yesu Tu Mehönon Sogek Raḱ In Bë Dok Vu Hil

¹⁴ Hurmahen pin sir mehönon neggëp ti, lob yik Yesu tu mehönon raḱ ving benij neggëp ti. Vong nebë sënë in bë nadiik bebasap Satan, mehö sën nevong bemehönon denediik lo. ¹⁵ Mehönon deneggöneng in diiksën, lob ggönengsën nejom sir ahon yoh vu buk pin sën denedo dob lo, om Yesu diik in bë geḱo sir vër in ggönengsën sënë. ¹⁶ Yönon rot, su yam in bë dok vu angër rë, gaḱ yam in bë dok vu Abraham yi mewis.

¹⁷ Lob yik aggata timu neggëp, om sën sepa loḵ metu mehōnon raḵ, lob ni los vongŋŋaa pin los dahis nebë ari lo. Nebë saga in bë natu alam-neḵo-seriveng-yusekë nivesa ti bekwa gevongin yi alam megevong Anutu yi huk niröp, in bo doḵ nah mehōnon hirŋŋaa nipaya nyëvewen gesu gëp vu sir. ¹⁸ In yō neḵo vanë raḵ seggisën aggagga pin sën netōḵ vu yi lo, om yō yoh vu bë doḵ vu alam sën seggisën netōḵ vu sir lo geving.

3

Yesu Arë Böp Kesuu Moses

¹ Arig vabuung lo, Anutu sën nedo yaḡek lo ggooin ham raḵ tu yi alam. Om ham kwamin bo Yesu nivesa in hil sinarë los hil alam-deneḵo-seriveng hir yusekë yi, lob hil nehevong ving yi benanër arë rangah. ² Anutu tung yi huk sënë loḵ nema, lob nesepa loḵ Anutu aye menevong yoh vu, nebë sën Moses nevong wirek menegin Anutu-yi-alam Israel pin los dahis lo. ³ Rëḵ Anutu kwa vo bë Yesu yoh vu bë geḵo arë böpata kesuu Moses arë. In mehō sën nelev beggang lo arë böp kesuu beggang. ⁴ In hil nehalë beggang ti nedo, og hil narak ni bë mehōti lev, log hil narakŋŋaa pin sën nedo-ë ni ving nebë saga bë mehōti netung, lob mehō saga og yik Anutu. ⁵ Yōnon, Moses tu Anutu yi hur, lob nesepa loḵ aye niröp menevong huk in yi alam. Nenër gageḵ raḵŋŋaa pin sën Anutu rëḵ tato nam rangah vu hil lo. ⁶ Rëḵ Kerisi og Anutu Nalu, om sepa loḵ Ama aye niröp. Tu ala menegin Anutu-yi-alam, om nabë hil ayod na timu vu yi niwëëḵ jaḵ buk, bekwad vesa geḡegin yi, og hil atu Anutu-yi-alam ving yōnon.

Alam Sën Denekeyëh Anutu Aye Lo Og Su Rëḵ Desewah Rë

⁷ Om hil gango Anon Vabuung yi gageḵ sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë:

“Pehi sënë nabë ham gwengo Anutu aye,

⁸ og ham su ayomin niwëëḵ pangsën

nabë sën wirek alam Israel devong

loḵ buk sën deḵo sir raḵ medekeyëh sayeg lo,

log ayoj niwëëḵ bedeseggi sa loḵ nyëḡ-yumeris wirek lo.

⁹ Vu sagu og ham ḵenumin lo delëŋŋaa pin sën sa nehevong lo

yoh vu nḡebek mehōdahis luu,

rëḵ ma geyö deseggi sa rot.

¹⁰ Lob sahëḡ sengën raḵ vu sir lob senër bë,

‘Ayoj nevu ŋŋaa niröp ya yoh vu buk pin,

gesu kwaj nevo sa aggata medenesepa loḵ rë.’

¹¹ Om sën sahëḡ sengën pangsën mesenër yōnon venuh bë,

‘Su rëḵ dedoḵ nam sa nyëḡ-sewahsën-yi rë,

gaḵ rëḵ nama verōḵ yi.’ ”

Hil Gegin Hil Nivesa, Gaḵ Hil Su Ḳeyëh Anutu Aye Nabë Alam Israel

¹² Om arig lo, ham gwegin ham nivesa. In ham ti rëḵ ayo nipaya jaḵ gesu gevong geving rë, lob geruu demi vu Anutu sën mala-tumsën degwa lo. ¹³ Om ham medo mebo horek vu ham vewen vewen jaḵ buk mebër kwamin noh vu buk pin sën hil nado agi, in rëḵŋŋaa nipaya tetuhin ham ti lob ḡerin ayo beniwëëḵ jaḵ. ¹⁴ Gaḵ nabë hil ngo ayod na timu vu Kerisi niwëëḵ bemedo rot benadiik na, og mēm hil rëḵ ana medo nivesa geving yi gëp yi nyëḡ. ¹⁵ Hil arak ni bë gageḵ sënë yō nahën neggëp bë:

“Pehi sënë nabë ham gwengo Anutu aye,

og ham su ayomin niwëëḵ pangsën

nabë sën wirek alam Israel devong loḵ buk sën deḵo sir raḵ medekeyëh sayeg lo.”

¹⁶ Om maḵ alam tena denḵo Anutu aye wirek rëḵ deḵo sir raḵ medekeyëh aye? Gaḵ yik alam pin sën Moses li sir vu Ejep medeyam lo! ¹⁷ Log maḵ Anutu ahë sengën vu alam tena yoh vu ngebek mehödahis luu-a? Gaḵ yik alam sën denevong ngaa nipaya lob denediik benij hel to neggëp aggatata loḵ nyëg-yumeris lo.

¹⁸ Log maḵ Anutu nër vu alam tena genër yönon venuh bë su rëḵ dedoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi rë? Gaḵ yik alam Israel sën dekeyëh yi gagek wirek lo. ¹⁹ Nebë saga om hil arak ni bë su ayoj neya timu vu yi rë, om sën su deyoh vu bë rëḵ dedoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi rë.

4

Anutu Yi Alam Hir Sewahsën

¹ Anutu joo gagek vorot benahën neggëp bë hil adoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi. Om hil gegin hil nivesa in hil ti rëḵ noh paya besu rëḵ doḵ na rë. ² In hil hango Bengö Nivesa ving nebë sën alam Israel denḵo wirek lo. Rëḵ Bengö Nivesa sën denḵo lo su neloḵ vu sir rë, in denenḵo meris mu gesu denevong ving rë. ³ Gaḵ hil sën hil ayod neya timu vu yi lo, hil rëḵ adoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi. In wirek og Anutu nër bë:

“Sahëg sengën pangsen mesenër yönon venuh bë
su rëḵ dedoḵ na sa nyëg-sewahsën-yi rë, gerëḵ nama veröḵ yi.”

Rëḵ Anutu yi huk ggovek ya loḵ buk sën semu dob lo, ⁴ nebë sën nër raḵ buk nemadvahi-bevidek-luu loḵ yi kapiya len ti meneggëp lo bë, “Anutu semu yi huk pin beggovek ya gesewah loḵ buk netu nemadvahi-bevidek-luu.” ⁵ Rëḵ gagek sagi lo nër bë, “Su rëḵ dedoḵ na sa nyëg-sewahsën-yi rë, gaḵ rëḵ nama veröḵ yi.” ⁶ Gagek sënë neggëp vorot bë alam la rëḵ dedoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi, rëḵ ma galam sën denḵo Bengö Nivesa wirek lo denekeyëh gagek, om su rëḵ dedoḵ na rë.

⁷ Loḵ tum yam beyam lob Anutu ggooïn buk ngwë raḵ ggökin benër bë ‘yik pehi sënë’ verup Davit avi loḵ gagek sën hil anër agi lo bë:

“Yik pehi sënë, nabë ham gwengö Anutu aye,
og ham su ayomin niwëek pangsen.”

⁸ Yönon, bë Anutu kwa bo dob Yudea sën Yosua li sir meya denedo lok lo, benanër jak nabë yik yi nyëg-sewahsën-yi saga, og su rëḵ nanër buk ngwë vu tamusen gökin rë, gaḵ rëḵ nama. ⁹ Om hil arak ni bë nyëg-sewahsën-yi ti nahën neggëp vu Anutu-yi-alam, nebë sën yik tahu raḵ Buk-sewahsën-yi* vu hil agi. ¹⁰ Gaḵ bë hil aloḵ ya Anutu yi nyëg-sewahsën-yi, og yik hil huk ggovek ya saga, gehil rëḵ sewah nabë sën wirek Anutu semu yi huk ya gesewah lo. ¹¹ Om hil gevong huk niwëek rot in hil adoḵ na nyëg-sewahsën-yi sënë. In hil ti rëḵ sepa doḵ alam sënë mekeyëh gagek nabë sir lob bës bemala nama. ¹² Anutu yi gagek nebë ngaa mala vesa belos niwëek. Nevu rot bekesuu paëp-yu-anil sën nevu vahi vahi lo. Lob negelu mehönön ayoj benegwang ya ayoj peggo rot beyoh vu bë gelov kenuj in navij gegelov sekëj pedus in sekëj peggo, log neseggi ngaa sën hil kwad nevo lok ayod lo pin. ¹³ Yönon, Anutu tung ngaa pin, om ngaa ti su yoh vu bë bun yi in yi rë, gaḵ ngaa pin netatekin yi genedo rangah ggëp Anutu mala, om hil rëḵ tatekin hil gagek pin rangah vu yi geving.

Anutu Tung Yesu Tu Alam-deneḵo-seriveng Alaj

¹⁴ Lob hil ggev böp ti nedo. Yik alam-deneḵo-seriveng pin alaj, lob raḵ beya meloḵ ya yagek. Yik Yesu sën Anutu Nalu lo, om hil ngo ayod na timu vu yi rot nabë sën hil anër vorot lo. ¹⁵ In hil mehö-neḵo-seriveng sagi raḵ ngaa pin

sën neseggi hil lo ni, in ngaa pin saga tök vu yi ggovek ya beseggi yi. Rëk bë vong ngaa nipaya ti rë, om sën kwa paya in hil in rak ni bë hil su nid wëek nebë yi rë. ¹⁶ Nebë saga om hil ana dus jak meketag vu Anutu sën nesemu hil lo gehil su agöneng, in hil arak ni bë kwa nevingin hil berëk dok vu hil dok buk sën hil su ayoh vu bë bare niwëek in seggisën rë lo.

5

Mehö-neko-seriveng Yesu Yoh Vu Bë Gëko Hil Nah

¹ Mehönon sën detu alam-deneko-seriveng hir ggev böp lo pin, og hir huk bë degero mehönon hir gagek vu Anutu. Denetung ngaa sën mehönon denevong vu Anutu los kwaj vesa lo tu seriveng vu yi. Log denevesi seriveng sën mehönon denevong lok yah hir ngaa nipaya lo vu yi ving. ² Om sën deyoh vu bë kwaj gevongin alam sën kwaj ma lo, galam sën denevuu Anutu yi aggata ya lo. In derak ni bë yik sir og nij wëek ma ving nebë sir, om ngaa nipaya yoh vu bë kepë sir geving. ³ Nebë saga om sën denevesi seriveng in bë dahun alam hir ngaa nipaya na, gehej geving. ⁴ Om mehöti su yö neko yi rak meneggoin yi rak bë gevong huk sënë rë. Gak Anutu yö neggoin yi rak nebë sën ggooin Aaron rak wirek lo.

⁵ Lob yik Kerisi nebë saga ving. Su yö ggooin yi rak tu mehö-neko-seriveng rë, gak Anutu ggooin yi rak in bë gevong huk sënë, lob nër vu yi bë:

“Sa nalug hong.

Sa hako hong gwëbeng.”

⁶ Log nër lok len ngwë bë:

“Getu mehö-geneko-seriveng degwata los degwata yoh vu Melkisedek.”

⁷ Wirek Yesu tu mehönon menedo dob, og vu buk saga nejom rak meneke-tag vu Anutu. Nesu vu Mehö sën yoh vu bë gëko yi vër in diiksën lo, rot bemala ruk nekeseh. Dahun yi rot beggurek Anutu babu, lob Anutu bë nenga vu aye. ⁸ Yesu og Anutu Nalu yi, rëk neko vanë in bë vanë sënë barah yi verök besepa dok Anutu aye. ⁹ Om sën tu mehö yohvu yönon, log mëm ko alam pin sën denesepa lok aye lo yah vu Anutu berëk demedo geving yi degwata los degwata. ¹⁰ Lob Anutu ggooin yi rak betung ggev böp rak yi benër yi bë alam-neko-seriveng alaj yoh vu Melkisedek.

Hil Su Gevong Ngaa Nabë Hurmahen Nikök

¹¹ Melkisedek yi gagek ngahisekë neggëp, lob he bë nanër vu ham, rëk gwëbeng ham ayomin dahis rak gesu ham yoh vu bë natök jak rë. Om sën he nehevong huk böp in bë tatekin gagek sënë degwa vu ham. ¹² Buk ggovek beyoh vu bë ham natu tatovaha, rëk ma geham nahën neraç vu in kwa. Om mehöti mak rëk nök tahu ham gökin dok Anutu yi gagek degwa muginsën sën sepëp lo rë. In ham su yoh vu bë gwa nos niwëek rë, gak ham yoh vu bë nanum rur mu.

¹³ Lob hil arak ni bë alam sën denenum rur mu lo, og sir hurmahen nij kök besu deyoh vu bë dega nos niwëek rë. Yik sa peggirin rak gagek degwa böp böp sën netatekin bë hil natu alam yohvu lo. ¹⁴ Gak nos niwëek og alam sën sir böp neraç ggovek lo yö hir nos. Alam nebë sënë og medo mekwaj nevong huk in gagek los degwa rak buk bedeneseggi ngaa pin niröp medenerak ni bë nivesa genipaya.

6

Hil Gevong Geving Bemedo Nid Wëek

¹ Nebë saga, om hil gevuu gagek sepëp sën hil anër rak Kerisi lo na benök gëp, gehil adoḵ na gagek degwa böp böp nabë sën alam böp los kwaj lo. Hil su medo mekwad bo nah gagek sepëp sën hil nanër bë hil gevuu ngaa wirek hen na gagërin hil nah vu Anutu lo.

² Log hil su medo mekwad bo nah sën hil naripek bël lo, los sën hil nehebë nemad jak alam lo. Gehil su nanër gökin nabë alam-diiḵsën rëḵ dekedi jak nah gökin, genabë mehönön rëḵ degeḵo nyëvewen doḵ nah hir ngaa nipaya degwata los degwata. In ngaa pin sagak ham rak ni vorot. ³ Om nabë Anutu mëm yö kwa bo, og hil rëḵ adoḵ ana gagek mewis. ⁴ Alam la detök vu Anutu yi rangah ggovek ya, gederak semusemu sën Anutu vong yam vu yagek nyëmasën lo ni ggovek ya. BANon Vabuung nedo loḵ sir ggovek ya. ⁵ Dengo Anutu yi gagek bederak ni nivesa rot, gedelë ngaa niwëëk nebë ngaa niwëëk sën rëḵ berup doḵ Anutu-yi-nyëḡ vu tamusën lo ggovek ya. ⁶ Rëḵ mu nabë dekehe sir in Anutu, og aggata ngwë su neggëp in bë depekwë sir nom gökin rë. Gaḵ ngaa sënë og nebë sën denesis Anutu Nalu rak yah kelepeḵo* ggökin. Derekö yi rak yah ggökin balam denenër pelë rak yi. ⁷ Yönon, nabë hob geto buk ngahiseḵë beduḵ na dob len ti benos ngis anon nivesa doḵ dob saga bedoḵ vu alam sën denevaroh loḵ lo, og yik hil nanër nabë Anutu vong semusemu vu dob len ti saga. ⁸ Rëḵ mu nabë vos los ngaa niggin aggagga mu nakip doḵ, og dob nipaya, om hil nid dëlin, gemaḵ hil nanër vu Anutu nabë tebë benengwah ga.

⁹ Arig lo, gwëbeng senër gagek maggin sënë yöḵ vu ham. Rëḵ mu he rak ni rot bë ham su rëḵ malamin nama nabë saga rë, gaḵ ham nesepa loḵ Anutu, om rëḵ geḵo ham nah vu yi. ¹⁰ In Anutu og su mehö nipaya rë, om su rëḵ kwa birek in huk sën ham nevong lo rë. Yönon, su rëḵ kwa birek in sën ham ahëmin neving yi beneloḵ vu yi alam wirek lo rë. Geham nahën medo nevong nebë sagi ving.

¹¹ Lob he ahëmin ving rot bë ham pin nimin wëëk megwevong nabë saga, beham gwevong geving niwëëk bemedo mebo kwamin in Anutu geḵo ham nah. Ham gwevong nabë sënë rot beham nadiiḵ na los. ¹² Ham su nimin tebö jak. Gaḵ ham sepa doḵ alam sën ayoj neya timu vu Kerisi niwëëk gesu nij tebö neraḵ pevis rë lo vahaj. In alam nebë sënë og rëḵ degeḵo semusën pin sën Anutu nër wirek bë rëḵ bo vu nalu lo lo.

Hil Gevong Geving Anutu Yi Gagek Sën Joo Lo Niwëëk

¹³ Anutu joo gagek vu Abraham wirek, rëḵ mehöti su böpata kesuu yi in bë nanër yönon getato nema na vavunë jak arë rë. Om sën nër yönon getato nema ya vavunë rak yö arë. ¹⁴ Nër bë, “Sëḵ gevong semusën böpata vu hong yönon rot, gesëḵ gevong behong mewis ngahijsekë doḵ rot.”

¹⁵ Lob Abraham yö medo nevo kwa in gesu ni tebö neraḵ pevis rë. Loḵ mëm lë ganon rak yoh vu sën Anutu nër wirek bë rëḵ bo vu yi lo. ¹⁶ Nabë mehönön degevongin nabë degadu hir gagek nabë yönon, og denenër mehöböp sën kesuu sir lo arë ving gedenetato nemaj ya vavunë. Lob mehöti sën nevong bë agi, og alam denevong ving bë nenër gagek yönon lob ayej nema. ¹⁷ Lob yik Anutu vong nebë saga ving. Vongin bë tato vu alam sën joo gagek vorot vu sir bë rëḵ semu sir lo nabë su yoh vu bë rëḵ geḵo yi gagek sënë seggi rë. Om yö nër arë getato nema ya vavunë. ¹⁸ In Anutu su rëḵ pekwë arë los yi gagek rë, gaḵ yö rëḵ gëp degwata los degwata. Om nër luho loḵ ti in bë tato nabë su netetuhin rë. Om sënë rëḵ bo niwëëk doḵ hil sën hil veyä bayam vu Anutu in bë gegin hil lo ayod. Lob hil medo mekwad bo ngaa sën Anutu nër vu hil bë rëḵ bo vu hil lo. ¹⁹ Om hil kwad bo Anutu yi gagek semusën saga rot, in najom hil ayod ahon bengoo doḵ niwëëk nabë sën yaḡ nesoo loḵ anka besu neggee

rë lo. In vong bë anka sënë nedo loḵ tob ading sën nare loḵ dub-vabuung-böp ayo beneruu hil lo demi, betato bë hil ayoh vu bë adok na nyëg vabuung sogek. ²⁰ Lob Yesu loḵ yah hil bed bemugin meloḵ ya nyëg vabuung sogek saga betu alam-deneḵo-seriveng pin hir yuseḵë nebë Melkisedek menedo degwata los degwata.

7

¹ In Melkisedek sënëḵ alam Salem hir Mehö-los-bengö yi, gAnutu vavunë yi mehö-neḵo-seriveng. Wirek Abraham ya begö besis alam-los-bengöj geyah to beggang, loḵ Melkisedek toḵ vu yi loḵ aggata lob jom raḵ vu Anutu bë semu Abraham. ² Lob Abraham vasuh kupeḵ pin ya yu nemadluho bevo yu ti vu Melkisedek. Hil pekwë arë Melkisedek sënë doḵ ayed nabë ‘mehö-yohvu-los-bengö’ ga, ‘alam Salem hir mehö-los-bengö’ ving. Sënë degwa nebë ‘mehö-ayo-revuhsën-los-bengö’. ³ Ama lu ata arëj su neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya sënë rë, gedegwa ma ving. Su nër buk sën ata ḵo yi to lo tato rë, gesu nër buk sën diiḵ lo rë, gaḵ yik nebë Anutu Nalu in tu mehö-neḵo-seriveng bevong bë nedo degwata los degwata. ⁴ Om ham kwamin bo nabë: Melkisedek sënë og maḵ yi böpata rot, in hil dobahë Abraham vasuh kupeḵ lu ngaa nivesa vesa sën ya begö meḵo lo ya yu nemadluho, bevo yu ti sën netu nemadluho lo vu Melkisedek.

⁵ Log alam Israel denevasuh hir ngaa pin ya yu nemadluho nebë saga, lob horek neggëp bë Levi* yi mewis lo, sën detu alam-deneḵo-seriveng lo, og deyoh vu bë dejuh yu ti in degetung seriveng jaḵ teka gela natu hir nos. Alam Israel og yik sir degwa ti in depum raḵ Abraham timu, lob sën deneḵo seriveng vu sir agi, og sënëḵ su denevong paya rë. ⁶ Rëḵ mu Melkisedek, og su yi degwa vu sir rë, rëḵ neḵo Abraham yi ngaa sën netu nemadluho lo. Lob Melkisedek sënë jom raḵ in mehö sën Anutu joo gageḵ vorot meneggëp vu yi bë rëḵ semu yi lo. ⁷ Lob hil arak ni bë mehö sën nesemu gageḵ vu Anutu in mehö ngwë lo, og kesuu mehö ngwë saga.

⁸ Lob alam* Levi* sën deneḵo ngaa sën netu nemadluho vu hir alam lo, og yik sir mehönon sën rëḵ denadiiḵ. Gaḵ Melkisedek, og ḵo ngaa sën netu nemadluho lo ving, rëḵ gageḵ su neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë diiḵ rë, om sënë vong bë nedo mala-tumsën. ⁹ Nebë saga, om hil ayoh vu bë nanër nabë: Levi* yi mehö sën neruh ngaa sën netu yu nemadluho lo, rëḵ mu yi og vo yö yi ngaa sën netu yu nemadluho lo vu Melkisedek ving. In Melkisedek ḵo Abraham yi ngaa sën netu yu nemadluho lo ¹⁰ loḵ buk sën Melkisedek toḵ vu Abraham loḵ aggata. Lob loḵ buk saga og Levi* nahën loḵ nare tava navi.

Alam Deneḵo Seriveng Mewis Deloḵ Yah Mugeng Bej

¹¹ In Anutu tung Levi* yi mewis detu alam-deneḵo-seriveng bedenener Horek vu hil medenero. Nebë saga, om nabë hir huk sën agi yoh vu bë gevong behil natu alam yohvu, og yik ggovek. Rëḵ ma gesu yoh vu rë, om sën Anutu vong bemehö-neḵo-seriveng mewis ngwë verup tamusën. Rëḵ mehö sënë og su yoh vu Levi* yi mewis Aaron rë, gaḵ yoh vu Melkisedek. ¹² Kë, mehö-neḵo-seriveng mewis ti yööhu verup loḵ yah mugeng lo bej, om saga nër bë Horek mewis yööhu doḵ nah horek mugeng lo bej geving. ¹³ Lob Mehö sën Anutu nër gageḵ raḵ yi agi, og yi yö vu degwa ngwë, gaḵ yi alam og sir ti su tu mehö-neḵo-seriveng wirek rë gema. ¹⁴ In hil arak ni bë hil Mehöböp verup loḵ Yuda yi mewis, rëḵ Moses su nër bë alam Yuda denatu alam-deneḵo-seriveng rë.

Yesu Og Yi Mehö-neḵo-seriveng Degwata Nebë Melkisedek

¹⁵ Log hil mehö-neḵo-seriveng ngwë verup, beluhu Melkisedek neggëp ti. Lob sënë mëm tateḵin mehö-neḵo-seriveng mewis yööhu sënë degwa vu hil

beneggëp rangah rot. ¹⁶ In mehö sënë su tu mehö-neko-seriveng loḵ Levi* yi mewis yoh vu horek sën deneggooïn Levi* yi mewis mu raḵ medenetu alam-deneḵo-seriveng lo rë. Rëḵ niwëëḵ neggëp vu yi berëḵ medo mala-tumsën degwata los degwata, om sën sënë vong betu mehö-neḵo-seriveng. ¹⁷ In Anutu nër raḵ yi bë:

“Genatu mehö-gweko-seriveng degwata los degwata noh vu Melkisedek.”

¹⁸ Lob Anutu vo Horek wirek hen vër raḵ gageḵ saga. In Horek sën nër bë alam* Levi* mu denatu alam-deneḵo-seriveng lo, og niwëëḵ ma besu yoh vu bë doḵ vu hil rë. ¹⁹ In Horek su yoh vu bë gevong bemehöti natu mehö yohvu rë. Om sën Anutu tateḵin aggata ngwë benivesa rot kesuu Horek. Lob hil ayoh vu bë rëḵ anoh aggata sënë bana dus jaḵ vu Anutu.

²⁰ Lob Anutu su ggooin Yesu sënë rak tu mehö-neko-seriveng meris mu rë, gaḵ tato nema ya vavunë menër bë rëḵ natu mehö-neḵo-seriveng yönon. Alam-deneḵo-seriveng wirek hen, og mehöti su tato nema ya vavunë menër raḵ sir bë denatu alam-deneḵo-seriveng yönon rë. ²¹ Rëḵ Anutu yö ti nër yönon vavunë, log ggooin Yesu raḵ tu mehö-neḵo-seriveng, log nër vu yi bë:

“Mehöböp nër yönon vavunë ggovek ya, om su yoh vu bë rëḵ pamook yi gageḵ rë.

Gaḵ genatu mehö-neḵo-seriveng degwata los degwata.”

²² Om hil ajaḵ ni nabë gageḵ mewis sën Anutu joo lo, og nivesa rot bekesuu gageḵ wirek hen, lob vong Yesu yam in tato nabë rëḵ anon jaḵ yönon. ²³ Wirek og alam ngahiseḵë detu alam-deneḵo-seriveng. In denediḵ gesu denedo degwata rë. ²⁴ Gaḵ Yesu tu mehö-neḵo-seriveng, lob su mehö ngwë yoh vu bë rëḵ doḵ nah ben rë, in yö rëḵ medo degwata los degwata. ²⁵ Om yö yoh vu bë rëḵ geḵo alam pin sën denesëpa loḵ yi in bë denah vu Anutu lo nah, bedemedo degwata los degwata. In yi yö nedo mala-tumsën degwata beneketag vu Anutu bë doḵ vu sir.

Mehö-neḵo-seriveng Yesu Yoh Vu Rot Bë Doḵ Vu Hil

²⁶ Mehö-neḵo-seriveng nebë sënë yoh vu rot bë doḵ vu hil, in yi mehö vabuung gesu ngaa nipaya ti neggëp vu yi rë. Gaḵ yi mehö niveseek anon, benejom yi ahon in alam nij paya. Log tu ala bekesuu ngaa pin vu yaḵek.

²⁷ Alam-deneḵo-seriveng hir ggev og hir huk bë debesi seriveng noh vu buk. Lob denevesi seriveng ngwë muḵin in bë kevoh yö hir ngaa nipaya na rë, loḵ mëm denevesi sën kevoh alam hir ngaa nipaya na lo tamu. Gaḵ Yesu og su nevong nebë sënë rë. Gaḵ yik yö tung yi tu seriveng vu Anutu yik beron timu beggoveḵ ya. ²⁸ Gageḵ neggëp loḵ Horek bë degooïn alam jaḵ medenatu alam-deneḵo-seriveng hir yuseḵë, rëḵ alam sënë og su deyoh vu bë debare nij wëëḵ rë. Rëḵ gageḵ sën Anutu nër genër yönon vavunë lo verup tamusën beggooin Nalu raḵ tu mehö-neḵo-seriveng yuseḵë böp, beyi mehö yohvu los dahis benedo nebë saga degwata los degwata.

8

Yesu Tu Mehö-neḵo-seriveng Böp Loḵ Dub-vabuung Vu Yaḵek

¹ Gageḵ sën hil anër agi degwa nebë hil alam-deneḵo-seriveng alaj böp nebë sënë nedo, berak nedo sëa ggëp Mehö-los-bengö-ggöksën nema vesa vu yaḵek. ² Negin Anutu yi dub vabuung vu yaḵek sën mëm dub-supinsën-yi soḵek lo. Mehönon su delev sënë rak nemaj rë, gaḵ Mehöböp yö lev. ³ Deneggooïn alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp pin raḵ in bë degeḵo seriveng aggagga bedeketung na vu Anutu. Om yik Yesu geḵo seriveng ti geving megetung

nabë saga. ⁴ Bë medo dob, og su rëk natu mehö-neko-seriveng rë. In alam-deneko-seriveng lo, denedo vorot bedenetung seriveng aggagga vu Anutu yoh vu sën Horek nenër lo. ⁵ Denevong huk loḵ dub-vabuung-böp sagi, rëk yik sënëḵ dub-vabuung sogek sën nedo yagek lo kenu los tahutahu mu. Yik nebë sën Anutu nër vu Moses wirek bë dey dub sël lo lob nër vu bë, “Gwelë megwero in gedev ngaa pin noh vu kenu sën sa tato vu hong ggëp kedu agi.” ⁶ Rëk mëm Kerisi ko huk böpata rot kesuu alam-deneko-seriveng pin hir huk. In Anutu joo gagek mewis nivesa rot kesuu gagek wirek hen, lob Yesu nare vuheng atov menevong banon rak. Lob gagek mewis sënë degwa neggëp vu Anutu yi gagek semusën nivesa anon sën kesuu gagek semusën mugeng lo.

Gagek Mewis Kesuu Gagek Mugeng

⁷ Bë gagek sën Anutu joo muginsën lo yoh vu, og Anutu su rëk najoo gagek ngwë nam gökin geving rë. ⁸ Rëk Anutu lë mehönon hir ngaa nipaya lob nër bë:

“Mehöböp nër bë,

‘Ham gwengo rë!

Buk ti rëk berup

lob sëḵ najoo gagek mewis
vu alam Israel los alam Yuda.

⁹ Gagek mewis sënë su rëk nabë
gagek sën sejo vu kenuj lo wirek lo rë.

Wirek sejo gagek saga,
log sejom loḵ nemaj ggëp Ejep
besa heli sir yom.

Rëḵ su denesepa loḵ sa gagek
sën sejo vu sir lo rë,
lob sa heruu demiḡ vu sir.’

Mehöböp nër bë sënë.

¹⁰ Loḵ Mehöböp nër ggökin bë,
‘Buk sën sa heruu demiḡ vu sir agi govek na rë,
loḵ saḵ najoo gagek ngwë vu alam Israel gökin nabë:

Sëḵ getung sa horek pin doḵ kwaj
gesëḵ kevu doḵ na ayoj,

log sëḵ natu hir Anutu
gedenatu salam.

¹¹ Log alam pin su rëḵ detahu hir mehö ngwë los arij lo
bedenanër nabë, “Gejaḵ Mehöböp ni” rë!

Gaḵ vu buk sënë,
og hurmahen galam böp besir pin
yö rëḵ dejaḵ sa nig.

¹² In sëḵ kwag pesivin sir
bekevoh hir ngaa nipaya na,
lob sa su rëḵ kwag bo ngaa nipaya
sën devong lo nah gökin rë.’ ”

¹³ Sën nër bë gagek mewis lo, lob saga tato bë gagek muginsën mugeng rak. Om ngaa sën netu mugeng rak lo, og yik medo buk dus teka mu log vongin nama na veröḵ yi.

9

Wirek Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Denetung Köḵ Tu Seriveng

¹ Gagek sën Anutu joo muginsën lo, og nër horek la sepa ving betatekin aggata vu alam Israel in bë desepa dok medegetung seriveng los denajom jak lu ngaa. Log tatekin dub-vabuung sën dedev bemedo vu dob lo ving. ² Lob delev dub-vabuung sël ti bayo luu. Lob detung ram sën nema nemadvahi-bevidek-luu lo ti getevor ti, gebrët sën nedo loḵ Anutu mala lo, benedo loḵ ayo muginsën. Lob denenër ayo ti sënë bë ayo vabuung. ³ Bedelah tob böpata ruu, log denenër ayo ngwë sën netu luu yah tob demi lo bë mëm ayo vabuung soḡek rot. ⁴ Lob desemu jepö sën denevesi kabang rak baru reggu nivesa ya neyoh vu dub ayo lo rak goor. Bedetung los gagek-joosën-yi yi keröng loḵ ayo sënë. Depeka goor rak keröng sënë navi pin, gemana* nedo loḵ dëg goor menedo loḵ keröng sënë ayo. Log Aaron yi atoheng sën ggol loḵ wirek lo los gelöng petes luu sën Anutu kevu Horek rak neggëp lo, neggëp loḵ keröng sënë ayo ving. ⁵ Angër kënu luu denare rak keröng sënë vavunë, benetahu bë Anutu los nikapiik nedo loḵ ayo vabuung sënë. Luho banisej kebu rak sëa sën denekeseh köḵ rak yoh vu ta in kevoh alam Israel hir ngaa nipaya na lo. Kë! Om maam yik ggovek saga, gesa su yoh vu bë rëḵ natevin ngaa pin sënë betatekin degwa rë. ⁶ Desemu ngaa pin nebë sënë, log alam-deneḵo-seriveng deneloḵ ya dub-vabuung sël sënë ayo ngwë muginsën yoh vu buk pin bedenevong huk loḵ. ⁷ Gaḵ mëm ayo ngwë sën netu luu lo, og alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yö timu neloḵ ya ayo beron ti ti neyoh vu ngebek pin. Neḵo seriveng nikök beya netetëhin rak sëa in bë kevoh yö yi ngaa nipaya na, gekevoh alam Israel pin hir ngaa nipaya sën devong rëḵ su kwaj nevo rë lo na geving. ⁸ Anon Vabuung tato vu hil rak sënë nebë: Nabë nahën denegevong huk dok dub sël ayo muginsën, og hil su ayoh vu bë adok na ayo vabuung soḡek rot rë geyö rëḵ nahën. ⁹ Lob ayo muginsën netahu rak buk sën gwëbeng agi, in denesepa loḵ Horek medenetung seriveng aggagga vu Anutu loḵ ayo muginsën sënë. Rëḵ ngaa pin sënë su yoh vu bë gevong balam sën deneḵo seriveng yam lo ayoj niröp jak bedenatu alam nijvesa rë gema. ¹⁰ Horek seriveng-yi sënë, og horek rak nos los reggu gengaa numsen, gehorek aggagga rak sën ripeksën nemad lu ngaa lo. Rëḵ horek sënë og yik horek hil navid-yi mu. Rëḵ Anutu tung horek pin sënë in bë desepa dok rot bona berup dok buk sën gevong gagek mewis berup lo.

Kerisi Tung Yö Nikök Tu Seriveng

¹¹ Rëḵ gwëbeng Kerisi luḵ yam, lob tu alam-deneḵo-seriveng yusekë böp benegin ngaa mewis nivesa vesa sën gwëbeng agi. Loḵ mëm loḵ ya dub-vabuung sël soḡek sën nedo yagek bemalangeri rot bekesuu muginsën lo. Mehönon su delev dub sënë rak nemaj rë, besu ngaa-dob-yi rë. ¹² Rëḵ su ḵo memëk los burmakau maluh tuvekë nij köḵ betung tu seriveng rë. Gaḵ ḵo yö nikök beloḵ ya ayo vabuung soḡek rot vu yagek betung tu seriveng beron timu beggovek ya. Lob bago hil yah rak sënë in bë hil medo malad-tumsën degwata los degwata. ¹³ Nabë mehöti keyëh Horek beningöhek rak, og alam-deneḵo-seriveng lo deneḵo memëk los burmakau maluh nij köḵ ving vewev sën denevesi burmakau avëh menetepuv lo, bedenetetëhin rak yi in bë navi niveseek jak nah gökin gëp Anutu mala. ¹⁴ Rëḵ mu Kerisi nikök kesuu sënë in ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rë. Lob Anon Vabuung sën nedo degwata los degwata lo loḵ vu yi betung yi tu seriveng nivesa vu Anutu. Om nikök su ripek hil navid mu rë. Gaḵ sekee hil ayod peggo ving geḵo ngaa diiksën vër, gemëm hil nehevong Anutu sën mala-tumsën degwa lo yi huk.

Kerisi Nikök Vo Gadu Loḵ Gagek Mewis

¹⁵ Nebë saga, om Kerisi nedo hil los Anutu vuheng atov in bë gevong begagek mewis anon jak. Diik in bë geḵo alam nom bekevoh hir ngaa nipaya

pin sën denevong wirek loḵ buk sën gagek wirek hen yō nahën neggëp lo na. Nebë saga, om alam pin sën degengo Anutu yi köök medetamuin lo, og degeko ngaa sën Anutu nër wirek bë bo vu nalu lo lo, bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata. ¹⁶ Mehö sën nenër yi kupek lu ngaa ggelek yi alam vorot in kwa nevo bë rëḵ nadiik lo, og nekevu loḵ kapiya menejoo niwëek. Lob nabë mehö la sënë kwaj nevo bë degeko ngaa saga natu hir ngaa, og alam pin yō deḵ ni namugin nabë mehö saga lo diik ya yōnon, loḵ mëm degeko. ¹⁷ Yōnon, mehōnon nediik ggovek loḵ mëm gagek sën lo anon nerak. Gaḵ nabë mehö sën lo su diik rë geyö nahën nedo mala vesa, og yi gagek sën joo lo su anon raḵ rë geyö nahën. ¹⁸ Kë! Lob sën alam Yuda denesis reggu medenekeseh nij kök lo, yik raḵ degwa saga in bë tato nabë gagek sën Anutu joo vu sir lo anon raḵ beneloḵ vu sir. ¹⁹ Wirek Moses nër Horek yi gagek pin vu alam ggovek, loḵ mëm ko burmakau tuvek ti nikök los memëk ti nikök ving bël, log dagoo sipsip niviiis kök los vos ti nebë bigbig ris loḵ betetëhin rak kapiya-horek-yi, geraḵ alam pin ving. ²⁰ Log nër bë, “Kök sënë in bë tato nabë Anutu joo gagek vu ham.” ²¹ Log yik Moses tetëhin kök raḵ dub-vabuung sël nebë saga ving geraḵ gabum lu ngaa pin sën huk-dub-ayo-yi lo. ²² In Horek nër ngaa ngahisekë rot bë kök gevong benij veseek jaḵ, gaḵ nabë kök su keseh rë, og Anutu su nekevoh mehōnon hir ngaa nipaya ya rë.

Kerisi Yö Tung Yi Tu Seriveng In Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

²³ Yōnon, denekeseh kök nebë sënë in bë dub los yi kupek lu ngaa pin sën nedo dob agi nijveseek* jaḵ. Rëḵ mu dub sënë og dub anon sogek sën nedo yaḡek lo kenu mu. Om nabë dub anon sogek sën nedo yaḡek lo yi ngaa nijveseek jaḵ, og hil sero seriveng nivesa rot sën kesuu lo in gevong benijveseek jaḵ. ²⁴ Hil araḵ ni bë Kerisi su loḵ ya dub-vabuung sën mehōnon delev raḵ nemaj tu Anutu yi dub-vabuung kenu lo rë, gaḵ loḵ ya yaḡek niröp. Lob gwëbeng loḵ yah hil bed menare Anutu mala in bë doḵ vu hil. ²⁵ Alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp neḵo kök yoh vu ta pin in bë getung natu seriveng vu Anutu, lob neḵol meneloḵ ya dub ayo vabuung. Rëḵ sënë og su yō nikök rë. Rëḵ mu Yesu loḵ ya yaḡek betung yi tu seriveng vu Anutu beron timu, gesu vong nebë sënë ggök ggökin rë. ²⁶ Bë gevong beron ngahisekë, og rëḵ geḵo kerus beron ngahisekë rot gëp sën Anutu tung dob lo benam berup doḵ sën gwëbeng agi. Rëḵ mu ma. Gemëm gwëbeng dus raḵ bë dob nama na, lob Kerisi yik luḵ yam dob beron timu in bë getung yi natu seriveng vu Anutu in kevoh hil ngaa nipaya na. ²⁷ In mehōnon pin yik denadiik beron timu, log mëm debare nam gagek. ²⁸ Om sën Kerisi tung yi tu seriveng beron timu vu Anutu in bë kevoh hil ngahisekë hil ngaa nipaya na. Log rëḵ nom beron ngwë gökin, rëḵ mu su rëḵ nom in kevoh mehōnon hir ngaa nipaya na rë. Gaḵ nom in geḵo alam sën medo denegin yi lo medenah.

10

Seriveng Sën Wirek Lo Su Yoh Vu Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na Rë

¹ Hil nehalë Horek nebë ngaa sën rëḵ berup tamusën lo kenu mu, gaḵ su ngaa anon yōnon rë. Horek nër bë degetung seriveng gëp ti noh vu ngebek pin, rëḵ su yoh vu bë sesor alam sën denesepa loḵ lo benijvesa jaḵ rot rë. ² Gaḵ nabë Horek yoh vu bë gevong benijvesa jaḵ yōnon, og su rëḵ degetung seriveng gök gökin rë. In alam sën denesepa loḵ aggata saga lo yik sir pin nij veseek jaḵ jaḵ yik seriveng timu saga lob su rëḵ kwaj bo nah nabë ngaa

* **9:23:** Niveseek sënë nër bë detetëhin kök raḵ ngaa sënë gedejom raḵ in, in bë ngaa nipaya ti su gëp doḵ. Gaḵ natu ngaa yohvu, lob tu Anutu yi ngaa vabuung beyoh vu bë degevong Anutu yi huk jaḵ.

nipaya neggëp vu sir rë. ³ Rëk ma geseriveng sënë nevang bekwaj nevo hir ngaa nipaya neyoh vu ta ti ti lo. ⁴ Rëk burmakau maluh los memëk nij kök su yoh vu bë kevoth ngaa nipaya na rë. ⁵ Om sën Kerisi yam dob lob sepa loğ Saam sën neggëp loğ Anutu-yi-kağiya lo benër rağ Anutu bë:

“Nim lël bë su dengis reggu los degetung seriveng aggagga vu hong,
rëk mu gero navi ti in gebo vu sa.

⁶ Reggu sën denevesi los dahis rağ jepö lo,
geseriveng sën denetung in bë kevoth hir ngaa nipaya na lo,
og su ahëm neving rë.

⁷ Om sën senër gagek yoh vu sën dekevu rağ sa
meneggëp loğ hong kağiya lo bë,

‘Anutu, seyam lo!

Seyam in bë sepa doğ kwam!’ ”

⁸ Nër rağ seriveng sën denesepa loğ Horek medenetung lo mugin bë, “Nim lël bë su dengis reggu los degetung seriveng aggagga vu hong, gereggü sën denevesi los dahis rağ ya jepö lo, geseriveng sën denetung in bë kevoth hir ngaa nipaya na lo, og su ahëm neving rë.” ⁹ Loğ yom nër rağ neggëp hus bë, “Seyam lo! Seyam in bë sepa doğ kwam!” Nër gagek saga in bë tatekin nabë ngaa muginsën saga nöğ gëp, gengaa mewis doğ nah ben. ¹⁰ Yesu Kerisi sepa loğ Anutu kwa betung navi netu seriveng yik beron timu, lob sënë vong behil atu alam nid röp rağ.

Kerisi Yi Seriveng Yoh Vu Bë Kevoth Hil Ngaa Nipaya Na

¹¹ Alam-deneğo-seriveng pin denare medenevang hir huk yoh vu buk pin. Denetung seriveng yik nebë sën lo loğ yah yahin, rëk seriveng sënë su yoh vu bë kevoth ngaa nipaya na rë. ¹² Rëk Kerisi tung seriveng yik perurek timu in bë kevoth ngaa nipaya na, lob yik timu sënë venuh ya meneggëp in gëp. Vong nebë sënë ggovek, log yah meya nedo Anutu nema vesa, ¹³ beyö nedo bemedo negin in bë Anutu getung alam sën denesis begö vu yi lo degevek na vaha gebinë. ¹⁴ Alam sën nevang benij röp nerağ lo, og yik vong benijvesa rağ rot. Yik rağ seriveng perurek timu sënë, om rëk demedo nivesa degwata los degwata. ¹⁵ Lob Anon Vabuung tatekin vu hil bë gagek sënë anon rağ in nër muginsën meneggëp loğ Anutu-yi-kağiya bë:

¹⁶ “Mehöböp nër bë, ‘Buk sënë govek na rë,
loğ sağ najoo gagek mewis ngwë sënë vu sir nabë:

Sëğ getung sa horek pin doğ ayoğ,
gesëğ kevu doğ kwaj.’ ”

¹⁷ Log nër ving bë,

“Sa su rëk kwag bo hir ngaa nipaya
los ngaa sën neggëp vu sir lo gökin rë.”

¹⁸ Nebë sënë, om Anutu kevoth hil ngaa nipaya ya, gehil su rëğ getung seriveng ngwë gökin in kevoth hil ngaa nipaya na rë.

Hil Gevang Geving Anon Bana Dus Vu Anutu

¹⁹ Yesu keseh nikök in hil, om arig lo, hil ayoh vu bë adok na Anutu yi dub ayo vabuung soğek rot, gağ hil su agöneng. ²⁰ Yönon, Yesu diik rağ kelepëğ* betatekin aggata mewis vu hil behil ayoh vu bë geruu tob sën neruu dub ayo vabuung soğek rot lo gadok na. Aggata sënë og yik yö navi baggata-mala-tumsën-yi. ²¹ Yik hil alam-deneğo-seriveng yusekë böp ti nedo, benegin Anutu-yi-alam pin. ²² Tetëhin yö nikök loğ ya hil ayod in bë jevu gekevoth ngaa nipaya sën hil arak ni bë neggëp vu hil lo na. Geripek hil navid rağ bë malangeri. Nebë saga om hil ayod nidëlin ngaa kuungsën pin na, gehil ayod

na timu vu Anutu yönon behil ana dus jak yi. ²³ Hil nanër ngaa nivesa sën hil medo nehegin lo rangah gehil najom ahon bemedo. In hil arak ngaa pin sën Anutu nër bë rëk gevong vu hil lo ni bë rëk gevong yönon.

²⁴ Log hil kwad bo arid lo geving babër kwaj in desepa dok aggata-ahëvingsën-yi los degevang huk nivesa vesa. ²⁵ Gehil su nid tebö in sën hil los Kerisi-yi-alam angupin hil begalë Soda los gevong raro lu ngaa lo, nabë sën alam vahi nij tebö rak lo. Gak hil medo dok ti megadu hil vewen vewen. Kë, hil gevong nabë sënë rot in hil arak ni bë Kerisi yi buk yam dus rak.

Hil Su Geruu Demid Vu Anutu Nalu

²⁶ Nabë hil arak Kerisi yi gagek anon ni vorot, rëk hil anom kwad bo besepa dok ngaa nipaya, og seriveng ngwë su neggëp in bë kevoh hil ngaa nipaya sënë na rë. ²⁷ Gak hil rëk agöneng rot gemedo gëgin sën Anutu gengo hil gagek log getë hil dok na nengwah lo. In nengwah nikërus ata nedo in bë ga alam sën denevang ayej vu Anutu lo. ²⁸ Hil arak Moses yi Horek ni bë: Nabë mehöti keyëh, lob mehö luu ma mehö löö degelë bedenänër yi nipaya sënë rangah dok ti, og yi alam su rëk kwaj gevongin mehö sënë rë, gak rëk dengis yi menadiik. ²⁹ Nebë saga, om ham jak ni nabë mehöti sën bakë Anutu Nalu duk kebus lo, og rëk natök vu maggin böpata rot mekesuu. In Kerisi yi kök sën tato bë Anutu joo gagek mewis vu hil lo vong bemehö saga niröp rak. Rëk ma gelë kök sënë nebë ngaa meris gesu vabuung rë, benër pelë rak Anon Vabuung semusën-yi. ³⁰ Hil arak Mehö sënë ni, sën nër bë, “Vo loksën nipaya nyëvewen og sengo sa huk. Om ham naköök gesengo rëk bo nipaya nyëvewen dok nah.” Log nër ggökin ving bë, “Mehöböp yö rëk gengo yi alam hir gagek beseggi.” ³¹ Nabë Anutu sën mala-tumsën degwa lo najom hil ahon in bo ngaa nipaya nyëvewen vu hil, og hil rëk agöneng böpata rot in ngaa sënë.

Hil Gevong Geving Niwëëk Bemedo

³² Rëk mu ham kwamin bo nah buk sën ham tu Kerisi-yi-alam nyëdahis lo nabë ham alam vahi dedëginengin ham rak ngaa maggin rot beham kwerë. ³³ Denevarah ham buk la ya alam pin malaj, gedenenër gagek nipaya rak ham, gedenezis ham rak malaj. Gebuk la og ham nelok ya ving alam sën denekerë maggin nebë agi, beham los nekwerë menelok vu sir. ³⁴ In ham kwamin nevongin alam sën deneya karabus lo. Log alam la denevo ham ngaa lu ngaa vër in ham, rëk mu ham kwamin vesa menelë sir mu. In ham rak ni ggovek ya bë ham ngaanon sën kesuu ngaa-dob-yi lo, yö nahën nedo berëk medo degwata los degwata. ³⁵ Om ham su gwevu sën ham nevong ving niwëëk ata lo na, in ham rëk gweko nyëvewen nivesa böpata rot. ³⁶ Ham bare niwëëk nabë sënë in nabë ham sepa dok Anutu aye, og mëm ham rëk gweko ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë rëk gevong vu ham lo. ³⁷ In Anutu nër meneggëp lok yi kapiya bë,

“Su hus ading rë, gak yik buk dus teka mu,
log mehö sën bë rëk nam lo vongin nam.
Su rëk naköpek rë.

³⁸ Salam yohvu lo rëk demedo malaj-tumsën
in ayoj neyam timu vu sa.

Gak nabë denajul medenah,
og sa su rëk ahëg nivesa vu sir rë.”

³⁹ Rëk mu hil su alam-julsën-yi sën hil rëk malad nama lo rë. Gak hil alam-vongvingsën-yi sën hil rëk medo malad-tumsën.

11

Sën Hil Ayod Na Timu Vu Anutu Lo Degwa Nebë Sënë

¹ Lob sën hil ayod neya timu lo vong behil narak ni bë ngaa sën hil navo kwad in bë Anutu bo vu hil lo rëk anon jak. Gevong behil narak ni ving bë ngaa sën hil su malad nerak rë lo nedo yönon. ² In wirek og alam teta ayoj neya timu vu Anutu, om sën ko sir rak bë sir alam nijvesa. ³ Yönon, hil ayod neya timu vu Anutu, om sën hil narak ni bë tung yagek los dob rak avi. Nesemu ngaa pin sën nedo mehil nehalë agi rak ngaa sën hil su ayoh vu bë galë jak malad rë lo.

Abel Lööho Enok Lu Noa

⁴ Abel ayo ya timu vu Anutu, om sën Anutu lë yi seriveng nivesa bahë neving kesuu ari Kain hen, lob nër yi bë yi mehö yohvu. Lob Abel diik, rëk mu yi gagek sën ayo neya timu lo yö nahën neggëp menenër vu hil.

⁵ Log Enok ayo neya timu vu Anutu om sën Anutu ko yi rak ya yagek gesu diik rë. Mehönon desero yi rëk ma gesu detök vu yi rë, in Anutu ko yi ya. In gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë Enok yö nahën nedo dob, log Anutu kwa vesa in yi, in nevong ngaa yoh vu Anutu kwa. ⁶ Rëk mu nabë mehöti su ayo na timu vu Anutu rë, og su yoh vu bë rëk gevong bAnutu kwa vesa in yi rë. In alam sën denevong in bë dena vu Anutu lo, og degevong geving nabë Anutu nedo, gedegevong geving nabë nevo nyëvewen nivesa vu alam sën denesero yi lo, lok mëm deyoh vu bë denatök vu yi.

⁷ Log Anutu nër ngaa sën vongin berup lo vu Noa. Su mala rak rë geyö nahën, rëk vong ving Anutu aye beggurek babu mesemu yag böpata ti in bë luho venë genalu lo bededok na demedo nivesa dok, in su malaj nama. Noa nevong nebë sënë in ayo neya timu vu Anutu, lob sënë tato bë ngaa nipaya neggëp vu alam pin vu dob. Lob Anutu nër Noa bë yi mehö yohvu, degwa rak sën ayo neya timu lo, lob yik Anutu nenër alam sën ayoj neya timu vu yi lo pin nebë saga.

Abraham

⁸ Log Anutu tahi Abraham wirek, lob Abraham vong yoh vu aye bevuu yi nyëg ya, geya dob len ti sën Anutu nër bë rëk gevong vu yi bemëm natu yi niröp lo. Abraham su rak dob sën bë na lo ni rë, rëk vong ving beya in ayo neya timu vu Anutu. ⁹ Ayo neya timu, om sën luk meya nedo dob len ti sën Anutu nër tato bë rëk gevong vu yi lo, lob nedo lok dob sënë nebë sën yi mehö nyëg ngwë ti. Nedo lok beggang sël ving nalu Isaak lu bu Yakop-mehö luu sënë rëk degeko dob geving yi noh vu sën Anutu nër wirek lo. ¹⁰ Rëk mu Abraham yö nahën medo mekwa nevo bë dok na beggang-bu sogek los niwëek sën Anutu semu vu yagek menero lo.

¹¹ Log venë Sara yi buk sën geکو nalu lo maya, rëk mu ayo ya timu vu Anutu om sën vong beniwëek yoh vu bë geکو nalu. Kwa nevo bë Anutu joo gagek ggovek ya bë geکو nalu, om rëk gevong banon jak.

¹² Nebë saga, lob yik mehö timu saga sën atov ya bedus rak bë nadiik agi tu alam ngahisekë degwaj. Yi mewis deveröng rot besir ngahisekë rak nebë betuheng sën denedo yagek babu lo los raggër loo nenga, lob mehönon su deyoh vu bë denetevin rë. ¹³ Alam pin sënë ayoj neya timu vu Anutu medenedo bedediik ya gesu deکو ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë bo vu sir lo vu dob rë. Gaك yö denare adingnë gedenelë bekwaj vesa gedenenër bë, "He nado dob sënë nebë vatëvek. He yam nehaکو loك dob sënë mu." ¹⁴ Alam sën denenër gagek nebë agi, og hil ajaك ni nabë denevong in bë denatök vu yö hir nyëg niröp. ¹⁵ Su kwaj nevo nyëg sën devuu gedeyam lo rë. Bë kwaj bo nyëg saga, og aggata neggëp beyoh vu bë denah medena gökin. ¹⁶ Gaك sënëk

ayoj neya vu nyëg yö ngwë sën kesuu benivesa rot lo. Nyëg sënë neggëp vu yagek, om sën Anutu su ni nemum in sën denenër bë hir Anutu yi lo rë, in tongin nyëg böpata ti in bë demedo dok.

¹⁷⁻¹⁸ Lob Anutu seggi Abraham, rëk Abraham ayo ya timu vu yi, om sën vongin bë getung nalu Isaak natu seriveng. Yönon, Anutu joo gagek vu Abraham ggovek ya bë, “Rëk denanër Isaak yi mewis lo mu nabë hong mewis sir,” rëk vongin bë getung nalu perurek timu sënë natu seriveng. ¹⁹ In kwa nevo bë: Nabë nadiik, og ggovek gAnutu yoh vu bë rëk gevong bevesa dok nah. Nebë sënë, om yönon, hil ayoh vu bë nanër gagek peggirinsën jak sagi nabë Abraham ko Isaak vu diiksën yom.

Isaak Lööho Yakop Lu Yosep

²⁰ Log yik Isaak sënë ayo neya timu vu Anutu ving, om sën jom rak in nalu Yakop luho Esau bë Anutu semu luho, gekah ngaa ngaa sën rëk natök vu luho vu tamusën lo rak ya luho.

²¹ Log yik Yakop ayo neya timu vu Anutu, om sën dus rak bë nadiik lob pesohek rak atoheng medudek, gejom rak in Yosep nalu maluh luho bë Anutu semu luho.

²² Log yik Yosep ayo neya timu vu Anutu, om sën dus rak bë nadiik, lob nër bë nahub rë, rëk alam Israel rëk degevuu Ejep gedena jak lob degeko sekë sepa.

Moses

²³ Log Moses ama lu ata ayoj neya timu vu Anutu, om sën Moses ata ko yi to, lob ama lu ata delë yi bë hurmahen nivesa rot. Lob luho su deggöneng in mehö-los-bengö Parao yi horek rë, gak devun yi meneggëp beggang ayo yoh vu kwev löö.

²⁴ Log Moses ayo neya timu vu Anutu, om sën yi böp rak lob nilël bë su denanër yi nabë Parao nalu avëh nalu yi. ²⁵ Gak yö kwa vo bë geko maggin geving Anutu-yi-alam in nilël bë su sepa dok ngaa nipaya sën vongin mala nama na agi. ²⁶ Alam Ejep denenër pelë rak mehö sën Anutu ggoin rak in bë geko yi alam nah lo, rëk Moses su neggöneng in hir gagek rë. Gak nelë bë nivesa bekesuu Ejep hir monë los vunek vunek pin. In kwa nevo nyëvewen nivesa sën Anutu rëk bo vu yi lo. ²⁷ Moses ayo neya timu vu Anutu, om sën kedi vu Ejep meya, gesu ggöneng in mehö-los-bengö Parao bë rëk ahë sengën rë. Mehönon su denelë Anutu rak malaj rë, rëk mu Moses vong nebë sën lë Anutu rak mala, om sën niwëek. ²⁸ GeMoses ayo ya timu vu Anutu, om sën sepa lok Anutu aye bevong Buk-ggöksën-yi* nyëdahis, benër bederikin sipsip kók rak Israel hir veluung avi in bë angër sën nesis Ejep naluj aguu lo su ngis Israel naluj aguu.

Israel Ngahisekë Rot Ayoj Neya Timu Vu Anutu Wirek

²⁹ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën degwang Loo-kök vuheng atov medeyoh tewit medeya. Log alam Ejep to denetahu ving, rëk ma geloo yom dahun sir medediik.

³⁰ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën ya deko lok Yeriko hir katum gelöng degwa yoh vu buk nemadvahi-bevidek-luu, log katum pekëpin.

³¹ Log avëh baggëb Rahap ayo ya timu vu Anutu, om sën lok vu mehö luu sën deya kasöm lo. Om sën nedo vesa galam Yeriko pin malaj ma in su ayoj neya timu vu Anutu rë.

³² Log sëk nanër gagek va geving-a? Ma! Bë sa nanër gagek jak Gideon, geBarak, geSamson, geYepta, gejak Davit luho Samuel galam-denenër-gagek-rangahsën lo, og mak buk su yoh vu rë. ³³ Alam sënë ayoj neya timu vu Anutu,

om sën devong begö niwëek medekesuu alam-los-bengöj ngahisekë hir alam-begö-yi. Desepa loḵ ngaa niröp bedeneko ngaa sën Anutu nenër bē rēḵ bo vu sir lo. Gesir vahi devong bereggu böp layon nyēj neköpek. ³⁴ Gesir vahi denepuv nengwah tumsën böpata menekul. Log sir vahi deneruh anil nivesa gesu begö netök vu sir medenediik rē. Nij wëek masën, rēḵ Anutu nelok vu sir benij wëek neraḵ, betum denevong begö niwëek bedenetii alam-yu-ngwë hir alam-begö-yi bedeneyah bej. ³⁵ Gavëh la, og naluj nediik rēḵ ma gedenedeki rak yah ggökin bedeneko sir vu diiksën yom. Galam vahi og alam nij paya denejom sir ahon medenevasap navij in bē gesang böpata medenediik. In nabë degeruu demij vu Anutu, og rēḵ alam nij paya dedëin sir medena. Rēḵ ma gekwaj nevo bē rēḵ dekedi jak nah gökin gëp bedub vu tamusën, bedemedo malaj-tumsën nivesa rot, om denejom sir ahon. ³⁶ La deneko maggin rak sën alam nij paya denenër pelë rak sir los deneveek sir rak aggis, gedeneduu sir la rak sëng medeneko sir ya karabus lo. ³⁷ Gedenetengwa sir la rak gelöng. Gedeneko segë medenehek sir la rak luu. Gedenepelëpin sir la pangsën rot. Gedeneketöv la kwaj rak paëp-yu-anil. Gesir la og yö denevëh sipsip los memëk navij netu tob gedeneḵo loḵ loḵ. Denerak vu in ngaa navij yi pin, galam denevasap sir medenevo maggin vu sir rot. ³⁸ Sir alam nijvesa rot, lob alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo su yoh vu bē losho alam vongvingsën sënë demedo dok ti rē. Om sën ya deneketul loḵ medenevun sir ggëp nyëg-yumeris los kedu, gepekë len los waak. ³⁹ In alam sënë pin ayoj neya timu vu Anutu pangsën, lob arëj nivesa neggëp Anutu mala. Rēḵ yö denahën gesu deḵo ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bē rēḵ bo vu sir lö rē. ⁴⁰ In Anutu kwa vo bē rēḵ gevong ngaa nivesa rot ti vu hil kesuu gagek semusën muginsën. Lob anon rak in bē mëm hil los sir sën ayoj neya timu vu yi wirek lo natu alam nid vesa rot gëp ti.

12

Hil Malad Na Vu Yesu Megevong Geving

¹ Yönon, alam sën ayoj neya timu vu Anutu wirek lo, og sir yu böpata bemalaj nesepa hil. Om hil gerurin ngaa sën neḵo hil malad vër lo pin, gengaa nipaya sën nejom hil ahon lo geto, gehil nid wëek meserög niwëek in ngaa nivesa sën Anutu ggooin rak vu hil bē hil serög in lo. ² Hil malad na vu Yesu besepa dok yi, in vong nivesa rot kesuu alam sën ayoj neya timu vu Anutu agi pin. Ayo neya timu vu Anutu yönon rot, gaḵ sir ti su vong nebë yi rē. Kwa nevo bē rēḵ kwa vesa rot vu tamusën, lob jom yi ahon bekerë maggin gediik rak kelepeḵo*, in lë kelepeḵo* yi nimumsën nebë ngaa meris. Lob gwëbeng nedo ggëp Anutu yi sëa nema vesa.

Maggin Netök Vu Hil In Bë Hil Agërin Hil

³ Ham kwamin bo nabë alam nij paya denelë Yesu paya wirek bedenesis begö vu yi rot, rēḵ mu yö nare niwëek. Om ham kwamin bo nabë sënë in ham su nimin tebö benimin yes yes. ⁴ Ham nesis begö vu ngaa nipaya in bē ham dahun na, rēḵ mu ham ti su piv köḵ mediik rē geyö nahën. ⁵ Mak ham kwamin virek in gagek sën Anutu vong vu ham in bē ham ayomin niwëek jak lo? Nër bē yö nalu ham. Om nër bē:

“Nalug, nabë Mehöböp gevong ngaa maggin natök vu hong in barah hong verök

og su genanöp jak nabë sënëḵ ngaa meris.

Genabë bo gagek jak hong,

og ayom su ni tebö jak.

⁶ In ham rak ni bē: Nabë Mehöböp ahë geving mehöti,

og nevo maggin vu yi in bë barah yi verök,
log nabë geko mehöti benanër yi nabë nalu,
og neveek yi.”

⁷ Anutu nevonö bemaggin netök vu ham in bë barah ham verök. Nevonö ngaa nebë sënë vu ham in nelë ham nebë nalu lo. Ma hurmahen re yö nedo gama su nevarah yi verök rë? ⁸ Ma! Alam pin denevarah naluj verök. Om nabë su barah ham verök rë, og su nalu anon ham rë, gaḵ ham nebë hurmahen sën ataj ḵo sir duum lo. ⁹ Ham raḵ sënë ni ving bë: Hil amad vu dob denevarah hil verök, gehil nahurek babuj. Hil nehevonö nebë sënë vu hil amad dob-yi, om yik hil dahun hil bagurek hil Amad sën neḵin hil anod lo babu nabë sënë pangsen rot, in mëm hil medo malad-tumsen degwata. ¹⁰ Hil amad vu dob denevarah hil verök hus dus teka mu neyoh vu kwaj. Rëḵ Anutu og nevarah hil verök in bë dok vu hil behil rëḵ nid röḵ jaḵ rot nabë yi. ¹¹ Yönon, hil amad denevo maggin vu hil in bë debarah hil verök, rëḵ hil su kwad vesa in rë. Gaḵ hil ayod maggin loḵ tum tamusen og nevonö behil naherin hil, lob mëm hil nehevonö ngaa niröp gehil nado revuh.

Hil Adev Dok Bebare Niwëek

¹² Om nabë ham seḵemin nama, og hameḵ ngol nimin telitek gegwevonö huk niwëek. Log nabë ham lupin natuugin, og hameḵ ngol ham bebare niwëek. ¹³ Ham noh aggata sën neya niröp lo, in ham rëḵ kwetul vahamin vahi sën nipaya lo benipaya jaḵ. Gaḵ ham nahubin, in nivesa jaḵ gökin. ¹⁴ Ham gwevonö huk niwëek in ham los alam pin medo jevuh ti. Geham gwevonö huk niwëek in ham natu alam vabuung, in alam sën su denetu vabuung rë lo, og su rëḵ degelë Mehöböḵ rë. ¹⁵ Ham gwegin ham nivesa, in ham arimin ti rëḵ bes bemala nama gesu natök jaḵ Anutu yi semusen rë. Log ham gwegin ham nivesa in ham ti rëḵ gelë ngwë paya bemedo natumin, lob böḵ jaḵ nabë sën kele nipaya ti kip loḵ ham vuheng besis anon ni mengëes, lob bo maggin vu ham. Lob ngaa nebë sënë rëḵ gevong ningöhek jaḵ ham pin gëḵ Anutu mala.

¹⁶ Log ham gwegin ham nivesa in ham ti rëḵ sepa dok aggata baggëb-yi, log ngwë rëḵ gelë Anutu yi semusen nabë ngaa meris, nabë sën Esau vonö wirek lo. Lëein semusemu sën alam aguu deneko lo yah raḵ ari amon in nos yik buk timu yi. ¹⁷ Ham raḵ ni bë Esau yom vonö raḵ raḵ rot vu tamusen in bë geko semusen nah vu yi, rëḵ ama nër bë su yoh vu rë. Yönon, su rot bë gevong nom vu yi, rëḵ ma gesu yoh vu bë pekwë gagek rë.

Hil Verup Kedu Nivesa Sion Ggovek Ya*

¹⁸ Gwëbeng ham su verup ya nedo dus vu ngaa sën ham yoh vu bë parah lo rë, nebë sën alam Israel denelë raḵ malaj ggëḵ kedu Sinai wirek lo. Ham su ya verup vu nengwah böḵ los malakenu gemala vahis, gesang niwëek ata, ¹⁹ gesen avuuk nesu lo, gesen aye ti nevonöng lo rë. Alam Israel denö aye sën nevonöng yam vu sir agi, lob desu vu Moses bë nij lël bë su degengo gökin. ²⁰ Deggöneng rot in gagek sën Anutu nër vu sir lo bë, “Nabë mehöti, ma reggu ti, na pavil kedu sënë, og ham tengwa yi jaḵ gelöng menadiik.” ²¹ Deggöneng rot in ngaa sën delë lo, lob Moses nër ving bë, “Sa helëk anon mekenug verup.” ²² Rëḵ mu ham su ya verup vu ngaa nebë sën sir agi rë. Gaḵ ham ya verup vu kedu Sion* mu, gevu Anutu sën mala-tumsen degwa lo yi nyëḵ. Yik Yerusalem soḵek sën nedo vu yagek lo. Ham yam dus raḵ angër mehömehö sën desup sir medenedo los kwaj vesa lo, ²³ losho Kerisi-yi-alam pin sën detu Anutu nalu aguu bekevu arëḵ neggëḵ yagek bë yö hir nyëḵ niröp lo. Log ham verup nare dus raḵ Anutu sën neseggi mehönon pin

hir gagek lo, losho alam kenuj vu yagek. Sir sën Anutu nër sir bë sir alam yohvu benijvesa rak vorot lo. ²⁴ Geham verup dus rak Yesu sën nare vuheng in gevong begagek mewis anon jak lo. Gagek mewis sën Anutu joo lo. Yesu keseh nikök in bë gevong behil nid vesa jak. Lob nikök sënë su nebë Abel nikök sën ngeek in Anutu bë bo nyëvewen dok nah wirek lo rë. Gağ sënë kevoh hil ngaa nipaya ya, om kesuu.

Hil Gegin Hil Nivesa

²⁵ Ham gwegin ham! In ham rëğ gwemir nengamin vu Anutu yi gagek. Vo gagek niwëek vu alam Israel vu dob sënë wirek, rëğ dekeyëh aye, lom deko nyëvewen lok yah. Su deyoh vu bë debeya in hir ngaa nipaya nyëvewen bedenoh nenga in rë. Om gwëbeng Anutu nedo yagek gevo gagek niwëek ata vu hil. Rëğ nabë hil geruu demid vu yi, og hil su ayoh vu bë rëğ beya banoh nenga in hil ngaa nipaya nyëvewen rë, gağ rëğ nama. ²⁶ Wirek vu buk saga, og Anutu vengwëng, lob dob sesësin. Lok gwëbeng nër vu hil bë, “Sëğ sesësin jak dob beron ngwë gökin. Lob sa su rëğ sesësin jak dob mu rë, gağ sëğ sesësin jak dob los yagek dok ti.” ²⁷ Lob gagek sën nër bë beron ngwë gökin agi tato vu hil bë: Ngaa sën Anutu tung wirek beyoh vu bë sesësin jak lo, og ngaa sënë rëğ kehe bemala nama na. Gağ ngaa anon sën su yoh vu bë sesësin jak rë lo mu mëm yö rëğ demedo. ²⁸ Om nyëğ sën vo vu hil lo, og mehöti su yoh vu bë sesësin jak mekepë rë. Om hil kwad vesa vu Anutu in sënë, behil nadudek vu yi, gehil gevong yi huk noh vu sën ahë neving lo. Hil gağo arë jak gehil agöneng in yi. ²⁹ In hil Anutu og nebë nengwah böpata sën negga ngaa pin lo.

13

Hil Ahëd Geving Kerisi-yi-alam

¹ Ham ahëmin geving arimin sën Kerisi-yi-alam lo noh vu buk pin. ² Ham su kwamin birek in sën ham dok vu alam nyëğ ngwë sën deneyök ham beggang lo. In ham rak ni bë wirek mehö la denevong nebë sënë, lob deko angër la lok ya hir beggang ayo bedegin sir. Su derak ni bë angër rë, gağ dekuung bë yik mehönon mu. ³ Ham kwamin bo arimin lo sën ya denedo karabus lo, nabë sën ham nedo lok karabus ving sir. Geham kwamin bo alam sën deneko maggin rak navij lo, in ham rak ni bë yik ham los navimin neggëp ti. ⁴ Sën maluh los avëh deneko sir lo, og hil gağo jak nabë ngaa nivesa. Om ham maluh los avëh pin sën ham ko ham ggovek lo, ham gwegin ham nivesa gëp Anutu mala. In ham rak ni bë Anutu rëğ bo dok nah nyëvewen vu magëm los avö sën deneggodek sir lo, gevu maluh los avëh sën deneko sir ggovek rëğ denevong baggëb lo geving. ⁵ Ham su ayomin nevu nevu in monë, gağ ngaa sën neggëp vu ham lo, og yik ham kwamin bo nabë nivesa beggovek. In Anutu nër vorot bë:

“Sa su rëğ gevuu hong rë,
gesa su rëğ geruu demig vu hong rë.”

⁶ Nebë sënë om hil ayod niwëek genanër nabë:
“Mehöböp nelok vu sa, om sa su göneng.
Ma mehönon rëğ degevong va vu sa? Rëğ nama!”

Hil Sepa Dok Alam Ggev Wirek Hen Vahaj

⁷ Ham kwamin bo ham ggev lo sën denenër Anutu yi gagek vu ham lo. Beham malamin sepa hir aggata sën denevong medenedo bedediik lo, beham ayomin na timu nabë sir. ⁸ Yesu Kerisi og yö nesepa lok aggata timu, veseveng, gegwëbeng, gerëğ degwata los degwata. ⁹ Alam vahi denenër horek aggagga rak nos los reggu, rëğ su nelok vu sir sën denesepa lok lo yönon

rë. Om ham su sepa dok gagek mewis aggagga nabë saga, in rëk geko ham vër geham gwevu Anutu na. Gaq nabë Anutu yi semusën gevong beham ayomin niwëek jak, og mëm sagak nivesa.

Seriveng Sën Anutu Ahë Neving Lo

¹⁰ Hil jepö ti nedo in bë hil aga seriveng jak. Rëk mu alam-deneko-seriveng sën nahën denesepa lok alam Yuda hir Horek muginsën bedenevong huk lok dub-vabuung-böp lo, og su deyoh vu bë dega reggu* sën tu seriveng menedo rak jepö agi rë. ¹¹ In alam-deneko-seriveng hir ggev neko reggu nij kök benelok ya ayo vabuung sogek benetung netu seriveng in kevoh ngaa nipaya na. Rëk reggu sënë anon, og denevesi ggëp dobnë menetepuv ya.

¹² Lob yik Yesu ko vanë yah katum nenga dobnë ving nebë saga, in bë nikök gevong balam nij röp jak. ¹³ Nebë saga om hil geto mana dobnë† vu yi geving, bedegevong paya vu hil geving nabë sën devong vu yi lo behil kerë maggin nabë yi. ¹⁴ In vu dob sënë, og hil nyëg böp ti su neggëp degwata in bë hil medo dok rë. Gaq hil nesero nyëg böp ti sën rëk berup vu tamusën lo. ¹⁵ Nebë sënë, om hil kwad vesa vu Anutu jak Yesu arë, behil gevong kwad vesa sënë vu yi degwata los degwata nabë seriveng. Hil gaqo arë jak rot benanër rangah jak avid.

¹⁶ Log ham su kwamin birek in sën ham gwevong ngaa nivesa vesa vu alam lo, los ham dok vu alam sën denerak vu in ngaa lo. In Anutu ahë neving seriveng nebë sënë. ¹⁷ Ham alam ggev sën denegin ham bedenemalajin ham anomin yoh vu buk lo, yö rëk denanër hir huk pin sën denevong lo rangah vu Anutu vu tamusën. Om ham gwebë nengamin vu ayej begurek babuj. Nabë ham gwevong nabë sënë, og rëk kwaj vesa bedenajom hir huk ahon gesu rëk ayoj maggin rë. Gaq nabë ayoj maggin, og sënë su rëk dok vu ham rë.

Jomraksën Sën Dok Vu Mehö Ngwë

¹⁸ Ham najom jak vu Anutu nabë dok vu he. In he kwamin nevo bë he ayomin niröp rak ggëp Anutu mala, lob he hevongin bë sepa dok ngaa yohvu jak buk. ¹⁹ Yönon, sa nehevong nig wëek in bë ham kwetag vu Anutu nabë tatekin aggata besenök vu ham pevis. ²⁰ Anutu sën nevong bemehönon ayoj neggëp revuh lo, joo gagek mewis berëk gëp degwata los degwata. Lob vong beYesu keseh nikök in bë tato nabë gagek mewis sënë anon rak. Lok ko yi yom in alam-diiksën betung yi tu sipsip alaj böpata los bengö. ²¹ Om Anutu sënë gevong ngaa nivesa vesa pin vu ham, in ham gwevong ngaa sën kwa nevo lo banon jak. Hil atu Yesu Kerisi yi alam om yö gevong behil sepa dok ngaa sën ahë neving lo mu. Hil gaqo arë jak nabë yi mehö niwëek los gayeheng degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

²² Arig lo, sa kevu kapiya yik dus teka sënë vu ham, om sa bë nanër niwëek vu ham nabë ham gwebë nengamin vu gagek sën sa nanër agi, in gadu ham ayomin. ²³ Ham jak ni nabë devo hil arid Timoti vër in karabus, lob nabë berup vu sa pevis, og aluhoho rëk anök dok ti megalë ham. ²⁴ Ham nanër vu ham alam ggev pin sën denegin ham lo losho Anutu-yi-alam pin nabë he kwamin nevo sir benanër. GeKerisi-yi-alam vu dob Itali kwaj nevo ham ving medenenër. ²⁵ Anutu yi semusën gëp geving ham pin.

* **13:10:** Reggu sënë og yik peggin rak Kerisi. Hil ayoh vu bë aga in nër vu hil bë hil gevong nabë saga. Rëk mu alam sën denesepa lok aggata muginsën in dekuung bë rëk geko sir nah vu Anutu lo, og su deyoh vu bë dega rë, om deyoh paya. † **13:13:** Sën hil geto mana dobnë lo nër bë hil gwevu aggata muginsën na gesepa dok Yesu yi gagek.

Kapiya Sën Yakobus Kevu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Yakobus, Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi hir hur sa, lob sa kevu kapiya sënë yök vu ham Israel degwa nemadluho-mevidek-luu sagi, sën ham vuu ham nyëg ya geham kwetëkin ham beyök nedo nyëg ngwëga. Ham medo nivesa.

Seggisën Nevong Niwëek Vu Hil

² Arig lo, nabë ngaa maggin aggagga nam seggi ham, og ham kwamin vesa in. ³ In ham ngo rak ni bë ngaa saga tøk vu ham in bë seggi nabë ham ayomin neya timu vu Yesu ma ma. Log netök vu ham in bë ham bare niwëek. ⁴ Nebë sënë, om ham bare niwëek bekwerë maggin noh vu buk in ham natu Anutu yi mehönon yohvu los dahis, geham su jak vu in ngaa nivesa ti.

Mehöti Bë Jak Vu In Kwa Nivesa Og Bengev Jak

⁵ Bë ham ti dugin mekwa kwa, og yi yö ketag vu Anutu nabë tato aggata niröp vu yi, gemëm Anutu sën nengo yi alam pin ayej gesu neggulin ngaa rë lo rëk tato vu yi. ⁶ Rëk mu mehö sën neketag lo gevong geving nabë Anutu rëk gengo aye, gak su kwa na luu luu. In mehö sën kwa neya luu luu lo, og sënë nebë loo sën nesis yam rëk sang nevë benetëë ya jeggin jeggin lo. ⁷ Alam nebë sënë og su degekuung nabë Mehöböp rëk bo ngaa ti vu sir. ⁸ Gak rëk nama, in alam nebë sënë kwaj neya jeggin jeggin bedenenër ngaa rak rak.

Alam Kupek Masën Galam Los Kupek Ngahi

⁹ Log hil arid sën yi mehö meris lo, kwa vesa in Anutu ko arë rak vorot. ¹⁰ Log hil arid sën mehö bengö-ggoreksën lo, og kwa vesa in Anutu dahun yi, bemedo mala yes. In yi kupek lu ngaa su rëk dok vu yi rë, gak rëk nadiik nabë sesik sën nare vos ayo lo. ¹¹ In hes verup netum benikerus rot, lob vong bevos pin meran ya gesesik rurin to pevis beni malangeri saga mala maya. Om alam sën bengöj-ggoreksën lo og rëk nahën medo degevong hir huk lok denadiik pevis nabë sënë.

Seggisën Yi Gagek

¹² Nabë mehöti bare niwëek mekerë ngaa maggin sën seggi yi lo, og kwa vesa. In Anutu rëk gevong nyëvewen vu bemedo mala-tumsën nabë sën nër vorot bë rëk gevong vu alam pin sën ahëj neving yi lo. ¹³ Rëk nabë mehöti kwa vo bë gevong ngaa nipaya ti, og su nanër nabë, “Anutu vong seggisën sënë vu sa!” In Anutu su kwa nevo ngaa nipaya menevong rë, log su neli mehönon lok ya ngaa nipaya in bë seggi sir rë. ¹⁴ Rëk mu seggisën degwa nebë hil pin ti ti ngo kwad nevo ngaa nipaya behil nesepa lok in bë hil gevong. ¹⁵ Log bë hil kwad bo ngaa nipaya rot, og hil rëk gevong banon jak benatu ngaa nipaya begëp vu hil. Lob nabë ngaa nipaya saga böpata jak begërin hil ayod, og rëk gevong behil malad nama.

¹⁶ Sarig lo, sahëg neving ham om ham gwegin ham, beham su kwetul dok in gagek sënë. ¹⁷ Ngaa nivesa vesa los ngaa anon pin sën netök vu hil lo neyam vu hil Amad vu vavunë. Hil Amad sënë tung hes los kwev gebetuheng pin, rëk buk vahi og su denetum nivesa rë. Rëk mu Anutu og nesepa lok aggata timu gesu nepekwë yi benevong ngaa nipaya yam rë. ¹⁸ Yö kwa vo lob vong yi gagek anon yam in bë gërin hil nah vu yi bemëm hil natu yi alam muginsën kesuu ngaa pin sën netung lo.

Hil Pin Gango Gagek Betamuin Geving

¹⁹ Sarig lo, sahëg neving ham yõnon, om ham jak ngaa sënë ni nivesa rot. Ham semu ham pevis in gwengo gagek, rëk mu ham su newa newa megwevong gagek. Log ham su ahëmin sengën jak pevis. ²⁰ In nabë mehöti ahë sengën, og su yoh vu bë gevong ngaa niröp gëp Anutu mala rë. ²¹ Om ham gwevuu ngaa nipaya pin sën nahën neggëp loḵ ham ayomin lo los ngaa sën su yohvu rë lo na. Log ham gurek gagek sën Anutu yõ varoh luk ya ham ayomin lo babu, in gagek sënë yoh vu bë geḵo ham anomin nah vu Anutu.

²² Ham tamuin Anutu yi gagek. Ham su gwengo meris mu, gaḵ bë ham gwengo meris mu, og sagaḵ ham tetuhin ham. ²³ Mehöti bë gengo Anutu yi gagek meris gesu sepa dok rë, og saga nebë sën mehöti nelë mala loḵ dubdub. ²⁴ Lë mala, loḵ ya, lob pevis bekwa virekin mala ggökin. ²⁵ Lob ngaa nipaya neduu hil ahon, rëk Anutu yi gagek nivesa yoh vu bë gelov aggis gegeḵo hil vër nah vu yi. Lob nabë mehöti sepa dok yi gagek nivesa begevong noh vu, log su gengo gekwa birekin rë, gaḵ yõ medo sepa dok, og gagek saga rëk gevong bekwa vesa jak buk pin. ²⁶ Log nabë mehöti kwa bo nabë, “Sa mehö-bël-yi nivesa mesengö najom raḵ vu Anutu rot!” rëk mu su negin daggen nivesa rë, og sagi yõ kuungin yi, lom yõ ḵo yi raḵ los nejom raḵ meris mu. ²⁷ Bë hil hevongin bë natu Kerisi-yi-alam nivesa gehil ngaa nipaya su gëp hil Amad Anutu mala rë, og hil gevong nabë sënë: Hil adok vu hur meten losho avëh alov sën denetök vu maggin lo, log hil najom hil ahon in ngaa nipaya sën alam-dob-yi denesepa loḵ lo.

Hil Kwad Gevongin Alam Pin Gëp Ti

2

¹ Sarig lo! Ham ayomin neya timu vu hil Mehöböp Yesu Kerisi, Mehöböp sën niwëëk los arë böpata lo. Om ham su gwelë mehõnon nij navi benapisëk in vahi megweḵo jak, gegweruu demimin vu vahi. ² Ham kwamin bo rë! Bë ham ngupin ham dok dub in bë najom jak na vu Anutu, lob mehöti getung seges vegöv dok sekë bejöp röpröp nivesa rot benök vu ham, log mehö-ḵupeḵ-masën ti jöp röpröp nipaya benök geving, ³ og ham neli mehö sën neröp röpröp los trases nivesa lo loḵ yök beham nenër vu bë, “Genam gemedo jak sëa nivesa sagi!” Log tum ham nenër vu mehö ngwë sën ḵupeḵ masën lo bë, “Hong saga og gebare na sagu!” ma, “Genam gemedo dok sa vahag!” ⁴ Bë ham gwevong nabë sënë, og ham neseggi ham vahi bë nijvesa gevahi bë nijpaya, geham neḵo ham raḵ in bë ham gwengo mehõnon hir gagek begooin sir jak noh vu nõg kwamin nipaya saga.

⁵ Sarig lo, sahëg neving ham, om ham gwengo rë! Yik alam sën alam-dob-yi pin denelë sir bë ngaa meris in hej ḵupeḵ ma lo, og Anutu ggoooin sir raḵ in bë denatu alam-los-bengöj-vongvingsën-yi. Lob nër bë rëk gevong yi Nyëg vu alam sën ahëj neving yi lo benatu hir ngaa, om rëk gevong vu alam meris sagi. ⁶ Rëk mu ham nevong nimumsën vu alam-ḵupeḵ-masën! Ham nõg raḵ ni ggovek bë alam-los-bengöj-ggoreksën sënë denedëginengin ham medenevo maggin vu ham, gedeneḵo ham ya kot. ⁷ Log ham tu Yesu-yi-alam barë raḵ neggëp ham, rëk alam-los-bengöj-ggoreksën sënë denenër pelësën raḵ yi, rëk ham neḵo sir raḵ in-a? ⁸ Bë mëm ham sepa dok Anutu-yi-ḵapiya og mëm. Sën dekevu horek los bengö meneggëp loḵ lo bë, “Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën nõg ahëm neving hong.” ⁹ Gaḵ bë ham gwevong nivesa vu mehö ngwë geham gweruu demimin vu ngwë, og ham nevong paya begagek neggëp vu ham. Lob horek sënë tato bë ham kweyëh. ¹⁰ In nabë mehöti sepa dok horek pin rëk keyëh horek timu, og sënë nebë keyëh horek pin. ¹¹ Hil arak ni bë Anutu nër nebë sënë nebë, “Su gwevong baggëb!” Log

nër ving nebë, “Su gengis mehönön medenadiik!” Om nabë su gevong baggëb rë, rëk gesis mehöti mediik, og kweyëh Anutu yi horek megagek neggëp vu hong. ¹² Ham kwamin bo nabë Anutu rëk seggi ham gagek jak horek mewis sën Yesu ko yam in bë geko hil vër in ngaa nipaya lo. Om ham nanër gagek los gwevong ngaa noh vu horek sagi. ¹³ Yönon! Nabë mehöti su kwa paya in mehö ngwë rë, og Anutu rëk gevong nyëvewen dok nah yi ngaa nipaya pin gesu rëk kwa paya in yi rë. Gak mehöti bë kwa paya in mehö ngwë, og su rëk gönengin buk sën Anutu gengo gagek meseggi lo rë.

Vongvingsën Los Huk

¹⁴ Arig lo! Ham kwamin bo rë! Mehöti bë nanër nabë nevong ving Kerisi rëk mu su vong ngaa nivesa ti in bë dok vu mehö ngwë rë, og yi vongvingsën tu ngaa meris. Gak su yoh vu bë geko yi nah vu Anutu rë. ¹⁵ Bë tob nama in ham arimin ti, ma avëhnömin ti, genos namain sir geving, ¹⁶ lob mak bë ham ti nanër betalam nabë, “Genah los kwam vesa! Log gebenguh hong nengwah gegegwa nos bahëm napup!” Geham su vong yönon rë, og sagak mak ham lok vu yi? Ma!

¹⁷ Log vongvingsën og yik nebë sënë! Nabë gëp meris gesu gevong huk nivesa banon jak rë, og ngaa meris geham vongvingsën sagi tu diiksën. ¹⁸ Rëk mu mehöti mak rëk nanër nabë, “Meho la denevong ving gemehö la denevong huk nivesa.” Bë nanër nabë saga og sëk nanër nah vu yi nabë, “Getato hong vongvingsën meris sën huk nivesa vesa main agi vu sa, og mëm sëk tato sa huk nivesa vu hong in gejak ni nabë sa nehevong ving Yesu yönon. ¹⁹ Genevong ving nebë Anutu timu yö nedo? Sagak nivesa! Rëk mu Satan yi hur denevong ving gagek saga ving medeneggönengin sir rot, rëk su denetu yi alam rë! ²⁰ Om hong dugin megenek-wetul lok! Genevongin bë sa tato vu hong nabë gevong ving mu, gak su gevong huk nivesa ving rë, om hong vongvingsën tu ngaa meris-a? ²¹ Wirek hil dobahë Abraham bë nalu Isaak rak ya jepö in bë besi yi natu seriveng vu Anutu. Nebë sënë lom Anutu nër yi lok buk sënë bë yi mehö niröp anon, og yik degwa rak sënë. ²² Om geraç ni bë vong ving mevong huk nivesa ving. Lob yi huk sënë netato bë nevong ving yönon. ²³ Lob gagek sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo anon rak. Nebë, “Abraham vong ving Anutu om sën nër yi nebë mehö niröp.” Log nër bë yi mehö yi. ²⁴ Om gwëbeng sënë ham rak ni bë Anutu su rëk nanër mehöti nabë yi mehö niröp jak yi vongvingsën meris mu rë, gak nabë gevong huk nivesa geving og mëm.

²⁵ Log avëh-baggëb Rahap yik nebë sënë! Negin mehö luu sën Yosua vong beluho deya kasöm medenelë Yeriko lo nivesa, betato aggata ngwë vu luho bedeyoh medeyah. Nebë sënë lob Anutu nelë Rahap nebë yi avëh niröp rak degwa sënë. ²⁶ Hil arak ni bë: Bë hil anod su medo dok hil navid rë, og hil rëk nadiik. Lob yik nebë sënë. Hil bë gevong geving meris gesu gevong huk nivesa geving rë, og hil vongvingsën yik tu diiksën nebë sënë.

3

Hil Gegin Dagged Nivesa

¹ Arig lo, ham ngahisekë su kwamin bo nabë ham natu tatovaha, in hil arak ni bë Anutu rëk seggi tatovaha hir gagek bepelë sir rot kesuu alam meris. ² Lob hil ayoh paya in ngaa aggagga ngahisekë, rëk mu nabë mehöti su nanër gagek ti paya rë, og yi mehö nivesa rot beyoh vu bë gegin navi nivesa los dahis geving. ³ Ham kwamin bo hoos rë! Hil nesala aën dus teka lok hoos avij in bë nengaj yes jak medesepa dok hil kwad, lob mëm hil nepeggin anoj pin rak ngaa mahen teka sënë. ⁴ Log ham kwamin bo jak sip geving rë! Sip sënëk ngaa

böpata rot, log sang nevë böpata benevongin bë geḱo na jeggin jeggin, rëḱ mu sip yi gang ma aën teka sën neḱo neru seggi lo, og yik ngaa mahen teka rot, rëḱ nepeggin sip meneya yoh vu sën kapten kwa nevo lo.

⁵ Lob yik hil dagged nebë sënë. Hil anod böp gedagged mahen rot, rëḱ mu sagi sën nevengwëng böpata los neḱo hil raḱ nebë hil rëḱ gevong huk böp los arë. Ham kwamin bo nengwah rë. Nengwah mahen teka, og yoh vu bë dok nyëg mega kele lu ngaa pin. ⁶ Lom hil dagged nebë nengwah ving. Nedo lok hil navid vuheng atov, rëḱ nevong ngaa nipaya aggagga benevong behil nid paya nerak los dahis. Ko ngaa nipaya vu Satan benevong benegwang ya hil ayod los hil huk pin. ⁷ Hil ayoh vu bë gaḱo reggu bemën agga ti ti lo vu vos ayo behil gevong bermalaj yes jak. Sok genyël gengaa pin sën deneggëp loḱ loo ayo lo ving. Lob mehö la denevong nebë sënë ggovek ya. ⁸ Alam sën denedo revuh lo denenër gagek loḱ ya alam ayoj in bë demedo jevuh geving. Yik nebë sën hil nehehin nos gahis loḱ huk lo in bë anon jak. Log nabë hil medo jevuh og yik rëḱ ngis anon sepasën aggata niröp. ⁹ Hil nehaḱo Mehöböp Yesu luho hil Amad arëj raḱ raḱ hil dagged, log hil nehevong nevud vu mehönon rak hil dagged ving, lom sënëḱ hil nanër gagek pelësen rak Anutu in nesemu hil mehönon behil nid nebë yi Anutu. ¹⁰ Gagek luu neverup rak hil avid timu. Ngwë sën hil nehaḱo Anutu arë raḱ, gengwë gagek nipaya. Om arig lo, hil su gevong nabë sënë! ¹¹ Bël veduveḱ los loo ahëggin su nebegi verup loḱ len timu rë. ¹² Arig lo! Maḱ mori yoh vu bë ngis anon vud-a? Ma prut jes yoh vu bë ngis anon mori? Ma! Lob yik nebë sënë: Loo su yoh vu bë begi berup bël nivesa rë.

Huk Nivesa Neyam Vu Anutu

¹³ Maḱ ham ti yi mehö los kwa böp benerak ngaa ni? Om mëm mehö sënë sepa dok aggata niröp begevong huk nivesa. Su geḱo yi jak jak, gaḱ gevong ngaa pin los kwa in tato yi rangah vu alam pin medejak ni. ¹⁴ Rëḱ mu nabë ham medo los ayomin ngis yi vu mehö ngwë, geham gwevong huk pin in bë gweḱo arëmin jak kesuu mehö ngwë, og ham su gweḱo ham jak in ngaa saga in saga nekevoh gagek anon ya. ¹⁵ In ngaa pin sënë og su neyam vu Anutu rë, gaḱ sënëḱ ngaa dob yi mu geneyam ggëp mehönon los Satan yö kwaj. ¹⁶ In nabë mehö la ayoj ngis yi vu mehö ngwë, gedegevongin nabë denatu böp kesuu alam vahi, og alam nebë sënë su rëḱ demedo jevuh ti rë. Gaḱ ham rëḱ gwelë nabë alam nebë saga yö rëḱ medo degevong ngaa nipaya agga ti ti lo los dahis.

¹⁷ Rëḱ mu ngaa los kwa pin sën neyam vu Anutu lo, og sagak nivesa pin gengaa nipaya su nesarömin loḱ ving rë. Lob ngaa nebë saga nevong balam denedo revuh ti gedenahubin sir. Nevong balam malaj yes medenengo gagek medenero gekwaj pesivin alam sën denetök vu maggin lo medeneloḱ vu sir. Log ngaa sën neyam vu Anutu agi nevong balam denevong nivesa vu alam pin neggëp ti, gesu ayoj luu rë. ¹⁸ Alam sën denedo revuh lo denenër gagek loḱ ya alam ayoj in bë demedo jevuh geving. Yik nebë sën hil nehehin nos gahis loḱ huk lo in bë anon jak. Log nabë hil medo jevuh og yik rëḱ ngis anon sepasën aggata niröp.

4

Alam Sën Ahëj Neving Ngaa-dob-yi Lo Og Denesis Begö Vu Anutu

¹ Ham nesis begö vu ham geham nenër ham los ahëmin sengën rak degwa va? Degwa nebë ham medo mekwamin nevo ngaa nipaya aggagga loḱ ayomin benekengërin ham. ² Ham ahëmin neving ngaa aggagga in bë gweko, rëḱ ma, om sën ham kwamin nevo bë ham ngis alam. Ham malamin anonin

ngaa aggagga rëk ham su yoh vu bë gweko rë, om sën ham ahëmin sengën vu ham beham nesis begö. Log ham neraḵ vu in ngaa, in ham su nekwetag vu Anutu bë doḵ vu ham rë. ³Yönon, ham nekwetag in ngaa bë Anutu gevong vu ham, rëk ma gesu nevong vu ham rë in ham nekwetag paya. Ham nekwetag in ngaa sën ham ahëmin neving bë semu ham navimin lo mu. ⁴Ham alam gagek keyëhsën! Alam sën ayoj neya vu ngaa-dob-yi lo, og denelë Anutu paya bedenesis begö vu yi, ma ham su neraḵ sënë ni rë? Gaḵ nabë mehöti ayo na vu ngaa-dob-yi mu, og nelë Anutu paya benesis begö vu yi. ⁵Ma ham nekuung bë Anutu-yi-ḵapiya nër gagek meris mekuungin hil-a? Sën dekevu meneggëp bë Anutu tung Anon loḵ yam nedo hil lob ahë neving pangsen rot bë hil natu yi ngaa niröp lo? ⁶Rëk mu Anutu neloḵ vu hil yoh vu sën yi ḵapiya nër lo nebë: “Anutu nilëlin alam sën deneko sir raḵ lo

geneloḵ vu alam malaj yes benesemu sir.”

⁷Om ham malamin yes megurek Anutu babu, geham dev doḵ megwedu Satan na, og rëk beya in ham mena. ⁸Ham na dus jaḵ Anutu, log rëk nam dus jaḵ ham. Ham alam nimin paya. Ham pesu nemamin in ngaa nipaya geham su gwevong! Ham alam sën kwamin neya luu luu lo, ham juuk kwamin nipaya sënë na in ham ayomin! ⁹Ham medo los kwamin paya! Ham ngu in ham los ayomin maggin rot! Ham alam sën nenöp gwëbeng agi, ham nöpsën peggirin menatu susën. Log ham sën ham kwamin vesa agi, ham peggirin ham bayomin maggin jaḵ. ¹⁰Ham dahun ham begurek Anutu babu og mëm Anutu rëk geḵo ham jaḵ.

Hil Su Tanë Gagek Jaḵ Arid Lo

¹¹Arig lo, ham su tanë gagek nipaya jaḵ ham arimin lo. Mehöti bë tanë gagek nipaya jaḵ ari ti los nanër yi nabë yi mehö nipaya yönon, og sagaḵ nebë sën tanë gagek nipaya raḵ Anutu yi horek benër bë horek nipaya. Gaḵ nabë gepelë horek og sënë nebë su genesepa loḵ rë, gaḵ geneko hong raḵ in bë genatu jaas megeseḡgi horek. ¹²Gaḵ yik mehö perurek timu nedo benevo yi horek vu hil. Log mehö sënë perurek timu tu jaas beyoh vu bë geḵo hil nah vu yi, geyoh vu bë gevong behil malad nama. Ma genekuung bë hong re om sën bë geseggi hong alam-ë?

Hil Su Gaḵo Hil Jaḵ Vu Anutu

¹³Kë! Log ham vahi sën ham nenër nebë, “Pehi, ma neheng, rëk mëm hil ana nyëḡ böp sagu ma sënagu, bemëm hil gevong huk bisnis noh vu ta ti behil gaḵo monë ngahiseḵë jaḵ!” Rëk sa nanër vu ham nabë, ¹⁴“Ham su raḵ ngaa sën rëk natök vu ham neheng lo ni rë!” Gaḵ ham nebë beggob guggop sën netelë in bë nyëḡ geheng beneggëp dus teka loḵ nemaya pevis lo. ¹⁵Om mu maḵ ham nanër nabë sënë, “Nabë Mehöböp kwa, og hil medo vesad mehil gevong ngaa sënë ma ngaa sagu.” ¹⁶Rëk ham ngo neḵo ham raḵ benenër bë ham rëk gwevong huk böp böp, rëk ngaa nebë sënë og nipaya. ¹⁷Om ham kwamin bo rë! Mehöti sën neraḵ ngaa ti ni nebë ngaa nivesa rëk mu su nevong yoh vu rë lo, og nevong ngaa nipaya beneggëp vu yi.

5

Gagek Raḵ Alam Sën Hir Kupeḵ Ngahi Lo

¹Om sa bë nanër gagek ti vu ham alam los bengömin ggoreksën! Ham kwamin bo ngaa maggin pin sën vongin natök vu ham lo, beham ngu los gwengeḵ pangsen in ham. ²Ham kupeḵ los vuneksën pin sënë nepetar ya, log jeluj nelov ham tob lu ngaa benemaya. ³Geham goor los seriva nipaya neraḵ, lob saga netato rangah nebë ham nevong ngaa nipaya beham rëk

gweko nyëvewen dok nah. Lob nyëvewen rëk gevong paya vu ham navimin nabë sën monë nipaya nerak agi. Beyik rëk nabë nengwah bega ham in ham nesupin ngaa nivesa vesa vu dob sënë in ham kuung bë rëk dok vu ham vu tamusën, rëk mu rëk nama. ⁴ Om ham gwengo rë! Ham netetuhin alam sën denevong huk vu ham medenevo ham nos anon lo, geham nejom hir monë vewen ahon. Ham nevong ngaa nipaya rot nebë saga, lob alam sagi denesu böpata bededun neya vu Mehöböp Niwëek los Gayeheng. ⁵ Ham nedo dob, lob ham ko kupek nivesa vesa pin. Ham nevong ngaa pin sën ham ahëmin neving lo, geham su nehönengin ngaa ti rë. Ham newa nos ngahisekë rot beham nerig böpata, rëk buk sën dengis ham nadiik lo dus rak geham dugin. ⁶ Ham nër alam yohvu bë nij paya, lob ham sis sir medediik rëk su denesis ham loḵ yah rë.

Hil Bare Nid Wëek Meḵerë Maggin Geḡegin Mehöböp

⁷ Nebë sënë om arig lo! Ham naköök menajom ham ahon beham medo gwegin sën Mehöböp duk nom lo. Ham kwamin bo mehö sën nevaroh yi nos lo rë! Nejom yi ahon beyö köök medo negin hob bë geto in nos nakip bejig gengis anon in natök jak nos anon nivesa. ⁸ Om ham najom ham ahon menaköök bemedo gwegin Mehöböp nabë sënë! Ham medo nimin wëek, in yi buk sën duk nom lo dus nerak.

⁹ Arig lo, ham su gwelë ham paya, beham su gwebul nah nenga, in jaas nare yam dus in bë gengo ham gagek begevong dok nah ham nipaya saga nyëvewen. ¹⁰ Arig lo, ham kwamin bo alam sën denenër Anutu yi gagek rangah wirek lo rë! Maggin töḵ vu sir rot, rëk denejom sir ahon medenedo, om ham sepa dok vahaj megwevong nabë sir. ¹¹ In hil nanër nabë alam sën denejom sir ahon lo kwaj vesa. Log ham ngo Yop yi gagek bë maggin böpata töḵ vu yi rëk jom yi ahon rot. Loḵ tum vu tamusën lob Mehöböp vo ngaa nivesa vu yi ggökin yah. In Mehöböp kwa nevongin hil rot benevongin bë dok vu hil.

Hil Su Nanër Gagek Nabë Yönon Rot Gevavunë

¹² Rëk mu arig lo, gagek böp ti nahën neggëp! Gagek sënë nebë: Ham su nanër yagek los dob in bo niwëek vu ham gagek, geham su nanër yönon vavunë! Gaḵ yik ham ngogek in mu nabë, “Eë-ë!” og ggovek. Genabë ma, og ham nanër niröp nabë, “Ma!” beyik ggovek. In Anutu rëk bo nipaya nyëvewen dok nah vu ham.

Alam Yohvu Hir Jomraksën

¹³ Bë ham ti natök vu maggin, og mëm yi yö najom jak vu Anutu. Log nabë ham ti ahë nivesa los kwa vesa, og gevong raro in geḵo Anutu arë jak. ¹⁴ Bë ham ti nijak, og mëm tahi ham sën Kerisi-yi-alam lo ham ggev lo nabë nam denanër Mehöböp arë gedejikin wël* jak mehö sën nirak lo. Gemëm denajom jak na vu Anutu nabë dok vu mehö sagi benivesa jak nah. ¹⁵ Log nabë ayoj na timu vu Anutu yönon gedenajom jak nabë sënë, og mëm Mehöböp rëk gevong bevesa dok nah. Log nabë yi ngaa nipaya la neggëp vu yi, og Mehöböp rëk dahun na geving. ¹⁶ Om ham nanër ham ngaa nipaya rangah vu arimin lo, log ham najom jak na vu Anutu nabë Anutu gevong beham nimin vesa jak. In mehö sën nesepa loḵ Yesu yönon lo bë najom jak, og yi jomraksën sënë los niwëek. ¹⁷ Elia og yik yi mehönon mu nebë hil, rëk mu jom rak niwëek vu Anutu bë hob su geto jak, lob nyëḡ vang gehob su to rak rë yoh vu ta löö gekwev nemadvahi-bevidek-ti. ¹⁸ Loḵ jom rak yah, lob hob to rak ggökin, bemëm nos lu ngaa sën denevaroh loḵ ya dob lo nekip.

Hil Gaḵo Mehö Sën Neketul Loḵ In Aggata Lo Nom

¹⁹ Arig lo, bë ham ti gërin yi nah vu ngaa nipaya rëk ngwë geḳo yi nom gökin,
²⁰ og ham jak ni nabë mehöti sën ḳo ngwë yom in yi ngaa nipaya lo, og mehö
sënë yö ḳo anon yom vu Anutu bemëm rëk medo mala-tumsën. Lob Anutu rëk
gelë mehö ngwë sën ḳo ngwë vër in ngaa nipaya lo nivesa bedahun yi ngaa
nipaya pin na.

Kapiya Sën Pita Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Pita sën Yesu Kerisi yi sinarë sa. Sa nekevu kapiya sënë yök vu ham sën Anutu-yi-alam ham, sën ham vuu beggang degwa ya geham yök nedo jeggin jeggin vu distrik Pontus los Galata geKapadosia, gAsia* los Bitunia aga. ² Hil Amad Anutu rak ham nimin ggovek ya yö wirek beggoin ham rak tu yi ngaa. Lob Anon Vabuung vong beham tu vabuung in bë ham sepa dok Yesu Kerisi aye benikök jipek ham beham nimin vesa jak. Anutu gevong semusemu nyëmasën vu ham rot beham ayomin gëp revuh pangsën rot.

Mala-tumsën Sogek Negin Hil Vu Yagek

³ Hil gaço Anutu arë jak. In yi Anutu behil Mehöböp Yesu Kerisi Ama yi. Kwa pesiv in hil böpata rot, lob vong beYesu Kerisi kedi rak yah vu bedub, lob vong behil atu mewis ggovek ya rak yi. Lob hil medo navo kwad in buk sën Anutu geço hil nah lo gehil su nehevuu rë. ⁴ Ggoin hil rak ggovek ya in bë hil gaço ngaa nivesa vesa rot vu yagek. Ngaa sënë semu yi ggovek genegin ham vu yagek. Lob su yoh vu bë rëk petar benipaya jak rë, gaço yö nivesa anon gesu rëk mala nama rë. ⁵ Ham ayomin neya timu vu Anutu, lob negin ham nivesa rak yö niwëek, om ham rëk medo nivesa rot. Semu aggata in bë geço ham nah vu yi yönon, lob rëk gevong sënë banon jak begëp rangah dok Buk-tamusën. ⁶ Mak yik ngaa maggin aggagga netök vu ham hus dus teka mu lok buk sagi meneseggi ham beham ayomin maggin teka. Rëk ma geham kwamin nevo bë Anutu rëk geço ham nah vu yi, lob ham kwamin vesa rot. ⁷ Anutu neseggi ham rak ngaa nebë sënë in bë jak ni nabë ham ayomin neya timu vu yi ma ma. Hil arak ni bë goor og denevesi rak nengwah in bë kale kale geto in genivesa jak, rëk mu goor sënë rëk mala nama vu tamusën. Gaço sën hil ayod neya timu vu yi lo, og su nebë goor sënë rë, gaço kesuu goor genivesa rot. Om nabë ngaa vahi seggi ham gwëbeng in ham ayomin neya timu bevong bë nengwah gga ham, og sagak nevong in bë ham bare nimin week. Lob vu tamusën sën Yesu Kerisi natök nom rangah lo, og ham rëk natu alam los arëmin böpata bemalamin ngeri gebengömin na jak sën ham ayomin ya timu agi. ⁸ Ham ngo nahën geham su malamin rak yi rë, rëk ham ahëmin neving yi. Yönon, ham ngo nahën gesu lë yi rë, rëk ham ayomin neya timu vu yi los kwamin vesa in yi rot. Ham kwamin-vesa-sën sënë kesuu hil kwad-vesa-sën sën hil kwad vesa in ngaa vu dob agi pin. Lob hil ayed su neggëp beyoh vu bë nanër kwa-vesa-sën sënë rangah metatekin rë, gaço ma verök yi. ⁹ Lob sën ham ayomin neya timu vu yi agi anon nebë: Anutu rëk geço ham anomin nah bedemedo malaj-tumsën geving yi. ¹⁰ Alam-denenër-gagek-rangahsën denesero rot medenevong huk niwëek in bë denatök vu gagek sën Anutu geço hil nah lo degwa, lob denër gagek rangah rak ngaa sën tök vu ham gwëbeng agi. ¹¹ Kerisi yi Anon Vabuung nedo lok alam-denenër-gagek-rangahsën sagi ayoj lob nër gagek rangah verup avij mugin rak Kerisi bë: Vanë aggagga rëk natök vu yi, genahub rë lok rëk natu mehö los arë böp. Lob yö medo denesero gagek sënë degwa medenelok tepëk in sir bë, “Vu buk tena rëk nama?” Gemak “Va ti rëk berup dok buk saga?” ¹² Anutu tato vu sir ggovek bë su denenër gagek saga rangah in bë dok vu sir rë, gaço denevong huk in bë dedok vu ham. Dengo bengö sënë muginsën, lob Anutu vong Anon Vabuung yam vu yagek bevo niwëek vu alam vahi beyam denenër Bengö Nivesa rangah

los degwa vu ham vu gwëbeng sagi ving. Lob yik angër lo ahëj neving rot bë dekekooin medegelë ngaa sënë geving.

Anutu Tahi Hil Yam In Bë Hil Abo Vabuung In Hil

¹³ Nebë saga, om ham su kwamin bo ngaa jeggjin jeggjin, gaḵ ham kwamin bo ngaa niröp geham medo revuh. Beham ayomin timu bemedo gwegin sën Yesu Kerisi natök nom rangah begevong semusemu nyëmasën jaḵ na ham lo. ¹⁴ Ham gwevong nabë sën hurmahen denebë nengaj vu gageḵ medenesepa loḵ lo. Wireḵ og ham kwamin ma, om sën ham medo nesepa loḵ aggata malanon-yi. Gaḵ gwëbeng sënë og ham su sepa doḵ nah gökin. ¹⁵ Gaḵ Anutu yi mehö vabuung betahi ham ggoveḵ ya, om ham bo vabuung in ham in ngaa pin sën ham gwevong lo nabë yi. ¹⁶ In gageḵ neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë, “Sa vabuung, om ham natu vabuung geving.”

Anutu Bago Hil Yom Raḵ Ngaa Böpata Rot

¹⁷ Anutu og su kwa nevo hil arëd meneseggi bë ti tena kesuu rë, gaḵ neseggi hil ti ti raḵ ngaa sën hil nehevong lo. Om nabë ham ayemin doḵ ti benanër nabë Amamin, og ham gwegin ham nivesa begöneng in yi noh vu buk pin sën ham nedo vatëveḵ mu vu dob agi. ¹⁸ Ham raḵ ni bë wireḵ og ham nedo los ngaa nipaya sën ham alam hib detahu ham loḵ lo, rëḵ Anutu vo ham vër in ngaa saga. Su bago ham yom raḵ seriva lu goor ma ngaa-dob-yi sën rëḵ mala nama lo ti rë. ¹⁹ Gaḵ bago ham yom raḵ Kerisi ni köḵ. Yesu ni köḵ sënë su nebë ngaa sën hil nebago raḵ monë böpata rot lo rë, gaḵ kesuu. GeḴerisi sënë nebë sipsip nalu sën yö nivesa rot gesu navi len ti nipaya neggëp raḵ yi rë, lob desis yi tu seriveng. ²⁰ Anutu su tung dob sënë rë geyö nahën, log yö ggooin Kerisi raḵ vorot in bë gevong huk sënë. Rëḵ mu yö nahën nedo bemëm Buk-tamusën dus raḵ, lob töḵ yam rangah in bë doḵ vu ham. ²¹ Loḵ vu ham beham ayomin ya timu vu Anutu sën vong beḴerisi kedi raḵ yah vu bedub bevong arë böp raḵ lo. Yönon, ham ayomin neya timu vu Anutu benevo kwamin in yi los ahëmin nivesa bë rëḵ nom begeḵo ham nah.

Hil Ahëd Geving Hil Arid Sën Kerisi-yi-alam Lo

²² Ham nesepa loḵ gageḵ anon sënë, lob vong beham ayomin nivesa raḵ. Lob ham los hil arid lo nelë ham nivesa. Ham su nevong los kwamin luu rë, om ham pasang gwevong huk niwëëḵ rot beham ahëmin geving ham vewen vewen pangsen. ²³ Ham tu mewis ggoveḵ ya nebë sën nos kip loḵ huk anon. Rëḵ mu ham su pum raḵ nos gahis sën nepetar lo rë! Gaḵ ham pum raḵ nos gahis sën nedo degwata lo. Nos gahis sënë og yik Anutu yi gageḵ, lob mala-tumsën neggëp loḵ beyö rëḵ gëp degwata los degwata. ²⁴ In gageḵ neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë:
“Mehönon pin nebë vos.

Log hir vunëḵ vunëḵ nebë vos anon kweḵsën.

Vos nemeran log anon kweḵsën nerurin to.

²⁵ Gak Mehöböḵ yi gageḵ, og yö neggëp degwata los degwata.”

Gageḵ sagi og yik Bengö Nivesa sën denenër rangah vu ham lo.

2

Mehöböḵ Tu Gelöng Nivesa Sën Mala-tumsën-yi

¹ Om ham su gwelë ham paya, geham su tetuhin ham. Ham su gwevong kwamin luu, geham su ayomin ngis yi vu mehö ngwë, geham su nanër gageḵ nipaya nah nenga jaḵ mehö ngwë. ² Ham nebë hurmahen niḵök sën ataj nahën neḵo sir bahëj neving rur mu lo. Om yik ham pasang ahëmin geving rur sën neloḵ vu ham anomin lo. Ham nanum rur sën su desarömin

ngaa kuungsën ving rë agi pangsën, in gevong beham jig bemedo nivesa geving Anutu. ³ Yönon, maḵ ham seggi Mehöböp ggovek ya beham raḵ ni bë kwa nevingin ham rot. ⁴ Om ham ngo nam vu yi in mehö mala-tumsën-yi, beniwëek rot nebë gelöng ti. Mehönon denekuung bë maḵ gelöng nipaya om sën deruuk ya. Rëḵ mu Anutu ggooïn yi raḵ vorot benelë bë ngaanon benivesa rot. ⁵ Lob vong bë yik ham nebë gelöng mala-tumsën-yi saga ving, om Anutu kwa nevo bë gevong beham natu Anon Vabuung yi beggang. Nebë saga om ham natu alam-deneḵo-seriveng niröpsën-yi lo, beham ngo gwetung ayomin natu seriveng vu Anutu. Nabë ham gwevong nabë saga, og Anutu rëḵ kwa bo ham nabë Yesu Kerisi yi alam ham, lob geḵo seriveng saga. ⁶ In gägek raḵ ngaa sënë meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya ving nebë:

“Ham gwengö rë!

Sehooïn gelöng malangeri anon rot ti raḵ in gadu beggang nyë ḵetu,

lob gwëbeng sa varah menare nyëg böp Sion.*

Om nabë mehöti ayo na timu vu yi,

og su rëḵ ni namum rë,

gak rëḵ nama veröḵ yi.”

⁷ Kerisi nebë gelöng sënë lob ham sën ham ayomin neya timu vu yi lo, og ham nelë bë ngaanon benivesa rot. Gak alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og gägek raḵ sir meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënë,

rëḵ mu mëm sënë netu gelöng niwëek beggang nyë ḵetu yi.”

⁸ Log gägek ngwë nër bë:

“Netu hir gelöng sën deketul vahaj jak lo.

Genetu hir gelöng sën detaleḵ medebës lo.”

Su devong ving Anutu yi gägek sënë rë, om detaleḵ medevës, in Anutu nër wirek bë rëḵ degevong nabë sënë.

Hil Natu Anutu Yi Hur Maluh Los Avëh

⁹ Rëḵ Anutu ggooïn ham raḵ ggovek ya tu yi alam. Ham tu Mehö-los-bengö Anutu yi alam-deneḵo-seriveng. Ham tu alam yu vabuung ti. Ham tu Anutu-yi-alam niröp in bë ham rëḵ tateḵin ngaa nivesa pin sën neving vu ham lo. In ham nedo loḵ malakenu wirek, rëḵ tahi ham beḵo ham loḵ yam yi rangah nivesa anon sënë ayo. ¹⁰ Wirek og ham alam meris, rëḵ gwëbeng og ham tu Anutu-yi-alam. Wirek og ham nedo nenga in Anutu lob su kwa nevingin ham rë, rëḵ gwëbeng sënë og Anutu kwa nevingin ham.

Hil Gevong Ngaa Nabë Sën Anutu Yi Hur Hil

¹¹ Sa mehö lo, sahëg neving ham, om sa nanër vu ham niwëek nabë: Ham nedo dob sënë nebë ham alam-nyëg-ngwë los alam vatëveḵ mu. Om ham dëein ngaa malanon-yi sën hil navid nevingin lo na. In ngaa nebë sënë nesis begö vu ham ḵenumin. ¹² Ham gwevong ngaa nivesa doḵ alam dahis vuheng. Yönon, denenër gägek nipaya raḵ ham gwëbeng bë ham nesepa loḵ ngaa nipaya. Rëḵ mu rëḵ degelë ngaa nivesa sën ham neving lo, lob rëḵ degeḵo Anutu arë jak in ham huk sënë doḵ buk sën natöḵ nam in bo nyëvewen vu sir lo. ¹³ Ham tu Mehöböp yi alam om ham sepa doḵ horek sën mehönon denejoo lo pin. Ham sepa doḵ mehö-los-bengö sën netu yuseḵë vu dob lo aye. ¹⁴ Geham sepa doḵ ggev gavman ayej nabë saga. In mehö-los-bengö ggooïn sir raḵ in bë debo nyëvewen doḵ nah vu alam sën degevong ngaa nipaya lo, gedegeḵo alam sën degevong ngaa nivesa lo arëj jak. ¹⁵ Anutu ahë neving bë ham sepa doḵ ngaa niröp nabë saga in alam kwaj masën sën sir dugin gägek

* **2:6:** Denenër nyëg böp Yerusalem arë ngwë nebë Sion.

lo, su denatök vu gagek nipaya jak ham medenanër. ¹⁶ Ham su nabë alam sën detu mehö ngwë hir ngaa meris balaj denebeginengin ngaa maggin rak sir gedenevasap sir lo, gak ham gwevong ngaa nabë alam sën yö denegin sir lo. Rëk mu ham su gwebom navimin dok mu log ham bun ham in ngaa nipaya megwevong, gak ham natu Anutu yi hur yönon. ¹⁷ Ham gweko alam pin arëj jak, geham ahëmin geving arimin lo sën Anutu-yi-alam sir lo. Ham göneng in Anutu, log ham gweko mehö-los-bengö sën tu yusekë lo arë jak.

Hil Sepa Dok Kerisi Vaha Megako Vanë

¹⁸ Ham sën hur lo, ham göneng in alam sën denebago ham netu hir ngaa meris medenegin ham lo, beham gurek babuj in ngaa pin. Ham su gurek alamin sën nijvesa los malaj yes lo mu babuj. Gak yik ham gurek alamin sën denevong nij paya vu ham lo babuj geving.

¹⁹ Kë! Log nabë degwa nama geyö debo vanë vu ham meris mu rëk mu ham najom ham ahon geham gwengö vanë in Anutu-yi-alam ham, og yik ggovek. In Anutu ahë neving ngaa nebë saga. ²⁰ Gak nabë ham gwevong ngaa nipaya ti lob dengis ham rëk yik ham gwelë sir mu, og ham su vong ngaa nivesa in bë degeko ham arëmin jak rë, gak ma. Gak mëm nabë dengis ham jak ngaa nivesa sën ham gwevong lo rëk ham gwelë sir mu, og mëm Anutu nenër saga bë gevong nivesa. ²¹ Yönon, Anutu ggooin ham rak in bë ham sepa dok aggata saga. In Kerisi lok yah ham bömin beko vanë betato saga vu ham in bë ham sepa dok vaha.

²² “Su nevong ngaa nipaya rë,

log su nenër gagek kuungsën ti verup avi rë.”

²³ Denër pelë rak yi, rëk su nër pelë lok yah rak sir rë. Log devo vanë vu yi, rëk su nër gagek ahë sengën lok yah rak sir rë. Gak yö vong yi lok ya Anutu sën neseggi ngaa pin niröp lo nema. ²⁴ Yö ti ko nyëvewen lok yah hil ngaa nipaya rak yah navi bediik rak kelepeko*. Vong nebë sënë in bë hil gevuu ngaa nipaya pin na, gehil medo vesad besepa dok ngaa yohvu mu. Devasap navi lob saga vong beham nimin vesa rak. ²⁵ Wirek ham nebë sipsip ata main nalu geyö vare deneya jeggin jeggin bedeneketul lok in aggata. Lok gwëbeng sënë og ham lok yom vu sipsip ala sën negin ham anomin lo.

3

Gagek Rak Maluh Los Avëh Sën Deko Sir Ggovek Lo

¹ Log ham avëh sën rak reggamin ggovek ya lo, og ham gurek reggamin babuj geving nabë saga. Log nabë sir la su denesepa lok Anutu yi gagek rë, og ham avëh sën venëj ham lo gwevong ngaa niröp jak buk in degelë bedegerin sir. Gak ham su nanër gagek ngahisekë vu sir. ² Kë! In mëm degelë nabë ham negin ham nivesa geham nesepa lok aggata niröp, lob degërin sir. ³ Ham su bunek vu navimin, geham su bii yumin viis, geham su bunek vu navimin jak kupek nivesa vesa, geham su jöp tob malangeri aggagga in nabë alam degelë ham. ⁴ Gak mëm ham sejong ayomin peggo, in ngaa sën ham sejong ayomin jak lo, og su yoh vu bë rëk nipaya jak rë. In vunek vunek ham ayomin peggo yi sënë nebë: Ham ayomin gëp revuh, geham malamin yes. Og mëm Anutu rëk gelë nabë ngaanon benivesa rot. ⁵ In avëh sën ayoj ya timu vu Anutu wirek medenegin sir nivesa lo yik denevong nebë sagi. Denesejong ayoj rak ngaa nebë sënë gedeneppurek reggaj babuj. ⁶ Sara nevong nebë sënë, benebë nenga vu regga Abraham aye, genenër yi bë “Mehö böp”. Om nabë ham nevong ngaa nivesa, geham su newamin nerak benehöneng in ngaa la rë, og ham nebë sën Sara nalu lo ham.

⁷ Log ham maluh sën avëh regga lo, ham gwevong nabë saga geving. Ham kwamin bo ham venëmin begwevong nivesa vu sir in ham los medo nivesa. Ham nahubin avëh in su nij wëëk nebë ham rë. Ham kwamin bo sir in yik deko Anutu yi semusemu ving beham rëk medo malamin-tumsën dok ti. Bë ham sepa dok aggata sënë, og ngaa ti su rëk gëp begërin ham beham gwevuu jomraksën na rë.

Hil Medo Los Ahëd Geving Hil

⁸ Ggovek saga, om sa bë semu gagek hus nabë ham pin medo los ahëmin geving ham gekwamin pesivin alam pin. Ham kwamin bo arimin lo besemu sir, geham gwevuu sën ham ngo neko ham rak lo na. ⁹ Bë alam degevong paya vu ham, og ham su bo nipaya dok nah nipaya nyëvewen vu sir. Log nabë denanër gagek nipaya jak ham, og ham su nanër gagek nipaya jak sir dok nah nyëvewen. Gak ham gwevong ngaa nabë sënë dok nah: Ham najom jak na vu Anutu nabë gevong semusën vu sir. In Anutu ggooin ham rak bë ham gwevong nabë saga in mëm ham gweko semusën vu yi geving. ¹⁰ In gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya bë:

“Nabë mehöti ahë neving bë medo nivesa
 los kwa vesa noh vu buk pin sën nedo mala vesa agi,
 gengaa maggin nama in yi,
 og yö gegin avi besu nanër gagek nipaya,
 gejö gegin daggen in su nanër gagek kuungsën.

¹¹ Gak geruu demi vu ngaa nipaya ga,
 gevong ngaa nivesa mu,
 gejö medo mala sepa sën ayo gëp revuh lo,
 bahë geving rot nabë natok jak anon.

¹² In Mehöböp mala neggëp menelë alam sën nij röp lo benelok vu sir,
 log netung nenga in hir jomraksën yoh vu buk pin.
 Rëk alam sën denevong ngaa nipaya lo, og Mehöböp nerak nij,
 lob nevo nyëvewen lok yah hir ngaa nipaya vu sir.”

Hil Ayoh Vu Bë Gako Vanë Jak Huk Nivesa Sën Hil Nehevong Lo

¹³ Bë ham nimin wëëk mesepa dok ngaa nivesa mu, og re yoh vu bë rëk gevong paya vu ham-a? Mak rëk nama! ¹⁴ Rëk mu nabë ham sepa dok ngaa niröp lob ham gweko vanë jak, og ham kwamin vesa. Log nabë alam denanër nabë debasap ham in nabë ham göneng, og ham su göneng in sir benewamin jak. ¹⁵ Gak ham gwetung Kerisi timu yö natu ham Mehöböp bemedo dok ham ayomin. Ham semu ham jak buk pin in Bengö Nivesa sën ham medo negin agi. Lok mëm nabë alam dedok tepëk in gagek sënë degwa vu ham, og ham medo in nanër nah niröp vu sir. Rëk mu ham nahub nanër gagek ahë yes nah vu sir jak gagek nivesa.

¹⁶ Log ham ayomin yö gëp niröp menivesa rot. In nabë alam denanër gagek nipaya kuungsën jak ham in ngaa nivesa sën ham nevong menesepa lok Kerisi vaha lo, og degelë benij namum. ¹⁷ In nabë Anutu vingin bë hil gako kerus jak ngaa nivesa sën hil nehevong lo, og yik ggovek. Rëk mu nabë hil gako vanë jak ngaa nipaya sën hil nehevong lo, og sënëk su yoh vu rë.

Kerisi Diik In Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

¹⁸ Hil kwad bo Kerisi geving, in yik diik beron timu sënë in kevoh hil ngaa nipaya na. Yi mehö yohvu rëk lok yah hil alam nid paya bed in bë gëko hil nom vu Anutu. Tu mehönon rak lob mehönon desis yi mediik, rëk mu Anon og nedo bekedi rak yah menedo mala-tumsën. ¹⁹ Log Anon sënë ya melok ya vu mehönon kënuj sën denedo karabus vu Nyëg Nipaya lo menër gagek vu

sir. ²⁰ Loḱ sən Noa yi buk wirek lo, og alam sənē dekeyēh Anutu yi gagek, rēḱ mu Anutu su newa raḱ mevo loḱ yah nyēvewen vu sir pevis rē. Gaḱ yō jom yi ahon menedo rot, geNoa semu yaḱ loḱ buk sənē, lob yīḱ sir yu mahen teka mu denedo vesaj loḱ yaḱ ayo. Sir maluh avēh yoh vu nemadvahi-bevidek-lōō denedo mu gebēl su rehōō sir rē. ²¹ Bēl sənē netahu bēl-ripeksēn sən neḱo ham yom lo. Bēl sənē og su bēl sən neḱo ham nimin ngōhek ya lo rē, gaḱ sənē sən nevonḱ beham netahi ya vu Anutu bēl gevonḱ beham ayomin mewis jaḱ lo. Lob neḱo ham yom degwa raḱ sən Yesu Kerisi kedi raḱ yah lo. ²² Kedi raḱ yah beyah nedo Anutu nema vesa vu yaḱek, lob angēr los hir ggev sən arēj bōp lo, gengaa los niwēēk vu yaḱek pin, denegurek babu.

4

Hil Gevuu Alam Dahis Hir Ngaa Na Gehil Gaḱo Vanē

¹ Ham kwamin bo nabē Kerisi ḱo vanē rot raḱ navi, om ham kwamin na vu niwēēk megwevonḱ nabē yi. In nabē ham gwēḱo vanē jaḱ navimin, og ham vuu ngaa nipaya yi aggata ya ggovek ya. ² Nabē saga, in lob ham su newamin jaḱ in ngaa nipaya mesepa doḱ gökin nah noh vu buk pin sən ham medo dob agi. Gaḱ ham sepa doḱ Anutu kwa. ³ Wirek og ham nevonḱ ngaa nebē sənē rot menesepa loḱ ngaa sən alam dahis ahēj neving pangsen bē degevonḱ lo. Ngaa lo nebē sənē: Ham su nejom ham ahon rē, geham nevonḱ malamin anon in ngaa pin sən su yoh vu rē lo benevonḱ. Ham kwamin nevo baggēb lu ngaa loḱ ayomin; ham nenum raḱ buk meyumin nevonḱ paya; geham nevonḱ ahēmin ta menevonḱ nos bōp genevonḱ ngaa nipaya loḱ ayo; geham nesupin ham benenum bēl niwēēk pangsen benevonḱ ngaa nipaya; log ham nekweyēh Anutu yi gagek genejom raḱ vu keriiing lu ngaa beneḱo sir raḱ. Rēḱ gwēbeng og ham vuu ya. ⁴ Yōnon, gwēbeng sənē og ham su nevonḱ ngaa nipaya benevasap ham raḱ ngaa jeggin jeggin ving alam dahis ggōkin yah rē. Om sən denelēk in ham, lob denenēr gagek nipaya raḱ ham. ⁵ Rēḱ mu vu tamusēn og alam dahis sənē yō rēḱ detateḱin hir gagek jaḱ ngaa sənē nah vu jaas bōp sən neseggi gagek lo medegeḱo nyēvewen doḱ nah gagek sagi. In semu yi ggovek ya menedo in gengo alam-diḱsēn los alam malaj vesa hir gagek meseggi. ⁶ Yīḱ degwa raḱ gagek sənē om sən Bengō Nivesa tōḱ ya vu mehōnon diḱsēn ḱenuj betateḱin aggata vu anoj in bēl denah medemedo malaj-tumsēn geving Anutu. In navij diḱ nebē sən Anutu nēr vu muginsēn bēl mehōnon pin navij rēḱ denadiḱ lo vorot.

Hur Nivesa Netateḱin Anutu Yi Semusēn

⁷ Buk sən ngaa pin vongin govek na lo dus raḱ, om ham kwamin bo nivesa, geyumin sepēp jaḱ, beham najom jaḱ noh vu buk pin. ⁸ Ham pasang napiik vu aggata sən ahēmin geving arimin lo lo niwēēk rot kesuu ngaa vahi pin. In nabē hil ahēd geving mehōnon, og hil rēḱ dahun hir ngaa nipaya ngahiseḱē na. ⁹ Ham gwēgin arimin lo sən yam denedo ving ham lo nivesa, geham su gwevonḱ ayemin vu sir. ¹⁰ Ham pin ti ti ngo ḱo Anutu yi semusēn aggagga yoh vu ham nyēmasēn, om ham gwevonḱ huk jaḱ in doḱ vu arimin lo. Lob mēm ham rēḱ natu hur nivesa in ham doḱ vu mehōnon jaḱ Anutu yi semusēn sagi. ¹¹ Nabē mehōti tateḱin gagek, og tateḱin nirōp noh vu Anutu yi gagek. Log nabē mehōti gevonḱ huk in doḱ vu mehō ngwē, og gevonḱ huk jaḱ Anutu niwēēk sən vo vu yi lo. Hil gaḱo Yesu Kerisi arē jaḱ na vavunē. In niwēēk pin neggēp vu yi degwata los degwata benevonḱ semusēn saga yam vu hil in bēl hil gevonḱ bAnutu arē bōp jaḱ rot. Yōnon.

Hil Gaḱo Maggin Geving Kerisi Nabē Sənē

¹² Sa mehö lo-e! Vanë sën netök vu ham lo, tök vu ham in bë seggi ham. Yönon, vong bë nengwah vev rak ham, rëk mu ham su gwelëk in ngaa sënë bekwamin bo nabë ngaa yö agga ti tök vu ham. ¹³ Gaq vanë sënë in bë ham gweko maggin geving Kerisi. Om ham ngo medo los kwamin vesa, log mëm arë böp los vunek vunek yagek yi rëk natök nam rangah vu tamusën. Lob tum mëm ham rëk kwamin vesa böpata rot dok buk saga. ¹⁴ Ham tu Kerisi-yi-alam, om nabë denanër gagek nipaya jak ham in saga, og ham kwamin vesa. In Anutu yi Anon Vabuung sën vunek vunek yagek yi degwasekë yi lo yök nedo ving ham. ¹⁵ Gaq ham ti su ngis mehönon medenadiik ma, godek ngaa ma, gevong ngaa nipaya aggagga ma, jak ni in mehö ngwë hir gagek, lob debo vanë vu yi dok nah sënë. ¹⁶ Rëk mu nabë ham ti kerë maggin in nesepa lok Kerisi yi aggata, og su ni namum in, gaq yi alam yi om geko Anutu arë jak. ¹⁷ In buk sën Anutu bë geko huk jak megevong nyëvewen dok nah mehönon hir huk lo yam dus rak ggovek ya, menevongin bë gevong vu hil sën yi alam hil lo namugin. Om nabë gevong nabë sënë vu hil, og mak rëk gevong nabë va vu alam sën nengaj dahis vu Bengö Nivesa lo? Gaq rëk gevong maggin nipaya verök yi rot vu sir! ¹⁸ In dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë: “Nabë huk böp neggëp in geko alam sën denesepa lok ngaa niröp lo nom, og alam sën deneruu demij vu Anutu gedenevong ngaa nipaya lo og sir mak rëk nabë va?”
Gaq mak rëk malaj nama verök yi. ¹⁹ Nebë sënë, om nabë Anutu kwa bo nabë alam la degeko vanë, og alam sënë yö rëk desepa dok ngaa niröp mu, gedegevong bekenuj dok nah Anutu nema geving in gegin. In yi yö tung hil, log yö rëk medo megevong noh vu yi gagek.

5

Ham Ggev Gwegin Anutu Yi Sipsip Lo

¹ Log gwëbeng sa bë nanër gagek dus ti vu ham ggev lo nabë: Yik sa ggev ti ving ham, log sa halë rak malağ bë Kerisi ko vanë. Log sa ving ham behil pin rëk medo nivesa los vunek vunek yagek yi dok ti dok buk sën Mehöböp rëk natök nom rangah vu tamusën lo. Om sën sa bë gejiin ham ggev lo nabë: ² Ham gwegin Anutu-yi-alam sën denedo nebë sipsip lok ham nemamin lo nivesa. Rëk mu alam su medo denajij ham nabë ham gwevong huk sënë, gaq ham ngo gweko jak megwevong nivesa los kwamin vesa. Geham su gwevong huk sënë in nabë gweko monë mu, gaq ham ayomin kedi in huk sënë nabë ham gwevong niröp. ³ Ham su gwevong nabë ham böp beham dahun alam sën Anutu tung lok ham nemamin bë ham gwegin sir lo. Gaq ham gweli Anutu yi sipsip lo nivesa metato aggata vu sir medesepa dok ham vahamin. ⁴ Bë ham gwevong nabë sënë, og sipsip alaj böp rëk natök nom rangah, lob ham gweko madub nivesa los vunek vunek yagek-yi sën malangeri rot besu rëk meran na rë lo.

Hil Dahun Hil Gekwad Bo Ngaa Niröp

⁵ Nebë saga, om sa bë nanër vu ham hur magëm geving nabë: Ham gurek alam ggev babuj. Rëk mu su sir magëm mu rë, gaq ham pin sepa dok aggata sën ham dahun ham lo, beham los arimin pin lo gurek babumin vewen vewen. In gagek sënë neggëp lok Anutu-yi-kapiya bë: “Anutu neruuk alam sën deneko sir rak lo, gaq mëm nesemu alam sën denedahun sir lo.”

⁶ Anutu mehö niwëek ata, om ham dahun ham begurek babu, gedok yö yi buk sën lo, og rëk geko ham jak. ⁷ Om ham bo ham maggin pin dok nah nema, in kwa nevo ham menegin ham.

⁸Lob ham gweġin ham nivesa bemedo malamin ham. In ham mehö nipaya Satan neko loĵ rot nebë reggu böp layon sën negga mehönon lo, lob nengeek böpata geneggevek meneyam in bë pesöng jaĵ hil. ⁹Om ham ngo ayomin na timu vu Anutu niwëek bemedo in ham dev doĵ megweddu yi na. In ham nerak ni bë ham arimin lo pin sën denedo yoh vu doĵ pin agi yik deneko vanë nebë ham. ¹⁰Semusemu pin degwa Anutu yö tahi ham yam rak Kerisi, in bë ham medo nivesa los gweko vunek vunek yagek-yi geving yi degwata. Om yik ham rëĵ gweko vanë yik buk dus teka mu, log mëm Anutu rëĵ gevong beham nimin vesa jaĵ gökin, bebarah ham na, begadu ham, geham medo niwëek. ¹¹Om hil gaĵo arë jaĵ nabë Mehö niwëek ata degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

¹²Sa kevu gagek dus ti sënë vu ham mesevo loĵ Silvanus* nema in bë geĵo nöĵ vu ham. In sa nehalë yi nebë hil arid, in Kerisi yi mehö yi yönon. Sa bë bë ham kwamin jaĵ beham najom Anutu yi semusën soĵek sën senër rangah vu ham lo ahon beham bare nimin wëek in. ¹³Kerisi-yi-alam vu Babulon* sën Anutu ggooin sir rak ggovek ya ving ham lo kwaj nevo ham medenenër.

Log Markus sën vong bë sa nalug lo kwa nevo ham menenër ving. ¹⁴Ham najom* sir sën Kerisi-yi-alam ham lo nemaj in tato nabë ham ahëmin neving sir. Ham sën ham tu Kerisi-yi-alam lo pin ayomin yö gëp revuh.

Kapiya Sën Pita Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Yesu Kerisi yi hur los yi sinarë sa Simon Pita. Sa nekevu kapiya sënë yök vu ham sën ham ayomin neya timu vu yi nebë he behil nehevong ving ggëp ti lo. Yesu Kerisi tu hil Anutu, getu hil mehö sën neko hil yom vu yi lo. Yi mehö yohvu om sën vong behil ayod neya timu vu yi. ² Gwëbeng ham rak Anutu luho hil Mehöböp Yesu nij venuh, om luho degevong semusemu nyëmasën nök böpata jak vu ham, gedegevong beham ayomin gëp revuh rot.

Anutu Ggoin Hil Rak Tu Yö Yi Ngaa

³ Hil arak Anutu ni in ggoin hil rak in bë hil gako niwëek los vunek vunek yagek-yi natu hil ngaa behil sepa dok yi aggata nivesa. Lob vong ngaa pin sën hil narak vu in lo vu hil in yi mehö niwëek degwa, om sën hil ayoh vu bë medo nivesa besepa dok aggata niröp mu. ⁴ Yönon, ngaa pin sën nedo dob agi og rëk petar na bemala nama na, in mehönon malaj nesepa ngaa nipaya paya mu. Gak hamek su rëk malamin nama na verök yi nabë saga rë. In Anutu rëk geko ham vër gegevong yi semusemu böp los nivesa anon sagi vu ham in ham natu yi alam benimin nabë yi. ⁵ Ham kwamin bo ngaa saga beham gwevong huk niwëek rot geving. Ham ayomin neya timu vu Yesu om ham gwegin ham begwevong ngaa nivesa vesa geving. Ham gwevong ngaa nivesa, log ham gwevong huk in gagek pin in ham natök jak degwa mejak ni geving. ⁶ Ham natök jak kwamin mejak gagek degwa ni nabë saga, log ham gwegin ayomin nivesa geving. Ham gwegin ayomin nivesa, log ham najom ham ahon bebare niwëek geving. Ham najom ham ahon mebare niwëek, log ham sepa dok Anutu yi aggata niröp geving. ⁷ Ham sepa dok Anutu yi aggata niröp, log ham gwelë Kerisi-yi-alam nivesa geving. Ham gwelë Kerisi-yi-alam nivesa, log ham ahëmin geving mehönon pin geving. ⁸ In nabë ham sepa dok ngaa pin sënë begwevong pangsen, og ham su rëk medo meris geham huk anon nama rë. Gak ngaa sënë rëk gevong beham jak hil Mehöböp Yesu Kerisi yi ngaa pin ni los dahis. ⁹ Gak mehö sën su hen huk nebë agi neggëp rë lo, og yi nebë mehö mala kenod. Genebë mehö mala raru sën su yoh vu bë gelë ngaa gëp adingnë rë lo. In ggërin demi yom vu gagek sën Anutu ripek yi ngaa nipaya wirek hen ya lo. ¹⁰ Om arig lo, Anutu ggoin ham rak ggovek betato ham bë ham natu yi alam, om ham ngo pasang gwevong huk niwëek in anon jak vu ham. Nabë ham sepa dok ngaa pin sënë, og ham su yoh vu bë rëk bës rë. ¹¹ Yönon, nabë ham gwevong nabë sënë, og rëk tatekin aggata vu ham, beham dok na hil Mehöböp Yesu Kerisi sën neko hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen lo yi nyëg. Sën rëk gëp degwata los degwata lo. ¹² Sënëk yönon, ham rak ngaa pin sënë ni vorot. Lob ham ko gagek anon sënë rak ggovek ya, lob ham nare niwëek in. Rëk sa bë nanër vu ham gök gökin, in sebër ham kwamin beham kwamin bo gökin. ¹³ In sa kwag nevo bë ngaa sënëk nivesa, om noh vu buk sën sëk nahën nemedo vesag lo, og sëk nanër vu ham gök gökin in sebër ham kwamin. ¹⁴ In hil Mehöböp Yesu Kerisi nër rangah vu sa wirek beserak ni bë yik sa hevongin getur sa vër in navig nyë dus teka. ¹⁵ Om sën sa nehevong huk niwëek rot menekevu gagek yök vu ham, in bë nabë sa nadiik, og ham yoh vu bë rëk kwamin bo gagek sënë gökin noh vu buk pin.

He Halë Kerisi Nikapiik Ggovek Ya

¹⁶ Gagek sën he nanër agi og he su nanër keriiing tetuhinsën nebë sën mehõnon los kwaj yõ kwaj nevo medenenër lo rë. Gaḵ he halë raḵ malamin bë Mehõbõp los bengõ yõnon. Om sën he nër vu ham ggovek ya beham raḵ hil Mehõbõp Yesu Kerisi niwëëk ni, geham raḵ ni bë rëḵ nom gökin. ¹⁷ Yõnon, Ama Anutu tato niwëëk los arë bõp rangah loḵ buk sën gagek yam vu niḵapiik degwa beḵo yi raḵ lo bë, “Sa nalug sënë, sahëg ving yi pangsën gesa ahëg nivesa rot vu yi.” ¹⁸ Alõo nado ving yi ggëp ḵedu vabuung wirek behango aye sënë yam vu yagek.

¹⁹ Nebë saga, lob he halë bë alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek anon raḵ. Om bë ham najom hir gagek ahon, og saga mëm nivesa rot. In alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek og nebë ram sën netum loḵ nyëg malakenu, benedo rot benyëg neheng raḵ lob Betuheng Majelëe kedi netum loḵ ham ayomin lo. ²⁰⁻²¹ Rëḵ mu ham jaḵ sënë ni namugin rë nabë wirek og Anutu yi gagek su verup mehõti avi yoh vu yõ kwa rë. Gaḵ Anon Vabuung yõ neggee vu sir bedenenër Anutu yi gagek yam rangah. Nebë sënë om hil su ayoh vu bë tatekin gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo ti degwa jegin jegin noh vu hil ngo kwad rë, gaḵ Anon Vabuung doḵ vu hil og mëm.

2

Alam-gagek-kuungsën Hir Ngaa Nipaya

¹ Wirek og alam-gagek-kuungsën deverup loḵ alam Israel, om yik tatovaha-gagek-kuungsën-yi rëḵ deberup doḵ ham geving nabë saga. Rëḵ debun sir gedenanër gagek kuungsën aggagga in debasap alam, geyõ rëḵ degeruu demij vu Mehõbõp sën bago sir yom lo geving. Rëḵ degevong nabë sënë, rëḵ mu rëḵ malaj nama pevis avuti. ² Nebë saga rëḵ mu alam ngahiseḵë rëḵ desepa doḵ alam saga hir ngaa nipaya aggagga, lob tum rëḵ degevong balam jegin jegin la denanër gagek nipaya jaḵ aggata-gagek-anon-yi. ³ Alam sagi malaj anõo verõḵ yi, om rëḵ denanër gagek kuungsën ngahiseḵë in degeḵo ham hõmin monë lu ngaa nah vu sir. Rëḵ mu Anutu yõ ro buk sën gengõ hir gagek lo wirek meneggëp vorot bë rëḵ malaj nama. Lob ngaa sën basap sir lo, og su ggëp yiing rë, gaḵ yõ medo negin.

⁴ Log yik angër la devong ngaa nipaya wirek, rëḵ Anutu su nelë sir mu rë. Gaḵ duu sir loḵ ya ḵarabus ggëp Nyëg Nipaya loḵ waḵ malakenu. Lob nahën denedo loḵ rot medeneḵin buk-nyëvewen-yi.

⁵ Log yik alam sën denedo wirek lo, og yik nebë saga ving. Su kwa pesivin sir rë. gaḵ vong mebël vuḵ bõpata merehõo sir vahi sën deruu demij vu Anutu lo bemalaj maya. Gaḵ yik Noa timu sën nenër gagek yohvu yam rangah lo, om Anutu gin yi, gegin yi alam nemadvahi-bevidek-luu medenedo nivesa ving.

⁶ Log vo nyëvewen vu alam Sodom los Gomora ving nebë saga. Anutu vesi beggag bu bõp luu sënë raḵ nengwah megga sir bemalaj maya verõḵ yi. Gevewev meris mu nedo. Nebë saga in bë nabë alam degeruu demij vu Anutu, og kwaj bo nah gagek wirek hen sagi, lob deḵaḵ ni nabë rëḵ denatõḵ vu nyëvewen nabë sënë. ⁷ Gaḵ Lot og yi mehõ yohvu, om Anutu ḵo yi vër in Sodom los Gomora, benedo nivesa gesu mala ma rë. In Lot ayo maggin bõpata in alam nij paya hir baggëb lu ngaa sën denevong lo. ⁸ Yõnon, mehõ nirõp sënë nedo ving sir beyõ nelë hir ngaa nipaya los nengo hir gagek nipaya yoh vu buk pin. Yi og ayo yõ neggëp nirõp, om ayo maggin rot in hir ngaa nipaya sën denevong medeneḵeyh horek lo. ⁹ Yõnon, Mehõbõp neḵo alam sën denesepa loḵ yi lo vër in ngaa nipaya sën neseggi sir lo, genetung alam nij

paya medenedo rot in na berup dok buk sën gengo hir gagek gebo nyëvewen dok nah vu sir lo.

¹⁰ Lob alam-gagek-kuungsën lo saga vahi rëk degeko nipaya nyëvewen böpata rot kesuu. Sir sën ahëj neving ngaa-ningöhek-baggëb-yi mu medenesepa lok, gekwaj nevo Mehöböp aye bë ngaa meris lo. Alam nebë sënë deneko sir rak bedenesepa lok yö kwaj mu. Om sën su deneggöneng rë, gedenenër pelë rak angër yagek yi. ¹¹ Angër lo dekesuu alam gagek kuungsën sënë, genij wëek böpata rot kesuu sir ving. Rëk mu su denenër pelë rak sir rë, gesu denenër sir rangah vu Mehöböp rë. ¹² Gak alam gagek kuungsën sënë, og denenër pelë rak ngaa sën su derak ni rë lo. Sir nebë reggu sën kwaj masën lo, om sën kwaj neya vu navij medenesepa lok ngaa-navij-yi mu. In ataj ko sir in bë mehönön denajom sir ahon bedengis sir medenadiik. Om yik ngaa nipaya sën denesepa lok lo rëk gevong bemalaj nama na verök yi. ¹³ Rëk degeko nyëvewen nipaya dok nah hir ngaa nipaya. In su ahëj neving rot bë dega nos böp los denanum bël niwëek pangsen buk mu rë, gak denevong rangah atov ving. Log denelok ya ving ham beham los newa nos-ahëvingsën-yi lok ti. Rëk mu denetuhin ham gekwaj vesa in ngaa nipaya sën denevong vu ham agi, om sir nebë ngaa ningöhek gengaa nipaya lok len. ¹⁴ Malaj anon medenelë avëh yoh vu buk in bë degodek sir. Lob malaj su yoh vu bë rëk gevuu ngaa nipaya rë, gak ma verök yi. Alam sënë denepelëpin alam sën su ayoj niwëek rë lo, bedenedadii sir ya in bë degevong ngaa nipaya geving sir. Ayoj yö tahu sir lok aggata sën ayoj nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa lo, om Anutu rëk kevoh alam sënë na verök yi. ¹⁵ Alam-gagek-kuungsën lo sënë deruu demij vu aggata nivesa, om sën deneketul lok medeneya jeggin jeggin, beya denesepa lok Beyor nalu Balaam sën ahë neving monë pangsen rot beneko rak terotsën lo vaha. ¹⁶ Dogi su denevengwëng rë, rëk mehö-nenër-gagek-rangahsën Balaam yi dogi vengwëng nebë mehönön benër Balaam yi ngaa nipaya sën nevong agi rangah. Lob ggërin ngaa kwamasën sën bë gevong lo.

¹⁷ Log alam-gagek-kuungsën nebë sënë, og sir nebë bël veyë sën netewii ya lo. Gesir nebë beggob sën sang neko meneya jeggin jeggin lo. Om Anutu ggooin nyëg mala vahis verök yi rak vu sir in bë demedo dok. ¹⁸ Sir sënë denevengwëng avij böp medeneko sir rak in gagek meris meris sën anon ma lo. Lob denevo bël lok alam sën nahën denevuu ngaa-alam dahis-yi ya lo, lob tum newaj nerak in baggëb los navij yi ngaa nipaya aggagga beyah denesepa lok sir. ¹⁹ Alam gagek kuungsën sënë denenër vu sir bë rëk degeko sir vër in horek pin besu deginengin sir rë. Rëk mu sir yö nahën denedo los ngaa nipaya sën neduu sir lo. In degwa nebë sënë bë ngaa sën kesuu mehöti lo, og mehö saga neggurek babu benesepa lok rot. ²⁰ Yönon, derak hil Mehöböp Yesu Kerisi sën ko hil yom lo ni, lob deveya in ngaa ningöhek nipaya sën neggëp dob agi bedeyom. Rëk mu nabë degërin sir nah bedega jak ngaa nipaya sënë gökin menaduu sir ahon, og rëk demedo paya na verök yi kesuu muginsën. ²¹ In derak aggata sagi ni bedeko horek vabuung sënë ggovek ya, lok yom deruu demij vu. Gak bë yö demedo dug in ngaa niröp sënë yi aggata, og sagak nivesa vu sir. ²² In devong balam hib wirek hir gagek los kwa ti sënë anon rak rak sir nebë, “Anöö yah negga nyë muteksën ggökin.” Log gagek ngwë neggëp ving bë, “Böök ripek lok bël ggovek, lok tum yah sis madöp ggökin.”

3

Mehöböp Rëk Nom Yönon Rot

¹ Sa mehö lo-e! Sa kevu kapiya ngwë sënë netu luu vu ham. Lok kapiya luu sënë og sa kevu gagek in bë bër ham kwamin in gagek vahi gökin beham

jak ni nivesa. ² Log ham kwamin bo nah gagek sën Anutu-yi-alam-vabuung denenër rangah wirek bë rëk anon jak lo. Geham kwamin bo Mehöböp sën ko hil yom lo yi horek sën ham sinarë lo denër vu ham lo geving.

³ Ham jak sënë ni namugin nabë Buk-tamusën dus jak, og alam sën denenër pelësën lo rëk deberup bedegevong noh vu kwaj nipaya medenanër pelë nabë, ⁴ “Nër bë rëk nom gökin-a? Lob maḡ yom benedo tena? Su yom rë! Alam hib wirek dediik ya, geyam beyam verup gwëbeng sënë, rëk mu ngaa pin yö neggëp loḡ ben nebë sën wirek Anutu tung lo.” ⁵ Alam pelësën sënë nij nelël bë su kwaj sero medejak ngaa sënë ni nabë: Vu muginsën og Anutu nër, lob yagek anon raḡ. Log nër, lob dob ggooin yi raḡ in loo benedo loḡ loo vuheng atov. ⁶ Lob dob nedo rot, loḡ mëm Anutu nër, lom mëm bël vuuk meggërin dob bekevoh ngaa pin ya.

⁷ Lob Anutu nër ving bë yagek los dob sën denedo gwëbeng agi, og nengwah rëk ga. Rëk mu gëp degegin buk sën Anutu nom mebo nyëvewen doḡ nah vu alam sën deneruu demij vu yi lo bemalaj nama rë. ⁸ Rëk mu sa mehö lo-e, ham su kwamin birek in ngaa timu sënë: Mehöböp su nelë buk timu nebë dus gengebek 1,000 nebë ading rot rë, gaḡ nelë luho bë luho neggëp ti. ⁹ Mehöböp su nesis buk raḡ raḡ in ngaa sën nenër menevenuh ya vorot lo nebë mehönon vahi sën kwaj nevo bë denanër gagek medengis jak jak lo rë. Gaḡ ahë neving bë alam pin degërin sir in mehöti su mala nama, om sën nahën nejom yi ahon genegin ham.

Dob Los Yagek Sënë Rëk Malaj Nama Na

¹⁰ Rëk mu buk sën Mehöböp nom lo, og rëk nam nabë sën alam hodeḡ deneyam. Doḡ buk sagi, og yagek rëk tetap böpata log mala nama na. Log ngaa mahen mahen pin sën nedo loḡ lo, og rëk niḡerus jak bedëtek, log nengwah ga megovek na. Log nengwah rëk ga dob los ngaa pin sën mehönon desemu menedo loḡ lo geving. ¹¹ Ngaa pin sënë rëk nama na nabë sënë. Om ham pasang gwëvong ngaa niröp mu, begwegin ham gesepa doḡ Anutu yi aggata noh vu buk pin. ¹² Geham medo gwëgin Anutu yi buk sën yagek rëk natum doḡ benama na, log ngaa mahen mahen pin niḡerus jak bedëtek benengwah ga begovek na lo. Lob ham gwetung malamin geham bo kwamin in buk sënë in lob natöḡ nam pevis. ¹³ In hil nehegin yagek los dob mewis sën Anutu nër bë rëk getung bengaa niröp mu yö gëp doḡ lo.

Hil Malad Sepa Megegin Mehöböp

¹⁴ Sa mehö lo-e, yiḡ ham negin ngaa sënë, om ham nimin wëëk begwegin ham nivesa in vu tamusën og ngaa nipaya ti, ma gagek ti, su gëp vu ham. Gaḡ ham los Anutu medo los gagek ahë yes. ¹⁵ Rëk ham kwamin bo sën Mehöböp nejom yi ahon benahubin hil lo nabë: Sënë tatekin aggata in bë hil agërin hil nah vu yi. Lob Mehöböp vo kwa nivesa vu hil arid Paulus sën hil ahëd neving yi lo, bekevu gagek yiḡ nebë sënë yöḡ vu ham ving. ¹⁶ Kë! Log loḡ yi ḡapiya pin sën lo, og kevu gagek raḡ ngaa sënë ving. Rëk mu gagek sën neggëp loḡ yi ḡapiya agi lo la, og su degwaj neggëp rangah rë, om hil nehevong huk böp in bë natöḡ vu degwa. Lob alam duḡ duḡ los alam sën nij wëëk ma lo vahi, og deneyoh paya medenekö degwa yööhu verup raḡ yi gagek sënë, gerak gagek sën neggëp loḡ Anutu-yi-ḡapiya vahi lo ving. Om sënë rëk gevong bemalaj nama.

¹⁷ Sa mehö lo-e, ham raḡ ni mugin bë alam nebë sënë rëk deberup, om ham ngo gwëgin ham nivesa rot. In alam sën su denebë nengaj vu horek rë lo rëk detetuhin ham mededadii ham nah, lob ham su rëk bare nimin wëëk rë geham rëk bës. ¹⁸ Gaḡ ham raḡ hil Mehöböp Yesu Kerisi sën nekö hil yom lo ni beham ḡo yi semusemu nyëmasën. Nebë saga, om ham pasang gwëḡo

semusemu vu yi los gweko kwamin vu yi noh vu buk, in ham jak ni rot. Hil gako are jak na vavune rot gwebeng sene gerek gep degwata los degwata nabe saga. Yönon!

Kapiya Sën Jon Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam

Gagek Mala-tumsën-yi

¹ Ngaa sënë og yö nedo vu nyëmuğinsën. Lob he hango los halë raḵ malamin. Gehe hetung malamin raḵ gehe hebë nemamin raḵ meparah. Ngaa sën he nanër gagek raḵ agi, og yiḵ yi mehö sën tu Gagek sën nevonḡ behil nado malad-tumsën lo. ² Lob Mehö mala-tumsën-yi sagi tu mehönon raḵ, betök yam rangah, behe halë yi. Lob he nanër gagek yönon sënë rangah, banër vu ham bë nedo mala-tumsën degwata los degwata ving Ama. Rëḵ tu mehönon raḵ behe halë yi raḵ malamin. ³ Ngaa sën he halë los hango ggovek lo, sën he nanër rangah vu ham ving, in bë hil nid ga jaḵ hil nabë sën he los Ama luho Nalu Yesu Kerisi nimin negga raḵ he agi. ⁴ Lob he kevu gagek sënë yöḵ vu ham in bë hil ahëd nivesa rot gemaggin pin nama.

Hil Ana Jaḵ Rangah

⁵ Lob gagek sën he hango banër rangah vu ham lo, yiḵ nebë sënë: Anutu nesepa loḵ ngaa rangah-yi mu, gaḵ ngaa malakenu-yi teka su neggëp vu yi rë. ⁶ Bë hil nanër nabë, “Alu Anutu nimin negga raḵ he”, rëḵ mu hil nesepa loḵ ngaa malakenu-yi, og hil nehekuung raḵ, gaḵ hil su nesepa loḵ gagek anon rë. ⁷ Gaḵ bë hil medo jaḵ ngaa rangah-yi nabë sën yö nedo raḵ ngaa rangah-yi vorot lo, og hil nid negga raḵ hil vewen vewen, lob Anutu Nalu Yesu niḵök yö medo neripek hil ngaa nipaya pin ya, gehil nid vesa nerak. ⁸ Bë hil nanër nabë, “Saḵ su nehevong ngaa nipaya rë”, og sagaḵ hil ngo netetuhin ayod meris mu, gaḵ gagek anon su nare loḵ hil ayod rë. ⁹ Rëḵ mu nabë hil nanër hil ngaa nipaya rangah vu yi, og rëḵ kevoh na, in yi og su nepekwë yi rë. Gaḵ yö nevonḡ ngaa yohvu mu, om rëḵ jevu ngaa nipaya pin na in hil ayod gehil medo nid vesa. ¹⁰ Anutu nër bë hil pin nehevong ngaa nipaya, om nabë hil nanër nabë, “Saḵ su nehevong ngaa nipaya ti rë”, og sënë nebë hil nemehoo yi gagek, benanër yah raḵ yi bë yi mehö gagek tetuhinsën, log yi gagek su neggëp loḵ hil ayod rë.

2

Kerisi Og Hil Mehö Sën Nelok Vu Hil

¹ Naluḡ lo, sa nekevu kapiya sënë yöḵ vu ham in bë ham su gwevonḡ ngaa nipaya. Gaḵ nabë mehöti gevonḡ ngaa nipaya, og hil Mehö sën nelok vu hil menenër hil gagek lo nedo ving Ama. Mehö sënë og yiḵ mehö yohvu Yesu Kerisi. ² Yö diik loḵ yah hil bed in bë kevoh hil ngaa nipaya na begagek ahë yes jaḵ in hil. Rëḵ mu su nevonḡ huk sagi in bë doḵ vu hil mu rë, gaḵ nevonḡ in bë doḵ vu alam pin sën denedo yoh vu dob pin agi geving. ³ Nabë hil nesepa loḵ Anutu yi horek, og hil ajaḵ ni nabë hil narak yi ni. ⁴ Log nabë mehöti nanër nabë nerak Anutu ni, rëḵ mu su nesepa loḵ Anutu yi horek rë, og yi mehö gagek kuungsën ala, gaḵ gagek anon su neggëp loḵ ayo rë. ⁵⁻⁶ Gaḵ nabë mehöti sepa doḵ Anutu yi gagek, og saga tato bë nesepa loḵ Anutu yi aggata ahëvingsën-yi yönon rot. Log mehöti sën nenër bë luho Anutu denedo revuh ti lo, og gevonḡ ngaa pin noh vu sën Kerisi nevonḡ lo, in mëm hil ajaḵ ni nabë luho Anutu denedo loḵ ti yönon.

Mehöti Sën Ahë Neving Ari Lo Lo, Og Nedo Raḵ Rangah

⁷ O sa mehö lo-e! Horek sën sa kevu vu ham-ë, og su mewis rë, gaq yik horek mugeng sën yik yök vu ham wirek lo. Horek mugeng saga yik gagek sën ham ngo nyedahis lo. ⁸ Rëk horek sën sa kevu vu ham agi, og horek mewis. In Kerisi yam nedo dob, lob sepa loq horek sagi beneggëp rangah, log ham nesepa loq ving. In malakenu maya geheng ya, berangah anon to dob beneggëp ya. ⁹ Log nabë mehöti nanër nabë nedo rak rangah, rëk mu nelë ari paya, og mehö saga yö nahën nesepa loq ngaa malakenu-yi. ¹⁰ Gaq mehöti sën ahë neving ari lo, og nedo rak rangah, om ngaa ti su rëk gevong mebës rë. ¹¹ Gaq mehöti sën nelë ari paya lo, og nesepa loq ngaa malakenu-yi. Nesepa loq ngaa malakenu-yi om neketul loq in aggata niröp, in ngaa malakenu-yi sënë neggerin mala.

¹² in Anutu kevoh ham ngaa nipaya ya rak Kerisi arë.

¹³ Log ham alam hib, sa nekevu gagek sënë yök vu ham, in ham rak Mehö sën yö nedo wirek rot menedo gwëbeng agi degwa ni. Gesa nekevu gagek sagi yök vu ham hur magëm sën ham kwesuu Mehö Nipaya Satan ggovek ya lo ving.

¹⁴ Sa nekevu gagek yök vu ham hurmahen in ham rak Amamin vu yagek ni nivesa. Log sa nekevu gagek sagi yök vu ham alam hib in ham rak Mehö sën yö nedo vu wirek rot benedo gwëbeng agi degwa ni. Gesa nekevu gagek sënë yök vu ham hur magëm, in ham hur magëm los nimin wëek, lob Anutu yi gagek neggëp loq ham ayomin beham kwesuu Mehö Nipaya Satan ggovek ya.

Hil Su Ahëd Geving Aggata-dob-yi

¹⁵ Ham su ahëmin geving aggata-dob-yi los ngaa-dob-yi pin. Nabë mehöti ahë geving aggata-dob-yi rot, og su yoh vu bë ahë geving Ama vu yagek rë. ¹⁶ In hil araq ngaa-dob-yi pin sagi ni bë ngaa sën hil navid nevongin lo, gengaa sën hil malad anon in lo, gengaa sën hil nehako hil rak in lo, og su yam vu hil Amad Anutu rë. Gaq yö verup rak aggata-dob-yi. ¹⁷ Rëk mu ngaa-dob-yi los ngaa sën hil malad anon in vu dob lo pin, og rëk mala nama na. Gaq mehöti bë sepa dok Anutu aye, og rëk medo degwata.

Alam Sën Denelë Yesu Paya Lo Deverup

¹⁸ Nalug lo-e! Gwëbeng og hil verup loq buk sën dob vongin govek na lo. Wirek og ham ngo gagek bë mehö sën nevongin bë dahun Kerisi na lo rëk berup. Lob gwëbeng og alam ngahi nebë saga detök yam rangah ggovek ya, om hil araq ni bë buk dus rak bevongin govek na. ¹⁹ Alam sën bë dedahun Kerisi na aga, og yik sir Kerisi-yi-alam nebë hil. Rëk dekehe sir vër in hil, om su hil alam sir niröp rë. Gaq bë hil alam sir niröp, og rëk demedo geving hil rot. Rëk ma gedevuu hil ya, om hil araq ni niröp bë su hil alam sir rë. ²⁰ Rëk mu Kerisi vong Anon Vabuung yök nedo ving ham, om ham pin rak gagek anon ni. ²¹ Sa su nekevu gagek sagi yök vu ham in bë mak ham dugin gagek anon rë! Gaq sa nekevu in ham rak gagek anon ni vorot geham rak ni bë gagek anon og su nenër gagek kuungsën ti verup loq rë. ²² Mehö re gagek kuungsën ala? Gaq yik mehö sën nelah Kerisi vun bë su yi mehö sën Anutu ggoin rak in bë geqo hil nah rë lo. Mehö saga og yik mehö sën nevong in bë dahun Kerisi na lo, lob neruu demi vu Nalu gevu Ama ving. ²³ Mehöti bë geruu demi vu Nalu, og su Ama yi alam yi rë. Gaq mehöti sën nenër rangah bë nevong ving Nalu lo, og Ama yi alam yi ving.

Anon Vabuung Netahu Hil Lok Gagek Anon

²⁴ Gagek sën ham ngo wirek mugin lo, og ham ngo najom ahon. Nabë ham najom gagek sën ham ngo mugin lo ahon, og ham los Ama lu Nalu rëk medo jevuh ti. ²⁵ Lob nër gagek vu hil benare vorot bë rëk gevong behil medo malad-tumsën degwata los degwata. ²⁶ Sa nekevu gagek sënë yök vu ham in bë nanër alam sën vongin degekuung in ham aga tato vu ham. ²⁷ Rëk mu ham ko Anon Vabuung vu Kerisi ggovek ya benahën nedo ving ham. Om ham su nesero mehö ngwë in bë tatekin gagek vu ham rë, gaq Anon Vabuung yö netatekin ngaa pin vu ham. Lob Anon Vabuung yi gagek og gagek anon, gaq su gagek kuungsën rë, om ham najom gagek sën netatekin vu ham lo ahon begwa jak Kerisi.

²⁸ Yönon, nalu lo! Ham ngo gwa jak yi rot, lok mëm vu tamusën sën natök nom rangah lo, og hil bare nid wëek los kwad vesa dok buk saga, gaq hil su agöneng in yi. ²⁹ Ham nerak Kerisi ni bë yi mehö yohvu, om ham jak sënë ni geving nabë alam sën denevong ngaa yohvu lo, og detu Anutu nalu.

3

Gwëbeng Hil Atu Anutu Nalu Lo

¹ Alam-e! Ham kwamin bo nabë hil Amad Anutu ahë neving hil pangsën rot, om sën nenër hil bë nalu hil lob sagak yönon-Anutu nalu hil. Rëk alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo, og su derak sënë degwa ni rë, in sir dugin Anutu.

² Sa mehö lo-e! Gwëbeng sënë hil atu Anutu nalu, rëk hil dugin sën hil rëk nid nabë lo, in Anutu su tatekin meneggëp rangah rë. Gak hil arak ni bë tamusën, sën Yesu rëk natök nom rangah gökin lo, og hil rëk nid nabë yi, in hil rëk galë anon sogek. ³ Log alam pin sën denevo kwaj in gagek sagi bë anon jak lo, og yö denegin sir bedenevongin bë denatu mehönon nijvesa rot nabë sën mehö nivesa Kerisi. ⁴ Gak alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, og denekeyëh horek, in ngaa nipaya og yik ngaa sën nekeyëh Anutu yi horek. ⁵ Lob ham rak ni bë Yesu og ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rë, gaq tok yam rangah in bë geko hil ngaa nipaya nyëvewen vër in hil. ⁶ Mehöti sën negga rak yi lo, og su nesepa lok ngaa nipaya rë. Gak mehöti sën nesepa lok ngaa nipaya yi aggata lo, og hil narak ni bë su nelë Kerisi rë, gesu nerak Kerisi ni rë.

⁷ Oo sa hur mahen lo! Ham gwegin ham in mehöti rëk tetuhin ham. Mehö sën yö nevong ngaa yohvu lo, og yi mehö yohvu nebë sën mehö yohvu Kerisi. ⁸ Satan ko ngaa nipaya rak nyëmuginsën bemedo nesepa lok, om mehöti sën nesepa lok ngaa nipaya lo, og Satan yi alam yi. Rëk mu Anutu Nalu tok yam rangah in bë basap Satan gekevoh yi huk na. ⁹ Mehö sën tu Anutu nalu lo, og su nesepa lok ngaa nipaya rë. Gak Anutu vong beni nebë yi, om su yoh vu bë sepa dok ngaa nipaya rë, in tu Anutu nalu. ¹⁰ Nabë hil nehevongin bë ajak Anutu nalu lo nij, gajak Satan nalu lo nij, og hil ajak nij nabë sënë: Alam sën su denevong ngaa nivesa rë lo, og su Anutu-yi-alam sir rë. Log alam sën su ahëj neving arij lo rë lo, og su Anutu nalu sir ving rë.

Aggata Sogek Sën Hil Ahëd Geving Arid Lo Lo Nebë Sënë

¹¹ Ham ngo gagek sënë vu nyëdahis beyam bë: Hil ahëd geving hil vewen vewen. ¹² Hil su gevong ngaa nabë Kain. In Satan yi mehö yi, om sën sis ari mediik. Sis ari mediik degwa rak va? Degwa nebë yi mehö nesepa lok aggata nipaya, gari nesepa lok aggata niröpsën-yi.

¹³ Arig lo! Nabë alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo sënë degelë ham paya, og ham su gwelëk mejanga nemamin in ngaa saga. ¹⁴ Hil ahëd neving arid lo, om hil arak ni rak sënë bë: Hil hevuu sën hil nadiik na verök yi lo ya, gatök yam sën hil medo malad-tumsën degwata lo. Gak mehöti sën su ahë

neving ari lo rē lo, og yō nahēn nedo loḵ diiḵsēn. ¹⁵ Mehōti sēn nelē ari paya lo, og sēnē nipaya bōpata rot nebē sēn sis yi mediḵ. Lob ham raḵ ni bē alam sēn denesis mehōnon medenediḵ lo, og mala-tumsēn sēn gevong behil medo degwata los degwata lo su neggēp vu sir rē. ¹⁶ Yesu diiḵ loḵ yah hil bed in bē doḵ vu hil, lob hil arax ahēvingsēn anon degwa ni raḵ sēnē. Om yḵ hil geving. Hil dahun hil badoḵ vu arid lo nabē saga, genabē hil nadiiḵ og yḵ ggovek. ¹⁷ Rēḵ mu nabē mehōti yi ngāa dob sēnē neggēp, lob lē gari ti raḵ vu in ngāa ti, rēḵ ruu demi vu ari sēnē, gesu loḵ vu yi raḵ yi ngāa rē, loḵ nenēr bē ahē neving Anutu in va?

¹⁸ Oo sa hurmahen lo, hil su ahēd geving arid lo jaḵ vengwēngsēn los avid meris mu, gaḵ hil ahēd geving sir yōnon begevong huk madok vu sir.

Alam Sēn Denevong Ving Anutu Lo, Og Su Deneggōneng In Mala Rē

¹⁹ Nabē hil gevong nabē saga, og rēḵ tato vu hil nabē: Hil nesepa loḵ gāgek anon yōnon, genabē hil ayod neggēp nivesa, om hil su rēḵ agōneng in Anutu mala rē. ²⁰ Gaḵ nabē hil ayod nanēr hil nabē hil nehevong ngāa nipaya, og hil kwad bo nabē Anutu og bōpata kesuu hil ayod meneraḵ ngāa pin ni los degwa.

²¹ Sa mehō lo-e! Nabē hil ayod su nanēr hil nabē hil nehevong ngāa nipaya rē, og hil su agōneng in Anutu mala. ²² Log ngāa sēn hil neḵetag in vu yi lo, og nevong vu hil. In hil nesepa loḵ yi horek behil nehevong ngāa yoh vu sēn ahē neving lo.

²³ Log yi horek nebē sēnē: Hil gevong geving Nalu arē nabē yḵ yi Yesu Kerisi, gehil ahēd geving hil vewen vewen nabē sēn nēr vu hil vorot lo. ²⁴ Nabē mehōti sepa doḵ Anutu yi horek, og luho Anutu detu timu gAnutu nedo loḵ yi. Lob Anon Vabuung sēn Anutu vong vu hil lo tato vu hil behil naraḵ ni bē Anutu nedo loḵ hil ayod.

4

Anutu Yi Anon Vabuung Ga, Memō Lo

¹ Oo sa mehō lo! Alam-gāgek-kuungsēn ngahiseḵē denedo yoh vu nyēg vu dob. Nebē saga, om ham su gwēvong geving mehōnon pin sēn denenēr bē Anon Vabuung nedo loḵ sir lo. Gaḵ ham seggi ngāa sēn nedo loḵ sir lo pin mejaḵ ni rē nabē Anon Vabuung sēn neyam vu Anutu lo yōnon ma ma. ² Log ham yoh vu bē jaḵ ni nabē Anutu yi Anon Vabuung nedo loḵ mehōti og rēḵ nabē sēnē: Alam pin sēn denanēr nabē Yesu Kerisi tu mehōnon raḵ meyam dob lo og Anutu yi Anon Vabuung nedo loḵ sir. ³ Gaḵ alam pin sēn su denenēr nebē agi rē lo, og ngāa sēn nedo loḵ sir lo su yam vu Anutu rē. Gaḵ yam vu mehō sēn vongin bē dahun Kerisi na, beham ngo bengō wirek bē rēḵ nam lo. Lob gwēbeng yam ggovek ya benedo dob.

⁴ Oo sa hurmahen lo! Anutu yi ngāa ham, lob ham dahun alam-gāgek-kuungsēn lo ggovek ya. In Anon Vabuung sēn nedo loḵ ham aga kesuu Memō Nipaya sēn nedo loḵ alam vu dob agi. ⁵ Alam-gāgek-kuungsēn sēn aga, og denesepa loḵ aggata-dob-yi. Lob hir gāgek pin og yḵ denenēr ngāa-dob-yi mu, lob alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo denebē nengaj vu ayej. ⁶ Gaḵ hileḵ Anutu yi ngāa hil. Om mehōti sēn neraḵ Anutu ni lo, og nebē nenga vu hil gāgek. Gaḵ mehōti sēn su Anutu yi mehō yi rē lo, og su nebē nenga vu hil ayed rē. Yḵ hil ngo rēḵ ajaḵ Anon Vabuung gāgek-anon-yi ni, gajaḵ memō gāgek-kuungsēn-yi ni jaḵ ngāa nabē sēnē.

Ahēvingsēn Degwa Sogek Anutu

⁷ Oo sa mehö lo! Hil pasang ahöd geving hil vewen vewen. In sën hil ahöd geving alam lo, og degwa vu Anutu. Om mehö sën nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi lo, og Anutu nalu yi beneraḵ Anutu ni yönon. ⁸ Gaḵ mehö sën su ahë neving ari lo rë lo, og yi dugin Anutu, in ahëvingsën degwaseḵë Anutu. ⁹ Anutu yiḵ nalu perurek timu nedo, lob vong luḵ yam dob in bë doḵ vu hil behil medo malad-tumsën jaḵ yi. Lob sënë tato vu hil bë Anutu ahë neving hil. ¹⁰ Ahëvingsën degwa nebë sënë: Anutu su ahë neving hil in hil ahöd neving yi mugin rë. Gaḵ yö ahë neving hil mugin bevong Nalu luḵ yam dob in bë natu seriveng doḵ nah hil bed, bekevoh hil ngaa nipaya na.

¹¹ Oo sa mehö lo! Ngaa sënë tato vu hil bë Anutu ahë neving hil pangsën rot, om yiḵ hil gevong nabë saga behil ngo ahöd geving hil vewen vewen. ¹² Mehöti su mala raḵ Anutu rë. Rëḵ mu nabë hil ahöd geving hil vewen vewen, og Anutu rëḵ medo doḵ hil ayod, lob mëm hil rëḵ ahöd geving hil niröp rot nabë sën Anutu ahë neving hil lo. ¹³ Vo yö yi Anon Vabuung vu hil, lob hil naraḵ ni raḵ sënë bë hil los Anutu atu timu, genedo loḵ hil ayod. ¹⁴ He halë raḵ malamin bë Ama vong Nalu luḵ yam dob in bë geḵo alam vu dob nah vu yi, om sën he nanër gagek sënë rangah. ¹⁵ Nabë mehöti nanër rangah nabë Yesu sënëḵ Anutu Nalu, og Anutu nedo loḵ mehö saga, geluho mehö saga detu timu.

¹⁶ Lob hil arax ni benehevong ving bë Anutu ahë neving hil. Ahëvingsën degwaseḵë Anutu, log mehöti sën nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi lo, og luho Anutu detu timu gAnutu nedo loḵ ayo. ¹⁷ Nabë hil medo dob sënë begevong ngaa nabë Kerisi, og hil arax ni bë hil nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi niröp rot. Om hil su rëḵ agöneng in buk böpata sën nyëvewen-yi lo rë. ¹⁸ Nabë hil ahöd geving yönon, og hil su rëḵ agöneng rë. Yönon, nabë hil sepa doḵ aggata-ahëvingsën-yi niröp rot, og saga rëḵ juuk ggönengsën na. Ggönengsën degwa nebë mehönon kwaj nevo bë rëḵ denatök jaḵ hir ngaa nipaya nyëvewen. Om nabë mehöti nahën neggöneng, og hil naraḵ ni bë su nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi niröp rot rë. ¹⁹ Ahëvingsën neggëp vu hil in degwa raḵ sën Anutu yö ahë ving hil mugin lo. ²⁰ Nabë mehöti nanër nabë ahë neving Anutu, loḵ hil halë bë nelë ari paya, og mehö saga yö kuung raḵ. In lë ari raḵ mala rëḵ su ahë neving yi rë, om su yoh vu bë rëḵ ahë geving Anutu sën su lë raḵ mala rë lo. ²¹ In hil haḵo horek sënë vu Kerisi bë: Mehöti sën ahë neving Anutu lo, og yiḵ ahë geving ari lo geving nabë saga.

5

Alam Sën Denevong Ving Lo, Og Denedahun Ngaa-dob-yi Ya

¹ Alam sën denevong ving Yesu bë yi mehö sën Anutu ggooin raḵ in bë geḵo hil nah lo, og alam saga detu Anutu nalu. Log alam sën ahëj neving Anutu lo, og ahëj neving nalu lo pin ving. ² Om nabë hil ahöd geving Anutu besepa dok yi horek, og saga tato vu hil bë hil ahöd neving Anutu nalu lo ving. ³ Bë hil ahöd neving Anutu, og hil rëḵ sepa doḵ yi horek, lob yi horek su rëḵ maggin vu hil rë. ⁴ In alam pin sën denetu Anutu nalu lo, og denevuu ngaa-dob-yi ya. Log sën yiḵ hil ayod neya timu vu Kerisi lo og vong behil hevuu ngaa-dob-yi ya gehil nare nidwëëk. ⁵ Mehö nebë tena nevuu aggata-dob-yi ya genare niwëëk-a? Gaḵ yiḵ mehö sën nevong ving Yesu bë Anutu Nalu lo.

Anutu Nër Nalu Yi Gagek Rangah

⁶ Yiḵ Yesu Kerisi sënë sën yam los bël-ripeksën-yi lo, geyam in bë keseh köḵ jaḵ kelepeḵo*. Su bël mu tateḵin yi rangah rë, gaḵ bël los köḵ detateḵin yi rangah loḵ ti. Lob Anon Vabuung tateḵin gagek raḵ Kerisi ving, in Anon Vabuung og mehö gagek-anon-yi. ⁷ Sir löö sënë denetateḵin yi rangah: ⁸ Anon

Vabuung, gebël, gekök, lob yik lööhoho denenër gagek neggëp ti. ⁹ Hil nehango gagek sën mehönnon denenër vu hil lo benehevong ving, rëk mu gagek sën Anutu nenër lo kesuu gagek sën mehönnon denenër agi. Lob gagek sën Anutu nër agi, og yik gagek sën netatekin Nalu rangah lo. ¹⁰ Mehöti sën ayo neya timu vu Anutu Nalu lo, og rak ni lok ayo bë gagek sën Anutu nër agi og yönon. Gak mehöti sën su ayo neya timu vu Anutu rë lo, og sagak nenër bë Anutu mehö gagek-kuungsën. In su nevonng ving Anutu Nalu yi gagek anon sën Anutu yö tatekin rangah lo rë. ¹¹ Gagek anon sën Anutu nër agi nebë: Anutu vo mala-tumsën degwata los degwata vu hil, degwa rak Nalu. ¹² Mehöti sën yö negga rak Anutu Nalu rot lo, og mala-tumsën neggëp vu yi. Gak mehöti sën nedo ading in Anutu Nalu lo, og mala-tumsën sënë su neggëp vu yi rë.

Hil Ajak Ni Nabë Hil Rëk Medo Malad-tumsën Degwata

¹³ Sa kevu gagek sënë yök vu ham, in bë ham sën ham nevonng ving Anutu Nalu arë lo jak ni borot nabë ham ko mala-tumsën degwata los degwata yök vu ham ggovek ya. ¹⁴ Bë hil ketag ngaa ti vu Anutu, og hil su agöneng in yi, in hil narak ni vorot bë: Nabë hil ketag noh vu sën kwa nevo lo, og rëk gebë nenga vu hil. ¹⁵ Yönnon, hil arak ni vorot bë nebë nenga vu hil in ngaa pin sën hil neketag vu yi in lo, om hil ajak sënë ni geving nabë vong ngaa sën hil ketag in vu yi lo vu hil ggovek ya. ¹⁶ Bë mehöti lë gari vong ngaa nipaya ti, rëk mu ngaa nipaya sënë su yoh vu bë gevong bari sënë na mala nama dok Nyëg Nipaya rë, og najom jak vu Anutu in yi, lob Anutu rëk gevong bemedo mala-tumsën. Yik senër alam sën denevong ngaa nipaya sën su yoh vu bë gevong bemalaj nama dok Nyëg Nipaya rë lo. Gak ngaa nipaya sën rëk gevong bemehönnon malaj nama dok Nyëg Nipaya lo, og sa su nër rak saga bë ham kwetag in rë. ¹⁷ Ngaa pin sën su neyoh vu rë lo, og sagak ngaa nipaya pin. Rëk ngaa nipaya vahi og su nevonng bemehönnon malaj nema verök yi lok Nyëg Nipaya rë. ¹⁸ Hil arak ni bë alam pin sën detu Anutu nalu lo, og su denesepa lok ngaa nipaya rë. Gak Anutu Nalu nemalain sir nivesa, om Satan su yoh vu bë gebë nema jak sir rë. ¹⁹ Hil narak ni bë hil atu Anutu nalu lo, gak Satan tu mehönnon sën denesepa lok aggata-dob-yi lo pin alaj. ²⁰ Hil arak ni bë Anutu Nalu yam ggovek ya, lob tatekin hil kwad in bë hil ajak Anutu sogek ni rot. Lob hil los Anutu sogek atu timu, in hil los Nalu Yesu Kerisi atu timu ggovek ya. In Nalu og yik yi Anutu sogek, bemala-tumsën degwa neggëp degwata los degwata vu yi.

²¹ Oo sa hurmahen lo! Ham gwegin ham vu anutu-kuungsën.

Kapiya Sën Jon Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Kerisi-yi-alam hir ggev ti sa, besa nekevu kapiya sënë yök vu hong avëh* sën Anutu ggooin hong raq tu yö yi ngaa lo. Sa kevu vu ham los nalum lo. Sahëg neving ham yönon rot, lob su sengo ti rë, gaq alam pin sën deneraq gagek anon ni lo ahëj neving ham ving. ² Sa ahëg neving ham in gagek anon neggëp vu hil, lob yö rëq gëp geving hil degwata los degwata. ³ Hil neseqa loq gagek anon bahëd neving hil. Om hil Amad Anutu luho Yesu Kerisi sën Ama Nalu lo desemu hil los kwaj gevongin hil bedevong behil ayod gëp revuh.

Hil Sepa Doq Aggata Sën Hil Ahëd Geving Hil

⁴ Sa kwag vesa rot in sa hango gagek bë nalum lo vahi deneseqa loq gagek anon yoh vu sën hil Amad Anutu nër bë hil sepa doq lo.

⁵ Oo avëh-e! Sa su nekevu kapiya sënë yök vu hong in bë gevong horek mewis ti vu hong rë. Gaq yik sa nekevu horek sën hil haqo vu nyëdahis bë hil ahëd geving hil vewen vewen lo. ⁶ Aggata ahëvingsën-yi nebë sënë: Hil sepa doq Anutu yi horek. Lob ham ngo horek sënë nyëmuqinsën bë ham pasang sepa doq bahëmin geving ham.

Hil Ngo Pasang Sepa Doq Kerisi Yi Gagek Niwëëk

⁷ Alam tetuhinsën ngahisekë detah sir in hil beyah deneseqa loq aggata-dob-yi. Alam sënë su denevong ving bë Yesu Kerisi tu mehönön raq yönon rë, om sir og sir alam gagek tetuhinsën ata, gesir alam sën denevongin bë dedahun Kerisi na lo. ⁸ Ham gwegin ham nivesa in ham rëq gwevu ngaa pin sën ham vong huk in ggovek ya lo na. Gaq mëm ham ngo medo niwëëk in ham natök vu nyëvewen nivesa doq nah. ⁹ Bë mehöti su sepa doq Kerisi yi gagek niwëëk rë, gepesöng loq ya gagek ngwë, og Anutu su nedo ving yi rë. Gaq mehöti bë najom Kerisi yi gagek ahon niwëëk, og Ama lu Nalu denedo ving yi. ¹⁰ Nabë mehöti nöq berup vu ham, rëq su qo gagek anon nebë sënë rë, og ham su gwëko yi doq na ham beggang, geham su bengwëng vu yi. ¹¹ Gaq mehöti bë bengwëng vu yi, og nelok vu yi in yi huk nipaya saga.

Gagek Hus

¹² Sa kwag nevo gagek ngahisekë bë sa kevu vu ham, rëq ma gesa kwag nevo bë su yoh vu bë sa kevu jak bël veriik doq kapiya rë. Gaq sa kwag nevo bë mëm senök galë ham behil medo bengwëng doq ti, og mëm hil rëq kwad vesa rot. ¹³ Anutu ggooin arim sënë† raq tu yö yi ngaa, log arim sënë nalu lo kwaj nevo hong medenenër.

* **1:1:** Jon nër bë kevu gagek vu avëh ti, rëq alam ngahi kwaj nevo bë maq kevu vu Kerisi-yi-alam yu ti loq beggang-bu ti, rëq peggin gagek raq yah avëh, gesir ti ti sën denedo loq yu ti agi nebë nalu lo
† **1:13:** Jon nër ari sënë, og maq peggin gagek raq Kerisi-yi-alam yu ngwë sën losho yi Jon denedo lo, log nalu lo og nenër raq yi ving sir

Kapiya Sën Jon Kevu Netu Löö Vu Kerisi-yi-alam

¹ Kerisi-yi-alam hir ggev ti sa, besa nekevu kapiya sënë yök vu hong Gayus. Sa nehalë hong bë sarig sogek hong, in sahëg neving hong yönon rot.

² Oo sa mehö sogek! Sa bë ngaa pin sën genevong lo anon jak nivesa, gesa bë gemedo nivesa geving. Serak ni bë kenum nedo nivesa. ³ Hil arid lo la deverup vu sa bedenër bë genesepa loğ gagek anon, lob sa kwag vesa rot. Yönon rot, serak ni bë vare geneya los gagek anon. ⁴ Sa nehango bë sa hurmahen lo saga denesepa loğ gagek anon, og sa kwag vesa rot. Lob sa su kwag vesa in ngaa ngwë kesuu sën sa kwag vesa in sir agi rë.

Gayus Nevong Huk Nivesa

⁵ Oo sa mehö-e! Sën genelok vu hil arid lo lo, og saga genevong nivesa. Yönon, geneğin Kerisi-yi-alam sën deneyam vu nyëg vahi lo ving, om sagak genevong nivesa rot. ⁶ Hil arid lo sënë denare Kerisi-yi-alam pin malaj medenër hong rangah bë ahëm neving sir. Om ngo gemedo gwevong nabë saga vu sir sën denah medenom lo, megedok vu sir in ngaa-aggata-yi noh vu sën Anutu ahë neving lo, og sagak nivesa. ⁷ Alam nebë sënë deneya huk sënë in bë degeko Yesu arë jak, lob su deneko monë lu ngaa vu alam dahis rë. ⁸ Om hil adok vu alam nebë sënë megeğin sir nivesa, in hil los sir nehebë loğ ti in huk gagek-anon-yi.

Diotrepes Nevong Paya

⁹ Sa kevu gagek ti yök vu Kerisi-yi-alam saga wirek, rëk Diotrepes nevongin bë natu alaj, lob su bë nenga vu he gagek rë. ¹⁰ Om nabë senök vu ham, og mëm sëk nanër yi ngaa sën nevong lo rangah vu ham. Netanë gagek kuungsën nipaya paya rak he. Lob su nevong sënë mu rë, gağ nevong nebë sënë gesu neko hil arid sën Kerisi-yi-alam lo deneya ben menegin sir ving rë. Lob neggerin Kerisi-yi-alam vahi ving, bë su degeko sir vahi sën deneyök vatëvek aga dok na hir beggang, genetii sir ya in dub.

Demetrius Nevong Nivesa

¹¹ Oo sa mehö-e! Su gesepa dok ngaa nipaya nabë saga. Gağ gesepa dok ngaa nivesa. Mehöti sën gevong ngaa nivesa lo, og Anutu yi mehö yi. Gağ mehö sën nevong ngaa nipaya lo, og mehö saga su rak Anutu ni rë. ¹² Demetrius og alam pin deneko arë rak, lob Anutu yi gagek anon vong barë böp rak ving. Gehe nehako arë rak ving, log gerağ ni bë he nanër gagek og he nanër yönon.

Gagek Hus

¹³ Sa bë kevu gagek ngahisekë vu hong, rëk mu sa kwag nevo bë su yoh vu bë sa kevu jak bël veriik dok kapiya rë. ¹⁴⁻¹⁵ Gağ sa hevongin bë senök pevis balu mëm medo dok ti bebengwëng. Ayom gëp revuh. Hil alam kwaj nevo hong medenenër.

Log genanër sayeg vu sa mehö lo nabë sa kwag nevo sir menanër.

Kapiya Sën Yut Kevu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Yut, sën Yesu Kerisi yi hur sa, geYakobus ari sa. Lom sa kevu kapiya sënë yök vu ham sën hil Amad Anutu ggooin ham rak bahë neving ham benegin ham nivesa in Yesu Kerisi yi alam ham lo. ² Sa bë Anutu kwa paya in ham rot megevong beham ayomin gëp revuh, bahë geving ham pangsen.

Yut Nër Gagək Rak Alam Sën Bë Dekevoh Bengö Nivesa Na Lo

³ Sa mehö lo-e, sahëg neving ham, om sa bë kevu kapiya ti nök vu ham menanër gagək la jak sën Anutu neko hil pin lok ti yom vu yi lo. Rëk ma gesa halë bë huk neggëp vu sa bë sa kevu gagək ngwë vu ham nabë: Anutu-yi-alam hil, behil haço Bengö Nivesa vorot. Rëk alam vahi bë dedahun na, om sën sa bë nanër vu ham nabë ham nimin wëëk, beham gwedu sir nah, in gagək pin sën hil nehevong ving agi bare niwëëk. ⁴ In alam vahi devun sir medelok yam ving ham geham su nerak nij rë. In Anutu-yi-alam dekevu gagək rak sir wirek meneggëp vorot bë alam nebë sënë rëk deberup, beham lë ggovek ya. Log gagək sagi nër bë rëk degeko nyëvewen berëk malaj nama. In nij nelëlin Anutu medenepekwe yi gagək semusen sën nevo vu hil nyëmasën lo, medenenër nebë hil ayoh vu bë gevong baggëb jeggin jeggin, gegagək rëk nama. Log deneruu demij vu hil alad perurek timu sën hil Mehöböp Yesu Kerisi lo.

⁵ Wirek Mehöböp ko alam Israel vër in dob Ejep gedenevom, lok nahub rë lob sis alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo bedediik. Sagi ham rak ni, rëk sa bë bër ham kwamin gökin.

⁶ Log sa bë bër ham kwamin jak angër lo geving rë. Wirek og denedo nivesa lok hir huk muginsën, rëk ma gedevuu hir nyëg ya gedevongin bë degeko sir jak. Lob Anutu duu sir rak sëng sën gëp degwata los degwata lo, betung sir lok ya denedo malakenu nipaya medenegin Anutu yi buk böpata sën seggi alam pin hir gagək lo.

⁷ Log wirek og alam Sodom los Gomora, galam beggang böp vahi sën denedo dus vu sir lo, og yik denevong ngaa nipaya nebë saga ving. Malaj nesepa baggëb gedenevong ngaa nipaya nimumsën-yi ving maluh los avëh vahi jeggin jeggin. Nebë sënë lob Anutu vo nyëvewen vu sir bedenedo lok nengwah sën su nekul ya rë lo degwata los degwata. Lob ngaa sënë tato vu hil in bë hil agöneng in gehil su tamuin sir. ⁸ Rëk mu alam vahi sën senër gwëbeng bë devun sir lok ham vuheng lo, og yik denevong nebë sënë ving. Vong bë deneggëp medenepesep, om sën yö denetetuhin sir bë Anutu su rëk bo dok nah nyëvewen vu sir rë, lom denevong rii rak navij rak ngaa sën su yoh vu rë lo. Log su denebë nengaj vu hil Mehöböp yi gagək rë, log denenër gagək pelësën rak angër sën niwëëk los arëj böp lo ving. ⁹ Rëk sagak su yoh vu rë. In wirek og angër yusekë Mikael luho Satan denenër sir bedeggök sir in Moses navi bë ngwë tena gëko. Rëk mu Mikael su ko yi rak nebë sënë menër gagək pelësën rak Satan rë, gak yik dahun yi menër bë, "Mehöböp yö rëk bo gagək jak hong!" ¹⁰ Rëk mu alam vahi sën senër lo, og denenër gagək nipaya rak ngaa pin sën su denerak degwa ni rë lo. Gak ngaa sën denevong lo, og denesepa lok ngaa sën navij nevongin lo nebë sën böök los anöö denevong lo, lob ngaa sënë rëk basap sir bemalaj nama. ¹¹ Om gëp in sir, in denesepa lok Kain vaha, log yik deneserög pevis in bë degevong ngaa nipaya nabë sën Balaam nevong wirek bemala anon in kupek lo. Log denevong ngaa sevök sevök vu Anutu nebë sën wirek Kora nevong lo, om rëk malaj nama yönon rot.

¹² Log sën ham nedo revuh ti menevong nos böp ahëvingsën-yi lo, og alam sagi denelok yok ving besir nebë saap sën neggëp vunsën lok loo ayo beneveröp yağ lo. In malaj anon in nos mu medeneyam, besir nebë anöo bekwaj nevo sir mu. Alam sagi og sir nebë beggob sën sang neko sir beneko lok lok lo, rëk mu hob su lok nedo meneto rë gema. Gesir nebë aperek maluh sën su denesis anoj lok hir buk rë lo. Aperek nebë sënë og vong bë dediik beron luu, in ngwë sën su denesis anoj rë lo, log ngwë sën hil navuv sir ya los degwaj lo. ¹³ Log sir nebë loo. Denevong ngaa nimumsën bekebu rak sir nebë loo nyë kos sën nesis böpata beberup neggërin loo rot lo. Gesir nebë betuheng sën detök vu yagek meto malaj nema gesu denejeh rak hil rë lo. Om alam nijpaya saga na demedo nyëğ malakenu degwata los degwata nabë saga.

Alam Nebë Sënë Rëk Degeko Ngaa Nipaya Nyëvewen

¹⁴ In Enok sën yi degwa vu Adam beberup yi netu nemadvahi-bevidek-luu lo tu mehö-nenër-gagek-rangahsën nyëdahis menër gagek rak alam sagi bë, “Ham gwengo rë! Mehöböp losho yi alam vabuung mehömehö rëk denam ¹⁵ in degengo mehönon pin hir gagek bemëm bo nyëvewen gelek alam nij paya dok nah ngaa nipaya pin sën denevong lo, gevu alam sën nij nelëlin yi lo. Log rëk bo nyëvewen dok nah hir gagek pelësën sën denenër rak yi lo geving.” ¹⁶ In alam sagi og denenër gagek yah nenga rak alam, log ahëj nipaya in ngaa pin sën netök vu sir lo. Log denesepa lok ngaa pin sën malaj anon in lo. Log denevong tavek beyö denevongwëng jeggin jeggin medeneko sir rak bë sir alam böp. Log denevong gagek jeji jeji vu mehö ngwë in bë dedok vu sir jak ngaa vahi.

Ham Ngo Gwevong Geving Bemedo

¹⁷ Rëk mu sa mehö lo-e. Ham ngo kwamin bo hil Mehöböp Yesu Kerisi yi sinarë lo hir gagek sën denenër wirek lo rë. ¹⁸ Denenër bë, “Dok sën nabë Buk-tamusën dus jak lo, og mehö la rëk deberup medenanöp jak alam sën denesepa lok Anutu lo. Alam sagi rëk desepa dok ngaa nipaya pin sën malaj anon in lo mu.” ¹⁹ Alam sagi rëk dejak ngaa-dob-yi ni mu, gAnon Vabuung su rëk medo geving sir rë, lob degevong in nabë begö berup beKerisi-yi-alam debasuh sir. ²⁰ Rëk mu ham sën sa mehö ham lo, ham nevong ving Anutu yi gagek vabuung vorot. Om ham najom ahon bekwamin bo jak buk in ham nimin wëek jak. Log Anon Vabuung tatekin ham kwamin beham medo najom jak los niwëek. ²¹ Ham su gwetah ham in Anutu sën ahë neving ham lo. Geham gwegin hil Mehöböp Yesu Kerisi in kwa vongin ham, om rëk gevong beham medo malamin-tumsën degwata los degwata. ²² Log nabë alam nij paya saga hir gagek gevong balam vahi kwaj na luu luu, og ham tatekin gagek anon vu sir. ²³ Log vong bë alam vahi denedo lok nengwah, om ham gwetah sir vër pevis. Log alam vahi og ham dok vu sir. Rëk mu ham gwegin ham nivesa begöneng in hir ngaa nipaya bemedo ading in. In rëk jikin ham geving, in saga nebë tob ningöhek.

Hil Ahëd Nivesa Vu Anutu

²⁴ Anutu yoh vu bë gëgin ham nivesa beham su rëk bës rë, gak yoh vu bë geke ham nah medo geving yi sën mehö niwëek los gayeheng lo. Yö yoh vu bë rëk gevong bengaa nipaya su gëp vu ham rë, gak ham rëk medo geving yi los ahëmin nivesa rot. ²⁵ Anutu yik perurek timu sën lo neko hil yom vu yi rak ngaa sën hil Mehöböp Yesu Kerisi vong lo, om hil gaço arë jak na vavunë rot menanër nabë yi Mehö niwëek los gayeheng, getu ngaa pin ala. Yö nedo nebë sënë wirek, gegwëbeng, gerëk medo vu Buk-tamusën geving, degwata los degwata. Yönon.

Gagek Sĕn Kerisi Tato Vu Jon Nebĕ Pesepsĕn

¹ Wirek gagek sĕnĕ yō neggĕp vunsĕn, lok mĕm Anutu tato yam rangah vu Yesu in bĕ tato vu yi hur lo nabĕ: Ngaa nabĕ sĕnĕ vongin anon jak pevis. Lob vong yi angĕr yam vu sa Jon sĕn yi hur sa, benĕr gagek vu sa. ² Lob sa Jon, sa halĕ ngaa pin sĕnĕ bekevu, lob senĕr rangah bĕ Anutu yi gagek los gagek sĕn Yesu Kerisi nĕr rangah lo yōnon. ³ Gagek sĕnĕ netatekin ngaa pin sĕn rĕk anon jak vu tamusĕn lo. Om nabĕ mehōti natevin og rĕk kwa vesa. Log alam sĕn degengo lo, nabĕ degebĕ nengaj vu medesepa dok, og rĕk kwaj vesa geving in buk dus rak.

Jon Kevu Gagek Ya Vu Kerisi-yi-alam Yu Nemadvahi-bevidek-luu

⁴ Sa Jon kevu gagek sĕnĕ yōk vu Kerisi-yi-alam ham yu nemadvahi-bevidek-luu sĕn ham nedo ggĕp distrik Asia* aga. Anutu sĕn nedo gwĕbeng, geyō nedo vu nyĕdahis, geyō rĕk nam vu tamusĕn lo, losho yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu sĕn denare dus vu sĕa-los-arĕ lo, degevang semusemu los degevang beham ayomin gĕp revuh. ⁵ Log Yesu Kerisi mehō sĕn nenĕr Anutu yi gagek rangah nirōp lo gevong semusemu los gevong beham ayomin gĕp revuh nabĕ saga geving. Yik yi sĕnĕ sĕn kedi rak mugin vu bedub tu hil arid aguu lo. Lob tu mehō-los-bengō bōpata benegin alam-los-bengōj pin vu dob sĕnĕ. Yō ahĕ neving hil, lob ripek hil ngaa nipaya pin ya rak nikōk. ⁶ Vong behil atu Ama Anutu yi alam los yi alam sĕn nehako seriveng lo, in bĕ hil gevong huk vu yi. Om hil gako arĕ jak na vavunĕ rot, geniweĕk gĕp vu yi degwata los degwata. Yōnon.

⁷ Ham gwengo rĕ! Rĕk nam los beggob,
lob mehōnon pin mĕm yō rĕk degelĕ jak malaj.
Alam sĕn degelu yi rak kele los detul brĕm ya yi lo,
og rĕk degelĕ yi geving.
Lob mehōnon pin vu dob rĕk deketul newaj
gedengu rot in yi.

Ēĕ-ĕ, sĕnĕ rĕk anon jak yōnon rot.

⁸ In Mehōbōp Anutu nĕr bĕ, “Yik sengo hevong bengaa pin anon rak vu muginsĕn, log sĕk semu ngaa pin benivesa jak vu tamusĕn.” Yik yi sĕnĕ sĕn yō nedo vu gwĕbeng, geyō nedo vu nyĕdahis, gerĕk nam vu tamusĕn lo. Nĕr nebĕ sĕnĕ, in niweĕk pin neggĕp vu yi.

Jon Lĕ Yesu Rak Mala

⁹ Sa Jon sĕn ham arimin sa, in Yesu yi alam sa ving ham lo. Sa nehako maggin ving ham, lob setu Anutu yi alam ving ham. Lob hil pin nare niweĕk lok ti benekerĕ maggin. Senĕr Anutu yi gagek rangah, log senĕr Yesu yi Bengō Nivesa rangah ving. Senĕr nebĕ sĕnĕ, lob deruuk sa bedevong beseyam nado kedu loo vuheng sĕn Patmos agi. ¹⁰ Lob lok Mehōbōp yi buk sĕn Soda lo, lob Anon Vabuung yam ggĕrin sa rot. Lob sa hango mehōti aye yam niweĕk ggĕp sa demig nebĕ sĕn avuuk ti, ¹¹ benĕr bĕ, “Ngaa pin sĕn gelĕ agi, og gekwevu dok na kapiya begwevong na vu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu. Gwevong na vu Epesus, gena vu Smurna ga, na vu Pergamum ga, na vu Tuatira ga, na vu Sardis ga, na vu Piladelpia ga, na vu Laodisea.”

¹² Lob sehĕrin yah in bĕ galĕ mehō sĕn nenĕr gagek vu sa agi, lok tum sa halĕ ram sĕn desemu rak goor lo nemadvahi-bevidek-luu medo netum. ¹³ Lob sa halĕ mehōti nare lok ram saga vuheng atov. Ni nebĕ Mehōnon Nalu, gerōp tob adingsekĕ beggĕrin vaha, log vaku kabi goor lok newa. ¹⁴ Log

yu og yu viis yö ni veroo rot nebë ahök niviis, genebë beggob veroo, log mala gahis netum nebë nengwah leleksën. ¹⁵ Log vaha nepelibin nebë braas, lob malangeri benikapiik rot. Log sa hango aye nebë lubek böpata dedun. ¹⁶ Nejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu loḵ nema vesa. Gepaëp-yu-anil nevu vahi vahi ti, benevu rot bevare nesoo loḵ avi. Log mala netum nebë sën hes netum niwëëk rot lo.

¹⁷ Sa halë yi, lob sediik besevës beheto nahëp loḵ vaha nebë sën heljäng ti. Loḵ bë nema vesa raḵ sa genër bë, “Su gegöneng! Sa mehö muginsën los mehö tamusën yönon rot. ¹⁸ Sa nado malag-tumsën. Wirek sediik, rëḵ gwelë! Gwëbeng sa nado malag-tumsën degwata los degwata. Lob kii diiksën-yi los Nyëg-Nipaya-yi neggëp vu sa besetu ala menehegin. ¹⁹ Om kwevu ngaa pin sën gelë ggovek lo, los ngaa sën genelë gwëbeng agi, gengaa sën vongin berup agi geving. ²⁰ Gelë betuheng nemadvahi-bevidek-luu sën nedo loḵ sa nemaḡ vesa lo, los gelë ram goor nemadvahi-bevidek-luu sagi, og sënëḵ tahutahu mu bedegwa nebë sënë: Betuheng nemadvahi-bevidek-luu sënë tahu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu hir angër. Log ram nemadvahi-bevidek-luu sënë, og yik tahu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu.”

2

Yesu Nër Gagek Raḵ Kerisi-yi-alam Vu Epesus

¹ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sën denedo Epesus agu hir angër nabë:

Mehö sën nejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu loḵ nema vesa, gevare neyoh ram goor nemadvahi-bevidek-luu vuheng atov agi lo, vong gagek sënë yöḵ vu hong bë: ² Serak aggata pin sën genesepa loḵ lo ni. Geserak hong huk niwëëk sën genevong vu sa lo ni. Geserak ni bë nim wëëk bekwerë vanë los kwam vesa, genim nelëlin alam nij paya. Log alam vahi denër vu hong bë, ‘He alam sinarë ving’, rëḵ mu sir sagak su sinarë yönon rë. Rëḵ ngo geseggi hir gagek begetök raḵ hir ngaa sën denevong lo degwa bë sir alam tetuhinsën mu. ³ Alam denelë bë genesepa loḵ sa arëḡ, lob denevong paya vu hong. Rëḵ mu ngo genare niwëëk begenekwerë maggin gesu nim tebö nerak rë. Besënëḵ serak ni. ⁴ Rëḵ mu sa gagek ti neggëp raḵ hong nebë: Wirek sën nahën genevong ving mewis lo, og ahëm neving sa pangsën, gaḵ gwëbeng og ma! ⁵ Wirek og genevong ngaa nivesa, rëḵ gevuu aggata saga ya gegeya gevës. Om kwam bo nah aggata sën genevong wirek lo begegwerin hong, log gwevong ngaa nabë sën gevong muginsën lo. Gaḵ nabë su gegwerin hong rë genama, og sëḵ natök nöḵ vu hong besebo hong ram vër. ⁶ Rëḵ mu huk nivesa ti sënë nahën neggëp vu hong: Genelë Nikolas yi alam hir ngaa nipaya sën denesepa loḵ lo paya. Lob yik sa nehalë hir aggata saga paya ving nebë saga.

⁷ Nebë saga, om nabë mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam lo megero! Mehöti sën kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin lo, og sëḵ ngoḡekin yi bega kele sën gevong behil medo malad-tumsën lo anon. Kele sën nare loḵ Anutu yi huk anon lo.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Kerisi-yi-alam Vu Smurna

⁸ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Smurna hir angër nabë:

Mehö muginsën los mehö tamusën sën diik wirek rëḵ gwëbeng nedo mala-tumsën ggökin lo vong gagek sënë yöḵ vu hong bë: ⁹ Serak maggin los nivanë sën netök vu hong lo ni, beserak ni ving bë devasap höm ngaa-dob-yi rot gegenedo paya yönon. Rëḵ mu hong ngaa-yagek-yi ngahiseḵë neggëp! Log serak gagek sën alam la denenër pelë raḵ hong lo ni. Alam

sĕnĕ denenĕr sir bĕ sir degwa vu Yuda. Rĕk mu su degwaj vu Yuda yĕnon rĕ, gaḵ Satan yĕ yi alam sir. ¹⁰ Nahub teka rĕ, loḵ ham rĕk gwĕko vanĕ, rĕk mu ham su newamin jaḵ in ngaa saga. Ham gwengo rĕ! Satan rĕk naduu ham la na ḵarabus in seggi ham. Lob ham rĕk gwĕko maggin los vanĕ noh vu buk nemadluho. Rĕk mu ngo gwevong geving rot, bena berup doḵ buk sĕn genadiiḵ lo, lob mĕm sĕḵ gevong madub nivesa vu hong. Madub saga og yik sĕn gemedo malam-tumsĕn degwata lo.

¹¹ Nebĕ saga, om nabĕ mehĕti nenga neggĕp, og gengo gagek sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam agi! Nabĕ mehĕti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og diiḵsĕn sĕn netu luu lo su rĕk natōḵ vu yi rĕ, gaḵ rĕk nama verōḵ yi!”

Yesu Nĕr Gagek Raḵ Kerisi-yi-alam Vu Pergamum

¹² “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sĕn denedo Pergamum agu hir angĕr nabĕ:

Mehĕ sĕn paĕp-yu-anil benevu malangeri genevu vahi vahi bevare nesoo loḵ avi lo, vong gagek sĕnĕ yĕk vu hong bĕ: ¹³ Seraḵ hong nyĕg ni bĕ Satan tu mehĕ-los-bengĕ benevong yi huk loḵ. Rĕk genejom sarĕg ahon niwĕĕk gayom neyam timu vu sa, gesu genelah sarĕg vun rĕ. Yĕnon, wirek og Antipas nenĕr sa gagek rangah benedo ving ham. Yĕ nesepa loḵ sayĕg yĕnon rot. Lob desis yi mediik loḵ hong nyĕg sĕn Satan tu mehĕ-los-bengĕ benevong yi huk loḵ lo. Log loḵ buk sĕnĕ ving, og su gelah sarĕg vun rĕ.

¹⁴ Rĕk mu sa gagek la neggĕp raḵ hong bĕ: Hong mehĕ la vu Pergamum denekom Balaam yi aggata ahon niwĕĕk. Balaam yi aggata lo nebĕ sĕnĕ: Tato aggata-tetuhinsĕn-yi vu Balak in bĕ tetuhin alam Israel begevong bengaa nipaya kepĕ sir. Lob Balak vong balam Israel degga reggu sĕn alam vahi denesis medetung tu seriveng vu anutu-kuungsĕn lo, gevong bedenevong baggĕb ving. ¹⁵ Log yik hong alam la ving denekom Nikolas yi alam hir gagek nipaya ahon niwĕĕk rot. ¹⁶ Om gegwĕrin hong. Gaḵ nabĕ nama, og teka rĕk sa hevongin nĕk vu hong begevong begĕ vu alam nijpaya saga jaḵ paĕp-yu-anil sĕn vare nesoo loḵ saviḵ agi.

¹⁷ Om nabĕ mehĕti nenga neggĕp, og gengo gagek sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam agi megero! Nabĕ mehĕti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sĕḵ bo nos-yagek-yi sĕn nahĕn neggĕp vunsĕn gwĕbeng agi vu yi, log sebo gelōng veroo ti vu yi. Sa ḵevu ggev mewis raḵ gelōng sĕnĕ, lob mehĕ ngwĕ su rĕk jaḵ ggev sĕnĕ ni rĕ. Gaḵ yik mehĕti sĕn rĕk geḵo gelōng lo yĕ timu rĕk jaḵ ni.”

Yesu Nĕr Gagek Raḵ Kerisi-yi-alam Vu Tuatira

¹⁸ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Tuatira hir angĕr nabĕ:

Mehĕ sĕn mala gahis netum niwĕĕk ata nebĕ nengwah leleksĕn, gevaha nebĕ braas beyĕ medo nepelibin lo vong gagek sĕnĕ yĕk vu hong bĕ:

¹⁹ Seraḵ ngaa pin sĕn genevong lo ni. Seraḵ ni bĕ ahĕm neving alam, log ayom neyam timu vu sa, gegenevong huk pin in bĕ doḵ vu mehĕnon. Seraḵ ni bĕ genare niwĕĕk in maggin pin sĕn netōḵ vu hong lo. Seraḵ aggata sĕn genesepa loḵ mugin lo ni bĕ nivesa. Log sĕn gwĕbeng agi, og nivesa raḵ ya verōḵ yi rot. ²⁰ Rĕk mu sa gagek sĕnĕ neggĕp raḵ hong bĕ: Genevong bavĕh ti nebĕ Yesebel nedo ving hong. Avĕh sĕnĕ nenĕr bĕ yi avĕh-nenĕr-gagek-rangahsĕn, rĕk mu ma genetahu sa hur lo bĕ desepa doḵ baggĕb, gedega reggu sĕn denetung netu seriveng vu anutu-kuungsĕn lo. Lob netetuhin sir raḵ ngaa nebĕ sĕnĕ. ²¹ Rĕk sa hevongin bĕ gĕrin yi, om sĕn sa nehalĕ yi mu genedo buk la, rĕk ma genilĕl bĕ su gĕrin yi begeruu demi vu yi baggĕb sĕnĕ rĕ. ²² Om gwengo rĕ! Sĕḵ gevong bavĕh sĕnĕ navi gesang rot, log ni jaḵ

böpata bena megëp jak yi reek hus ading rot. Log maluh lo sën denevong baggëb vu yi lo, nabë su degërin sir bedegeruu demij vu ngaa sën avëh nevang lo rë, og sëk bo vanë böpata los maggin vu sir. ²³ Log sengis nalu lo medenadiik geving. Sëk gevong nabë sënë, lob mëm Kerisi-yi-alam pin rëk dejak ni nabë sa neseggi mehönon pin kwaj los ayoj menehero. Gedejak ni nabë sëk bo nyëvewen dok nah vu ham ti ti lo niröp noh vu ngaa sën ham nevang lo. ²⁴ Rëk gwëbeng sa bë nanër vu ham Tuatira vahi sën ham su nesepa lok gagek nipaya agi rë lo nabë: Ham su nesepa lok rë geham su kwamin netök rak ngaa sën denenër bë Satan yi gagek vunsën los degwa lo rë, om sa su rëk gevong huk böp ngwë vu ham rë. ²⁵ Rëk ngaa nivesa pin sën ham nejom lo, og ham ngo najom ahon niwëek rot bena berup dok buk sën sa natök nom lo.

²⁶ Nabë mehöti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, gesepa dok sa aggata rot bena berup dok sën yi buk nama na lo, og sëk gevong arë böp vu yi benatu alam-yu-ngwë alaj—

²⁷ ‘Lob rëk najom aën dus ti beegin sir jak

nabë sën mehöti sis dëg sogek lob puvin teka teka.’

Huk sën sevo vu yi agi, og yik nebë huk sën Amag vo vu sa in bë sa gëgin mehönon lo. ²⁸ Lob sëk bo betuheng Majelëe vu yi, ²⁹ om nabë mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

3

Yesu Nër Gagek Rak Kerisi-yi-alam Vu Sardis

¹ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sën denedo Sardis agu hir angër nabë:

Mehö sën ko Anutu yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu, gejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu lok nema lo vong gagek sënë yök vu hong bë: Serak ngaa pin sën genevang lo ni. Denenër hong bë: ‘Kerisi-yi-alam yu ti sënë nedo mala-tumsën’, rëk ma gegetu heljeng rak. ² Om kwedi jak bemalam natum! Hong aggata pin sën nahën neggëp bevongin nadiik na lo, og gebo gadu dok. In ngaa pin sën genevang lo, og sa su halë ti meneggëp niröp rot vu sa Anutu mala rë. ³ Wirek gengo Bengö Nivesa sënë, lob geko yök vu hong ggovek ya los kwam vesa. Om kwam bo nah gökin megenajom gagek saga ahon begegwerin hong. Nabë su kwedi malam natum rë, og sa hevongin natök nök vu hong nabë alam sën deneyök hodek lo, log hong rëk dugin buk sën sëk natök nök vu hong lo. ⁴ Rëk mu hong alam Sardis la, og yö denahën denedo gesu denevang behir tob ningöhek nerak rë. Om sir sënë rëk dejöp tob veroo mewis behe los ana dok ti, in sir alam yohvu.

⁵ Nabë mehöti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sëk jöp tob veroo nabë sënë dok yi, log sa su rëk jesöö arë na dok kapiya-mala-tumsëny-i rë. Gak sëk nanër arë rangah jak Amag losho yi angër lo malaj. ⁶ Om nabë mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

Yesu Nër Gagek Rak Kerisi-yi-alam Vu Piladelpia

⁷ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Piladelpia hir angër nabë:

Mehö vabuung sogek, sën nevang yoh vu yi gagek besu netetuhin rë lo, negin Davit yi kii sën Yerusalem mewis yi lo. Lob netahinin reping, gemehöti su yoh vu bë behii nah rë. Log nevehii reping, lob mehöti su yoh vu bë tahinin gökin rë. Mehö sënë vong gagek yök vu hong bë: ⁸ Serak

ngaa pin sĕn genevong lo ni. Om gwelĕ rĕ. Sa hebĕ veluung avi meggĕp netok lok malam, lob mehoti su yoh vu bĕ rĕk behii nah rĕ. Serak ni bĕ nim wĕek teka mu, rĕk genesepa lok sa gagek, gesu genelah sarĕg vun rĕ. ⁹ Log gerak alam sĕn Satan yi alam sir agi nij bĕ denenĕr sir bĕ sirek alam Yuda. Rĕk mu ma! Sir su Yuda rĕ. Gak sir alam gagek tetuhinsĕn. Om gwengo rĕ! Sĕk gevong balam saga nam depetev medegĕp dok malam, log dejak ni nabĕ sahĕg neving hong. ¹⁰ Ngo genesepa lok sa gagek, lob ngo genare niwĕek in ngaa maggin pin sĕn netok vu hong lo. Nebĕ saga, om sengo rĕk malagin hong rot, lob seggisĕn sĕn rĕk berup beseggi alam pin noh vu dob pin lo su rĕk natok vu hong rĕ. ¹¹ Sĕk natok nok vu hong pevis. Om ngaa sĕn gĕko vorot lo, og ngo pasang genapiik vu niwĕek. In tum rĕk degeko hong madub-kesuusĕn-yi vĕr medebo vu mehō gwĕ.

¹² Nabĕ mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sĕk barah yi nabĕ mudeng in gadu sa Anutu yi dub vabuung ahon. Lob su rĕk gevuu dub vabuung gegeto menah dobnĕ gokin rĕ. Gak rĕk nama verok yi. Sĕk kevu sa Anutu arĕ jak yi, los sa kevu sa Anutu yi nyĕg arĕ jak yi. Nyĕg bop sagi og yik Yerusalem mewis sĕn sa Anutu rĕk gevong megevu yagek geduk nam lo. Log sĕk kevu sengo arĕg mewis jak yi geving. ¹³ Om nabĕ mehōti nenga neggĕp, og gengo gagek sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

Yesu Nĕr Gagek Rak Kerisi-yi-alam Vu Laodisea

¹⁴ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea hir angĕr nabĕ:

Mehō gagek anon degwa sĕn nenĕr Anutu yi gagek pin nirōp los nenĕr gagek yonon mu yoh vu buk pin lo vong gagek sĕnĕ yok vu hong. Ngaa pin sĕn Anutu tung lo degwa yi, benĕr bĕ: ¹⁵ Serak ngaa pin sĕn genevong lo ni. Serak nim bĕ su ayom nikul* rĕ, gesu ayom niķerus rĕ. Gak bĕ mĕm ngo gemedo nikul ma gemedo niķerus los dahis og mĕm! ¹⁶ Rĕk ma gegenedo vuheng atov, geyik ayom niķerus mahen teka mu. Gak su ayom niķerus rot rĕ, gesu ayom nikul rot rĕ. Om sĕk namutek hong nom in avig. ¹⁷ Log genenĕr nebĕ sĕnĕ, ‘Sa monĕ ngahisekĕ, gesa ngaa ngaa ngahisekĕ nedo. Sa su narak vu in ngaa ti rĕ.’ Rĕk mu ma, gegenedo paya verok yi, beyoh vu bĕ alam kwaj paya in hong. Gerak vu in ngaanon rot, gemalam kenod, gegenedo ahĕm toksĕn, gengo genedo dug dug in hong. ¹⁸ Nebĕ saga, om sebo kwa sĕnĕ vu hong: Mak mĕm gebago goor sĕn nengwah gga lob tu mewis bemalangeri rak lo vu sa, lob mĕm rĕk gegorek ngaanon-yagek-yi. Log gebago tob veroo vu sa in kwebu navim jak, in su ahĕm natok vu alam benim namum. Gegebago marasin vu sa in gwetung dok malam, in malam natum begwelĕ nyĕg. ¹⁹ Nabĕ sahĕg neving alam, og sa navo gagek rak sir benesesor hir aggata. Om kwam bo hong begegwerin hong yonon. ²⁰ Gwelĕ! Sa nare bayĕg nerak genavosek, om nabĕ mehōti gengo sayĕg betatekin ayo, og sĕk dok na vu yi bemedo geving yi. Lob sĕk ga nos geving yi, gega nos geving sa.

²¹ Nabĕ mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sĕk ngoģekin yi bemedo geving sa jak sa sĕa-los-arĕ, nabĕ sĕn sa kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin wirek, lob sa nado ving Amaĕ rak yi sĕa-los-arĕ agi. ²² Om nabĕ mehōti nenga neggĕp, og gengo gagek sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

* **3:15:** Sĕn nĕr bĕ ayoj su nikul gesu niķerus rĕ lo, og nĕr bĕ su denelĕĕin Kerisi ya yonon rĕ, gesu denepiik vu yi yonon rĕ, gak denedo vuheng atov.

4

Denedudek Vu Anutu Vu Yagek

¹ Sënë ggovek, log sa halë veluung avi ti ggëp netök vu yagek. Lob mehöti sën sa hangö aye wirek nebë avuuk nesu lo nër vu sa ggökin bë, “Gejak nam vavunë sënë rë, loḵ mëm sëḵ tato ngaa pin sën rëḵ natök nam vu tamusën lo vu hong.” ² Lob Anon Vabuung verup ggërin sa niwëek avuti, lob sa halë sëa-los-arë ti nedo yagek, lob Mehö lo raḵ nedo sëa sënë. ³ Sa halë Mehö sën nedo raḵ sëa agi ni nebë gelöng sekwahek veroo malangeri los gelöng köḵ rubi, log marubggii ti varah tetup loḵ yi sëa, lob sa halë gemedo nepelibin nebë gelöng nimewis emeral. ⁴ Log sëa-los-arë mehödahis-bevidek-lubeluu nedo tetup loḵ sëa-los-arë böp sënë, lob alam ggev mehödahis-bevidek-lubeluu raḵ denedo sëa sagi. Ggev lo sënë deröp tob veroo, gedetung madub goor raḵ yuj. ⁵ Davës nevër raḵ sëa-los-arë sënë menejêh ya, log dedun neraḵ, gevakuvek netetap. Log detaggi dee nemadvahi-bevidek-luu mevare denetum loḵ sëa sënë mala. Nengwah sënë og yik Anutu yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu. ⁶ Log ngaa ti nebë loo benedo loḵ sëa-los-arë sënë mala. Ni nebë garas malangeri soḵek sën denenër arë nebë kristel lo bemala rangah rot.

Log ngaa lubeluu denedo malaj-tumsën medenedo loḵ vuheng, lob detetup loḵ sëa-los-arë sënë medenare, gemalaj gahis ngahisekë vunin malaj los yuj gemu. ⁷ Ngaa sën nedo mala-tumsën netu muginsën ni nebë reggu böp layon. Log ngaa sën netu lüo mala nebë mehönon. Log ngaa netu lubeluu ni nebë tug böpata sën nevëeng vavunë lo. ⁸ Ngaa lubeluu sën denedo malaj vesa lo banisej nemadvahi bevidek ti ti yoh vu sir. Log malaj gahis ngahisekë nedo ggërin anoj pin gebanisej pin ving. Lob denevong raro buk gerangah bë:

“Niwëek pin neggëp vu Mehöböp Anutu. Yi mehö vabuung, yi mehö vabuung, yi mehö vabuung. Yö nedo wirek, benedo gwëbeng, gerëḵ nam.” Gesu denesewah rë. ⁹ Ngaa la sën denedo malaj-tumsën agi, denenër Mehö sën nedo raḵ sëa-los-arë benedo mala-tumsën degwata los degwata lo rangah. Log deneko arë raḵ, gedeneπισek in yi, gayoj netee yi vu yi. Log yoh vu buk, og yik ngaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën agi denevong raro nebë sënë. ¹⁰ Lob alam ggev mehödahis-bevidek-lubeluu sën denepetev medeneggëp loḵ Mehö sën nedo raḵ sëa lo mala medeneko yi raḵ. In Mehö sënë nedo degwata los degwata. ¹¹ Log denetë hir madub goor ya meto nedo loḵ mala, gedenenër bë:

“Oo Mehöböp, he Anutu hong.

Geyoh vu rot bë alam pin denanër nim wëek rangah,

los degeḵo arëm jak,

gedegurek nim wëek babu.

In ngo getung ngaa pin.

Ngo getung ngaa yoh vu kwam,

lob anon raḵ,

lob ngaa pin sagi nedo rot begwëbeng.”

5

Jon Lë Kapiya Ti Sën Dejegwi Raḵ Kele Nikegwi Bemir Rot*

¹ Log sa halë Mehö sën nedo raḵ sëa-los-arë lo jom kapiya ti loḵ nema vesa, begagek neggëp raḵ vahi vahi. Log devevir bedemir raḵ kele nikegwi* loḵ len nemadvahi-bevidek-luu, beḵanaḵ raḵ neggëp kele nikegwi*. ² Log sa halë angër los niwëek ti genetahi böpata bë, “Mehö re yö nivesa rot, beyoh vu bë napuvin kele nikegwi* in kapiya sën agi gegepuh-a?” ³ Rëḵ mehö ti su nivesa

menedo yagek, ma nedo dob, ma nedo dob gebinë, in bë gepuh kapiya sënë benatevin rë. ⁴ Sa halë gesu detok vu mehöti beyoh vu bë gepuh kapiya sënë genatevin rë. Lob sayog maggin besesu rot. ⁵ Rëk ggev ti nër vu sa bë, “Su gengu! Gağ gwengo rë! Reggu böp layon sën yi degwa vu Yuda geverup loğ Davit-yi-mewis nebë sën megen neggol loğ kele degwa lo nedo. Mehöti sënë kesuu Satan los ngaa dob yi pin. Om yi sënë yoh vu bë rëk napuvin kele niķegwi* nemadvahi-bevidek-luu sagi na in kapiya sënë gegepuh.”

Jon Lë Sipsip Nalu

⁶ Log sa halë Sipsip Nalu ti nare, rëk ni nebë sën desis mediik tu seriveng. Nare loğ sëa-los-arë sënë gengaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën agi losho alam ggev lo vuheng atov. Vis nemadvahi-bevidek-luu, gemala ġahis nemadvahi-bevidek-luu. Mala ġahis sagi og yik Anutu yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu sën Anutu vong sir ya meyoh vu dob pin lo. ⁷ Lob mëm Sipsip Nalu sënë ya meko kapiya sënë loğ Mehö sën nedo rağ sëa-los-arë lo nema vesa. ⁸ Ko kapiya sënë ggovek ya, log ngaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën agi losho alam ggev mehödahis-bevidek-lubeluu sënë depetev medeneggëp loğ Sipsip Nalu mala. Alam ggev pin deko ngaa-sengii-yi ni nebë gita, los ġabum goor yoh vu sir pin. Log kabang reggu nivesa pup ġabum pin ayoj. Yik sënëk Anutu-yi-alam hir jomrağsën. ⁹ Log devong raro mewis ti nebë:

“Geyoh vu rot bë gweko kapiya
 beġnapuvin kele niķegwi* sën negğërin lo.
 In desis hong megediik tu seriveng,
 lob ġebağo mehönnon yom vu Anutu rağ nim kōk.
 Yönon, ġebağo alam loğ mehönnon degwaj pin,
 gelok ayej ti ti pin,
 gelok dob ti ti pin.”

¹⁰ Gegevong bedetu hil Anutu-yi-alam-deneko-seriveng
 los detu yi alam-los-bengöj
 in denatu ala bedegegin dob.”

Deko Sipsip Nalu Arë Rağ

¹¹ Log sa malag yah nelë, lob sa hango angër ngahisekë rot ayej. Sir ngahisekë rot nebë sën andet milion (100,000,000) gengahisekë rot rağ neggëp mehömehö medenare tetup sëa-los-arë sënë gengaa la sën denedo malaj-tumsën lo los alam ggev. ¹² Log devong raro böpata bë:

“Sipsip Nalu sën desis mediik tu seriveng lo,
 yoh vu rot bë geko arë böpata rot,
 gengaa nivesa vesa pin, gekwa nivesa, ġeniwëek böpata.
 Yi yö yoh vu rot bë mehönnon pin degeko arë jağ,
 gedenanër niwëek los arë böpata rangah,
 gedenapisek in yi.”

¹³ Log sa hango ngaa aggagga pin sën Anutu tung lo ayej rağ ving. Ngaa sën denevëeng ggëp yagek babu lo, gengaa sën deneyoh dob lo, gengaa sën deneggevek dob gebinë lo, gengaa sën deneggëp loğ loo lo, bayej rağ medenër bë:

“Mehö sën nedo rağ sëa-los-arë lo luho Sipsip Nalu,
 hil gağo luho arëj jağ na vavunë, barëj böp rot,
 ġenij kapiik los nij wëek ġëp degwata los degwata!”

¹⁴ Log ngaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën lo deyogekin bë, “Yönon!” Lob alam ggev depetev medeneggëp loğ luho malaj medeneko arëj rağ.

6

Sipsip Nalu Puvín Ķele Niķegwi Nemadvahi-bevidek-ti Vēr In Ķapiya*

¹ Log sa halē Sipsip nalu nejom Ķapiya sēn ķele niķegwi* nemadvahi-bevidek-luu jegwi ahon lo, lob puvín ti ya. Lob sa hango ngaa sēn denedo malaj-tumsēn lo ti vengwēng, lob aye vong bē vaķuvek tetap, benēr bē, “Genam!” ² Log sa malag yah loķ pevis besa halē hoos veroo ti, lob mehōti sēn raķ nedo lo ķo vasōl. Detung madub ti ni nebē madub sēn denevong vu alam sēn denevong begō medenekesuu lo raķ yi. Log ya raķ, lob vong begō mekesuu, lob yō arē in bē kesuu begō ngahiseķē.

³ Log Sipsip Nalu puvín ķele niķegwi* sēn netu luu lo, lob sa hango ngaa sēn denedo malaj-tumsēn lo ngwē sēn netu luu lo nēr bē, “Genam!” ⁴ Lob hoos ngwē verup beniviis ķōķ. Lob mehō sēn raķ nedo lo ķo niwēēķ bōpata rot in bē geķo mamer vēr in alam vu dob gedengis sir vewen vewen medenadiiķ. Nebē sēnē om devo paēp-yu-anil bōpata ti vu yi in bē gevong huk sēnē.

⁵ Log Sipsip Nalu puvín ķele niķegwi* ngwē sēn netu lōo lo, lob sa hango ngaa sēn denedo malaj-tumsēn lo ti sēn netu lōo lo nēr bē, “Genam!” Lob sa malag yah loķ pevis besa halē hoos veriik ti. Lob mehō sēn raķ nedo lo ķo ngaa veviisēn sēn hil galē maggin jaķ lo ti loķ nema. ⁶ Lob sa hango gageķ ti yam loķ ngaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn agi vuheng benēr bē, “Gebago alam hir huk jaķ nos yō meris mu. Gwevong nos wit* dēg mahen teķa sēn noh vu buk timu lo doķ nah hir huk buk timu yi. Log gwevong nos barli* dēg mahen teķa lōo mu doķ nah hir huk buk timu yi. Rēķ mu su gebasap wēl* sēn denevesi nos raķ lo los wain!”

⁷ Log Sipsip Nalu puvín ķele niķegwi* sēn netu lubeluu lo, lob sa hango ngaa sēn denedo malaj-tumsēn lo ti sēn netu lubeluu lo nēr bē, “Genam!”

⁸ Log sa malag yah, lob sa pevis behalē hoos nisangsang ti. Log mehō sēn raķ nedo lo arē nebē Diiķsēn. Lob Alam-diiķsēn-hir-nyēg ketivin yi beneyam. Lob luho deķo nij wēēķ bōpata rot yoh vu bē debasuh alam vu dob na yu lubeluu bedengis yu ti. Luho rēķ dengis sir jaķ begō medenadiiķ, geķaķ meyip, geķaķ niraksēn aggagga, geķaķ reggu bemēn aggagga.

⁹ Log Sipsip Nalu puvín ķele niķegwi* sēn netu nemadvahi lo, loķ sa halē alam heljēng la anoj nedo Anutu yi jepō degwa. Alam sēnē dejom Anutu yi gageķ ahon niwēēķ wireķ bedenēnēr rangah, lob alam sēn denelē sir paya lo desis sir medediīķ. ¹⁰ Lob anoj sēnē denēr bōpata ya bē, “Oo Mehōbōp sēn getu he alamin lo, genedo vabuung, gehong aggata pin nirōp rot! Nangēreķ rēķ mēm gwevong gageķ vu mehōnon pin sēn denedo vu dob agi beģebo doķ nah he nimin ķōķ vu sir-a?” ¹¹ Loķ devo tob veroo ading loķ yah sir ti ti, log denēr vu sir bē, “Ham najom ham ahon bemedo dus teķa geving rē. Gedengis ham vahi sēn yīķ ham nevong huk timu lo los ham arimin sēn Kerisi-yi-alam lo vahi geving nabē sēn desis ham agi. Balam sēn Anutu ggooin sir raķ lo pin degoveķ na rē. Loķ mēm Anutu rēķ bo doķ nah ham nimin ķōķ.”

¹² Log Sipsip Nalu puvín ķele niķegwi* sēn netu nemadvahi-bevidek-ti lo, lob sa malag yah loķ sa halē geķemapi bōpata gģee raķ dob. Log hes gģērin yi bemalakenu raķ nebē sēn tob veriik. Log kwev mala ķōķ loķ los dahis nebē hil nid ķōķ. ¹³ Log betuheng vu yaģeķ depelubin medeyam dob nebē sēn sang negģee raķ ķele banon nerurin to lo. ¹⁴ Log yaģeķ mala maya nebē sēn devevir ķanyē in denaduu na. Log ķedu pin los ķedu loo vuheng devuu beģ gedeseģun medeneya. ¹⁵ Log alam-los-bengōģ vu dob los alam bōp bōp, galam-begō-yi alaj sēn denegin sir lo, galam-los-bengōģ ggoreksēn, galam los

* **6:6:** Nos mahen ti nebē padi los wit, rēķ mu yō agģa ngwē teķa

nij wëek, galam pin sën alaj debago sir medetu hir ngaa meris lo, galam pin sën yö denegin sir lo, og sir pin devun sir medenedo loḵ waak jeggin jeggin vu dob gebinë, gedenedo loḵ pekë len loḵ kedu babuj. ¹⁶ Lob denetahi vu kedu pin los gelöng bë, “Ham kwedub benam jaḵ medo he begwërin he in Mehö sën rak nedo sëa-los-arë agu luho Sipsip Nalu, in luho ahëj sengën. ¹⁷ In luho hir buk böpata sën ahëj sengën medebo dok nah ngaa nipaya nyëvewen lo gwëbeng toḵ yam ggovek ya, lob re yoh vu bë bare mekesuu ngaa sën?”

7

Anutu Yi Alam Israel 144,000 Rëḵ Demedo

¹ Ngaa pin sënë ggovek, log sa halë angër lubeluu denare loḵ dob nenga lubeluu, bevare denejom dob yi sang lubeluu ahon in bë su degevë dob, ma degevë loo, ma degevë kele rë. ² Log sa halë angër ngwë vu sën hes mala neverup lo merak meyam. Ḷo Anutu sën nedo mala-tumsën lo yi ḵanak sepa, log tahi ya niwëek vu angër lubeluu sën deḵo niwëek böpata rot in debasap dob los loo lo bë, ³ “Ham su pevis megwevong paya vu dob, ma loo geḵele lu ngaa rë. Gaḵ he gebë he Anutu yi ḵanak jaḵ yi hur lo dabaj namugin rë, loḵ mëm ham gwevong.” ⁴ Log sa hangö alam sën denëḵo ḵanak rak dabaj lo bë sir 144,000 deyam vu alam Israel degwaj pin.

⁵ Sir 12,000 vu Yuda yi mewis,

log sir 12,000 vu Ruben yi mewis,

log sir 12,000 vu Gat yi mewis,

⁶ log 12,000 vu Aser yi mewis,

log sir 12,000 vu Naptali yi mewis,

log sir 12,000 vu Manase yi mewis,

⁷ log sir 12,000 vu Simeon yi mewis,

log 12,000 vu Levi* yi mewis,

log sir 12,000 vu Isakar yi mewis,

⁸ log 12,000 vu Sebulun yi mewis,

log sir 12,000 vu Yosep yi mewis,

log sir 12,000 vu Benjamin yi mewis.

Besir pin deḵo Anutu yi ḵanak rak dabaj.

Alam Yu Böpata Rot Dejom Rak Vu Anutu

⁹ Ngaa pin sënë ggovek, log sa malaḡ yah. Lob sa halë alam ngahiseḵë rot desupin sir medenedo, rëḵ mu mehöti su yoh vu bë natevin sir rë. Alam sënë deyam vu mehönon pin, gedeyam vu dob pin, gevu mehönon degwaj ti ti lo pin, gevu ayej agga ti ti lo pin. Beyam denare sëa-los-arë mala ggëp Sipsip Nalu mala. Deröp tob veroo adingseḵë, gedëḵo ḵapah bëḵ ris loḵ nemaj, ¹⁰ gedereseeh rur bë:

“Hil gaḵo Anutu sën nedo rak sëa-los-arë lo luho Sipsip Nalu arëj jaḵ.

In luho deḵo hil yom lob gwëbeng hil nado nivesa!”

¹¹ Log angër pin denare tetup sëa-los-arë los alam ggev losho ngaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën lo ving. Lob depetev medeneggëp loḵ luho malaj bedebë dabaj rak dob gedeneḵo Anutu arë rak ¹² medenenër bë:

“Yönon rot!

Hil gaḵo hil Anutu arë jaḵ,

behil nanër niwëek los arë böpata rangah!

Kwa nivesa pin neggëp vu yi,

lob hil kwad vesa vu yi behaḵo arë rak!

Arë böpata rot geyi Mehö niwëek ata,

gengaa pin sënë yö neggëp vu yi degwata los degwata!

Yönon rot!”

Alam Sën Hir Nivanë Maya Gwëbeng

¹³ Lob ggev ti loḵ tepëḵ vu sa bë, “Alam sën deröp tob veroo agi maḵ sir re lo? Deyam vu tena?” ¹⁴ Loḵ senër yah vu yi nebë sënë bë, “Sa Mehöböḵ, saḵ dugin. Gak mu mëm hong mu ngo gerak ni.” Loḵ nër yom ggökin vu sa bë, “Alam sënë deḵo maggin los vanë böpata rëḵ denare nij wëëḵ, om deripek hir tob loḵ Sipsip Nalu niḵöḵ beveroo rak. ¹⁵ Nebë sënë, om sën denare Anutu yi sëa-los-arë mala.

Lob denevong tavë vu yi buk gerangah loḵ yi dub vabuung. Gemehö sën nedo rak sëa-los-arë agi yö ti rëḵ medo geving sir megegin sir.

¹⁶ Su rëḵ denadiikahëḵ nah gökin rë,
gesu rëḵ ayoj bev in bël nah gökin rë.

Hes su rëḵ beek doḵ navij rë,
gengaa ti su rëḵ bev jaḵ navij rë.

¹⁷ In Sipsip Nalu sën nedo rak sëa-los-arë lo rëḵ natu hir mehö sën malain sir, begeḵo sir na bël veyë bedenatum bël mala-tumsën-yi.

Log Anutu rëḵ jevu malaj bël,
gesu rëḵ dengü nah gökin rë.”

8

Sipsip Nalu Puvin Ḵele Nikegwi Sën Netu Nemadvahi-bevidek-luu*

¹ Log Sipsip Nalu puvin ḵele nikegwi* sën netu nemadvahi bevidek luu lo, lob ngaa pin vu yaḵek deduj ma gesu denevengwëng rë yoh vu awa nyëngelë ma ngaa ti. ² Ggovek loḵ sa halë angër nemadvahi-bevidek-luu denare ggëḵ Anutu mala, gedeneḵo avuuk nemadvahi-bevidek-luu loḵ nemaj yoh vu sir.

³ Log angër ti verup nare loḵ Anutu yi jepö degwa. Lob ḵo gabum goor gedevo kabang ngahiseḵë vu yi in besi seriveng bereggu nivesa berup na tagwaveḵ doḵ Anutu-yi-alam pin hir jomraksën. Besi seriveng jaḵ Anutu yi jepö sën desemu rak goor yö meris menare loḵ Anutu yi sëa-los-arë mala lo, in reggu na. ⁴ Lob kabang aru reggu nivesa sënë los Anutu-yi-alam hir jomraksën pin devo sir vër in angër nema, gedeya vavunë beya deverup Anutu mala. ⁵ Loḵ angër ḵo gabum-arureggu-nivesa-yi beḵo nengwah sën ggëḵ neleleḵ lo vu jepö bepup gabum, log të luḵ ya dob. Log pevis bevaḵuvek tetap bededun rak, lob davës vër meya, log jemapi ggee.

Angër Lubeluu Devë Avuuk

⁶ Lob angër nemadvahi-bevidek-luu sën deḵo avuuk nemadvahi-bevidek-luu lo dero sir in bë degevë. ⁷ Lob angër muginsën vë yi avuuk, lob hob lulanon los nengwah sarömin yi ving ḵöḵ bekeseh luḵ ya dob. Lob devo den loḵ dob los ḵele ya yu löö, lob nengwah gga dob yu ti, geḵele yu ti. Log vos ris ni mewis pin, og nengwah gga ving.

⁸ Log angër netu luu vë yi avuuk lob nengwah böḵ ti nebë sën ḵedu böḵ ti tum loḵ, beya meto meluḵ ya loo, lob vasuh loo ya löö. Ti ḵöḵ rak nebë mehönon nij ḵöḵ geluu denedo nivesa. ⁹ Lob ngaa malaj vesa pin sën deneggëḵ loḵ loo ḵöḵ agi dediik geyu luu denedo nivesa. Log yaḵ pin ving nebë saga, yu ti ya devong paya geloo rehöö sir, geyu luu denedo nivesa.

¹⁰ Log angër sën netu löö lo vë yi avuuk, lob betuheng böpata ti tum loḵ meluḵ vu yaḵek meya betum nebë dee sën denetaggi lo, bevës meya. Lob vasuh bël pin vu dob ya yu löö. Vës meto meluḵ ya bël ata los bël veyë yu ti lob vong paya vu, geyu luu nahën denedo nivesa. ¹¹ Denenër betuheng sënë

arë nebë Marasin Nimengëes, lob bël yu ti sagi ni mengëes raķ. Lob alam ngahiseķë sën denenum bël agi, og sis sir medediķ ya.

¹² Log angër sën netu lubeluu lo vē yi avuuk, lob hes los kwev, gebetuheng pin devasuh sir ya len löö löö. Lob lej ti ti malaj ķenu loķ yoh vu sir gelej luu luu netum. Log devo den loķ rangah ya löö ving. Lob len ti mala vahis loķ ya verök yi gelen luu og rangah. Log buk len ti yik mala vahis loķ nebë saga ving, gelen luu og betuheng los kwev denetum.

¹³ Log sa halë tug böpata ti nevëeng meneyoh yagek babu. Lob sa hango ngeek bë, “Wöp-o! Wöp-o! Wöp-o! Gëpin alam sën denedo dob agi! In angër löö denahën bedenevongin bë degevë avuuk gemëm maggin natök nam vu mehõnon!”

9

Angër Netu Nemadvahi Vë Avuuk

¹ Angër netu nemadvahi vē yi avuuk, lob sa halë gebetuheng ti kehulek vu yagek metök meyam dob. Lob devo kii asoreng böpata sën adingsekë rot lo yi vu yi. ² Tahinin asoreng sënë, lob aru raķ verup nebë sën nengwah böpata ti aru. Lob aru sën raķ verup asoreng agi bom hes los nyëg bemala vahis loķ. ³ Lob gab ngahiseķë nebë sepaak devo sir vër in aru sënë gedeluk ya dob. Lob nij wëek nebë veveeyagek böp nij wëek medenevong rii raķ mehõnon. ⁴ Rëķ deķo gagek bë su debasap vos ris ma ngaa nimewis aggagga sën nekip vu dob agi, ma ķele ti rë. Gaķ mëm dekevoh alam sën Anutu yi ķanaķ su neggëp raķ dabaj rë lo na, ⁵ gedebo vanë vu sir nabë sën veveeyagek böp. Denegga mehõnon medenevo vanë vu sir lo noh vu kwev nemadvahi, rëķ mu su dengis mehõnon medenadiķ. ⁶ Doķ buk sënë og mehõnon rëķ desero aggata diiksën yi, rëķ nama gesu rëķ denatök jaķ rë. Rëķ ahëj geving nabë denadiķ, rëķ mu diiksën rëķ beya in sir.

⁷ Sa halë sepaak lo nij nebë hoos sën denero in bë na degevong begö jaķ lo. Log detung ngaa ti nebë madub goor raķ yuj, log malaj nebë mehõnon malaj. ⁸ Log yuj belek ading nebë avëh yuj, genevuj nebë reggu böp layon nevuj. ⁹ Log devanuh aën ahë petes ggërin newaj nebë ķelenavi, gebanisej nekelö böpata nebë sën hoos denedadii karis ngahiseķë medeneserög medeneya begö lo. ¹⁰ Log husej nebë veveeyagek hus. Lob hir begö sën degelu mehõnon jaķ lo neggëp husej, om rëķ degelu mehõnon jaķ noh vu kwev nemadvahi benavij gesang böpata. ¹¹ Hir mehõ-los-bengö og yik angër sën negin asoreng sën luķ meya rot gahë degwa ma lo. Denenër angër sënë arë loķ Hibru ayej bë Abadon, geGrik ayej nebë Apolyon. Log hil pekwë doķ ayed nabë Mehõ-kevosën-ngaa-pin.

¹² Maggin böp muginsën yi ggovek ya, geham gwengo rë! Maggin luu nahën neggëp bevongin natök nam.

Angër Netu Videk-ti Vë Avuuk

¹³ Log angër netu videk-ti vē yi avuuk, lob sa hango mehõti aye yam loķ vis lubeluu sën denedo jepö goor nyëķetu lubeluu benedo loķ Anutu mala lo. ¹⁴ Benër yam vu angër sën nejom avuuk netu videk-ti lo bë, “Kwevelekin angër lubeluu sën deduu sir raķ sëng medenedo bël ata Yupretis lo vër medena.” ¹⁵ Lob kevelekin angër lubeluu sënë vër in bë na debasuh mehõnon na yu löö, lob dengis yu ti medenadiķ. Detung angër lo sënë wirek, bemedo denegin hes mala sënë los buk sënë, gekwev sënë, geyik ta sënë, in bë degevong hir huk sënë. ¹⁶ Lob sa hango bë hir alam-begö-yi sën deneraķ hoos lo sir yoh vu 200 milion. ¹⁷ Lob sa nig nebë sën sa pesep behalë hoos lo sënë los alam sën deneraķ lo. Deröp ngaa nebë ķelenavi ggërin newaj,

benikōk nebē nengwah leleksēn, geniraru nebē yagek, genisangsang nebē ahok kedē. Geyuj nebē reggu bōp layon. Lob nengwah daggen los aru, gegelōng salpa* sēn netum lo, raḅ verup avij begelu yi meya. ¹⁸ Lob desis mehōnon sēn devasuh raḅ yu lōo lo yu ti raḅ ngaa nipaya lōo sēnē medediik. Yik nengwah daggen los aru ga, gelōng salpa* sēn tum berak deverup hoos avij lo. ¹⁹ Hoos sēnē nij wēek neggēp ggēp avij los husej. Husej nebē nyēl geyuj neggēp medenegga mehōnon rak. ²⁰ Rēk mu mehōnon vahi pin sēn su dediik rak ngaa nipaya lōo agi rē lo, og su deggērin sir bederuu demij vu ngaa sēn denesemu rak nemaj lo rē. Yōnon, su denevu sēn denedudek vu memō los anutu-kuungsēn sēn yō denesemu rak goor los seriva, gebraas los gelōng, gekele lo rē. Ngaa sēnē su deyoh vu bē degelē nyēg los degengo gagek, gedena rē. ²¹ Log mehōnon vahi sēnē denesis mehō la medenediik, gedenevong parahek, gedenevong baggēb, gedeneggodek ngaa jeggin jeggin, rēk su deggērin sir mederuu demij vu ngaa sēnē ving rē.

10

Angēr Vo Kapiya MeJon Gga

¹ Sēnē ggovek, log sa halē angēr niwēek ata ti luḅ vu yagek meyam. Bom yi lok beggob, gemarubggii buu loḅ yu. Log mala netum nebē hes, gevaha netum nebē mudeng sēn nengwah gga bemedo netum rak lo. ² Jom kapiya mahen teka loḅ nema, lob puh yi beneggēp. Log varah vaha vesa rak loo gevaha kēj nare rak dob. ³ Log vong aye bōpata nebē sēn reggu bōp layon nengeek lo, log vakuvek nemadvahi-bevidek-luu detetap bedevengwēng loḅ yō ayej. ⁴ Vakuvek nemadvahi-bevidek-luu sēnē devengwēng ggovek, lob sa hevongin bē kevu ayej sēnē. Rēk sa hango mehōti nēr aye yam vu yagek bē, “Vakuvek nemadvahi-bevidek-luu sēn detetap lo hir gagek, og genajom ahon meyō gēp doḅ yum mu, gaḅ su gekwevu!”

⁵ Log angēr sēn sa halē genare rak loo los dob lo, varah nema vesa rak ya yagek, ⁶ genēr yōnon vavunē rak Anutu sēn nedo mala-tumsēn degwata los degwata lo arē. Yik Anutu sēnē sēn tung yagek los ngaa pin sēn denedo loḅ lo, getung dob los ngaa pin sēn denedo loḅ lo, getung loo los ngaa pin sēn deneggēp lok lo. Log angēr nēr bē, “Buk vongin govek na pehi sēnē. Anutu su rēk gegin nah gökin rē. ⁷ Gaḅ nabē angēr netu nemadvahi-bevidek-luu gevē avuuk jak gēp hus baye jak, og Anutu rēk gevong beyi ngaa sēn neggēp vunsēn wirek lo anon jak. Nabē sēn nēr loḅ Bengō Nivesa sēn vo vu yi hur-denenēr-gagek-rangahsēn lo wirek lo.”

⁸ Log mehō sēn aye yam vu yagek mesa hango lo, nēr vu sa ggökin bē, “Gena gweko kapiya sēn yō puh yi meneggēp loḅ angēr sēn nare rak loo los dob lo nema.” ⁹ Lob seya vu angēr mesenēr vu bē, “Gebo kapiya mahen teka saga vu sa.” Loḅ nēr vu sa bē, “Gweko nöke begegwa. Saga rēk nengēn rot vu avim nabē beggoh. Rēk mu ahēm kevus og rēk mengēes vu.” ¹⁰ Angēr nēr ggovek, log sa hako kapiya mahen teka sēnē vēr loḅ nema beha. Lob nengēn rot loḅ savig nebē beggoh. Loḅ tum sa hengon ya, lob nimengēes rot vu sahēg kevus.

¹¹ Lob denēr vu sa bē, “Genanēr Anutu yi gagek rangah nah gökin jak ngaa sēn rēk natōk vu alam ngahisekē vu dob ngahisekē, gayej ngahisekē, gevu alam-los-bengōj ngahisekē geving lo.”

11

Mehō Luu Denēr Gagek

¹ Devo ngesing ti ni nebē atoheng vu sa in bē sa tahōo ngaa jak, gedenēr vu sa bē, “Kwedi getahōo Anutu yi dub-vabuung-bōp ayo vabuung los jepō,

gegenatevin alam sèn denesupin sir loḵ lo geving. ² Rēḵ mu dub-vabuung-böp yi telig sèn neyom dobnē lo, og su ḡetahöo, gaḵ gwēvuu menök ḡēp. In telig sagaḵ alam dahis hir ngaa, om rēḵ debarah vahaj doḵ nyēḡ vabuung böp Yerusalem na menoh vu kwev mehödahis-luu-bevidek-luu. ³ Lob sēḵ bo niwēēk böpata rot vu mehö luu, geḡevong luho na denanēr sa ḡaḡek rangah. Luho rēḵ deḡevēh bēēk nabē tob, in detato vu alam nabē deḡēr in sir nah vu Anutu log denanēr sa ḡaḡek rangah noh vu buk sèn 1,260 agi.”

⁴ Luho nebē ḵele oliv* vaha luu. Log luho nebē ram luu bedenare loḵ alam pin vu dob hir Mehöböp mala. ⁵ Nabē mehö la deḡevongin nabē deḡevong paya vu luho, og nengwah rēḵ jaḵ berup luho avij bega sir sèn denelē luho paya lo. Yönon rot, mehöti bē ḡevongin nabē kevoh luho na, og rēḵ nadiiḵ jaḵ ngaa sēnē. ⁶ Luho nij wēēk böpata rot negḡēp beyoh vu bē deḡēr in yaḡek ḡehob nama noh vu buk sèn luho denanēr Anutu yi ḡaḡek rangah lo. Log luho nij wēēk böpata rot negḡēp beyoh vu bē deḡekwē bēl pin natu ḵök nabē mehönon nij ḵök, gedebasap alam vu dob jaḵ ngaa nipaya aggagga. Noh vu buk pin sèn nabē luho kwaj bo nabē deḡevong lo, og luho deḡoh vu bē deḡevong.

⁷ Luho deḡovek huk sèn denanēr Anutu yi ḡaḡek rangah agi na, log mēm reggu bemēn böpata ti rēḵ vu asoreng sèn luḵ ya rot ḡahē deḡwa ma lo, mejak nam vavunē belöoḡo dengis sir. Lob rēḵ kesuu luho bengis luho beluho denadiiḵ. ⁸ Lob luho navij rēḵ doḵ ḡēp nyēḡ böp sèn hil nepeggirin ḡaḡek raḵ bē Sodom los Ejep lo yi aggata böp. Yiḵ nyēḡ böp saga sèn desis luho hir Mehöböp raḵ ḵelepeḵo* loḵ wirek mediiḵ lo. ⁹ Alam la rēḵ vu navij agga ti ti pin, ḡevu mehönon deḡwaj pin, ḡevu ayej agga ti ti pin, ḡevu dob pin, berēḵ deḡelē luho nij hel ḡēp noh vu buk löo benyēḡelē. Log su rēḵ deḡoḡekin mehö la bededev luho nij hel rē. ¹⁰ Lob alam vu dob sēnē rēḵ kwaj vesa in luho dediḵ, lob rēḵ dedöo gedega nos böp, gedebö ḵupeḵ nyēmasēn vu sir vewen vewen. In alam-denenēr-ḡaḡek-rangahsēn luu sēnē denevo vanē pangsēn rot vu alam pin vu dob wirek.

¹¹ Lob buk löo benyēḡelē ḡgovek ya, loḵ Anutu vong saḡeng mala-tumsēn-yi loḵ ya luho ayoj. Lob luho deḵedi raḵ bedenare. Lob mehönon sèn delē luho lo kenuj verup bedegḡoneng böpata rot. ¹² Lob ḵöök niwēēk ti yam vu yaḡek vu luho bedēḡo bē, “Melu jaḵ nam vavunē sēnē.” Lob begḡob ḵo luho meraḵ ya yaḡek galam sèn denesis begö vu luho lo, delē bē luho derak medeya. ¹³ Log pevis bejemapi ḡḡee böpata, lob nyēḡ böp saga len ti mala ma, ḡeyiḵ len nemadvahi-bevidek-lubeluu nahēn denedo. Lob jemapi sēnē sis alam 7,000 medediḵ. Galam vahi sèn nahēn denedo vesaj lo deḡḡoneng böpata rot bedēḵo Anutu sèn yaḡek ala lo arē raḵ.

¹⁴ Maggin böp netu luu sēnē ḡgovek ya. Geḡam gwengo rē! Buk su rēḵ hus ading rē, gaḵ maggin netu löo yiḵ vongin berup pevis.

Angēr Netu Nemadvahi-bevidek-luu Vē Avuuk

¹⁵ Log angēr netu nemadvahi-bevidek-luu vē yi avuuk, lob mehö la ayej raḵ vu yaḡek medetahi niwēēk bē:

“Hil Mehöböp tu dob pin hir Mehö-los-bengö ḡgovek ya,
 ḡeyi mehö sèn ḡgoin raḵ in bē ḡeḵo hil nah lo tu Mehö-los-bengö ving
 nebē saga,
 berēḵ medo ḡḡin mehönon pin deḡwata los deḡwata!”

¹⁶ Lob alam ḡḡev mehödahis-bevidek-lubeluu sèn denedo raḵ hir sēa loḵ Anutu mala lo deḡetev medenegḡēp loḵ Anutu mala bedeḡeḵa dabaj raḵ dob deḡeḵo yi raḵ niwēēk, ¹⁷ medenēr bē:

“Oo Mehöböp Anutu, niwēēk pin negḡēp vu hong.
 Genedo ḡwēbeng, ḡengo genedo yö vu muḡinsēn.

Geko nim wëek böpata ggovek ya,
 begetu mehōnon pin alaj vorot bemedo genegin sir.
¹⁸ Alam dahis pin ahēj sengēn, rēk gwēbeng,
 og ahēm sengēn tōk yam rangah ggovek ya.
 Log buk sēn alam-diiksēn denatōk nam rangah megwengo hir gagek lo yik
 sēnē.
 Gebuk gwēbeng sēnē, sēn gebo nivesa nyēvewen vu hong hur alam-
 denenēr-gagek-rangahsēn lo,
 gevu hong alam lo,
 gevu alam pin sēn deneggōneng gedeneppurek babum lo.
 Kē! Sir sēn yuj ading lo, gesir sēn alam meris lo ving.
 Buk yam ggovek ya in bē gekwevoh alam sēn denevasap ngaa vu dob lo
 na!”
¹⁹ Denēr ggovek, log Anutu yi dub vabuung sēn nedo yagek lo tatekin yi,
 log kerōng-horek-yi nedo rangah loḷ ayo vabuung soḷek. Yik kerōng sagi sēn
 Anutu joo gagek vu alam Israel wirek meneggēp loḷ lo. Lob davēs vēr behang
 meya, log dedun raḷ, lob vaḷuvek tetap gedob lōngin, log hob lulanon lev ata.

12

Avēh Luho Ngaa Böpata Ti Nebē Karob

¹ Lob ngaa tahutahu-yi böp ti tōk yam rangah ggēp yagek, nebē sēnē:
 Avēh ti nedo, beröp hes mala loḷ navi nebē tob gerak nare kwev. Log tung
 betuheng nemadluho-bevidek-luu raḷ yu nebē madub. ² Log nalu loḷ, lob
 medo nevimeng in bē geko, rēk vanē nevev raḷ yi pangsēn rot. ³ Log ngaa
 tahutahu-yi ngwē tōk yam rangah ggēp yagek. Ngaa sagi nebē sēnē: Karob
 böpata ti neggēp. Navi kōk geyu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho.
 Lob tung mehō-los-bengō yi madub nemadvahi-bevidek-luu raḷ yu pin. ⁴ Log
 hus sekee betuheng yu ti vu yagek betē yam dob. Geyik betuheng yu luu mu
 nedo yagek. Log karob böpata sēnē ya nare loḷ avēh sēn nevimeng lo mala, in
 bē geko nalu geto lob ga. ⁵ Lob avēh ḷo nalu maluh. Hur mahen sagi sēn rēk
 najom aēn dus ti megegin mehōnon pin jaḷ lo. Lob avēh ḷo nalu ggovek, lob
 deḷo raḷ ya vavunē pevis, bedēḷo ya vu Anutu los yi sēa-los-arē, ⁶ log avēh sēnē
 veyā meya nyēg-yumeris. Anutu ro yi nyēg vu sagu in bē degegin yi bedebo
 nos vu yi noh vu buk 1,260 sagi.

⁷ Loḷ begō böpata verup vu yagek. Angēr hir ggev Mikael losho yi angēr
 vahi devong begō vu karob böp, om karob böp losho yi angēr lo denevong
 begō loḷ yah vu sir. ⁸ Rēk mu Mikael losho yi angēr dekesuu sir medetii
 sir ya in yagek. ⁹ Karob böpata sēnē luḷ yam dob, yik marub sēn yō neggēp
 vu nyēdahis lo lob denenēr arē nebē Memō Nipaya, geSatan. Sēn netetuhin
 mehōnon pin vu dob lo. Detē yi ya dob lob detē yi angēr lo ya ving yi.

¹⁰ Lob sa hangō mehōti tahi niwēek yam vu yagek bē:
 “Gwēbeng hil Anutu ḷo hil yom ggovek ya,
 geniwēek tōk yam rangah ggovek betu mehō-los-bengō in gegin mehōnon!
 Log yi mehō sēn ggōoin raḷ in bē geko hil nah lo arē böp raḷ!
 In mehō sēn nenēr gagek raḷ hil arid lo sēn Kerisi-yi-alam sir lo,
 nenēr gagek raḷ sir vu hil Anutu buk gerangah.
 Rēk gwēbeng angēr lo detē yi ya dob ggovek ya.
¹¹ Ngaa sēn vong bedekesuu yi lo yik raḷ sēn Sipsip Nalu niḷōk keseh lo,
 log raḷ sēn denenēr Yesu yi gagek rangah lo,
 log raḷ sēn su kwaj nevo navij pangsēn bē demedo nivesa vu dob sēnē rē
 lo.
 Su kwaj nevo sir rē,

gaḵ bĕ alam dengis sir medenadiik og yik ggovek.

¹² Nebĕ sĕnĕ om ham pin sĕn nedo yaḡek lo, ham kwamin vesa!

Rĕḵ mu ham sĕn nedo dob los loo lo, ham gwegin ham!

In maggin bĕpata vongin natōḵ vu ham.

Satan luḵ yōḵ vu ham ggovek ya,

lob ahĕ sengĕn bĕpata rot,

in raḵ ni bĕ yik hen buk hus dus teka mu.”

¹³ Ḳarob bĕpata sĕnĕ lĕ bĕ detĕ yi ya dob, lob tii avĕh sĕn ḵol nalu maluh lo besepa rot. ¹⁴ Rĕḵ mu devo tug banis bĕpata luu vu avĕh sĕnĕ in bĕ gevĕĕng mena ben nyĕḡ-yumeris, bena medo ading in marub bĕp saga. Gerĕḵ degegin yi nivesa in nos vu sagu noh vu ngebek lĕo benyĕngĕlĕ saga, (yik buk 1,260 sĕn lo). ¹⁵ Lob marub sĕnĕ mutĕḵ bĕl verup avi bevaar meya nebĕ bĕl ata betamuin avĕh meya. Marub vongin bĕ bĕl geḵo avĕh sĕnĕ na bemala nama. ¹⁶ Rĕḵ dob loḵ vu avĕh bavi tōḵ gengon bĕl sĕn ḵarob mutĕḵ verup avi lo. ¹⁷⁻¹⁸ Lob ḵarob bĕpata sĕnĕ ahĕ sengĕn rot vu avĕh, lob ya in bĕ gevong begō vu avĕh nalu lo vahi. Sir sĕnĕ denesepa loḵ Anutu yi horek medenetateḵin Yesu yi Bengō Nivesa rangah.

13

¹ Log yō nare raḵ raggĕr vu loo nenga.

Reggu Bemĕn Bĕp Luu Deverup

Lob sa halĕ reggu bemĕn bĕp ti raḵ verup loo. Yu nemadvahi-bevidek-luu gevis nemadluho. (Vis nebĕ burmakau). Lob alam-los-bengōj hir madub nemadluho nedo raḵ yoh vu vis pin. Log ngaa la arĕj raḵ neggĕp yu. Arĕj sĕnĕ og ḡaḡek pelĕsĕn aggagga sĕn nerak Anutu lo. ² Reggu bemĕn sĕn sa halĕ agi ni nebĕ reggu bĕp lepat, gevaha nebĕ reggu bĕp bĕa vaha, gavi nebĕ reggu bĕp layon avi. Lob ḵarob sĕn lo vo yi niwĕĕk vu reggu bemĕn sĕnĕ. Lob tung yi tu mehō-los-bengō nebĕ yi, lob vo niwĕĕk bĕpata rot vu yi. ³ Lob sa halĕ bĕ reggu bemĕn yu lo ti vong bĕ degelu bebegō niben neggĕp raḵ. Niben bĕpata beyoh vu bĕ nadiik, rĕḵ ma gebegō nyĕ sĕnĕ ggov ya geniben mu neggĕp. Lob alam pin kenuj ya in ngaa sĕnĕ, lob desepa loḵ yi. ⁴ Denepetev medeneggĕp loḵ ḵarob bĕp sĕnĕ lo mala medenĕḵo yi raḵ, in vo yi niwĕĕk vu reggu bemĕn sĕnĕ. Gedenepetev medeneggĕp vu reggu bemĕn sĕnĕ ving, gedenenĕr bĕ, “Maḵ re luho reggu bemĕn sĕnĕ deneggĕp ti? Maḵ re yoh vu bĕ gevong begō mekesuu yi?”

⁵ Rĕḵ Anutu lĕ reggu bemĕm bĕp sĕnĕ mu, geyō medo nevong paang menenĕr pelĕ raḵ yi. Geniwĕĕk bĕpata rot neggĕp in gevong ngaa pin sĕn kwa nevo lo noh vu kwev mehōdahis-luu-bevidek-luu (yik buk 1,260 sĕn lo). ⁶ Yō avi raḵ benĕr pelĕ raḵ Anutu. Genĕr pelĕ raḵ Anutu arĕ, genĕr pelĕ raḵ yi dub-vabuung-bĕp, gerak yi alam sĕn denedo yaḡek lo. ⁷ Lob Anutu lĕ yi mu, geyō vong begō vu Anutu-yi-alam beniwĕĕk mekesuu sir bedahun sir ya. Log ḵo niwĕĕk bĕpata rot yoh vu bĕ natu alam pin, gedob pin, gayej pin, genavij aggagga pin, hir mehō-los-bengō. ⁸ Mehōnon pin vu dob sĕn su arĕj neggĕp loḵ ḵapiya vu buk sĕn Anutu tung dob rĕ lo, og rĕḵ degeḵo reggu bemĕn sĕnĕ jaḵ. Ḳapiya sĕnĕḵ Sipsip Nalu sĕn desis yi mediik wirek lo yi ḵapiya mala-tumsĕn-yi. ⁹ Mehōti bĕ nenga neggĕp, og gengo ḡaḡek sĕnĕ nivesa megero!

¹⁰ Nabĕ mehōti arĕ neggĕp bĕ na ḵarabus, og rĕḵ na.

Log nabĕ mehōti arĕ neggĕp bĕ dengis yi jaḵ paĕp-yu-anil menadiik,

og rĕḵ dengis yi menadiik.

Om Anutu-yi-alam denajom sir ahon rot medekerĕ, gayoj na timu vu Kerisi.

¹¹ Log sa halē reggu bemēn böp ngwē kedi lok dob gebinē merak verup. Vis luu nedo rak yu nebē sēn sipsip tuvek ti, rēk nengeek aye böp nebē karob böpata ti. ¹² Reggu böp netu luu sēnē tu reggu nipaya muginsēn yi hur beko yi niwēek böpata pin, benevong bemehōnon los ngaa-dob-yi pin deneko reggu muginsēn sēnē rak. Yi sēn wirek begō nyē böpata neggēp rak yu beyoh vu bē gevong menadiik, rēk ma geggov ya in yi lo. ¹³ Reggu bemēn ngwē sēn netu luu nevong ngaa böp aggagga, lob vong ngaa böp ti nebē sēnē: Vong benengwah luk vu yagek meyam dob rak alam malaj medelē. ¹⁴ Rēk Anutu lē yi mu, genevong ngaa böp aggagga ggēp reggu bemēn ngwē muginsēn mala, lob netetuhin mehōnon vu dob sēnē rak ngaa böp böp nebē sēnē. Log lok ahēj menēr bē desemu reggu bemēn muginsēn kenu ti in degeko arē jak. Reggu bemēn böp sagi sēn paēp-yu-anil sis yi wirek, rēk ma genahēn nedo vesa lo. ¹⁵ Lob Anutu lē yi mu, geregu bemēn sēn netu luu lo rov saheng lok ya reggu bemēn ngwē muginsēn kenu bevesa lok, benevengwēng. Gaḱ nabē mehō la su degeko reggu bemēn ngwē muginsēn sēnē jak rē, og rēk ngis sir medenadiik.

¹⁶ Log reggu bemēn sēn netu luu lo nēr, lob debē kanaḱ ti rak alam pin nemaj vesa ma dabaj. Debē rak alam-meris los alam-yuj-ading, galam-ggoreksēn los alam-kupek-masēn, galam sēn alaj debago sir tu hir ngaa meris lo los alam sēn yō denegin sir lo. ¹⁷ Om nabē mehōti su geḱo reggu bemēn sēnē arē, ma yi kanaḱ, jak gēp yi rē, og su yoh vu bē rēk baḱo alam hir ngaa ti rē. Gesu yoh vu bē alam debago hen ngaa ti rē. ¹⁸ Gaḱek sēnē degwa neggēp, om ham sēn los kwamin lo, og ham kwamin bo reggu bemēn yi kanaḱ sēnē nivesa mejak ni. In yik kanaḱ sēnē og mehōnon ti arē neggēp vunsēn lok, lob yik nebē sēnē: 666.

14

Sir 144,000 Devong Raro Mewis

¹ Log sa malag yah, lob sa halē Sipsip Nalu nare rak kedu Sion*, balam 144,000 denare ving yi. Lob Sipsip Nalu luho Ama arēj neggēp rak sir pin dabaj. ² Log sa hangō dedun nivesa yam vu yagek. Dedun nebē sēn lubek böp nevo dedun, genebē sēn vakuvek netetap bededun böpata. Sa hangō dedun sēnē vong bē sēn sengii aye nivesa, bevong bē sēn alam denesis gita baye nivesa verup. ³ Devong raro mewis ti rak, rak Anutu yi sēa-los-arē mala, gerak ngaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn lo malaj, gerak alam ggev malaj. Anutu bago alam 144,000 sēnē vu dob yom, lob sir sēnē mu deyoh vu bē dejak raro sēnē ni. Gaḱ alam vahi og su deyoh vu rē. ⁴ Alam sēnē og yō delekin sir nivesa medenedo maluh bu gavēh ma. Alam sēnē medo denesepa Sipsip Nalu medeneya ving yi yoh vu nyēg sēn neya lo. Anutu ggooin sir rak lok alam vu dob ayo vuheng gebago sir yom in bē denatu alam muginsēn medenatu seriveng vu Anutu, om sēn ko sir yah tu luho Sipsip Nalu yō hir ngaa. ⁵ Vu buk sēn denedo dob lo, og su denenēr gaḱek tetuhinsēn rē, gesu denevong ngaa ti paya meneggēp vu sir rē.

Angēr Löö Denēr Gagek

⁶ Log sa halē angēr ti genevēeng meneya yagek babu vavunē rot. Ko Bengō Nivesa sēn neggēp degwata los degwata lo. Lob yi huk bē tatekin Bengō Nivesa sēnē vu alam pin sēn denedo dob agi, genanēr vu mehōnon pin sēn denedo vu dob pin, genavij agga ti ti pin, gayej ti ti pin, gemehōnon degwaj pin lo. ⁷ Tahi niwēek bē, “Buk tok yam ggovek ya in Anutu seggi mehōnon hir gagek. Om ham gönengin yi gegweko arē jak. Ham gweko Mehō sēn tung yagek los dob, geloo los bēl veyē pin lo arē jak.”

⁸ Angër ngwë tamuïn ngwë muginsën beyam. Lob angër ngwë sën netu luu agi tahi bē, “Babulon* bōp bumeng ya! Bumeng ya! Vong bē nyëg bōp Babulon* vo wain niwëek vu alam vu dob pin medenenum. Vong besir ngahisekë desepa lok yi baggëb lu ngaa bedenevong niwëek ata beggërin ayoj.”

⁹ Lok tum angër ti tamuïn luho beberup. Lob angër netu löö sënë tahi ya niwëek bē, “Nabë mehōti nadudek vu reggu bemën sënë ma kenu, ma gebë yi kanak jak daba ma nema, ¹⁰ og rëk nanum wain ti. Wain sënë yik Anutu ahë sengën, rëk mu Anutu su rëk sarōmin bël geving wain sënë rë. Gaq yö rëk keseh ahë sengën dok kap in bo dok nah nipaya nyëvewen, bemehōti sën lo nanum. Lob rëk geko vanë nipaya rot jak nengwah nikerus sën medo netum rak gelöng nisangsang salpa* lo, jak angër vabuung lo malaj, gejak Sipsip Nalu mala. ¹¹ Lob aru rëk jak berup nengwah sën nevo vanë vu sir agi, berëk berup medo mena vavunë degwata los degwata. Alam sën deneko reggu bemën los kenu rak, gedeneko yi kanak rak neggëp sir lo, og su deyoh vu bē rëk desewah rangah los buk rë.” ¹² Om Anutu-yi-alam denajom sir ahon medebare niwëek, medesepa dok Anutu yi horek, gayoj na timu vu Yesu medemedo. ¹³ Log sa hango mehōti aye yam vu yagek menër bē, “Kwevu gagek nabë sënë: ‘Alam sën degevong geving Mehōbōp lok denadiik lo, og kwaj vesa!’ ” Log Anon Vabuung nër ving bē, “Yōnon, kwaj vesa in rëk degevu huk kërur kërur sën denevong agi na gedesewah. In su rëk dena meris rë, gaq ngaa nivesa sën devong lo rëk na geving sir.”

Buk Sën Dengupin Mehōnon In Bē Degeko Nyëvewen Dok Nah Hir Huk Lo

¹⁴ Log sa malag yah, lob sa halë beggob veroo ti nedo, lob mehōti rak nedo beggob sënë vavunë. Ni nebë Mehōnon Nalu, getung madub goor rak yu, log kii lok nema. ¹⁵ Log angër ngwë vu dub-vabuung-bōp sën nedo yagek lo meluk yam. Lob tahi ya niwëek vu mehō sën rak nedo beggob vavunë lo bē, “Gebo nos jak hong paëp babasën! Nos pin vu dob anon lok ggovek ya! Om vosën anon yi buk gwëbeng sënë!” ¹⁶ Lob mehō sën nedo rak beggob lo jom yi paëp babasën rak bekesik ya dob, bekesik nos sën anon lok vu dob lo.

¹⁷ Log tum angër ngwë luk vu dub-vabuung-bōp sën nedo yagek lo, beko paëp babasën nevu malangeri ti ving. ¹⁸ Log angër ti sën negin nengwah rak jepō lo tah yi vër in jepō beyam. Lob tahi ya niwëek vu angër sën ko paëp babasën nevu malangeri ngwë lo bē, “Gweko hong paëp babasën sën nevu malangeri rot aga, begena gwelov wain anon kod vu dob, begengupin bemedo! In anon pin monek ggovek ya!” ¹⁹ Lob angër sënë ko yi paëp babasën rak bekesik ya dob, lob lov wain anon kod pin besupin menedo. Lob tē wain anon sënë luk ya gabum gelöng bōpata in napip. Sënëk mu Anutu ahë sengën. ²⁰ Lob devakë wain sënë lok gabum bōpata medepip ggëp nyëg bōp Yerusalem nenga. Lob mehōnon nij kök vu gabum meto meya bevaar meneya ading rot yoh vu 320 kilomita, log vuuk merak verup vavunë bading yoh vu bē gengon hil mehōnon.

15

Angër Nemadvahi-bevidek-luu Deko Ngaa Maggin Rot Nemadvahi-bevidek-luu

¹ Log sa halë ngaa bōp ngwë tato yi vu yagek, lob sa kenug ya in. Sa halë angër nemadvahi-bevidek-luu denedo bedeko ngaa maggin rot sën rak neggëp hus lo in bē debasap mehōnon beron nemadvahi-bevidek-luu. Nabë ngaa maggin sënë govek na, og la su rëk nom berup vu tamusën gökin rë. Gaq

Anutu ahē sengēn maya verōk yi raḵ ngāa maggin rot nemadvahi-bevidek-luu sēnē. ² Log sa halē ngāa ti nebē loo, gevong bē desarōmin garas los nengwah. Log alam sēn devong begō medekesuu bededahun reggu bemēn nipaya agi los ḵenu, garē yi ḵanaḵ lo, denare loḵ loo sēn nebē garas agi nenga, lob Anutu vo ngāa ni nebē gita ggelek sir bevare denēko. ³ Denevong Anutu yi hur Moses yi raro gedenevong Sipsip Nalu yi raro sēn nebē:

“Oo Mehōbōp niwēek pin ala hong.

Huk pin sēn genevong lo bōpata rot behe halē,
lob he kwamin ya ngāhi in.

Oo mehōnon pin hir Mehō-los-bengō hong!

Hong ngāa pin og nirōp,
beyōnon verōk yi!

Mehōbōp hong ngo perurek timu vabuung.

⁴ Om alam pin rēḵ degōneng in hong
gedegeko arēm jaḵ na vavunē!

Mehōnon pin rēḵ denam
medenadudeḵ vu hong.

In genesepa loḵ aggata nirōpsēn mu
betōḵ yam rangah ggovek ya.”

⁵ Sēnē ggovek, gesa malaḡ yah loḵ bē ayo vabuung soḡek sēn nedo yaḡek loḵ dub vabuung sēl ayo lo tahinin. Yiḵ Anutu yi dub vabuung sēl sēn netato bē Anutu nedo ving yi alam lo sēnē. ⁶ Lob angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn deko ngāa maggin rot nemadvahi-bevidek-luu lo, vu dub-vabuung-bōp sēnē ayo medelūḵ yam dob. Derōp tob veroo malangeri beyō niveseek, log devaḵu ḵabi goor loḵ newaj. ⁷ Log ngāa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn lo ti vo ḡabum goor nemadvahi-bevidek-luu vu angēr nemadvahi-bevidek-luu sēnē. Lob Anutu sēn nedo mala-tumsēn degwata los degwata lo ahē sengēn pup ḡabum goor nemadvahi-bevidek-luu sēnē. ⁸ Log Anutu niwēek los yi vunēḵ vunēḵ yaḡek-yi pup dub-vabuung-bōp ayo, lob vong baru verup ggēr in rot, lob mehōti su yoh vu bē doḵ na rē. Gaḵ rēḵ degegin angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn lo gedegevong huk jaḵ ngāa maggin nemadvahi-bevidek-luu sēn lo begovek na rē, loḵ mēm.

16

Anutu Ahē Sengēn Nedo Loḵ Gabum Goor Nemadvahi-bevidek-luu

¹ Log sa hango mehōti aye raḵ loḵ dub-vabuung-bōp soḡek, betahi niwēek ya vu angēr nemadvahi-bevidek-luu sēnē bē, “Ham na kweseh Anutu ahē sengēn ḡabum nemadvahi-bevidek-luu sēnē duḵ na mejak dob!” ² Lob angēr muḡinsēn ya keseh yi yi ya dob. Lob pegges nipaya verōk yi genivē rot raḵ alam sēn denēko reggu bemēn bōp yi ḵanaḵ raḵ neggēp navij lo, geraḵ alam sēn denēko ḵenu raḵ lo.

³ Log angēr netu luu ḵo yi yi, beya keseh luḵ ya loo. Lob loo pōo alam-diḵsēn nij bu raḵ, log ngāa mala vesa pin sēn denedo luḵ loo lo dediḵ ya.

⁴ Log angēr netu lōo keseh yi yi luk ya bēl ata pin los bēl veyē pin. Lob sir pin ḵōḵ raḵ nebē mehōnon nij ḵōḵ. ⁵ Lob sa hango angēr sēn tu ala benegin bēl lo nēr bē:

“Genedo gwēbeng, gengo genedo yō vu wirek.

Hong mehō yohvu rot in gevong nyēvewen nebē sēnē loḵ yah vu mehōnon.

⁶ Alam sēnē dekeseh hong alam loḡho hong alam-denenēr-ḡaḡek-rangahsēn nij ḵōḵ medediḵ,
om sēn ḡevo ḵōḵ vu alam nij paya sagi in bē denanum.

Deko hir nipaya nyëvewen saga ya meyoh vu.”

⁷ Log sa hango Anutu yi jepö yö tahi bë:

“Eë-ë, yönon, Mehöböp Anutu, niwëek pin yö neggëp vu hong,
om nyëvewen sën genevong lo, og niröp beyoh vu.”

⁸ Log angër netu lubeluu keseh yi gabum rak hes, lob vong behes tum böpata megga mehönon. ⁹ Hes tum benikerus böpata rot, lob vev rak mehönon pangsen rot. Rëk ma, gedenër pelë rak Anutu sën niwëek böpata rot bevong ngaa maggin agi arë. Gesu deggërin sir medeko Anutu arë rak rë.

¹⁰ Log angër netu nemadvahi keseh yi gabum rak reggu bemën böp yi sëa-los-arë. Lob malakenu lok beggërin alam sën reggu bemën negin sir lo. Deko vanë pangsen rot lob deranga daggej. ¹¹ Kwaj nevo vanë los pegges böp sën rak sir lo, rëk ma gedenër pelë rak Anutu sën tu yagek ala lo gesu deggërin ayoj bederuu demij vu ngaa sën denevong lo rë.

¹² Log angër netu videk ti keseh yi gabum luk ya bël böp Eprates, lob tuus ya, gaggata neggëp vu alam-los-bengöj sën denam vu nyëg mala neverup lo. ¹³ Lob sa halë memö ningöhek löö nij nebë dek, berak deverup karob böp lööho reggu bemën lu mehö-nenër-gagek-kuungsën avij. ¹⁴ Memö löö sënë og memö nij paya kenuj, bedeyoh vu bë degevong ngaa böp aggagga. Lob deneya vu alam-los-bengöj pin vu dob, in bë dengupin sir bedegevong begö dok Niwëek Pin Ala Anutu yi buk böpata sënë.

¹⁵ “Ham gwengo rë! Sëk nök vu ham nabë sën mehö hodek neyam lo. Nebë sënë, om nabë mehöti su gëp yiing rë, geyi tob jak gëp yi bemedo, og su rëk ahë natök balam degelë beninamum rë. Gak mehö saga rëk kwa vesa!”

¹⁶ Lob memö lo desupin alam-los-bengöj losho hir alam lo ggëp nyëg sën Hibru denenër lok ayej bë Armagedon lo.

¹⁷ Log angër netu videk luu keseh yi gabum ya merak nyëg meris lok yagek los dob vuheng atov. Lob mehöti aye rak böpata vu Anutu yi sëa-los-arë lok dub ayo vabuung sogek metahi yam bë, “Ggovek ya saga!” ¹⁸ Log davës vër behang meya, gededun rak, lob vakuvek tetap, gejemapi ggee böpata rot. Vu buk pin sën mehönon denedo vu dob agi, og jemapi ti su neggee böpata rot nebë ti sënë wirek rë. ¹⁹ Nyëg böp Yerusalem vasuh yi ya yu löö, lob mehönon pin hir nyëg böp böp pin detamang beto denedo. Log Anutu kwa vo nyëg böp Babulon* ving, lob vong ba, Babulon* num lok kap sën wain nedo lok lo. Wain sënë og yik Anutu ahë sengën. ²⁰ Log kedu loo vuheng pin malaj maya, log kedu pin derurin to, besu denare ggökin rë. ²¹ Log hob lulanon lev rak. Lob hob lulanon sënë, og kemu böp böp beti ti hir maggin yoh vu padi bëek ti. Luk yam vu yagek beto nesis mehönon, lob deko maggin nipaya verök yi rak hob lulanon sënë, rëk ma gedenenër gagek nipaya rak Anutu in hob lulanon sën to mesis sir agi.

17

Avëh Baggëb Böp Kol Nipaya Nyëvewen

¹ Angër nemadvahi-bevidek-luu sën deko gabum nemadvahi-bevidek-luu lo ti yam vu sa benër bë, “Dus rak bë avëh baggëb los bengö sën tu ala menegin yi alam ggëp bël ngahi nengaj lo geko yi nipaya nyëvewen. Om genam besa tato vu hong. ² Alam-los-bengöj pin vu dob devong baggëb ngahisekë vu avëh sënë. Gemehönon pin vu dob devong baggëb vu yi ving, lob yuj vong paya nebë sën mehönon denenum meyuj nevong paya lo.”

³ Log angër sënë ko sa kenug meya nyëg-yumeris ti. Lob sa halë avëh ti rak nedo reggu bemën kök ti demi vu sagu. Lob gagek ngahisekë neggëp rak reggu bemën sënë navi beggërin pin. Gagek sënë og yik arë sën gagek

pelēsēn nipaya aggagga. Log reggu bemēn bōp ti sēnē yu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho. ⁴ Avēh sēnē rōp tob kōk los mala sagap beyi vunek vunek aggagga rak goor ga, vunek vunek sēn denesemu rak gelōng malangeri los kumkum sēn yi monē bōpata lo. Log jom kap goor loḱ nema. Lob ngaa nivē aggagga sēn Anutu nelē bē su yoh vu rē lo, los avēh baggēb sēnē yi ngaa ningōhek aggagga, bepin pup kap sēnē. ⁵ Log dekevu arē rak neggēp daba. Arē sēnē og yik gagek peggirinsēn mu nebē:

NYĒĠ BŌP BABULON* AVĒH BAGGĒB PIN LOS NGAA NIPAYA VERŌ K̄ YI PIN VU DOB LO ATAJ.

⁶ Avēh sēnē sis Anutu-yi-alam losho alam sēn denevong ving Yesu medenenēr arē rangah lo medediik. Avēh sēnē num nijkōk lob sa halē bē yu vong paya nebē sēn alam denenum bēl mengēēs lo. Sa halē sēnē, lob sa helēk bekwag ya ngahi.

⁷ Lok angēr loḱ tepēk vu sa bē, “Kwam neya ngahi in va? Sengo rēk tatekin avēh sēnē luho reggu bemēn hir gagek vunsēn degwa rangah vu hong. Yik reggu bemēn sēn yu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho, beko avēh meneya agi. ⁸ Gelē reggu bemēn bōp sēnē ggovek ya. Yō nedo vu wirek, rēk gwēbeng og su nedo rē. Rēk mu vu tamusēn, og rēk yi vu asoreng sēn luḱ meya rot gahē degwa ma lo bejak nom vavunē, loḱ mēm mala nama na verōk yi. Alam dob yi sēn Anutu su kevu arēj loḱ ya kapiya-mala-tumsēn-yi loḱ buk sēn tung dob los yagek lo rē, og rēk degelē reggu bemēn nipaya sēnē, lob kenuj na in yi. In nedo wirek, log gwēbeng og su nedo rē, loḱ rēk nom berup gōkin vu tamusēn. ⁹ Mehōti sēn kwa nivesa lo, og yoh vu bē rēk jak ngaa sēnē ni megero. Yusekē nemadvahi-bevidek-luu sēnē og yik nepeggirin rak kedu nemadvahi-bevidek-luu, lob avēh sēnē nedo rak kedu nemadvahi-bevidek-luu sēnē. ¹⁰ Log yusekē nemadvahi-bevidek-luu sēnē og yik nepeggirin rak alam-los-bengōj nemadvahi-bevidek-luu. Nemadvahi malaj ma vorot, log ti nahēn nedo gwēbeng, log ti nahēn gesu tu mehō-los-bengō rē. Om rēk natu mehō-los-bengō vu tamusēn. Govek, loḱ yik medo hus dus teka mu. ¹¹ Log reggu bemēn sēn nedo vesa wirek rēk su nedo gwēbeng rē agi, loḱ ya ving betu nemadvahi bevidek lōo rak. Rēk mu yik alam-los-bengōj nemadvahi-bevidek-luu sēnē ti yi, rēk mu rēk mala nama na verōk yi.

¹² Log vis nemadluho sēn gelē lo, og yik nepeggirin rak alam-los-bengōj nemadluho. Rēk mu yō denahēn gesu detu alam-los-bengōj rak rē. Rēk mu rēk degeko nij wēek bōpata rot geving reggu bemēn bōpata sēnē, medenatu alam-los-bengōj noh vu yik hes mala timu. ¹³ Alam-los-bengōj sēnē yik kwaj nevo ngaa neggēp ti. Niwēek los niwēek bōpata rot sēn neggēp vu sir lo, og rēk degadu reggu bemēn nipaya jak mededok vu. ¹⁴ Lob rēk losho Sipsip Nalu dengis sir, lob Sipsip Nalu ngis sir mekesuu sir na verōk yi. In yi tu alam bōp bōp pin hir Mehōbōp, galam-los-bengōj pin hir Mehō-los-bengō. Lob yi alam sēn denesepa loḱ yi lo, og rēk degevong begō sēnē medekesuu. Sir sēn tato sir vorot beggoin sir rak bedetu yō yi ngaa bedenevong ving aye lo.”

¹⁵ Log angēr nēr vu sa bē, “Bēl ngahi sēn gelē avēh baggēb nedo nengaj lo, og sagak yik alam pin, gesir yu bōp bōp sēn desupin sir medenedo lo, galam pin sēn navij aggagga lo, gayej agga ti ti pin. ¹⁶ Log vis nemadluho sēn gelē ggovek ya bē peggirin rak alam-los-bengōj nemadluho lo, og sir pin losho reggu bemēn bōp rēk degēr in sir medegelē avēh baggēb sēn lo paya. Rēk debasap yi bedenakah hen tob pin vēr gegēp ahē tōksēn. Log rēk dega reggos gedebesi sekē lu ngaa jak na nengwah. ¹⁷ Yōnon, Anutu vo kwa sēnē loḱ ya ayoj in bē degevong ngaa sēn kwa nevo lo. Lob kwaj bo ngaa gēp ti. Log niwēek bōp sēn deko in denatu alam-los-bengōj lo, og rēk degadu reggu

beměn nipaya jak mededok vu rot, bena berup dok buk sěn Anutu yi gagek pin anon jak lo. ¹⁸Log avěh sěn gelě lo, og yik peggirin rak nyěg bĕp Babulon* sěn tu alam-los-bengĕj pin vu dob hir yusekě lo.”

18

Nyěg Bĕp Babulon Mala Maya*

¹ Sěně ggovek, log sa halě angěr ti vu yagek beluk yam. Yi niwěěk bĕpata rot, genikapiik jěh rak dob bemedo nepelibin mu. ² Lob tahi yam niwěěk bě: “Nyěg bĕp Babulon* bumeng ya! Bumeng ya!

Gwěbeng tu memĕ nij paya hir nyěg rak.

Memĕ nij ngĕhek pin,

gesok nij paya pin sěn hil nahĕnengin lo bej.

³ In alam pin denevong ngaa baggěb yi ngahisekě vu yi.

Lob sěně vong bě sěn denum yi wain niwěěk beyuj vong paya.

Galam-los-bengĕj lo vu dob sěně devong baggěb vu yi ving.

Galam-dob-yi sěn denevong huk bagosěn lo denevong huk bagosěn rak ngaa sěn ayo nevu nevu in lo, bedenekĕ moně ngahisekě rak.”

⁴ Log sa hango gagek ngwě yam vu yagek meněr bě:

“Sa alam, ham gwetah ham in nyěg bĕp saga. Gemedo na nenga.

In ham los sir rěk gwebě dok ti in yi ngaa nipaya saga.

Geham los sir rěk gwebě dok ti begwekĕ yi ngaa nipaya nyěvewen.

⁵ Yi ngaa nipaya vong bě sěn yu bĕpata megelu lok ya yagek.

Lob Anutu medo mekwa nevo nyěg bĕp sěně yi ngaa nipaya pin.

⁶ Ham kwamin bo ngaa agga ti ti sěn avěh baggěb agi nevong lo, beham bo dok nah vu yi nabě sěně nirĕp rot.

Ham bo nyěvewen dok nah ngaa sěn nevong lo nirĕp,

gegwevong la mesevĕk geving.

Avěh sěně tee marasin nimengěěs lok kap in bě mehĕ ngwě denanum,

om yik ham jaa ngaa ngaa nimengěěs nabě saga dok nah,

geyu ngwě sevĕk geving begwetee dok kap in nanum.

⁷ Yĕ nekerě arě rak benevong ngaa nipaya

sěn ayo nevu nevu in lo agga ngahisekě.

Om ham gwevong meyo pasang ngu rot dok nah.

In kwa nevo lok ayo nebě sěně bě,

‘Setu avěh-los-bengĕj benado rak avěh-los-bengĕj yi sěa.

Sa su nebě avěh sěn regga diik genedo alov lo rě.

Om maggin su rěk natĕk jak sa mesengu rě,

gak rěk nama verĕk yi.’

⁸ Om ngaa maggin rot aggagga rěk natĕk vu yi avuti dok buk timu.

Niraksěn ngahisekě rěk berup,

lob yi alam ngahisekě rěk pasang dengu in hir heljěng rot,

gemeyip bĕpata rěk berup.

Log nengwah rěk ga nyěg bĕp Babulon* los dahis.

Yĕnon, Mehĕbĕp Anutu yi mehĕ niwěěk los gayeheng,

om seggi yi beněr vorot bě geĕo nipaya nyěvewen dok nah.

⁹ Alam-los-bengĕj vu dob losho avěh sěně denevong baggěb los denevong ngaa agga ngahisekě sěn ayoj nevu nevu in lo. Om alam-los-bengĕj sěně rěk degelě genengwah natum bega yi baru jak, lob rěk dengu medengis sir. ¹⁰ Rěk degĕneng rot in vaně sěn tĕk vu yi agi, lob rěk debare ading gedenaněr nabě:

‘Wĕp-o, gĕpin nyěg bĕp Babulon*!

Nyĕg bōp los niwĕĕk ata hong!

Nyĕvewen nipaya tōk vu hong ggovek ya yĭk pevis avuti!

¹¹ Lob alam vu dob sĕn denevong huk bagosĕn lo rĕk kwaj bo nyĕg bōp sĕnĕ, lob rĕk dengū in, bedemedo los ayoj maggin. In mehōnon la su denebago hir kupek yah ggōkin rĕ. ¹² Hir kupek lo yĭk nebĕ sĕnĕ: Goor los seriva, gegelōng malangeri los kumkum sĕn yi monĕ bōpata lo, getob veroo malangeri, getob mala sagap aggagga, getob niyes yes sĕn nikapiik lo, gejerujeng navi, gekele sĕn reggu nivesa lo, gengaa pin sĕn denesemu rak reggu bōp elefant vis lo, gengaa pin sĕn denesemu rak kele sĕn yi monĕ bōpata lo, gedenesemu rak braas, gerak aĕn gerak gelōng ni ketungsĕn lo. ¹³ Log kupek la nebĕ sĕnĕ: Kele sinamon navi los yesĕk lu ngaa sĕn nos yi lo, gekabang aru reggu nivesa ga, mur los praginsĕj*, gewain los wĕl*-oliv-yi sĕn denevesi nos rak lo ga, parawa brĕt yi los wit*, geburmakau los sipsip, gehoos los karis sĕn hoos denedadii lo, gemehōnon sĕn denebago sir in denatu hir ngaa meris lo, log mehōnon sĕn denebago sir in debasap sir noh vu yō kwaj lo. ¹⁴ Log denĕr bĕ, 'Yōnon, nos sĕn kwam nedu in bĕ gegwa lo, og pin devuu hong gedeya. Gekupek nivesa vesa pin lu ngaa sĕn yi monĕ bōp lo, los hong vuneksĕn nivesa vesa pin sĕn lo, og devuu hong ya. Mehōnon su rĕk degelĕ ngaa nabĕ sĕnĕ gōkin gemedo vu hong rĕ!'

¹⁵ Yōnon, alam sĕn denevong huk bagosĕn rak ngaa agi, bedeneko monĕ ngahi vu nyĕg bōp agi rĕk degōneng rot in vanĕ sĕn natōk vu nyĕg bōp agi, lob rĕk debare ading in yi gedengu medengis sir, gemedo los ayoj maggin. ¹⁶ Log denanĕr nabĕ:

'Wōp-o, gĕpin nyĕg bōp sĕnĕ!

Wirek og yō nerōp tob veroo malangeri ngeri,
getob sagap los kōk,
genevunek vu navi rak goor,
gerak gelōng malangeri los kumkum sĕn yi monĕ bōp rot lo.

¹⁷ Rĕk ma gemonĕ sĕnĕ los kupek gevunek vunek bemalaj maya yĭk pevis avuti.'

Log kaptan los alam sĕn deneko yaĕ lo pin, galam pin sĕn denevong huk rak yaĕ lo, galam pin sĕn denevong huk bagosĕn rak yaĕ medeneggōk loo lo, yō rĕk debare gĕp ading in nyĕg bōp Babulon*. ¹⁸ Log degelĕ nengwah sĕn negga yi lo aru jak, lob degengeek nabĕ, 'Nyĕg bōp ti tena los arĕ bōp mak nebĕ nyĕg bōp sĕnĕ menedo? Ma! Yĭk yō timu!' ¹⁹ Log yō rĕk dejaa kebus dok yuj, gedengu bedengis sir bedemedo los ayoj maggin. Log rĕk detahi nabĕ:

'Wōp-o, gĕpin nyĕg bōp sĕnĕ!

Yaĕ alaj lo sĕn denedo rak loo lo detu alam-los-bengōj-monĕ-ggoreksĕn rak nyĕg bōp sĕnĕ yi monĕ.

Gĕpin-o! Yĭk mala maya verōk yi pevis avuti!

²⁰ Om ham vu yaĕk los Anutu-yi-alam, geham sinarĕ los alam-denenĕr-gāgek-rangahsĕn lo!

Ham pin kwamin vesa in ngaa sĕn tōk vu nyĕg bōp agi.

Anutu seggi yi, lob vo nipaya nyĕvewen vu yi

loĕk yah ngaa nipaya sĕn nevong vu ham lo.' "

²¹ Gāgek sĕnĕ ggovek, log angĕr niwĕĕk ata ti ko gelōng ti ni nebĕ gelōng bōp sĕn denerii wit* rak lo, lob vaku rak betĕ luk ya loo, log nĕr bĕ:

"Rĕk degeko nyĕg bōp Babulon* medegetĕ na niwĕĕk nabĕ sagi,
gemehōnon su rĕk degelĕ yi nah gōkin rĕ.

²² Nebĕ sĕnĕ om gita aye, gegevĕĕg aggagga ayej,

gegevĕĕg apel los avuuk ayej,

og su rĕk degengo ngaa pin sĕnĕ ayej dok hong nah gōkin rĕ.

Gemehöti sën tahu yi loḵ huk agga pin lo,
 og su rëḵ degelë alam nabë sënë demedo vu hong nah gökin rë.
 Gegelöng böpata sën nerii wit* genesu maye neya lo,
 og su rëḵ degengo aye sënë gengu doḵ hong nah gökin rë.
²³ Ram su rëḵ natum doḵ hong
 bahëggi nah gökin rë.
 Log su rëḵ degengo avëh los maluh sën deneko sir lo
 gedebengwëng los kwaj vesa gökin rë.
 Wirek hong alam lo sënë devong huk bagosën, lob detu böp vu dob.
 Log gekuung in alam pin raḵ hong ngaa aggagga sën genetung bu raḵ lo.
²⁴ Log detoḵ raḵ alam-denenër-gägek-rangahsën losho Anutu-yi-alam gesir
 pin
 sën denesis sir medenediik vu dob lo pin nij ḵoḵ loḵ hong Babulon,
 bedegwa neggëp vu hong.”

19

Alam Kwaj Vesa In Babulon Mala Maya*

¹ Sënë ggovek, log sa hango ngaa ti nebë sën alam ngahiseḵë denevong raro
 vu yagek, bedenener bë:

“Aleluya!

Hil Anutu, yi yö timu sën ḵo hil yom vu yi.

Yi mehö niwëëk los vunëḵ vunëḵ yagek-yi malangeri rot.

² Nengo gägek, og nesepa loḵ ngaa niröp mu meneseggi alam raḵ,
 benevong nyëvewen loḵ yah vu sir niröp rot.

Lob avëh-baggëb-los-bengö sënë nevasap alam-dob-yi pin raḵ yi baggëb,
 om sën Anutu vo nipaya nyëvewen loḵ yah vu yi,
 bevo nyëvewen loḵ yah yi alam sën nesis lo nij ḵoḵ.”

³ Lok detahi yah ggökin bë:

“Aleluya! Hil gaḵo Anutu arë jaḵ!

Nengwah sën gga nyëg böp agi aru medo neraḵ degwata los degwata!”

⁴ Log alam ggev mehödahis-bevidek-lubeluu sën lo, losho ngaa lubeluu sën
 denedo malaj-tumsën lo, depetev medeneggëp loḵ Anutu sën nedo raḵ sëa-
 los-arë lo mala, gedeko arë raḵ bë:

“Yönon rot! Aleluya!”

⁵ Lob mehöti aye raḵ ggëp Anutu yi sëa-los-arë, benër bë:

“Ham sën Anutu yi hur ham,

beham nehönengin yi lo,

geham alam yumin ading los ham alam meris,

ham pin gweḵo Anutu arë jaḵ!”

Sipsip Nalu Ḵo Avëh Medenevong Nos Böpata

⁶ Log sa hango ngaa ti nebë sën alam ngahiseḵë rot desupin sir bedenener
 gägek, lob dedun nebë sën lubek böpata. Genebë sën vaḵuvek netetap
 bededun böpata lo, bedenener böpata bë:

“Aleluya! Hil gaḵo Anutu arë jaḵ!

Hil Mehöböp Anutu, yi mehö los niwëëk!

Gwëbeng tu ala soḵek menegin ngaa pin!

⁷ Hil ahëd nivesa menapisëk in yi rot gegäḵo arë jaḵ!

In buk dus raḵ ggovek ya in Sipsip Nalu vongin geḵo avëh.

In venë ro yi ggovek ya menegin.

⁸ Lob Anutu vo röpröp veroo malangeri vu yi beröp loḵ yi.

Röpröp sënë yö mewis anon benepelibin.”

(Röpröp veroo sënë yik tahu ngaa niröp sën Anutu yi alam denevong lo.)

⁹ Log angër nër vu sa bē, “Gekwevu gagek sënë nabē: Alam sën Anutu vong dik ya in sir bē denam in nos böp sën Sipsip Nalu geko avēh lo, og kwaj vesa!” Log nër vu sa ving bē, “Gagek sënë og Anutu yi gagek anon.” ¹⁰ Lob sa petev loḵ angër vaha gesa bē gaḵo arē jak, loḵ nër vu sa bē, “Su gwevong nabē sënë! Yik sa hur mu nebē ham los arim lo pin sën ham ayomin neya timu vu Yesu menenēr yi gagek rangah lo. Yik ham gweko Anutu yö timu arē jak. Hil arak ni bē Anon Vabuung vong huk loḵ alam-denenēr-gagek-rangahsën ayoj bē denanēr Anutu yi gagek rangah, genevong huk loḵ alam sën denenēr Yesu arē rangah lo ving nebē saga.”

Mehö Sën Raḵ Hoos Veroo

¹¹ Log sa halē yagek tatekin gehos veroo ti nare. Bemehöti raḵ nedo, barē nebē “Mehö Sën Nevong Yoh Vu Yi Gagek” ga, “Mehö Gagek Anon Yi”. Nabē mehöti sënë gengo gagek, genabē gevong begö, og nesepa loḵ aggata niröp mu menevong. ¹² Mala gahis netum nebē nengwah daggen, gemehö-los-bengö yi madub ngahiseḵē raḵ nedo yu. Gedekevu arē raḵ neggēp navi, rēḵ yö timu raḵ arē sënë ni, gaḵ alam vahik su derak ni rē. ¹³ Generöp röpröp ading sën dedagoo loḵ köḵ lo. Log denenēr arē bē, “Anutu yi Gagek”. ¹⁴ Log alam-begö-yi vu yagek derak hoos veroo, bedetamuin yi medeya. Gederöp tob veroo malangeri benikapiik menepelibin. ¹⁵ Paēp-yu-anil nevu malangeri rot ti vare nesoo loḵ alaj avi, beneggēp in bē ngis mehōnon jak. Log nejom aēn dus ti loḵ nema in gegin mehōnon jak. Anutu mehö niwēēk ata, bahē sengen böpata vu alam sën su ayoj neya timu vu yi rē lo, om rēḵ bakē sir na nabē sën denevakē wain anon loḵ gabum böp ayo lo. ¹⁶ Gedekevu mehö sënë arē raḵ neggēp yi tob los vaḡi nebē:

“ALAM-LOS-BENGÖJ PIN HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ, GALAM BÖP PIN HIR
MEHÖBÖP.”

¹⁷ Log sa halē angër ti nare loḵ hes mala. Genetahi ya vu soḵ pin sën denevöeng medeneyoh vavunē lo bē, “Ham pin ngupin ham nam in Anutu yi nos böp. ¹⁸ Ham rēḵ gwa alam-los-bengöj nij reggos geham rēḵ gwa alam yuj rēmek los alam anil degwa nij reggos gehos los alam sën denerak lo nij reggos. Ham rēḵ gwa alam pin nij reggos, alam sën yö denegin sir lo, losho alam sën alam denebago sir medenetu hir ngaa meris lo, galam sën yuj ading los alam meris lo.”

¹⁹ Lob sa halē reggu bemēn böp galam-los-bengöj pin vu dob losho hir alam-begö-yi desupin sir yam ggovek ya in bē dengis begö vu mehö sën raḵ nedo hoos veroo lo losho yi alam-begö-yi. ²⁰ Rēḵ ma gedekesuu sir bedejom reggu bemēn böp ving yi mehö sën nenēr-gagek-kuungsën-rangah lo ahon mededuu luho. In wirek og reggu bemēn nipaya sënë lē gemehö-nenēr-gagek-kuungsën sënë nevong ngaa böp ngahiseḵē benetetuhin alam sën deneko reggu bemēn yi kanaḵ raḵ navij gedeneḵo ḵenu raḵ lo. Om reggu bemēn luho mehö-nenēr-gagek-kuungsën sënë yö nahēn denedo los malaj vesa. Log detē luho luḵ ya nengwah sën böpata rot nebē ngaggee, genikerus ata gegelöng salpa* medo netum loḵ lo. ²¹ Log mehö sën nerak hoos lo sis luho hir alam vahi sën nahēn denedo vesaj lo pin raḵ paēp-yu-anil sën vare nesoo loḵ avi lo medediik. Log soḵ pin yam degga alam sënë nij reggos bahēj pup ya.

20

Satan Nedo Karabus Ta 1,000

¹ Lob sa halē angër ti vu yagek meluḵ yam. Lob jom kii asoreng sën luḵ meya rot gahē degwa main lo loḵ nema, bejom sēng böpata rot loḵ nema ving.

² Jom karob böp sënë ahon. Yik marub sën yö neggëp vu nyëdahis lo. Yi Memö Nipaya, geyi Satan. Lob angër duu yi raḵ sëng niwëëk in bë medo noh vu ta 1,000. ³ Log të yi luḵ ya asoreng sën luḵ meya rot gahë degwa main lo, gepeḵa avi yah, besis loḵ in, gejegwi ḵele niḵegwi* raḵ. Om Satan su yoh vu bë tetuhin alam gökin rë, gaḵ yö rëḵ gëgin ta 1,000 sënë begovek na rë, loḵ mëm degeḵo yi vër beyiḵ medo hus dus teka mu.

⁴ Log sa halë sëa-los-arë la denedo bemehö la raḵ denedo. Anutu vo huk vu sir in bë deseggi mehönnon hir gägek. Gesa halë alam ngahiseḵë sën denevong ving Yesu lo anoj. Sir sën denenër Yesu yi gägek tato, gedenenër Anutu yi gägek rangah, lob alam nij paya deketöv kwaj bedenediḵ lo. Su denedudeḵ vu reggu bemën nipaya, ma denedudeḵ vu ḵenu rë. Gesu denebë yi ḵanaḵ raḵ dabaj ma raḵ nemaj rë. Lob vesaj loḵ yah bedetu alam-los-bengöj, belosho Kerisi denëgin ngaa pin yoh vu ta 1,000. ⁵ Yik buk muginsën sën alam dekedi jaḵ vu bedub lo sënë. Rëḵ alam diḵsën vahi pin su rëḵ dekedi jaḵ nah doḵ buk sënë rë, gaḵ yö rëḵ degëp rot, beta 1,000 saga govek na rë. ⁶ Alam sën dekedi jaḵ nah doḵ buk muginsën agi, og kwaj vesa bedemedo vabuung. In diḵsën sën natu luu lo niwëëk su yoh vu bë dahun sir rë. Gaḵ rëḵ denatu Anutu luho Kerisi hir alam-deneḵo-seriveng lo. Lob rëḵ denatu alam-los-bengöj belosho Kerisi degegin ngaa pin noh vu ta 1,000 sënë.

Satan Kepë Ya

⁷ Ta 1,000 sënë govek na, loḵ mëm degeḵo Satan bër in ḵarabus, ⁸ gegeto mena in tetuhin alam pin, benoh vu alam sën denedo dob nenga ḵetu lubellu lo, vu Gok losho yi alam Magok. Satan rëḵ ngupin sir in na degevong begö, lob sir ngahiseḵë rot nebë sën raggër loo nenga. ⁹ Bededok na nyëḵ pin medeketumin Anutu-yi-alam doḵ nyëḵ sën denedo loḵ lo. Yik nyëḵ böp sën Anutu ahë neving pangsën lo. Rëḵ mu nengwah rëḵ duk nam vu yaḵek mega sir. ¹⁰ Satan tetuhin sir, om Anutu rëḵ getë yi duk na ngaggee böpata sën nengwah niḵerus ggëp netum raḵ gelöng salpa* lo. Reggu bemën nipaya luho mehö-nenër-gägek-kuungsën-rangah denedo loḵ sënë vorot, om lööho rëḵ degeḵo vanë buk gerangah degwata los degwata gesu rëḵ desewah rë.

Buk-gägek-yi Tök Yam

¹¹ Log sa halë sëa-los-arë veroo böp ti nedo, bemehöti nedo raḵ. Gedob los yaḵek veya meya in yi, genyëḵ meris. ¹² Gesa halë alam-diḵsën denare, alam yuj ading los alam meris, medenare loḵ sëa-los-arë sagi mala. Gemehö sën raḵ nedo sëa lo vong medetëḵin ḵapiya la. Detëḵin ḵapiya mala-tumsën-yi, gedetëḵin ḵapiya sën neseggi alam-diḵsën raḵ lo la ving. Nelë ngaa pin sën mehönnon denevong lob denekevu loḵ ya ḵapiya agi beneseggi sir raḵ yoh vu. ¹³ Log alam sën denediḵ medeneggëp luḵ loo lo, galam sën denediḵ medeneggëp loḵ dob gebinë lo, losho alam-diḵsën pin deyom, bemehö sën nengo gägek lo seggi sir ti ti loḵ yah ngaa sën denevong wirek lo. ¹⁴ Lob të alam malaj-masën-yi los alam sën denedo loḵ Nyëḵ Nipaya lo luḵ ya ngaggee böpata sën nengwah medo netum loḵ lo. Ngaggee böpata sën nengwah medo netum loḵ agi, og yik diḵsën sën netu luu lo. ¹⁵ Lob alam sën su arëj neggëp loḵ ḵapiya mala-tumsën-yi agi rë lo, og të sir pin luḵ ya ngaggee böpata sën nengwah medo netum loḵ lo ving.

21

Yaḵek Los Dob Mewis

¹ Log sa halë yaḵek los dob mewis neggëp. Yaḵek muginsën los dob muginsën mala maya veröḵ yi. Geloo su neggëp ggökin rë. ² Gesa halë nyëḵ

böp vabuung sënë, og yik Yerusalem mewis. Sa halë nedo ving Anutu, lob vuu yagek beluk yam los vunek vunek nivesa nebë sën avëh nevunek vu yi rak vunek vunek nivesa in jak regga. ³ Log sa hango aye böpata ti tahi yam ggëp sëa-los-arë bë, “Ham gwengö rë! Gwëbeng Anutu yi dub-vabuung-böp nedo ving mehönon! Log Anutu rëk medo geving sir bedenatu yi alam. Yönon, Anutu yö rëk medo geving sir benatu hir Anutu. ⁴ Rëk jevu sir pin malaj bël na. Galam su rëk denadiik gökin rë, gesu rëk ayoj maggin gökin rë, gesu rëk dengu medengis sir gökin rë, genavij su rëk gesang nah rë. Gaq ngaa wirek hen pin maya verök yi.”

⁵ Lob mehö sën rak nedo sëa-los-arë lo nër bë, “Ham gwengö rë! Sëk gevong ngaa pin natu mewis jak yik pehiko sënë!” Log nër vu sa bë, “Kwevu gagek sënë, in gagek sënë og yönon rot, beyoh vu bë alam degevang geving rot.”

⁶ Log nër vu sa ggökin bë, “Ngaa pin sënë tök yam ggovek ya! Sengö ti hevong bengaa pin anon rak vu muginsën, log sak semu ngaa pin vu tamusën sagi beggovek ya. Setu ngaa pin degwasekë los yusekë. Nabë mehöti ayo bev in bël, og sëk gevong bël veyë mala-tumsën-yi benanum nyëmasën. ⁷ Mehöti sën kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin lo, og rëk geko ngaa sën senër wirek bë rëk geko lo natu yi ngaa, gesa natu yi Anutu genatu sa nalug. ⁸ Gaq alam sën deneggöneng medeneggërin sir yah lo, galam sën deneruu demij vu Anutu lo, galam sën denesepa lok ngaa nipaya verök yi medenekö rak lo, galam sën denesis mehönon medenediik lo, galam sën denevong baggëb lo, galam sën denevong parahek lo, galam sën denedudek vu keriiing lo, galam pin sën denenër gagek kuungsën los denelah gagek vun lo, og sir pin rëk dedok na ngaggee böpata sën nengwah nivanë medo netum rak gelöng salpa* lo. Yik diiksën netu luu lo sënë.

Yerusalem Mewis

⁹ Lob angër nemadvahi-bevidek-luu sën deko ngaa maggin nemadvahi-bevidek-luu lok gabum nemadvahi-bevidek-luu in bë dekevoh mehönon jak lo ti yam vengwëng vu sa benër bë, “Genam rëk sëk tato avëh sën Sipsip Nalu rëk geko natu venë lo vu hong.” ¹⁰ Log angër ko sa kenug meya kedu böp adingsekë ti, betato nyëg böp vabuung Yerusalem sënë vu sa. Nedo ving Anutu, lob vuu yagek geluk yam. ¹¹ Anutu nikapiik jëh niwëek rak nyëg böp sënë. Nikapiik yö agga ti nebë gelöng sën denëbago rak monë böp lo. Kë! Nebë gelöng malangeri jaspera, gemala rangah rot nebë garas. ¹² Log katum og vaha adingsekë rot, geyi veluung avi nemadluho-bevidek-luu neggëp lok, bangër nemadluho-bevidek-luu denare yoh vu pin. Log alam Israel degwaj nemadluho-bevidek-luu arëj ti ti neggëp rak veluung avi ti ti pin. ¹³ Veluung avi löö neggëp lok katum nenga sën neya los hes mala neverup lo, gelöo neggëp ya los sën ayöong neyam lo. Gelöo neggëp ya los sën sang neverup lo, gelöo neggëp ya los sën hes mala nemasusek ya. ¹⁴ Nyëg böp sënë yi katum ahë degwa, og gelöng sën bo niwëek vu lo nemadluho-bevidek-luu neggëp lok, lob Sipsip Nalu yi sinarë nyëdahis nemadluho-bevidek-luu sën lo arëj rak neggëp gelöng sënë.

¹⁵ Log angër sën vengwëng vu sa lo, jom atoheng goor ti in bë tahöo nyëg böp sënë los yi veluung avi geyi katum jak. ¹⁶ Nyëg böp sënë yi katum nenga vahi vahi pin neggëp ti, nyë los kweben neggëp ti. Angër tahöo nyëg böp sënë nenga telësen rak yi atoheng, lob ading yoh vu 2,400 kilomita. Nyëg böp nenga vahi vahi pin ading nebë sënë, gerak rak yi bepin neggëp ti. ¹⁷ Log tahöo katum ving, rëk adingsekë berak ya vavunë rot yoh vu 66 mita. Yik angër tahöo katum nebë sën yik hil netahöo lo. ¹⁸ Anutu semu katum sënë rak gelöng malangeri jaspera. Log semu nyëg böp sënë rak goor yö meris bemedo

netum nebĕ garas. ¹⁹ Anutu vunek vu nyĕg bĕp yi katum ahĕ degwa rak gelĕng malangeri aggagga sĕn yi monĕ bĕpata lo.

Gelĕng jaspa nedo ya ahĕ degwa mugin.

Log gelĕng lapis lasuli sĕn niraru lo netu luu.

Log gelĕng aget sĕn niraru nebĕ lo netu lĕo.

Log gelĕng nimewis emeral netu lubeluu.

²⁰ Log gelĕng sardoniks sĕn kĕk los veroo nesala yi lo netu nemadvahi.

Gegelĕng kĕk konelian netu videk ti.

Gegelĕng krisolit sĕn nisangsang lo netu videk luu.

Log gelĕng nimewis ngwĕ sĕn beril lo netu videk lĕo.

Log gelĕng nisangsang ngwĕ sĕn topas netu videk lubeluu.

Log gelĕng nimewis ngwĕ sĕn krisopres netu nemadluho.

Log gelĕng niraru ngwĕ sĕn hiasint netu nemadluho-bevidek-ti.

Log gelĕng sekwahek agga ngwĕ sĕn mala sagap medenenĕr arĕ nebĕ ametist lo netu nemadluho-bevidek-luu.

²¹ Log vong reping nemadluho-bevidek-luu sĕn lo rak kumkum veroo (perl) sĕn yi monĕ bĕp lo nemadluho-bevidek-luu. Deko kumkum bĕp bĕp medesemu reping pin rak, gedesemu aggata pin vu nyĕg saga rak goor yĕ meris bemala rangah rot nebĕ garas. ²² Log sa su halĕ dub-vabuung nedo lok nyĕg bĕp sĕnĕ rĕ. Gaḵ Mehĕbĕp Anutu, mehĕ los niwĕĕk, luho Sipsip Nalu, yik detu nyĕg bĕp sĕnĕ yi dub-vabuung. ²³ Lob alam nyĕg saga su rĕk dejak vu in hes los kwev nabĕ natum vu sir rĕ. Gaḵ Anutu nikapiik netum rak nyĕg saga, geSipsip Nalu tu nyĕg sĕnĕ yi ram. ²⁴ Om alam pin rĕk dena jak nyĕg bĕp sĕnĕ yi rangah. Galam-los-bengĕj vu dob rĕk dengupin hir kupek nivesa vesa medegeko mededok na. ²⁵ Su rĕk debehii katum yi veluung avi rangah rĕ, gesu rĕk nabuk dok dok nyĕg sĕnĕ rĕ. ²⁶ Alam pin rĕk dengupin hir ngaa nivesa vesa los hir kupek malangeri mededok na nyĕg sĕnĕ. ²⁷ Gaḵ ngaa ningĕhek, gemehĕnon sĕn denevong ngaa nipaya aggagga lo, gemehĕnon sĕn denenĕr gagek kuungsĕn lo, og su rĕk dedok na nyĕg sĕnĕ rĕ. Gaḵ alam sĕn arĕj neggĕp lok Sipsip Nalu yi kapiya-mala-tumsĕn-yi bĕ demedo malaj-tumsĕn degwata lo mu mĕm sĕn rĕk dedok na.

22

Bĕl Los Kele Mala-tumsĕn-yi

¹ Log angĕr sĕnĕ tato bĕl bĕp mala-tumsĕn-yi vu sa, lob sa halĕ gemala rangah nebĕ garas. Bĕl sĕnĕ nebegi verup Anutu luho Sipsip Nalu hir sĕa-los-arĕ benevaar meneya, ² beneyoh nyĕg bĕp yi aggata vuheng atov. Log kele mala-tumsĕn-yi denare lok bĕl sĕnĕ nenga vahi vahi. Lob denesis anoj beron nemadluho-bevidek-luu neyoh vu ta pin. Denesis anoj rak kwev. Lob kele sĕnĕ ris, og deyoh vu bĕ degevong bemehĕnon nijraksĕn nijvesa jak.

³ Log gagek maggin-yi sĕn Anutu nĕr rak mehĕnon vu muginsĕn lo, og ggovek ya. Gaḵ su rĕk medo nah gĕkin rĕ. Anutu luho Sipsip Nalu hir sĕa-los-arĕ rĕk medo dok nyĕg bĕp sĕnĕ. Log Anutu yi hur lo rĕk degeko yi jak. ⁴ Log mĕm rĕk degelĕ mala. Log arĕ rĕk jak gĕp dabaj. ⁵ Su rĕk buk dok nah gĕkin rĕ. Log ram hen huk sĕn netum lo, los hes hen huk sĕn netum lo maya. Gaḵ Mehĕbĕp Anutu rĕk gevong rangah vu sir. Lob rĕk denatu alam-los-bengĕj medegegin ngaa pin degwata los degwata.

Yesu Rĕk Duk Nom Pevis

⁶ Log angĕr nĕr vu sa bĕ, “Gagek pin sĕnĕ og yĕnon rot, beyoh vu bĕ alam pin degevong geving yi rot. Mehĕbĕp Anutu sĕn nevong yi Anon Vabuung

vu alam-denenër-gagek-rangahsën in bë denanër yi gagek rangah lo, vong yi angër yam in bë nanër ngaa pin sën rëk anon jak pevis lo vu yi hur lo pin.

⁷ Log Yesu nër bë, ‘Ham gwengo rë! Sëk natök nök vu ham pevis.’ Mehöti sën nesepa loḵ Anutu yi gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya agi-yiḵ ngaa sën rëk anon jak vu tamusën lo-og mehö sënë kwa vesa!”

⁸ Log sa Jon, sa hangö gagek sënë, gesa halë ngaa pin sënë. Sa hangö los halë ggovek, log sa petev menahëp loḵ angër sën tato ngaa pin vu sa agi mala, gesa bë gako yi jak. ⁹ Loḵ pevis menër vu sa bë, “Su gwevong nabë sënë! In sa hur ti yiḵ nebë hong ving arim lo sën sir alam-denenër-gagek-rangahsën lo. Geyiḵ hur mu sa nebë alam sën denesepa loḵ ḵapiya agi yi gagek lo. Gak yiḵ gwëḵo Anutu yö timu jak.”

¹⁰ Lob nër vu sa ving bë, “Anutu yi gagek sën neggëp loḵ ḵapiya agi, og su gegulin, in buk sën Anutu bë gevong ngaa pin agi dus rak ggovek ya. ¹¹ Om mehö sën nesepa loḵ ngaa nipaya lo, og yö medo gevong yi ngaa nipaya nabë saga rot. Gemehö sën nesepa loḵ ngaa ningöhek lo, og yö medo gevong yi ngaa ningöhek nabë saga rot. Log mehö sën nesepa loḵ ngaa nivesa lo, og yö medo gevong yi ngaa nivesa nabë saga rot. Gemehö sën nesepa loḵ ngaa niröp lo, og yö medo gevong yi ngaa niröp nabë saga rot.” ¹² Yesu nër bë, “Ham gwengo rë! Sëk natök nök vu ham pevis. Lob sëk gako nyëvewen menök vu mehönon pin, lob sebo doḵ nah vu sir ti ti noh vu ngaa pin sën denvong lo. ¹³ Sengo ti hevong bengaa pin anon rak vu muginsën, log sëk semu ngaa pin menivesa jak vu tamusën. Sa mehö muginsën los tamusën. Setu ngaa pin degwasekë los yusekë. ¹⁴ Alam sën deneripek hir tob bemewis nerak lo, og kwaj vesa, in deyoh vu bë rëk dega ḵele mala-tumsën-yi anon. Gedeyoh vu bë rëk dedok na ḵatum nyëg böp saga avi mena dedok na. ¹⁵ Gak alam sën nij paya verök yi nebë anöö lo, los mehönon sën denvong parahek lo, galam sën denvong baggëb lo, galam sën denesis mehönon medenediik lo, galam sën denejom rak vu ḵeriing lo, galam pin sën ahëj neving gagek kuungsën medenenër lo, og rëk nah demedo nenga in Anutu yi nyëg böp sënë.

¹⁶ Sa Yesu, sa hevong sa angër yök vu ham in bë nanër gagek sënë vu ham sën sa alam ham lo. Yiḵ sa sënë sën Davit* yi mewis, besa degwa vu yi. Lob yiḵ sa sënë sën Betuheng Majelëë.”

¹⁷ Log Anon Vabuung luho Sipsip Nalu venë denër bë, “Genam!” Lob mehöti bë gengö gagek sënë, og nanër nabë, “Genam!” Log nabë mehöti ayo bev in bël, og nam, in mehöti bë nanum, og yoh vu bë nam nanum bël-mala-tumsën-yi nyëmasën.

¹⁸ Log sa bë nanër gagek niwëëk ata vu alam pin sën denengo gagek loḵ ḵapiya agi, rak ngaa sën rëk berup vu tamusën lo nabë: Bë mehöti gelu gagek ngwë doḵ na gagek sënë, og Anutu rëk ngupin ngaa maggin pin sën nër meneggëp loḵ ḵapiya agi nah vu yi. ¹⁹ Lob nabë mehöti gelov gagek la bër in gagek sën rak ngaa tamusën-yi meneggëp loḵ ḵapiya agi, og Anutu rëk gelov yi bër gesu rëk ga ḵele mala-tumsën-yi sënë anon rë. Gesu rëk doḵ na nyëg vabuung böp sën sa netateḵin meneggëp loḵ ḵapiya agi rë.

²⁰ Mehö sën nër ngaa pin bë rëk anon jak agi nër bë, “Sëk nom pevis yönon rot!” Ëë, oga! Mehöböp Yesu, genam!

²¹ Mehöböp Yesu yi semusemu nök gëp geving ham pin. Yönon.

NETATEKIN DEGWA

alabaster Alabasta og yik gelöng veroo ti. Denesemu buayo lu ngaa rak, beyi monë böpata.

alam-deneko-takës Alam Yuda denelë hir alam sën deneko takës lo paya, in derak ni bë denetetuhin sir gedenegeodek hir monë vahi sevök, gak su deneko takës niröp rë.

Asia Asia sënë og distrik ti dus vu Epesus lu Kolosi, gak su nyëg böp Asia sën Saina lu Sapan gedob vahi sagu lo rë.

Babulon Babulon og nyëg böp ti. Rëk lok 1Pt 5:13 Pita netahu rak nyëg böp Rom sën negin dob pin lo. Log alam vahi yik kwaj nevo sën Jon peggirin rak Babulon lok Nebë Pesepsën 14:8 lo bë yik mak nebë saga ving. Rëk alam vahi kwaj nevo bë peggirin rak mehönon pin sën nij nelëlin Kerisi losho yi alam bedenesis begö vu sir lo. Om Anutu rëk kevoh alam nebë sënë bemalaj nama na verök yi.

Belsebul Arë Belsebul sënë, og alam Kanaan hir anutu kuungsën ti arë. Lob alam Yuda denenër rak memö nipaya hir ggev böp Satan ving. Om sën denelë bë Yesu nevong bememö nipaya to deneya in mehönon, lob kwaj nevo bë mak memö nipaya hir ggev Belsebul nelok vu yi menetii. In Belsebul og memö nipaya hir ggev, om mak memö deneggönengin yi.

Buk-ggöksën-yi Alam Yuda kwaj nevo buk sën Anutu ko sir vër in Ejep wirek lo yoh vu ta pin. In lok buk saga, og Anutu yi angër ggök alam Israel geya mesis alam Ejep naluj aguu pin. Om sën denenër buk sënë arë nebë Buk-ggöksën-yi, lob deneko rak yoh vu soda dahis ti neyoh vu ta.

Buk-sewahsën-yi Alam Yuda denesepa lok Anutu yi horek bedenesewah yoh vu buk sën netu nemadvahi-bevidek-luu lo pin. Rëk gwëbeng sënë og hil nanër buk sënë bë Sarerë, log hil kwad nevo buk sën Yesu kedî rak yah vu bedub lo behil nesewah lok genehalë Soda. Alam Yuda denenër bë su degevang huk dok Buk-sewahsën-yi. Log deneko buk mewis rak lok siks krök sehuksën beneya rot beyah neto siks krök sehuksën ngwë ggökin, lob neggovek ya gengwë neverup nebë saga. Om sën dus nerak Buk-sewahsën-yi, og su deyoh vu bë degevang huk dok siks krök sehuksën rë, in sagak detök ya Buk-sewahsën-yi.

Davit yi mewis/degwa vu Davit Alam Yuda denenër mehö sën denegin lo bë Kerisi, log denenër arë ngwë rak yi ving nebë Davit Nalu. Rëk mu su Davit nalu yönön rë gak Davit diik yö wirek, rëk alam Yuda denesupin naluj lo, buj lo, tavaj lo, kenuj lo, gehir mewis lo pin lok yah ti medenenër bë naluj. Om nabë hil pekwë dok hil ayed niröp, og hil nanër Kerisi nabë: Davit yi mewis, ma, degwa vu Davit. Davit sënë og alam Israel hir mehö-los-bengö ti sën Anutu ggoin rak belok yah Saul ben wirek rot lo. Yi mehö-los-bengö niwëek ata besupin Yuda degwa nemadluho-bevidek-luu lo pin yah revuh ti barëj böp rak, om delë yi bë hir mehö-los-bengö sogek gedeneko arë rak.

denepekwë monë Nabë alam Rom debago ngaa vu alam Yuda, og denebago rak yö hir monë vu sir. Galam Yuda yö hir monë neggëp ving, rëk mu yö agga ngwë. Om nabë mehöti kwa nevo bë getung monë seriveng vu Anutu, og su rëk getung alam Rom hir monë natu seriveng rë. Gak getung alam Yuda yö hir monë niröp natu seriveng og mëm yoh vu. In denenër bë alam Rom hir monë og nipaya gesu yoh vu rë. Om sën alam la denedo lok dub-vabuung-böp, in nabë mehöti kwa bo nabë getung seriveng rëk kol alam Rom hir monë mu, og depekwë yi monë dok nah alam Yuda hir monë. Log denejom monë teka vër rak sën depekwë agi ving.

gemul Gwelë na **mul**

Genesaret Genesaret og ngaggee böp Galilea arë ti sënë, garë ngwë nebë ngaggee böp Tiberias. Yik dekol alam Rom hir mehö-los-bengö Tiberius arë sënë medenër rak ngaggee gerak beggang-bu ti ving.

go Yesu tatekin yi gagek sënë vu sir rak keke pik, in yö nare bej beyö derak ngaa saga ni nivesa. Rëk he pekwë gagek sënë manër rak yom **go** in hil ngo narak go yi aggata ni menehero. Mt 24:32; Mk 13:28; Lk 21:29. Gehe kevu rak hil ngo hil ngaa vahi ving nebë saga, in hil ngo narak hir aggata ni.

gerah navimin Gwelë na **rah navi****gwerah navimin** Gwelë na **rah navi**

Herot Nabë gwelë ggev sën Herot, og rëk kwam kwam nabë ti tena. In Herot lubeluu. Ngwë muginsën sën denenër yi bë Herot Böp, sën sis hurmahen vu Betlehem medediik lo, log diik ving nebë sën gagek neggëp lo Mt 2:19 lo. Log tum nalu arë nebë Herot Antipas, lob yi sënë sën ketöv Mehö-neripek-alam Jon kwa lo. Log Herot Böp bu arë nebë Herot Agripa I. Sën tung Pita lo ya karabus lo mëm bebën yom lov ahë mediik lo. Gagek rak sënë meneggëp lo Sn 12. Log Herot ti sën, Herot Böp tava bedenener bë Herot Agripa 2 lo, ko avëhnö Bernisi sën luho amaj timu lo netu venë. Log avëhnö ngwë Drusila berak vu kiap Peliks sën Rom ti lo. Yik Agripa sënë sën luho venë yam medo denengo Paulus genevong yi gagek ggëp Sisarea lo. Gwelë dok Sn 25:13 bena rot.

Jon nalu Simon Pita ama Jon yö ngwë. Su Jon sën kevu Yesu bengö lo rë, gesu Jon sën mehö neripek alam lo rë.

kap Yesu peggin gagek sënë menër rak bë nanum dok kap. Rëk mu sënëk nenër rak ngaa nisangsën sën rëk natök vu yi lo. Mt 10:22. Log nër rak kap sënë, genër rak bël-ripek sën ving meneggëp lo Mk 10:38 ving, og bël-ripek sën saga, yik peggin rak sën bare jak kepeke menadiik lo. Lo Mt 26:39; Mk 14:36; Lk 22:42, og yik nër kap ggökin, rëk he kevu niröp lo saga bë 'maggin'.

kelepeko Nabë mehöti nadiik jak kepeke og ngaa nimumsën böpata rot. Om alam sën denevong ngaa nipaya lo, og gavman deyoh vu bë deketöv kwaj ma, degelu sir jak kepeke medenadiik, rëk mu denesis rak ya kepeke in bë hir alam nij namum böpata. Denevong in bë alam sën nij paya verök yi lo denadiik jak los nij gesang ata. Rëk alam Yuda los Rom devong Anutu Nalu Yesu Kerisi mediik rak kepeke nebë alam nij paya saga, gesu deggönengin rë. Log Yesu nër bë alam desepa dok yi medekerë maggin jak buk, rëk peggin rak kepeke. Gwelë dok Mt 10:38, 16:24; Mk 8:34, 10:21; Lk 9:23, 14:27

Kerisi Alam Yuda denevo kwaj in mehö sën denenër arë nebë Mesia lo bë rëk nam. Log denenër arë sënë lo Grik ayej bë Kerisi. Arë sënë degwa nebë: Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geke hil nah vu yi. Om nabë gwelë Yesu arë ngwë sën Kerisi agi, og yik degwa nebë sënë.

Levi Alam sën denenër sir bë alam Levi lo, og sir saga depum rak Yakop nalu Levi, lob Anutu ggooin sir saga mu rak in bë dedok vu alam-deneke-seriveng medegevong huk dok dub-vabuung ayo. Rëk mëm yik alam Levi sën depum rak Levi yi mewis ti sën Aaron lo mu sën yö denetu alam-deneke-seriveng in debesi.

mana Mana og yik nos sën Anutu nevo vu alam Israel yoh vu buk yö vu wirek lo buk sën deneyoh nyëg-yu-meris medeneya lo. Denenër nos sënë arë nebë mana, gedegwa nebë 'Va ti saga?'

mastet Mastet og alam Yuda hir jojeng ti. Mastet gahis og mahen rot, genos vahi pin gahis kesuu, rëk kip berig kesuu jojeng vahi pin beböp nebë paya ti.

mehö-neko-takës Gwelë nah sën he kevu gagek rak alam-deneko-takës meneggëp nyë lo.

mul Matai lu Markus denenër bë Yudas mul Yesu in bë tato yi niröp vu alam-begö-yi. Gagek sënë su gagek nipaya rë, gaḳ yik alam Yuda yö hir aggata nebë sënë. Yuda maluh su denejom nemaj nebë sën hil gwëbeng-ë rë, gaḳ yik denemul hir alam bengij in bë tato nabë ahëj neving sir. Rëḳ mu Yudas og vong paya in peggin ngaa nivesa sënagi yah tu nipaya in mul Yesu in bë tato yi rangah vu alam-begö-yi.

mur Mur sënë yik marasin nimengëës ti beyi monë böp. Denenum los wain in bë navij su gesang böp lob devo vu Yesu rak kelepëko rëḳ su num rë. Log denerikin rak hir heljeng ving in bë su nivë na pevis.

najom nema Paulus kevu vu Kerisi-yi-alam bë ahëj geving sir og degemul sir, rëḳ he pekwë niröp loḳ hil ayed bë denajom nemaj in hil najom nemad menarak ni.

nerah Gwelë na **rah navi**

nikegwi Alam Yuda denekepain ngaa ti og denevong nebë sënë in bë mehö ngwë degepuh og dejak ni, om denevesi keke ti nikegwi medenejegwi rak kepasën. Denejegwi keke nikegwi sënë rak hir kapiya, geveluung avi lu ngaa ngahisekë, lob denetung yö hir kanak agga ti ti rak. Om nabë mehö ngwë keke keke nikegwi gegelë yi kapiya, ma, doḳ na yi beggang ayo, og ala rëḳ jak ni in keke nikegwi puvun geḳanak vong paya gemehö nipaya saga su yoh vu bë semu nah rë.

oliv Oliv yik keke ti denegga anon gedenevip meru menare in denevesi nos rak yoh vu buk gedenetetuk rak nos medenegga ving. Log denetöo loḳ hir ram in natum buk vu sir. Oliv anon og nebë vasuung anon rëḳ nenyëm nebë dölung.

Paradis Alam Yuda denër Paradis rak huk malangeri sën Anutu tung Adam luho Eva loḳ vu nyëmuḡinsën lo. Lob kwaj nevo bë alam nij vesa denadiik loḳ mëm na demedo doḳ nyëḡ saga in lob degegin buk sën Anutu gengo gagek lo.

Parisai Alam Parisai og alam Yuda yu ti sën detu alam horek yi. Deneggöneng in ngaa pin sën nevong benij ngöhek nerak lo. Sir alam ggev bedenesepa loḳ alam hib hir horek pin medenepiik vu los dahis in bë su dekeyëh ti. Denevong ving bë angër los ngaahur lu ngaa denedo, log denenër bë hil nadiik rëḳ hil su rëḳ malad nama na veröḳ yi rë, gaḳ hil rëḳ bare na Anutu mala beseggi hil gagek bebo nyë vewen doḳ nah vu hil. Denelë Yesu paya medenesis begö vu yi in su nesepa loḳ alam hib wirek hen hir horek pin sën yö denesepa loḳ lo rë.

pik Keke pik sënë yik nos ti banon nebë jabuk. Alam Yuda denevaroh keke sënë loḳ hir huk lu ngaa, in nengën nivesa.

praginsëj Praginsëj og keke ti nikegwi beyi monë böp. Alam Yuda devesi in reggu nivesa berup na tagwaveḳ doḳ dub-vabuung-böp lu ngaa.

rah navi Alam Yuda hir horek wirek hen nër bë: Nabë avëh ti geḳo nalu maluh ti geto, beyi buk natu nemadvahi-bevidek-löö jak, og degerah navi. Lob horek niwëek besu deyoh vu bë dekeyëh rë, om nabë buk saga baleḳ Buk-sewahsën-yi ti, og yik denerah loḳ, gesu deneggöneng rë. Om sën loḳ Jn 7:22 Yesu nër yah vu sir in sën ahëj sengën vu yi bë keyëh Buk-sewahsën-yi in sën nevong mehöti benivesa rak loḳ lo, rëḳ yik sir ving. Denejom horek wirek hen sënë ahon medenekeyëh Buk-sewahsën-yi ving.

Sadukai Alam Sadukai og alam Yuda yu ti. Sir alam böp medeneḡin dub-vabuung-böp. La og alam-deneḳo-seriveng, log ti og tu alam-deneḳo-seriveng hir yuseḳë. Denepiik vu horek pin sën Anutu vo vu Moses wirek

lo medesepa loḵ. Rëḵ su denevong ving bë angër los ngaahur lu ngaa denedo rë, gedenenër bë hil nadiik bemalad nemaya veröḵ yi gaḵ hil ḵenud su ya denedo rë. Om sën denelë Yesu paya gedeneſis begö vu yi in su nesepa loḵ sir rë.

salpa Salpa og yiḵ gelöng nisangsang ti. Yoh vu bë natum mega hil. Genatöḵ vu gëp dob len la, gevu ḵedu sën netetap lo. Netetap og salpa netum ving gereḡgu nipaya verup neya.

Samaria Alam Samaria og su alam Israel soḡek rë. In dekehe sir vër in alam Yuda loḵ Davit bu Rehoboam yi buk, log deḵo alam-yu-ngwë la vu Asuria yam belosho desarömin sir, rëḵ yiḵ denejom raḵ vu Anutu soḡek. Rëḵ mëm su denegga raḵ alam Yuda rë, gesu deneya dub-vabuung-böp Yerusalem rë, gaḵ losho alam Yuda denelë sir paya. Lob yö denejom raḵ vu Anutu vu ḵedu Gerisim ggëp yö hir dob.

Silvanus Silvanus arë ngwë nebë Silas sën hil nehalë loḵ Sinarë Hir Huk bë neloḵ vu Paulus in huk rot lo.

Sisar Alam Rom detu ala medeneḡin alam Yuda, lob alam Yuda denetë takës vu sir. Lob alam Rom denenër hir mehö-los-bengö loḵ ayej bë Sisar.

takës Gwelë doḵ sën he ḵevu gageḵ raḵ alam-deneḵo-takës meneggëp nyë.

Teopilus Lukas kevu Yesu bengö ya vu mehöti arë nebë Teopilus lob kevu Sinarë Hir Huk ya vu Teopilus ving. Lukas og yiḵ yi dokta-niraksën-yi ti, rëḵ neḵo loḵ nyëḡ in bë nanër Yesu bengö rangah geving. Om nabë gwelë doḵ Sinarë Hir Huk og nekevu ngwë nebë 'sir' log nekevu ngwë nebë 'he', in nedo buk vahi ving sir log buk vahi og su nedo ving sir rë.

Tiberias Tiberias og yiḵ ngaggee böp Galilea arë ti, gare ngwë nebë Genesaret. Log nyëḡ ti arë nebë Tiberias ving. Yö nedo ngaggee böp nenga.

wain mewis Alam Yuda denetöo wain loḵ ya memëḵ navi, log deneduu avi niwëëḵ menedo. Lob buk sën denetöo loḵ ya nyëdahis lo, og yiḵ wain ahë yes, rëḵ mëm yö medo nesol memëḵ navi bemëm niwëëḵ neraḵ. Om nabë denatöo wain mewis doḵ na memëḵ navi muḡeng, og ahë seḵë raḵ om rëḵ nakweek lob wain keseh megeto mena.

wël Wël sënë og denepip kele oliv anon bedeneḵo meru, lob denevesi hir nos raḵ, gedenerikin raḵ navij, gedenetöo loḵ ya hir ram in natum vu sir.

wit Wit og yiḵ nos mahen ti nebë padi.

yiist Yiist og yiḵ ngaa mahen teka rëḵ denetee los parawa, lob neköd parawa menerig, lob mëm denevesi brët raḵ.